

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KATHOLIKEN

REDAKTØR: JOHANNES JØRGENSEN

FJERDE AARGANG

1901

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS ANDR. FRED. HØST & SØN

Wm V. MOHN'S BOGTRYKKERI

INDHOLD

A. Religiøse Æmner.

	Side
Det tyvende Aarhundredes Indvielse til Jesus Christus.....	20
Den christelige Aand i Familien	37
Engelsk Fromhed	70
Den katholske Ungdom.....	102
Offervillighed.....	137
Verdslighed (F. Faber)	158
Pintse (N. H.)	161
En af Tidens Ulykker (Kard. Manning ved N. H.).....	163
En Gave, ingen bør nægte Jesus (M. Osterhammel).....	169
Organisationens Betydning paa Charitas-Omraadet (N. H.)	177
Hvad skal vi gøre for at fremme Katholicismen i Danmark? (M. O.)	209
Christelig Oplysning.....	278
Hvorledes den hellige Gertrude i Henrykkelse hørte Messen	321
Christelig Ædelmodighed.....	327
Om at ignorere Gud (F. Faber)	345
Skærsilden (P. Tissot).....	351
Christelig Barmhjærtighed	359
Ægte Fromhed og uægte	390
Christelig Kampaand.....	393
St. Filips Visdom	405

B. Æsthetik.

Ave Italia!	9
St. Knuds Dag (R. N.).....	24
Græs. Af en Ungkarls Papirer	122

IV

	Side
Ave Crux (R. N.)	129
Regn (Paul Verlaine, ved J. J.)	144
Petrus (af Bogen om Rom).....	153
Michel Angelo (af Bogen om Rom).....	233
Betragtninger.....	257
Høstvers (R. N.).....	272
St. Priscillas Katakomber (af Bogen om Rom).....	281
Det underjordiske Rom (af Bogen om Rom).....	289
To Rosenkransdigte (R. N.).....	311
St. Cæcilias Pine (af Bogen om Rom)	329
Dies irae (R. N.).....	337
Den hellige Birgitta (af Bogen om Rom).....	361
Hellig Elisabeth.....	385
Pave Urban V.s Indtog i Rom (af Bogen om Rom).....	413

C. Litteratur.

Gentlemanchristendom	25
Christendommens Væsen	41
Harnacks Vidnesbyrd	49, 57
Biskop Rørdam om Tilstanden efter Døden	65
Maskinismen	97
Høffdings Religionsfilosofi.....	105, 113, 121
Harnack ctr. Positivismen.....	130
Harnacks Evangelium	145
En protestantisk Gejstlig om »den hl. alm. Kirke«	217
Tertullian og F. L. Grundtvig	241
Læsning i de Dødes Maaned	352
Monita secreta.....	379
I Descléés Læsestue	387

D. Indland,

En Præst i »Ecclesia militans«	12
Tal.....	17
Georg Brandes og Molbechs Skygge	33
Det udenlandske Væsen (R.-H.).....	48, 55
Kulturfare.....	81, 91
Frk. Hummelgaard og Christendommen (R. N.)	85
St. Bernhard i »Politiken«	89

	Side
Absalon.....	96
Hvor glider de hen? (N. H.)	163
Ad Omvej (N. H.).....	190
Tvunget Skriftemaal (N. H.)	193
Rundskue (N. H.)	195
Som man saar — (R.-H. & N. H.)	202
Spørgsmaal og Svar (N. H.)	207
En Begivenhed (N. H.).....	215
Det nye Ministerium.....	240
Det sædvanlige Argument.....	248
Den »taalsomme« Folkekirke.....	280
Dr. Georg Brandes og Missionærerne i Kina	265, 273
Dr. Georg Brandes og de katholske Missionærer i Kina (H. Gamél)	297
Dr. Georg Brandes og Pastor Gamél.....	305
Dr. Brandes og Jesuiterne i Peking.....	310
Religionen erklæres for Privatsag.....	313
Folkekirkens Opløsning	315
Mogens Ballins Værksted.....	339
Religionen en Privatsag.....	342
En social Opgave. Ynglingeforeningen »St. Knud«.....	343
Et farligt Ræsonnement	377
En protestantisk Røst.....	397
P. Augustin Brinkmann.....	401

E. Udland.

De franske Ordenssamfund	77
Allevegne fra (N. H.)	175
Fra Portugal (N. H.).....	182
»Ned med Jesuiterne!« (F. R.)	185
Spanske Lysglimt (N. H.).....	216
Et Angreb	225
Et Forsvar	228
Protestantismen i Rom (af Bogen om Rom).....	249
Et nyt Benediktinerkloster i Tyskland	319
Korruptionen i det moderne Italien	353
Latinerne i Amerika	355
Udvandringen fra Frankrig	368
Rømersk Fromhed.....	369
Tyskerne og Armenierne	373
Fader Damiens Forgænger	409

F. Forskelligt.

Det tyvende Aarhundrede	1
Antichrist	73
Aasumstenen (E. H. Kühn)	134
Jon Arásons Bispekaabe (M. O.)	201
St. Expeditus	399

Ved en Fejl er Pagineringen af de første Sider ikke fortløbende, men springer fra 1, 2 til 9, 10 o. s. v.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JORGENSEN

Nr. 1.

Søndagen den 6. Januar

1901.

Det tyvende Aarhundrede.

Katholiken har kun levet $2\frac{1}{2}$ Aar af det nittende Aarhundrede og faar vel derfor sin længste Levetid i det nu begyndte tyvende. Det kan da nok tilgives Bladet, om det standser et Øjeblik paa Tærsklen til det Aarhundrede, i hvilket det — efter alle Solemærker at dømme — væsenlig skal virke.

Det nittende Aarhundrede var saa indholdsrigt, at man tænkte, det aldrig kunde faa Ende. Næppe har noget lige stort Spand af Tid bragt Verden større Omskiftelser. Og uvilkaarligt tænker man paa, hvad dets Efterfølger kan bære i sit Skød.

Det tyvende Aarhundrede vil utvivlsomt blive *Arbejdernes* Aarhundrede. Arbejderbladene forkynder det triumferende, og de faar næppe Uret.

De forkynder endvidere, at »det tyvende Aarhundrede vil se den fælles, gratis, *konfessionsløse* Folkeskole realiseret og dermed Klasseadskillelsen modvirket fra Barndommen af, og *Pietismen gjort rodløs* i den brede Befolkning.«

Disse Ord er værd at lægge Mærke til (de findes i »Social-Demokraten« for 1. ds.), thi de viser, at den socialistiske Frihed kun er Frihed til at tro og tænke socialistisk. Skolens Konfessionsløshed defineres nemlig nærmere derhen, at »Pietismen« ved denne Skole skal »gøres rodløs« i Folket. Hvad det Ord »Pietismen« her staar for, er næppe tvivlsomt. Den bebudede Folkeskole vil simpelthen blive et Led i det tyvende Aarhundredes Kulturkamp, ført af de socialdemokratiske Magthavere mod *alle* Former af kirkelig Christendom.

Som »Soc. Dem.« forleden pegede paa i en Anmeldelse af Sigbjørn Obstfelders efterlavede Værk: »Præstens Dagbog«, skal den socialistiske Religion nemlig grundes paa *Videnskaben*. Eller den skal grundes paa *Kunsten* eller *Naturen* eller *Mennesket*, blot aldrig paa nogen Aabenbaring, blot aldrig paa nogen anden Guddom end den, det frigjorte

Menneske bærer i sit Jeg, sit Selv. Disse Ideer prædikes Dag efter Dag og Aar efter Aar for den danske Arbejderstand og vil sikkert heller ikke savnes paa den konfessionsløse Skoles Lærrelæber. Af en bekendt frisindet Latinskolelærer blev det for nogle Maaneder siden offentlig fremsat, at *Darwinismen* allerede nu burde ind i vore Skoler — »som den i *Øjeblikket* mest plausible Verdensforklaring.« Unægtelig vil en Skole, ledet efter saadanne Principer, ikke stivne i Dogmatisme!

»Social-Demokraten« venter sig de bedste Frugter af den nye Skole og det nye Aarhundrede. Den forventer, at »Sulten vil blive gjort hjemløs i den civiliserede Verden«, »Krigsgalskaben udryddet«, og »Arbejdsløshed blive *en saga blott*«.

Den katholske Kirke kan kun med Glæde hilse saadanne Tilstande. Den Sultne er den uopmærksomste Tilhører af alle, og Krigen staar i skærende Modstrid med Kirkens Ønske om at se saa mange som muligt bevarede for en pludselig og uforudset Død.

Men Socialdemokratiet venter sig disse lykkelige Tilstande af »Voltaire og Rousseau, uddybede gennem Darwin og Marx.« Det er noksom bekendt, hvad man for hundrede Aar siden ventede sig af Voltaire og Rousseau og at man opnaaede det Samfund, mod hvilket Socialismen fødtes som Protest.

Nu venter man sig en ny Tid af de to samme Profeter, »uddybede gennem Darwin og Marx.« Blot man ikke maa blive skuffet endnu bitrere af disse *fire* Evangelister end før af de *to* . . .

Hos Sanct Johannes staar der nemlig skrevet:

»Og jeg saae et andet Dyr stige op af Jorden, og det havde to Horn ligesom *Lammet*. men taledesom *Dragen* . . . .

»Og det gør, at der gives alle, baade Smaa og Store, baade Rige og Fattige, baade Frie og Trælle, et Mærke i deres højre Haand eller i deres Pande;

»saa at *ingen kan købe eller sælge uden den, som har Mærket* eller Dyrets Navn.«

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 2.

Søndagen den 13. Januar

1901.

Ave, Italia!

(Prolog til *Bogen om Rom.*)

Ave, Italia!

Italien, hil Dig!

Fra Nordens Graavejr,

fra Mørke og Taage,

fra lange Nætter og korte Dage,

fra lange Dage og lyse Nætter,

fra Bøgeskove og grønne Sletter,

fra Sne og Frost, fra Rim og Is

kommer vi til Dig, paa Vikingewis!

Ave, Italia,

Italia bella!

Skønne Italien, hil Dig, hil!

Du Ørkenvandrerens Skyggehvil,

du læskende Væld, du kølige Kilde,

der sprudler aarle, der risler silde

vore Digtes Land, vore Drømmes Længsel,

Vindu mod Syd i Europas Fængsel!

Ave, Italia,

Italia antica!

Hil Dig, Oldtidsitalien, hil!

Der glider et gyldent Solskinssmil

henover Kampagnens brudte Buer;
 og Kejserborgene paa Palatin
 og Martyrarenaens Kæmperuin
 endnu i et blodigt Aftenrødt luer.
 En Verdensaften var det, de saae;
 en Verdensaften venter vi paa.
 Vil den blandt Romas Døde
 i blodige Flammer gløde?

Ave, Italia bona!

Du gode Italien, hil Dig!

Endnu sidder som før

Tiggerne ved din Kirkes Dør

i falmede Hatte og hullede Kapper

og soler sig paa dine Marmortrapper

med Krykker og Øjenskærme og Bind

og strækker Haanden mod hver, som gaar ind,

hver pyntet Signore, hver silkeklædt Donna;

og for hver Soldo, som rækkes hen:

»Madonna give det bedre igen!«

Vi rende meglio Madonna!

Ave, Italia pia!

Fromme Italien, hil!

Hvad maa du ej døje for Spot og Smil

af Hamburgerjøder, Privatdocter,

Damer, hvis Smil giver gyldne Renter,

norske Bohêmer og danske Pastores,

engelske Kræmmere, tyske Doctores, —

af hele Verdens »gebildete« Mob,

den kosmopolitiske Landstrygertrop,

som slikker Solskin og drikker din Vin,

gør ved Apostlenes Grave Grin,
 ler ad Paven, men ser ham gærne,
 fordi han i Bogen har tredobbelt Stjerne,
 fordærver med Guld dine simple Glæder
 og radbrækker raat dit skønne Sprog —
 men skriver hjemme en dydig Bog,
 en sittlich entrüstet Germanerbog
 om Sydens løsaftige Sæder!

Ave, Italia sancta!
 Italien, hil Dig, Du hellige Land!
 Alle dine Klokker ringer.
 De ringer ved Gry, de ringer ved Kvæld,
 de ringer for hver, som Sorgen tvinger,
 for hver, som med Døden strider.
 De ringer aarle, de ringer silde,
 de hilser til alle Tider
 Maria Mø, Maria vor Frue, Maria vor Moder milde!

Ave, Italia mia!
 Jeg vover at kalde dig mit!
 Blandt dine Bjerge har jeg levet og lidt,
 bedt og stridt;
 og Bønderne sang deres sorgfulde Sange
 udover Marken, naar Mørket faldt paa;
 og jeg vandred i Byer gamle og graa,
 under Domkirkebuer, i Klostergange,
 Jeg saae Dig og glemte Dig aldrig siden.
 Jeg ser dig paany, og jeg føler igen
 mit Hjærte banke, som kom mig imøde
 en gammel Ven,
 en Ven fra en Fortid, der døde . . .

„En Præst i Ecclesia militans“.

En af den danske Literaturs fortræffeligste Bondelivs- og Provinslivsskildrere blev i Søndags stedet til Hvile, og hans Ligfærd formedes af politiske og religiøse Meningsfæller som en stor, antikirkelig Demonstration. Dr. *Schandorphs* Ligbrænding gav forskellige radikale Lejlighedspoe-ter Anledning til yderst gesinnungstüchtige, men forfærdende tarvelige Sange, og Dr. Georg Brandes — der efterhaanden er obligat Taler ved enhver festlig Lejlighed — holdt en Ligtale, om hvilken »Social-Demokraten« skriver, at den »var smukkere og mere gribende, end nogen Præst vilde været i Stand til at forme den«.

For først at betragte de metriske Produkter, som blev afsungne ved den døde Forfatters Baare, saa vilde de sikkert begge være blevne ynkelig kasserede af Dr. Schandorph selv, hvis han havde kunnet sidde i Bedømmelseskomitéen. Hvad mener man f. Eks. om et Vers som dette af den bekendte Missionsfjende Hr. *J. Aakjær*:

Han var vor Digtning's djærve Fløjtespiller,
 Fløjten var Pans;
 trindt mellem Bøgens midjeslanke Piller
 bød han til Dans.
 Junker og Pranger — Kammerraaden — Bonden,
 — alle vare tvungne af *hans* Latters Magt,
 maatte trampe Grunden
 pænt til hans Takt.

Hvilket Rim: *Pans* og *Dans*! Og hvilket Naturbillede: Dr. Schandorph, der »trindt (!) mellem Bøgens midjeslanke (!) Piller« spiller op til landligt Bal! Hvad i al Verden har Hr. Aakjær tænkt sig ved at kalde Bøgestammerne for »midjeslanke«? Tror han, at Bøgene er smallere paa Midten end foroven og forneden? Skal det endvidere kaldes Dansk at »trampe Grunden«? Den kummerligste Rimnød har dikteret Hr. Aakjær disse Ord. Men slige Uhyrligheder bød man et Følge at synge, hvoriblandt flere *virkelige* Digtere befandt sig!

Dette var nu den poetiske Tarvelighed; de næste Vers rummer Gesinnungstüchtigeden. Det hedder her om den Afdøde:

Bedst dog at se ham i en Venneskare,
bred i sin Stol;
Da blev hans Latter høj som en Fanfare,
Øjet som Sol:
Viddet sprang Buk hen over Bordets Skaaler,
Satyr og Faun med Gubben bytted Plads,
medens Lampens Straaler
gløded hans Glas.

Altid med Haanden paa Naturens Hjærte
indtil sin Grav,
»Dørene op mod Os fra Altrets Kærte!«
saa var hans Krav.
»Blindhedens Trælle bør for Stær vi skære,
bort maa hvert trøsket Dogmes Hjærnedunst!«
Saadan var hans Lære,
saadan hans Kunst.

Meningen med denne Lovtale er ret tydelig. At »Satyr og Faun« »bytted Plads med Gubben«, vil vel sige, at Dr. Schandorph ved et Glas Vin gærne udtalte sig i disse hedenske Væsners Aand. Og gennem det ret urimelige Billede af Schandorphs »Haand paa Naturens Hjærte«*) samt den besværlige Sætning: »Dørene op mod Os fra Altrets Kærte!« bliver det tydeligt, at Dr. Schandorph særlig skal prises, fordi han, ved Siden af sine udmærkede Fortællinger, ogsaa har skrevet flere, literært mindre værdifulde, men fritænkensk tendentiøse Romaner. »Blindhedens Trælle« er naturligvis de Christne, den »Stær«, hvorfor de skal opereres, er Troen, Christendommen er »trøskede Dogmers Hjærnedunst«. For sin Virksomhed paa dette Omraade takkes den Afdøde da først og fremmest af sin Sanger.

Men netop paa dette Omraade var Dr. Schandorph svagest. Han virkede mod »Indre Mission« og mod, hvad

---

*) Det er de to Udtryk: Haanden paa Tidens Puls« og »Haanden paa Hjærtet«, der er gaaet i ét for Digteren.

en bekendt, af ham udgivet, Pièce i sin Tid kaldte »For-dømmelseslæren«, af et bravt Hjærte, men et uklart Hoved. Han, som altid saae Tilværelsen i en blød, let rørt Gemyt-ligheds ægte sjællandske Hverdagsbelysning, kunde ikke for-staa hine forfærdelig alvorlige Fiskere fra Harboøre med deres tunge Tale om Død og Dom, Synd og Frelse, Himmel og Helved. Det brølende Vesterhav, denne store Lægprædi-kant, havde aldrig tordnet Dr. Schandorph i Øret, og blid og skikkelig som han var, dannede han sig i sine lune By- og Bogomgivelser ganske andre Forestillinger om Dagen efter Døden. Hans sidsfe Bog, Romanen *Helga*, udtaler, vistnok for Digterens egen Regning, Haabet om et Nirvana, en Tilintetgørelse, hvortil man ikke — som i Buddhismen — indgaar gennem et Liv i Askese, men gennem selve Dødens Faktum. Den, der er død, har Fred — paa denne Tro, i dette Haab levede den aldrende Forfatter i de sidste svære Sygdomstider, og derpaa vilde han dø.

Om han virkelig har gjort det, bliver en anden Sag. Dødstimen er — som P. Faber har sagt — meget rummelig. »I den er der god Plads — Plads til Gud. Minutter bli-ver lange som Aar . . . Endelig engang slaar *Sandhedens Time*, og én Time Sandhed er længere end hundred Aar Vildfarelse. Himlen kommer nær; Gud udnytter sin sidste Chance. I hin Time, da Tid og Rum smelter bort i Evig-hedens hvide Lys, bringes Mennesket ind under bredere og videre Love. Et Menneske kan leve mange Menneskeliv i sin Døds-kamp. Vi véd meget lidt om, hvad der da gaar for sig. Det brystne Blik, det udtryksløse Ansigt, den ral-lende Røst er som tykke Forhæng, der skjuler det sidste jordiske Møde mellem Skaberen og hans Skabning.«

I Overensstemmelse hermed siger den fromme Pater Condren, at Guds Miskundhed mod de Døende er »ufattelig stor«, og at Gud des villigere giver sin Naade i Dødens Stund, fordi den Døende ikke formaar at misbruge den. Enhver frelst Sjæl er jo en Sejr for Gud, og vi véd intet

om, hvor mange Sejre han vinder paa hin, for os lukkede Arena . . .

*
*
*

. . . Der sagdes ved Dr. Schandorphs Baare og i Bladenes Ligtaler mange gode Ord om hans Arbejdsomhed, hans Flid, hans Hjærtensgodhed. Dr. Brandes betonedede, »at inderst i den Afdødes Væsen boede Medfølelse med de Smaa, Beundring for de Store, Harmen over dem, som gør Skade.« Og »Social-Demokraten« erklærer, (8. ds), at Schandorph havde »større Kærlighed til sine Medmennesker, end mangan saakaldt *Troende* lægger for Dagen.«

Dette lyder saare troligt. Schandorph var sikkert i det private Liv en godgørende, gavmild Mand, og han har skrevet smukke Vers om de Fattige. At mangan »saakaldt Troende« har *overgaaet* Dr. Schandorph i Næstekærlighed, vil »Soc.-Dem.« vel til Gengæld ikke benægte.

Hvad imidlertid baade de radikale Blade og Dr. Brandes lagde Hovedvægten paa, var, at den Afdøde havde deltaget i »den aandelige Strid« — havde hjulpen med til at »vælte Overtroens Mure« — havde været, hvad han selv engang paa Vers havde kaldt sig, »en Præst i den kæmpende Kirke, *Ecclesia militans*.« Og denne kæmpende Kirke, Fritænkeriets *Ecclesia militans*, var det da, som i Søndags hyldede en af sine Præster.

Som en Fortsættelse af denne Hyldest maa vel ogsaa det Digt betragtes, som »Politiken« for 8. ds. bragte, og hvori *Holger Drachmann* fejrede sin hedengangne Broder i Aanden. Det er ikke saa meget Schandorphs Talent, Drachmann roser; »Tiden«, skriver han, vil »gnave paa Bøgernes Bind og ta' lidt af Indmaden væk. Men »det *Indre* hos Schandorph var ægte og godt, det tørredes ej med hans Blæk.« »Saa blæse med Resten — hvor *stor* du vel var —? Hvem holder med Guderne Maal?« Og af poetisk Magtfuldkommenhed anviser han da den Afdøde Plads hinsides — i en *Kro*, som han tænker sig liggende i »Fader Evans Himmel«, og som han skildrer paa følgende Maade:

Dér finder man intet elektrisk Blus
og ej Telefon eller sligt:
tolv Tællepraase, som aldrig gaar ud,
gør deres lysende Pligt.

Og Døren gaar op, og Døren gaar i:
 hvad Gæsterne ønsker, bli'r bragt
 af smaa Kellnerinder som Englebørn
 i deres mest himmelske Dragt.

I denne »Himmerigs Kro« anbringer Drachmann *Bellmann* for Bordenden og næst ham *Johannes Ewald, Rahbek, Wessel, Carl Bagger, Mantzius* og andre hedenfarne Yndere af det fulde Bæger. Dernæst hedder det:

Da triner den smaa Kellnerinde frein,
 med Smilehul i sin Kind,
 og mælder, at Sophus Schandorph er død —
 da raabes der lydt: Lad ham ind!

Alle har rejst sig, med fremstrakt Glas,
 iøvrigt i ophøjet Ro —
 og Mantzius fører sin gamle Ven
 ind i den himmelske Kro. — —

Javist har han Ret til at bænkes dér,
 hvor Aarestrup viser ham Plads,
 og Bellmann hilser med Slag paa sin Luth
 og dypper i Bollen sit Glas.

Der skal ikke plantes en Taarepil,
 fordi *Sophus Schandorph* er død;
 han sidder helt godt, med sit Glas i sin Haand
 og — ad Aare — sin »Kat« paa sit Skød!

Med Vinløv din skallede Isse skal snoes,
 og „Bellmann“ skal tone igen,
 den Tone, Du elsked og kendte som Faa —
 min vin-glade, sang-kære Ven!

Dette er vor største Digters Apotheose af en afdød Ven! Ikke om Talentet, eller Fliden, eller Hjærtensgodheden er der her Tale; Schandorphs Adgangskort til en hinsides Lyk-salighed er ganske simpelt hans »Vinglæde« . . .

Digterere er som bekendt mere aabenmundede og op-rigtige end baade Festtalere og Festreferenter. Og dette Digt, hvori den Afdøde forherliges først og fremmest som en af »Bacchi Brødre«, giver En de besynderligste Fore-stillinger om hin *triumferende* Kirke, hvoraf Schandorph altsaa nu er Medlem, og hvortil Holger Drachmann vel ogsaa forventes efter lykkelig tilendebragt Hærfærd heneden i den stridende og lidende Menighed. . .

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 3.

Søndagen den 20. Januar

1901.

Tal.

Der eksisterer i København en velgørende Forening med et meget smukt Formaal — »Foreningen for Friskolebørns Bespisning«. En lignende findes paa Frederiksberg.

Efter hvad »Social-Demokraten« for 11. ds. oplyser, staar det meget daarligt til med disse to Foreningers Indtægter i Forhold til de Krav, som Vinterens Nød stiller til dem.

I København blev der ifjor bispist henved 8000 Friskolebørn; ialt uddeltes ca. 260,000 Portioner Mad à 13 Øre. Denne Bespisning kostede ialt 34,092 Kroner, hvoraf Kommunen ydede de 20,000. I frivillige Bidrag indkom 17,471 Kroner, og der opstod saaledes ifjor et Overskud, hvormed man i Aar kunde begynde.

Dette Overskud havde man ventet at kunne komplettere ved nye Tilskud fra Velgørenheden for saaledes at kunne gennemføre Bespisningen i samme Omfang som ifjor. Dette Haab er imidlertid glippet. Der er til indeværende Vinters Bespisning hidtil kun indkommet 2000 Kroner, hvoraf de 800 skriver sig fra den store Velgørenhedsfest i Sommer i Tivoli. Paa samme Maade meldes fra Frederiksberg, at medens der til denne Kommunes Friskolebørn ifjor indkom ca. 3390 Kroner, har Velgørenheden i Aar kun drevet det til 2550 Kroner.

»Social-Demokraten opfordrer naturligtvis alle og enhver til at yde sin Skærv, og det er der jo ogsaa al Grund til...

Men netop i de samme Dage, da Arbejderorganet indeholdt disse triste Efterretninger om Tilbagegangen i den københavnske Velgørenhed, stod der i et andet Blad en anden Statistik, hvor der tumledes med ganske anderledes høje Tal. Det var Bladet »København«, som bragte en Række Interviews af vore Variétéværter med nøjagtige Oplysninger om de respektive Forlystelsesetablissemeters Indtægter.

Man fik da her at vide, at *Cirkus Variété* pr. Vinter har en gennemsnitlig Indtægt af 4—500,000 Kroner, altsaa henved *en halv Million*. Heraf menes Provinsen og Sverig at yde ca. 150,000 Kroner; de ca. 350,000 falder paa København og Frederiksberg.

Scala, som holder aabent hele Aaret, men er mindre, har en samlet Aarsindtægt af 300—350,000 Kroner. Regner man ligesom her en Tredjedel fra, bliver det ca. 200,000 Kroner, København aarlig deponerer i denne Anstalts Biletkontor.

De mindre Variétéers Indtægter nævnes ikke. Derimod hedder det, at »den eneste Konkurrence, Variétéerne hidtil har bemærket, kommer fra *Arbejdernes Forsamlingsbygninger, hvor der hver Dag er enten Fester eller Theaterforestillinger.*« (»Kbhvn.«, 7. ds.)

Af denne Oplysning følte vedkommende Journalist sig foranlediget til at besøge de nævnte Arbejderetablissemeter, og han fik her oplyst, at alene i »Folkets Hus« paa Enghavevej erlægges der en aarlig Entré af ca. 30,000 Kroner, medens Omsætningen ved Buffeten beløber sig til ca. 120,000 Kroner om Aaret.

Lad os antage, at de andre Forsamlingsbygninger *til sammen* blot har en lignende Indtægt.

Lad os dernæst antage, at Københavns Arbejderstand, »Social-Demokraten«s Publikum, blot afgiver en Tredjedel af de indenbys Variétégæsters samlede Tal. Vi kan da opstille følgende lille Beregning over, hvad den danske Arbejder aarligt udgiver, ikke til *Velgørenhed*, men til *Variétéforlystelser*:

«Folkets Hus»	Kr. 150,000
De andre Forsamlingsbygninger	Kr. 150,000
De to store Variétéer	Kr. 180,000

Summa. , .	Kr. 480,000

Det er paa det nærmeste *en halv Million Kroner*, som Københavns Arbejderstand aarligt morer sig for, alene paa Forsamlingshusene og i de to Variétéer. Skulde et enkelt Tal være sat for højt i denne Beregning, er til Gengæld Arenatheatret, de mindre Variétéer ude paa Broerne samt Danselokalerne ikke tagne med, skønt Arbejderstanden vel nok her leverer et overvejende Kontingent. Under den halve Million kommer Summen ikke meget ned.

Og et sultent Barn — *mættes for 13 Øre!* »Social-Demokraten skriver det selv! Syv Børn kan altsaa rigeligt faa deres Sult stillet for 1 Krone!

Men Københavns Arbejdere, som aarligt har Raad til at more sig for en halv Million Kroner, maa ty til Bourgeoisigodgøreheden, maa henvise til Grosserer *Moresco* paa Østergade, maa skrive lange, klagelige Artikler om Sult og Nød og blege, forfrosne Proletarbørn for at skaffe Penge nok til 8000 københavnske og 1200 frederiksbergske Arbejderbørns BESPISNING.

De 9200 eller lad os sige 10,000 Friskolebørns Mætelse vilde koste *1300 Kroner* pr. Dag eller, i de tre slemme Vinfermaaneder, med 90 Spisedage i Steden for, som ifjor, kun 65, ialt en Sum af *117,000 Kroner*.

Heraf giver Kommunen de 20,000. Tilbage bliver da 87,000 Kroner. Hvis Arbejderstanden nu selv afholdt denne Udgift af sit Variétébudget, vilde der dog endnu paa det allernærmeste blive *400,000 Kroner* tilovers at more sig for.

Hvilket vel ogsaa kunde slaa til?

Det tyvende Aarhundredes Indvielse til Jesus Christus.

Intention for Bønnens Apostolat i Januar 1901.

Tvo Slags Profeter er der, som forkynder os, hvad det kommende Aarhundrede vil bringe.

Pessimisterne siger, at det nye Aarhundrede vil blive endnu værre end det foregaaende. Materien vil mere og mere overvælde Menneskets Hjærte og Aand; Overflødheden af jordiske Goder vil kvæle alle ædle Idéer og især de christne Tanker om Afkald, Forsagelse, Kærlighed. Heraf vil opstaa en fast og urokkelig Vilje til at nyde, at nyde fremfor alt, til Trods for alt og alle, for enhver Pris. Heraf vil ogsaa fremgaa et voxende Fjendskab mod Religionen, som tøjler de brødefulde Begæringar og lærer Selvfornægtelse. Og som Enderesultat: Hedenskabet Genkomst med alle sine moralske og sociale Afskyeligheder.

Andre ser derimod Fremtiden i det allergunstigste Lys. Ifølge disse Aander har det nittende Aarhundrede været et Misforstaaelsens Aarhundrede. Der har hersket lutter Misforstaaelse mellem den gamle og den nye Aand, mellem Overleveringen og Kritiken, Theologien og Videnskaben, Kirken og de moderne Nationers Bestræbelser. I de sidste hundrede Aar har de Christne set skævt til Videnskaben, Bibelkritiken, Tekniken og overalt anet Angreb paa Troen, Overleveringen, Moralen, og til Gengæld er de bleven *exkommunicerede* af Fremskridtets Mænd som Bagstræbere, Obskuranter osv. Nu siges denne Misforstaaelse imidlertid at være i Færd med at svinde; man er paa begge Sider ved at forstaa hinanden og at vandre Haand i Haand.

Hvilken af disse to Anskuelser er den rette? Som saa ofte, ligger vel Sandheden i Midten. En Ting maa vi i

hvert Fald ikke glemme — at Fremtiden ikke alene afhænger af Gud, men ogsaa af Mennesket. Uden at træde Forsynets Rettigheder for nær, kan vi sige, at det for en stor Del er os selv, som skaber Historien, at Dagen i Morgen afhænger af vort Arbejde i Dag, og at det tyvende Aarhundrede vil blive, hvad vor Virksomhed, vore Dyder, vore Bønner gør det til.

Vi ønsker nu at indvie det tyvende Aarhundrede til Vor Herre. Det er da nødvendigt, at vi ofrer ham det, saa vidt det afhænger af os, at vi skænker ham, hvad vi maaske hidindtil har unddraget ham, at vi vinder for ham, hvad andre vægrer sig ved at give ham. Men her maa vi holde os langt borte fra de vidtfavnende Forhaabninger, de storslaaede, men golde Planer, der udvider vort Program ud over Maal og Maade og derved gør det umuligt at realisere.

Lad os indskrænke vor Virksomhed og vore Planer til et mere beskedent Omfang, der passer bedre til vor virkelige Stilling og vore personlige Forhold. Det vilde sikkert nok være herligt, om vi, fra Sol gik op, til den gik ned, kunde omskifte Jordens Skikkelse og sætte Jesus Christus paa Thronen i det mindste i vort eget Land. Men en Judith eller en Jeanne d'Arc er sjældne Fremtoninger i Verdenshistorien.

Derimod er det hver af os givet at bidrage til hint store Resultat ved at virke i vor lille Kreds. Hvis vi vilde gaa ud over denne uden at have et ganske særligt Kald fra Gud, vilde vi kun gøre os latterlige. Hvis vi derimod har Tro og Kløgskab nok til at indskrænke os til vort naturlige Omraade, vil vi maaske kunne blive heroiske Christne.

Lad os derfor ikke klage over, at vi ikke kan reformere Folkeslagene; lad os i Steden begynde med at reformere os selv; det staar i vor Magt, og det er altid et Skridt fremad. Saasom Folkeslagene bestaar af Individier, vil Samfundene blive omformede, naar alle gør som vi.

Lad os ikke fæste vor Opmærksomhed paa vort Folks, vort Samfunds, vore Venners Pligter og Pligtforsømmelser;

lad os se paa vore egne, det er den eneste Maade, hvorpaa vi kan opnaa noget. Det er meget nemt at give andre Raad; men hvad praktiske Følger har egenlig slige Raad, selv om de er nok saa gode? Det er for det meste kun Ord og ikke andet end Ord. Men det er Handlinger, vi trænger til! I Steden for at prøve paa at reformere andre — hvad der ikke er megen Udsigt til, skal lykkes — maa vi hellere alvorligt bestræbe os for at reformere os selv. Det er ofte mere smerteligt, men det er ogsaa mere opnaeligt, og lykkes det ikke, kan vi kun tilskrive vor egen Mangel paa Energi det daarlige Udfald.

Lad os da undersøge, hvad vi kan gøre, for i det nye Aarhundrede mere fuldstændigt at tilhøre Gud. Hvilken Plads indtager Vor Herre i vort Liv? Er han virkelig Mesteren, Herren, Herskeren? Søger vi hans Ære fremfor vor egen særlige egoistiske Interesse? Er vore Sæder, vore Væner, vor Omgang en Jesu Christi Soldat værdige? Er der ikke mellem Guds og Kirkens Bud ét eller flere, som vi plejer at overtræde eller at overse? Giver vi altid Gud, hvad Guds er, fremfor alt og overalt?

Lad os først spørge os selv, om vi opfylder vore Familiepligter. Samfundet vil aldrig komme til at tilhøre Jesus Christus, uden Familienne først tilhører ham. Lad os derfor arbejde hen til, at vort Hus uden Forbehold maa tjene Herren. Hvis der blandt dem, vi elsker, er nogen, som holder sig fjern fra Gud, saa lad os søge at opveje deres Kulde ved en mere inderlig Fromhed og en større Rigdom paa gode Gærninger og Dyder. Dette er det bedste Middel til at afvende de guddommelige Straffe, som en Enkelts Ugudelighed eller slette Opførsel ellers kunde nedkalde; dette er ogsaa ofte den sikreste Vej til at opnaa en forloren Søns Omvendelse, en Vej, der almindeligvis er langt at foretrække for Bebrejdelsernes og Formaningernes.

Efter Familiepligterne kommer Borgerpligterne. Vi har vor Stand, vor Stilling, vort Arbejde; lad os spørge os selv, om vi i denne vor Stand forherliger Herren vor Gud, eller

om vi ikke snarere giver Anledning til Knurren mod hans hellige Navn.

Vi er jo kendte som Christne; Folk venter følgelig, at vi skal overholde den christne Lov. Hvad maa de da tro om os, hvad maa de mene om vor Religion, naar de ser, at vi, som giver os ud for at være fromme, handler mod Kærligheden, maaske mod Retfærdigheden eller i det mindste mod Uegennyttigheden, som virkelig er den mest tiltalende Aabenbaring af Kærligheden og Retfærdigheden? Hvorledes kan Verden elske Religionen, naar den ser en Købmand, en Læge, en Sagfører, som er bekendt for sine religiøse Overbevisninger, tillade sig Handlinger, der, om de end ikke strider mod Retfærdigheden, dog er plettede af Havesyge, af Egoisme, af selvisk Interesserthed?

Man er mere stræng mod os end mod andre. Hvad en anden ustraffet kan tillade sig, dadles hos os. Men lad os ikke beklage os over denne Ulighed, lad os hellere tappert acceptere den og beslutte, altid at handle saaledes, som man venter af os.

Det drejer sig da ikke blot om at undgaa Dødssynder, men om at tvinge Verden til at erkende, at de sande Christne ikke blot er flittige Kirkegængere, men ogsaa er ulastelige i deres Livsførelse, ærlige til det yderste, barmhjertige indtil Selvfornægtelse, hjælpsomme indtil Selvfopofrelse.

Paa denne Maade vil vi opnaa, virkelig at indvie det kommende Aarhundrede til Jesus Christus.

Bøn.

O Jesu helligste Hjærte, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for alle vore Overtrædelser og i Samfund med Dine Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at det nye Aarhundrede helt maa tilhøre Dig. Amen.

St. Knuds Dag.

(19. Januar).

Jeg vandrer ad en Skovvej, graa og lige,
mod Lysets Hjem, mod Herlighedens Rige,
hvor alt er skønt som Solstrejf over Vove
og let som Luften i de blege Skove.

Jeg vandrer ad en Skovvej, graa og bred,
hvor Bøgestammer staa som Kirkepiller.
Paa Skovens Orgel Vinden dæmpet spiller —
og der er Blod paa Rim, mens Sol gaar ned.

Og der er Stilhed, stærk som dybe Strømme,
mens Mørket slukker Vinterdagens Fakkell —
og der er Plads for Sjælens dunkle Drømme —
og Plads for Bøn mod Himlens Tabernakel . . . .

R. N.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 4.

Søndagen den 27. Januar

1901.

„Gentlemanchristendom“.

Omtrent paa samme Tid tilbydes der det danske Publikum to moderne protestantiske Christendomsforkyndelser, to nye Evangelier. Det ene glade Budskab kommer fra Berlin, det andet fra Harbøre. Det enes Ophavsmand er den graanede Lærde *Adolf Harnack*, den nyeste Protestantismes mest glimrende Lys. Det andet Evangelium er forfattet af den ganske unge Sognepræst paa Harbøre, *Anton M Jensen*. Professor Harnacks Bog — der foreligger i dansk Oversættelse ved Dr. Edv. Lehmann — er betitlet »Christendommens Væsen«. Den kunde imidlertid ogsaa — som Pastor Jensens Skrift faktisk gør — føre Titlen »Christendom for mig«. Thi begges Standpunkt er den rene Subjektivismes: hvad *jeg* (Harnack eller Jensen) synes om, er sandt og rigtigt, *min* Christendom er den rette — ja er, som Hr. Jensen siger, »*Gentlemanchristendom*« og »Christendom for *Adelsmennesker*«. At Hr. Jensen først og fremmest selv er et Adelsmenneske, følger umiddelbart heraf; den unge lutherske Forkynder (der opfatter sin Virksomhed som intet mindre end en *ny Reformation*) kan da tilraabe sin Samtid: »Lærer af mig, thi jeg er et Adelsmenneske og en Gentleman.« Og vil nogen ikke lære af Hr. Jensen — ja, da er Vedkommende tydelig nok intet Adelsmenneske og ingen Gentleman!

Hvad der gør Hr. Jensens Lære saa *gentlemanlike*, er, at den bestemt nægter den evige Fortabelse. »En Straf, som aldrig skal faa Ende,« siger Hr. Jensen, »den er ikke tilladt eller villet af noget fornuftigt Væsen. En almægtig Kær-

lighed *kan* ikke tillade den.« (S. 60—61). Ganske vist findes Læren om den evige Fortabelse i Skriften, i Jesu egne Ord. »Men erkendcr du, at der er et eller andet Punkt, paa hvilket du staar højere end Jesu Samtid, saa er du fejt . . ., hvis du ikke tør foretrække din finere mærkende Samvittigheds Røst for Udtalelser af Folk, hvis Vugge gik for 1900 Aar tilbage . . . Med andre Ord: er der noget i de gamle Tidens Tale og Tro, som forarger og støder det bedste i dig selv og de Bedste i din Samtid, saa lyt du kun til din Samvittigheds Røst; den bringer dig aldrig i Modstrid med det, som virkelig er Guds Væsen, kun med det, som Mennesker har tænkt forkert om Gud. Jeg siger dette aldeles trøstigt og med velberaad Hu, thi jeg ved, at Evangeliet skal være ikke til Forargelse . . . men til en stor Glæde for alt Folket . . .« (S. 58).

Evangeliet, saaledes som Hr. Anton Jensen forkynder det, skal altsaa »ikke være til Forargelse,« men kun »til Glæde.« Hr. Jensens Evangelium adskiller sig derved fra det Evangelium, som en vis Paulus i sin Tid forkyndte, og som netop var »Jøderne en *Forargelse* og Grækerne en Daarlighed« (1. Kor. I., 23). Endog med Professor Harnack kommer Hr. Jensen i Konflikt, thi denne siger udtrykkeligt:

»Jesus har stillet Menneskene de store Spørgsmaal, lovet dem Guds Naade og Barmhjærtighed og fordret *en Afgørelse*: Gud eller Mammon, evigt Liv eller jordisk Liv, Sjæl eller Legeme, Ydmyghed eller Selvretfærdighed, Kærlighed eller Selviskhed, Sandhed eller Løgn. I disse Spørgsmaals Ring er alt indesluttet; den enkelte skal høre det glade Budskab om Barmhjærtighed og Barnekaar og saa *beslutte sig, om han vil staa paa Guds og Evighedens Side eller paa Verdens og Timelighedens.*« (»Christendommens Væsen,« S. 104).

Ifølge Harnack er Jesus altsaa kommen for at stille Menneskene foran et *Enten-Eller*. Men ifølge Pastor Jensen er Evangeliet et *Baade Og*.

Harnack mener, at Jesus stiller hver enkelt et Spørgs-

maal: Vil du tjene Gud eller Mammon, Næsten eller dig selv; vil du eje evigt Liv, eller vil du hjemfalde til Mammons, Selvretfærdighedens, Selvskhedens og Løgnens Verden? Dette anser Hr. Jensen for forargeligt; han mener, at Evangeliet kun lærer ét: »Gud er Kærlighed.« (S. 61). Og Kærligheden vil ikke forarge Menneskene med noget Enten-Eller. »Lad derfor en Paulus nok saa meget have været optaget af sin for Folkets Synder lidende Messias; lad Hebræerbrevets Forfatter nok saa meget behage sig i Tanken om den Retfærdighed, der vindes ved en andens Offer! De Tanker har været den Tids Tanker! Din »Frelse« beror paa ... (at) du af Frelseren har lært det Nye, at Gud, din Fader, elsker dig med en evig Kærlighed — det Evangelium: »Han derhjemme er dog din Fader,« saa har du naaet Maalet ... saa har du et evigt Liv — det Liv, der skaber fredfyldt Glæde i dig nu, og som du kan tro vil voxte til Salighed hinsidens Graven.« (S. 79).

Dette er, hvad Hr. Jensen (S. 77) kalder »en Christendom for Adelsmennesker,« og dens eneste Dogme synes at være dette: *Gud er Kærlighed*. Den, som troer herpaa, er salig og har et evigt Liv. En evig Fortabelse findes ikke. For nogen Etik har denne Christendom da ikke Plads; Retfærdiggørelsen sker, uanset alle Gærninger, ved den blotte Tro. Gud, som er Kærlighed og intet uden Kærlighed, fordømmer ingen. Et Menneskes sædelige Liv er uden væsenlig Betydning for Gud; derfor er Evangeliet »en stor Glæde — for alle!« (S. 79). De Retfærdige og Uretfærdige er Gud lige kære, blot maa de sidste efter Døden gennemgaa et Slags *Forbedringshus*, hvilket ikke er nødvendigt for de Gode. Derfor er Christendom ikke andet end »en tryk Tillid til Faderen i Himlene.« Og denne Tillid har alle, *alle* uden Undtagelse, Lov til at nære!

Saaledes har Hr. Anton Jensen fra først af anlagt sin Christendomsforkyndelse. Men hvad sker? Pludselig viser det sig — at det dog ikke er nok med Tilliden alene! Det gaar Hr. Jensen, som det i sin Tid gik Luther. Troen *alene*

skulde retfærdiggøre — men gode Gerninger var ikke desmindre ogsaa nødvendige — ikke *strængt taget* nødvendige, men *dog alligevel* nødvendige.

Saadan kommer nu ogsaa Hr. Jensen paatværs af Logikens ubønhørlige Magter. Side 57 hænder det ham at skrive:

»Naar vi blot stræbe mod Sandhed og Kærlighed, vil vor Dom falde, ikke efter det, vi ikke har, men efter det, vi har.«

Meget sandt og smukt — men det er heller ikke saa lidt at »stræbe mod Sandhed og Kærlighed« — NB. paa en saadan Maade, at denne vor Stræben kan bestaa for Dommen — som er *Guds* Dom... Det maa ikke være en Stræben i Ord alene eller i Tillid alene, men det maa være en Stræben i Virkelighed og Gærning. Dette anerkender Pastor Jensen ogsaa fuldtud, naar han Side 26 skriver:

»Du kan og tør ikke tro, at den evige Kærlighed er din Fader, naar du véd med dig selv, at du er fuld af Ukærlighed — naar du har en ond Samvittighed!«

Og fremdeles Side 27:

»Lev altid saadan, at du har en uskadte Samvittighed; thi ellers tør du jo ikke tro paa Gud . . . . . Stræb efter at have — altid! — en god Samvittighed; thi ellers kan du — saadan er nu din Natur — ikke tro, at du har en kærlig Fader i Himmelen, og saa har du jo ikke den Trøst, det Haab, som han saa gerne under dig; saa er Evangeliet for dig ikke det, som det skulde være: En stor Glæde.«

Endvidere sammesteds:

»Vær ren, vær mild, vær god; stræb efter at blive fuldkommen i Sandhed og Kærlighed, ellers stiller din Samvittighed sig skillende mellem Kærlighedslyset og dig, og saa er du ikke i det velsignede Solskin, du unddrager dig selv den Livets Glæde, som det var Faderens Maal at give dig — hans Barn.«

Og endnu paa allersidste Blad af Pastor Jensens Bog hedder det: Christendommen er Tillid til den himmelske Fader — »bevaret gennem et Liv i Kærlighed mod Mennesker.« (Side 80).

Den, der ikke straks glemmer, hvad han lige har læst, vil næppe tro sine egne Øjne, naar han i én og samme lille Bog finder et og samme Standpunkt paa én Gang hævdet og fornægtet. Det Nye i Gentlemanchristendommen skulde jo være dette: »Gud er intet uden Kærlighed — Alle bliver frelste.«

Men alligevel stilles der de strængeste moralske Fordringer til den Troende. »Hav *altid* en uskadt Samvittighed!« »Vær *ren*, vær *mild*, vær *god*, vær *fuldkommen i Sandhed og Kærlighed!*« Dette er meget store Krav at stille til stakkels skrøbelige Mennesker! »Lev altid saadan, at du har en uskadt Samvittighed« — hvem kan opfylde dette Bud? Lærer ikke Skriften, at hvis nogen siger, han ikke har Synd, da bedrager han sig selv? Men Pastor Jensen fordrer en stadig Syndefrihed; kun paa *denne* Betingelse er den evige Kærlighed Menneskets Fader! Gud er ganske vist Kærlighed — men den onde Samvittighed stiller sig mellem Gud og Sjælen og udelukker Synderen fra det evige Livs Sol, berøver ham al *Tro*st, alt *Haab* — alt-saa al *Frelse* . . .

Dette var rigtignok en ganske anden Tale end den, hvori Hr. Jensen søger sit Evangeliums Særpræg. Mon ikke Ord som disse vil være mange til stor *Forargelse*? Hvad vil det sige, at Gud er Kærlighed, naar denne Kærlighed kun gælder de Rene, de Milde, de Gode, de Kærlige, dem, som har en uplettet Samvittighed? Og de, som ikke er uden Synd, de, som har en *ond* Samvittighed — de tør ikke tro paa Gud,« de »kan og tør ikke tro, at den evige Kærlighed er deres Fader,« de udelukker sig selv fra »Kærlighedslyset,« fra »den Livets Glæde, som det var Faderens Maal at give.«

Spørgsmaalet bliver da nu:

Er det Gentlemanchristendom, at man for at blive sellig, ikke blot maa tro, men ogsaa leve efter sin Tro — ja saa er der intet nyt i denne Christendom, saa er det kun den gamle Tro, som *alle* i Christenheden, baade Adelige og Ikke-adelige, altid har bekendt. Saa er Hr. Anton Jensen blot mere rigoristisk i sine ethiske Krav, end de fleste andre Forkyndere.

Men da bliver det ogsaa vanskeligt at se, hvorledes Hr. Jensen undgaar den Lære, han angriber saa stærkt — Læren om Fortabelsen.

Stiller nemlig den onde Samvittighed sig hindrende og skyggende mellem Gud og Sjælen — har den med Synder betyngede Sjæl ikke Gud til Fader — skal Dommen (*Dommen* — dette Missions-Ord!) fældes efter, om Mennesket har »stræbt mod Sandhed og Kærlighed« ja, da er Hr. Anton Jensens Christendom ikke mere »fremskreden« end den, som hidtil var gængse paa Harboøre!

Tænker man sig nemlig, at et Menneske ligger for Døden — og han er hverken »ren« eller »mild« eller »god«, men hans Samvittighed er alt andet end »uskadt«, og hele sit Liv igennem har han hverken brudt sig om »Sandhed« eller »Kærlighed«. Han ligger og skal dø, og Pastor Jensen kommer og skal staa ham bi i den sidste Stund. Hr. Jensen kan jo ikke gøre sket usket; han kan ikke gøre en gammel, forhærdet og sort Syndersjæl til en »mild« og »ren« og »god« *Gentleman-Sjæl!* Ifølge Hr. Jensens egen Lære tør denne Døende *ikke tro*, at Gud er hans Fader; Gud, som ganske vist er Kærlighed, elsker ikke denne Mand; den Døendes onde Samvittighed staar mellem ham og Gud og skygger for Kærlighedslyset, saa det ikke kan skinne ind i hans Sjæl. Denne Mand kan — efter Hr. Anton Jensens egen Lære — ikke blive frelst...

Der staar Harboørepræsten saa og ved ikke sine levende Raad. Han tør ikke sige til den Døende: »Omvend dig,

mens det er Tid, at du kan undgaa den evige Død.« Thi den evige Død hører ikke med til Gentlemanchristendommen.

Men Hr. Jensen tør heller ikke sige til den Døende: »Lige meget! Gud er Kærlighed! Du har det evige Liv!« Thi uden en god Samvittighed kan man ikke tro at have en kærlig Fader i Himlen, og med en ond Samvittighed har man hverken Trøst eller Haab og er ikke Guds Barn. Dette lærer Gentlemanchristendommen ganske bestemt!

Og saa — ja, saa maa den arme Synder dø uden et eneste Ord fra Pastor Jensen! Han maa dø uden at have omvendt sig — thi da der ingen evig Fortabelse er, er der jo ingen Grund til at omvende sig netop nu! Men han maa ogsaa dø uden Haab, uden Trøst, uden en kærlig Fader i Himlen — thi han har jo ikke bevaret sin Samvittighed uskadt!

Dette er, hvad Hr. Anton M Jensen, luthersk Sognepræst i Harboøre, for Alvor byder Verden som et nyt Evangelium, »en stor Glæde for Alle.« Dette vover han at kalde »en Forkyndelse, der ikke spytter paa det bedste i os — en Gentlemanchristendom — en Lære, som vi for os selv kan være bekendte at tage imod — en Lære, som ikke gør Vold paa vore Samvittigheder«. (S. 80).

Det er at haabe, at en saadan Christendom ikke maa finde Indgang paa Harboøre eller noget andensteds blandt den troende Befolkning. Hvad Hr. Jensen forkynder er jo i Virkeligheden den rene Fortvivlelse. Gud er Kærlighed — ingen skal fortabes — men den, som ikke bevarer sin Samvittighed uskadt, er alligevel skilt fra Gud, har ikke Gud til Fader... At være *skilt fra Gud og ikke at have Gud til Fader* — er det ikke, hvad den hidtidige Christendom har kaldt at være fortabt? Og naar et Menneske dør i denne Tilstand — kan Hr. Jensen saa love, at det efter Døden vil blive anderledes med dette Menneske? Tanken om den »for Folkets Synder lidende Messias« overlader Hr. Jensen jo haanligt til Paulus at »behage sig i!« Hvorledes

kan da den i Livet urene og ukærlige efter Døden blive ren og mild og kærlig og faa den »uskadte Samvittighed,« som er uundgaelig nødvendig for at have Guds Velbehag?

Men naar Hr. Anton Jensen ikke kan give tilforladelige Oplysninger i saa Henseende — ja, da kan hans Christendom maaske være god for Adelsmennesker : for dem, der hele Livet igennem har været rene, milde, gode o. s. v. Men for Menneskenes store Flertal, der med Tolderen maa bekende deres Syndighed, bliver Hr. Jensens nye Evangelium ikke »en stor Glæde,« men — *en stor Fortvivlelse!*

* * *

Hr. Jensens »Christendom for mig« er naturligvis bleven hilst med Glæde baade af »Politiken« og »Social-Demokraten«. Særlig Arbejderbladet, hvis Christendomsfjendskab bliver mere og mere udpræget, lovsynger Hr. Jensens Bog som »en smuk og modig Daad.«

Men, siger Bladet, Hr. Jensens reformerede Christendom er i Virkeligheden ganske *overflødig*. »Naar Gud er ensbetydende med Menneskekærlighed, og *Christendom* bestaar i at skabe den størst mulige Lykke i Samfundet, saa behøves der ingen særlige Kirker og Præster til at forkynde Theologi — saa er *Socialismen* traadt i Theologiens Sted: hvert Menneske er sin egen Præst.«

I Virkeligheden er da det, Hr. Jensen opnaar ved sin nye Forkyndelse, at gøre sig selv og sit Evangelium overflødige. Vel holder han endnu selv paa »Dogmerne« om en Fader i Himlen og om Mennesket Jesus som »Veien« til Faderen. Men for disse sidste Rester Dogmatik frigør man sig nemt, og Hr. Jensens Christendom for Adelsmennesker opløser sig da i *Christendom for Socialister*.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 5.

Søndagen den 3. Februar

1901.

Georg Brandes og Molbechs Skygge.

Der gives blandt *Katholikens* Læsere sikkert ingen, som ikke med spændt Interesse har fulgt den uhyggelige Kamp mellem den nulevende *Dr. Brandes* og Digteren *C. K. F. Molbechs* Skygge. Efter at Kampen nu er endt, har det psykologisk Betydning at se tilbage paa den store nordiske Fritænkerhøvdings offentlige Færd i den nu forløbne første Maaned af det tyvende Aarhundrede.

6. *Januar*. *Dr. Brandes* taler ved *Schandorphs* Baalfærd. Han lovpriser »de sande Kæmper i Aandens Hær, dem, som læste *Verdensloverens* Skrift i flammende Stjærner eller væltede *Overtroens* Mure eller smæltede Hjerter.« Han berømmer *Schandorph*, fordi denne elskede »Sværdenes Gny, naar Kampen gik mod de Magthavere, der ikke fortjener Magten og misbruger den — *Fortidens* Gengangere, der lægger deres klamme Haand paa *Nutidslivet*.« Han roser *Schandorph*, fordi der »inderst i hans Væsen boede *Medfølelse* med de Smaa og *Harme* over dem, som gør *Skade*.«

Dr. Brandes' Tale »gjorde dybt Indtryk paa Mængden.« (*Politiken*, 7. Jan.) Den var »smukkere og mere gribende, end nogen Præst vilde været i Stand til at forme den.« (*Social-Demokaten*« 8. Jan.)

14. *Januar.* I *Politiken* offentliggør Dr. Brandes Artiklen »En Idealist«. Han skildrer her paa den mest nærgaaende Maade den længst afdøde C. K. F. Molbech, Dantes Oversætter, Forfatteren af »Ambrosius.« Dog nævner han ikke den Skildredes Navn, men Originalen er let kendelig gennem det chargerede og karikerede Portræt. Han paadutter Molbech en Række højst uheldige Karaktéregenskaber. Det hedder udendvidere om ham: »Hans Ungdom gik hen med Tøsesjov,« og: »han havde udarbejdet sig den naiveste og mest fuldstændige Egenkærlighed, jeg nogensinde har mødt.« Han fremstilles, selv paa sine ældre Dage, som Pigejæger og latterlig Don Juan, i fuldstændig Modstrid med sine offentlig udtalte Principer. Artiklen ender saaledes: »Kræfter havde han ikke mere... Der kom noget forklaret over ham; han blev troende som et Barn, ivrigere og ivrigere i sin Tro... Tilslidst hørte han til Literaturens ypperste Kirkefædre. Den Omstændighed, at han næsten hele sit Liv igennem ikke havde tænkt paa andet end sig selv, kunde ikke gøres gældende mod ham. Det havde han jo tilfælles med saa mange af Oldtidens og Middelalderens ypperste Helgener. (!) Som egenlig Helgen blev han dog ikke ved sin Død betragtet. Derimod var alle enige om, at med ham mistede Danmark en sand Idealist.«

19. *Januar.* I *Berlingske Tidende* imødegaas Dr. Brandes af Dr. Ernst v. d. Recke. Gendrivelsen samler sig i følgende Omskrivning af et Sted i Brandes' egen Artikel, som v. d. Recke applicerer paa dens Forfatter:

»I sin sande Skikkelse viste han sig engang, da han benyttede personlige Bekendtskaber for at udspionere en Mands private Forhold, opsnappe og opspore til Brug imod ham tilfældige, uovervejede Ytringer (for hvis korrekte og sandfærdige Gendrivelse selvfølgelig enhver personlig Garanti fattedes), ja, forfølge hans Veje ind paa formentlig erotiske Oplevelsers Omraade for, mange Aar efter hans Død, at søge at besudle hans Privatliv. Det viste sig herved gørligt for

ham endog at overbyde sig selv i sine hidtil kendte Egenskaber; men med denne Bedrift, der selv i ham nærstaaende Kredse blev betegnet med sit rette Navn, var ogsaa hans Rolle som Gentleman i Literaturen definitivt udspillet.«

23. *Januar.* I *Berlingske Tidende* tiltræder en Kreds af C. K. F. Molbechs Venner Dr. E. v. d. Reckes Protest mod det brandesianske Gravskænderi. Blandt Underskriverne findes Personligheder som Fru Betty Hennings, Historikeren, Professor Edv. Holm, Komponisten Lange-Müller, Fru Phister, Olaf Poulsen, Lorenz Frølich.

26. *Januar.* Dr. Brandes svarer i *Politiken* med en Artikel, hvori han dels ynkeligt klager over, at man altid »tildænger ham med alle Sprogets Ukvemsord,« dels selv tildænger sine Angribere med Ukvemsordene »Stympere«, »elendige Stympere«, »Vigtigpetere«, »jammerligt daarlige Kritikere«, ja endog »Pranime«. Det sidste fladbundede Skældsord er ganske nyt, og Doktoren har kreeret det for dermed at betegne flere Forfattere, hvis Talent han en Gang selv i den mest overbeviste Tone roste og anbefalede...

Skældsordene er dog ikke Hovedsagen for Dr. Brandes. Hovedsagen er for den berømte Kritiker at proklamere en ny Grundsætning for Literaturhistorien — nemlig den hensynsløse Sandheds Princip. Brandes citerer i denne Anledning følgende Ord af Sainte Beuve:

»Er det ikke nødvendigt, en Gang at bryde med denne urimelige Vedtægt, som gør, at man bedømmer en Forfatter, ikke alene efter hans Hensigter, men endog efter de Fordringer, han gør? Hvorledes! jeg skal være forpligtet til i Fontanès kun at se den store, slebne, ædle, elegante Mester og tør ikke se den lille, hidsige og sanselige Kumpan, som han var? Eller — nu har jeg i 35 Aar levet i Villemain's umiddelbare Nærhed, der er et saa stort Talent, saa skøn en Aand, og som formelig flager med ædelmodige, frinsindede, menneskekærlige, christelige, civilisatoriske Følelser, og

jeg skulde ikke i ham turde skildre den smudsigste Sjæl, den ondskabsfuldeste Abe, der gives? . . . Er da Skribenter, Historikere og Moralprædikanter Skuespillere, man ikke har Lov til at studere udenfor den Rolle, de har lagt til Rette for sig?«

*
*

I denne første Maaned af det nye Aarhundrede har Doktor Georg Brandes da gennemløbet tre Stadier.

Den 6te staaer han ved Schandorphs Baare — ligesom han kort inden Udgangen af det gamle Aarhundrede havde staaet ved Festen for Islænderne og ved Mindefesten for Gutenberg — og »flager med ædelmodige, frisindede, menneskekærlige, civilisatoriske Følelser.« (Ved Gutenbergfesten havde han endog til Udgangspunkt for sit Foredrag valgt *Evangeliets* Text: »Og Ordet blev Kød« — havde saaledes til Frisindet og Menneskekærligheden endnu føjet en vis *Christelighed!*)

Den 14. Januar æreskænder han en længst afdød Ungdomsbekendt paa den »smudsigste« og »ondskabsfuldeste« Maade.

Og den 26. forkynder han endelig det Princip, at Dønnen over et Menneske skal fældes, ikke efter, hvad han synes og selv gør Fordring paa at være, men efter hvad han virkeligt *er*. Han forkynder dette Princip — og lader slet ikke til at betænke, at der netop overfor ham selv og hans allernærmeste kunde lyde et: *Fiat applicatio*. Han forkyn-der det saa ubekymret, at det synes, som om selve *Nemesis*, hin strænge, gengældende Magt, hvorpaa i sin Tid Goldschmidt troede, har styret Dr. Brandes' Haand, medens han afskrev netop *disse* Linjer af Sainte-Beuve.

Georg Brandes mente, med den franske Kritikers Ord at ramme *Molbech* endnu en Gang. Men det er ikke blot i de gamle Sagn, at den Kugle, der affyres mod et Genfærd, vender tilbage og dræber den frække Skytte. . .

Den christelige Aand i Familierne.

Intention for Bønnens Apostolat i Februar Maaned
1901.

Et af Socialismens Idealer er Familiens Opløsning, og her som paa saa mange andre Omraader omsætter denne dristige Aandsretning kun i Theori, hvad dens Forgænger Liberalismen længe har øvet i Praxis. En liberal Forfatter, Henrik Pontoppidan, har ifjor i en Roman betitlet *Det ideale Hjem* taget til Orde for Ægteskabets og den derpaa grundede Families fuldstændige Ophævelse og har foreslaaet nye Former for Samlivet mellem Kønnene — Former, der især anbefalede sig til Mænd, som satte Pris paa at slippe fr fra alle Forsørgerpligter.

At det ikke er i Romanerne alene, Familien saaledes opløses, vidner de stadig talrigere Skilsmisseprocesser om og de Serier af Ægteskaber, hvortil Aandsfrihedens Bannerførere hengiver sig. Og over hele den civiliserede Verden genlyder det samme Raab, der for nogle er sørgeligt, for andre glædeligt: »Familien gaar sin Opløsning i Møde!»

Hvorfor er dette unægtelig saaledes? spørger Pater *Joseph Tustes, S. J.* i sidste Hæfte af Maanedsmeddelelserne fra Bønnens Apostolat. Fordi Christendommens Aand forsvinder af Familien, svarer han. Man mister lidt efter lidt den Vane, at leve i Overensstemmelse med Jesu Christi Bud og, tværtimod Apostelens Forskrift, bliver mange saakaldte Christne »ligedannede med denne Verden.« Skal Verden imidlertid ikke synke tilbage i Barbari og Hedenskab, maa Gud paany indtage den Plads ved Arnen, der tilkommer ham.

Man maa for det Første huske paa, at den christne Familie er grundet paa *et Sakrament*. Ægteskabet er en guddommelig Indstiftelse, hvis Maal er at helliggøre Menneskene i den Stand, hvori de er kaldede til at tjene deres Skaber og Herre.

Følgende Samtale forefaldt for nogen Tid siden i en fransk By, mellem to Katholiker:

— Har De hørt, at vor Ven F . . . , i Steden for at passe sine Bryllupsforberedelser, er tagen hen til et Kloster for at holde en Retræte? Jeg maa sige, at Øjeblikket er vel valgt! Og jeg som troede, at han var saa fornuftig og praktisk! Han behøvede ikke at være juridisk Kandidat for at bære sig saa dumt ad! Og det mest utrolige af det Hele er, at han har overtalt sin Forlovede til at gøre ligesaa — til stor Fortvivelse for hendes Dameskrædderinde!

— Kære Herre, lød Svaret, jeg finder, at F . . . bærer sig særdeles praktisk ad! Han finder ikke, det er nok at opsætte Ægteskabskontrakten og gøre de obligate Bestillinger hos Skrædderen og Møbelhandleren — han vil ogsaa forberede sin Sjæl til at modtage det Sakrament, der skal føre ham ind i et nyt Liv.

— Det kan han jo gøre ved et godt Skriftemaal!

— Jo men endnu bedre ved en Retræte! Tror De, at et Par Dages Overvejelse og Bøn er for meget, hvor det gælder at modtage et Sakrament, der skal binde En for hele Livet?!

— Nej saamænd, men jeg finder dog . . .

— De finder, at det er noget, man ikke bruger, og som ikke er moderne. Men det er netop Ulykken! Den hellige Frands af Sales sagde, at hvis der gaves et Noviciat før Indtrædelsen i Ægteskabet, vilde meget faa aflægge Løfterne. Et saadant Noviciat lader sig ikke etablere. Men en Retræte kan man gøre, og jeg tror, at den ikke blot er nyttig, men næsten *nødvendig* for enhver, der vil tage den alvorlige Ting alvorligt, som Ægteskabet er . . .

De unge Forlovede holdt da, hver i sit Kloster, en god

Retræte og betragtede for Guds Aasyn, hvad de gik ind til, hvilke Forpligtelser de paatog sig, og hvilke Dyder vilde være dem mest nødvendige i deres nye Stand. Maaske gik det lidt ud over Brudeudstyret, men den Ulykke kunde der jo altid raades Bod paa. Til Gengæld havde de to Unge styrket og hærdet deres Sjæle, for senere hen, naar Prøvelsernes Tid kom (og den kommer altid), at kunne staa fast med christeligt Mod og lide, Haand i Haand, med Blikket rettet mod Krucifixet.

* * *

Den store Dyd, som man først og fremmest maa udvikle hos sig og endog fremkalde, hvis den ikke findes, er *Selvfor nægtelse*. Den er en absolut Betingelse for Samliv. Hidtil har man været alene, man har kun tænkt paa sig selv, man har levet fra Dag til Dag og tilfredsstillet alle sine Interesser, alle sine Luner. Men paa denne Maade er man bleven — om ikke Egoist (dette Ord er for groft), saa dog et Menneske, der ikke tænker meget paa andre og ikke har nogen Ævne til at bringe de talrige smaa Ofre, som Hverdagslivet kræver. De unge Hjerter er altid rede til den store Begejstring — og det er godt og glædeligt! De kan staa for Sværdslag — men for Naalestik er de yderst ømfindtlige. Derfor har Ungdommen meget at lære, inden den tilegner sig, hvad man har kaldt de *små Dyder*: Overbærenhed, Taalmodighed, Blidhed, ligeligt Humør og mange andre gode Egenskaber, der vist ikke er saa små, som det lader til, siden det er saa vanskeligt at erhverve dem, og siden de virker saa uendelig velgørende.

Saa snart man er to — og endnu mere: saa snart man er tre, fire eller flere — har man ikke mere Ret til kun at tænke paa sig selv, kun at arbejde og leve for sig selv. Man kan ikke mere lade sig lede af sine Tilbøjeligheder, sine Vaner, sine Luner. Man maa ofte give efter, gøre Indrømmelser, lære at bøje sig paa mange, mere eller mindre

tiltrækkende Maader, hvis man ikke vil støde, saare, eller tyrannisere.

Hvor skal man nu finde Kraft til at øve alle disse smaa Selvfornægtelser, der ofte næsten er mikroskopiske, men ikke derfor bliver mindre følelige? Netop de mindste Torne volder mest Smerte, fordi de bliver siddende i Kødets. Disse huslige Pligter er saa ærgerligt smaa, saa nedværdigende ubetydelige — og dog har man saa vanskeligt ved at opfylde dem, hvilket er en yderligere Ærgrelse og Nedværdigelse. Den største Krigshelt kan være en fejg Kryster i Kampen med denne evigt frembrydende Egenkærlighed, der uafbrudt gør Modstand, stadig føler sig saaret og krænket i sine Rettigheder. Hvem skal nu give Sjælene Styrke i denne Strid, som varer ikke nogle faa Timer, men hele Livet igennem, fra Minut til Minut? Alene den christelige Aand kan gøre dette — den christelige Aand, der i Mod-sætning til Verdensaanden ikke ser paa de glimrende ydre Fortrin, men fremelsker de saakaldte *smaa* Dyder, der alle er Former af den ene store Selvfornægtelsens og Kærligheds Dyd.

Bøn.

Guddommelige Jesu Hjærte, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for alle vore Overtrædelser og i Samfund med Dine Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at den christelige Kærligheds Aand mere og mere maa genvinde sit Herredømme i alle Hjem. Amen.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 6.

Søndagen den 10. Februar

1901.

„Christendommens Væsen.“

Hdansk Oversættelse (ved Dr. phil. Edv. Lehmann) foreligger nu den berømte Berlinerprofessor *Adolf Harnacks* Bog om »Christendommens Væsen.«

Oversætteren har forsynet Værket med en Indledning, i hvilken han bringer Harnacks Skrift ind under Apologetikens Synspunkt. »Der er én Ting, Harnack lytter efter i al Tidens Tale — det er, hvad der siges om Christus.« Derfor »kender han ogsaa nøjagtigt alle de Maader, hvorpaa et moderne Menneske trækker paa Næsen ad Christendommen.« Og hvad han vil med sin Bog — oprindelig en Række Forelæsninger paa Berlins Universitet — er »at vinde de Unge for Jesu Evangelium.« »Han véd, at de fleste af dem allerede staar paa svage Fødder, maaske allerede betragter sig som færdige med Christendommen. Men han mener ogsaa, at det, som har bragt dem til Vaklen eller Fald, ikke er Evangeliet selv, men sekundære Dannelser, som Historien . . . har aflejret om Evangeliet, eller de grove Mistydninger af Evangeliet, hvorved den velvise Nutid vil frigøre sig for dets Alvor.«

I disse Ord af Dr. Lehmann er der saameget sandt, at Harnack ingenlunde er en Theolog efter vore liberale og socialistiske Christendomsfjenders Hoved. Han indskrænker ikke, som Pastor Jensen fra Harbøre, Religionen til, at Gud er Kærlighed, og at det gaar ikke saa strængt, som Præsten prædiker. Ogsaa for Harnack er Christus et Tegn til Frelse eller Fald; han er den, der stiller Verden overfor det absolute Valg. (Se »Katholiken« for i Aar, S. 26). Harnacks Bog er derfor heller ikke bleven hilst med nogen synderlig Begejstring af vore hjemlige Christendomsfjender. For

Katholiker er den til Gengæld des interessantere og des lærerigere.

For tyve Aar siden var en ganske anden protestantisk Type end den Harnackske fremtrædende, ja herskende. Lutherdommen domineredes dengang af den saakaldte Tübingerskole, hvis dristigste Mænd frakendte Evangelierne al historisk Værdi, satte Tiden for deres Affattelse langt ned i det andet Aarhundrede og paa Grundlag af denne Kildernes paastaaede Usikkerhed søgte at reducere Jesus Christus til en mythisk Skikkelse.

Den Skade, som Tübingerkritiken har gjort, kan uden Overdrivelse kaldes uberegnelig. I Frankrig fandt den en begejstret Tilhænger og begavet Talsmand i Ernest Renan, Forfatteren af et berømt *Vie de Jésus*. Renans »Jesu Liv« var intet uden en historisk Roman, men Bogen blev slugt af Tusender og Titusinder i Oplag efter Oplag og bødes i Oversættelser alle civiliserede Folkeslag som ren historisk Sandhed. Ved sin skønne Stil og sin sentimentale Betragtning af Jesu Person indsmigrede dette Værk sig i Sindene, og vide Kredse, der var utilgængelige for Baur og Strauss' mere tørre Værker, har ladet sig henrive af Renans melodiske Sætninger. Som altid var det den germanske Vantro, der støbte Kuglerne, og den franske Salonbøsse, som udskød dem. Det er udenfor al Tvivl, at Tübingerne, Strauss og Renan har givet Millioners vaklende Tro Dødsstødet. I *Karl Gjellerups* antitheologiske Romaner er det f. Ex. altid disse Forfattere, der føres i Marken. Og en *Henning Jensen* er helt behersket af Tübingernes Tanker. Endnu i de sidste Aar af det nittende Aarhundrede fremkom paa Dansk en Bog om »Jesus af Nazareth«, der væsenlig hvilede paa Renans gamle Roman.

Saa meget tristere er dette at tænke paa, som man nu fra alle Sider ser Tübingerskolens Kritik fordømt som ganske uberettiget, og dens Mythe-Theori forladt som fuldstændig uvidenskabelig. Medens F. C. Baur af Pauli Breve kun vilde anerkende fire som ægte — Romerbrevet, de to Korin-

therbreve og Brevet til Galaterne — har Verdensapostelen af den nulevende Videnskab faaet alle sine beslaglagte Papirer tilbage som fuldstændig autentiske. Harnack erklærer herom i sin oldchristelige Literaturhistorie (I. Bd. S. VIII i Fortalen):

»Der har været en Tid — ja det store Publikum befinder sig endnu midt i den — da man ansaa den ældste christelige Literatur, det Nye Testamente medindbefattet, for et Væv af Bedragerier og Falsknerier. Denne Tid er omme.«

I den Grad er den omme, at Harnack ikke tager i Betragtning at erklære, »at Kirkens ældste Literatur i Hovedpunkterne og i de fleste Enkeltheder, literærhistorisk betragtet, er *sanddru og tilforladelig*.« Og han angiver følgende Tidspunkter for Affattelsen af Pauli Breve: til Thessalonica, Aar 47—49; til Korinth og (?) til Galatien 52 eller 53; til Rom 53 eller 54; til Colossae, Ephesus, Philippi 56—59; til Philemon omtrent samme Tid . . . Ogsaa Johannes' Aabenbaring finder Naade for hans Øjne; den er skrevet ca. 93—96. At Petri Martyrdød i Rom af Harnack anses for fuldt bevist, skal lige nævnes, skønt det strængt taget ikke kommer Sagen ved; det hedder herom: »Petri Martyrdød i Rom er i sin Tid bleven bestridt af tendentiøs protestantiske og senere af tendenskritiske Fordomme . . . Men at man har taget fejl paa dette Punkt, ligger nu klart for enhver Forsker, der ikke blinder sig selv. Hele det kritiske Apparat, hvormed Baur har bestridt den gamle Tradition, gælder nu med Rette for værdiløst« (Oldchr. Litthist. I, 244).

Naar man ret betænker, at hin engang saa ansete Bibelkritik nu af Protestantismens første Theolog — thi det er Harnack — erklæres for *værdilos*, saa begynder man at blive underlig til Mode. Hele Slægter af tvivlende Mennesker har altsaa fulgt en Lygtemand, idet de troede at følge Videnskaben, at følge *Sandheden* — saaledes som det er ethvert Menneskes Pligt. Baur, Strauss, Renan, optraadte i

Videnskabens Navn og angreb Troen ved en Appel til den menneskelige Sandhedskærlighed. Og nu viser det sig, at hele det lærde Apparat i, al denne Exegese, alle disse kritiske Kommentarer, der har imponeret saa mange, maa karakteriseres som *Tendenskritik*, med andre Ord: som farvet Videnskab, som faktisk Bedrageri og Falskneri. Og dette Bedrag har kostet, ingen véd hvormange Sjæle, deres Tro . . .

Der er da al Grund til at tage sig i Agt for denne saakaldte Videnskab. Nuomstunder huserer den svært paa det gamle Testamentes Omraade, og mange sætter Lid til den. Man siger, at Kritiken bygger paa uigendrivelige sproglige Grunde; selv i »Kirkelexikon for Norden« er mange af dens Resultater akcepterede.

Men var Tübingernes Grunde ikke ogsaa i sin Tid »uigendrivelige«? Er det da ikke fornuftigt, ogsaa her at stille sig afventende — paa det principielle Standpunkt, at hvad der *virkelig* er videnskabelig Sandhed, ikke kan strides imod, hvad der *virkelig* er aabenbaret Sandhed? Medens Kampen for og imod den gammeltestamentlige Kritik raser, kan man iøvrigt passende meditere følgende Ord af Harnack, i den her paa Dansk foreliggende Bog (S. 14):

»Absolute Domme kan vi ikke fælde i Historien. Det er en Erkendelse, som nutildags — jeg siger med Forsæt: nutildags — staar uomstødelig fast. Historien kan kun sige os, hvad der har været, og om vi end tager os for at belyse, sammenfatte og bedømme de stedfundne Begivenheder, maa vi for Himlens Skyld ikke tro, at vi kan drage almen-gyldige Værdibestemmelser ud fra vor historiske Betragtning. *De* er altid et Værk af vor Subjektivitet; dem laver vi med vor Følelse og vor Vilje, og den arge Misforstaaelse, at de kunne bringes til Veje ved Erkendelsens Hjælp alene, den stammer fra den lange, lange Tid, da man ventede alt af Viden og Videnskab . . .«

Disse Ord af en stor Videnskabmand er vel værd at lægge Mærke til og lægge sig paa Sinde. Harnack erken-

der, at historiske Domme aldrig er rene Erkendelsesprodukter, men altid er følelsesfarvede, tendenspaavirkede. Gælder dette om den almindelige Historie, saa gælder det i højeste Grad om den religiøse. Intet Steds er Følelse og Vilje mere interesserede i de Resultater, Erkendelsen kommer til. Paa intet Omraade vil de historiske Domme da være mere tendentiøse, mindre exakte end paa det religiøse. Der er derfor aldeles ingen Grund til at lade sig imponere af journalistiske Religionsangriberes Pralen og Prangen med »Videnskab« og dens »Resultater«. Lad dem læse Harnack og siden tie stille!

Det er i denne Sammenhæng interessant at hidstille, hvad den italienske Forfatter *Antonio Fogazzaro* siger i sin, paa Fransk oversatte Bog: »Udviklingslære og Katholicisme.« (*Les Ascensions humaines. Evolutionnisme et Catholicisme.* Trad. par Robert Leger. Paris, Perrin & Cie. 1901). Det hedder her (S. 148):

»Det er sandt, at til hvert nyt Trin af det videnskabelige Fremskridt har der knyttet sig Gudsfor nægtelse. Men dette beviser kun, at det altid er muligt for den menneskelige Aand, saavel den mest uvidende som den højest dannede, at vælge mellen Tro paa Gud og Fornægtelse af ham *). Dette vil de, som nægter Gud, imidlertid ikke indrømme; de bestræber sig for at tilvejebringe en logisk Modsætning mellem Videnskabens Sandheder og det christne Gudsbegreb.«

Ud fra en saadan Bestræbelse arbejdede i sin Tid Tübingerskolen. Med Rette kan man derfor paa den anvende, hvad Fogazzaro siger om den Häckelske Evolutionslære:

---

*) Der er maaske en særlig Grund til, at store videnskabelige Fremgangstider er særlig rige paa Gudsfor nægttere. Mennesket kan endnu ikke overse Rækkevidden af sine nye aandelige Erobringer og tror sig paa Nippet til at kunne løse alle Tilværelsens Gaader ad Fornuftens Vej. Heraf saadanne Perioders naive Rationalisme og ærlig mente Had til Religionen som en Mørkets Magt, der vil standse og hæmme det intellektuelle Fremskridt.

»Naar Udviklingstheoretikerne af Häckels Skole arbejder paa at etablere den nye Theori, saa véd man ikke, om de virkelig lægger Grunden til en videnskabelig Bygning, eller de graver Løbegrave ind under en Tros Befæstninger, om det er et Fredens eller et Krigens Værk, de udfører. Medens de fortæller Universets Historie, tænker de med Had — det føler man — paa den hellige Skrifts Beretning, og deres Sprog dirrer ofte af Harmen som en Advokats Tale. Man fristes til at tro, at disse Mænd ikke befinder sig paa et videnskabeligt Katheder, men paa den offentlige Anklagers Plads i en Proces mod Verdens Skaber.« (Anf. Værk Side 211).

Disse Ord rammer og stempler ikke blot den häckelske, ikke blot den naturvidenskabelige, men *al* saakaldt Forsken, der forsker efter noget andet end Sandheden. Religion og sand Videnskab kan aldrig staa i varig Modstrid. Den Kamp, der i vore Dage er staaende, og som *Drapers* fejlagtig har kaldt »Kampen mellem Religion og Videnskab«, er som oftest kun den Krig, Vantroen fører mod Troen ved Hjælp af tendentiøse videnskabelige »Resultater«. En Episode af denne Krig var i forrige Aarhundrede Tübingerkritiken, og i dette Aarhundrede vil en fornuftig Katholik derfor væbne sig mod alle nye »videnskabelige« Angreb paa Aabenbaringen med Harnacks ovenfor citerede Ord: »Historiske Domme . . . er altid et Værk af vor Subjektivitet; vi laver dem med vor Følelse og Vilje.« Dette er den første store Tjeneste, som Harnacks Bog kan yde kirkelige Christne; at det hverken er den eneste eller den største, skal vises i en senere Fortsættelse af denne Artikel.

Maaske det i Sammenhæng med det ovenfor berørte Spørgsmaal om Forholdet mellem Aabenbaring og Videnskab ikke vil være af Vejen at gaa ind paa de faa Tilfælde, hvor der virkelig har været et — forbigaaende — Modsætningsforhold til Stede mellem Kirken og Videnskaben. Navnet *Galilei* bliver i denne Forbindelse gærne foreholdt En; om *Bruno* og *Vanini*, som ikke var Videnskabsmænd,

men pantheistiske Filosofer, kan der jo heller ikke godt være Tale.

Ogsaa paa dette Punkt yder Fogazzaros Bog god Vejledning til en rigtig Forstaaelse. Al Udvikling — siger han omtrent — altsaa ogsaa den intellektuelle, beroer paa *to* Faktorer: én konservativ, som bevarer det Vundne, én progressiv, der indvinder nye Værdier. I den menneskelige Kulturverden er det Kirkens Opgave at repræsentere det konservative Princip, medens Videnskaben er det progressive Element. »Det er naturligt,« siger Fogazzaro, »og det er endogsaa godt, at en konservativ Magt griber ind i Idéernes Udvikling for at kæmpe mod den omformende Kraft, ligesom det sker i den organiske Udvikling, hvor den første af hine Kræfter tilstræber at bevare Børnenes Lighed med Forældrene, medens den anden søger at frembringe nye Variationer.« (Anf. Bog, S. 178—179).

Netop det, som en moderne Tænkter — Professor Harald Høffding — i sin nylig udkomne »Religionsfilosofi« bebrejder Kirken, er dens Styrke, ja er dens Opgave. Den »tager smaa Lektier ad Gangen«, siger han (S. 312), idet den »efter tilbørlig Modstand stedse paany en skønne Dag slaar fast, at der er fuldstændig Harmoni mellem dens Lære og den »sande« Videnskab.« Høffding mener det ironisk, naar han taler om *tilbørlig* Modstand, men uden at vide af det kommer han netop til at bruge det rette Ord. Kirkens Modstand er tilbørlig, er korrekt, er Pligt for den, thi Kirkens Modstand er den Prøvelse, ved hvilken Vantroens tendentiøse Læresystemer adskilles fra den virkelige Videnskab. Trods Professor Høffdings haanlige Citationstegn er der nemlig noget, som hedder »sand« Videnskab og noget, som hedder Tendensvidenskab — derfor har vi bl. a. nu Professor Harnacks Ord. Og den danske Filosof kan, biologisk uddannet som han er, ikke andet end tiltales af det natur- og fornuftmæssige i Tanken om Kirken som det Princip, der gennem hele Kultur menneskehedens Væxt bevarer og opretholder de fundamentale Sandheder, hvorpaa selve Kulturen hviler. Kirken er det *Stabile*, Videnskaben det *Mobile*. Men ogsaa herom kan der maaske skrives en anden Gang.

„Det udenlandske Væsen“.*)

»Mr. Dagbl.« indeholdt fornylig en Artikel, undertegnet »*Axel Bülow*, hvori drages til Felts mod »Koketteriet med Papisterne«. Hr. B. er meget vred over, at københavnske Blade under Forfølgelserne i Kina omtalte den katholske Mission i saa rosende Udtryk, medens de ikke levnedede den evangeliske Mission Ære for 4 Skilling. Grunden til denne Optræden, siger Hr. B., er ikke den, at vedkommende Journalist har den fjærneste Indsigt i hverken den katholske eller den evangeliske Mission (hvorfor ikke sige den evangelisk-lutherske, med hvilket Udtryk Grundloven dog betegner Statskirken i Danmark); men fordi de er Fritænkere, hader de vor egen Kirkes Arbejder...

Hr. B. synes ikke at have fulgt rigtig med, eller ogsaa forudsætter han, at »Kr. Dagblad«s Læsere er meget glem-somme; thi naar han taler om de fritænkeriske Journalister, kan det da vel ikke være hans Mening at henregne Vilh. Beck til disse. Og det var dog ham, der tog haardest paa de lutherske Missionærer i Kina, og stemplede dem som Lejesvende, der flygtede fra deres Hjørde.

Hvad der imidlertid særlig er falden Hr. B. for Bry-stet, er den oftere omtalte Byggegrund, som Randers Byraad har afgivet til St. Josephssøstrene til et Hospital. Han finder det sært, at Byraadet i en fuldstændig evangelisk By er saa forhippet paa at kalde Nonnerne ind, at det endog afgiver Byggegrund til deres Hospital, og han kalder det baade umandigt og udansk.

De Mænd, der sidder i Randers Byraad, vil sikkert meget have sig frabedt Hr. B.'s Korreksen af, hvad de efter moden Overvejelse vedtager i deres Bys Interesse. Hvem der i Randers virkelig er saa »fuldstændig evangelisk,« at de betragter det som en Uhyrlighed at blive plejet af Josephs-søstrene, kan jo nemt undgaa denne Ulykke. Men dem er der vist ikke mange af, og desuden har Randers en katholsk Menighed, som vel ogsaa kan kræve lidt Hensyntagen.

(Sluttes).

*) Forsinket paa Grund af Pladsmangel.

Red.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 7.

Søndagen den 17. Februar

1901.

Harnacks Vidnesbyrd.

I.

Som anført i forrige Nummer af nærværende Blad er det Harnacks og hans Oversætters Ønske, at »Christendommens Væsen« skal opfattes som et apologetisk Værk. Dette kan en Katholik ikke godt gaa med til. Derimod er der i Harnacks Skrift unægtelig meget *apologetisk Stof* at finde, baade mellem hans bevidste Indrømmelser og ubevidste Tilstaaelser. En Gennemgang af »Christendommens Væsen« med denne apologetiske Interesse for Øje kan derfor give et ikke ringe Udbytte, og et saadant Studium skal derfor i det Følgende forsøges. Formentlig vil det være fornuftigt at dele Harnacks Vidnesbyrd i to Klasser — de Indrømmelser, der taler for Christendommen i Almindelighed, og de, der er til Gunst for den katholske Christendom i Særdelshed.

A. Vidnesbyrd for Christendommen.

1. *Christendommen bør ikke bedømmes efter sin Betydning for Fremskridtet og det sociale Velfærd.* Denne Maalestok anlægges som bekendt af de liberale Fritænkere og Socialdemokraterne. Harnack skriver herimod (S. 6): »Den christne Religion er noget højt og simpelt, der kun drejer sig om ét Punkt: et evigt Liv her i Tideligheden, i Guds Kraft og for Guds Øjne. Den er intet ethisk eller socialt Arkanum, som skal konservere og forbedre alt muligt. Man krænker den allerede, naar man først og fremmest spørger, hvad den har udrettet for Kulturen og det menneskelige Fremskridt, og vil bestemme dens Værdi

derefter. Goethe har engang sagt: »Menneskeheden gaar bestandig fremad, og Mennesket bliver dog stedse den samme.« Nu — det er *det* Menneske, Religionen forholder sig til, Mennesket, saaledes som det bliver sig selv ligt under alle Tingenes Omskiftelser og Fremskridt.«

2. *Christendommen er ikke blot en Lære om Næstekærlighed*, som Rationalister og Socialister paastaar. Harnack skriver (S. 69): Jesus »har udfoldet den mest levende og kraftige Bestræbelse for at bekæmpe og fjerne Fattigdommen. Hans hele Liv har ogsaa i denne Forstand været et Frelserarbejde : en Kamp imod den onde Nød... Men han kender jo forresten nok en Magt, der er værre end Nød og Elendighed, det er Synden, og han kender en Kraft, der er endnu mere befriende end Barmhjærtigheden, og det er Syndernes Forladelse; derom lader hans Taler og Optræden ikke i Tvivl.« Ord som disse vil sikkert ikke smage d'Hrr., som skriver »Social-Demokraten«; baade for dem og for de liberale Pastores emeriti i en anden Del af Pressen vil det sikkert staa som en »reaktionær« og »middelalderlig« Tanke, at *Synd* skulde være en større Ulykke en *Sult*, og *Syndsforgældelse* værdifuldere end *Samaritanbespisning*. Dog var dette, ogsaa ifølge den mest fremskredne moderne Theologi, netop Jesu Tanke.

3. *Christendom er ikke et Tidsprodukt*, der kan forklares ganske naturligt ud fra Sammenstødet mellem jødisk Monotheisme og antik Humanisme. Harnack siger (S. 12—13): »Jesu Prædiken vil i faa, men store Skridt strax føre os op paa en Højde, hvor dens Sammenhæng med Jødedommen bliver ganske løselig, og hvor *overhovedet de fleste Traade bliver uden Betydning.* *) Denne Paastand vil maaske forbavse Læseren, thi netop nutildags bliver det indtrængende og med en Mine, som om det var

---

*) Udh. af *Kath.*

en ganske ny Opdagelse, forsikret os, at man aldeles ikke kan forstaa Jesu Prædiken, ja ikke engang gengive den rigtigt, med mindre man betragter den i dens Sammenhæng med den daværende jødiske Lære.... I denne Paastand er der meget sandt, men den slaar dog, som vi skal faa at se, ikke til.«

I Modsætning til denne Dom af en professionel Theolog lærer Filosofen Høffding (»Religionsfilosofi«, S. 273). at Jesu »Storhed ikke beror paa nogen enkelt ny Idé eller ny Institution, men paa den vidunderlige Koncentration, med hvilken han sammenfatter det Betydningsfuldeste i sit Folks Udvikling — den Inderlighed og Dybde, med hvilken Fortidens Tanker udformes af ham.« Denne traditionelle Opfattelse er det netop, som Harnack bekæmper. Imidlertid vil den vel endnu længe være gængs og gyldig i Fritænkeriets store menige Hob, der (som bekendt) kun har nægtet at tro Kirken for at tro nogle Professorer.

4. *Evangelierne er troværdige.* En bekendt radikal Forfatter og Bannerfører sagde engang til den, der skriver nærværende Artikel: »Egenlig véd man jo slet ikke noget om, hvad Jesus virkelig har sagt.« Denne Mand stod endnu paa den gamle Bibelkritiks Standpunkt. Harnack derimod skriver (S. 16—17): »For 60 Aar siden troede David Strauss, at han... havde opløst de tre første Evangeliers historiske Karakter næsten i enhver Henseende. Det er imidlertid lykkedes tvende Generationers historisk-kritiske Arbejde i stort Omfang at restituere denne. Ganske vist: disse Bøger er ikke egentlig historiske Værker... men de er Bøger for Evangelisationen. Deres Hensigt er at vække Tro paa Christi Person og Mission, og Skildringen... tjener dette Øjemed. Alligevel er de brugelige som historiske Kilder, især da deres Formaal ikke er et fremmed Laan, men for en Del falder sammen med Jesu Hensigter.*) Alt, hvad man

(* Udh. af *Kath.*

forøvrigt har tillagt Evangelisterne af Grundtendens, har vist sig at være fuldstændig uholdbart . . . . . *Evangelierne er ingen »Partiskrifter«, *)* og fremdeles: de er ikke paa nogen indgribende Maade bestemte af den græske Aand . . . *Evangeliernes enstaaende Karakter er nutildags almindelig anerkendt af Kritiken. Fremfor alt hæver de sig ved deres Maade at fortælle paa højt op over alt det følgende Forfatterskab. *)* . . . . At vi her i Hovedsagen har *en primær Overlevering *)* for os, er umiskendeligt.«

5. *Evangelisterne er hverken Mythedigtere eller Bedragerne.* Strauss antog begge Dele, som mange Rationalister før ham, lige fra det attende Aarhundredes Deister og Encyclopædister af. Saavidt huskes, gik Strauss endog saa vidt at tale om »den ærværdige Falskner Matthæus.« Harnack udtaler sig nu paa følgende Maade om St. Lucas og derigennem om alle tre synoptiske Evangelier:

»I den evangeliske Fortælling selv har han« (Lucas) »ikke vovet at forlade den overleverede Type . . . . Men én Ting endnu er værd at mærke i hans Evangelium: han forsikrer i Indledningen, at han har gennemgaaet »alt nøje«, og at han har gjort sig bekendt med mange Fremstillinger. Men prøver vi ham nu paa hans Kilder, saa finder vi, at han hovedsagelig har holdt sig til Marcusevangeliet og til en Kilde, som vi ogsaa genfinder i Matthæusevangeliet. Disse to Skrifter forekom ham, *den respektable Historieskriver, *)* at være de fortrinligste blandt de mange andre. *Dette giver en god Garanti for dem. *)* Som Historiker har han ikke fundet det nødvendigt eller muligt at erstatte denne Overlevering med andre.« (S. 17).

Harnack summerer derfor sin Kritik over den gamle rationalistiske Opfattelse af det Nye Testamente i de Ord (S. 18): »Strauss' Paastand, at Evangelierne skulde inde-

---

*)Udh. af *Kath.*

holde mange »mythiske Træk«, har ikke holdt Stik.« Et mere eklatant Dementi af tendentiøs Bibelkritik ved virkelig sandhedstro Videnskab kan man ikke ønske sig. Nuomstunder er det som bekendt i det Gamle Testament, at de moderne Strauss'er har travlt med at eftervise Myther. Disse Mænd finder ogsaa nok om et halvt Hundrede Aar deres Harnack.

6. *Jesus har selv erklæret sig for Guds Søn.*

Ingen Paastand er mere populær end den, at først den kirkelige Dogmatik har gjort Jesus til Guds Søn. Man tager næppe et kirkefjendtligt Blad i Haanden uden at finde denne Paastand gentaget atter og atter. Og der drages drabeligt til Felts mod »Dogmerne«, der bør ryddes bort, for at Tømmermanden fra Nazareth kan vise sig for »Nutidsøjne« i sin sande Skikkelse. Harnack skriver stik imod al denne Pseudo-Visdom (S. 93 ff.):

»Jesus har i en af sine Taler gjort det ganske tydeligt for os, hvorfor og i hvilken Betydning han har kaldt sig Guds Søn. Hos Matthæus (og ikke f. Ex. hos Johannes) staar Ordet: »Ingen kender Faderen uden Sønnen og den, hvem Sønnen vil aabenbare det.« *Gudserkendelsen* er Gudssønlighedens Sfære. . . . Ret forstaaet er Gudserkendelsen Sønnenavnets hele Indhold.

»Men to Ting maa føjes til: Jesus er overbevist om at kende Gud, saadan som ingen før ham har gjort det, og han véd, at han har det Kald at meddele alle andre denne Gudserkendelse — og dermed Gudsbarligheden — gennem Ord og Daad. I denne Bevidsthed {véd han sig som den kaldede og af Gud indsatte Søn, som selve »Guds Søn«; derfor kan han sige: *min* Gud og *min* Fader, og *han lægger noget ind i denne Paakaldelse, som kun tilkommer ham. Hvorledes han er kommet til denne Bevidsthed om sit Sønneforholds enestaacnde Karakter . . . . det bliver hans Hemmelighed, og ingen Psykologi*

vil udforske det. *) Den Tillid, med hvilken Johannes lader ham tale til Faderen: »Du har elsket mig fra Verdens Grundvold blev lagt,« er sikkert *en Genklang af Jesu egen Vished. Her maa al Forskning standse.*« *)

Ifølge Harnack har Jesus altsaa selv erklæret sig for Guds Søn og gjort det paa en Maade, der bringer Videnskaben til at opgive sin Gransken og bøje sig for det Mysterium, som her ligger skjult. »Vi maa fastslaa,« siger Harnack, »at denne Jesus, som har lært os Selverkendelse og Ydmyghed, at han dog har kaldt sig og *sig alene* *) Guds Søn.« Med Rette forkynder derfor Harnack, at Jesu Skikkelse er uden Lige paa Jorden; han »har endnu ikke vejet Pladsen for nogen anden og giver endnu stedse Menneskenes Liv en Mening og et Maal — han, der er Guds Søn.« (S. 95).

Ord som disse turde være skikkede til at give virkelige Sandhedssøgere noget at tænke paa. *Dogmet* om Jesus som Guds Søn skriver sig, ifølge den moderne protestantiske Videnskabs mest fremragende Forsker, fra Jesus selv — fra den samme Jesus, der »lærte os Selverkendelse og Ydmyghed.

7. *Jesus har erklæret sig for Messias.* Herom er der for Harnack aldeles ingen Tvivl. »Betydelige Lærde, blandt dem *Wellhausen*, har betvivlet, at Jesus har betegnet sig selv som Messias. Jeg kan ikke være enig med dem, ja jeg finder, at man maa løfte vore evangeliske Beretninger af deres Hængsler for at opnaa det, man har ønsket.***) Allerede Udtrykket »Menneskens Søn« synes mig kun at kunne forstås messiansk — og at Jesus selv har brugt det, lader sig dog ikke betvivle . . . En Fortælling som den om Jesu Indtog i Jerusalem maatte man simpelthen slette, hvis man vilde gennemføre den Paastand, at han ikke har anset

*) Udh. af *Kath.*

**) Man lægge Mærke til Ordet: *ønsker*. Sand Videnskab ønsker kun ét: Sandheden. Tendensvidenskaben derimod ønsker at modbevise Christendommen.

sig selv for den forjættede Messias og villet gaa derfor... (Altsaa) kan vi stadig blive ved den Antagelse, at *Jesus har kaldt sig selv for Messias.*« (S. 95).

Den store Lærde Harnack dementerer her til Fordel for Kirkens Lære den store Lærde Wellhausen, som mente at kunne^s rokke Kirkens Lære. Den Katholik, der er bleven ved Kirkens Lære, har da hele Tiden været lige saa klog som den lærde Harnack og klogere end den lærde Wellhausen.

(Artiklen fortsættes).

„Det udenlandske Væsen“.

(Sluttet).

Hr. B spørger, om samme Byraad vilde være ligesaa rundhaandet, hvis man havde bedt om et Grundstykke til at opføre en Foreningsbygning for Kr. Forening for unge Mænd?

Ja, hvis Kr. Forening for unge Mænd tilbyder at bygge et Hospital og gratis at pleje fattige Syge, saa kan den vist uden store Vanskeligheder faa Grundstykker baade i Randers og andre Byer.

»Det er nu en Gang bleven moderne at kokettere med dette udenlandske Væsen,« siger Hr. B. Dertil er at bemærke, at Forstanderinden for det ny Hospital er danskfødt; men forøvrigt er den katholske Religion ikke mere »udenlandsk Væsen« end den lutherske, begge er bragt hertil fra Udlandet, og Vorherre har da for Resten heller ikke stiftet en speciel Religion for Danmark. Hvorfor har man saa mange Haansord mod »det udenlandske Væsen,« medens man dog med en Statue udenfor den lutheranske Marmorkirke har hædret den Mand, der i Et og Alt bekendte sig til og lærte den samme Tro, som vore Dages Katholiker holder fast ved?

Hr. B. anbefaler de eventuelle Patienter paa det ny Hospital som Tidsfordriv at læse en Bog af »en forhenværende Nonne,« »Klosterlivet afsløret«, saa vil de vistnok hurtigt faa Øjnene op for, at Pavekirken ikke er saa dejlig, som dens imponerende Ydre lader En formode.

Titlen paa denne anbefalede Bog leder Tanken hen paa de af anonyme Skriblere udgivne pikante Romaner, som i fedtede Exemplarer findes i de billige Lejebibliotheker, og hvis eneste virkelige Opgave er at skaffe sin Forfatter nogle Styvere ved at spekulere i den laveste Nyfigenhed og enfoldigste Godtroenhed.

Men da der i Ministeriets Approbation af Randers Byraads Gave er bestemt, at der paa Hospitalet ikke maa udredes romersk-katholske Skrifter, maa det antages, at der heller ikke maa blive udbredt protestantiske Skandskrifter mod den katholske Kirke.

Hvis Hr. B., som han siger, tror, at man blot ved at læse en Bog, kan faa Øjnene op, saa skulde han selv forskaaffe sig nogle Bøger fra de katholske Bibliotheker, som sikkert med Glæde vil laane ham saadanne.

Thi han trænger sandelig til at faa Øjnene op.

Reiffenstein-Hansen.

* * *

»Den forhenværende Nonnes Afsløringer« er en Bog, som Pastor Bülow nødig skulde anbefale. Ethvert tænkende Menneske, han være Katholik eller Protestant, vil nemlig af den fatte saa stor en Mistillid til og Væmmelse ved Fortællerindens Person, at det, hun »afslører«, ikke kommer til at staa med noget særlig troværdigt Præg. Og Katholiker kan kun glæde sig ved, at en saadan Nonne, hvis hun nogensinde har existeret — nu kun er forhenværende.

I Protestantismen derimod synes hun at være skattet i vide Kredse. *Red.*

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 8.

Søndagen den 24. Februar

1901.

Harnacks Vidnesbyrd.

II.

8. *Jesus er opstanden.* Harnack udtaler sig paa dette Punkt noget forblommet. Han sondrer mellem *Paaskebudskab* 3: Dogmet om Opstandelsens Under og *Paasketro* 3: »den Overbevisning, at Jesus Christus er gaaet gennem Døden, at Gud har opvakt ham til Livet og opløftet ham til Liv og Herlighed.« (S. 119). Paasketroen (der rigtignok synes at svæve i Luften uden Paaskebudskabets Fundament) er, ifølge Harnack, et uundværligt Led i Christendommen. »Den Overbevisning: *Jesus lever*, begrundes endnu den Dag i Dag vor Forhaabning om en Borgerret i den evige Stad — den er det, der gør, at vi vil leve Livet og kan bære Livet.« (S. 119). Harnack taler her i sit eget Navn og bekender Troen paa Jesu evige Liv som den Grundvold, der bærer hans eget Liv. Kun ved denne Overbevisnings Magt »har Døden mistet sin Rædsel«, fordi »dette Livs Lidelser maales paa en kommende Herlighed.« Energisk polemiserer han mod den fornemme Humanisme, der erklærer at kunne undvære det christne Haab. »Et Liv, der er lænket til Døden, er meningsløst,« siger han (S. 46); »kun ved Sofismer kan man smugle sig bort fra denne Kendsgærning.« Kærnen i Christendommen er derfor netop Paasketroen. »Ét staar fast,« skriver Harnack, »fra Jesu Grav har den urokkkelige Tro paa Dødens Overvindelse og et evigt Liv taget sit Udspring... Ved Anskuelsen af Jesu Liv og Død og ved Følelsen af hans uforgængelige Enhed med Gud har Menneskeheden, saa langt som den overhovedet tror derpaa, vundet den Vished om et evigt

Liv, som den er anlagt paa, og som den aner — et evigt Liv i Tiden og over Tiden. Dermed er først Troen paa det personlige Livs Værdi bragt paa sikker Fod.« (SS. 118—119).

Med andre Ord: Harnack vover ikke, som de gamle Rationalister, at nægte Opstandelsen eller bortforklare den. Han lader dens Faktum og Maade staa hen, og han akcepterer den som Genstand for en, ganske vist vag, Tro. Skulde han svare Ja eller Nej paa Spørgsmaalet: *Er Jesus opstanden?* maatte hans Svar vistnok blive: *Jeg tror, Jesus er opstanden.*

9. *Paulus har ikke forvansket Christendommen.*
En af den gængse Rationalismes mest yndede Sætninger er den, at Rabbineren Paulus bragte Jesu Lære i dogmatisk Form og saaledes egenlig var den, der grundlagde Theologien. Herimod siger Harnack: »Endnu for faa Aar siden har vi hørt fremragende protestantiske Theologer sige, at Paulus har spoleret den christne Religion ved sin rabbinske Theologi. Andre har kaldt ham denne Religions egenlige Stifter. Men det store Antal af dem, der er traadt ham nær, bevidner, at *han i Virkeligheden har været den, der har forstaaet Mesteren og forstaaet hans Værk. Denne Bedømmelse er den rigtige.**) De, der skælder ham ud for en Religionens Fordærver, har aldrig mærket et eneste Pust af denne Mands Aand.« (S. 128).

Fremdeles siger Harnack (S. 112):

»Det hører til de sikreste historiske Kendsgerninger, at det ikke først er Paulus, der har skudt Christi Døds og Opstandelses Betydning i Forgrunden, men at han har staaet ganske paa den første Menigheds Grund med denne Opfattelse.«

Hvad Paulus har gjort er, ifølge Harnack, dette, at Evangeliet ved ham er bleven »en universel Religion,« befriet fra »den jødiske Betingethed,« og derved skikket til

*) Udh. af *Kath.*

»Grundlag for den store Kirke.« Men om nogen Modsætning mellem *paulinsk* og *petrinsk* Christendom — som Tübingerne vilde — er her ikke Tale. Derimod skriver Harnack (S. 131):

»Det var i Sandhed ingen ringe Ting, at *de, hvem hvert Ord af Mesteren endnu klang i Øret,**) og i hvis Erindring de konkrete Træk af hans Billede levede — at disse tro Disciple anerkendte en Forkyndelse« som Pauli, der »betød en Omstyrtning af Israels Religion.«

10. *Christi Død var en Offerdød.* Harnack søger ganske vist her at slippe udenom hvad han kalder »Stedfortrædertheorier« og »afskrækkende Paradoxer.« Saa meget maa han dog indrømme den kirkelige Christendom, »at Jesus selv har betegnet sin Død som en Tjeneste, han viste de mange, og at han selv ved en festlig Handling har indstiftet dens fortsatte Ihukommelse.« »Jeg ser ingen Grund til at betvivle *denne Kendsgørrning,*« *) siger han (S. 117) om dette sidste, meget vigtige Punkt.

B. Vidnesbyrd for Katholicismen.

1. *Den katholske Kirke har opdraget de vestlige Kulturfolk.* »Hvad har Romerkirken udrettet?« spørger Harnack (S. 178) og giver følgende Svar: »Nu — for det første: den har opdraget de romansk-germanske Folk, og det i en anden Forstand end den østlige Kirke Grækerne, Slaverne og Orientalerne . . . . . Den har bragt de ungdommelige Nationer den christne Kultur og ikke blot bragt den engang for alle for saa at binde dem paa det første og det nederste Trin, nej, den har skænket dem noget, der bestandig kan udvikle sig videre, og den har selv ledet dette Fremskridt i et Tidsrum af næsten tusend Aar. Indtil det 14de Aarhundrede har den været Fører og Moder, den har bragt Ideerne, sat Maalene og frigjort Kræfterne . . . . .

*) Udh. af *Kath.*

Men ogsaa siden den Tid, i Løbet af de sidste sex hundrede Aar, er den ikke blevet staaende, saadan som den græske Kirke. Den hele politiske Bevægelse har den med forholdsvis faa Afbrydelser vist sig fuldstændig voxen — i Tyskland fornemmer man det tilstrækkeligt! — men ogsaa i de aandelige Bevægelser tager den endnu stedse betydelig Del. Ganske vist er den ikke mere Fører, tværtimod den hæmmer; *men overfor de moderne Fremskridtsmænds Fejl og Forhastelser er en saadan Hæmsko ikke altid saa gal endda.* *)

Harnack opfatter, som man ser, Kirkens Kulturopgave i vor Tid paa lignende Maade som Katholiken *Fogazzaro* (se nærv. Blad for 10. Februar. iaar, S. 47). Han kommer derimod i Konflikt med en dansk Protestant og Theolog, nemlig Professor *Henrik Scharling*, der i sin ellers paa mange Maader udmærkede Brochure: »Det Svundne og det Vundne« S. 56 kommer med følgende Udfald mod den katholske Kirke:

»Saaledes« (3: ved Døgmet om Pavens Ufejlbarehed) »er Romerkirken stivnet i middelalderlig Dogmatik og Hierarchi og staaer ved Aarhundredskiftet som en Anachronisme, *uforstaaende for alle Rørelser* *) og uimodtagelig for ethvert Fremskridt . . . . Den er ude af Stand til at føre Tiden videre, den er i uløselig Konflikt med Nutidens politiske og videnskabelige Rørelser og vil i kommende Tider staa som en Forstening af en længst forsvunden Tids Tankegang.«

Professor Scharling vil sikkert indrømme, at Professor Harnack i det tildels katholske Tyskland har gode Betingelser for at dømme om Katholicismens Virkeligheder og Muligheder. Bevægelser som det christne Demokrati i Frankrig og Italien eller Centrums sociale Politik i Tyskland vidner egenlig heller ikke om, at den katholske Kirke er »ude af Stand til at føre Tiden videre.«

2. *Den katholske Kirke er Statschristendommens*

*) Udh. af *Kath.*

Fjende. »Denne Kirke,« siger Harnack S. 179 »har i Vest-europa holdt Tanken om Religionens og Kirkens Selvstændighed oppe overfor adskillige Forsøg paa at skaffe Staten Enevælde paa det aandelige Omraade. I den græske Kirke har . . . Religionen indladt sig saa stærkt med Staten, at den overhovedet ikke har noget selvstændigt Raaderum uden i sin Kultus og sin Verdensflugt. I Vesterland er det anderledes; det Religiøse og det dermed forbundne Sædelige har sit selvstændige Omraade og lader sig det ikke fravriste. Det har vi fornemmelig den romerske Kirke at takke for!«

3. *Den katholske Kirke er augustinsk.* Som bekendt paaberaabte Luther sig gjerne blandt Kirkefædrene den hellige Augustin, ligesom han af Apostlene havde udset sig St. Paul. (Det er, i Parantes bemærket, ægte hæretisk saaledes at udskille og udvælge, i Steden for med Kirken at akceptere *alle* Apostlene, *alle* Fædrene). Harnack erkender imidlertid, at St. Augustin er ægte katholsk. »Det er den vigtigste og vidunderligste Kendsgærning i dens« (Kirkens) »Historie, at den paa en Gang er bleven cæsarisk« (∴ monarkisk) »og augustinsk.« Netop i Spørgsmaalet om Retfærdiggørelsen ser Harnack meget godt, at St. Augustin er alt andet end luthersk. »Retfærdigheden . . . stod for Augustin som en stadig Proces, der varer ved, indtil Kærlighed og alle Dyder fylder Hjærtet helt . . . . Naar man læser Augustins Confessioner, saa vil man . . . erkende, at der her tales af en Genius, der har fornummet Gud, den levende Gud, som Livets Klippe og Livets Maal; som tørster efter ham og ikke begærer andet end ham . . . . Han har med disse sine Udtalelser formaaet at ramme Millioners Sjæle saa sikkert, at beskrive deres indre Forfatning saa nøje, og at fremstille (den guddommelige Trøst) saa virkningsfuldt ja saa overvældende, at det samme, som han oplevede, nu efter 1500 Aars Forløb opleves atter og atter. Indtil den Dag i Dag er den indre levende Fromhed i Katholicismen og dens Udtryksmaade væsenlig augustinsk . . . Hos mange

Protestanter — og ingenlunde de ringeste — er det ligestaaende.« (S. 187—188). Harnack giver derfor den katolske Kirke følgende betydningsfulde Skudsmaal (S. 190):

»Saavidt den end strækker sine Grænser for at beholde alle dem hos sig, der ikke sætter sig op imod den, saa finder den sig ikke blot i dem, der tænker om Synd og Naade som Augustin, men *den ønsker, at enhver, saavidt som muligt, maa fornemme Syndens Alvor og den Salighed at tilhøre Gud saa stærkt som han.*« *)

4. *Munkevæsenet er ægte christeligt.* »O, Morten, Morten Luther, du sprang fra Klosters Kutter« — saaledes sang, med protestantisk Begejstring, for nogle Aar tilbage *Holger Drachmann*, og i snart fire hundrede Aar har »evangeliske« Penne prist Martin Luther for hans Brud med »den usunde, unaturlige Klosterfromhed«. Nu derimod skriver Lutheraneren Harnack:

»Lad os mindes, at denne Kirke i sit Munkevæsen og sine religiøse Forbund — takket være fremfor alt Augustinismen — har et dlybt og levende Element i sin Midte. *Til alle Tider har den frembragt Helgener*, for saa vidt Mennesker kan kaldes saa, og *frembringer dem endnu den Dag i Dag.* *) Tillid til Gud, usminket Ydmyghed, . . . Livets Hengivelse i Brødrenes Tjeneste kan man finde i den. Talrige Brødre tager Christi Kors paa sig og over tillige den Selvbedømmelse og har den Glæde i Gud, som Paulus og Augustin har vundet før dem. Et selvstændigt religiøst Liv tændes stedse i »Christi Efterfølgelse« og en Ild, som brænder ved sin egen Flamme.« (S. 193).

5. *Munkevæsenet er evangelisk nødvendigt.* Ved Reformationen — skriver Harnack S. 210 — skete der det, at »Munkevæsenet, saaledes som det er evangelisk tænkeligt og nødvendigt, *) forsvandt overhovedet. Men ethvert Sam-

*) Udh. af *Kath.*

fund behøver Personligheder, der udelukkende lever for deres Kald; saaledes behøver ogsaa Kirken Frivillige, som lader ethvert andet Kald fare; som forsager »Verden« og ganske helliger sig Næstetjenesten, . . . fordi dette Kald . . . er nødvendigt, og fordi en saadan Drift maa opstaa i en levende Kirke. Og denne er bleven hæmmet i de evangeliske Kirker ved den afgjorte Holdning, som de maatte indtage imod Katholicismen. *Det er en dyr Pris, som vi der har betalt; Betragtninger over, hvor megen jævn og usminket Fromhed der til Gengæld er optændt i Hjemmene, bringer ingen Balance i Regnskabet.* *)

6. *Reformationen er ingen Tilbagevenden til den oprindelige Christendom.* Ganske vist hedder det S. 207, at »den Inderlighed og den Individualisme, som Reformationen har frigjort, svarer til Evangeliets Ejendommelighed.« Men mod denne vage Forsikring kan med Rette stilles følgende bestemte Udtalelse paa samme Side: (Reformationen) »har, uden at ane det, endogsaa modificeret og fjærnet Former, som allerede har bestaaet i den apostoliske Tid, saaledes i Christenlivet: *Fasten*, i Forfatningen: *Biskopper og Diakoner.*«

Endnu vigtigere er imidlertid følgende Antithese.

S. 122 hedder det: »Den ældste Christendom vidste endnu, at den første Opgave bestod i *Livet*, i at gøre Guds Vilje og fremstille sig selv som en hellig Menighed.«

S. 133 skildres det, hvorledes især den hellige Paulus havde at kæmpe mod »den Fare . . . at man gjorde Forløsningen gældende uden at bevidne den i et nyt Levnet« — at man vilde »forlade sig paa Forløsningen, paa Syndsforladelse og Retfærdiggørelse,« skønt »Christi Efterfølgelse og Fjendskabet med Synden endnu fattedes.«

S. 207 hedder det nu om den lutherske Forkyndelse: »At vide Gud som sin Fader, at fortrøste sig til Forsyn

*) Udh. af *Kath.*

og Naade, at tro paa Syndernes Forladelse, det er . . . her . . . det afgørende.«

S. 209 omtaler Harnack den lutherske Lære om Retfærdiggørelsen ved Troen *alene* og erklærer i denne Anledning:

»Mennesker i Almindelighed hører ganske gærne, at »gode Gærninger« er unødvendige, ja farlige for Sjælen . . . *Fra første Færd har man i Reformationskirkerne maattet klage over sædlig Slaphed og Mangel paa Alvor i Helliggørelsen.* *) Ordet »Om nogen elsker mig, da holder han mine Bud,« traadte i utilbørlig Grad tilbage. Først Pietismen har atter indset dets centrale Betydning . . . ., Religionen er . . . ikke blot Sindelag, men Sindelag og *Daad*, en Tro, der er virksom i Hellighed og Kærlighed: *det maa de evangeliske Christne lære meget bedre endnu for ikke at staa til Skamme.*« *) Sammenholder man nu disse fire Steder, vil man indse følgende:

a) for de første Christne var *Livet* Hovedsagen;

b) Paulus kæmpede derfor mod dem, der vilde indskrænke Christendommen til en blot Tro paa Syndsforladelse;

c) Lutherdommens Kærne er imidlertid netop denne blotte Forladen sig paa Forløsningen (med det luthersk dogmatiske Ord: *fides fiducialis*);

d) Lutherdommen førte til sædelig Slaphed, fordi Troen paa Christus, ikke Livet i Christus, var Hovedsagen.

Konklusion: Lutherdommen er det modsatte af den oprindelige Christendom og er allerede bekæmpet af den hellige Paulus.

* * *

Disse er Harnacks væsenlige Vidnesbyrd for Katholicismen, og de er saa meget des vigtigere, som han principielt er en absolut Fjende af den romerske Kirke. Interessant kunde det endnu være at konfrontere ham med den moderne Filosofi — *Harnack contra Positivismen* — og endelig eftervise de Selvmodsigelser, hvori han gør sig skyldig: *Harnack contra Harnack*.

*) Udh. af *Kath.*

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 9.

Søndagen den 3. Marts

1901.

Biskop Rørdam

om Tilstanden efter Døden.

✠ sit nylig udkomne Lejlighedsskrift *Evig Frelse og evig Fortabelse* udvikler den lutherske Bisp, Dr. theol. Skat Rørdam, sin Lære om Tilstanden efter Døden. Det viser sig, at Biskoppen ikke antager nogen Dom efter den Enkeltes Død, men derimod en Mellemtilstand mellem Dom og Død, i hvilken Tilstand han ikke tør nægte, at der kan være Mulighed for Omvendelse. Først ved Christi Genkomst fældes den endelige, afgørende Dom.

»Den Lære,« skriver Dr. Rørdam (S. 48), »at alle Menneskers Lod, ialfald i »christne Lande«, er evig afgjort, naar de dø, den er ikke noget eneste Sted udtalt i den hellige Skrift. De, der lære saaledes, gøre det paa deres eget Ansvar.« Stedet Hebr. IX, 27 anser Dr. Skat Rørdam nemlig ikke for beviskraftigt; i Sammenhæng med det følgende Vers siger det blot, at ligesom Christi andet Komme skal følge hans første, saaledes skal Dommen følge Døden. Heraf slutter Dr. Skat Rørdam, at Dommen over den Enkelte først skal ske ved Christi Genkomst. Og hvad Lignelsen om Lazarus og den rige Mand angaar, saa er den heller ikke noget Bevis for den protestantiske Exeget. Ganske vist »skildrer Jesus unægtelig her en Skilsmisse, som strax efter Døden skilte mellem disse to . . . Og en saadan Skilsmisse betegner ganske vist en Dom, ja en af Gud ordnet, med aandelig Naturnødvendighed fremgaaet Dom.« (S. 28). Dr. Skat Rørdam anser imidlertid ikke denne Dom for endelig. »Denne Skilsmisse er . . . kun et mægtigt Skridt videre paa de to skilte Veje, disse Mennesker havde vandret

her i Livet.« (S. 29). Men disse to skilte Veje kan endnu mødes; om Biskop Rørdam end ikke mener, at Lazarus kan gaa fortabt, saa antager han dog, at den rige Mand kan omvende sig. Dette er nemlig den Lære om Tilstanden efter Døden — i »Dødsriget« — som Dr. Skat Rørdam i sin Bog fremsætter:

Det indvortes Liv, Sjælene har levet her paa Jorden, »fortsættes hisset i den samme Retning, som de havde begyndt her (hjemad til, eller bort fra Gud.)« For de Troendes Vedkommende bliver Dødsriget da en Art *Skærsild*, et Renselsessted, hvor alle Ufuldkommenheder afstrefjes. »De Hensovede«, siger Biskop Rørdam (S. 53 f.) »ville dér være i en fortsat Udvikling og Væxt, hvorved de modnes til at kunne blive fuldkomne, naar de se Gud, som han er. En saadan Modnelse ville de alle trænge til, og det ikke blot de, der i deres sidste Øjeblik have fundet Fred i Troen (som Røveren paa Korset), eller som de smaa Børn, hvis Tro paa deres himmelske Fader og Frelser kan være saa hjærtelig og levende, men dog endnu er saa ganske uudviklet . . . . Men der er overhovedet ingen Christen, . . . som er fuldkommen, naar han dør . . . . Vi trænge til en indvortes Udvikling fremad imod det Maal, vi stundede til her i Livet — til den fuldkomne Frihed, hvor vor Vilje skal være helt ét med Guds Vilje.«

Dette stemmer helt godt med den katholske Theologis Fornuftbevis for Purgatoriets Existens — at intet Urent kan indgaa i Himlen, og at der derfor maa gives et Sted, hvor Sjælen renses indtil Fuldkommenhed.

Nu synes det (SS. 57—58), som om Dr. Skat Rørdam paa tilsvarende Maade anser »den rige Mands« Tilstand efter Døden for en Udvikling i *modsat* Retning af den, Lazarus (og de Troende) gennemløber. »Helt modsat vil det med Nødvendighed blive for dem, der her i Livet have undslaaet sig for at følge Kaldelsen og saaledes valgt den Livsretning, der fører bort fra Gud. Denne Retning kan Døden ikke forandre; Døden kan ikke føre nogen ind paa en ny Ret-

ning, saa at de, der hidtil have gaaet bort fra Gud eller holdt sig borte fra ham, nu vende om til ham . . .« Om disse Sjæle mener Dr. Skat Rørdam derfor, at de i Dødsriget »blive des mere forhædede og modnes til den endelige Dom.«

Ikke desmindre indlader Biskoppen sig udførligt paa Spørgsmaalet: »Er Omvendelse mulig i Dødsriget?« (S. 60 ff.) Og ud fra Ordet Matth. XII, 31 f. om »den Synd, der heller ikke skal forlades i den tilkommende Verden« (hvilket af St. Augustin anvendes som Bevis for Skærsilden) kommer den danske Theolog til følgende Slutning:

Det kan ikke nægtes, at »heri er udtalt, at der er Synder, som kunne tilgives efter Døden« . . . Det »staar fast, at en Tilgivelse hinsides Døden er mulig, og derfor ogsaa, at Omvendelse da er mulig. Thi uden Omvendelse kan Tilgivelse for Synden slet ikke modtages.«

Disse Ord (S. 65) synes unægtelig at stride mod Biskoppens bestemte Lære SS. 57—58, og han fremhæver da ogsaa, at »hverken Herren eller hans Apostle nogensinde have prædiket Omvendelse efter Døden.« (S. 66). Han fremsætter sin Anskuelse med alle Forbehold — men han *frem-sætter* den. Og allerede dette er en betydelig Indrømmelse til det Parti indenfor Folkekirken, der højkrøstet fordrer Reformen af denne og lignende Art.

Den katholske Kirke troer, som bekendt, ikke paa Omvendelse *efter* Døden, men derimod, for Manges Vedkommende, paa Omvendelse i Døden. Fader Faber har udviklet dette Æmne gribende (se »Katholiken« for ifjor, Nr. 37 og ff.)

For ikke mange Dage siden har Dr. *Georg Brandes* (i »Politiken« for 25. Febr.) rettet et fanatisk Angreb paa de »Fantasier om evige Pinsler«, der »synes opstaaede i en Hottentotbøddels Hjærne,« og »endnu den Dag i Dag forkyndes af Prædikanter, drøftes og hævdes af Biskopper og opretholdes af Kirkeministre.« Dr. Skat Rørdam har i sit Skrift paa Forhaand gendrevet denne Beskyldning for at re-

præsentere et »Hottentotbøddelstandpunkt«, som Brandes udtrykker sig. Biskoppen skriver (S. 95 f.):

»Er der i os nogen Medlidenhed med Ulykkelige. vil den drive os til at sige: »Det er utænkeligt, at Gud kunde lade et Menneske være i evig Pine.« Dette er for os saa meget mere utænkeligt, som vi aldrig her paa Jorden have set et Menneske, der var absolut ondt, og i hvem der slet ikke fandtes *noget* godt, saa vi kunde have Grund til at ynkes over ham. Men skal vi dømme ret i en saadan Sag, maa vi se bort fra de andre og vende Blikket indad, *ind i os selv*. . . . Og der er jeg vis paa, at ingen Christen, hvis Samvittighed er vaagen (ja maaske intet Menneske, der tror paa en levende Gud, hvem han skal staa til Regnskab), vil kunne forestille sig Muligheden af, at han *selv* til sidst kunde blive til intet og forsvinde*); derimod vil han, ialfald til Tider, med ubetinget Vished føle i sin Samvittighed, at dersom det Onde, der lurder inde i hans Natur, fik Magt til at raade, og dersom ikke Gud i sin trofaste Naade vilde holde ham oppe, saa dette ikke skulde ske, saa vilde og maatte han gaa *evig* fortabt, naa til en saadan Tilstand, hvor det Onde og den Onde regerede helt i ham.«

Dette er skønne, sande, ægte christelige Ord. Det er *for os selv*, ikke for andre, at vi føler Fortabelsens Mulighed. Den Christnes Samvittighed er ikke som Farisæeren, der takker Gud, at han ikke er nogen Tolder — den er som Profeten, der med fortørnet Haand peger paa Ens eget Hjærte og siger: *Du er Manden!* Derfor er al Prædiken om Død og Dom egenlig alene en Prædiken for Troende, og det er ret haabløst at ville omvende Vantro med Trusler om de sidste Ting. De sidste Ting — Døden, Dommen, Himlen og Helvede — har jo netop ingen Realitet for den Vantro, kan derfor kun blive Motiver indenfor Kirken. Dette kan naturligvis give en Georg Brandes Anledning til (som

---

*) Biskop Rørdam bekæmper her den af visse Protestanter fremsatte Lære om de Ondes *Tilintetgørelse*.

i ovenciterede Artikel) haanligt at tale om »den store Lemmestiftelse af Syndere og Synderinder, vi alle kender«, men derved er intet at gøre.

End ikke indenfor Kirken bør — som Biskop Rørdam ogsaa gør opmærksom paa — Doms-Prædikenen indtage den første Plads. Evangeliet er fremfor alt det glade Budskab. *Ernest Hello* har atter og atter fremhævet dette, at Christendommens Kærnespørgsmaal er: *Vil du være lykkelig?* Vil du give Afkald paa dit Mørke, din Uvidenhed, din Synd, din Lede, din Fortvivlelse, dit Helvede — og vil du i Steden have Lyset og Troen og Kraften og Freden og Glæden og Himlen? Jesus Christus kom for at gøre Menneskeheden dette Spørgsmaal, og af Svaret herpaa afhænger et Menneskes evige Skæbne. Men Tanken om Død og Dom har her slet intet at gøre. Røverens Bøn var: «Herre, tænk paa mig, naar du er i dit Rige». Den hellige Therese derimod saae for sin Sjæls Øje det Sted i Helvede, der havde været hende bestemt, om ikke Guds Naade havde bevaret hende. . . .

Det er indenfor *Troens* Verden, at Gud fører Sjæle ad *Frygtens* Vej. Den Hellig Aand kaldes »Herrens Frygts Aand«.

En af Biskop Rørdams Fortjenester er da i det foreliggende Skrift energisk at have taget Parti mod *den* folkekirkelige Forkyndelse, som til de »Uomvendte« kun har ét Thema at variere: »du, som ikke tror, du gaar lige til den evige Fordømmelse«. »Som om dette kunde kalde eller drage nogen til Gud«, siger (S. 115) den lutherske Biskop med Rette.

Engelsk Fromhed, bedømt af Kardinal Newman.

I Thureau-Dangins Bog *La Renaissance catholique en Angleterre au XIX. siècle* findes følgende interessante Skildring af Kardinal Newmans Forhold til og Bedømmelse af Fromheden i det Land, der, ifølge Dronning Victoria, er »grundlagt paa Bibelen«. Den store Kardinals Ord har sikkert Ærinde, ikke blot til Englænderne, men ogsaa til Troende i adskillige andre Lande.

Newman saae omkring sig, i den engelske Højkirke, det religiøse Liv og den religiøse Tanke fornedret, beklippet, afkølet, indtørret. I sine Prædikener bestræber han sig for at løfte den, udvide den, bringe lidt Livsvarme ind i den. Og han udkaster følgende Portræt af de ikke faa blandt hans Landsmænd, som bildte sig ind at være christne, fordi de førte et anstændigt og regelmæssigt Liv: »Der gives særdeles respektable Personer, hvis Religion er tør og kold. Deres Hjærte og deres Tanke har aldrig været over Tærsklen til den kommende Verden. De besidder en god sund Fornuft, regelmæssige Vaner, ingen voldsomme Lidenskaber og en Indbildningskraft, som er altfor rolig til at forføre dem med foruroligende Billeder. Alt hos dem hører denne Jord til, der gives ingen religiøse Vanskeligheder for dem, ingen Gaader i Skriften, intet, hvori deres Hjærters lønlige Behov finder Hvile.« Newman afslører den Løgn, hvorpaa en saadan magelig og bekvem Religion hviler — »en Religion, som hverken kender til, for Alvor at frygte Gud, eller er optændt af Nidkærhed for hans Ære eller gennemtrængt af dybt Had til Synden eller af Rædsel for Synderne eller Forargelse over Kætteriets Bespottelser eller Medlidenhed med Kæterne eller nidkær Tilslutning til den dogmatiske Sandhed eller oprigtig Trofasthed mod den hellige apostoliske Kirke. . . En Religion, som, med ét Ord, er uden Alvor, og som af den Grund hverken er varm eller kold, men, med Skriftens Ord, lunken.« Og for at give sin Tanke et mere indtrængende Udtryk tilføjer Newman: »Det vilde være en Vinding for dette Land, hvis det virkelig var mere overtroisk, mere bigot, mere mørkt og vildt i sin Religion. Ikke, at jeg anser en saadan Aandstilstand for i sig selv ønskelig — det vilde være meningsløst — men jeg mener, at den alligevel er uendeligt at foretrække og uendeligt rigere paa Udviklings-

muligheder end en hedensk Forhærdelse og en kold, selv-sikker og hovmodig Ro. . . Saa uhyggelig end den uvidende Fortids Overtro er, og saa oprørende de Pinsler, som endnu er i Brug hos Østens Hedninger, saa er det dog bedre, meget bedre, hver Dag at pine sit Legeme og gøre Livet til et Helvede paa Jorden, end at leve her i en kortvarig Sikkerhed, indtil Graven endelig aabner sig under vore Fødder og bringer os til Bevidsthed om vor Tilstand og overvælder os med Samvittighedsnag, som i Evighed aldrig skal bære Frugt.«

Newman bliver ikke træt af at vise det farlige i denne lidt farisæiske Sikkerhed. »*To be at ease, is to be unsafe,*« sagde han. »At føle sig sikker er at være i Fare.« Og han søger at vække de Indslumrede, at ruske de Selvtilfredse op. »Hvorfor er vi egentlig Christne?« spørger han en Dag i en Prædiken. »Er vi bedre af den Grund? Har vi nogen Anledning til at tro, at vi lever stort anderledes, end vi vilde gøre, hvis vi var Hedninger?« Det samme Spørgsmaal vender han tilbage til i en berømt Prædiken over Æmnet *The Ventures of faith*, »Troens Vovemod« kunde man oversætte det.

Har vi risikeret, vovet noget i Tro paa Jesu Christi Ord? Hvad vilde vi tabe, hvis det viste sig, at vi havde sat vor Lid til en falsk Tro? »Jeg er desværre bange for,« tilføjede Newman, »at de fleste Mennesker, som kalder sig Christne vilde opføre sig paa ganske samme Maade, som de gør nu, hvis de var overbeviste om, at Christendommen var en Mythe. I Ungdommen hengiver de sig til deres Lidenskaber. Naar de bliver ældre, og deres Forretning gaar godt, gifter de sig, bliver satte Borgere, og da deres Interesse nu falder sammen med deres Pligt, giver de sig til at forarges over Lasten og Vildfarelsen. . . Det kan uden Tvivl være meget hæderligt, men det har blot slet ikke noget med Religion at gøre. Intet hos disse Mennesker følger af religiøse Principer; de vover og ofrer intet i Tillid til Jesu Christi Ord.«

Newman frygter ikke at støde an mod den engelske Aands Vaner paa et endnu ømmere Punkt ved at prædike Selvfornægtelse og Frigørelse fra det Verdslige — Dyder, som hans Landsmænd ikke blot aldeles havde glemte, men som ogsaa forekom dem meningsløse og foragtelige. Han siger dem, at deres Mangel paa Kærlighed til Gud oftest har sin Grund i deres *Comfort*; at naar den anglikanske Kirke ikke er mere levende, saa er det, fordi den har stødt

Askesen fra sig. Han erklærer, at »Christendommen ikke er forenelig med hin graadige Hengivelse til at stræbe efter ydre Goder (*that eager immersion in external pursuits*), som synes at være den særlige Fristelse for den engelske Aand og det engelske Temperament. Overfor den komfortabelt installerede Gejstlighed, som nyder sin Rigdom, sin verdslige Anseelse, sin politiske Indflydelse, overfor et Folk, der hovmoder sig af sin materielle Fremgang og deri gærner et Tegn paa Guds Velbehag, vover han at tvivle om, at denne Fremgang og dette Velvære virkelig er en Velsignelse fra Gud. Han minder om den Ydmyghedens og Ydmygelsernes Lod, som er skreven paa hvert Blad i det Nye Testamente, og om det Løfte, Vor Herre og hans Apostle har givet de Christne, at de skal have Trængsel i denne Verden, og det synes ham da, at der snarere er Grund til at *ængstes*, naar dette Løfte ikke gaar i Opfyldelse. Naar nogen fører et fuldstændig roligt og lykkeligt Liv, i god Forstaaelse med Verden, saa har han vistnok Grund til at spørge sig selv, om det ikke kommer af, at han ikke lever i Overensstemmelse med den aabenbarede Sandhed. Er den Kirke, som ikke faar sin Del af Ydmygelserne, Forfølgelserne og Uretfærdighederne, ikke udenfor den rette Vej? Er det ikke ved deres Ulydighed, at de Christne, for hvem det gaar godt i denne Verden, har mistet det *Modgangens Privilegium*, Christus havde sikret dem? »Hos Jøderne,« sagde Newman, »var det timelige Velfærd en Belønning fra Gud, et Tegn paa, at Gud var tilfreds. Hvem véd imidlertid, om Tingene ikke nu forholder sig paa den modsatte Maade? Naar Jøderne saa sig i Nød og Ulykke, sluttede de, at Gud vilde revse dem. Men naar vi Christne svælger i alle denne Verdens Goder, er det da mon ikke et Tegn paa Guds Mishag?«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 10.

Søndagen den 10. Marts

1901.

Antichrist.

Det norske Broderorgan *St. Olaf* har i sit Nummer for 15. f. M. aftrykt en af flammende protestantisk Haddgennembrængt Pamflet mod den katholske Kirke. Det norske Blad kender vistnok sit Publikum bedre, end vi hernede i Danmark (hvor Bladet dog ogsaa holdes og læses en Del), men for en Udenforstaaende kan *St. Olafs* Fremgangsmaade ikke andet end vække visse Betæneligheder. Hvor ofte har ikke de af os, som færdes noget blandt troende Protestanter, truffet en af hine Fanatikere, som udspyer en Regn af Bibelsteder mod den katholske Kirke og efterviser, hvorledes netop Paven er »det Syndens Menneske, som sætter sig i Guds Sted«, og mod hvem der advares i den hellige Skrift (2. Thess. II, 3—4). Alt hvad St. Johannes i sin Aabenbaring har skrevet om det *hedenske* Rom, anvender disse Sekterere paa det *katholske* Rom. Luther og de andre Reformatorer gjorde dette før dem; hos den fromme engelske Pietist John Bunyan findes denne Forestilling om den katholske Kirke som et fremtrædende Led i hans Religiositet; og selv hos en Newman var den Tanke: »Paven er Antichrist« saa indgroet, at han endnu som Katholik stadig maatte kæmpe mod den. Mange Konvertiter vil sikkert kunne bekende, at de lider under samme Anfægtelse, og at den ofte til Tider kan være meget stærk i dem, forbunden med Angst og Gru for at være paa den Vej, der er forbeholdt dem, som »vende sig fra Sandheden til Fabler« (2 Timothy, IV, 4), og som fører til den evige Fortabelse . . .

Fordi dette nu er saaledes, forekommer det adskillige af *St. Olafs* danske Læsere, at det i det mindste er ufor-

sigtigt at lægge et saadant Dokument som hin Pamflet frem for en katholsk Menighed, der væsenlig bestaar af forhen-værende Protestanter. De gamle kendte Skriftsteder kan i mangt et Sind frembringe de gamle Forestillinger og Følelser og vække Tvivl fra de Døde, som det var bedre at lade sove. Og den utvivlsomme gode Tro, ja den for andres Frelse bekymrede Kærlighed, som lægger sig for Dagen gennem den anonyme Forfatters Fanatisme, gør det vistnok umuligt for de fleste at betragte Læsningen af den lille Pamflet som en blot »Fastelavnsmoro« eller »helsestyrkende Adspredelse«, saaledes som *St. Olaf* raader til. Den Art Ting er for alvorlige til blot at more sig over. Man ler dog ikke paa et Sindssygehospital ad en stakkels Galnings Anfald eller gør Nar ad hans, ofte religiøst farvede, vilde Udbrud. Men den anonyme Pamfletist er næsten i en saadan ulykkelig Patients Stilling. Hvis man kan, gør man rettest i at tale ham til Fornuft. Og er der Fare for, at hans Fantasier af andre kan tages for guddommeligt Profeti, bør man vistnok søge at modbevise hans Ord.

Det vil da først og fremmest være formaalstjenligt at gøre opmærksom paa den virkelige Karakter af Johannes' Aabenbaring. Ifølge *Allard (Le Christianisme et l'Empire romain, p. 24 sq.)* er Apokalypsen skreven under Domitians Forfølgelse (Aar 95). »St. Johannes,« skriver den ansete katholske Historiker, »har før sin Landflygtighed paa Patmos lidt for Christus (Aab. I, 9). Han har set Rom, eller, som han siger, det store Babylon, drukken af de Helles Blod (XVII, 5, 6). Han kender dem, som er bleven halshuggede til et Vidnesbyrd for Jesus (XX, 4). Han skriver Aabenbaringen midt under Forfølgelsen, da mange Christne allerede er bleven martyriserede, og mange endnu skal lide Døden (VI, 11). En af de Kirker, han skriver til, Pergamon, har allerede haft en Martyr (II, 13). »Han blev dræbt hos eder, dér hvor Satan boer,« siger han til de Christne i denne By, idet han tænker paa Antipas.

»Man lægge Mærke til dette Udtryk. Pergamon er den

første By i Provinsen Asien, hvor det politiske Smigreri har rejst et Tempel for Rom og Augustus. Paa den Tid, da St. Johannes skrev, var Pergamon rimeligvis det eneste Midtpunkt for Kejserdyrkelsen . . . Skønt denne Dyrkelse kun var hundrede Aar gammel, var den allerede meget udbredt og meget populær . . . Den knyttede Provinserne til Romeriget, der i Kejserens Person var bleven deres synlige Gud. Af Apokalypsen synes det at fremgaa, at man gjorde Deltagelsen i Kejserdyrkelsen til en Prøve for de asiatiske Christne. De, som føjede sig, rensede sig derved fra Beskyldningen for Atheisme. Men »de, der ikke vilde tilbede Dyrets Billede, skulde slaas ihjæl.« (Aab. XIII, 15). Apostelen taler paa mange Steder (XIII, 7, 8, 14—17; XIV, 9, 11; XVI, 2) og paa lignende Maade om *Dyret*, det vil sige: det manddraberske og afgudsdyrkende Kejserrige og om *dets Billede*, hvilket øjensynligt vil sige Kejseren.«

Det fremgaar heraf klart, at der ved Dyret og Dyrets Throne i Aabenbaringen er tænkt paa det hedenske Rom, og at en symbolsk Fortolkning — som efter dette Skrifts profetiske Karakter er nødvendig — ved Dyret og dets Billed stadig maa tænke paa den *cæsariske antichristelige Verdensmagt*, saaledes som denne har aabenbaret sig ned gennem Tiderne og ikke mindst i det sidste Aarhundrede. I *Kirkelæxikon for Norden* skriver da ogsaa den ansete lutherske Theolog, Professor, Dr. *P. Madsen*, om hvis protestantiske Orthodoxy næppe nogen nok saa fanatisk Lutheraner vil vove at tvivle:

»I Middelalderen . . . begyndte de Retninger, som opponerede mod den herskende Kirke, at erklære Paven for Antichrist, en Betragtning, som ogsaa Reformatorerne hyldede . . . . Den Døm, som Protestantismen heri udtalte over Pavedømmet, indeholder imidlertid *en stor Miskendelse baade af dette og af det Antichristelige*, hvis Væsen ikke er Forvanskning, men Fornægtelse af Christi Evangelium.« (Bd. I, S. 103—4. Udhævelserne af *Katholiken*). At Pavedømmet er »Forvanskning af Evangeliet,«

maa den lutherske Theolog naturligvis hævde, men ellers er der kun Grund til at glæde sig over hans besindige Dom.

Til Modvægt mod den norske Fanatikers apokalyptiske Fordømmelsesdom over den katholske Kirke er det maaske ikke af Vejen at læse, hvad den store katholske Seerske, den heilige *Hildegardis*, skriver i sine Aabenbaringer om de sidste Tider og om Antichristens Væsen:

»Det Syndens Menneske vinder Tilhæng af mange Folk, idet han siger til dem, at de frit kan gøre, hvad de vil, og ikke behøver at plage sig selv med Vaagen og Faste, men han foreholder dem, at de kun skal elske deres Gud, saa vil de gaa fri af Helvede og indgaa til Livet. Og de, som blive bedragne paa denne Maade, sige derfor: »Ak, de Ulykkelige, der have levet før i Tiden og have plaget deres Legeme, idet de ikke kendte vor Guds Godhed.« Han viser dem ogsaa Skatte og Rigdomme og lader dem nyde deraf, som de vil, idet han ved bedragerske Tegn bekræfter sin Lære, saa at de ikke tror, de behøver at nægte sig selv noget eller døde deres Kød paa nogen Maade . . . . . Og saa Sønnens Evangelium forkaster han og Daaben, og han ler ad alle Forskrifter, som ere overleverede Kirken.« (*Scivias*, III, 11).

I denne Skildring af Antichristens Væsen er der intet Træk, der kunde anvendes paa den katholske Kirke, derimod adskillige, der passer godt paa den askeseforagtende og traditionsfjendske Protestantisme. Den hellige Hildegard levede i det tolvte Aarhundrede, og en luthersk Forfatter, Sognepræst *Grove-Rasmussen*, siger om hende i sin nylig udkomne Bog »Den hellige Bernhard«, S. 74 ff.:

»Allerede som lille Barn gav hun sit Hjærte hen til Frelseren med stor Inderlighed, levede et stærkt bevæget aandeligt Liv i Bøn og Betragtning og havde sære Syner . . . . . Indholdet af hendes Syner var snart stærke Trusler, snart vise Raad, snart indtrængende Formaninger, snart milde Tilsagn. Hun var i flere Menneskealdere alle sorgfuldes Trøsterinde, Fredstifterinde mellem stridende og Straffedommerske

over saavel den Enkeltes som over hele Stænders og Folks Synder . . . . Det var ikke blot Præster, men ogsaa Fyrster og Herrer og Jordens Mægtige, ja selve Tysklands Kejser, hun tiltalte paa et saadant (revsende) Sprog; end ikke Paven skaanede hun, naar hun mente, »han var at laste« (Galat. II, 11). Men efter at Paven i Trier havde godkendt hendes Syner som stammende fra Gud, vovede ingen sig offentlig frem imod hende.«

Hvis Paven virkelig var Antichrist, som forfølger de Hellige — hvoraf kom det da, at han ikke blot fandt sig i den hellige Hildegards Irettesættelser, men — som den lutherske Forfatter fortæller — godkendte hendes Skrifter, ja selv læste højt af dem paa Kirkemødet i Reims, »dybt rørt og hjærtelig greben«?

Naar Spørgsmaalet da stilles om Antichrists Væsen, saa er sikkert ingen Katholik i Tvivl om, hvem han skal tro. — den hellige Seerske, som selv en luthersk Forfatter bøjer sig for og anerkender, eller den rasende Protestant, der »forventer Skrifterne.« (2 Petr. III, 16).

De franske Ordenssamfund.

Intention for Bønnens Apostolat i Marts Maaned

1901.

Mødet er de forfulgte franske Ordenssamfund, Paven i denne Maaned ønsker, der skal bedes for. Gennem flere Artikler i *Ugebladet* kender danske Katholiker tilstrækkeligt Sagerne sørgelige Tilstand i Frankrig. De franske Ordener og Kongregationer forfølges af den fritænkerneske Regering med hin fuldstændige Mangel paa Hensyntagen til den simpleste Retfærdigheds Grundsatninger, som er karakteristisk for de Antiklerikale.

Ifølge hvilken Jura er det f. Ex. tilladt at forfølge Individier eller Foreninger af den Grund, at de er »altfor

rige? Men dette er den franske Regerings første Anklagepunkt mod Ordenerne. De ejer — sagde den radikale Politiker Brisson allerede i 1892 — 500 Millioner Francs. Hvilken uhørt Formue! Den maa beklippes!

Regeringsmændene glemmer imidlertid at meddele Verden, at denne Formue maa fordeles paa ikke mindre end 160,000 Ordensmedlemmer. En eneste Familie, Rothschilderne, ejer det dobbelte af hin Sum, der forekommer Frankrigs ledende Mænd saa uhyrlig. Hvorfor søger man ikke at komme Ejerne af denne Milliard til Livs? Hvorfor vedtager man ikke en Lov, som landsforviser Familien Rothschild og beslaglægger en anselig Part af deres Formue?

Hvis man endvidere tager 160,000 Bankmænd, 160,000 smaa Næringsdrivende, 160,000 Rentiers — hvilken samlet Formue vilde man ikke finde dem i Besiddelse af? Sikkert langt over 500 Millioner!

Thi lad os en Gang undersøge, hvor meget denne tilsyneladende saa store Kapital bliver, fordelt paa de mange Medlemmer af Ordenerne og Kongregationerne! Man faar ud, at det bliver en Sum af 3125 Francs til hver, o: en aarlig Rente af 94 Francs pro persona. Og dette er endda under Forudsætning af, at alle de 500 Millioner er anlagte i produktive Foretagender — hvad de ingenlunde er.

Hvad indbringer f. Ex. et stort Hospital? Eller endnu bedre: hvad indbringer et Hospital for gamle Folk, et Asyl af den Art, som *De fattige smaa Sostre* holder saa mange af rundt om i Verden? Ikke en Gang Skolerne betaler sig; hvor skulle de kunne det, da selv de franske *Statsskoler* hvert Aar har Underskud, som maa dækkes af de offentlige Midler? Hvor meget tror man, at f. Ex. 70,000 Sindssyge, Blinde og Døvstumme kaster af sig? Finansielt set er det sikkert ingen glimrende Spekulation at passe dem!

Naar Kongregationerne saa endda var skattefrie, men Regeringen lægger tværtimod den ene Afgift paa dem efter den anden, i Haab om saaledes at faa dem ruinerede. Rent ud latterlig i sin uretfærdige Vilkaarlighed er f. Ex. den

Bestemmelse, at hver Gang et Ordensmedlem dør, skal vedkommende Kloster betale *Arvcafgift* — af den Afdødes Andel i Fællesformuen! Ejer et Ordenshus saaledes en Kapital af 30,000 Francs, fordelt paa 10 Medlemmer, og dør en af disse, maa de øvrige 9 betale — som om de havde arvet 3000 Francs og nu altsaa ejede 33,000 Francs! At der altid træder et nyt Medlem i den Afdødes Sted, spiller i Regeringens Øjne slet ingen Rolle, og dør i Løbet af ti Aar alle ti oprindelige Beboere af vedkommende Kloster, sidder deres ti Afløser og har betalt Afgift af 30,000 Francs — som de slet ikke har modtaget! Men efter Regeringens Fiktion maatte dette Ordenshus nu eje en Kapital paa 60,000. Det er Historien om Tordenskjolds Soldater i en lidet hyggelig Version.

Der eksisterer endvidere i Frankrig siden 1872 en Skat paa Renter, Dividender og andre Indtægter, som flyder af Aktier og Obligationer. Denne Skat — stor 4 pCt. — er siden 1884 bleven opkrævet af Kongregationerne og endda i følgende *skærpede* Form:

»Indtægten ansættes til 5 pCt. af de bevægelige og ubevægelige Ejendommens *Brutto-Værdi*, som Kongregationerne besidder eller *benytter*.«

I denne Bestemmelse ligger en Række Uretfærdigheder skjult.

For det første menes en religiøs Kongregations Ejendomme at indbringe lige saa meget som et Aktieselskabs Fabrikker eller andre *produktive Anlæg*. Men hvad Indtægt giver en Have, hvori nogle gamle Mennesker trækker frisk Luft, et Kapel, et Hundrede Senge med Sengeklæder? Slet ingen, skulde man synes. Jo — *fem Procant* erklærer Regeringen. Ja, hos nogle Ursulinerinder blev endog et *lejet* Hus, hvori tyve gamle Mennesker var anbragte, og hvorfor Klostret aarligt gav 8000 Francs i Leje, opført som rentebærende, fordi det *benyttedes* af Kongregationen. Denne Udgift paa 8000 Francs blev regnet som Indtægt og skaf-

fedes Søstrene en aarlig Afgift til Regeringen paa 4 pCt. $\text{c}:$ 320 Francs!

Den største Uretfærdighed i Lovens Anvendelse er det dog, at Kongregationernes Indtægt beregnes til 5 pCt. af deres Ejendesles *Bruttoværdi*. Intet Aktieselskab i Verden giver blot 1 pCt. af denne Værdi, som indbefatter Reservefond og Amortisationsfond, urørligt Gods, Fabriksbygninger o. s. v., hvis samlede Værdi ofte kan være hundrede Gange større end Aktiekapitalen. I Praxis giver de største Aktieselskaber ikke meget mere end $\frac{1}{2}$ pCt. af deres Bruttoværdi (*Banque de France* giver saaledes 0,56 pCt., *Crédit lyonnaes* 0,98 pCt., *Livrenteselskabet* 0,32 pCt.)

Men ikke desmindre beskattes Kongregationerne, i Kraft af deres Undtagelsesstilling, som om Bruttoværdien af deres Ejendom indbragte 5 pCt., $\text{c}:$ 10 Gange mere end et produktivt Aktieselskab. At de paa denne Maade hurtigt gaar deres Opløsning i Møde, siger sig selv.

Bøn.

O Jesus, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser i Samfund med alle Dit hellige Hjærtes Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at de franske Ordensbrødre i Fred maa kunne arbejde til Guds Ære og Sjælens Frelse. Amen.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 11.

Søndagen den 17. Marts

1901.

„Kulturfare“.

◊ Som allerede tidligere omtalt paa dette Sted, har Dr. **Georg Brandes** i en Artikel i »Politiken« for 25de Februar denunceret, hvad han kalder *Kulturfare*.

»Hvor længe« — skriver Dr. Brandes — »skal det, med Hensyn til den religiøse Opdragelse og Paavirkning, den saakaldte Aabenbarings Magtudfoldelse, dens Beskyttelse fra oven, dens Understøttelse fra Mellemklasserne, dens Overvælden af Børn og Fruentimmer, af Fiskere og Bønder, vedblive at gaa, som det gaar?

»Saa længe der i de nordiske Lande slet ikke gives læg Undervisning, men det ene Kuld af Børn efter det andet fra den spædste Alder af faar 2—3000 Aar gamle Forestillinger om det Oversanselige indpræntede, er der ikke ringeste Udsigt til nogen radikal Forbedring af de aandelige Forhold. Og til en gennemgribende Omordning af Undervisningsvæsenet er der paa den anden Side ikke ringeste Udsigt, saa længe Magthaverne i alle Nordens Lande principielt staar paa Vankundighedens Side.

»I det attende Aarhundrede var dette som bekendt ganske anderledes. Aarhundredets største Hersker, hvem andre Fyrster efterlignede, Frederik den Store, gav Eksemplet paa Fritænkeri, der tog Bladet fra Munden. Han associerede for Samtid og Eftertid sit Navn med Voltaires. Katharina af Rusland tænkte som han og beskyttede Diderot. Josef den Anden af Østerrig var hans Beundrer. Rundt om i alle Lande var de ledende Ministre besjælede af samme Aand. Selv i Danmark dukkede den som bekendt op i en Udlændings Lignelse, der da ogsaa mistede Haand og Hoved paa Nørrefælled. Det afgørende er imidlertid blot dette, at den Gang kunde det tænkes, at en Konge og hans Ministre stillede sig i aaben Opposition til aabenbaret Religion.

»I vore Dage er dette utænkeligt. Frederik den Store var ingen Christen; men hans nuværende Efterfølger er Kirkens frommeste Søn. Og selv Bismarck, der i Mangt og Meget brød med sin Tidsalders Vedtægt, erklærede sig altid i sit militære Kunstsprog for »en stramtroende Christen«. I Norden har Konger og Ministre som bekendt altid udmærket sig ved »en dyb og ægte Religiositet.«

»Saa længe Menigmand endnu gennemsnitlig var troende, kunde Adel og Borgerstand tillade sig en elskværdig og skæmtsom Vantro. Men efter at med Haandværkernes og især Industriarbejdernes Organisation ogsaa er fulgt en Art Organisation af Menigmands Kamp for aandelig Frigørelse, er det ude med den elskværdige Skæmt, og de herskende Klasser, som føler deres Interesser truede og har Brug for alle Midler til deres Værn, har da kastet sig over Religionen og blandt Andet anvendt den som Bolværk. Saaledes kan Adelen og Borgerstandens genvakte Religiositet i den sidste Menneskealder betragtes som et Fænomen af Kapitalismens Selvforsvar imod den truende Socialisme. Kapitalismen, der alt længst — fra 1830 af — havde taget Kongemagten i sin Tjeneste, har omtrent fra 1870 taget Religionen i Brug og bedækket de nordiske Lande med Kirker, ligesom Frankrig med gejstlige Stiftelser og Ordener. I de romanske Lande har derved Jesuitismen taget et mægtigt Opsving, saa den alene i Frankrig har underlagt sig baade Hær og Flaade, idet alle højere Befaringsmænd er udgaaede fra Jesuiternes Skoler og handler i deres Aand. I de lutherske Riger, mindst i Tyskland som i det mest oplyste Land, særligt i Skandinavien (og Finland) har den mest lysfjendske Form af Protestantisme efterhaanden faaet Overtaget og strækker sin Indflydelse fra Hoffernes Kvinder til Almueklassens Mænd. Overalt lærer denne Lysesluknings Forkyndere de Lidende, at de selv er Skyld i deres Kval, bedøver dem ved Uforstaaelighed, svækker dem ved selvsikker Overlegenhed og slaar dem ved Rædsel. Saaledes har vi oplevet, at endog Fantasier, der synes opstaaede i en Hottentot-Bøddels Hjerne, som den om evige Pinsler, endnu den Dag i Dag forkynedes af Prædikanter, drøftes og hævdes af Biskopper og opretholdes af Kirkeministre, som gærne straffer hver den med Afskedigelse, der indenfor Kirken vover et Genmæle mod Hottentotbøddelstandpunktet.

»Under disse Omstændigheder har en stilfærdig Betragter af Verdensløbet, som endnu har sin Fornuft i Behold,

ret jævnligt Indtrykket af at være Tilskuer ved en mere eller mindre sindrigt kombineret Abe- og Hundekomedie.

»Man kommer ikke Ondet radikalt til Livs ved Romaner, det er vist. Men at Romaner berører det, røber idetmindste, at tænkende Aander i et Land har Øjnene aabne derfor, som det saaes i Frankrig, da Brødrene Goncourt skrev *Fru Gervaisais* og Alphonse Daudet *Evangelistinden*, den Første om en Omvendelse til Katholicismen, den Anden om en Omvendelse til Protestantismen. Men i Frankrig som i alle romanske Lande, er der idetmindste to Lejre, Kirkevældens og en, som ligger i aaben Kamp mod den. I de nordiske Lande er der kun én Lejr, og nogle Ubevæbnede, der holder sig udenfor den og i Afstand fra den.«

Saavidt Dr. Brandes.

De samme Anskuelse som i hans Artikel kommer i en mindre harmfrysende Form til Orde i et *Brev fra Frankrig*, som »Politiken« for 10. ds. indeholdt. Den anonyme Brevskriver — der af Redaktionen betegnes som »en dansk Videnskabsmand« — skriver her til »en Ven i København«:

»— — Der er efter min Mening ikke Tvivl om, at Frankrig befinder sig paa et betydelig fremmeligere Udviklingsstandpunkt end andre Lande. De civiliserede Universitetskredse her, hvilket vil sige den store Majoritet af samme Kredse, har i og for sig de samme Meninger som civiliserede Mennesker i København, hvilket er en umaadelig Forskel fra Englands og Tysklands konservative Universiteter. Men hvad der er enestaaende, er, at det er disse Folk, der regerer, og i Praxis har gennemført en Del af deres Principper. Vi slaas i Danmark beskedent for at faa Lov at være med meliør ordenlige Mennesker og bestille Noget til Trods for vore ugudelige Meninger, og ingen af os vilde i Folkethinget fatte den Tanke at ophæve Lutheranismens privilegerede Stilling o. s. v.; end ikke en uansvarlig Oppositionsmand vilde anbefale det, og for en Regering af Venstre vilde en slig Tanke end ikke foreligge.

»Her er dette umaadelige Skridt gjort overfor en Kirke organiseret som den katholske. Frankrig har den helt og fuldt enestaaende Stilling, at de her regerer paa Trods af Hær og Kirke og Aristokrati i Fornuftens og den aandelige

Overlegenheds Navn. Det er et Experiment, som jeg ikke kender Sidestykke til, og det medfører fornuftigvis en Spænding og et Hav af Vanskeligheder, som de konservative Lande som England og Tyskland, der endnu styres af Præster, Officerer og Adelsmænd, selvfølgelig ikke har mærket. Det er overhovedet kun muligt, fordi man i Idéerne fra 1789 har en *anden Religion* at bygge paa, fordi *Jordudstykningsen* i den sydlige Halvdel af Landet er saa yderlig gennemført, og fordi *Universitetskredsene* her er de andre Lande saa langt overlegen.

»De vil formodentlig være kættersk overfor disse Bemærkninger, men jeg tror, de er rigtige, og jeg kunde give mange Grunde for dem. Derimod indrømmer jeg uden Betænkning, at Energien overfor al *materiel* Virksomhed her er svag, og at Landets hele materielle Situation er betænkelig i Kraft af Stansningen i Folketallets Tilvæxt.

»Der er i Øjeblikket her en helt feberagtig Virksomhed for Folkeopdragelse, sat i Gang med fornyet Fart ved Dreyfuskampen, der i det Hele har været overmaade nyttig. Og saa de hidtidige meget gammeldags Familievener i borgerlige Kredse synes i fuld Opløsning for at give Plads for de mere civiliserede, vi allerede har.

»Det vrimler af Skoler for en eller anden Slags *Samfundslære* undervisning; Universitetsprofessorer underviser dér, Eleverne er talrige og Skolerne billige, Omkostningerne bæres delvis af Jøderne. Endelig *Folkeuniversiteter* i ret stor Stil, alle med en bestemt Tendens i *radikal*, for Lærernes Vedkommende *socialistisk* Retning.«

Saavidt den anonyme, meget radikale Brevskriver. Ligesom Dr. Brandes ser han i Christendom og Kirke den store Fare og den store Fjende. Han glæder sig ved, at den franske Regering saa aabenbart kæmper *mod* Christendommen, *for* Oplysningen. Principerne fra 1789 er for ham den *nye Religion*, som giver de franske Politikere Kraft i Kampen, og af hvilken han venter sig en ny og bedre Verden end den christelige. Begge Forfattere — Dr. Brandes og den anonyme Videnskabsmand — ser da hen til Frankrig som til det Land, hvorfra Befrielsen skal komme, og som i *Fornuftens* og *den aandelige Overlegenheds* Navn skal formaa at besejre og afvende den truende *Kulturfare*.

(Fortsættes).

Frk. Hummelgaard og Christendommen.

Hen københavnske Smudspresse har i de sidste Dage fraadset i Løjtnant Magius' Selvmord og hans Kæreste, Frk. Hummelgaards, Delagtighed heri.

Da Sagen ikke kan forudsættes bekendt for alle »Katholiken«s Læsere, skal den med et Par Ord blive fremstillet.

Løjtnanten, der led af en meget smertefuld og uhelbredelig Underlivssygdom, fik af sin Kæreste, ovennævnte Frk. H., en Revolver, med hvilken han gjorde Ende paa sit Liv. At den unge Pige — ved at bringe sin Kæreste Mordvaabnet — bærer Ansvar for det ulykkelige Menneskes Forbrydelse mod sig selv, kan vel Ingen nægte, men at Frøkenens Gærning er forbryderisk, benægtes derimod paa det kraftigste af mange.

Det desværre altfor bekendte Blad »Forposten« har endog i den Grad levende taget sig af »Heltinden«s Sag, at den har udlovet tre Præmier for de bedste Besvarelser af Spørgsmaalet: Er Frk. H. skyldig — eller er hun ikke?

Med de »bedste« Besvarelser menes i Følge Bladets egen Stilling til Sagen de, der kraftigst benægter Frøkenens Skyld.

Det har ikke manglet paa Besvarelser, af hvilke vi her skal fremhæve nogle Brudstykker.

En moderne Frue foreslaar Følgende:

». . . . Og hvis Frk. Hummelgaard bliver straffet — hvad hun desværre nok gør efter vort usle og snøvertsynede Retssystem — da vil jeg foreslaa, at alle Kvinder, som er i Besiddelse af en sund Fornuft, *) overrækker Frk.

*) Udh. af mig. R. N.

Hummelgaard en smukt udstyret Adresse den Dag, hun forlader Fængslet . . . .«

Korrespondenten til »Den danske Pionér« (Amerika) skriver en lyrisk Kraftartikel, i hvilken det blandt andet hedder :

» . . . Her gælder ingen »Præstemoral!«

» *Men alle den danske Hærs Officerer burde træde til og forbyde at hendes« (Frk. H.s) »Lidelser yderligere oges ved Retsforhør; og skulde det ske, hun døde af Sorg, burde hans« (Selvmorderens) »Kammerater bære hendes Kiste. — Og saa kunde Pastoren godt holde sig hjemme.«*)*

Det sidste troer vi at kunne give Korrespondenten Ret i. En ganske enkelt Person protesterer :

» . . . Som christent Menneske kan jeg umuligt forsvare Frk. Hummelgaards Handling,« siger han. — Men han faar da ogsaa slynget Smudspressens værste Skældsord : »hellig« i Ansigtet.

» — — Heldigvis staar den sidste Indsender« (nemlig den »hellige«) endnu temmelig ene med sin Fordømmelse« skriver »Forposten« i sit Nummer for 7. Marts 1901.

Ja, han staar temmelig ene — desværre!

Hele dette hummelgaardske Røre kunde synes at være en Storm i et Glas Vand; og det vilde det ogsaa være, hvis det ikke var et Udtryk for hele vor Tids Stilling til det religiøse Spørgsmaal.

Spørgsmaalet er i Virkeligheden ikke blot: har Frk. H. Lov til at hjælpe sin Kæreste til at begaa Selvmord, eller har hun ikke? Det lyder langt mere omfattende: Er et Menneske Herre over sit Liv — eller er han det ikke? Er der en almægtig Gud, en *Pater omnipotens*, som har givet ham Livet, og som ene kan tage det — eller er der ingen?

---

*) Udh. af mig. R. N.

Og hertil vil som én Mand det ganske »frisindede« Danmark svare: Der er ingen Gud; Mennesket er sin egen Herre!

Dette lyder nu temmelig radikalt; derfor svøbes det ind i gamle Fraser om »Humanitet contra Præstemoral«, »Algodhed contra Helvedesdogme«, »Bornerthed contra Oplysning« o. s. v., o. s. v.

Thi hvad vil i Grunden hele denne Protest mod Bibel og Præster, mod Autoriteter og Vedtægter sige, andet end Protest mod *Christendommen?*

En Mand lider — han vil ikke lide: ergo skyder han sig.

Kirken lærer: Du skal tage dit Kors op og bære det med Taalmod; thi Christus har baaret det før du.

— Nei! svarer »Forposten« og Konsorter — Korset er en Byrde. Du skal kaste denne Byrde af dig. Christus var et *ædelt Menneske* (denne ækle Floskel!), men man er for længst *kommen ud over* at anse ham for Guds Søn! Og hvilken Ret har han saa til at foreskrive os Love?

Og mens Verdens dybtsindigste Tænkere stirrer i Mysteriernes Mulm med Undren, jubler det store, »oplyste« Folk — henrykt over at sparke til Autoriteten —: *Der er intet Helvede, der er ingen Gud! Det er man kommen ud over!*

Men efterhaanden som Troen paa Gud og »Svovlpølen« svinder, voxer Selvmordenes Antal.

Forleden Dag kunde man læse i et af vore Toøresblade: *Atter en Syg, der har skudt sig.* Løjtnant Magius har faaet en Efterfølger. *Den Slags Ting smitter altid*) . . . .*

Ja, desværre! For én Gangs Skyld har Bladet Ret. Det onde Exempel smitter altid. Dette burde Frk. H. have betænkt, og hendes Beundrere ikke glemme!

Snart er det en ulykkelig Forelsket, som tager Gift —

---

*) Udh. af mig. R. N.

snart er det en Syg, som skyder sig — snart en ruineret Pengemand, som hænger sig. Og alt dette sker i *den personlige Friheds* Navn — sker i tryk Tillid til den forfærdelige Løgn, som hedder: »*Ansvarsløsheden*«.

Nu kan man — og med Rette — spørge: hvor bærer alt dette hen? Er det mod Lys og Glæde og Sol? Eller er det mod Mørke og Ulykke og Undergang?

Svaret bliver næppe vanskeligt.

»Lys over Landet!« hed det i Radikalismens Morgen. Men hvor er Lyset? Autoriteten er ganske vist ved at smuldre hen — det vil sige den christelige. Forskellige frisindede Pastorer Jensen gør et energisk Arbejde i den Retning (som gode Disciple af Morten Luther), Smaablade og deres anseligere Forbillede hjælper til — »Folkerøsten« lægger i med hæs Bas, og Folkeførerne puster til Ilden. Men bringer Autoritetens Hensmuldren Lys — bringer den Lykke? Nej! og atter: nej! — Thi hvad er Lykke?

Er det at kunne skyde sig i Ro og Mag, naar man har Lyst — at kunne tage Gift, naar man ikke gider leve læn- gere? I saa Fald har »Forposten« Ret, og Frøken Hummelgaard er virkelig en stor og ædel Kvinde. Men staar det fast, hvad den underlige Tømmermandssøn fra Nazaret, Jesus Christus, en Gang for ca. 2000 Aar siden sagde: *Hvo, som følger mig, skal ikke vandre i Mørke, men have LIVETS LYS* — ja, da har »Forposten« med Meningsfæller Uret, og Frk. H. kan intet bedre gøre, end ydmygt begræde sin Synd og bede for sin Elskedes Sjæl:

Requiescat in pace!

R. N.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 12.

Søndagen den 24. Marts

1901.

St. Bernhard i „Politiken“.

Det bekendte »Udvalg for Folkeoplysningens Fremme« har fornylig udgivet en i det Hele meget sympathetisk Skildring af den hellige Bernhard; Forfatteren er den lutheriske Sognepræst *Grove-Rasmussen*. Atslig »grober Unfug« ikke kan gaa upaataalt hen, siger sig selv; en af den radikale Orthodoxis Zionsvægtene har da ogsaa i »Politiken« for 13. ds. været ude med en manende Røst:

»Der synes at være gaaet Gudelighed i Foretagendet,« klager Røsten (*Titus* kalder den sig for Resten). »Af de seks Skrifter, Aargangen 1900 indeholder, behandler de to religiøse Æmner.« (O Rædsel!) Værst er det dog, at Hr. *Grove-Rasmussen*, som er »selve Indre-Missions-Tidendes Redaktør«, nu har skrevet et Skrift om »den historisk kendte Abbed Bernhard fra Clairvaux, der især var virksom for at faa et andet Korstog i Stand.« Hr. *Titus* vilde sikkert ikke virke for at faa Korstog i Stand — det har man en levende Fornemmelse af.

Han bebrejder nu Pastor Gr.-R., at »det meste af, hvad der berettes, er apokryfe Helgenlegender.« Se, se! Hr. *Titus* synes at være Historiker, Kildegransker. St. Bernhards Biografi er netop i den sidste Tid bleven underkastet indgaaende Stadium i større Kulturlande end Danmark; Hr. *Titus* er rimeligvis paa Højde med disse Studier.

Dog nej — det synes ikke saa! At han anker over Hr. *Grove-Rasmussens* Skrift, synes nemlig mindre at være baseret paa historiske Betæneligheder end paa almindelig, tarvelig Mangel paa Forstaaelse.

For Exempel fortæller Hr. G.-R., hvorledes den hl. Bernhard overvandt en Fristelse mod Kyskheden ved at springe ud i en Dam med iskoldt Vand og blive staaende der, til han var halvdød af Kulde. At sligt fortællendes, finder Hr. Titus forkasteligt. »At kalde sligt for *folkeoplysende*, synes noget misvisende. *Folkefordummende* vilde passe adskilligt bedre,« skriver han. Og Artiklen ender — naturligvis — med et Forsøg paa at intimidere Smaa skrifternes Udgivere, specielt én af dem, Professor *K. Prytz*. »Man maa«, skriver *Titus*, »med nogen Forbavselse spørge, om virkelig Professor Prytz har gennemlæst og givet sin Tilladelse til,« (hvilket Sprog!) »at dette Skrift pynter sig med Folkeoplysnings-Udvalgets hidtil saa gode Navn.«

Herpaa svarer Professor Prytz i »Politiken« for 16. ds., idet han ret ublidt viser Hr. Titus Vintervejen, paa følgende Maade:

»Til den i »Politiken« af 13. ds. under Mærket Titus skrevne Artikel om Grove-Rasmussens af Udvalget for Folkeoplysningens Fremme udgivne lille Skrift »Den hellige Bernhard«, skal jeg, som det Medlem af Udvalget, til hvem der blev henvist i Artiklen, tillade mig at gøre nogle Bemærkninger, der dog ganske staar for min egen Regning.

I de af Hr. Titus som apokryfe Helgenlegender betegnede Fortællinger, ser jeg Beretninger fra Datiden, der karakteriserer Bernhards ubændige, hensynsløse Energi og brændende Tro samt hans Samtids — men ikke Forfatterens — religiøse Opfattelse. Bernhard af Clairvaux var en saa mægtig Personlighed, at en Skildring af hans Liv kan have Interesse for enhver Læser; med Hr. Titus at ville karakterisere ham som den Abbed, »der især var virksom for at faa det andet Korstog i Stand,« finder jeg lige saa misvisende, som det vilde være at betegne Napoleon som den Kejser, der gjorde et mislykket Tog ind i Rusland.«

I nogle spagfærdige Efterbemærkninger maa Hr. Titus da ogsaa indrømme, at »Abbed Bernhard var en saa mærkelig Personlighed, at en historisk Skildring af hans Liv kan have Interesse for enhver Læser.« Blot skulde en saadan Skildring ikke være forfattet af Pastor Grove-Rasmussen, men maaske snarere af f. Ex. Hr. *Carl Ewald* eller Hr. *Ignotus*.

„Kulturfare“.

(Sluttet.)

Udtalelser som disse er værd at lægge Mærke til. Det er i *Kulturens*, i *Oplysningens*, i *Fremskridtets* Navn, at man angriber Christendommen og ønsker den besejret, *Christi Fjender er Menneskehedens Venner* — dette Fænomen er i det Hele karakteristisk for vor Tid. Især i katholske Lande — men herhjemme ogsaa i »Politiken«s Lejr og i Socialdemokratiet — gaar Kampen for de politiske og kulturelle Goder Haand i Haand med Kampen mod den christne Lære og den christne Moral. En oprigtig Interesse for udvidet Valgret, Alderdomsforsørgelse, Folkesanatorier og Samaritanbespisning optræder sammen med glødende Had til Kirke og Præster samt afgjort Bortvendelse fra christne Moralbegreber. Dette Fænomen har for mange noget særdeles forvirrende. Disse mange vil det sikkert interessere, at den svenske Forfatterinde Selma Lagerløf i sin Bog *Antichrists Mirakler* har søgt at løse Problemet, idet hun paa Socialismen anvender følgende gamle sicilianske Tradition:

»Men naar Antichrist kommer, da skal han synes at være Christus lig i alle Ting. Og Nøden skal være saare stor. Men Antichrist skal gaa fra Land til Land og give de Fattige Brød.«

Denne Tanke findes — som den svenske Forfatterinde i sit Værk selv henpeger paa — allerede udtrykt i *Luca*

Signorellis Fresker (fra det XV. Aarh.) i Domkirken i Orvieto. Den gamle Maler har her fremstillet Antichrist som *en fattig og ringe Mand, med Christi Klædedragt og Christi Aasyn*. Denne »falske Christus« gør mange store Tegn. Han prædiker — og de Rige og Mægtige kommer og nedlægger deres Skatte for hans Fødder. Han helbreder de Syge — Martyrer sætter Livet ind for ham — al Krig og Uret afskaffes af Jorden, og Menneskeheden flokkes om Fredens Tempel, medens den christne Kirke omstyrtes, og Præster og Munke brændes paa Baal. . . .

Om dette Synspunkt og dets Anvendelse maaske nærmere en anden Gang.

Mærkeligt er det i hvert Fald, at Christendommen skulde være Kulturens Fjende, da man dog ikke kan undlade at tale om den *christelige* Kultur i Betydning af den eneste Kultur, der overhovedet eksisterer (naar man da ikke vil regne den gamle chinesiske). Og en ivrig Darwinist og Udviklingsteoretiker som Englænderen Benjamin Kidd har i sin Bog *Social Evolution* med stor Skarpsindighed og den solideste Lærdom eftervist, hvorledes »den vesterlandske Civilisations Historie faktisk kun er den christne Religions naturlige Historie«. Den hele moderne Kultur hviler jo paa Altruismen : paa Christendommen, og Kidd siger derfor med Rette: »Hvilke end Kirkens Fejl og Udskejelser har været, kan der ikke være noget Spørgsmaal om Tendensen af dens Lære i Retning af at forherlige det altruistiske Ideal og, hvad enten direkte eller indirekte, at hæve den saaledes foreskrevne Handlemaade til det højeste Trin af det for Mennesker Ærefrygtindgydende, som nogen Sinde var naaet.« (Dansk Oversættelse, S. 142).

Og tværtimod Rationalismens og Socialismens Tendens til at reducere Christendommen til en rent naturlig Humanisme, hævder Kidd med klare Grunde, at netop *Supranaturalismen* er Saltet i Christendommen, det, hvorved den bliver det egenlig samfundsdannende Element. Hans Bevis er i Korthed følgende:

Den naturlige Egoisme, som ved mange Lejligheder gaar stik imod det sociale Livs Krav, kan ikke ved nogen blot *rational* Grund tvinges til at bøje sig. Alle de Hensyn, der af humane Ethikere anføres — til den kommende Slægt, til det almene Velfærd, til Fremskridtet — er afmægtige og maa opløses af den frie Tankes ubønhørlige »Hvorfor?« »Hvorfor skal jeg ofre min Nydelse for andres højst problematiske Velfærd?« — paa dette dræbende Spørgsmaal formaar den humane Ethiker ikke at give noget gyldigt Svar. Den blot rationelle Ethiks sidste Ord vil derfor altid være Individualismen — *jeg* har i Tvivlstilfælde altid den højeste Ret, fordi jeg for mig selv er den mest reelle Værdi.

»Menneskelig Fornuft alene,« siger Kidd (S. 173) »kan aldrig ifølge Tingenes Natur give Individet en Sanktion for dets Handlen, der bidrager til at befordre den kosmiske Proces; thi et af de væsentlige Træk ved denne Proces er selve *Individets Ofring* ikke alene i Interesse af de Medmennesker, der omgiver ham, men til Bedste for ufødte Generationer.«

Den kosmiske Proces er det, vi almindeligt kalder den sociale Proces; og Kidd har om denne følgende meget præcise Udtalelse:

»Den Proces, som finder Sted i det menneskelige Samfund, afsætter altid to væsentlig modstridende, men hinanden supplerende Tendenser, nemlig 1) den Tendens, som kræver den voksende Underordning af Individet under Samfundet og 2) den rationalistiske Tendens, som samtidig leder Individet med voksende Styrke til at spørge om Berettigelsen af de Fordringer, der gaar ud paa, at det skal underordne sig en social Proces, hvoraf det absolut ikke har nogen Interesse, og som overvejende virker til Bedste for ufødte Slægter. I et sundt fremadskridende Samfund er Grndprincipet for dets Existens, at den anden Tendens bestandig maa være underordnet den første. *Men Fornuften har ingen Magt til at bevirke denne Underordning.*« (S. 215).

Den engelske Sociolog ser da klart, at *Fornuften* ikke er noget Samfundsprincip, ikke er noget Kulturprincip. Den til sig selv overladte Fornuft tenderer til at sætte alle Pligter under Debat og derved hæmme den sociale Proces.

»Dersom vort bevidste Forhold til Universet maales med Individets korte Levetid, kan Fornuften kun anerkende én Pligt hos Individet, nemlig den Pligt mod sig selv at gøre det mest mulige ud af de faa kostbare Aar, dets Bevidsthed overhovedet vil opleve. Enhver anden Betragtning maa synes kummerlig og latterlig i Sammenligning hermed.«

Heri har Kidd fuldstændig Ret, og *Livstørsten* i den moderne Literatur og den moderne Livsførelse med dens Svingen mellem Nydelse og Lede er et evident Bevis for hans Sætning.

Den sociale Proces kan ikke overfor den Enkelte paa-beraabe sig nogen rationel Sanktion. Fornuften fører kun til Individets Oprør mod Samfundstvangen; hele Nutidens Aand er gennemtrængt af denne Rationalisme. Den sociale Udvikling beroer derfor — og kan kun bero — paa en overfornuftig : paa den *religiøse* Sanktion. Og, siger Kidd, jo mere religiøst et Samfund er, desmere er det skikket til at sejre i Kampen for Tilværelsen over andre, mindre religiøse Samfund, fordi det har *den største sociale Kraft*.

»Vort Fremskridt er . . . først og fremmest socialt Fremskridt. Det gaar altid ud paa i stigende Grad at sikre Underordningen af det selviske Individets Øjeblikksinteresser under Samfundets Fremskridtsinteresser, den voxende Intel-ligens til Trods. Den Maade, hvorpaa dette Resultat aabenbart naaes i det menneskelige Samfund, er ved langsom Udvikling i Slægten af den Karaktertype, hvorved denne Underordning bedst kan sikres. Denne Type synes at være den, der i det populære Sprog maa betegnes som den religiøse. *De sejrende Racer har, naar andre Ting ellers var lige, været dem, hos hvilke dette Karaktermærke fyldigst var udviklet.*«

»Virkingen af Loven for naturlig Udvælgelse maa der-

for være at *Slægten bestandig bliver mere og mere religiøs.*« (S. 233).

De mest religiøse Samfund er de mest altruistiske Samfund og sejrer derfor i Kampen for Tilværelsen. Dette er denne Darwinists moderne Kommentar til Omskriften om Konstantins Kors: *I dette Tegn skal du sejre.*

Menneskeheden sejrer stadig i Korsets Tegn. Den store Lov: *Mist dit Liv for at vinde det* betinger ogsaa det sociale Fremskridt. Det Samfund, hvis Individer egoistisk søger deres Eget, gaar til Grunde. Det Samfund, hvis Medlemmer religiøst ofrer sig for Helheden, lever og sejrer. Dette er *the survival of the fittest* i den sociale Tilværelseskamp.

Den sande Samfundsfare er derfor *Intellektualismen*, den oprørske, selvraadige Fornuft. Kidd ser Grunden til Frankrigs Tilbagegang i dette Lands Rationalisme og voxende Afchristning. Frankrigs Skæbne, siger han, (S. 256) er et Exempel paa den opløsende Indflydelse af Individets selvsk Rationalisme. Han citerer til Støtte herfor Paul Leroy-Beaulieus Ord om den moderne »Svækkelse af den religiøse Tro hos Folket og Ændring af de gamle Forestillinger om Resignation og Underkastelse under sin Skæbne.«

Jo mere Fornuften derfor bliver eneraadende i Frankrig — og i de romanske Lande overhovedet --- jo mere Religionen forfølges dernede — des mere vil det gaa tilbage med hine Lande.

Thi den sande *Kulturfare* er *Kulturkampen*.

Absalon.

Torsdags Morges — 700-Aarsdagen for Absalons Død — afsløredes hans Reliefbillede over Raadhusets Altan; gyldent straaede Broncebispen i sit rige Ornat ud over Pladsen i den klare Morgensol. Folk gik forbi og saae interesserede paa Byens Skytshelgen, og i Bladene fejredes Dagen med Festartikler.

I *Politiken* læstes saaledes:

»Det er i Dag 700 Aar siden, at denne vor Middelalderes største og stærkeste Personlighed døde, 73 Aar gammel, bedækket med Ære efter at have rejst sit Fædreland fra den usleste Fornedrelse til den højeste Glans. Det er ikke her Stedet til atter at fortælle Absalons Historie, ethvert Barn kender den, saavidt den kendes. I Virkeligheden er altfor mange og vigtige Steder af hans Liv indhyllet i det Mørke, hvori sparsomme Efterretninger lader en stor Del af Middelalderen ligge. Men af hvor mange Brudstykker, samlede hist og her, vi end maa sammensætte os hans Skikkelse, træder han dog frem med et monumentalt og helstøbt Præg som den Mand, i hvem alle Tidens Straaler samlede som i ét Brændpunkt, Udtrykket for Tidens Stræben og Higen paa alle Omraader. Han er Bannerføreren og Høvdingen baade paa det politiske og paa det aandelige Omraade. Højtbegavet, udrustet med usædvanlige Kundskaber, behændig som Politiker, tapper som Kriger, haardfør, udholdende og veltalende besad han en sjælden Ævne til at herske over Mænd«. . . .

»Med Rette stilles derfor hans Statue over Indgangen til Byens Hus. Han var Københavns første og største Borger. Denne By kunde ikke faa nogen bedre Skytsaand end denne store, ædle og rene Skikkelse, hvis Aand var saa klar, hvis Kraft saa ukuelig, og hvis Stræben saa almennyttig.«

Mindre begejstret er *Social-Demokraten*, som erklærer, at

»Naar Bispen ikke regerer i Husets Indre, kan han jo godt faa Lov *en Tid* (!) at pryde dets Ydre.«

Mon et socialistisk Fremtidsbyraad maaske vil lade Absalon fjærne?

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 13.

Søndagen den 31. Marts

1901.

„Maskinismen“.

Betragtninger over en ny Bog.

I.

Jeg husker en Morgen for mange Aar tilbage — en Morgen i Juli, jeg skulde rejse fra København hjem til min Fødeby. Jeg boede paa Frederiksberg, og da Drosken, der kørte mig til Banegaarden, svingede ud paa Gamle Kongevej, aabnede der sig i den friske Julimorgen et Billede for mig, hvis lysende Skønhed jeg endnu ikke har glemt. Paa begge Sider af den brede, lige Chaussée kuplede to Rækker gamle Linde og Ælme deres grønne Kroner mod den tindrende blaa Himmel, og op langs Vejen laa Villa efter Villa i Haver, hvis grønne Løv plettedes hvidt og gyldent og violet af blomstrende Syren og Guldregn og atter Syren. En Omnibus, rød som et Postbud, rullede ud ad Vejen, og Piger med hvide Kapper og hvide Forklæder gik inde paa Fortovet i Trærnes Skygge, paa Vej til Bageren efter Brød og Fløde til gamle Damers Morgenkaffe. Jeg syntes med et, som jeg sad der i Drosken og kørte ad Banegaarden, ad Landet, ad Hjemmet til, at der intet Steds kunde være snukkere end her paa Frederiksberg, i denne friske, sollyse, farveglade Morgen . . .

Jeg kom paa Gamle Kongevej forleden Formiddag, ikke kørende i Droske, men gaaende til Fods. Og Solen skinnede, og Himlen var foraarsklar, og foran mig strakte sig Gamle Kongevej lang og lige som dengang — men hvad var der ellers tilbage af hint skønne Syn? Ingen Ælme og Linde løftede længer deres Kroner mod Himlen — ingen

Villaer gemte sig bag Guldregn og Syren. Men langs høje Nybygningers graa Façader saae jeg i snorlige Rad og Række de nyplantede Opstandere til den elektriske Sporvej, og mellem dem — som Buske mellem store Træer i en Planteskole — elegante auerske Gadelygter. Ikke Lygter af den gamle, firkantede primitive Slags, hvis Glas kunde klirre for et Vindstød, men nye, fine Lygter, hvor Blusset eller bedre: det glødende Næt stod som en kostbar Blomst beskyttet mod Regn og Rusk i en Urtepotte af Glas. Og hen mellem Opstandernes dobbelte Række kom den elektriske Sporvogn glidende og foer mig med Duren og Snurren forbi, og i en Avis, jeg købte, læste jeg en tilfreds Artikel om, at det nu var besluttet at afskaffe de lyse Nætter paa Frederiksberg ved at lade Lygterne brænde hele Aaret rundt. »Saa faldt da ogsaa *den* Skanse for det gamle,« udbrod Bladet sejrsglad, »saa sank da ogsaa *det* Stykke Romantik!«

Hvis jeg nu kunde udspørge den brave Journalist, som har skrevet hin Artikel, om Grunden til hans Tilfredshed, og hvis jeg vilde prøve at sige til ham: »Glæder De Dem da over, at Verden bliver mindre skøn?« Da vilde den brave Journalist svare mig: «Nej, men jeg glæder mig over, at Verden *gaar frem* — jeg glæder mig over, at vi *stiger i Kultur*. Alt dette: de nye Huse, som er indrettede med W. C. og elektrisk Lys, den elektriske Sporvogn, der durer hen ad den asfalterede Vej, Lygterne, der er saa elegante og brænder hver Nat hele Aaret rundt — det er moderne *Kultur*, det er moderne *Fremskridt*. Og du, som staar der paa Fortovet og savner dine Træer og dine Syrener, du er en Obskurant og en Bagstræver og følgelig en Menneskehedens Fjende.»

II

Min Journalist ender denne imaginære Samtale med at springe op paa det elektriske Køretøj, der netop kommer forbi, og jeg ser ham forsvinde som en Elias med høj Hat i en moderne Ildvogn, der standser paa Raadhuspladsen og ikke først i Himlen. Jeg ser efter ham; hans Ord bliver siddende som en Braad i mit Hjærte. Er jeg ikke Menneskehedens Ven? Er jeg Kulturens og Fremskridtets Fjende? Og er de Folk, der tjener gode Penge ved at befordre deres Medmennesker i elektrisk Sporvogn, Verdens sande Velgørere? Jeg læste nylig en begejstret Lovsang over *Masksinerne* som den moderne Verdens upersonlige Forsyn — det, der »har muliggjort alt, har indløst alle Fordringer og under hvis Beskyttelse man gaar som under den store Muligheds Vinger« — et reelt, haandgribeligt Forsyn, hvis Veje ikke er usporlige, men lette at faa Øje paa som Jærnbaneskiner, og hvis Styrelses Traade er det stadigt tættere Næt af elektriske Ledninger, hvori den moderne Verden mere og mere spinder sig ind — Telegraftraade, Telefontraade og Dynamonmaskinernes grøntomspundne Kobbertraade....

Jeg grubler og grunder, mens jeg gaar hjem, og efter at jeg er kommen hjem. Har hin Forfatter Ret, naar han triumferende forkynder, at nu er *Kendsgæringernes* Tidsalder oprunden, og med den Menneskehedens Manddoms-aar? At endelig, endelig er Tiden inde, da ingen mere skal tro paa andet end Jorden, Virkeligheden, Tingene selv — de Realiteter, hvoraf al Lykke udrinder, de levende, haandfaste, sande Værdier, som alle i Virkeligheden stræber efter, og som alle nu skal bekende deres Tro paa? Har denne fanatiske Profet Ret, som forkynder Lykken ved at leve og lide, nyde og dø midt i Kulturens Flod, midt i Livets brutale Vælde? Han synger om Mennesket, der lever som Menneske, og han forkynder dets Herlighed. Han synger om Oldingen, der aldrig kan være ulykkelig, fordi han er

midt i »den djævelsk gode Larm,« midt i det Liv, som er sit eget Formaal — »der er ikke noget andet!« »Selv den gamle Tigger, som samler Cigarstumper op under Kafebordene paa Boulevarden, er ikke ulykkelig, thi han ser jo Vinduernes Overflod af dyre Sager, Reklamebogstavernes Ildskrift oppe i Luften!« »Hvem synger en Gammelmandsang om Sorg og Afmagt, naar Omnibussen sprænger over Gaden, trukken af tre atletiske Heste og med en sextenaars Pige som Topfigur, et sort, mystisk Haar oppe i Majaftnens Luft! . . . O Byen og Byens Udødelighed! Se, der gaar de, de Levende — det er saa indtrængende vist — det ses med Voldsomhed — de *er* der . . . Derfor ingen Forandring, intet anderledes, *evigt alt dette!*« (Johannes V. Jensen: »Den gothiske Renaissance«, S. 145 ff.)

Dette er da Fremskridtets Kultur — Menneskehedens Rige — en Verden, som »lever i Kraft af Maskinen.« *Maskinen* er Fremtidens Gud — den almægtige, algode, alvise, albarmhjærtige Maskine. Den nye Religion er Troen paa Maskinen og paa Mennesket, Maskinens Mester. I Fremtidstheologien er Mennesket *Faderen*, Maskinen *Sønnen*, og *Aanden* er, hvad den samme Forfatter aabent bekender, den brutale Egoisme eller — som det med et fransk Ord ramrende hedder — *Arrivismen*. Arrivismen — det er Machiavellis Princip: »Udfaldet helliger Midlerne.« Arrivismen — det er Bismarcks Princip: »Magt gaar for Ret.« Arrivismen — det er Darwins Princip: *the survival of the fittest*. Arrivismen — det er Manchesters Princip: *Laissez aller, laissez faire, le monde va de soi-même*. Eller som det skotske Ordsprog lyder: »Enhver maa sørge for sig selv, og Fanden tage den, der bliver bagerst.« Arrivismen — det er *Naturalismen i Politik*, *Naturalismen i Moral*, *Naturalismen i Socialøkonomi*. Det er Imperialismen og Chamberlains Politik i England, det er Jingoismen i Amerika. »Englændernes moderne Frejdighed har faaet Navnet Jingoisme.« skriver Jhs. V. Jensen, »det klinger godt, synes jeg.« Jingoismen er en »Hykleriets og Styrkens Methode«; man

bruger Religionen til at binde Munden med paa andre, medens man selv — ganske undtagelsesvis, i Kraft af et eller andet saare tvingende Princip — sørgeligt ser sig nødsaget til at tage dygtigt for sig af Fadet. *)

Angelsachserne har nemlig (ifølge Jhs. V. Jensen) aldrig delt det øvrige Europas Tro paa »den usynlige Værdi.« De har aldrig for Alvor tilegnet sig »hin livsfjendtlige Forestilling om en anden Virkelighed end den, der er.« Denne oprindelig jødiske Tanke tiltalte derimod dybt de *romanske* Folkeslag. Derpaa beroer det, at disse »kun har været i Stand til at tilegne sig de moderne Fremskridt rent overfladisk.« Allerede de germanske Folk »blev ikke saa gennemgribende smittede.« »Og Englænderne, disse vældige Bastarder, bevarede den uudslukkeligste Sans for Kendsgæringen, holdt sig til Lyssiden« . . .

Dette er da Angelsachsernes store Arbejdsprincip og Kærnen i »den gothiske Renaissance« — at *kun én Værdt er virkelig*, det, man kan tage og føle paa, det, der kaster noget af sig. Englands sande Religion er *Manmonismen* — Johannes V. Jensen proklamerer det med Anerkendelse. Lad Tilhængerne af de usynlige Værdier længe nok raabe op om »de perfide Englændere« og bebrejde dem den »Kompromisets Aand«, hvoraf de er gennemtrængt! Den danske Forfatter vil tværtimod rose »dette virksomme Folk, disse uimodstaaelige Kæltringer«, som gør sig Jorden underdanig, og som i Indien har erobret sig et bedre Rige end Himmeriges — en »Uforkrænkelighed af palmebevoxede Arealer, hvilke Møl og Rust ikke fortærer.«

Den i egenlig Forstand *moderne* Kultur er da udgaet fra England. Den hviler paa den rene skære Naturlighed i alle Livsforhold og i hele Tænkemaaden. Mennesket er til for at gøre *business*, for at tjene Penge og bruge Penge, »leben und leben lassen.« Dette er den egenlige engelske

---

*) Se Sætningen om den *højere Kulturs Ret*, hvormed Krigen mod Boerne bliver forsvaret.

Tankegang — det Princip, som ligger bag Frihandel, Frikonkurrence, Ikkeindblandingspolitik. Denne gennemførte Naturlighed har hidtil holdt sig dækket bag Hykleri og *cant*. Men nu, da Oplysningen — den *engelske* Oplysning fra det attende Aarhundrede — har bragt »Kursen paa de usynlige Værdier« til at falde ogsaa paa Fastlandet, »kan Englænderne begynde at gaa mere aabent, mere renligt til Værks . . . . Den oprindelige Hedningenatur kan vise hele sin Side til, nu da Hykleriet ikke mere er nødvendigt.« Denne moderne Aabenbaring af Angelsachsernes Aand er det, som bærer hint i den danske Forfatters Øren saa velklingende Navn: Jingoisme. »Denne Oprindelighed i Tanken, denne uhyre Kraft — det er *Jingo*,« siger han. (S. 178). Fremtidens Gud er da Mennesket, d. e. Angelsachserne, d. e. Jingo. *Jingo, Maskinen og Mammon* — det er Fremtidens Treenighed.

Den katholske Ungdom.

Intention for Bønnens Apostolat i April Maaned
1901.

Et Telegram fra Paris af 25. Marts meddeler, at Léon Bourgeois under Deputeretkammerets Behandling af Loven mod Kongregationerne har rettet et hæftigt Angreb paa de religiøse Ordeners *Undervisning*. Han oplæste — siger Telegrammet — en Række Opgaver, som var givne til Elever i »De christelige Brødres Skole«, og hvori Inkquisitionen var bleven forherliget, Samvittighedsfriheden fordømt, samt *Dele af Befolkningen ophidsede mod andre*.

Bourgeois sluttede sin Tale saaledes: »Hvorledes troer De, at Børn, opdragne paa denne Maade, vil tænke senere hen i Livet? *De vil gaa ud paa Gaderne, og det vil betyde Borgerkrig.*«

Kammeret hilste denne Tale med Bifald, og med 293

Stemmer mod 220 blev det vedtaget, at den skulde opslaaes offentligt over hele Landet.

*

Det Hykleri, hvormed den radikale Minister her optræder som *Samfundsstøtte* og angiver de katholske Ordensfolk som *Revolutionsmagere*, er saa gennemført, at man næsten lader sig dupere. Paa Fransk har Opfordringen om at gaa ud paa Gaden (*descendre dans la rue*) hidtil været de Liberales og Radikales Monopol. I 1830 gik man ud paa Gaden, i 1848 gik man ud paa Gaden, i 1871 gik man ud paa Gaden, og alle tre Gange til Fordel for Frihedspartiet og for Samfundsomvæltningen. Katholske Gadeoprør har man hidtil ikke set i Frankrig; Katholikerne har ikke taget anden Del i hine Revolutioner end som *Martyrer*. Saaledes blev Ærkebiskoppen af Paris, Msgr. *Affre*, i 1848 dræbt paa Barrikaderne, da han vilde stifte Fred mellem de Stridende, og hans sidste Ord var ikke en Opfordring til Revolution, men de Lød: »Gid mit Blod maa blive det sidste, der her skal flyde!« Og i Foraaret 1871 blev Affres Efterfølger, Msgr. *Darbois*, sammen med 40 Præster og Munke myrdede af Kommunens Frihedsmænd . . .

Men nu begynder altsaa de katholske Ordensfolk at opdrage deres Elever til Revolutionære, og den konservative Regering maa skynde sig at forhindre dem i at »ophidse Dele af Befolkningen mod andre Dele« (ordret samme Anklage, som i vor hjemlige Provisorietid blev rettet mod det danske Venstre.) Det er især »de christelige Brødres Skole« — vel snarere: »de christelige Skolebrødre« (*les Frères de la Doctrine chrétienne*) — som skal gøre sig skyldige i disse antikonstitutionelle Bestræbelser.

Den radikale Republik i Frankrig benytter altsaa nu ganske samme Taktik som Reaktionsmanden Bismarck i Tyskland — de christne Ordener fremstilles som *samfundsfarlige* og *rigsfjendske*. Det er Statens gamle Feltraab mod

de Christne: »De er Menneskeslægtens Fjender!« Nyt er det imidlertid, at de christne Børn ligefrem skulde blive opdragte til revolutionære Barrikadekæmpere, og formodenlig er der heller ikke i Frankrig ret mange, som troer paa denne Beskyldning. Den er kun ét nyt Vaaben, hvormed man vil knuse Kongregationerne og — som vor hjemlige Social-Demokrat« forleden skrev (26. ds.) — »den *skændige* katolske Kirke.«

Meget passende er det da, at Bønnens Apostolat nu opfordres til at bede for den katolske Ungdom. Thi berøves denne nu i Frankrig sine Lærere, vil det se meget ilde ud med den opvoxende Slægt i dette gamle katolske, men saa haardt medtagne Land. Tiderne er mørke og tunge i alle de romanske Stater, og det synes mange Gange, som om Gud fuldstændig giver sine Fjender Overhaand. Og dog maa vi ikke fortvivle, dog maa vi vedblive at bede, dog maa vi haabe, at Gud vil rejse sig og adsplitte de onde Magter og ophøje sin Kirke og frelse sit kære Frankrig, som Verden ikke kan undvære!

Bøn.

O Jesu helligste Hjærte, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Handlinger og Lidelser i Samfund med Dine Hensigter i den hellige Messe og især for den katolske Ungdoms Bevarelse i Troen.

Amen.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 14.

Søndagen den 7. April

1901.

Høffdings Religionsfilosofi.

Foredrag holdt i *Academicum catholicum* den 27. Marts
1901.

Det er et ganske interessant Tidernes Tegn, at en fritæn-
kersk Professor ved Københavns Universitet udgiver
en *Religionsfilosofi* paa henved 400 Sider i stort Oktav-
format. Det vilde ikke have været tænkeligt for 10 Aar til-
bage. Blot at *tale* om Religion ansaas dengang i oplyste
og frisindede Kredse for Tegn paa manglende Dannelse;
man var optagen af literære, politiske og sociale Problemer,
men det religiøse Problem mente man at være færdig med
— det eksisterede simpelthen ikke.

Det religiøse Problem har imidlertid siden den Tid
vedblevet at vise, at det stadig var levende, og fra Livet har
det paa forskellig Maade banet sig Vej ind i Literaturen og
Journalistiken. Særlig Kampen for og imod Indre Mission
har i saa Henseende haft Betydning, idet den har tvunget
selv de mest modstridende til at beskæftige sig med religi-
øse Spørgsmaal. Da den norske Forfatter Knut Hamsun
for tolv Aar siden udgav sin opsigtsvækkende Roman *Sult*,
kunde Dr. Georg Brandes trække paa Skuldren, fordi Ham-
sun »endnu førte Krig med den gamle Vorherre.« Dr.
Brandes maa nu i 1901 kalde den radikale Intelligens un-
der Vaaben til Værn mod, hvad han kalder *Kulturfare*n
— « den saakaldte Aabenbarings Magtudfoldelse. »

Bevægelsen i de store Kulturlande, og særlig da i Frank-
rig og England, gaar i Virkeligheden en ganske anden Vej
nu end for en halv eller hel Snes Aar tilbage. Den be-

kendte engelske Politiker Balfour har udgivet et stort apologetisk Værk *The foundations of Belief*, »Troens Grundvold«. Darwinisten Benjamin Kidd paaviser i sin Bog *Social Evolution* Christendommen som Betingelse for at sejre i Kappelstriden mellem Samfundene; det stærkeste Samfund er det mest religiøse, fordi de sociale Pligter dér har den eneste virkelig kraftige Sanktion: den *Overfornuftige*, den der gaar ud over det blot Rationelle. Rationalisme kan aldrig føre til mere end Egoisme, altsaa til Udvikling af antisociale Tilbøjeligheder; de altruistiske Tendenser sanktioneres kun virksomt og varigt ved Religionen, Supranaturalismen. Kidd har udviklet denne Theori med megen logisk Klarhed og underbygget den med Historiens mest uigendrivelige Kendsgærninger. August Weismann, der indenfor den nyere tyske Darwinisme vel nok er en ledende Aand, har oversat Bogen paa Tysk og forsynet den med et anbefalende Forord. I England solgtes *Social Evolution* i Løbet af 18 Maaneder i tolv Oplag; den foreligger ogsaa paa Dansk, men vort læsende Publikum har desværre vistnok kun i meget ringe Omfang gjort Bekendtskab med den. Katholiker vil finde adskillige Indvendinger at gøre mod nogle af Forfatterens Synsmaader, men i det Hele og Store kan man kun ønske Bogen Udbredelse og Indgang.

I Frankrig er den *reaktionære* Bevægelse, som man ynder at sige, endnu stærkere end i England. Fritænkeriet har ganske vist Magten — det ser vi jo daglig. Men i Aandens Verden er Fritænkerne ikke længer Eneherskere. Renans Dilettantisme øver ikke mere sin besnærende Magt over Ungdommen; andre Røster begynder at lade sig fornemme. Stor Opsigt gjorde for nogle Aar tilbage Literaturhistorikeren Brunétières Piece om »Videnskabens Bankerot«; dette Skrift skød nok i sin Iver en Del over Maalet, men sligt kan undertiden være nødvendigt. Overdrivelsen er nu og da den eneste Maade at bibringe Folk Sandheden paa. Brunétière blev i hvert Fald den, der skaffede Luft og Lyd for flere, hidtil temmelig indestængte Aander og

kan for saa vidt betragtes som Indleder af den religiøse Renaissance i Frankrig. En Tænker som Ollé-Laprune blev nu læst og drøftet, yngre Filosofer og Socialpolitikere som Georges Fonsegrive og Georges Goyau fik Ørenlyd. Kærrnen i hele den nye Bevægelse har Goyau meget godt angivet i følgende Ord:

»Aanderne og Samvittighederne bavæger sig ikke mere i Retning af samme Ideal som før. De har faaet Afsmag for Fornægtelsen, og stræber efter faste Anskuelser. At *wille tro* synes flere af vore Samtidige — og det ikke de ringeste — en nødvendig Form for at *wille leve* og at *wille være*.« (*Autour du catholicisme social*, p. 30).

Herhjemme kommer en saadan religiøs Renaissance naturligtvis langt vanskeligere til Udvikling og Gennembrud end i de store Kulturlande. At Interessen for det religiøse Problem dog er i Tiltagende kan ikke benægtes, og Professor Høffdings Bog er — som sagt — et Vidnesbyrd derom.

I »Tilskueren« for November 1898 skrev *A. C. Larsen* i en Afhandling »Om Agnosticisme« følgende Ord:

»Der kommer ingen Flugt og Fart i Menneskelivet, med mindre der er et stort Ideal, som lokker og drager. Men paa afmægtige Idealer kan i Længden ingen tro; Idealet kan kun vedblive at være Ideal paa det Vilkaar, at det er i Pagt med Altiværelsens sidste Grund. *Og i denne hemmelighedsfulde Enhed af Natur og Aand, af Magt og Ideal, af det Fysiske og det Ethiske, har vi netop Religionens inderste Væsen.*«

Disse Ord kunde Professor Høffding meget passende have sat som Motto paa sin nye Bog, thi de udtrykker i Virkeligheden hele hans Synspunkt. »Religionens Kærne er,« siger han S. 7, »*en Tro paa Værdiens Bestaaen i Tilværelsen.*« Eller som han andensteds udtrykker sig: *en Tro paa den væsentlige Identitet af Værdi og Virkelighed.* Denne Formel svarer ganske til *A. C. Larsens* Definition: »Enhed af Magt og Ideal.«

For strax at sige det, saa forekommer denne Begrebsbestemmelse mig langt at være den bedste, den moderne Tanke hidtil har ydet. Den ellers saa gængse Definition af Religion som Afhængighedsfølelse udelukkede enhver Forstaaelse af den frivillige Tros eller Vantros Betydning, thi Afhængighedsfølelsen kan intet fornuftigt Væsen unddrage sig. Forbindelsen mellem det Religiøse og det Ethiske var efter denne Definition ret vanskelig at faa Rede paa, og man maatte nøjes med en Analogi, hentet fra Forholdet mellem Hunden og dens Herre. Ligesom Hunden føler sig afhængig af Mennesket, saaledes føler Mennesket sig afhængigt af højere Magter, dem, det efter bedste Indsigt og Ævne søger at være til Behag. Hunden blev paa den Maade et religiøst Væsen, og Religionen en Slags højere Hundskhed.

At Troen imidlertid er *en Viljesakt*, at den er *en Gærning af den gode Viise i Mennesket*, det havde denne Definition intet Rum for.

Og dog er det kun paa denne Maade, at Religionens Sammenhæng med Ethiken lader sig forstaa. Dette har Høffding erkendt, idet han ser Religionens Væsen som Postulatet om, at den højeste Verdensmagt er i det højeste Godes Hænder. Denne Definition er — ligesom A. C. Larsens — i sit Væsen *christelig*, Troen paa Identiteten mellem Ideal og Magt, mellem Værdi og Virkelighed er jo egenlig et filosofisk Udtryk for den christne Tro paa Identiteten mellem Jesus af Nazareth og det højeste Væsen — altsaa Troen paa *Jesu Guddom*.

* * *

Høffding behandler Religionsfilosofien ud fra tre Synspunkter — Erkendelsesteoriens, Psykologiens og Moralens. Han søger først Religionens *Begreb*, dernæst dens *Indhold*, endelig dens *Værdi*.

Hvad Religionens Begreb angaar, saa har jeg allerede

anført Høffdings Definition. Den religiøse Trang er ikke først og fremmest en intellektuel Trang, en Erkendelsestrang, det er en *Livstrang*, en »Trang til at udvikle og bevare Livet.« Vi troer for at kunne leve. Dette indser Høffding. Heri sætter han Religionens Væsen, og ud fra denne Tanke undersøger han dens Værdi.

Religionen, siger han for det første, udspringer ikke af Oplevelse, af umiddelbar Erfaring. Vi kan ikke erfare, at det, som har den højeste Værdi for os, ogsaa er det Centrale i Tilværelsen. (S. 92). Religionens Værd kan derimod *verificeres* gennem Erfaring. Den godtgør sig selv derved, at »Fastholden af den og Fordybelse i den hjælper til at holde Modet oppe i Livets Kamp, til at bevare Troskaben mod det Bedste, vi kender, og til at stille os Opgaver, der fører os fremad i personlig Udvikling.« (S. 98).

Den religiøse Følelse, udvikler Høffding fremdeles, opstaar ved, at der er en *Disharmoni* eller, som han siger, et Spændingsforhold mellem det Værdifulde og det Virkelige. »Dersom Verdensopfattelsen umiddelbart viste os det højeste Værdifulde virkeliggjort eller dog tydeligt viste os Tilværelsen som det trygge Hjemsted for det Værdifulde, vilde der ingen særlig religiøs Følelse opstaa. Der vilde være Harmoni mellem Forklaring af Tilværelsen og Vurdering af Tilværelsen . . . . Nu derimod, da Værdiernes Sammenhæng med den faktiske Virkelighed er saa stort et Problem, fordres der en særegen Anspændelse for at fastholde Overbevisningen om det Værdifuldes Bestaaen.« (S. 106).

Men ikke blot den *ydre* Modstand mod det Gode — hvad vi vilde kalde *det Onde i Verden* — vækker den religiøse Følelse. Denne betinges ogsaa — og især — ved Erfaringen af *det Onde i os selv*, af *Synden*. Høffding bruger ikke disse Udtryk, men mener dog det samme, naar han siger: »Religiøs Følelse forudsætter en Stræben efter at hævde Værdierne i os og udenfor os — en Stræben, der møder Modstand. Mennesket føler sig afhængigt og *delt* netop paa det inderste og inderligste Omraade.« Og han

definerer derfor den religiøse Følelse som den Følelse, der paa Grænsen af det, der er Viljen muligt, vedbliver at fastholde Ønsket om det Værdifuldes Bestaaen. Der dannes saaledes »Forestillingen om en *Værdiernes Verden*, hvis Realitet ikke opgives, fordi menneskelig Tanke og menneskelig Ævne har fundet deres Grænser.« (S. 106). »I *Syndsbevidstheden*,« siger H. videre, »føler Mennesket Misforholdet mellem det Viljesideal, hans Vurdering har ført ham til at anerkende, og hans Viljes Virkelighed . . . . I Forløsnings- eller Forsoningsbevidstheden opgaar saa, ofte pludseligt, Overbevisningen om, at det Værdifulde trods Alt bestaar, bestaar i hans eget Indre og vil komme til at sejre dér. Dette indre psykologiske Drama staar i de højeste Folkereligioner, i Budhisme og Christendom, som det egentlige *Verdensdrama*, hvis Udfoldelse i Sjælene de store kosmiske Processer tilsidst alle tjene « (S. 107).

Man ser, hvor godt H. forstaar Christendommens Væsen, og at dens Synspunkt paa Tilværelsen er ham klart, om det end senere viser sig, at han ikke deler det.

Han skrider nu til at undersøge den religiøse *Tros* Væsen. Den er, siger han, ikke blot Stemningssag og Følelsesprodukt, den er derimod eglg. det samme som *Vilje*. Tro og Vilje, siger han, er egenlig Udtryk for et og det samme. (S. 110). Den religiøse Tro er »en Bestræbelse for at fastholde det Forhold mellem Værdi og Virkelighed, som de stærkest indgribende Erfaringer har lært Mennesket at anerkende« (ikke *erkende*). Religiøs Tro er »en Overbevisning om en Fasthed, en Tilforladelighed, en ubrudt Sammenhæng i Grundforholdet mellem Værdi og Virkelighed« — trods alle Virkelighedens tilsyneladende Dementier af denne Sammenhængs Existens. »Tro er beslægtet med Troskab og forudsætter ogsaa Troskab hos Troens Genstand. Troen er en subjektiv Kontinuitet i Sindelag og Vilje, som gaar ud paa Fastholden af en objektiv Kontinuitet i Tilværelsen. Troens Genstand er Værdiens Bestaaen — men selve

Troens Existens er et Vidnesbyrd om Værdiens Bestaaen indenfor den enkelte Personlighed« (S. 109).

Høffding har her, ganske i Forbigaaende, klarlagt den inderlige Forbindelse mellem Tro og Sædelighed og gendrevet det almindelige fritænkerneske Dogme om Moralens Uafhængighed af Religionen. Den Værdi, hvorpaa der troes, er jo først og fremmest det *sædeligt Gode*, og det er tydeligt, at et slet Menneske ikke vil være meget tilbøjeligt til at tro paa det sædeligt Gode som det højeste Existerende, det Centrale i Tilværelsen, *Gud*. At et Menneske har en saadan Tro, er derfor allerede i og for sig et Vidnesbyrd om hans sædelige Sindelag, om hans gode Vilje. Det er den gamle Tanke i ny Form: »Hvo, der er af Gud, hører Guds Ord.« (Joh. VIII, 47.) »Viljen«, siger Høffding (og man kan uden at forfalske hans Tanke sige: *Viljen til det Gode*) »maa atter og atter opbydes . . . for at Tanken kan holde fast ved Troens Genstand og ikke ligge under for Tvivlen.« (S. 113). Der er her gjort den christne Opfattelse af Troen som en *Dyd* den mest fuldkomne Indrømmelse. Andensteds siger H. derfor ogsaa, at det intet at tro er det minste, som overhovedet kan siges om noget Menneske.

»Til Begrebet Tro,« udvikler han videre, »svarer Begrebet Gud.« (S. 123). Gudsbegrebet betyder for ham to Ting 1) «Principet for Tilværelsens Kontinuitet »: dens Forstaaelighed« og 2) «Principet for Værdiens Bestaaen gennem alle Svingninger og alle Kampe, om man vil: *Trofasthedens Princip i Tilværelsen*.« »Kunde det religiøse Problem fuldstændig løses, maatte det kunne paavises, at disse to Principer ganske falder sammen. *Analogien* mellem dem er tydelig,« mener Høffding, men nogen *Identitet* vover han dog ikke at antage.

Høffdings metafysiske Meninger omfatter nemlig ogsaa den, at selve Tilværelsens *Natur* forhindrer, at man kommer til en virkelig *Enhedsanskuelse*. Ved flere Lejligheder fremsætter han denne Tanke som en Grundhypothese. »Den Mulighed kan ikke afvises,« siger han (S. 63), »at Erfarin-

gens og Erkendelsens Uafslutlighed hænger sammen med, at Tilværelsen selv *ikke er færdig*, men er i stadig Udvikling.« Det kan være, mener han, at *das Ding an sich* selv er i Vorden og Udvikling, »stedt i Forandringer, selv om disse Forandringer igen kan følge Love, der ligger dybere end nogen af de Love, Erfaringsfænomenerne viser sig at følge.« Man tager næppe meget fejl af H.'s inderste Tanke, naar man definerer den som Hypotesen om en *Evolution indenfor det Guddommelige* — en Evolution, hvis Resultat maaske er en gradevis Realisation af hin Identitet mellem det højeste Virkelige og det højeste Værdifulde, som H. endnu ikke vover at antage. Gud kunde siges at være i en Udvikling, hvis *Ideal* han selv var, og af denne Ejendommelighed ved Guds Væsen og Processerne i hans Indre betingedes Tilværelsesprocessens Bevægelse fra det Disharmoniske frem til en voxende Harmoni. »Tilværelsen«, siger Høffding atter et andet Sted i sin Bog (S. 220) ligger ikke afsluttet for os, og hvem ved, om den i det Hele er afsluttet? Maaske er den i en stadig Vorden.« »Hvis (derfor) den religiøse Bevidsthed . . . kan forsones sig med Forestillingen om en Guddom, der ikke er færdig og afsluttet, men i stadig Vorden og Udvikling, . . . saa vil der være Mulighed for en *Haabets Religion* . . .» (S. 151). Det *Uforanderlige*, hvori Aristoteles og Skolastiken ser Guds Særkende, bliver da intet andet end »selve Forandringens Lov.« H. mener, at denne Tanke om den evige Vorden vil være tilstrækkelig til »at fremkalde et Slutningshaab, en Tro paa det Værdifuldes Bestaaen, en Fastholden af det store Excelsior!« Ja, han ser i Tanken om Tilværelsen som noget Afsluttet en Hindring for denne Haabets Religion.

(Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 15.

Søndagen den 14. April

1901.

Høffdings Religionsfilosofi.

Foredrag holdt i *Academicum catholicum* den 27. Marts
1901. (Fortsat.)

Høffding gaar nu over til at undersøge Religionens Forhold 1) til det Overnaturlige i konkret Form (Miraklet), 2) til Dogmet. Det er væsenlig de psykologiske Undere, han undersøger, og han har i den Anledning underkastet den katholske Mystik et grundigt Studium. Han har læst den hl. Teresa, Angela af Foligno, Hugo af St. Victor, Suso og benytter dem rigeligt. Af Interesse er det, at han ikke apriori nægter den overnaturlige Indgribens Mulighed — thi, siger han, »det er lige saa vanskeligt at finde et Hul, hvor en ny Paavirkning kunde gribe ind, som det er at forfølge alle Overgangene og udrede de enkelte Traade. Antagelsen af et Brud paa Kontinuiteten medfører ikke *mindre* Vanskeligheder end Antagelsen af en fuldstændig Kontinuitet« — men altsaa heller ikke *større*. Partiet er for Høffding lige. Han siger yderligere: »At paastaa, at alle religiøse Fænomener underligge psykologiske Love, vilde ligesaavel være Dogmatisme, som at paastaa, at der er Fænomener, der slet ikke kunne forklares psykologisk.« Han efterviser, hvorledes *Underets* Problem i Grunden er det samme som *Personlighedens*, som *Geniets*. I alle tre Tilfælde er det vanskeligt at finde Kontinuitet, af de forudgaaende kendte Aarsager at aflede det nye Fænomen som et virkeligt Produkt. Buddhas, Sokrates', Jesu Personlighed frembyder et saadant Problem, er i udvidet Forstand psykologiske *Mirakler*, *Aabenbaringer*. Vi forstaa dem ikke

— men hvem har ogsaa sagt, at vi skulde kunne forstaa alt, eller at det skulde være umuligt at leve, uden at faa alt forklaret? (S. 178). Og som en Art hypothetisk Forklaring henviser Høffding paany til sit Princip om Tilværelsens stadige Vorden. Saa længe denne Vorden vedvarer, »saa længe maa der komme noget Nyt frem, der — i det mindste foreløbigt — maa staa som en Art Paradox.« Man faar ikke rigtig fat paa Høffdings Tanke her. Det kunde se ud, som om han mente, at der af selve Tilværelsens tilgrundliggende Princip uafbrudt fremvældede nye Former, baade aandelige og materielle, og at disse nye Former ikke var Led i Udviklingskæden, men paa en eller anden Maade dukkede op fra det metafysiske Hinsides, fra *das Ding an sich*, som *Nyskabelser*. H. nøjes imidlertid med at lade Problemet staa hen. Enten paa den ene eller den anden Maade, mener han, »bringes det Værdifulde (dog) i saa nøje Forbindelse som muligt med det, der holder Verden sammen i dens Inderste,« og dette er Hovedsagen for den religiøse Trang.

Høffdings Behandling af Dogmet og dettes Betydning for Religionen er ikke mindre interessant, end hans Opfattelse af det Mirakuløse.

Dogmet er for ham et Symbol, der tages som Virkelighed, og denne Forveksling kan han fra sit Standpunkt ikke være med til. Han holder paa det poetiske Symbol som det eneste adækvate Udtryk for moderne Religiositet. »Der kunde dannes,« mener han (S. 215) »et Religionssamfund, hvis Tro fandt et poetisk, symbolsk Udtryk, uden nogen dogmatisk Afslutning.« Dette vilde være, hvad han kalder »nye Lædersække for den nye Vin.«

Alligevel maa han dog indrømme, at det »uægtelig er et stort Spørgsmaal, om der kan gives et religiøst Standpunkt, hvor ingen Dogmer, men kun Symboler gælder.« (S. 185). Thi »der hører aandelig Frihed og Kraft til, for at leve paa den Overbevisning, at vore højeste Ideer kun kunne være Lignelser.« (S. 225).

Høffding er med andre Ord ikke sikker paa, at Symbolerne vil være *Ækvivalenter* for Dogmerne.

»Vil der ikke være forbundet et Værditab med Overgangen fra Dogme til Symbol?« spørger han. (S. 243). »Det aandelige Liv maa jo dog kunne have en ganske anden Sluttethed og Koncentration, naar de højeste Forestillinger, det kender — eller rettere: Forestillingerne om det Højeste, det kender — fremtræder under anskuelige Former, paa hvis Realitet og Gyldighed der ubetinget troes, og som tillige kan være fælles for alle Individuer eller dog for store Kredse . . . . En saa væsenlig Ændring i Forestillingernes Betydning kan ikke undlade at gribe dybt ind i Følelses- og Viljeslivet. Der er meget i den moderne Aandsudvikling, som vidner om det Berettigede i dette Spørgsmaal.« (S. 243).

Og Høffding henpeger paa Hamlettypens fremtrædende Rolle i Nutidens Literatur samt paa den moderne »selvtilfredse Dekadence, der betragter Kulturskummet som Bølgegangens værdifuldeste Produkt.«

Mange Fritænkere, siger Høffding, troer, at en saadan Form for Aandsliv, som Religionen er, kan tages ud af Livet, uden at dette skulde lide derunder. Han deler ikke denne Tro. »Det maa mærkes i hele det aandelige Liv, naar en saadan Form gaar tabt,« erklærer han. »Og det store Spørgsmaal er, om Ækvivalenter er mulige.« (S. 309).

Fritænkeriet staar da ikke for Høffding som et i og for sig højere Trin af menneskelig Udvikling.

»Om det Standpunkt, der naaes, naar den positive Religion forlades, virkeligt er et højere, er en Sag for sig. Det bliver ikke uden videre et højere, fordi Myther, Legender, Dogmer skydes til Side . . . Det, *ikke* at tro noget, er omtrent det mindste, der kan siges om et Menneske.« (S. 226).

Til Syvende og Sidst bunder da for Høffding Religionens Værdi i det Ethiske. Som den højeste ethiske Magt ønsker han at bevare Religionen.

»Troen paa Værdiens Bestaaen,« siger han (S. 302) »lader os anskue Tilværelsen som et stort System af potentielle Værdier, der, for en Del gennem menneskeligt Arbejde som Mellemed, skal omsættes til aktuelle Værdier. Gennem sin inderste Rod, som er Følelsen af en højeste Værdi, der skal hævdes, hænger her den ethiske Bevidsthed sammen med den religiøse. Religionen kan her beraabe sig paa det Faktum, at hvorledes end saa Tilværelsens inderste Natur og uoverskuelige Sammenhæng ellers maatte være beskaffen, saa maa den dog i sig indeholde Muligheden af de Værdier, Mennesket har lært at kende eller formaar at frembringe. *Der kan intet Bevis føres for, at det Værdifuldes Tilbliven i Verden skyldes en Tilfældighed . . .* Der- som vi fortolke hine Værdiaabenbareelser som Symptomer paa, at der gennem Tilværelsens store Udviklingsproces foregaar *et guddommeligt Arbejde*, saa kunne vi opfatte vort Arbejde som en Del af dette guddommelige Arbejde . . . (og) der falder da Lys ind i vort Arbejdsrum . . . En saadan Tro faar i Ethiken den samme Betydning som Ideer, Anticipationer og Hypoteser har paa det theoretiske Omraade.«

Man kunde ud fra dette Sted sige, at Religionen for Høffding har sin væsenlige Betydning som *ethisk Arbejdshypothese*. Og med oprigtig ment Anerkendelse bøjer han sig da ogsaa for Christendommens og Kirkens ethiske Kraft.

»Kirkens Betydning i social Henseende bestaar først og fremmest i, at den i sine bedste Former har været og til Dels er en høj Idealismens Repræsentant midt i den endelige, prosaiske, trange Verden.« (S. 311). »En social Organisation, der i sine ædleste Former formaar at virke paa denne fyldige og koncentrerende Maade, er enestaaende i sin Art. *Foreløbigt staar ingen anden social Form for*

ideel Kultur beredt til at tage de Opgaver op som Kirken hidtil har behandlet.« (S. 314) »Det er Kirkens Ære, at den har banet Vejen for den moderne Filantropi og for en stor Del selv stadigt gaar i Spidsen. Pascals Samtidige Vincent de Paul har allerede omtalt og anvendt de Tanker, Anvisninger og Synspunkter, paa hvilke den moderne Filantropi bygger.«

Særligt beundrer Høffding den »storartede Udvikling af kirkelig Filantropi,« som i det 19. Aarh. er foregaaet indenfor den katholske Kirke. »25,000 Munke og 142,000 Nonner ofrer sig ganske for farlige og utaknemlige Arbejder, der ikke blot kommer de enkelte Lidende, men det Offentlige til Gode. En Aandsretning, der har saadanne Resultater at opvise, har endnu Livskraft.« (S. 315).

Hvad der skiller Høffding fra Kirken er imidlertid, at den, som han fejlagtig mener, begrænser Menneskekærligheden til kun at omfatte de Troende, og dernæst, at den sætter Lydigheden som en Hoveddyd og ikke, som H., anser Selvhævdelsen for den første Pligt. Høffding vil bevare »den frie Grækers oprejste Stilling, selv i de højeste Spørgsmaal, selv under Bønnen,« og han forkaster den »Orientalisme, der ogsaa sætter sit Præg paa Syndighedsfølelsen og gør denne forskellig fra den ethiske Angerfølelse.« Den ellers særdeles rationelle Forfatter synes her nok saa meget at lade sig lede af Følelser som af Fornuftgrunde. Jeg skal derfor ikke nærmere komme ind paa dette Punkt.

Det, som har Interesse i Høffdings Religionsfilosofi, er den atter og atter tilbagevendende Hævden af »Muligheden af et Princip, af hvilket paa en Gang Værdiens Opstaaen og Bestaaen og Tilværelsens Sammenhæng kunde udspringe.« (S. 231). Den religiøse Tænkning finder først sin Afslutning, »dersom Principet for Værdiens Bestaaen og Principet for Tilværelsens lovmæssige Sammenhæng kan bringes til at falde sammen i ét Princip.« (S. 168). Her har vi da det høffdingske *Gudsbegreb*.

Og af dette Gudsbegreb udspringer en vis Tro paa Sjælens Udødelighed.

»Den blotte Mulighed af Værdiens Bestaaen ud over Menneskelivets Omraade synes at forudsætte Sjælelivets kontinuerlige Bestaaen (hvad enten denne igen medfører de enkelte besjælede Individuers Bestaaen eller ikke). Thi Værdi forudsætter et Forhold til Sjæleliv.« (S. 231).

Her hjælper det da Høffding, at han altid har været idealistisk i sin Psykologi. »Det er,« siger han, »ikke muligt at udlede det Aandelige af det Materielle.«

Dog mener han, at selv paa en absolut Materialismes Standpunkt kunde man fastholde Troen paa Værdiens Bestaaen. Han kommer imidlertid her ind paa det rent fantastiske. Naar alt nemlig tilsidst opløses i et Kaos af Atomer, saa er alt som før Verdensprocessens Begyndelse, og denne har da ingen Betydning haft. Atomerne har intet lært og intet glemt, og hvilken Værdi har det da haft, at der i Mellemtiden mellem de to Kaos-Tilstande har existeret et ordnet Verdenssystem?

Jo, siger H., Atomerne er kun for os uopløselige og usammensatte; i Virkeligheden danner hvert Atom en hel lille Verden af Smaadele. »Der er derfor intet til Hinder for at antage, at der i Atomernes Indre kan afsættes *Virkninger* og *Resultater* af de tidligere Verdensprocesser, de har været medvirkende i . . . *Selv i et Kaos vilde Atomerne dog maaske baade have »lært og glemt.»* Her vilde der da være en Mulighed for en Kontinuitet mellem forskellige Verdensperioder. endog ved en rent materialistisk Opfattelse. Den forudgaaende Verdensperiode kunde da danne Grundlag og Udgangspunkt for den efterfølgende.« (S. 236).

For mig slaar denne Hypothese som ren Fantastik! At tænke sig Dantes »Guddommelige Komædie«, Michelangelos »Dommedag«, Goethes »Faust« og Domkirken i Strassburg afsætte *Virkninger* og *Resultater* i det indre af et Kaos-Atom — at tænke sig alle vor Kulturs *Resultater* kondenserede og

opbevarede dér, saaledes at de kunde danne Grundlag for nye Verdensperioders Udvikling — dette finder en Høffding ingen Vanskelighed ved at tænke sig! Derimod vilde han ganske utvivlsomt stille sig absolut afvisende, hvis man foreslog ham at tro det katholske Dogme om Jesu virkelige Nærværelse i Alterets Sakramente — skønt denne Tanke paa ingen Maade er vanskeligere at realisere end hin. Et Bevis paa, at Hovedmodstanden mod de christne Dogmer ikke ydes af Forstanden, men langt mere f. Ex. af den græske Selvfølelse, der vil hævde sin oprejste Stilling . . .

* * *

Naar jeg nu tilsidst kunde ønske at samle den høffdingske Religjøsitet i et Helhedsudtryk, saa vilde jeg sige: »Han staar overfor Tilværelsen som overfor et Virkelighedsdrama, hvori han selv er Medspillende — et Drama, der fremstiller den højeste Kamp for de højeste Værdier, og i hvilket han deltager med Tro paa det Værdifuldes evige Bestaaen og med et af denne Tro baaret Livsmod og Kampmod.«

Tilværelsen er for Høffding ingen Meningsløshed, intet Narrespil, ingen ond Drøm, intet gøglende Blændværk. Tilværelsen er for ham en alvorlig og højtidelig Virkelighed, et mægtigt, betydningsfuldt, altafgørende Skuespil af den dybest pathetiske Karakter. Det er for ham et *Drama* efter dette Ords oprindelige Betydning — en *Handling*. Og dette Drama har, efter hans egne Ord, »en bestemt, speciel Exposition og Scenegang, der maa tages, som de nu engang er.« (S. 233).

Det er Tilværelsens *Kontingens*, som den danske Tænkere har faaet Øje paa — det, at Tilværelsen ikke *med Nødvendighed* er, som den er. »Tilværelsen,« siger han, »er som en stor Individualitet; den staar for os som en af utallige Muligheder . . . Saa langt de dristigste Hypoteser gaar tilbage, forefinder vi bestandig visse bestemte Kræfter vir-

kende i visse bestemte Retninger. Selv om man kunde aflede alle senere Kræfter og Retninger af disse — for os — oprindelige, saa staa de oprindelige Kræfter og Retninger dog for os som blotte Fakta, der maa tages som Fakta, ligesom de oprindelige Dispositioner, hvormed et Menneskeliv begynder . . . . *Tilværelsen er et Unicum*, og dersom vi har Ret til at sammenligne den med et Drama, saa er den et Drama med en bestemt, speciel Exposition og Scenegang . . . .«

Skridtet fra at anse Tilværelsen for et Drama og til at antage en *Tilværelsesdramatiker*, en *guddommelig Verdensdigter* synes for os Christne ikke stort. Maaske vil Professor Høffding dog aldrig komme til at gøre det.

En Glæde er det i alle Tilfælde, midt i det almindelige overfladiske Had til Religion og Kirkelighed, at beskæftige sig med en Aand, der er saa ædel i sit Anlæg og saa dyb i sin Stræben som Høffdings. Hans Bog vil gøre uberegnelig Nytte i vide Kredse og vil kunne bane Vejen for en sandere Opfattelse af Religionens Væsen end den almindelige flade Rationalismes. Høffding er dybt paavirket af de religiøse og etiske Kulturstrømme i det moderne Europa og Amerika, særlig indenfor den engelsktalende Verden. De Unge, som lader sig føre af ham, er derfor ikke paa den daarligste Vej.

Høffding siger et Sted i sin Bog: »Hvad der paa én Gang kan tilegnes paa den inderligste Maade af den Enkelte og frembringe det inderligste Samfund mellem de Enkelte, det er det Helligste.« (S. 333). Hvis Høffding for Alvor vilde anvende dette Kriterium, vilde vi Katholiker intet Øjeblik være i Tvivl om, hvor hans Søgen tilsidst vilde standse. (Sluttes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 16.

Søndagen den 21. April

1901.

Høffdings Religionfilosofi.

Foredrag holdt i *Academicum catholicum* den 27. Marts
1901. (Sluttet.)

Af sin egen frie Symbolreligion tør han nemlig ikke vente sig denne Opgaves Løsning. Læg og Lærd, Borger og Bonde, Købmand og Arbejder, Herre og Tjener, Mand og Kvinde vilde, hver efter sine Anlæg, sin Opdragelse, sine Erfaringer danne sig hver sit særegne Symbolsystem. Der kunde maaske tænkes Standssymbolismer, Fagsymbolismer, Alders- og Kønssymbolismer, men med den stigende Oplysning og den stadig voxende Personlighedsdyrkelse vilde selv disse Grupper opløse sig, og der vilde tilsidst være lige saa mange Religioner som Individier. Men hermed var alt aandeligt Fællesskab mellem de Enkelte ophævet, og Religionen i egenligste Forstand gjort til en Privatsag. Og selve Høffding vilde heri maatte se en Virkning af Overgangen fra *Dogme* til *Symboler*.

Hvis imidlertid Dogmet faktisk har haft og har denne Magt, hvorpaa Høffding vil kende *det Helligste* — hvis han derimod kun tør »haabe«, at denne Magt maaske en Gang i Fremtiden vil blive dets Efterfølger Symbolet til Del — hvad betyder saa dette?

Idealet, troet som Virkelighed, har haft Magt til at idealisere og socialisere — hellige de Enkelte og samle dem i Kærlighed. Men Idealet som blot Symbol tør Høffding ikke love samme Indflydelse.

Den religiøse Hypothese — som Dogmet for den frie Tænker er — verificerer sig da, paa samme Maade som de

videnskabelige Hypoteser. Disse sidste er Arbejdsredskaber for den theoretiske Aandsvirksomhed, og de beviser sig selv ved stadig at føre til rigtige Erkendelsesresultater, ved aldrig at komme i Konflikt med Virkeligheden. De *er* af Sandhed og *fører* til Sandhed.

Paa samme Maade med Dogmet, som er den *ethiske Arbejdshypothese*. Vi troer paa Dogmet, som paa den højeste Realitet, og efter denne Tro indretter vi vor sædelige Handlen. Og Dogmet beviser nu sig selv, naar det stadig fører til rigtige Handlinger og aldrig bringer os i Konflikt med den sædelige Verdensorden, den moralske Virkelighed. Dogmet verificerer sig selv, idet Løsningen af de højeste ethiske Opgaver derved bliver mulig. Det *er* af Sandhed og *fører* til Sandhed.

Græ s.

Af en Ungkarls Papirer.

(Brudstykke).

I.

9de Marts.

Mer hændte mig idag noget mærkeligt.

Jeg gaar hver Morgen en Tur i Østre Anlæg, som jeg boer lige i Nærheden af; rundt om Stadsgraven ad de lavtløbende gamle Stier under det hængende Løv, bag de brune Sivskove. Klokken ni en Kvart gaar jeg hjemme fra, og Klokken ti er jeg tilbage igen og sidder ved Frokostbordet. Jeg nyder to blødkogte Æg, et Par Stykker Brød, en Skive Ost, og til det altsammen drikker jeg halvanden Kop god, stærk Kaffe. Naar jeg derefter med en frisktændt Cigar og trækkende mine Handsker paa gaar de Par Skridt hen til Sporvognen, er jeg i det bedste Humør af Verden og vis paa at ankomme til Kontoret fornøjet og veltilmode, med munter Klang i Stemmen og et venligt Ord til hver

især af Kollegerne. Jeg er Affabiliteten selv mod alle, der kommer i Dagens Løb, og naar jeg har læst mine Aviser grundigt og besørget mine øvrige Forretninger, ifører jeg mig med den gode Samvittighed, som velgjort Gærning giver, paany Frakke og Hat og promenerer betænksomt hjem. Klokken fire har Fru Jacobsen Maden parat; jeg spiser mine to borgerlige Retter med en Draabe italiensk Rødvin til og bagefter en god Kop Kaffe i Arbejdsværelset med et ganske lille Glas *Dom*. Saaledes gaar Dagen jævnt behageligt, og det eneste vanskelige Punkt i min Tilværelse er Aftenen. Man kan dog ikke altid ligge paa Sofaen og læse Romaner, og til at opleve Romaner er jeg ikke længere ung nok. Jeg har for civiliserede Sanser til at kunne holde ud at sidde paa en Kafé, hvor der stinker af Mad og Spiritus og er smudsigt og altfor varmt. Jeg bryder mig ikke om disse Restaurationssofaer, som endnu er lunkne af Ens Forgænger, naar man sætter sig, og paa hvis Mekka eller Plyds der er Pletter af hans Øl og Smuler af hans Kage. Der kommer ingen hjem til mig, og jeg kommer ikke til nogen. Fru Jacobsen taler jeg kun det nødvendigeste til, og det er ikke meget, da hun er vel dresseret.

Imorges var det saa, at der hændte mig noget.

Det var taaget og frøs en Grad eller to, og ovre i Parken var alt overpudret med Rimfrost. Træer og Buske havde lange, hvide Naale paa alle Kviste, og hele Parken lignede en Skov af Sølv. Maaske mindede den endnu mere om hine chemiske Experimenter, hvor der ved et Metalsalts Udfældning i en Vædske danner sig planteagtige Krystallisationer. Man kunde sige, at Naturen var iført en Morgendragt af hvide Blonder.

Det sjældne Fænomen -- thi hvor ofte fryser det, her i dette Søle- og Sjap-Land? -- behagede mig, og jeg stansede jævnligt for at nyde al denne skære Skønhed. Saaledes kom det sig, at jeg ogsaa blev staaende lidt, dér hvor Vejen gaar mellem Stadsgraven paa den ene Side og en lille Dam, hvori der er et Hus til Svaner, paa den anden.

Jeg stod lidt stille — og fandt med ét, at jeg aldrig før havde betragtet dette Sted rigtigt eller vidst, hvordan der saae ud netop her. Man gaar jo forbi saa mange Ting her i Verden, og det blev mig ganske klart, at jeg aldrig før havde skænket denne lille Svanedam med dens Væxt af høje, gule Rispile nogen synderlig Opmærksomhed. Jeg blev mig bevidst, at dette Billede for første Gang tegnede sig i min Hjerne — tegnede sig med usædvanlig Skarphed og ikke uden en vis, ejendommelig og uforklarlig Skønhed. Der var noget ligefrem yndefuldt i disse lange, smækre, gule Pilevidjer, der, bræmmede med Rimkrystaller, løftede sig i store Knipper mod den taagegraa Grund. Og der var tilmed noget bekendt over Billedet — som var det noget, jeg kendte andensteds fra — eller som stod jeg i et fortroligt Forhold til disse Piletræer, og som havde jeg selv paa ubegribelig Maade Lod og Del i disse stakkels frysende Vidjers Skæbne.

Der var ganske stille om mig; ingen kom forbi; jeg saae kun Taagen og inde i den de store Træers sorte Stammer og skyggeagtige Grene. Jeg forsøgte at rive mig løs, men mit Blik hang som hypnotiseret ved disse Vidjer, i hvis tavse Selskab det med ét forekom mig, at jeg havde tilbragt anselige Tidsrum. Tilsidst stod jeg og stirrede fuldstændig meningsløst ind mellem de krydsende Grene og Kviste, og jeg husker, at jeg ganske tydeligt udtalte den Tanke for mig selv: »Varer dette fem Minutter endnu, maa du være fra Forstanden!« Da opdagede jeg lige i det samme, inde i Vinklen mellem to Grene, noget sort — en lille sort Plet; det var en ganske lille sort Fugl, der sad sammenkrøben i sine Fjer og syntes at sove. Og der faldt mig samtidig nogle Ord ind — det var næsten, som blev de sagt mig i Øret — nogle Ord, jeg engang for længe siden har læst og siden aldrig tænkt paa, i en gammel kurios Bog — nemlig disse;

»Jeg er bleven som en Rørdrum i Ørkenen og som

en Ugle paa øde Steder. Jeg vaager og er bleven som den enlige Spurv paa Taget.«

Disse tungsindige Ord greb mig en Gang igen med deres stærke sælsomme Stemning. Men nu fløj Fuglen op og tværs over Dammen. Der satte den sig i nogle fjærnere Buske, skuttede sig paany og faldt atter til Ro.

Jeg gik videre, men mit Sind var ude af Ligevægt. Og lidt efter befandt jeg mig paa et Sted, som jeg i vistnok 20 Aar ikke har betraadt — et af de mest gemte og skjulte Steder i Østre Anlæg, en lille Høj, hvortil der kun er Adgang fra én Side, og hvor Bænke staar mellem tætte Buske. Jeg kendte kun Stedet fra den grønne Sommer; nu saae jeg det i Vinterdragt, med høj og graa og halvsmeltet Sne over Plænerne, tykke Puder af Sne over Bænkene og intet grønt uden enkelte Ædelgraner og Tax. Jeg stod der længe og saae paa den brune, snefrie Jord under de tætte, skærmende Naaletræer, og det syntes mig med et, at jeg forstod, hvad et Dyr eller en Fugl maa føle, naar den søger sig Ly under lune Buske og lever Vinteren til Ende i et trygt og afsides Hi. Og der kom med denne Forstaaelse en veg, træt Stemning op i mig — som havde jeg Trang til at lægge mit Hoved til Hvile, til selv at finde Fred ved et mildt og moderligt Bryst.

Denne Stemning stod længe som en Taage om mig. Og som en Mand, der søger efter noget, han har tabt, gik jeg langsomt op og ned i det lille Indelukke.

Da jeg kom hjem, havde Fru Jacobsen ventet tre Kvarter med Frokosten.

Jeg har drømt i Nat...

Jeg drømmer ellers aldrig; dels staar jeg temmelig tidlig op, og dels er jeg ude over Drømmealderen. Men i Nat drømte jeg...

Jeg vandrede under en blaa Himmel, i lyst Solskin, gennem Marker, fulde af store, gyldne Blomster. Jeg følte mig fri og let, som da jeg var ganske ung; Blodet rullede sundt og roligt gennem mine Aarer, og jeg følte mig saa stærk og karsk, som var jeg groet op af Jorden eller dalet ned fra Luften. Der var ingen Smerte og ingen Sygdom i nogen Afkrog af mit Legeme, og min Sjæl var fyldt af lyssende Lykke. Jeg gik fremad, fremad, og Markerne blev mere og mere gyldne af Blomster, og over mit Hoved sang evindelige Lærker, og den lune Luft var fuld af en mild Vellugt...

Saa vaagnede jeg. Gennem det hvide Trækgardin faldt graat Vinterlys ind i Stuen. Da jeg gik hen til Vinduet saae jeg ned paa en sølet og skidden Gade, med sorte Iskanter langs Rendestenen. Jeg havde en bedsk Smag i Munden — Smag af daarlig Ungkarlemave — og følte mig svag og mat. Jeg saae mit Ansigt i Spejlet, og jeg syntes aldrig jeg havde set mig selv saa gammel og rynket og sølvsprængt. Jeg var trist til Mode og glædede mig ikke, som jeg plejer, til mit blødkogte Æg og den stærke, duftende Kaffe. Det kostede mig ligefrem Overvindelse at klæde mig paa og trave ud i den raakolde, sjaskede Morgen...

Jeg har ellers ikke lidt af *spleen* siden min tidligste Ungdom.

Vi faar tidligt Foraar iaar — Jævn døgnstormene raser allerede.

Først kom der et Par Dage med hvirvlende Snefog. Paa en Eftermiddag var hele København sat under Sne. Det føg om alle Gadehjørner, Saltvognen kørte langs Sporvejskinnerne, og i den lille Gade, hvor jeg boer, blev der endnu mere stille og lydløst end sædvanligt. De smaa Forhaver langs Husene laa halvt begravede under hvide, bløde Puder, og jeg stod i Mørkningen ved mit Vindu og saae fornøjet paa Snefnuggenes Dans om Gaslygten.

Den næste Morgen tøede det — og efter et Par Dages frygtelige Pløre ligger Byen nu ren og aaben for Foraaret, og en kraftig Blæst gør Stenbroen hvid og Jordvejene lyse.

I Morges faldt det mig ind at gaa en anden Tur end den sædvanlige. Jeg satte mig i en Sporvogn og kørte ud til Frederiksberg Have.

Der var ikke mange Mennesker derude. Blæsten gik brusende gennem de store Trætøppe, og overalt laa der afbrækkede Kviste og nedfaldne Grene. Paa Skrænter og Plæner var der vissent Græs, og tørre, hvide Buske stod og slængede sig frem og tilbage i Blæsten. Jeg standsede paa en Bro over Kanalen og saae over paa den kinesiske Ø; der stod Blomster under et af Træerne — gule Eranthis — en hel lille Klynge af Aarets første haardføre Blomster.

Jeg stod der længe. Blæsten vedblev at bruse, Buskene slængede sig, hvide og tørre, et koldt Solglimt brød frem mellem de kolde, graa Skyer og sluktes atter hurtigt. Nogle Krager stred sig frem mod Vinden og førtes skraat ud af deres Kurs som Skibe i stærk Strøm.

Da jeg gik videre, kom jeg forbi en Bakkeskraaning, hvor lidt grønt Græs pippede frem — nogle faa grønne Klinger, der havde boret sig op gennem den sorte Jord. Jeg plukkede et enligt Blad — det var rundt og hult og løgagtigt. Og som jeg stod der i den kolde blæsende Dag

med dette grønne Græsblad i Haanden, kom det over mig:

»Saaledes og ikke anderledes er det at leve! Et grønt og saftigt Blad i Vaar — et tørt og blegnet Blad i den lange Vinter! Grønt Græs og vissent Græs — det er vort Liv. Vi er Græs, der spirer frem, Græs, der svides af Solen og nedtrampes af ligegyldige Fødder, Græs, der forbrændes, søndertrædes, falmer, visner og dør! Græs er vi — Græs og intet andet!«

Og jeg fandt en bitter Glæde, en tungsindig Tilfredsstillelse i rigtig at nedsænke mig i denne Tanke. Den bragte mig saa nær i Slægt med den tungtbrusende Blæst og de fredløse Buske og de kolde Skyer.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 17.

Søndagen den 28. April

1901.

Ave Crux!

Langfredag.

Æben kysser Korsets Planke —
Tanken følger trange Stier,
hvor vor Frelser maatte vanke . . .
vor Forsoner — vor Befrier.

Gennem lange Litanier
vender vi os mod Guds Trone:
»Du, som lod dig tornekrone,
du, som paa hver Synder bier,

Du, som pint af Svøbens Strænge
bar det tunge Kors paa Skulder,
du, som Haand og Fod lod flænge,
du, som døde under Bulder . . .

Nobis miserere Christe!
Fri fra Syndens Sold os arme!
Naar vort Øje monne briste,
du dig over os forbarme!

— Rundt om Krucifixets Baare
brænder viet Kertekæde;
Øjet ønsker med sin Taare
Jesu Haand og Fod at væde.

Og fra Sjælens dybe Grunde
lyder det i *Fredagsorgen*:
»Ave crux . . . du Kors, som kunde
bringe Verden *Paaskemorgen!*«

R. N.

Harnack contra Positivismen.

Det har i foregaaende Artikler *) været eftervist, hvilke Vidnesbyrd den tyske Protestant og Rationalist *Harnack* har set sig nødtvungen til at aflægge for den katolske Christendom. Det skal i denne Artikel kort berettes, hvorledes han modsiger flere af den moderne Positivismes Yndlingspaastande.

Hvor ofte siges det f. Ex. ikke, at *Kultur* og *Christendom* er i Modstrid med hinanden? Harnack har ogsaa hørt denne Tale.

»Atter og atter,« siger han (S. 85), »men mest i vore Dage har man i Jesu Forkyndelse savnet Interesse for praktisk Livsgærning og Sansen for alle de ideale Goder, som betegnes ved Navnene Kunst og Videnskab. Aldrig, siger man, opfordrer Jesus til Arbejde og til udviklingsdygtig Virksomhed; forgæves søger man i hans Ord Glæde over en frisk Daadkraft, og hine ideale Goder laa ganske udenfor hans Synskreds . . . *David Strauss* har givet dette Savn et særlig bittert Udtryk. Han taler om en fundamental Mangel i Evangeliet og anser det allerede derfor for forældet og ubrugbart, fordi det ikke staar i Samklang med Kulturen og dens Fremskridt.«

Hertil svarer Harnack:

»Arbejde, Fremskridt og Kultur er ganske vist værdifulde Ting, som vi skal lægge Vind paa. Men det højeste Ideal ligger ikke i dem; de formaar ikke at fylde Sjælen med virkelig Tilfredsstillelse. Vel skaber Arbejdet Glæder, men dette er dog kun den ene Side af Sagen. Jeg har altid haft Indtrykket af, at de, der taler saa højt om Arbejdets Glæde, i Reglen ikke er dem, der anstrænger sig altfor meget; medens de, som staar i virkelig og uafbrudt Arbejde, dog har et og andet at indvende mod denne Værdsættelse

*) *Katholiken* Nr. 6—8 for iaar.

af Arbejdet. I Virkeligheden løber der megen tom Snak og meget Hykleri med i denne Tale.« (S. 87).

Det er — som bekendt — især Emile Zola, der Gang paa Gang har forherliget, hvad han kalder *Arbejdets Religion*, hvori han ser Fremtidens eneste mulige Form for Gudsdyrkelse. Mod den store franske Rhetorikers Bravader sætter Harnack nu følgende nøgterne Ord:

»Naar man er færdig med et Arbejde, vilde man ønske man kunde gøre det om igen, og vort eget Stykværk falder tungt paa Sjæl og Samvittighed. Nej, vi lever ikke som vi arbejder, men alt som vi glæder os over andres Kærlighed og selv øver Kærlighed, og derfor har Faust Ret: Arbejde,, der ikke er andet end Arbejde, det bliver man kun led ved . . . . Arbejde er en god Ventil, naar Livets Tryk bliver for stort, men det er i og for sig intet absolut Gode, og vi kan ikke stille det op blandt vore Idealer.« (S. 88).

Det andet moderne Kultur-Ideal, *Fremskridtet*, faar ikke nogen blidere Medfart.

»Kulturfremskridtet,« siger H., »maa visselig hilses med Glæde! Men hvad der i Dag er et Fremskridt, som vi glæder os over, det bliver i Morgen noget mekanisk, som vi ikke føler noget for. Det dybere følende Menneske tager taknemlig imod, hvad Tingenes fremskridende Udvikling bringer ham; men han véd ogsaa, at hans indre Situation — de Spørgsmaal, der bevæger ham, og de Grundforhold, i hvilke han staar — ikke bliver ændret væsentligt, ja næppe engang uvæsentligt, ved alle disse Ting. Det er altid kun et Øjeblik, hvor det synes, som kom der noget rigt, og man virkelig blev befriet. Naar man er bleven ældre og ser dybere i Livet, saa føler man sig ikke — hvis man da overhovedet besidder en aandelig Verden — bragt synderlig vidt ved Tingenes ydre Gang, ved »Kulturfremskridtet.« Man føler sig tværtimod paa det gamle Sted, og man maa opsøge de Kræfter, som ogsaa vore Forfædre har opsøgt. Man maa lære at føle sig hjemme i Guds Rige, i Evighedens og Kærlighedens Rige.« (S. 88).

»Jeg tænker« — ender derfor Harnack sit Opgør mellem Kultur og Christendom — »at vi ogsaa paa dette Punkt ikke skal tage Evangeliet i Skole, men gaa i Skole hos det. Om det virkelige Arbejde, som Menneskeheden har at gøre, fortæller det os, og vi skal overfor dette Budskab ikke forskanse os bag vort kummerlige »Kulturarbejde«. »Christi Skikkelse,« siger en nyere Historiker med Rette, »bliver det eneste Grundlag for sædelig Kultur, og i samme Maal, som denne Skikkelse formaar at trænge mere eller mindre tydeligt igennem, er ogsaa Folkeslagenes sædelige Kultur større eller mindre.« (S. 90).

* * *

Hvad mener Harnack endelig om *Videnskaben* og om Videnskabens Præentioner paa at løse alle Spørgsmaal?

»Lad mig engang tale af egen Erfaring,« udbryder Harnack paa sidste Side af sin Bog. »Jeg er dog et Menneske, der i tredive Aar har givet mig alvorligt af med disse Ting. Det er en herlig Ting, den rene Videnskab, og ve den, som agter den ringe eller sløver sin Sans for Erkendelse! Men paa Spørgsmaalene: »Hvorfra, hvorhen, hvortil?« giver den den Dag idag, saa lidt som for to eller tre Tusend Aar siden, noget Svar. Vel belærer den os om Kendsgærninger og opdager Modsigelser, forbinder Fænomener og fjærner vore Sansers og Tankers Bedrag. Men hvor og hvorledes Verdens Kurve og mit eget Livs Kurve begynder — den Kurve, af hvilken den viser os et lille Stykke — og hvorhen denne Kurve fører, derom belærer Videnskaben os ikke.« (Side 219).

Og med Hensyn til den herhjemme af Professor *Hoffding* fremsatte Fordring paa at skabe en *human Ethik*, mener Harnack, at sligt slet ikke er muligt.

»Endnu er det ikke lykkedes Tænkerne, trods deres Ansigts Sved, at danne en til vore dybeste Krav svarende Ethik paa Monismens Grund. Og det vil ikke lykkes.« (S. 109).

Sagen er nemlig den, at Monismen ikke formaar at bortræsonnere den i Verden faktisk bestaaende *Dualisme* — mellem Gud og Verden, Her og Hisset, Kød og Aand, Drift og Frihed, fysisk Liv og ethisk Liv. Den Enhed, som her er nødvendig for Livets videre Trivsel, opstaar ikke ved et *laisser-aller*, ved en Hengiven sig i Naturen — den er tværtimod Resultatet af en Kamp. »Enheden,« siger Harnack, »kommer altid kun gennem Kamp i Form af en uendelig, bestandig kun tilnærmelsesvis løselig Opgave, men ikke ved Forfinelse af en mekanisk Proces. »Thi fra den Magt, som alle Væsner binder, befries kun, hvo selv sig overvinder« — dette Ord af Goethe udtrykker Sagen. Og det bliver staaende . . . Jeg véd heller ikke, hvorledes vor fremskridende Naturforskning skulde kunne hindre os i at bevidne den Sandhed, »at Verden forgaar med dens Lyst, men den, som gør Guds Vilje, bliver i Evighed.« Der er en Dualisme, hvis Udspring vi ikke kender, og paa den kommer det an, men som sædelige Væsner er vi overbeviste om, at denne Tvedragt, som dog vel staar der, for at vi skal overvinde den og føre den til Enhed, at den viser tilbage til en oprindelig Enhed og tilsidst vil finde sin Udligning i det Store i det Godes fuldt oprejste Herredømme.« (S. 109).

Professor Høffding, hvis Religionsfilosofi for en væsentlig Del bundet i Ritschlianismen, hvor ogsaa Harnack hører hjemme, kunde her lære meget mere, end han har villet eller kunnet. Paa alle de nævnte væsentlige Punkter staar Harnack i glædelig Opposition til gængse Nutidsideer.

For ret at give et Begreb om Arten af den Bog, han har skrevet, staar imidlertid endnu tilbage at fremhæve alle de Mangler, som klæber ved hans Christendom, og alle de Spørgsmaal, i hvilke den afviger fra det sande, katholske Evangelium. Dette skal være Æmnet for en afsluttende Artikel.

Aasumstenen.

Blandt de gammeldanske Landes rige Skat af Runestene er to Grupper af særlig stor Interesse, dels de historiske og blandt dem da særlig de, som Forfædrene for 1000 Aar siden satte langs Rigets gamle Grænse mod Syd over Fæller, faldne i Kamp mod fremmede Voldsmænd, dels de, som — hvad der særlig glæder danske katholske Hjærter — ved deres Ord vidne om Forfædrenes katholske Tro.

Den Sten, som her skal nævnes, *) forener begge disse Krav paa vor Interesse, og Tidspunktet turde være passende til her at henlede Opmærksomheden paa den.

I Skaane, i Gaards Herred, Aasum Sogn, staar ved Siden af Kirkens Vaabenhus en obeliskformet, godt 7 Fod høj Sten, der i velbevarede Runer bærer følgende Inskription:

---

*) Desforuden skal nævnes følgende Runestene:

Monum. Alrumense, Skaane (Worm 145) med »Ave : Maria : gratia : dominus : tecum : benedicta : tu : in : muleriebus : et : benedictus : fructus : ventris : tui : amen : her : ligr : Hildulf : Suin : sun : under : « —. (Tabt.)

Monum. Hobyense, Skaane (Worm 180) med »anima : famuli : Benedicti : tecum : sine : fine : requiescat : in : pace : amen : « — (Tabt.)

Monum. Wamdrupense I (Worm 443) med Billedet af Lammet med Korset og »anus : dei — (Tabt.)

Ny Larsker Stenen I, Bornholm, som Wimmer læser: »Kaabe-Sven rejste denne Sten efter Bose, sin Søn, den brave Mand, som blev dræbt i Kampen ved Udlænge. Gud Herren hjælpe hans Aand og Sankt-Mikael. (Kaabe-Sven formodentlig en Søn af Jomsvikingen Sigurd Kaabe og Sigvalde Jarls Søster Tofa).

Tillise Stenen, Laaland (Thorsen) med »... Krist hjælpe hans Sjæl og Sankt-Mikael».

Stenene i Fövling, Autum, Oddum, Grensten, Hvidbjerg, Øster-Brønderslev, Søborg med flere.

† krist : mario : sun : hiapi : dem : ær : kirku : des (i) : (.)
(ge) rdo : absalon : ærki : biskup : ok : æsbørn muli :

»Christus, Marias Søn, hjælpe dem, som denne Kirke
gjorde, Absalon Ærkebiskop og Asbjørn Mule« —

saaledes læst af Wimmer.

I Huitfeldts og Worms Tid var Stenen indsat i Kirke-
gaardens Mur, men er nu udtaget og fritstaaende ved Siden
af Kirken.

Rune- og Sprogformer viser den største Overensstem-
melse med de bevarede lidt yngre, fra skaanske Klostre ud-
gaaede Runehaandskrifter, skaanske Lov og skaanske Kirke-
lov, særlig deres ældre Bestanddele.

Det er — for nærmere at bestemme Tidspunktet for
dens Tilblivelse — tilladt at formode, at den er rejst kort
efter de to nævnte Mænds Død.

Absalon døde 1201.

Asbjørn Mules Dødsaar har været mere omtvistet. Huit-
feld, Worm og andre ældre Historikere mener ud fra sjæl-
landske Aarbogs «Esbernus filius Nicolai Mule» i ham at
se en Søn af Esbern Snares Søn Nicolaus Mule og Marga-
reta. Denne Asbjørn døde 1233. Men andre gamle Kil-
der (Rydaarbogen, Sorø Klosters Gavebog, Absalons Gene-
alogi) viser enstemmig, at denne Nicolai Mules Søn Esbern
førte Tilnavnet »Snerling«.

Wimmer mener derfor fremfor denne Esbern Snerling
at maatte foretrække den Asbjørn Mule, som nævnes i Ab-
salons Testamente, hvor Absalon skænker et Panser, han har
faaet af Asbjørn Mule, til sin Staldmester Peters Broder, Ulf.
I den ældre Lundske Gavebog nævnes ogsaa en Asbjørn
Mule. Under 21. Juli bemærkes nemlig heri, at »Absalon
Mules Enke, Margarete, Nonne i Sct. Peters Kloster i Lund,
døde.« Margareta døde 1215. Hendes Mand maa da være
død før 1215, da hans Død efter Kirkens Love var Betin-
gelse for hendes Indtræden i Klostret, og kan da ej have
været den Asbjørn, Nicolai Mules Søn, som døde 1233.

Saaledes har Asbjørn Mule været samtidig og jævnaldrende med Absalon, hvilket ogsaa er rimeligst at antage. Efter alt det foreliggende har han sikkert været Absalons nære Slægtning og Ven.

Stenen maa da være rejst c. 1210 muligen enten af Indbyggerne eller af Asbjørn Mules Enke Margareta.

Der aander ud af denne Sten med dens danske Ord og danske Skriftegn et Vidnesbyrd om den nationale Aand, der besjælede Absalon, og hvormed han formaaede at præge saavel sin egen som den følgende Tid, den Aand, der gjorde ham til baade at være den store Kirkefyrste og den store nationale Helt.

E. H. Köhl.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 18.

Søndagen den 5. Maj

1901.

Offervillighed.

Intention for Bønnens Apostolat i Maj Maaned
1901.

(Efter *Communications mensuelles de l'Apostolat de la Prière*).

Er det ikke ofte hændet os alle at skulle trøste en Slægtning eller Ven, hvem en stor Sorg havde ramt, og som i en modløs og modvillig Tone til alle Ens Trøstegrunde blot svarede: »Ja, ofre, ofre — jeg skal altid ofre! Hvorfor er det altid min Tur til at bringe Offer og aldrig de andres? Hvorfor kan der ikke ogsaa en Gang være lidt Glæde, lidt Lykke til mig?»

Denne Indvending har tidt været svær at svare paa, og i ensomme Timer har hint Menneskes Klage atter lydt for En: »Ofre, ofre — hvorfor skal jeg altid ofre?»

*

Forstaar vi imidlertid rigtigt, hvad det vil sige at ofre? Ja, vil mange mene, der er let nok at forstaa. At ofre, det er at fornægte sig selv, at give Afkald, at leve for andre eller for Gud.

Maaske er denne Definition rigtig — især, hvis vi sætter Ordet *for Gud* til at begynde med.

Offer hedder paa Latin *Sacrificium*, hvilket kommer af *sacrum facere*, indvie til Gud.« Enhver Genstand, som Mennesket indvier til Gud for derved at anerkende ham som Herre og Skaber, er et Offer. Alle Folkeslag har haft denne

Skik at berøve sig selv noget til Ære for Guddommen. I den gamle Pagt finder vi saaledes Brændofrene, Førstegrøden, Skuebrødene.

Berøvelsen, Savnet udgør altsaa Offerets Særpræg — men kun materielt betragtet. Thi dette Savn maa udgaa af et Begær efter at ære Gud — heri ligger det, som udmærker Ofret fremfor alle andre Afsavn. Og paa denne Maade maa ogsaa vi betragte det, hvis vi vil blive i Stand til at bringe det. Vi maa ikke fæste Blikket ved det Gode, vi giver slip paa, men vi maa hæve vore Øjne til Gud, som med faderlig Godhed modtager vort Offer.

Siden Genløsningens Fuldbyrdelse har der desuden til Forestillingen om Ofret — Lov- og Takkeofferet — knyttet sig Tanken om Forsoning. Vi er Adams Børn, vi har arvet hans Fald, vi er besmittede med de Brøst, han har efterladt os, vi er tilbøjelige til det Onde og giver mange Gange efter for vor syndige Tilbøjelighed, vi har meget at bede om Tilgivelse for. Ganske vist har vor guddommelige Frelser lidt for os, og hans Blods Kraft er uendelig og kunde løskøbe tusend Verdener som vor. Men for virkelig at være Lemmer paa Christi mystiske Legeme, som er Kirken, maa vi ved vore egne Ofre samvirke med hint store Offer, der er bleven bragt for vor Frelse.

Det er os derfor ikke nok at takke Gud for Frelsen ved Jesus Christus og at glæde os over den fuldbyrdede Forsoning. Vi ved jo, at Jesus Christus er den Førstefødte af mange Brødre, og at vi maa vorde ham lig i hans Lidelse, hvis vi vil have Del i hans Forherligelse. Han er Legemets Hoved, og vilde det sømme sig, at Lemmerne leve i Velvære, medens Hovedet var kronet med Torne? Derfor siger ogsaa St. Paul: »Jeg opfylder i mit Kød, hvad der fattes i Christi Lidelse« (Coloss. 1, 24). Men det, som fattes, er vor *Med-Lidelse* — det er vor Lighedannedhed med Jesus Christus i hans Død.

Stor er da den Christnes Opgave. Den Christne er ikke den onde Røver, som bærer sit Kors med Raseri og bespottes Gud midt i sine Lidelser. Den Christne er den gode Røver, der angrer sine Synder og paakalder Jesus som sin Forløser; han er Simon fra Cyrene, der modigt, ja med Glæde hjælper Frelseren at bære Korset.

*

Da vi ikke er almægtige, støder vi hvert Øjeblik mod Grænserne for vore Ævner; vi higer efter Goder, det aldrig skal gives os at naa, og da vi ikke er alene paa Jorden, maa vi tøjle vore Begæringer af Hensyn til andre og andres Rettigheder. Vi er ikke evige, men Væsner, som følger efter andre Væsner, lever en kort Tid og viger Pladsen for nye Slægter. Hvad vi idag holder i vor Haand, kan imorgen være frarevet os.

Hvis vi derfor sætter Livets Maal i Tilfredsstillelsen af vort aandelige eller sanselige Livs Krav, saa vil vi hvert Øjeblik føle os hæmmede, tilbagetrængte, forpinte af alle Livets stadige og nødvendige Afsavn, Skuffelser og Afslag paa vore mest brændende Bønner. Vi naaer meget sjældent, hvad vi higer efter, og hvis vi kun sætter Lykken i at naa det Eftertragede, saa vil vi, overfor denne Tilværelsens Modstand, denne Livets Ubarmhøjertighed, føle os tungsindige, forbitrede og oprørske. »*Onde, dumme Liv*«, lader en moderne Digter sin Helt udbryde, idet han sætter Revolveren for sin Pande efter forgæves at have opbudt alt for at komme til fuld Livsnydelse. Og dette er et kun altfor sandt Udtryk for det moderne Menneskes dybeste Følelse — saa fuldstændig modsat Fromhedens og Gudsfrøgtighedens Grundstemning...

Liberalismen og, efter den, Socialismen har skabt Mennesket i dette uhyggelige Billede. Fra alle Sider, i Bøger, i Blade, fra Scenen, i Variétéen, prædikes der uafbrudt, for Høje som for Lave: »Du er i Verden for at gøre dig Li-

vet behageligt! Med Døden er alt forbi! Skynd dig at faa din Part, inden Tæppet falder!«

Hvis det i Virkeligheden er saa, at det højeste moraliske Ideal er *Fremskridt* — det politiske og sociale Fremskridt — Fremskridtet i almindelig Velfærd og Velvære — saa er det ganske logisk, at man ogsaa i det personlige Liv søger at naa den størst mulige Sum af Nydelse. Vi ser derfor ogsaa, at de socialistiske Ordførere af al Magt forkætrer Ideerne om Forsagelse, Opofrelse, Given Afkald som livsfjendske, og i Steden forkynnder de som deres Vidsoms inderste Kærne et bredt, gemytligt; *Leben und leben lassen*: »man skal have det godt og ogsaa lade andre have det godt.«

*

Gud har til enhver Opfyldelse af en fysisk, intellektuelt eller sædeligt nødvendig Handling knyttet en Nydelse som dennes Motiv og Drivkraft. For at iværksætte vort Legemes Ernæring, har han givet os Glæde ved Mad og Drikke, for at bevirke dets Fornøelse, Trangen til at sove og Glæden derved. Parallelt hermed har vi indenfor Aandens Verden Erkendelsesglæden og den Tilfredsstillelse, vel udført Arbejde giver. Der er til al *normal Funktion* knyttet Glæde, og dette er den af Gud viliede Orden.

Det Menneske imidlertid, som fremfor alt søger Nydelsen, gør Brud paa denne af Gud satte Orden. Han løsner vedkommende Funktion fra dens normale Plads og stiller den hen som sit eget Formaal — dyrker den som Kunst for Kunstens egen Skyld det er: for den dertil knyttede Nydelses Skyld. Dette er netop Særmærket for *Moderanismens* Aand, og i denne Forstand af Ordet maa den Christne være villig til at bringe et absolut Offer af *alle* Nydelser — thi de er alle syndige, fordi de søges som deres eget Formaal.

Den christne Offervillighed maa da først og fremmest strække sig til enhver Glæde, der ikke kan nydes uden

Dødssynd. Dette er endnu kun Offervillighedens første Grad — og dog har allerede den frembragt Martyrerne. De hellige Blodvidner foretrak at dø fremfor at fornægte deres Herre og Mester.

En saadan Kamp mellem Gud og Synden, mellem Tro og Fornægtelse, føres nuomstunder kun sjældent i det Ydre. Men i Hjærterne staar endnu Afgudsbilleder rejste — og der gælder det, ikke at kaste saa meget som et Røgsekorn paa Alterilden foran dem. Fristelsen vender atter og atter tilbage — Verdens Fristelse, Kødets Fristelse, Djævelens Fristelse — og Kampen føres kun lykkeligt til Ende, hvis Offerviljen bæres af Kærlighed til Gud. »Min Gud, jeg elsker dig og for intet i Verden vil jeg gøre dig imod« — med dette Vaaben drives Djævlens paa Flugt, og ethvert Offer af Syndens Lokkelser og Verdens Lyst bliver muligt.

*

Offervillighedens næste Grad gaar videre.

Vi giver her Jesus vort Hjærte, vi vil kun, hvad han vil, vi vil ikke tage mod nogen Nydelse, der skal betales med en nok saa lille frivillig Synd. Af Kærlighed til Gud ofrer man snart hint ukærlige Ord, der ligger En paa Læben, snart hint Vredesudbrud, hin forfængelige Tanke, hin næsten umærkelige Rørelse af frivillig Misundelse, Nag, Modløshed, Dovenskab, Sanselighed o. s. v. Paa samme Maade modtager man i christelig Underdanighed de Lidelser, Ydmygelser, Savn, Selvfornægtelser, Gud sender os eller kræver af os.

Denne Grad af Offervillighed har især sit Omraade i det huslige Liv. Hverdagspligternes Ensformighed trætter mange, og dog er de et Udtryk for Guds Vilje med os. Og der er disse uundgaaelige Rivninger, som kommer af det stadige Samvær, og som finder Sted selv mellem gode Christne, mellem Venner, mellem Slægtninge — disse Naalestik, som tilsidst kan bringe sensible Naturer til Raseri —

alle de Lejligheder, ved hvilke man maa opgive sin egen Vilje og underkaste sig en andens.

Hvor mange Ofre kan vi ikke her hver Time paa Dagen bringe vor guddommelige Konge, blot vi vedbliver at se alt med Troens Øjne! Alle vore Gærninger kan vi gøre overnaturlige, give dem Værd for Himlen, ved at gøre dem saa godt som muligt af Kærlighed til Gud, der paalægger os dem. Det er ikke blot det, som er Naturen imod, vi kan ofre Gud — ikke blot vore Lidelser og Forsagelser. Det er ogsaa vore Glæder, vore daglige Beskæftigelser, ja vore uskyldige Adspredelser og vor Hvile. Selve det, at vi nyder alt som en Gave fra Gud, at vi ikke vil tage noget selv, men modtager alle Ting fra ham, elsker vore Glæder og Nydelse, alene fordi han giver dem — det alene er en Bortvendelse fra vor Egenvilje, der er meget velbehagelig for Gud.

Paa denne Maade kan alle vort daglige Livs simpleste Handlinger blive ligesom gennemtrængte af det Overnaturlige. Vi lever ikke mere efter vor *egen* Vilje, men efter *Guds*. »Ikke jeg lever, men Jesus lever i mig.«

*

Der gives endnu en tredje Grad af Offervillighed — og det er den *heroiske*. Her nøjes den christne Sjæl ikke med at lide, hvad Gud tilskikker, nej, den opsøger selv Lidelsen. Jesus var fattig — denne Sjæl vil ogsaa være fattig. Jesus led — denne Sjæl vil ogsaa lide. Jesus blev ydmyget — denne Sjæl tørster efter Ydmygelse og Forhaanelse. En Christen af denne Art tragter — som St. Ignatius siger — med lige saa megen Iver efter at lide Skældsord, falsk Vidnesbyrd, Bagvaskelse og Forsagelse af alle Ting, som et verdsligt Menneske jager efter Ære, Ry og Guld. Næsten alle fromme Sjæle stiger nu og da op til denne Højde, om det end kun er faa, som lever i disse for det almindelige Menneske saa afskrækkende Egne. At

takke Herren for et Kors i Steden for blot at bære det med Resignation, er allerede et stort Skridt i Retning af heroisk Offervillighed.

* .

Saaledes er den christne Offervillighed paa sine tre Stadier. Det maa endnu tilføjes, at Offervillighedens Aand ikke er *Sørgmodighedens* Aand. Vil man søge de Sørgmodige, maa man gaa til Nydelsesmenneskene — dér vil man finde de store Tungsindige, de Ulykkelige og de Fortvivlede. Intet Menneske er lykkeligere end en from og hellig Christen, og ingen usaligere end den, som med feberagtigt Begær iler fra Nydelse til Nydelse for at gribe Lykkens evigt vigende Gølebillede.

Bøn.

Guddommelige Jesu Hjærte, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for alle vore Overtrædelser og i Samfund med alle Dine Hensigter i det hellige Messeoffer.

Især ofrer jeg dem for, at vi maa forstaa, hvad christen Offervillighed er, og øve den af ganske Hjærte.

Amen.

Intentionen for Juni vil blive *Jesu Hjærtets Herre domme.*

Intentionen for Juli: *Iydighedens Aand.*

REGN.

Efter *Paul Verlaine* ved Johs. J.

Det regner i alle Gader
og i mit Hjærte med.
Jeg drog saa langt af Lande
og fandt dog aldrig Fred.

Ak, Lyd af Regn, som falder
i alle Gader smaa!

Det regner i mit Hjærte,
min Himmel er saa graa.

Det regner i mit Hjærte,
jeg ved ej selv, hvorfor.
O taabelige Hjærte —
hvi er din Sorg saa stor?

Det er min store Kvide,
at Himlen er saa graa,
og Regnen falder vide
i alle Gader smaa.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 19.

Søndagen den 12. Maj

1901.

Harnacks Evangelium.

Foregaaende Artikler er de Vidnesbyrd blevne gennemgaaede, som Rationalisten Harnack i sin Bog *Christendommens Væsen* aflægger til Fordel for den katholske Kirke, for den christne Livsopfattelse og mod den moderne »uafhængige« Moral. I nærværende sidste Artikel skal kort det Evangelium gennemgaaes, som Harnack selv forkynder, og de store og iøjnefaldende Brøst eftervises, hvorfra det lider.

»Evangeliet,« siger Harnack (S. 104) »er udtømt i følgende Bestemmelser: Gud og Sjælen, Sjælen og dens Gud . . .« »Intet fremmed skal trænge sig ind her.« Med andre Ord: *Christologien* udgør ingen Del af Evangeliet. Ikke Sønnen, men Faderen alene, har sin Plads i Evangeliet, saaledes som Jesus har forkyndt det.« (S. 105).

Harnacks Christus er med andre Ord den samme, som hjemlige Rationalister prædiker — en Herold, der udraaber Kongens Budskab, men intet siger om sig selv, sin egen Person og Natur.

Harnack anerkender imidlertid Evangelierne i altfor vid Udstrækning til at kunne holde denne Christusopfattelse ren og ublandet. Side 105 siger han da om Jesus:

»Saaledes, som *han* kender Faderen, har endnu ingen erkendt ham, og han bringer de andre denne Erkendelse; han gør dermed »de Mange« en uforlignelig Tjeneste. Han fører dem til Gud ikke blot ved sit Ord, men endnu mere ved det, som han er og gør, og tilsidst ved det, som han lider. I denne Forstand har han saavel talt Ordet »Kommer hid til mig . . . og jeg vil give Eder Hvile«, som

hint andet: »Menneskens Søn er ikke kommen at lade sig tjene, men at give sit Liv til en Genløsning for mange.« Han véd, at en ny Tid nu begynder med ham . . . . at Tusinder vil finde Faderen ved ham og vinde Livet ved ham . . . . han véd sig som den Sædemand, der strør den gode Sæd; *hans er Ageren,**) hans er Sæden, hans er Frugten. Det er ingen dogmatiske Læresætninger, end mindre en Omformning af Evangeliet efter trykkende Fordringer — det er Forkyndelsen af en faktisk Tilstand, som han allerede ser vorde, og som han forudsiger med profetisk Sikkerhed. Blinde se, Lamme gaa, Døve høre, og Evangelium prædikes for de Fattige — *ved ham*; i denne Erfaring gaar, midt under hans Kalds frygtelige Byrde, midt under Kampen, den Herlighed op, som Faderen har givet ham. Og hvad han nu udretter personligt, det bliver ved hans med Døden kronede Liv en afgørende, bestandigt virkende Kendsgerning, ogsaa for Fremtiden: *Han er Vejen til Faderen, og han er, som den af Faderen indsatte, ogsaa Dommeren.*«

Man kan jo bruge, hvad formildende Udtryk, man vil, man kan foretrække at sige »faktiske Tilstande« for »dogmatiske Læresætninger.« Harnack vil dog ikke kunne komme bort fra, at ogsaa *han* her har fremsat en Christologi, der har to Dogmer, nemlig, at Jesus er *Vejen*, og at Jesus er *Dommeren*, hvem *Ageren* : Verden tilhører. Og denne Christologi har Jesus selv lært.

Ja, siger Harnack, men »Sætningen: *Jeg er Guds Søn*« (der er identisk med hine to andre Sætninger) »er ikke sat ind i Evangeliet« (S. 106). Naar Jesus nemlig siger: »Hvo mig bekender for Menneskene, ham vil jeg ogsaa bekende for min himmelske Fader,« saa tænker han, siger Harnack, kun paa Bekendelse i *Gærning*, paa *Efterfølgelse*. »Hvor fjærner man sig altsaa ikke fra hans Tanker og fra hans Anvisning, naar man stiller en christologisk Bekendelse foran

*) Udh. af »Kath.«

Evangeliet og lærer, at at man først maa tænke rigtigt om Christus, før man tør nærme sig Evangeliet! Det er en Forvrængning. Om Christus kan man kun tænke »rigtigt« i samme Grad, som man har begyndt at leve efter hans Evangelium.« (S. 107).

Hvis Harnack havde gennemtænkt denne sidste Udtalelse, vilde han nødvendigvis maatte komplettere den med at sige: »Jo mere man lever efter Evangeliet, jo nærmere og fuldkomnere man følger Chrisus efter, des *rigtigere* vil man tænke om Christi Person.« Men vilde han akceptere de Følgeslutninger, som nødvendigvis maa drages heraf? Vilde han sige: »Altsaa findes den sande Lære om Christus ogsaa der, hvor den sande Christi Efterfølgelse findes?« Næppe. Og dog har han ganske Ret i sin Theori. Jo mere man lever efter Christi Bud, des rigtigere vil man ogsaa tænke om ham. Og omvendt følger af *den rette Tænken* ogsaa *den fulde Efterlevelse*.

Fuldstændig usandt er det iøvrigt, naar Harnack (S. 107) skriver, at »Jesus aldrig har talt om nogen anden Bekendelse« end den i Sindelag og Gærning. I det af den lærde Berlinertheolog for fuldt autentisk ansete Matthæusevangelium findes følgende ikke ukendte Samtale refereret:

»Men da Jesus var kommen til Egnen om Filips Cæsarea, spurgte han sine Disciple og sagde: Hvem sige Menneskene mig, Menneskens Søn, at være?

»Men de sagde: Nogle sige, at du er *Johannes den Døber*, men Andre *Ehas*, men Andre *Jeremias* eller *En af Profeterne*.

»Han siger til dem: Men I, hvem sige I mig at være?

»Da svarede Simon Peter og sagde: *Du er Christus, den levende Guds Søn*.

»Og Jesus svarede og sagde til han: *Salig er du, Simon, Jonas' Søn, thi Kød og Blod har ikke aabenbaret dig det, men min Fader, som er i Himlene*.

»Men nu siger ogsaa jeg dig, at *du er Peter*, og paa

denne Klippe vil jeg bygge min Kirke, og Helvedes Porte skulle ikke faa Overhaand over den. .

»Og jeg vil give dig Himmeriges Riges Nøgler . . .«
(Matth. XVI, 13—19).

Her gør Jesus unægtelig det, han ifølge Professor Harnack ikke maa — han taler om en Bekendelse *i Ord*, en *dogmatisk* Bekendelse!

Disciplene har forladt alle Ting for at følge ham, de har længst bekendt ham i Handling — men nu æsker Jesus en *Troesbekendelse* af dem. Først lader han dem fremstille de falske og vrang Opfattelser, der er gængse, de forskellige *hæretiske Meninger*, som er i Omløb. Nogle anser ham for den genopstandne Johannes, andre for en af de gamle Profeter, der er kommen tilbage til Jorden. Alle anser de ham for et *Menneske*.

Jesus har hørt Vranglærdommene — nu spørger han efter *den rene Lære*. Og den venter han sig af Disciplenes Mund — af dem, der har fulgt ham efter og bekendt ham i Gærning. »Hvem siger *I* mig at være?«, spørger han tillidsfuldt.

Da svarer Simon Peter: »Du er Christus.« Og for strax at bestemme, hvad dette Begreb indeholder, tilføjer han: »den levende Guds Søn.«

Og saa meget behager denne Bekendelse, denne *dogmatiske Definition*, Jesus, at han strax priser Petrus salig. »Salig er du, Simon, Jonas' Søn — ved Guds Bistand og den Hellig Aands Oplysning har du erkendt og udtalt denne Sandhed! Men nu siger jeg ogsaa dig, at du er Petrus, du er Kirkens Klippe, og jeg betror dig Himmeriges Riges Nøgler!«

Naar man er saa lærd som Professor Harnack, kan man ikke have overset dette Optrin. I hele Bogen om Christendommens Væsen findes imidlertid ikke en eneste Hentydning til hin meget vigtige Samtale. Derimod gentages ufortrødent den ganske ubeviste Paastand, at »Bekendelsen til Gud . . . er den eneste Bekendelse; saaledes har Jesus

Christus ment det.« Og med »Bekendelse til *Gud*« mener Harnack kun »Bekendelse til *Faderen*.«

Det benægtes dog ikke af den store tyske Rationalist, at de allerførste Christne — ligesom Petrus — har troet paa Christi Guddom. De anerkendte, siger Harnack (S. 111 ff.) »Jesus som den levende *Herre*.« »Den første Menighed kaldte Christus *Herren*, fordi han havde bragt sit Livsoffer for dem, og fordi den var overbevist om, at han, opstanden, nu sad ved Faderens Højre.« «Man kan rolig paastaa, at hele Fremtidens Anerkendelse af Christus og Tilbedelse af Christus allerede har faaet sin Skikkelse i den første Menighed.»

I Modsætning til de ældste Christne anser Harnack imidlertid alle disse Forestillinger for »urimelige og usandsynlige.« Kun i *moralisk* Forstand vil han f. Ex. høre Tale om Christi Offerdød. Jesus led for sine Ideer og bragte derved et Offer for Menneskeheden — »alle *Stedfortrædertheorier* ligger os derimod fjærnt.« »Men paa Christi Kors har Menneskeheden erfaret den sig i Døden bevarende Renhed og Kærlighed saa inderligt, at den ikke mere kan glemme det, og at denne Erfaring er bleven en ny Epoke i dens Historie.« (S. 116). Disse smukke Ord dækker kun daarligt den fuldstændige Tanketomhed, som de skal pynte; thi hvad vil det i Virkeligheden sige, at »Menneskeheden« paa »Christi Kors« har »erfaret den sig i Døden bevarende Renhed og Kærlighed?« Menneskeheden stod *ved Foden* af Korset og erfarede ingen af Harnacks smukke Fraser.

Paa samme Maade som Korsofret forflygtiges ogsaa Christi Opstandelse. Harnack nægter den ikke. Men han sondrer mellem »Paaskebudskab« og »Paasketro«. «Paaskebudskabet» angaar den faktiske Begivenhed, Maaden, hvorpaa Opstandelsen er sket — og denne kan man lade staa hen i det Uvisse.« »Paasketroen« derimod har til Genstand, at Jesus lever, skønt han er død — at han er gaaet hjem til Faderen for at berede sine Troende Sted »i Kraft af sin

uforgængelige Enhed med Gud« (S. 109). Ved denne Paasketro har Udødelighedstroen faaet sit eneste paalidelige Fundament — »den Overbevisning: *Jesus lever* begrunder endnu den Dag i Dag vor Forhaabning om en Borgerret i den evige Stad,« og vi bliver derved i Stand til at *ville* og *kunne* leve.

At Harnack ogsaa bekæmper Læren om Kirken følger af sig selv. Han kan som god Protestant kun tænke i Formlen *Enten—Eller*. Christologien, mener han (S. 141), umuliggør Hengivelsen til Christus, Theologien Troen, Kirkeligheden Fromheden. »Oprindeligt,« paastaar han, »er Kirken kun en Form for Brødreemigheden, et Sted for den fælles Gudsyndyrkelse, en løndomsfuld Afskygning af den himmelske Kirke,« (atter Frase!). Senere derimod »bliver den som *Institution* noget uundværligt i Religionen. I denne Institution, lærte *man*, har Christus nedlagt alt, hvad den enkelte behøver . . . . Hint Institut med alle dets Indretninger og Former blev mere og mere identificeret med »Christi Brud«, med det sande Jerusalem og proklamerede derfor sig selv som Guds uangribelige Skabning og den hellige Aands uovertræffelige Virkeplads.« (S. 154—155).

Det var nu ikke blot *man*, der førte hin af Harnack dadlede og angrebne Lære om Kirken. *Jesus selv* har bygget *sin Kirke*, og han har i Petri Person *givet den Himmeriges Rige Nøgler*. Altsaa synes det rigtig nok, som om fra Begyndelsen af alt, den Enkelte i religiøs Henseende kan forlange, er nedlagt i Kirken!

I Modsætning til denne forkastelige Kirkechristendom stiller Harnack nu Protestantismen, som han lovpriser i følgende Ord:

»Hvad har alle vore Opdagelser og Opfindelser og vore ydre Kulturfremskridt at sige overfor den Kendsgærring, at nutildags 30 Millioner Tyskere og endnu flere Millioner Christne udenfor Tyskland har en Religion uden Præster [??], uden Ofre, uden Naadeværk og Ceremonier — en aandelig Religion.« (S. 195).

Den lærde Professor forlader her fuldstændig Kendsgærningernes Jordbund og svæver ud i blaa evangeliske Drømme. Hvad kan han vel for Alvor mene med, at der indenfor den protestantiske Christenhed ingen Gejstlige findes, ingen Ceremonier, ingen »Naadeværk« (hvad nu Naadeværk er?) — men at alt dér er ren Aandægtighed? Man staar her ikke længere overfor Omsvøbsmagerens Fraser, man har her at gøre med fri Fantasi og selvforherligende Nonsens.

Reformationen, siger Harnack videre, »reducerede Religion til sine væsenlige Faktorer, til *Guds Ord* og *Troen*;« den »førte Religionen tilbage til sig selv.« Sligt har man hørt før. »Guds Ord,« fortsætter Harnack, er imidlertid ikke Bibelen; det er »Forkyndelsen af Guds frie Naade i Christus, som gør det skyldige og fortvivlede Menneske salig,« samt Oplevelsen af denne Naade. Med den af Luther prædikede *lillidsfulde Tro paa at have en naadig Gud* er »den indre Tvedragt i Mennesket ophævet, det Ondes Tryk overvundet, Syndeskylden udslettet, og trods vore egne Ydelsers Ufuldkommenhed Visheden om at være uadskilleligt forbundne med den hellige Gud vundet.« (S. 197). »Intet andet skal prædikes end den naadige Gud, med hvem vi er forsonede ved Christus.« Det er Tro herpaa, som skal vækkes; »den skal være den hele Fromheds Begyndelse, Midte og Ende.« Ved denne Tro har man »Fred og Frihed i Gud og Christus, Herredømme over Verden og indre Evighed.« »Gud kræver ikke andet af os end Troen.« (S. 198). I Gudstjenesten er der da ikke længer Plads til noget udover dette »Guds Ord« samt Bønnen. »Menigheden shal forkynde Gud i Lov og Tak og anraabe ham; udover dette gives der overhovedet ingen Gudstjeneste.«

Dette er rene lutherske Ord. Bort med al den gamle Tale om, at hele Livet skulde være en Gudstjeneste, at den Christne skulde fornægte sig selv, tage Korset op, følge Christus efter og saaledes bringe sig selv som et levende, Gud velbehageligt Offer! Alt sligt er afskaffet ved Reformationen, og denne betegnes derfor af Harnack som »en — om end ejendommelig — Tilbagevenden til den oprindelige Christendom.« (S. 198).

Nu er det imidlertid saa uheldigt, at Harnack selv i sin Bog har skildret, *hvad den oprindelige Christendom var*. Den kendtes ifølge ham, paa tre Ting: Troen paa Jesus som Herren; den personlige, selvoplevede

Fromhed; og endelig *det hellige Liv i Renhed og Broderlighed*. »Den ældste Christenhed,« siger han (S. 122) vidste endnu, at den første Opgave bestod i *Livet*, i at gøre Guds Vilje« . . . »i at være hellig som Gud og ren i sin Egenskab af Christi Disciple« (S. 123).

Men hvis dette — Renhed, Hellighed, Broderlighed — var Urchristendommen, saa har den meget lidt med Luthers Fromhed at gøre, der ikke bestaar i andet end Tro paa at have en naadig Gud.

Mærkeligt er det i hvert Fald, at skønt Luthers Evangelium ifølge Harnack skulde »ophæve den indre Tvedragt i Mennesket, overvinde det Ondes Tryk, forbinde den Troende *uadskilleligt* (!) med den hellige Gud« — saa kan han ikke andet end tilstaa, at »man *fru første Færd* i Reformationsskirkerne har maattet klage over *sædelig Slaphed og Mangel paa Alvor i Helliggørelsen*.« (S. 209).

Det er da egenlig ingen imponerende Førstegrøde, Reformationsevangeliet har baaret, og, siger Harnack, »de evangeliske Christne maa meget bedre endnu lære en Tro, der er virksom i Hellighed og Kærlighed, for ikke at staa til Skamme.« En saadan Tro er imidlertid ikke længer den lutherske Tro, der kun er Visheden om en naadig Gud. Efter at have nærmet sig *Blasfemien* ved sin første Definition af Troens Væsen, redder Harnack sig tilsidst ved en *Inkonsekvens* over i det katholske Begreb *fides formata*, »Tro, virksom i Kærlighed.«

Harnacks Evangelium er *ariansk* og *pelagiansk*. Jesus er et idealt Menneske, der i denne Forstand kalder sig selv Guds Søn. Den, som tror paa ham (∴ tager ham til Ideal) og følger ham efter ved sin Naturs Kræfter (thi en overnaturlig Naade gives ikke) har derved Gud til Fader og er overgaet fra Døden til Livet.

Troen gør da — som hos Luther — alt. Den, som tror, har en naadig Gud; intet andet kan egenlig komme i Betragtning. Bort med Kirke og Ceremonier, Præster og Ofre, ydre Autoriteter og Love, »alle disse Lænker, med hvilke det Dennesidige bindes til det Hinsidige.« (S. 206). Bort med Askesen, »som aldrig har været noget særlig fremtrædende Ideal for Tyskere!« Lad os arbejde paa denne Verdens Opgaver, være visse paa vor Forløsning og give os selv Absolution — dette bliver, efter al den megen Tale frem og tilbage, Kærnen i *Harnacks Evangelium*.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 20.

Søndagen den 19. Maj

1901.

Petrus.

Af »Bogen om Rom.«

I.

Det var i Aaret 50 efter Christus. Verden var hedensk. Den, som lever midt i Christendommen, kan daarlignende gøre sig nogen Forestilling om, hvad disse tre Ord vil sige: Verden var hedensk.

Man kunde den Gang nærme sig en stor By uden at se Taarne og Spir med Kors paa Tinden. Man hørte aldrig Kirkeklokker ringe. Man kunde vandre Gade op og Gade ned, over Torve og Pladser, gennem Anlæg og haver og aldrig finde et Sted, hvor Jesus af Nazareth var kendt. Navnet Christus begyndte lige at blive nævnt i den græsk-romerske Kulturverden; endnu nogle Aar, og Svetonius nedskriver det i sin Biografi af Kejser Claudius, men i korrumperet Form — som et Navn, man ikke har brudt sig om at faa Rede paa. »En vis Chrestus,« skriver den fine romerske Lærde — som naar en Nutids-Geheimetatsraad ikke rigtig husker, om en Underordnet hedder Blom eller Blum. Endnu kun knappe tre Aarhundreder — og ikke blot Cæsarerne's Biograf, men Cæsar selv har lært at sige Christus . . .

Men endnu var Verden hedensk.

Der var ingen Kirker og ingen Klostre, ingen Almueskoler og ingen Hospitaler, ingen Fattigpleje og ingen Vaisenhus. Der var ingen Humanitet og ingen Socialisme, ingen Næstekærlighed og ingen Menneskerettigheder, der var intet af alt det, som Christendommen direkte eller indirekte

har skænket Verden. Der var end ikke nogen, som i Christi Navn angreb Christendommen eller søgte at udrydde den med Vaaben fra dens eget Rustkammer.

Derimod var der en Kejser, som ansaae sig for Gudernes Ligemand, og som herskede over hele den dannede Verden og store Dele af den barbariske. Der var et Forum, fuldt af prægtige Templer, hvis Mage aldrig før eller senere er set; der var Rigmænd, som spiste Formuer op i Nattergaleunger, og der var et Folk paa en hel Million Slaver, der ifølge den strænge Catos Ord kun burde gøre et af to — arbejde eller sove. Der var udsatte Børn, som græd langs Vejene og blev Hundenes og Svinenes Bytte under Murene; der var yppige og golve Kvinder, klædte i kosteligt Linklæde og Purpur og Skarlagen og udzirede med Guld og Ædelstene og Perler. Der var en Stad, fuld af Alverdens Herlighed, af Guld og Sølv og dyrebare Stene og Perler og kosteligt Linklæde og Purpur og Silke og Skarlagen og allehaande vellugtende Træ og allehaande Arbejde af Elfenben og allehaande Arbejde af kosteligt Træ og af Ærts og Kobber og Marmor. Der var en Stad, paa hvis Skibsbro Galejerne udlossede Kanelbark og Røgelse, Salve og Virak, Vin og Olie og fint Mel og Hvede og Øxne og Faar og Heste og Vogne og Menneskesjæle. Der var en Stad, hvori Harpelegeres og Sangeres og Fløjters og Tubaers Lyd aldrig tav, og der fandtes Kunstnere i den i enhver Kunst, og dens Købmænd var Fyrster paa Jorden.

Det var den store Stad, som sad paa de syv Bjerge og havde Herredømme over Jordens Konger — det var Babylon det Store, som Verden kaldte Rom, en Moder til Skøger og til al Vederstyggelighed paa Jorden . . .

Og en Sommermorgen 50 Aar efter Christi Fødsel stod der en tarvelig klædt Jøde midt paa Roms Forum, i Nærheden af den gyldne Milepæl, hvorfra de romerske Hærveje udgik til alle Verdens Ender, til Syrien og Dacien, Gallien og Germanien, Spanien og Britanien. Fra denne Milepæl paa Via Sacra under Skyggen af Kapitol kunde Roms Legioner

uhindret drage til Korinth og til Antiochia, til Sicilien og til Paris, til Trier og Köln, til Skythernes Ørkener og Parthernes Sletter og til Øerne i det yderste Hav. Herfra udgik som gennem store Aarer Pulssløget fra Roms Hjærte til de fjærneste Lemmer paa Romerrigets uhyre Legem. Her var Verdens Midtpunkt, her var Jordkredsens Navle. Herfra til Oceanus løb Hærvejene som Eger i et Hjul — Hjulet paa Roms Triumfvogn.

Den fattigklædte Jøde stod længe tankefuld og betragtede den gyldne Milepæl. Han var en bredskuldret, undersøsig Mand paa et halvt Hundrede Aar; Ansigtet var brunt og solbrændt, med bred, men lav Pande, lige Næse og tæt kruset Skæg om den røde og fyldige Mund. Ogsaa Haaret var tæt og kruset; i dets gnistrende Sorte glimtede enkelte Sølvtraade. Halsen var rund og stærkt rød som en Bondes eller Fiskers.

Om den tankefulde Fremmede begyndte Forum at leve i den friske Sommermorgen. Under de mange Marmortempplers Søjlerader dvælede endnu Natteskygge og Nattekølighed, men paa de skinnende Trapper op til Kapitol brændte Solen allerede varm. Klienter, paa Vej til deres adelige Beskytteres Huse, havde slaaet sig ned her til en Passiar eller et Fingerspil; deres ivrige Raab lød over til den Fremmede: »Tre!«, »Fem!«, »Otte!«, »Tre!«, »Syv!« ... Rundtom hørtes Offerdyrenes Brølen fra Tempelgaardene; en Skare hvidklædte Præster med grønne Laurbærkranse om Haaret begav sig op ad Trinene til Saturns Helligdom; Røgsøjler fra Altrene steg op over Tempelgavlne og førte en stærk Lugt af brændt Kød udover Forum. Højt oppe paa Kapitolum lyste de skinnende hvide Søjler i Jupiter Optimus' Maximus' Tempel.

Den Fremmede blev skræmmet op af sin Drøm og sin Betragtning ved høje Raab, Trampen af Hestehove og Klirren af Vaaben, som hurtigt nærmede sig. Rask sprang han op paa den gyldne Milepæls Fodstykke; en Afdeling Soldater rykkede frem og blandt dem et sørgeligt Tog — Mænd

og Kvinder, som bagbundne dreves af Sted med beredne Vogteres Lansestød. Pjaltede, udtærede, smudsige var de — som Knogler fra en Skarndyngge, Hundene har gnavet i og besudlet. Mange havde betændte Øjne, andre manglede en Haand eller en Arm, flere haltede, gik med Krykke eller var blinde og maatte ledes. Der var gamle Mænd med lange, filtrede Skæg, og der var unge Kvinder med Børn ved Brystet. Hvad havde dette Sorgens og Elendighedens Tog at gøre midt mellem de sollyse Marmorhaller?

Herom spurgte den Fremmede paa daarligt Græsk en Mand, som gik forbi.

— Det er Fattige, svarede Romeren rask, idet han mønstrede den Spørgende, som nu havde forladt sit Stæde paa den gyldne Milepæls Fodstykke. — Det er Fattige, gentog han, de skal til Ostia.

— Og hvad agter man at gøre med dem i Ostia?

— Man sætter dem paa Skibe, som hverken har Sejl eller Aarer, og sender dem til Søs. Paa denne Maade omkommer de stille og roligt af Hunger og Tørst og falder ikke længere Staten til Byrde. Saaledes er det den guddommelige Cæsars og det romerske Senats Vilje. Men du synes mig at være en fuldstændig Fremmed, siden du ikke kender Rigets Love og Vedtægter.

— Du har Ret. Jeg er en Fremmed. Endnu i denne Nat er jeg kommen paa min Fod hertil fra Ostia.

— Og hvad fører dig hertil, o Nattevandrers? Du tillader, at jeg spørger dig? Jeg er et Menneske, og intet menneskeligt er mig fremmed.

— Du spørger om mere, end jeg let kan svare paa. Et kan jeg dog sige dig — her saae den Rejsende Romeren fast ind i Øjnene — jeg er kommen for at hindre, at fattige Mennesker som de, der nylig drog os forbi, saaledes ynkeligt dræbes.

— Ved Pollux, Fremmede, mærkelig er du! Hvorledes vil du være i Stand hertil? Du mener dig aabenbart stærkere og visere, end den guddommelige Cæsar.

— Min Styrke er kun Svaghed, Romer! Men jeg er Sendebud for en Fyrste, hvis Magt er større end selve Cæsars.

— Fremmede, du raser! Dit Maal har længst røbet dig; du hører til Jødernes pengebegærlige Slægt. Men Eders Konge er kun en ringe Fjerdingsfyrste uden egen Magt. Det tykkes mig, Fremmede, at du enten gør Nar ad mig, eller at du bespottet den guddommelige Cæsar . . . Min Tid er desuden knap -- derfor levvel, Hebræer!

Romeren hilste og gik videre i sin smukke, hvide Toga, der lyste i Morgensolen. Der spillede et Smil om hans Læber, medens han tænkte paa den fattige Jøde, som bildte sig ind at være Udsending for en Hersker, større end Cæsar. Idet han vandrede over det pragtfulde Forum, hvis Marmor og Porfyr og Bronze og Guld skinnede saa stærkt og virkeligt i den kraftige Morgensol tænkte han ved sig selv: »Hvo er som Cæsar? Hvilken Stad er som Rom? Cæsars Rige og Cæsars Rom skal staa til evig Tid, thi hvorledes skulde alt dette nogensinde kunne forgaa?«

Og han gik fornøjet ind i Augustus' Thermer for at tage sig et Bad, træffe sine Venner, høre Dagens Nyt og kigge i de sidst udkomne Bøger. Senere skulde han til den smukke Grækerinde Lyde, der ventede ham til Middag.

Verdslighed.

Efter *Faber*: Skaberens og Skabningen .

XVaar Vor Herre beskriver Dagene før Syndfloden og de **XV** Dage, som skal gaa forud for Verdens Ende, saa skilddrer han dem snarere som Verdsligheds-Tider end som ligefrem syndige Tider. Menneskene skulle æde og drikke, tage til Ægte og bortgiftes — mere siger han ikke. Men intet af alt dette er i sig selv forkert. Vi kan æde og drikke, som Apostlen lærer os, til Guds Ære, og Ægteskabet var paa Syndflodens Tid en guddommelig Indstiftelse, som det nu er et christent Sakrament.

Paa samme Maade, naar Vor Herre beskriver det eneste Menneske, som Evangeliets Fortælling følger til de Fortabtes Bolig, saa hedder det blot, at »en rig Mand klædte sig i Purpur og kosteligt Linklæde og holdt Gæstebud hver Dag.« Her er der heller intet ligefrem syndigt i de Handlinger, som nævnes. Det er ingen Dødssynd at have fint Linned, og et Menneske mister ikke Naadens Stand, fordi han holder Gæstebud hver Dag, forudsat at der ingen anden Synd følger efter som Virkning af dette blødagtige Liv. Det Onde ligger her kun i Verdsligheden. Saaledes gik hele Livet for dem, der levede i Syndflodens Dage eller dem, der skal leve før den yderste Dag; saaledes levede den usalige Rigmand. Livet begyndte og endte i Verdslighed. Der var intet af det for Gud. Det var fangen i Verdens Glæder, det hvilede i dem, det følte sig tilfreds i dem. Dets Særkende var Undladelsessynder.

Verdslighed kunde næsten defineres som en Tilstand af Undladelsessynd. Djævelen lokker Mennesket til store Brud paa Guds Love. Kødets driver Syndere til at give efter for deres Lidenskaber paa en Maade, hvis Syndighed ligger klart for Dagen. Men Verdslighed leder kun lejlighedsvis og ligesom tilfældigt til den Art Ting. Den forarger ikke andre og forfærder ikke Synderen selv. Og dette Træk er netop det mest frygtindgydende ved den, naar vi ret betragter

det. Tilbageslaget efter en stor Synd eller Skammen, som følger den, er ofte Naadens Forløbere. De giver Egenkærligheden et saadant Grundskud, at Sjælen angst for sig selv vender tilbage til Gud. Men Verdslighed skjuler et Menneskes indre Ondskab for ham selv, og derfor fremstilles Farisæerne i Evangeliet netop som verdslige. De er ikke umoralske, de er verdslige. Verdslighed kan forenes med sædelig Anstand, Opfyldelse af religiøse Pligter, borgerlig Hæderlighed; og dog var Farisæerne længere fra Herren end Toldere og Syndere. I deres Hjærter var der et ubevidst Had til Gud, som slog ud i lys Lue, da de saae ham. Magdalene, den samaritanske Kvinde, Ægteskabsbrydersken — de samlede sig om Jesus, dragne af hans Væsens Sødme, grebne af Naaden, som udgik fra ham. Men Farisæerne blev blot mere og mere kolde, hovmodige, selvsikre, indtil de endte med den største af alle Synder — med at korsfæste Vor Herre. Thi naar Verdslighed tvinges til aabenlys Synd, saa synder den for det meste mere frygteligt og mere ubodfærdigt, end selv Naturens utøjlede Lidenskber.

Der var ogsaa den unge Mand, som havde meget Gods og som elskede Jesus, da han saae ham, og vilde følge ham.

Han var en religiøs ung Mand og opfyldte nøjagtigt Guds Bud; og det, at han ikke vilde sælge alt og give Pengene til de Fattige, var sikkert heller ingen Dødssynd. Men hans Afslag var et Værk af Verdslighed. Vi ved ikke, hvorledes hans Fremtid blev, men kun med bange Anelser kan man tænke paa den, hvem Jesus bød at følge sig — og som vendte sig bort. Beskuer han nu i Himlen det Aasyn, fra hvis milde Skønhed han saa sørgeligt bortvendte sig paa Jorden? »Hvor vanskeligt,« sagde Vor Herre, »er det for dem, som har Rigdomme, at indgaa i Himmeriges Rige.«

At Vor Herre saaledes stempler Verdslighed som noget særligt forkasteligt, er nok til at sige, at den i Virkeligheden er dybt syndig. Den er et Liv i Verden uden Gud. Den er en stadig Ignoreren af Gud, en rolig Foragt af hans Rettigheder. Selvet sættes op i Guds Sted. Man tænker

mere paa, hvad Folk vil sige, end hvad Gud befaler. Gud-
 forbigaaes. Men kan et Menneske være i den Vane ikke at
 tænke paa Gud og dog være i Naadens Stand? Kan han
 daglig foretrække Purpurklæder og Gæstebud for at tjene
 sin Skaber og dog være fri for Dødsynd? Kan han danne
 sig et Liv, der kun bestaar i at spise og drikke, og vil ikke
 Guds Udelukkelse af dette Liv være nok til at gøre det syn-
 digt? Hvis det ikke var saa, da vilde Farisæerne i Evan-
 geliet være Forbilleder for os, langt mere end Tolderne og
 Synderne. Men vi tør ikke sige, at Tro uden Kærlighed
 kan frelse et Menneske. Lad en Mand tro nok saa rigtigt,
 lad ham derhos æde og drikke og være velklædt og ellers
 ikke bryde sig om noget — og vover vi da at paastaa, at
 hin Kærlighed til skabte Ting, hin Forglemmelse af Skabe-
 ren, ikke vil udelukke ham fra Himlen, selv om han ikke
 gør sig skyldig i andet end fine Middage og dyre Klæder?
 Ellers vilde hans Purpur og hans Gæstebud jo være hans
 Salighed heneden, og hans udvortes Anstændighed skulde
 dernæst føre ham til hin anden Salighed, til Beskuelsen af
 Guds Aasyn, til den evige Henrykkelse Ansigt til Ansigt
 med den allerhelligste, udelelige Treenighed! Men kan dette
 være sandt?

Verdslighed er et Liv uden Bøn, et Liv uden Længsel
 efter Himlen, et Liv uden Frygt for Helvede, et Liv uden
 Kærlighed til Gud, et Liv uden nogen overnaturlige Vaner.
 Men er ikke Helvede den mest naturlige Fortsættelse af et
 saadant Liv? Himlen er intet sanseligt Paradis. Dér er
 Gud Glæden og Skønheden og Tilfredsstillelsen; alt er for
 Gud, fra Gud, til Gud, i Gud, om Gud. Men for den
 Verdslige er Gud en ubuden Gæst, en ubetimelig Tanke,
 en kedelig, paatrængende Fremmed, som irriterer og trælder
 ved sin blotte Nærværelse. Sandelig — den, der føler saa-
 ledes, har Synd, ikke Blod i sine Aarer . . .

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
 Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 21.

Søndagen den 26. Maj

1901.

Pintse.

Ved Juletid har Postvæsenet sin travleste Tid. De, der ville sende hinanden Hilsen med Ønsket om »Glædelig Jul« kunne ikke tælles i Hundreder, men i Tusinder, og saa godt som alle, der mødes i Juledagene, hilse hinanden med det samme venlige Ønske. Ved Paasketid hører man ogsaa Ønsket om »Glædelig Paaske« fra mange Munde, men langt fra høres det saa tit som »Glædelig Jul«, ligesom det ogsaa kun er ganske faa »Paaskekort«, de røde Sendebud bærer fra Ven til Ven. Men sjældnere endnu hører man dog »Glædelig Pintse«; Pintsen træder i Verden tilbage for baade Jul og Paaske. Grunden hertil er den, at *af de store kristne Fester har Verdsligheden i ringeste Grad bemægtiget sig Pintsen.*

Mest har Julen maattet lide, ved at Verden har tilegnet sig den. Juleaften er i vort Fædreland den Aften, hvor der spises rigeligst og bedst hele Aaret igennem, medens Kirken betragter Dagen før Jul som en alvorlig Forberedelsesdag til den glade Fest. Det poetisk-skønne og barnligt-rørende i Juleevangeliet har noget vist tiltalende ved sig, endog for dem, der ikke tro paa det, og en vantro Fader har ofte ikke noget imod, at hans Børn tro paa det, i hvert Fald til en Tid. For den bevidst vantro Verden er Paaskebudskabet kun en Forargelse, men for den store Del af Verden, hvis Vantro er lige saa uklar, ubestemt og vaklende som dens Tro, er dette Budskab dog af en ikke ringe Betydning. Der er alligevel en vis Trøst heri imod Dødens Rædsel. Intet Navn har som Jesusnavnet haft Magt trindt paa Jorden, saa

det er ikke umuligt, at det Navn ogsaa kunde have Magt ud over Døden. I hvert Fald er der noget uendeligt gripende i Jesu Lidelse og Død, saa han kan heri let blive et Forbillede for enhver, der ikke er blottet for religiøs Følelse. Men med Pintse gaar det anderledes, for den har Verden som Verden slet ikke Brug. Den Helligaand vil bringe *nyt Liv*, men det forstaar det verdslige Sind ikke. At man behøver en Vejledning for at finde til Himlen, det forstaas ret let, at man behøver en Forsoning for sine Synder, er allerede vanskeligere at fatte, men at man behøver et nyt Hjærte, ja at blive en ny Skabning for at faa Del i Saligheden, forstaar kun det indviede Hjærte.

Sagen er nemlig den, at Besked om den Helligaands Gærning faar man først gennem *egen Erfaring*. Den Blinde ser intet af alt, hvad der er i Verden, og nogle Ting lærer han trods al Forklaring ikke at forstaa, f. Eks. Lysets og Farvernes herlige Skønhed; men Verden er som den Blinde, hvad Helligaandens Gærning angaar; kun han selv kan lukke Øjnene op paa et Menneske. »Han skal lære eder alle Ting«, sagde vor Herre Jesus om den Helligaand i den Nat, han led, men kun den, som er villig til at blive Jesu Discipel, bliver oplært af den Helligaand. Derfor er det, Pintse er saa betydningsløs for Verden, fordi Verdens Væsen er netop det, ikke at ville tjene Gud. Men jo ældre man bliver i Troen, med desto større Glæde og Tak holder man ogsaa Pintse, thi man lærer stedse sig selv bedre at kende og forstaar mere og mere tilfulde, at alt det overnaturlige Liv i Hjærtet — Hjærtets største og reneste Glæde — skyldes udelukkende den Helligaand. Og ikke mindst i vor Tid er Sansen vaagen hos alle Troende for Helligaandens velsignede Gærning, og just den Uge, som nu er gaaet til Ende, har været et betydningsfuldt Vidnesbyrd herom, eftersom det har lydt daglig i alle katholske Kirker og Kapeller Jordan rundt, ja lydt fra Millioners Læber og Hjærter i Bøn til Gud Fader: »Udsend din Aand, og du

vil forny Jordens Skikkelse — *emitte Spiritum tuum, et renovabis faciem terrae!*«
Niels Hansen.

Hvor glide de hen?

• Siden de danske Statsbiskopper udsendte deres, for alle sande Venner af Statskirken sørgelige Erklæring om Helvedsstraffene, et Mesterstykke af Vaghed og Holdningsløshed, er Udviklingen paa mange Punkter gaaet rask fremad. Præsten paa Harboøre, som lærte, hvad Biskopperne vel ikke mente var Skriftens Lære, da denne hævdede det modsatte, men heller ikke turde kalde Ukristelighed, har vel faaet sin Afsked, men samtidig samles der ind til et Forsamlingshus for ham i hans gamle Sogn, for at han kan fortsætte sin nedbrydende Gærning dér ligesom i det øvrige Land, hvor han rejser om og med overfladiske Beviser og blændende, men falske Ræsonnementer prædiker den Smule Kristendom ud af Mennesker, som de endnu maatte være saa heldige at eje. Hvad Hr. Jensen er for Landet, synes Hr. Uffe Birkedal nærmest at være for Byen. Hans Navn findes hver Søndag i Prædikantlisten i Aviserne, og sidste (eller næstsidste) Søndag meddeltes det om hans saakaldte »frie Kirkesamfund«, at dets Møder nu afholdtes i *Studentersamfundet*. Han kunde ikke let have funden en mere passende Plads til sin »Gudstjeneste«, al den Stund nævnte Samfund er ét af de Steder, hvorfra der er spredt mest Fritænkeri ud, især blandt Arbejderbefolkningen her i København. Studentersamfundets Arbejderundervisning har i mange Tilfælde — og man behøver ikke at være en indviet for at se det — været den rene Opdrætning i Fritænkeri og Gudsfornegetelse. Og at Hr. Birkedals Kirkesamfund nu er kommet paa den rette Hylde, derom er der næppe nogen Tvivl.

Hvor vidt de nævnte Herrer have mange Venner blandt de danske Statspræster, er ikke let at afgøre; nogle have de

vistnok, og en Del er der sikkert, som se med en ikke ringe Tolerance paa den hele Aandsretning; tage de end bestemt Afstand fra disse Repræsentanter for Retningens venstre Fløj, høre de dog selv til den højre Fløj. Hvorledes Uviklingen vil gaa, om den danske Statskirke vil ride Stormen af eller i det store og hele falde hen i aabenbar Vantro, er det umuligt paa det nuværende Standpunkt at dømme om. Der kommer i hvert Fald næppe nogen Grundtvig igen, som kan standse Udviklingen og føre Hjærterne i alt Fald et lille Stykke nærmere til Sandheden.

Saa langt ude som Hr. B. er dog næppe mange endnu. I en Artikel i *Samfundet*, i et Ordskitte med Pastor Severinsen, udtaler han sig med ønskelig Klarhed. Af Troen paa Jesu Opstandelse er der hos det frie Kirkesamfunds »Præst« ikke mere tilbage, end at »Jesus døde og gik umiddelbart i Aanden til sin Fader i Himlen«. Det vil med andre Ord sige: man skal ikke forstaa andet ved Jesu Opstandelse end en gudhengiven Død. Kan der tænkes noget fattigere? Og han mener, at Apostelen Paulus er enig med ham. Det er vanskeligt at forstaa, at han kan mene sligt; man kunde fristes til at tro, at han smilede, da han skrev disse Ord; thi enhver, der kender blot lidt til Hedningepostelens Breve, véd, at han tror noget mere om den Jesu Opstandelse, hvem han kalder »Gud, højlovet i Evighed«. Tænk paa, hvorledes han skriver i 1. Kor. 15. Cap.: »Er Christus ikke opstanden, da er Eders Tro en Daarlighed; thi da ere I endnu i Eders Synder. Da ere ogsaa de fortabte, som ere hensovede i Christus. Havde vi blot i dette Liv haabet paa Christus, da vare vi elendigere end alle Mennesker. Men nu er Christus opstanden fra de døde, Førstegrøden af de hensovede!« Apostlen Paulus synes at tro paa Christi Opstandelse, og det er ubegribeligt, at Hr. B. ikke kan sé det. Men det er baade ved denne Lejlighed og ved andre, at man kommer til at tænke paa, hvad den samme Paulus har skreven, at Gud har »blændet de vantros Øjne.«

En af Tidens Ulykker.

Der hører ikke nogen stor Dybsindighed til at tale med om Samtidens Skavank og Mangler; disse ere i Reglen iøjnefaldende nok for enhver, som vil sé sig om efter dem. Men det er i Reglen kun enkelte, løsrevne Skader eller Ulykker, som blive dragne frem og revsede med større eller mindre aandelig Myndighed; sjældnere er det, at der peges paa en eller anden Grundskade eller Fællesulykke, hvoraf mangfoldige sørgelige Fænomener i Tiden kunne finde deres logiske og konsekvente Forklaring. Dog er det kun den sidste Slags Formaning, der kan bære rigtig Frugt, der formaar at lede én eller andens Hoved og Hjærte paa bedre og renere Veje. Vi gengive her i det følgende en Udtalelse af Cardinal *Manning* i hans bekendte lille Bog *The four great evils of the day*, i hvilken han netop peger paa én af Tidens Grundulykker, som giver en fyldestgørende Forklaring af mange smaa og store Ulykker i vor Tid.

Vi leve i Compromisets Tidsalder. Folk, som endnu have bevaret en vis Tro paa Aabenbaringen, høre ikke desto mindre saa meget imod Dogmerne, at de ofte blive fristede til at bruge samme Sprog og opgive Dogmetroen. De høre, at der siges saa meget imod Afholdenhed og Forsagelse, at de prøve paa at vise, hvor frie de ere herfor, ved en Frihed, som er yderst farlig. *Men Religion uden Dogmer er ikke Christendom, og Religion uden Forsagelse er ikke den Religion, ved hvilken vi kunne blive frelste.* Jesu Christi Religion begyndte med Johannes' Prædiken: »Gører Bod; thi Himmeriges Rige er kommen nær.« Der kan ikke findes nogen Anger uden Undertrykkelse af Lidenskaberne. Den Tid, i hvilken vi leve, er maaske af alle Tider siden Kirkens Grundlæggelse den mindst asketiske. Overdaadighed, Verdslighed, Overflod paa alt, hvad der er herligt og skønt, endog i Kirkens udvortes Gudsdyrkelse, kan bidrage til at føre Mennesker paa Afveje. Fejlen er dog deres egen. De kunne forvandle hvadsomhelst til Fri-

stelse; alt bliver til en Snare for dem, hvis de ikke ville nyde og bruge det med den Lydighed, hvis Ære det er at opfylde Guds Lov. Der er mange Kændetegn paa dette overfladiske Sindelag iblandt os. For det første har den menneskelige Fornuft i Reglen alle Vegne de frieste Tøjler; den strejfer om uden Baand og uden Grænser; Mennesker læse enhver Bog, der kommer dem i Hænde, enhver Avis, som de finde paa Bordet. De spørge ikke om denne Læsning gavner Troen eller nedbryder Troen, om den er hæretisk eller sund, om den er ren eller smudsig. De begynde uden Betænkning; de læse uden Frygt; de finde, at Bogen er kættersk, fuld af Fejl, forargelig, umoralsk, og dog brænde de den ikke, ja de lægge den ikke engang til Side. Den katholske Kirke forbyder strængt og viseligt al Læsning af Bøger, der ere skrevne af Mennesker, som ere faldne fra Troen eller føre falsk Lære eller angribe Troen og forsvare Vildfarelser. Og det af den klare og sunde Grund: Kirken véd meget vel, at der er ikke én af tusinde, der er i Stand til at gennemskue Finheden og Listigheden i de vantro Indvendinger. Hvor mange have f. Ex. gennemtænkt eller blot sat sig ind i de Beviser, hvorpaa Ægtheden, Paalideligheden og Inspirationen af Daniels Bog hviler, for straks at nævne et Punkt, som Vantroen med særlig Forkærlighed har henvendt sin Opmærksomhed paa? Kan du bevise, at det gamle og nye Testamentes Kanon er sikker? Eller har du tilegnet dig den filosofiske Gendrivelse af Atheismen? Vilde du raade dine Børn til at læse skeptiske Kritiker af den hellige Skrift eller Fritænkernes Udviklinger? Hvis ikke, hvorfor læser du dem saa selv? Du véd fuldkommen vel, at den menneskelige Forstand formaar at skabe mange Vanskeligheder, hvis Løsning den er ude af Stand til at finde. Jo mere umodent og uvidende et Menneske er i sin Tankegang, des mere modtageligt er det for hvad der kan siges mod Sandheden. Det er let at bryde ned; men at bygge op kræver Tid, Flid og Omhu. At samle Beviser for Sandheden af Kirkens Overleveringer kræver Lærdom og Møje,

og kun den, som har givet sit Liv hen dertil, bliver ogsaa i Stand dertil.

Denne Læsen i Flæng, uden Forsigtighed og uden Frygt, er intellektuel Tøjlesløshed; men naar saaledes den menneskelige Fornuft ingen Tøjler vil taale paa sig, hvad bliver det saa til med Opgivelse af Egenviljen? Sé paa Samfundet, som det kaldes. Hvad Tegn er der paa Opgivelsen af Egenviljen iblandt os? Naar opgiver nogen af fri Vilje noget, som han enten kan have Interesse eller Fornøjelse af? Naar lades noget ugjort for Samvittighedens Skyld? Jeg er bange for, at det kun er enkelte Personligheder, som gøre noget sligt. Men er denne Religion uden Kors Jesu Christi Religion? Lad os prøve den lidt nøjere. Tag den hellige Skrift i din Haand; læs den, som den lyder, bortforklar ikke noget, thi det er Guds Ord. Sig ikke, at det betyder bare det eller bare det. Det betyder, hvad det siger — hvad Gud har skreven — og ikke andet. Hør nu, hvad der er skrevet: »Hvor vanskeligt ville ikke de, som have Rigdom, komme ind i Guds Rige! Det er lettere, at en Kamél gaar gennem et Naaleøjne, end at en rig indgaar i Guds Rige. (Mar. 10, 23, 25.) Og andetsteds har vor Frelser sagt: »Vé eder, I rige; thi I have faaet eders Trøst.« (Luc. 6, 24.) Og atter andetsteds: »Gaar ind ad den snævre Port; thi den Port er vid, og den Vej er bred, som fører til Fordævelsen, og de ere mange, som gaa ind ad den. Hvor snæver er den Port ikke og trang den Vej, som fører til Livet, og de ere faa, som finde den.« (Matth. 7, 13, 14.) Og atter en Gang, da en Mand spurgte ham, om det var faa, der bleve frelste, svarede han: »Anstrænger eder for at komme ind igennem den snævre Port; thi jeg siger eder: mange skulle søge at komme ind og skulle ikke kunne det. Naar Husfaderen er gaet ind og har lukket Døren, da skulle I komme til at staa udenfor og banke paa Døren og sige: Herre, luk op for os! Og han skal svare og sige til eder: jeg kender eder ikke, hvorfra I ere.« (Luc. 13, 24, 25.) Og igen siger han: »Hvo som ikke bærer sit Kors og føl-

ger mig efter, han kan ikke være min Discipel.« (Luc. 14, 27.)

Det er vor Herres og Frelasers Advarsler. Tag Crucifixet i din Haand og spørg dig selv, om det prædiker en Religion, som kan forliges med vor travle, verdslige og overdaadige Tids Tankegang; om det ikke lærer Underkuelse af Lidenskaberne, Selvfornægtelse, Korsfæstelse af Kødets med dets Lyster og Begæringer, som Apostlen siger; eller som vor guddommelige Herre selv har sagt: »Naar dit Øje forarger dig, saa riv det ud og kast det fra dig; det er dog bedre at gaa énøjet ind til Livet end at have to Øjne og blive kastet i Helvedes.Ild.« (Matth. 18, 9.) Dette er Guds Ord, Jesus, vor naadige, kærlige, medlidende Herre har selv udtalt dem. Det er ikke en stræng og hjærteløs Mands Ord, som minder os om, at »Kødets Visdom er Død,« fordi Kødets Visdom er fjendtlig imod Gud og kan ikke være undergivet Guds Lov.

Lad os derfor være paa vor Post imod de Ting, som ved deres Listighed og deres Styrke have Magt over os alle. *Hvis vi havde den ene Fod i Himlen, men opgav at fornægte os selv, — vi vilde falde ud af Naaden.*

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S,

---

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 22.

Søndagen den 2. Juni

1901.

En Gave, ingen bør nægte Jesus i Alterets allerhelligste Sakramente.

Den, der skriver disse Linjer, talte en Gang med en meget god Ven og ytrede til dennes store Forundring, at vi her i Danmark havde haardt Brug for en Forening til. »Hvilken da?« spurgte han; »der er jo ellers Foreninger efter enhvers Smag.« »Ikke destomindre er det sandt,« vedblev Undertegnede, »at vi trænge til én endnu, eller er det ikke unægteligt, at mange, faa Øjeblikke efter den Messe, i hvilken de have modtaget den hl. Kommunion, gaa ud af Kirken? Hvis man derfor stiftede en Forening med den ene Forpligtelse ufravigelig at holde et fuldt Kvarters Taksigelse efter Kommunionsmessen eller 20 Minuter, naar man kommunicerer udenfor en hl. Messe, vilde man derved ikke gøre noget særdeles godt mod vor guddommelige Frelser i det helligste Sakramente og mod sine Medmennesker? det synes jo nemlig, som om det er den eneste Maade at naa til dette Maal paa.«

Mine Ord angaaende en næsten tvingende Nødvendighed af en saadan Forening vandt min gode Vens fulde Tilslutning.

Tanken skal bringes frem nu til Christi Legemsfest, og Undertegnedes Mening er vel ikke at stifte en ny Forening, men at bønfalde Alle, som læse denne Artikel, om alvorlig at gaa i sig selv og foresætte sig urokkelig fast ikke at nægte vor guddommelige Frelser i Eukaristien en saadan Taksigelse efter den hl. Kommunion.

Man skulde ikke tro, at mine Ord havde en Begrundelse behov, eftersom Sagen synes at være saa indlysende. Dog, da Forstanden er saa fordringsfuld, at den næsten ikke vil nøjes med nok saa gode Grunde, og Hukommelsen saa svag, at Begrundelsen ikke bliver ved at fæstne sig tilstrækkelig skarpt i den, saa vil jeg ikke undlade at underbygge min Opfordring med Grunde.

Naar Talen er om Grunde for at haandhæve den omtalte Taksigelses Fornuflighed, saa er det navnlig to, jeg tænker paa, at nemlig Jesus i den hl. Kommunion viser os den største Ære og den største Naade; dog vil jeg endnu anføre andre Grunde og det langtfra intetsigende.

Jesus kommer til os. Som han fordem gik ind i manges Huse, saaledes gaar han ind i vort Legeme og forbliver dér længere eller kortere Tid, indtil Skikkelserne ere opløste og forsvundne. Det er en uendelig Ære, der herved bliver os til Del. Uendelig bruges ofte for meget stor, men i denne Sammenhæng maa det forstaaes i sin egentligste Betydning; at en virkelig uendelig Person aflægger os virkelig endelige Væsener et Besøg er nemlig en virkelig uendelig Ære. Men hvis saa er, saa fordrer Retfærdighed Gengæld fra vor Side, altsaa en uendelig Ære til Vederlag. Dog just her komme vi i den største Forlegenhed; vor Ævne slaar ikke til. Hvis vi ydmygede os af al vor Kraft, hvis vi hele vort Liv uophørlig og uden at bestille andet end af Hjærtets Dyb at gentage: uendelig Tak, kære Frelser, for den Ære, Du har vist mig, saa vilde vi alligevel ikke kunne gøre Jesus Gengæld for den Ære, han har vist os ved en eneste Gang at komme til os. Altsaa hvor ringe en Fordring at vise ham et Kvarters Ære ved at anerkende hans uendelige Majestæt og lade Hjærtet tale til ham! Én indvender maaske: »Det indser jeg meget vel, derfor forener jeg mig med alle fromme Mennesker her paa Jorden og med Himmelboerne og ønsker af inderste Hjærte, de skulle forene sig med min Stammen.« Men ofrer Du, min Christen, nu ikke en Gang ét Kvarter paa Din Taksigelse, kan man

saa ikke svare, at det, Du bekender med Din Tunge og Tanke, det nægter Du energisk ved Din Adfærd? Ja, selv om Du vilde tilføje, at eftersom intet skabt fuldtud kan lovprise Skaberen, som det sig hør og bør, saa betjener Du Dig af Din Frelser, der Jorden over paa utallige Steder offerer sig ogsaa som Tilbedelses- og Taksigelsesoffer til den allerhelligste Treenighed, altsaa ogsaa til sig selv, ja, i saa Tilfælde vilde jeg svare: »Det er sikkert en ikke noksom priselig Maade at takke paa, eftersom Du derved forener Dig med én, der takker og ærer uendelig i Ordets egentligste Betydning; men ikke desto mindre bliver det sandt, at Din personlige Taksigelse herved ikke bliver uendelig, ja Du gør ikke en Gang det, Du personlig og meget let kan, og det er det, Gud og Din Frelser først og fremmest sætter Pris paa. Hvad der saa mangler, det tager han beredvillig af sin guddommelige Søn, som om det kom fra Dig personlig.«

I vort Tilfælde gælder noget lignende som om Jesu' Lidelser. Han kunde have paaberaabt sig sin guddommelige Person og som Følge heraf enhver, selv den mindste Lidelses Uendelighed; men se, om han gør det; tværtimod siger han, i alt Fald ved sin Adfærd, til sin himmelske Fader: »Straf Synden paa mig, som om jeg ikke var en guddommelig Person, men blot og bart Menneske, og saa naar Du, Fader, har nedsænket min Sjæl og mit Legeme i et Hav af Smærter, sé saa hen til min guddommelige Person og tag, hvad Din Retfærdighed endnu har til Godt af den.« Saaledes skulle ogsaa vi først yde Gud det, vi kunne, i Taksigelse — rigtignok maa disse Ord, som det fremgaar af min Opfordring, forstaaes med stort Maadehold — og først derefter skulle vi føje Jesu' Tilbedelse og Tak i det hl. Offer til. Vor guddommelige Frelser vil med særligt Velbehag tage mod denne Taksigelse, som om den kom fra os.

Vi skyldte vor guddommelige Frelser — saaledes kan jeg forme den Tanke, jeg hidindtil har udviklet — i det

mindste 20 Minuters Taksigelse fra Kommunionøjeblikket at regne, fordi vi maa sande Hovedsmandens Ord: »Herre, jeg er ikke værdig til, at du gaar ind under mit Tag.«

Men hver Gang Jesus kommer til os i den hl. Kommunion, viser han os en enestaaende Naade, som det ligeledes er umuligt for os tilbørlig at takke for. Han, den hellige, stærke og salige forener sig med os for at hellige os, styrke os, fylde os med Fryd og give os et Pant paa vor tilkommende Salighed. Han siger derfor hos den hl. Johannes 6. Kapitel: »Ligesom den levende Fader har sendt mig, og jeg lever formedelst Faderen, saaledes skal ogsaa den, som spiser mig, leve formedelst mig.« Jesus kommer ind i os for at stemple vort Kød med sit forherligede Kød og for at udpræge sit elskværdige Billede i os, saa det bliver sandt, at »han bliver i os, og vi i ham,« og »ikke vi leve, men Christus lever i os.« At fatte tilfulde de Naadegaver, jeg her skildrer, er umuligt, men at de bære Vidnesbyrd om en grænseløs Godhed, det kunne vi forstaa.

Naar jeg ser hen til den hl. Kommunionens Virkninger, modtage vi rigtignok ingen uendelig Gave i Ordets egentligste Forstand, men det er uomtvisteligt, at der ingen Grænse er for Foreningens Inderlighed og den deraf flydende Forskønnelse, Styrke og Fryd, noget der for Størstedelen er afhængigt af vor Forberedelse. Vi skyldte altsaa — maa vi tilstaa — vor guddommelige Frelser med Henblik paa Virkningen en grænseløs Taknemlighed for hans Komme til os, men fillige en i alle Maader uendelig Tak, for saa vidt som det er en simpelthen guddommelig Person, der giver os disse Naadegaver. Det sidste følger tilstrækkelig klart af det første Punkt om Æren.

Nu er det vel sandt, at vi faa disse store Gaver af vor Frelser i selve Nydelsesøjeblikket, men fordi vor Frelser i et eneste Øjeblik gør os delagtige i umaadelig store Rigdomme, skulde vi saa ringeagte dem ved kun at sige ham et Par Ord til Tak og i alt Fald ikke tage Hensyn til hans Person, som har Krav paa en virkelig uendelig Tak og det

af os personlig. Synes Du altsaa ikke, min Læser, at langt fra at den Taksigelse, jeg af al Ævne opfordrer til, er for meget, er den saa ringe, som den kan være, naar vi ikke ville sætte os ud over al Sømmelighed?

Foruden disse to Hovedgrunde er der endnu nogle mindre væsentlige, der ere i Stand til i ikke liden Grad at støtte min Opfordring om en god Taksigelse.

Alterets allerhelligste Sakramente adskiller sig nemlig i noget fra de øvrige hellige Sakramenter. Medens de synlige Tegn i disse sidste ere selve Sakramenterne, saa er det synlige Tegn, Brødets Skikkelse, i det allerhelligste Sakramente kun en Betingelse for Sakramentet, *men Sakramentet er selve Gudmennesket*. Da nu selve Sakramentet vedbliver at være i os, saalænge Skikkelsen er til Stede, saa er det ogsaa rimeligt, at han vil vedblive at virke som Sakrament, saalænge han er dér. Gøre vi derfor vor Modtagelsesevne for Sakramentets Naade større, og det bliver den ikke blot ved den Naade, vi have modtaget i det første Øjeblik efter Nydelsen, men ogsaa ved at vi opildne Sjælen ved Tros, Haabs, Kærligheds og lignende Sjælsudgydelser til vor tilstedeværende Frelser, saa vil vor guddommelige Frelser ogsaa virke større og større Ting. Kort og godt: det, jeg har fremsat, er kun en Anvendelse af de to uomstødelige Grundsatninger om Sakramenterne, at de nemlig virke af sig selv, og at Naaden retter sig efter Modtageligheden eller den tilstedeværende Sjælsforfatning. Du ser altsaa, kære Læser, hvor dyrebare Øjeblikkene efter den hl. Kommunionens Modtagelse ere ogsaa af denne Grund, og at man handler klogt i snarere at dvæle for længe end for kort i Taksigelse til Frelseren under Brødets Skikkelse.

Naar vor guddommelige Frelser kommer til os i den hl. Kommunion, stiller han sig fuldstændig til vor Raadighed. Ingen Bøn vil lettere opnaa Bønhørelse end Bønnen efter den hl. Kommunion, eftersom vi lettest ville befinde os i en saadan Sjælstilstand, at ingen af de Betingelser mangler, som ere nødvendige for at opnaa Bønhørelse. Det eneste,

vi maa lægge for Dagen, er at vi skatte de himmelske Velgæringer, og det gøre vi ikke mindst ved at holde den Taksigelse, som jeg saa meget anbefaler, 20 Minuter efter Kommunionøjeblikket.

Men maaske véd Du ikke, hvad Du skal bede om? Føler Du da slet ikke, at en eller anden Lidenskab forulæmper Dig? Har Du ingen Sorg eller Kommer? Har Du ingen Børn, hvis Liv er faretruet? Man skulde tro, Du tænkte saaledes, ellers bliver det uforstaaeligt, at Du, min Christen, ikke benytter Tiden efter den hl. Kommunion bedre, og at tyve Minuter synes Dig for meget?

Mange Gange hører man til Undskyldning for en kort Taksigelse fremføre, at man ikke kan holde ud at knæle saa længe. Men hvem i al Verden fordrer en knælende Taksigelse; har man ingen Svaghed som undskyldende Grund, er det naturligtvis det bedste at forrette den knælende; dog det, det særlig kommer an paa, er en sømmelig Taksigelse, der kun kan forrettes i den allerede flere Gange fremhævede Tid, hvad enten man saa er siddende eller knælende.

Hvad de andre Undskyldninger om Mangel paa Tid og desl. angaar, saa ere de ikke meget værd, da de samme, som ikke have Tid til at holde en ordentlig Kommunionstaksigelse, raade over Timer til alle mulige Ting af langt mindre Interesse, ja til Ting, som ikke ere af nogen som helst Betydning.

Jesus viste os, vil jeg slutte min Opfordring, et højadeligt Hjærte ved at indstifte Altærets Hæmmeligheder. Lader os derfor behandle ham i al Fald adelig. Adel i Sindelag og Handlemaade ligeoverfor vor guddommelige Frelser er noget vidunderlig skønt i en Skabning.

Nægt ham altsaa ikke, min Læser, 20 Minuters Taksigelse fra Kommunionøjeblikket at regne, som Gengæld for den Ære og Naade, han viser Dig i den hl. Kommunion. Det er sandelig ikke for meget!

M. Osterhammel,
Præst.

Allevegne fra.

Politiken bringer i sidste Mandagsnummer en interessant Korrespondance fra Rusland, der omhandler *Leo Tolstoj's* Kamp mod den russiske Kejser og hans Kirke. *T.* har sendt Kejseren to mærkelige Skrivelser, hvori han søger at aabne dennes Øjne for de mangfoldige Ulykker og Skændsels-gærninger, hvorunder det russiske Folk sukker. Han skriver ikke til Kejseren som en ydmyg Undersaat til Selvherskeren over alle Russere, men som en dannet Mand vilde skrive til en anden dannet Mand, hvem han for Alvor vilde opfordre til at gøre sin Pligt. Og i Skildringen af *T.'s* Kamp mod den saakaldte orthodoxe Kirke kastes der et mærkeligt Lys over denne Kirke og dens Maade at haandhæve Religionens Krav paa. Andre Trossamfund tør vel nok være i Landet, men ingen »rettroende« har Lov til at forlade sit eget Samfund. Og Tvangen gaar saavidt, at civile og militære Embedsmænd, ja endog Børsmæglere og Børsnotarer hvert Aar maa møde hos rette Vedkommende og fremlægge Attest for, at de have været til »Skriftemaal og Altergang« — man kan tænke sig, hvilket modbydeligt Hykleri denne Tvang nødvendigvis maa fremavle, og hvor den maa virke demoraliserende. De fleste skrifte og gaa til Alters for ikke at skade sig selv og deres Familjer, men der er dog ikke saa faa, der arrangere sig paa anden Maade: der er nemlig i alle Stænder i Rusland Folk, som bogstaveligt leve af at skrifte og gaa til Alters! Mod en lille Erkendtlighed paatage de sig at besørge alt fornødent i Stedet for den, der ikke kan og vil bekvemme sig til at gaa med til det lovbefalede Hykleri; de gaa fra Kirke til Kirke, for alle Tilfældes Skyld forsynede med de paagældende Kommittenters Legitimationspapirer, skrifte og kommunikere og faa derpaa den behørig Præstestest. Der er Folk, som skulle have drevet det til paa Andres Vegne at skrifte og nyde Alterens Sakramente indtil ti Gange om Dagen! Man kan ikke undre sig over, om Foragten for denne Kirke er stor hos mange i Rusland. Det er helt andre Følelser, der gribe Fritænkeren i Frankrig, som bryder med Kirken — og heldigvis ikke bliver slæbt af Politiet til Skriftestolen — han hader den katholske Kirke, den bliver hans Livs bitreste Fjende, men Foragt føler han ikke for den, snarere Beundring i en vis Forstand. Der have vi Forskellen mellem Christi sande Legeme og en afreven Gren: som Christus blev hadet af Verden, hader Ver-

den ogsaa hans Kirke; men Sekterne og de frafaldne Dele foragter den Verden, som har dem i sin Vold som lydige og underdanige Tjenere. »Den hellige Synode« har banlyst *T.*, men har ikke voget at forulæmpe ham udvortes, saa han gaar fri og frank endnu bag sin Plov. —

»Den hellige Synode« her i Danmark, d. v. s. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har ogsaa i disse Dage truffet en Afgørelse, der har vakt en Del Opmærksomhed rundt omkring. Pastor *Ruhweder* var i sin Tid Præst i Aarhus Stift, men efter et skarpt Sammenstød med Biskop Clausen søgte og fik han sin Afsked. For ikke længe siden udgav han en Pjece om Grundene til sin Afskedigelse, hvori han fremførte meget stærke Angreb paa Biskop Clausen. Denne henstillede til Ministeriet, at dette skulde give ham Ordre til at anlægge Sag mod Pastor *R.*, men i Februar resolverede Ministeriet, at trods Beskyldningernes Grovhed var der dog ikke Grund til Sagsanlæg, da Ministeriet allerede ved Præstens Afskedigelse havde Lægeerklæring for, at *R.* »i længere Tid havde lidt af *sygelige Anfuld, under hvilke han ikke kunde antages at være fuldt tilregnelig og ansvarlig.*« Dette var i Februar, men allerede 25. April har det samme Ministerium meddelt Pastor *em. Ruhweder* Concession til at oprette en Privatskole her i Byen. Det er med en Del Forbauselse, at man sér Ministeriet give den Mand, det i Februar ikke turde ansé for fuldt tilregnelig og ansvarlig, allerede i April Tilladelse til at oprette en Skole. Og det bliver endnu mærkeligere, naar man betænker, at Hr. *R.* kunde oprette saa mange Skoler, det skulde være, uden ministeriel Approbation. Det sér næsten ud, som der er gjort Pastor *R.* Uret, som nu skal gøres god igen, men derved kommer Biskop Clausen til at staa i et noget mærkeligt Lys. Hvordan end Sammenhængen er, sér det hele underligt ud, og det var ikke for meget forlangt, at Offentligheden fik noget mere at vide om Sagen, da Hr. *R.* jo nu er ministeriel approberet Skolebestyrer her i Byen.

N. H.

Trykfejl, Side 135, Linje 6 fra neden staar *Absalon* i Stedet for *Ashjørn*.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 23.

Søndagen den 9. Juni

1901.

Organisationens Betydning paa Charitas-Omraadet.

Det er ikke uden Grund, at Herren i Lignelsen om den **B**etro Husfoged paaminder Lysets Børn om at lære af Verdens Børn, hvad Snildhed og praktisk Gennemførelse af deres Planer angaar; thi disse sidste ere i Reglen de første langt overlegne heri. Og dette gælder ikke mindst et Omraade, som vor Tid og vort Samfund har udviklet til noget ganske fortrinligt, nemlig de forskellige Samfundsklassers Organisation for at fremme et bestemt pekuniært eller socialt eller lignende Formaal. Lysets Børn staa heri ofte langt tilbage for Verdens Børn, for saa vidt som adskilligt Arbejde for moralske og kristelige Formaal lider i høj Grad under det, at Kræfterne spredes, *at Organisation i høj Grad mangler*. Og dette er saa meget mere underligt, som Christne just i deres Herres og Mesters store Værk, den hellige katholske Kirke, har den største og mægtigste Organisation paa Jorden for Øje, af hvilken de i omtalte Henseende netop kunde have meget at lære.

Her i vort Fædreland kan efter Sagens Natur Charitas ikke udøves i saa stor Udstrækning som i andre Lande, hvor den katholske Kirke er langt fyldigere repræsenteret, men det kan dog maaske være af Interesse for os at sé, hvorledes man i vort Naboland Tyskland og ganske specielt i Berlin har søgt at samle sig til et fast organiseret Arbejde paa Charitas-Omraadet. Der har i dette Land dannet sig *et almindeligt Charitasforbund*, som i Marts Maaned d. A. holdt et grundlæggende Møde i Berlin, af hvilket meget in-

teressante Møde vi her skulle give et Referat. Vi tage det efterfølgende af det tyske Maanedsskrift *Charitas*, som vi særlig anbefale alle, der ønske at sætte sig ind i de Udslag, som Næstekærligheden giver sig i Tyskland og forøvrigt ogsaa rundt omkring i den katholse Verden.

Forbundets Overpræsident, Prælat *Neuber*, aabnede Talerens Række med at udtrykke sin Glæde over at træde frem for denne Forsamling, fra hvilken der viftede ham et saadant Kærlighedens Aandepust i Møde. Nu til Dags gjaldt det om mere end at give en Almisse, det gjaldt om at øve den hele Sum af aandelige og legemlige Barmhjærtigheds-gærninger, som vor guddommelige Herre og Frelser havde opstillet som Barmhjærtighedens Program. Kunde en enkelt Forening, en enkelt Anstalt, en enkelt Orden være i Stand hertil? Hvor fandtes de Øjne, der kunde opdage al Elendighed, de Hænder, som havde Ævne til at afhjælpe den? Ligeoverfor Tidens store Opgaver kunde de enkeltes Anstrængelser kun yde saa overmaade lidt, men dog maatte vi aldrig blive trætte af at gøre godt, aldrig opgive at øve *Charitas* lige til vor sidste Stund, saa sandt Frelserens egne Ord lød: »Giver, og der skal gives Eder.« Derfor hilste Taleren denne nye Bevægelse i *Charitas*-Verdenen hjertelig Velkommen, ikke mindst fordi den vilde blive de mange Fattige og Ulykkelige til Velsignelse.

Efter ham tog Monsignore Dr. *Werthmann* fra Freiburg Ordet og sagde omtrent følgende: Ikke alene Bestyrelsen for det fælles *Charitas*forbund, men ogsaa alle Venner af den katholske *Charitas* i Tyskland sé med Haab og Forventning hen til dette Møde i Dag, fordi de vente, at det vil give *Charitas*bevægelsen i hele Fædrelandet et mægtigt Stød fremad. Hvad er Hensigten med Grundlæggelsen af dette Forbund? Dettets Statuter sige det tydeligt: »Alle katholske Anstalter, Stiftelser og Foreninger til Fremme af Velgørenheden i Berlin og Forstæder saa vel som enkeltstaaende *Charitas*venner træde sammen i en fri Forbindelse under Navnet »Katholsk *Charitas*forbund i Berlin og Forstæder«

for ad *planmæssig* Vej i *Fællesskab* at udøve og fremme Næstekærlighedens Gærninger.»

Vi ville i Dag grundlægge en hellig Alliance. Ved et indbyrdes Kærlighedens Forbund ville vi holde al Uenighed fjærn fra os, men samtidig skal hverken nogen Forening eller nogen Enkelt tabe noget af sin Selvstændighed eller individuelle Originalitet. Og ikke blot i Tro skulle vi være forenede, men ogsaa i Grundsætningerne for kristen Næstekærlighed. Vor Alliances Formaal er vel hovedsagelig Kamp; dog er det ikke nogen Kamp, der skal spilitte, men forbinde; den fremgaar ikke af Hævnfølelse, men af Kærlighedens mægtige Følelse; der skal ikke kæmpes imod Mennesker, men til Forsvar for Mennesker. Det er én Kamp imod Tidens materielle og moralske Nød. Som Tilfældet er ved ethvert Arbejde, saa er ogsaa her *Enighed i Arbejdet en ufravigelig Betingelse*. Til vore forhaandenværende Midler staar Tidens store Nød i et skrigende Misforhold. Desto mere ere vi forpligtede til at yde saa meget som muligt ved vore smaa Midler, og dertil hjælper Organisationen os.

Foruden den legemlige og aandelige er der paatvunget Soldaternes i Charitashæren endnu en Kamp, og det en højst ubehagelig, nemlig Kampen mod de professionelle Tiggere. Man har rettet den Bebrejdelse mod os, at den katholske Caritas uddelte Almisser uden al Kritik, uden at prøve, om Modtageren var værdig eller ej. Herimod maa vi protestere paa det bestemteste. En saadan Almissegiven er aldrig bleven ansét for en god Gærning af den katholske Kirke. Hvorledes forholder det sig med denne Fjende, have vi for Tiden mange af disse Snyltedyrr paa Velgørenhedens Legeme? Det er ikke let at afgøre, nogle Steder forekomme de ret hyppigt, ikke mindst skal dette Uvæsen florere i Paris i en saare uhyggelig Grad. Man kan ikke gaa for strængt til Værks herimod, og det bedste Middel er naturligvis kun at understøtte de virkelig trængende. Men at lære os dem at kende er netop Organisationens Opgave.

I de sidste 50 Aar er der blevet grundlagt mange Organisationer, navnlig fra protestantisk Side, som have udrettet meget Godt. Ogsaa Staten og Kommunerne træde til og bringe Hjælp, naar Nøden kræver det, med deres Fylde af sociale Kræfter. Saaledes staa vi ikke alene paa Velgørenhedens Mark, og Stat og Kommune ere ikke vore Modstandere, men fødte Forbundsfæller i vor Kamp mod Tidens Elendighed. Men vor Ære, *vor hellige Kirkes Ære* kræver, at vi ere i Stand til at kæmpe Skulder mod Skulder sammen med dem. Men det kunne vi kun, naar de enkelte Foreninger ikke længere staa adskilte, men staa sammen i en fast, fælles Organisaton.

Men *hvorledes skulle vi kæmpe?* Vore saa fortrinligt virkende Ordenssamfund, vore herlige Vincents- og Elisabeths-Konferenser behøve i de store Byer en *fælles Overledelse, hvis Opgave skal være at muliggøre Enhed og Sammenhæng i Arbejdet* og finde Midler og Veje til at fremme Charitassagen. Endvidere trænges der haardt til et fælles Efterretningsbureau. Charitasvennerne behøve ogsaa langt mere i vor Tid end tidligere Kendskab til »Fattigplejens Teknik«, ja at blive indførte og underviste i alle Grene af Charitas; ogsaa det skal vort Forbund tage sig af. Og Forbundet skal, saa højt det evner, kalde paa de unge Mænd, ikke mindst af de dannede Klasser, og forsøge paa at faa dem som Hjælpere i Kærlighedens Gerning.

Dog ikke alene de Fattiges, men ogsaa *vor egen Interesse* kræver, at vi ere uafsladelig virksomme, saa vidt vore Kræfter og vor Tid tillader det. Det er et alvorligt Spørgsmaal, som ingen kan skyde fra sig: hvad har jeg gjort, og hvad gjør jeg for min Sjæls Frelse? Og den, som har fundet det rette Svar herpaa, véd godt, at det er ikke alene at tro paa Frelseren, men ogsaa at leve med ham og tjene ham i alle de smaa og ulykkelige og fattige paa Jorden. Et socialdemokratisk Blad skrev i Vinter, da man i Anledning af den store Nød havde peget paa den velsignelsesrige Virksomhed, som den christelige Charitas udfoldede: »Ud-

springer virkelig denne Affodring med Suppe og Grød, der er en Fordærvelse for vor Tid, mon i Grunden af hin Drift, man kalder Kærlighed? Nej! Vi udraabe: *Lad dem sulte!* saa blive de førte paa den rette Vej, Selvhjælpens Vej!«
 Lad dem sulte! Det er et frygteligt Ord, som vilde drage skrækkelige Følger efter sig, hvis man vilde omsætte det i Gerning og give det sin fulde Udstrækning. Lad os hellere holde os til Frelserens Ord: »Kommer hid til mig alle, som arbejde og ere besværede, og jeg vil give eder Hvile.«
 I *denne* herlige Tjeneste, som ikke nedværdiger de Fattige, men gør dem til Frelserens Stedfortrædere og Værktøj, er det en Lykke at arbejde med. Lad os derfor efterfølge den guddommelige Kærligheds Bud, saa ville vi ogsaa erfare Sandheden af den salige Thomas a Kempis' Ord: »At være *uden* Jesus er et haardt Helvede; men at være *med* ham, hos de fattige, de syge, de forældreløse, det er et sødt Paradis!«

Efter ham fik den bekendte Pater *Bonaventura* af Dominikanerordenen Ordet. Han er én af Tysklands ypperligste Prædikanter, og hans Ord opflammede end mere den Begejstringens Ild, der havde grebet de forsamledes Hjærter. Her skal meddeles et lille Uddrag af hans Tale.

Hvis man tænker katolsk, *maa man egentlig byde alt, hvad der hedder Organisation, Velkommen* som noget med én selv beslægtet. Et Bevis paa sin Storhed og Guddommelighed har den katolske Kirke jo netop i sin vidunderlige Organisation. *Katholicisme er Organisation*, og den, der vil øve Charitas, maa slutte sig til en Organisation. Kærlighed faar først sit Segl ved den selvhængivende Uegennytte. I Organisationen maa det personlige træde tilbage for det saglige. Vor Virksomhed maa være maalbevidst og intensiv. I det charitative Arbejde fordærver ofte Egoismens Spire Frugten, førend den endnu er bleven moden.

Der er saa mange Damer, hvis Stilling og hele Livsforhold gør dem særlig skikkede til at deltage i Kærlighedsgerninger. Der findes mange Damer i de højere Stænder, som uden Kald til Klosterlivets Forsagelse, men ogsaa uden Lyst og Kald til Ægteskabet, føre et paa en vis Maade uvirksomt Liv. Hvis disse Damer kunde finde hinanden og uden at aflægge noget Løfte dog hengive sig til den virksomme Næstekærligheds Tjeneste og ganske stille sig til Raadighed

for Centralledelsen af Forbundet, saa vilde det være til stor Gavn for Charitassagen, ja et betydeligt Skridt fremad.

Vi maa staa sammen og i vor Tid netop i særlig Grad. Der er i den sidste Tid fremkommet forskellige Ytringer, som synes at tyde paa, at vi staa overfor en systematisk Bagvadskelse og Forfølgelse af den katholske Kirke. Lad os holde os fra konfessionelle Stridigheder og i Stedet for i sluttet Skare kæmpe mod hine Bestræbelser, som i Grunden ere rettede mod al Slags Kristendom. *Det* er ikke den rigtige Katholicisme, som Fjenderne skildre og opstille som det staaende Mønster, som den afdøde Vibiskop *Schmitz* saa smukt har sagt det: »Vi ville indsvøbe os i den hellige Kærligheds Kappe, og saa vil man faa at se, at Katholicisme er noget andet.« *Lad os derfor alle staa endrægtig sammen!*

Saa vidt Mødet i Berlin. Passer end ikke alt til vore danske Forhold, saa passer i hvert Fald de sidste Ord godt til os. Skal det blive opfyldt, som vi bede daglig, at der skal vorde vor hl. Kirke Frihed og Ophøjelse til Del, saa gælder det for os om ikke alene paa Charitasomraadet, men ogsaa paa alle andre Omraader *at staa endrægtig, med Skulder mod Skulder, sammen.*

Fra Portugal.

Frankrig har den katholske Kirke i den sidste Tid ikke havt blide Kaar, og fra Dagbladene vide vi alle, hvorledes Lovgivningsmagten just i denne Tid er optaget af, om muligt, at faa Kirken berøvet nogle af dens bedste og paa-lideligste Støtter. Mindre kendt er det, at Forholdene i Portugal for Øjeblikket ere endnu mere brogede, og at der forestaar Kirken en endnu alvorligere Ildprøve i dette Land. Kongen i Portugal benævnes vel »Hans mest troende Maje-stæt«, og Kirke og Stat ere forbundne i harmonisk Union, men dog er Stillingen saa sørgelig som mulig.

De portugisiske Biskopper synes ikke ret at være Her-rer over Situationen. Rent personligt ere de udmærkede, men som Corporation ere de yderst frygtsumme og afhæn-gige. Enhver Biskop i Landet er berettiget til en Plads i Rigsdagens Overhus, men de ere sjælden paa deres Plads, naar et katholsk Spørgsmaal behandles. Og under det vilde

og meningsløse Felttog mod de religiøse Ordener har Biskopperne ikke en eneste Gang løftet deres Stemme, medens de franske Biskopper have udvist et ganske andet Mod under lignende Forhold.

Det er Ordenerne, og især Jesuitordenen, som Forbitrelsen har rejst sig imod. Hvordan end Forholdene i Frankrig ere, er det dog sikkert, at Ordensfolkene i Portugal have holdt sig fjærnt fra al Deltagelse i Politiken; de *besidde ingen Rigdomme*, som kunne opvække deres Fjenders Misundelse, og deres Liv er rént og pletfrit. Hvad er da Forklaringen af de modbydelige Bagvadskelser og Forhaanelser, hvoraf det vrimler i Landets vantro og samvittighedsløse Presse? Disse Ordensfolk gøre, hvad andre hæderlige Ordensfolk gøre uden Forhindring i Lande, hvor der virkelig er Frihed, — de gøre deres Mesters Gærning, prædike og lære, pleje de syge, hjælpe de gamle og svage. Derfor blive de hadede og forfulgte af Religionens Fjender, og det er en Ære at blive forfulgt af saadanne Folk og i saadan en Sag.

Ikke mindst beklagelig er den portugisiske Konges Optræden. Han begunstiger de protestantiske Missionsselskaber og undertrykker af Ævne Ordenerne. Hans Dronning Amelia's Stilling er meget vanskelig, thi hun er en alvorlig Christen, som har beskyttet og hjulpet Ordensfolkene af yderste Ævne, og jo mere Stormen raser imod dem, des mere voxer hendes Iver for at hjælpe, hvor hun kan.

Det er de af Fritænkere og Frimurere inspirerede Blade, der have den største Lod og Del i Udviklingen. »Død over Jesuiterne« er Løsenet, og Aviserne bringe stadig Bunker af Løgne til Torvs. Ved en »Jesuit« forstaaes i Portugal forøvrigt ikke alene et Medlem af Jesu' Selskab, men det betegner ogsaa en hvilken som helst Ordenspræst. Nonnerne af de forskellige Ordener hedde »Jesuitinder«. Enhver Verdenspræst, som opfylder sine præstelige Pligter med Iver, udskaeldes og erklæres for »Jesuit«. Enhver katolsk Lægmand, som lever efter sin Religion, vrænger man ad som »Jesuit« og »Reaktionær«. »Jesuiterne«, hed det i et Blad, hvor der taltes i al Almindelighed om Ordenerne, »ere Snigmordere; de ere Tyve; de ere Løgnere. Enhver Jesuit er Landsforræder; han vil omvende Tyrk eller Jøde eller Protestant, blot for at faa dem til at tjene sit forbandede Selskabs Formaal.«

At Hadet og Forbitrelsen overalt er stor, kan ikke undre nogen, især da Landets usle Regering intet gør for at

standse Pressens Løgne eller Pøbelens Raahed, skønt bestaaende Lovparagrafer ikke alene give Regeringen Ret til, men endogsaa gøre det til en Pligt for den at skride ind. Det er kommet saa vidt, at i Lissabon og andre Dele af Portugal kan en Præst ikke vise sig offentlig paa Gaden i sin Embedsdragt uden Fare for at blive mishandlet og forhaanet. Hvorvidt det virkelig er kommet, viser efterfølgende lille Begivenhed, som for ikke længe siden er foregaaet i Santarem, Portugals gamle Hovedstad, 10 Mil nordøst for Lissabon. En fremmed Præst var kommen til Byen og uden at vide, hvad han havde at risikere, gik han ned ad Gaden i sin Kjole. Men hurtigt samlede en Pøbelskare sig omkring ham, som haanede ham og raabte: »Ned med Jesuiterne.« Præsten gik hen i Retning af en Kirke; men jo længere han kom frem, desto mere voksede Hoben. Fra Butiksdøre og fra Vinduer lød der ham talløse Forhaanelser i Møde. En Slyngel kastede Vand og Kartofler paa ham, og en Barbérdreng slog ham endog med en Kost, han tilfældigvis havde i Haanden. Da Politiet endelig langt om længe kom til Stede, befriede det Præsten fra den hylende Mængde og fik ham anbragt i en Vogn, hvis Kusk fik Ordre til at køre i Galop til Jærnbanestationen, hvilket han ogsaa gjorde, medens Sten regnede ned over Vognen under Bortkørslen. Ved Ankomsten til Stationen var Toget til Lissabon, hvorhen Præsten vilde, kørt, men Politiet var saa ivrigt efter at faa ham afsted, at de tvang ham til at tage med et andet Tog, der gik i modsat Retning. Og det Tilfælde er ingenlunde enestaaende. Det er kun én af mange lignende sørgelige Begivenheder, som have fundet Sted i de sidste tre Maaneder i forskellige Dele af det ulykkelige Land.

Saadan er Stillingen for Øjeblikket. Maaské skal det gaa, som det er gaaet saa ofte, at hvad Mennesker tænkte ondt, vender Gud til det gode, og at den katholske Kirke i Portugal skal gaa lutret og styrket ud af den nuværende Krise. Eller maaské er Fremtiden endnu mørkere og ulykkeligere end Nutiden, og det er umuligt at sige, hvor det vil bære hen.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 24.

Søndagen den 16. Juni

1901.

„Ned med Jesuiterne!” — „Leve Anarkiet!” — „Løs fra Rom!”

Det vil sikkert ikke være undgaaet nogens Opmærksomhed, som holder nogenlunde Øje med Begivenhederne i de forskellige Lande, hvorledes der i den senere Tid berettes om Forfølgelser imod Kirken baade i Øst og i Vest og i Syden. I Østerrige er »Løs fra Rom« Bevægelsen ganske vist bleven afsløret som en politisk-rationalistisk Bevægelse, men er derfor dog endnu ikke ophørt; i Frankrig er den uhørte Undertrykkelse af de religiøse Ordener bestandig i truende Anmarsch; fra Spanien lyder afvejlende Raabene »Ned med Jesuiterne!« og »Leve Anarkiet!«, det er Alterets og Tronens fælles Fjender, som synge i Kor. Egentlig er alt dette jo ikke noget nyt, men det er kun noget mere iøjnefaldende for Tiden, fordi der indløber lignende Beretninger samtidig fra en hel Del forskellige Lande — og det netop katholske Lande.

Naar nogen nu var lidt svag i Troen, da kunde han maaske let komme paa den Tanke: »Det er dog besynderligt, at Kirken allevegne synes lige forhadet, man skulde jo næsten tro, at den ogsaa virkelig selv giver Anledning til dette Had og den Forfølgelse, som den er Genstand for.« Saaledes forholder det sig (dog ikke; den sande, virkelige Grund dertil maa snarere søges i Kristi egen Forudsigelse: »Have de forfulgt mig, saa skulle de ogsaa forfølge eder.« (Joh. 15, 20). »De skulle udstøde eder af Synagogerne, ja der kommer den Tid, da enhver, som ihjelslaar eder, skal mene, at han viser Gud en Dyrkelse — og dette skulle de

gøre imod eder, *fordi* de hverken kende Faderen ellær mig.« (Joh. 16, 2). Se, her have vi den sande Grund angivet: dette skulle de gøre, *fordi* de hverken kende Faderen eller hans enbaarne Søn — kendte de Faderen og hans menne-skevordne Søn og dennes højbaarne Brud, hans hl. Kirke, kendte de ret Guds Vilje, og vare de selv gennemtrængte af den oprigtige Vilje at udføre eller idetmindste at respektere Guds Anordninger, da — vilde de ikke gøre det.

Men imidlertid have saadanne *Forfølgelser* ogsaa deres gode Sider; de have nemlig ofte netop den modsatte Virkning af det, som tilsigtes: *de styrke netop Kirkens Børn i Troen og vække dem til ny Iver i denne*. Allerede det, at man med Sindsro gaar de planlagte Forfølgelser imøde og med Taalmodighed bærer de ureffærdige Beskyldninger, som det bogstavelig talt regner ned med — allerede det vidner om en Troeskraft og en Dydsiver, som man næppe vil kunne opvise Magen til udenfor Jesu' sande Kirke. Denne, den hl. almindelige eller katholske Kirke er det jo ogsaa kun, eller i alt Fald mest, at Forfølgelserne gaa ud over; Anarkister, Socialister og de hemmelige Selskaber, de rase *værst* netop i de katholske Lande og det *af to Grunde*.

1) Disse Kristendommens Fjender ere snu og have snildelig udregnet, hvor de helst skulle tage fat for at komme Kristendommen til Livs; ved at angribe og undergrave den katholske Kirke vide de, at de ligesom *lægge Øxen ved Roden*; ved at rase allerværst imod den, give de den altsaa derved samtidig en ufrivillig, men betydningsfuld Anerkendelse.

2) En anden Grund til, at Hadet og Forfølgelsen mest gaa ud over *vor hl. Kirke*, er, at den ganske vist ogsaa er *mest udfordrende* overfor Vantroen. Der er jo ingen anden Kirke, intet andet Troessamfund, som med en saa ubøjelig Konsekvens og Standhaftighed holder fast ved Jesu' Lære og Forskrifter i deres fulde Helhed — som netop den katholske Kirke, uden Hensyn til, om den derved kommer i

aabenbar Konflikt med Nutidens tøjlesløse Krav om Frihed til alt mellem Himmel og Jord eller med de moderne Ideer om den saakaldte »Videnskabens Souverainitet« selv over Guds Ord, ja snart sagt over Gud selv. Medens andre Troessamfund næppe vove at stille Krav til Menneskene som f. Ex. om Skriftemaal, om Faste, om Søndagens Helligholdelse og lignende, saa holder den katholske Kirke bestandig fast ved disse fra Jesus og Apostlene nedarvede Skikke og Forskrifter, selv om det er noget, som koster Selvfornægtelse og stor Overvindelse. Medens andre Troessamfund roligt se paa, hvorledes Ægteskaber opløses, og de fraskilte atter vies med andre, saa hører derimod den katholske Kirke ikke op med at tilraabe alle, baade dem, som ville og dem, som ikke ville høre det, Herrens tydelige og klare Ord: »Hvo, som ægter en fraskilt, han bedriver Hor.« (Luk. 16, 18).

En saadan Fremgang fra Kirkens Side er ganske vist udfordrende overfor Vantroen og de ligegyldige, og derved skaffer Kirken sig mange Fjender, det ved den meget vel, men det er nu en Gang Kirkens Pligt at holde sig sin guddommelige Stifters Ord og Exempel efterrettelig, han, som sagde: »Jeg er ikke kommen for at ophæve Loven og Profeterne, men for at opfylde dem . . . Hvo som derfor overtræder ét af disse mindste Bud og lærer Menneskene saaledes, han skal kaldes den ringeste i Himmerige, men hvo som øver og lærer dem, han skal kaldes stor i Himmerige.« (Matth. 5, 17—19). Dette vor Frelzers Ord har Kirken til alle Tider — baade dens enkelte Biskopper og dens øverste Hyrder — rettet sig efter i deres egen Fremgangsmaade og i deres Forskrifter til deres undergivne, ja, vi høre saaledes allerede Apostlen Paulus i Overensstemmelse hermed give sin Discipel, Biskoppen Timotheus, denne Formaning: »Jeg besværges dig for Gud og Jesus Christus, som skal dømme levende og døde . . . forkynd Ordet, hold ved dermed i Tide og Utide, overbevis, forman, irettesæt med al Taalmodighed og Belærelse, thi der vil komme Tider, da de ikke

skulle fordrage den sunde Lære, men efter deres egne Lyster tage sig Lærere i Hobetal, eftersom deres Øren klø, og de skulle vende Ørene fra Sandheden og vende sig til Fabler. Men du, vær aarvaagen, taal alle Møjsommeligheder, gør en Evangeliets Gerning, udfyld din Tjeneste.« (II. Tim. 4). Saaledes har Kirken som sagt til alle Tider og overalt gjort det; ugenert og ubekymret om Rationalismens og Vantroens Kritik har den katholske Kirke bestandig indtil den Dag i Dag holdt sig disse vor Frelzers og hans Apostels Ord samvittighedsfuldt efterrettelig; og *heri maa vi netop søge Anledningen* til, at denne vor hl. Kirke allermest bliver Genstand ikke blot for Kristendomsfjendernes Haan og Spot, men ogsaa for deres Had og Forfølgelse. De vide, at den katholske Kirke er Kristendommens egentligste og virkeligste Repræsentant, dens egentlige og virkelige Bærer og Støtte, og derfor ville de fremfor alt denne Kirke til Livs, om det ogsaa skal ske med de ulovligste Midler, med den mest himmelraabende Uretfærdighed, som nu f. Ex. særlig i Frankrig.

Men ligesom Arbejde og Legemsøvelse styrker og hæder de legemlige Kræfter, saaledes styrkes ogsaa Troeskraften og Troesiveren ved de for Troens Skyld taalmodigt baarne Forfølgelser og Lidelser. Det har altid vist sig, at Forfølgelsernes Tid netop ogsaa var den Tid, der var allerfrugtbarest paa heroisk Dyd og Hellighed. Det se vi allerede i den før kristne Tid, hos Jødefolket. Dette Folk, som jo ellers i den sidste Tid før Kristus var sunket dybt i mange Henseender, sé vi jo netop i Forfølgelsernes Tid, særlig under den syriske Konge Antiochus, atter en Gang tage sig sammen og i Kampen for den fædrene Tro frembringe de herligste Exempler, selv paa Martyrheltemod, som ikke staa tilbage for de senere kristne {Martyrers Mod. »Navne som Eleazar og de makkabæiske Brødre ere sikkert alle Lærerne bekendte. — Endnu tydeligere og hyppigere viser det samme sig under de romerske Kejseres Kristenforfølgelser i de første Aarhundreder af vor Tidsregning, en Tid,

som man kunde kalde vor hl. Kirkes Glansperiode, hvor Stjerner af enhver Rang og Størrelse gik op over Kirkens Himmel, og som endnu den Dag i Dag er vor hl. Kirkes Stolthed og Pryd; de fleste og de største Helgener og Martyrer skrive sig netop fra hin Forfølgelsens Tid. Da Forfølgelserne derimod ophørte, da kølnedes mange Steder igen Troesiveren og afløstes af religiøs Slaphed og Ligegyldighed, en Jordbund, hvori de store Vranglærdomme og Kætterier fandt frodig Væxt. Den kristne katholske Troes uovervindelige og alt overvindende Kraft viser sig altsaa allerbedst netop i Trængslens og Forfølgelsens Tid. Exempler herpaa — men ganske vist i noget mindre Stil — har man ogsaa havt i senere Tider, som f. Ex. paa den franske Revolutions Tid og i vore Dage endnu under den tyske Kulturkamps Trængsler.

Og hvad er saa Følgeslutningen, som vi kunne drage af denne Overvejelse? Der er særlig to Tanker, som vi i det følgende ville fremhæve.

1) Naar vi se eller høre om det Had eller de Forfølgelser, som vor hl. Kirke mange Steder er Genstand for, maa vi ikke derved lade os rokke i vor Tro, men betænke, at det, som sagt, næsten er en *Nødvendighed*, at Verden *maa* forarges paa Kirken, ligesom den forargedes paa Kristus vor Frelser. »Kommer mit Ord ihu, som jeg har sagt eder, Tjeneren er ikke større end sin Herre, have de forfulgt mig, saa skulle de ogsaa forfølge eder.« (Joh. 15, 20). Og: »Dette har jeg talet til eder, for at I ikke skulle *forarges* . . . . men for at I, naar den Time kommer, skulle komme ihu, at jeg *har* sagt eder det.« (Joh. 16, 1—4). Saa maa vi da ikke heller forarges, naar vi høre eller læse om allehaande Rygter, men huske, at vor Frelser selv har forudsagt, at sligt vilde komme, og at det, som Apostlen Paulus siger, netop er en Naade fra Gud, som forundes os for at give os Lejlighed til at øve de herligste, de mest heroiske Dyder. Lader eder ikke forfærde af Modstanderne, hvilket er dem en Aarsag til Fortabelse, men eder til Frelse

og det fra Gud; thi eder er det forundt for Kristi Syld ikke blot at tro paa ham, men ogsaa at lide for ham, idet I have den samme Kamp, som I have set paa mig og nu høre om mig.« (Phil. 1, 28; cfr. Hebr. 10,32). I Stedet for at forfærdes eller tabe Modet, skulle vi hellere glæde os derover, i Lighed med Apostlene om hvem det hedder: »De gik bort fra Raadets Aasyn, *glæde over*, at de vare agtede værdige til at forhaanes for Jesu' Navns Skyld.« (Ap. Gj. 5, 41).

2) I Fredens Tid, eller naar *vi* ikke netop mærke til Had og Forfølgelse for Troens Skyld, da maa vi vogte os for, at vi ikke hengive os til Lunkenhed og Ligegyldighed, hvorved vi let kunne udfordre Guds Vrede, saa at han, for at vække os til ny Iver, skulde se sig nødsaget til at svinge Forfølgelsens Svøbe ogsaa over os.

Vi bør altsaa med andre Ord i det hele taget baade i rolige og urolige Tider holde os trofaste til Gud og hans hl. Kirke og ved Bestemthed og Fasthed i religiøs Henseende søge efter Evne at fremme Guds og hans hellige Kirkes fælles Sag; — dette skyldte vi baade Gud, Kirken og os selv.

F. R.

Ad Omvej.

Man gaar over Aaen for at hente Vand — saaledes siger man om den, der ad Omveje søger og finder, hvad han har lige for Haanden. Det Ord passer paa Lic. *I. P. Bang*, som i sidste Nr. af *Dansk Kirketidende* har skrevet en ret interessant Skildring af sine Indtryk af anglikansk Kirkeliv. Lic. *B.* hører til den danske Grundtvigianismes bedste Mænd, men medens flere af disse sé paa den katolske Kirke uden Bitterhed, gælder det ikke ham, som i nævnte Artikel siger om sig selv, at han ikke »kan færdes med Glæde indenfor isekteriske eller romersk-katolsk Samfund«, medens han »med anderledes aandelig Tryghed færdes indenfor den engelske Kirke«. Dog er det værd at bemærke, at den Omstændighed, at den anglikanske Kirke »i særlig Grad hævder det som sin Ære at svare til det »katolske« Ideal«, efter ham har »i høj Grad Krav paa vor Opmærksomhed.«

Hertil passer det ogsaa godt, at det, som Lic. *B.* glædes over i den anglikanske Kirkes Liv er just saadanne

Ting, som den har bevaret fra sin katholske Tid, og som Lic. B. ved at gaa ind i én af vore danske katholske Kirker kunde have fundet Magen til. Andre fra samme Lejr som han have glædet sig over dette og opfordret sine Meningsfæller til at lære af den katholske Kirke; det vil Lic. B. ikke. Han foretrækker at finde det samme i den anglikanske Kirke, og vi skulle i det følgende bese nogle af hans interessante Fund.

»Det er en liden sømmelig Maade, hedder det, »hvorpaa man her hjemme begynder og slutter sin Kirkegang. I England vil enhver Kirkegænger, naar han har naaet sin Plads, knæle ned i stille Bøn, inden han sætter sig; og det samme vil han gøre, inden han forlader Kirken. Men om noget saadant er der jo ikke Tale hos os. Det maa indrømmes, at vi i dette Punkt ogsaa staa tilbage for Tyskland, selv om man heller ikke dér just knæler. Men hos os kommer man ind i Kirken, finder sig en Plads, sætter sig til Rette, ser sig om, nikker til bekendte, taler maaske lidt med sin Sidemand, kort sagt: synes at have Trang til alt andet end at samle Sindet for helt og udelt at kunne deltage i Gudstjenesten. Ligeledes rejser man sig umiddelbart efter, at Salmen efter Prædikenen er sunget; ja, mange ses allerede at gøre Anstalter dertil under det sidste Vers. Der er noget usømmeligt i denne Maade at komme og gaa paa. Men det hænger selvfølgelig sammen med, at saa mange næsten betragte Gudstjenesten som væsenlig en Afholdelse af et religiøst Foredrag og have slet ingen eller en dunkel Følelse af, at Gudstjenesten skulde være Menighedens fælles Tilbedelse af sin Gud«.

Og længere nede hedder det videre: »Jeg har allerede et Par Gange nævnet, at der knæles i de engelske Kirker. Jeg maa tilstaa, at det var et af de Punkter, hvor jeg stærkest mærkede Forskellen mellem den engelske Gudstjeneste og vor egen, og hvor Sammenligningen unægtelig faldt ud til Fordel for den engelske. Det er en abstrakt og uvirkelig Betragtning, at det er ligegyldigt, hvilken Stilling man indtager i Bønnen. At knæle er en skøn og apostolisk Skik, og den falder godt i Traad med Bønnens Væsen. »Hvert Knæ skal bøje sig!« Det sker altfor lidt i vor lutherske Kirke. I en af Johannes Jørgensens sidste Bøger taler han lidt haanligt om, at det vist vil vare længe, inden »de stive lutherske Knæ« faa lært at bøje sig. Man skal ogsaa lære af sine Modstandere, at der er noget sandt i denne Bemærk-

ning. Hos os er det Præsten alene, der knæler, nemlig under Indgangs- og Udgangsbønnen. Men hele Menigheden bliver siddende. Naa, den er jo for saa vidt ogsaa undskyldt, da der som Regel ingen Knæleskamler findes. Men i sig selv er det mærkeligt og i Grunden, skulde man tro, netop romersk-katholsk, at lade Præsten knæle for hele Menigheden. Vi vilde jo dog, og med Rette, ikke taale, at Præsten drak Kalken paa Menighedens Vegne; hvorfor have vi saa indført dette, at kun Præsten og ikke Menigheden knæler under Bønnen? For mig var det skønt, og jeg følte det som en Vederkvælgelse at knæle i Syndsbekendelse og Bøn ved de engelse Gudstjenester.«

Og endelig blandt meget andet, som var værd at fremhæve, fortjener følgende at blive lagt Mærke til: »Gudstjenestens liturgiske Karakter gør det muligt, at der kan holdes daglige Gudstjenester. Derimod har den hos os gældende Anskuelse, at man ikke kan holde Gudstjeneste, uden at der prædikes, ført til, at vore Kirker som Regel staa lukkede de 6 Dage om Ugen. Først i nyere Tid har man dog hist og her aabnet Kirkerne for Morgenandagt. Men ved at gaa i Oxford og se de dejlige Kapeller, som høre til Kollegierne dér, slog det mig, hvilken Betydning den liguriske Gudstjeneste eksempelvis har haft i England for Kirkens Forhold til Universitetslivet. Thi havde Prædikenen her hørt nødvendig med til Gudstjenesten, saa vilde det være meningsløst at have alle disse mange Kapeller. Det vilde da være mere end tilstrækkeligt, om der blev prædikeret i 3—4 af dem hver Søndag. Nu derimod kan der holdes Gudstjeneste i dem alle; i adskillige af dem 2 Gange daglig.«

Vi tage Afsked med Lic. B.s Rejseindtryk i fuld Enighed med ham om det glædelige i Anglikanernes kirkelige Liv og med Ønsket om, at han bedre maa faa Øje for, hvorfra saavel det Liv som alt andet skønt kirkeligt Liv har sit Udspring og første Kildevæld, fra den hellige, katholske Kirke, opbyggt af Jesus selv med Apcslen Petrus som Grundvold.

N. H.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JORGENSEN

Nr. 25.

Søndagen den 23. Juni

1901.

Tvunget Skriftemaal.

Mange Protestanter sætte Pris paa Skriftemaalet. De føle, at det svarer til en Trang i den menneskelige Natur, og at det virkelig vil kunne være en Redningsplanke for Sjælen. Men altid hører man dog den Anke mod Skriftemaalet i den katholske Kirke: det er en Tvangssag med eders Gaaen til Skrifte, og derved bliver det hele betydningsløst!

Der kan udøves Tvang paa to Maader. Tvang kan være af fysisk og af moralsk Natur. Naar Talen er om Skriftemaalet, er der ikke Tale og har aldrig været Tale om Tvang af den første Art. Blev den anvendt, vilde Skriftemaalet avle Hykleri. Men, som sagt, den anvendes ikke af den gode Grund, at den katholske Kirke ikke har Magt til det, og den vilde ikke engang blive anvendt, om den var gennemførlig, saa den kunne vi ganske sé bort fra.

Tilbage staar den moralske Tvang. Hvad forstaas der ved den, naar Talen er om Skriftemaalet? Den katholske Kirke lærer, at for at være et ægte Kirkens Barn, ja for at eje Guds Naade, maa enhver Kristen *mindst* én Gang om Aaret skrifte sine Synder for en Præst. Heri bestaar Tvangen. Men hvad den Tvang angaar, er det uomstødelig vist, at *kun igennem den bliver Skriftemaalet en virkelig fri Sag.*

Var Skriftemaalet noget frit, saa man brugte det eller ikke, som man fandt for godt, *saa vilde enhver, som gik til Skrifte, derved sætte et Særpræg paa sig selv.* Gik én, som var mistænkt for én eller anden Forbrydelse, til Skrifte, hvad vilde enhver, som saa ham nærme sig Skrifte-

stolen, tænke andet, end at han nok alligevel var skyldig og vilde hen og lette sin Samvittighed? De færreste vilde det vel gælde, men vilde ikke enhver sætte sig i et ganske særligt, personligt Forhold til Præsten fremfor dem, der ikke brugte Skriftemaalet? Og herved vilde det frie, utvungne i Skrifmaalet forsvinde.

Og hvad vilde Skriftemaalets Frihed blive til i en Skole, hvis det ikke var en tvungen Sag for Børnene? Hvilken Sladren, Mistænken, Bagtalelse vilde det ikke fremkalde om dem, som gik til Skrifte: enten er det naturligvis Søren, der har stjaalet den Tokrone i forrige Uge, siden han er til Skrifte i Dag, eller Marie skal altid indsmigre sig hos Præsten, det er derfor, hun gaar til Skrifte hver Maaned, saaledes vilde det hedde, hvis Skriftemaalet var »frit.« Men under den nuværende Ordning kan der ikke være Tale om sligt, de gode Børn og de slemme Børn gaa til Skrifte, og man opfylder kun sin almindelige Kristenpligt herved. Det gælder smaa og det gælder store, at Tvungen til Skriftemaalet er det Gærde, som vogter baade Hemmeligheden og Friheden i Skriftemaalet.

Men et endnu gør det tvungne Skriftemaal. Det er en mægtig Hjælp for de mange, som under Livets Besvær, Møje, Kampen for det daglige Brød eller den almindelige Tilbøjelighed til Sløvhed kunde blive fristede til helt at opgive Kontrollen med sit aandelige Liv. Det er det yderste Minimum, Kirken har fastsat, at én Gang maa man standse og fæste Blikket paa sin hele Livsvandel, baade den, som Mennesker kende, og den, som kun Gud kender, og igennem Anger og Bod og Sjælens Hengivelse til Frelseren give sit aandelige Liv den rigtige Retning. Men uden det bestemte Paabud vilde mange Mennesker, trods de bedste Forsætter, opgive den aandelige Kamp.

Vilde nogen endelig sige: men den, der skriver, han sætter dog ogsaa et Særpræg paa sig i Modsætning til dem, der ikke skriver. Herpaa kan der ikke bestemt nok svares nej, thi det er den, som ikke skriver, der sætter Særpræget

paa sig. »Han praktiserer ikke,« sige de i Frankrig, «han er en daarlig Katholik,« hedder det hos os.

Derfor føles Tvangen til Skriftemaal ikke som nogen Tvang hos de gode Katholiker. At skrifte kan undertiden være en Overvindelse, men ingen Fremgang i det aandelige Liv finder overhovedet Sted, uden man overvinder sig selv. Og alle gode Katholiker vilde overfor Skriftemaalet allernødigtst have den Ændring, at Skriftemaalet skulde blive en «fri Sag»; thi først derved vilde der komme *noget tvunget ind deri*.

Skulde nogen Protestant læse disse Linjer, var det maa-ské værd at gøre opmærksom paa, at »Tvangen« gælder kun Skriftemaalet selv; enhver Katholik kan vælge mellem alle de Præster, han kender, hvem han helst vil have til sin aandelige Raadgiver og Vejleder. *Niels Hansen.*

Rundskue.

Hver udkommer i Englang et Blad af en egen Art. Dette Blad bringer nemlig ingen selvstændige Artikler, men er kun et Sammepluk af alle øvrige engelske Aviser, en Sammenstilling af alle interessante Artikler eller Stykker af Artikler i den hele Presse. For den, der har Interesse af at følge det aandelige Livs Bevægelser, vilde et lignende Ud-drag af Pressens Udtalelser i sidste Uge i vort Fædreland være ret underholdende, da der har været kæmpet fra forskellige Sider om vigtige Spørgsmaal baade i Hovedstadens og Provinsernes Presse, og vi skulle derfor anvende nogle af *Katholikens* Sider i denne Uge til at give et lille Referat af nogle af de interessanteste Sager, som have været til Behandling.

I *Socialdemokraten* og *Kristeligt Dagblad* har der været ført en ret hidsig Kamp om de socialistiske Lederes Uegennyttighed i deres Arbejde for Partiets Sag. Sognepræst *Ifversen* rettede til at begynde med i *Kr. D.* et alvorligt

Angreb paa Socialistlederne, især paa tre ikke navngivne Herrer, hvis private Opførsel en Aften i Vordingborg var gjort til Genstand for nærmere Behandling i én af en forhenværende socialdemokratisk Agitator udgiven lille Piece. Angrebet var egentlig af en uhyggelig, personlig Art, og Bladene af de forskellige Partifarver have taget bestemt Afstand fra Pastor *I.*s Fremgangsmaade, hvad man ogsaa maa give dem Ret i; saaledes hedder det i *Flensborg Avis*:

»En bekendt Missionspræst faar Lov til paa Forsiden af »Kristeligt Dagblad« at snuske i ham fuldstændig uvedkommende sjofle Historier, der hidrøre fra en tvivlsom Person og fortælles om Mænd, hvem Pastor *Ifversen* i sin Artikel udtaler, at det er ham godt bekendt, hvem de ere.

Det synes ikke at være gaaet op for Pastor *Jul. Ifversen*, at en Missionspræst lige saa lidt som andre ordentlige Mennesker bør give sig af med det Slags private Spionage og tilsvarende Angiveri.«

Interessantere ere de Oplysninger, der ere fremkomne om Bekostningerne ved den socialistiske Administration og Agitation. Saaledes har »Arbejds mændenes Forbund« 1898—1899 i 14 Maaneder maattet udbetale omtr. 40,000 Kroner som Administrations- og Agitations-Udgifter. Efter at dette var fremhævet fra Modstandernes Side hævdede *Soc.-D.*, at disse Udgifter ikke kunde kaldes store, naar man betænkte, at det nævnte Forbunds Regnskab i de 14 Maaneder balancerede med ikke saa lidt over en Million Kroner, ligesom dets Virksomhed har skaffet Medlemmerne stor Forøgelse i deres Indtægter ved at skaffe dem større Løn for deres Arbejde. Og samtidig riposterer Bladet ret kraftigt ved at fremdrage Regnskabet for »Kristelig Forening for vildfarne Børns Redning«, som nylig er bleven offentliggjort. Foreningen har udsendt en Pastor Christensen, og det fremhæves, at han har indbragt Foreningen ca. 5140 Kr. Men samtidig opføres der til Løn, Rejseudgifter osv. for den samme Pastor Christensen 3717 Kr. Altsaa: Af de 5140 Kr., som Pastor Christensen indsamlede, ere kun 1423

Kroner komme Bornene til Gode, Resten, de 3717 Kr., er gaaet med til selve Indsamlingen. Den nævnte Forening modtog i 1900 i egenlige Aarsbidrag 15,743 Kr. 82 Øre. Til Administration og Agitation medgik i det samme Aar 11,240 Kr. Til denne Parallel, som *Soc. D.* saaledes drager, svarer *Kr. D.* ikke et Ord. Det hævder fremdeles, at de omtalte 40,000 Kr. betegne en stor Ødselhed, men har ikke *et eneste Ord* at sige om nævnte Pastor C.s Rejse-udgifter m. m

Baade ved denne og ved andre Lejligheder har *Social-Demokraten* svælget i Præstehistorier. Snart har det bragt en lang Historie om en jydsk Præsts Usædelighed, snart fortæller det om »en umenneskelig Præst« i Tyskland, snart om »Helvedespræster« ved Varde, snart i sin Feuilleton om de utroligst slette Præster og Jesuiter. Det er uendelig meget Giffør, dette Blad udsaar mellem Mennesker fra Dag til Dag! Den eneste Lykke er, at en Del af det Frø er ufrugtbar, det slaar ikke Rod i Hjærterne; ellers vilde den københavnske Arbejderstand være anderledes fordærvet, end den er. Mange læse al den Gudsfornægtelse og al den raa og usædelige Tale uden at drage Konsekvenserne for eget Vedkommende, uden at sige sig løs fra de Rester af kristelig Tro og Moral, som endnu ere tilbage hos dem fra Barndommens Opdragelse.

Angrebene paa den katholske Kirke have i den sidste Tid ogsaa været hyppige i Pressen. Det er ofte gyselige Ting, som have tildraget sig, i Reglen langt herfra, i Spanien, Italien eller lign. Ofte er det en stakkels Nonne, som med Vold og Magt holdes tilbage i Klosters rædsomme Tvang. Protestanterne skulde blot vide, hvor mange af dem, der bede om Indtrædelse i et Kloster, efter kortere eller længere Tids Forløb blive *sendte bort* fra det Kloster, hvor de gerne selv vilde blive. For nogen Tid siden fandtes i en jydsk Avis følgende haarrejsende Beretning, som vel har været at finde i mere end én Avis:

»For et Par Dage siden forsøgte en 30aarig Nonne at

flygte bort fra Hieronymus-Klostret i Barcelona. Hun sprang ud af et Vindue, men blev saa stærkt kvæstet, at hun kun med Møje kunde slæbe sig hen til et Apothek, hvorfra hun blev bragt til et Hospital, som staar under klerikal Opsigt.

I den Anledning har der rejst sig en stærk Bevægelse i Barcelona. Befolkningen har forgæves søgt at befri den bortflygtede Nonne fra Hospitalet og har desuden gjort Forsøg paa at storme flere Nonneklostre, men disse ere blevne omringede af Gendarmer, som hidtil have afvist alle Angreb.

De stedlige Blade paastaa, at der i alle Klostre udøves Tortur mod de genstridige Munke og Nonner. Meget hyppigt hører man Skrig og Nødraab fra dem, og det er ikke saa længe siden, at en Nonne blev kastet levende i en Brønd, som derefter blev tilmuret.

Der hængaar næppe en Maaned, uden at man i Spanien hører om Flugt og Selvmordsforsøg blandt Nonnerne. Ifølge en foreliggende Statistik er der forefaldet over 200 saadanne Tilfælde i de sidste tre Aar, og efter hvert enkelt Tilfælde har Ledelsen for det paagældende Kloster erklæret, at Vedkommende var sindsforvirret. Domstolene erklærede sig altid tilfreds med denne Forklaring, og dermed er Sagen afgjort, thi i Spanien hører Statsmagten op ved Klosterporten.«

* * *

Nogle Dage efter fandtes i samme Avis et Gensvar fra én af Abonnenterne, som vi gengive nogle Uddrag af, idet vi ere ganske enige med den anonyme Skribent om, at en slig Artikel egentlig ikke fortjente at tages alvorligt; dog for de Protestanters Skyld, som i al Troskyldighed tro paa sligt, og for de Katholikers Skyld, — saadanne findes virkelig — som foruroliges ved sligt, er det dog maaske godt, at der svares endog paa saadanne Taabeligheder. Det hedder i nævnte Artikel: »Enhver, som kender noget til Forholdene i de sydlige Lande, hvor Befolkningen for største Delen ganske vist er katholsk, men hvor »Pøbelen« er falden i Socialisternes og Anarkisternes Hænder, og Regeringens Tøjler ere i Frimurer- og Jødehænder — enhver, siger jeg, som kender noget til disse Forhold, véd ogsaa, at den Slags Historier, som periodevis, næsten regelmæssigt, ved hvert Valg til Cortes sættes i Omløb, kun er »Valgflæsk« og »Valgløgne«, som Anarkister, Socialister og Jøder, kort sagt de antiklerikale, betjene sig af for at mele deres egen Kage

og vække Misfornøjelse og Mistillid overfor det bestaaende, baade Kirke og Stat; derfor raabe de i Munden paa hinanden, ikke blot: »Ned med Jesuiterne!« men ogsaa: »Leve Anarkiet!«; det er Alterets og Tronens Fjender, som synge i Kor.

Der stod ogsaa i Artiklen en lille Bemærkning om, at i Spanien hører Statsmagten op ved Klosterporten. Det var maaské saaledes i gode, gamle Dage,

»hvor Haand i Haand man Bisp og Drot
ej sjældent saa' for Øje«,

men det er desværre noget, som ogsaa dernede snart kun hører Fortiden til, al den Stund den frimureriske, rationalistiske Regering i de sydlige, katholske Lande bestandig søger paa enhver optænkelig Maade at chikanere Kirken, Præsteskabet og Klostrene, og der bliver sandt for Dyden ikke lagt Fingre imellem; jeg kunde fortælle Exempler herpaa, som ere bevislige.«

Ogsaa i en anden jydsk Avis, nemlig *Aarhus Stiftstidende*, har den katholske Kirke været angrebet og forsvaret, dog i en mere alvorlig Sag, nl. ang. den saakaldte nyprotestantiske Bevægelse i Frankrig. Til Belysning af denne har Pater *Ign. Schmid* efter »Germania« skreven en meget læseværdig Artikel, som vi gerne gengav i sin Helhed, om Pladsen tillod det. Vi maa nøjes med at tage Slutningen af nævnte Artikel, hvori det hedder: »Den bitreste Dom, der er bleven fældet over den ny protestantiske Bevægelse er den, at endog de orthodoxe Protestanter, der allerede før havde været til i Frankrig, have trukket sig tilbage fra den. En Tid lang troede de i de frafaldne Munke og Præster at have fundet rigelig Erstatning for dem af deres Præster, der havde forladt den protestantiske Kirke og havde søgt verdslige Stillinger. Kun altfor hurtigt skulde de blive skuffede og maatte til deres Ærgrelse gøre den Opdagelse, at de ny Sjælesørgere ikke vare bedre end deres Forgængere, og at de kun daarligt skjulte deres Vantro under tomme Talemaader.

Én stor Skade har Løs-fra-Rombevægelsen tilføjet Kirken i Frankrig, nemlig den, at de nyprotestantiske Præster have ført Bibelkritiken ud blandt Mængden, og dette paa et Tidspunkt, hvor man i altfor stor Sorgløshed ikke var tilstrækkelig forberedt paa en Paavirkning fra denne Side.

Efter den frafaldne Abbé Charbonnels Opgivelse er Tallet paa de frafaldne Præster 348, et Tal, der sandsynligvis er altfor højt. Det vil for Resten i Forhold til de 50,000 katholske Gejstlige i Frankrig ikke sige mere end $\frac{7}{10}$ pCt., eller efter danske Forhold at regne vilde det være det samme, som om syv af Folkekirkens Præster vilde gaa over til en anden Religionsbekendelse.

Den protestantiske Agenda (Aargang 1900. Side 157), der sikkert ikke har været tilbøjelig til at sætte Tallet for lavt, finder nu 650,000 Protestanter i Frankrig. For 100 Aar siden gaves der, efter hvad Rabaut St. Etienne, Præsident for »Constituanten« meddeler, 2 Millioner Protestanter i Frankrig. I Forhold til den øvrige Befolknings Tilvæxt skulde disse to Millioner nu være blevne til tre; men i Stedet for findes der — alle Sekter og Afskygninger medtagne — kun 650,000 Protestanter.

Den protestantiske Pastor Arnaud af Castillon beklager dette dybt og skriver: »Det er kun altfor sikkert, at vore Kirker affolkes i en frygtelig Grad.« Han forudsiger den Dag, da alle de gamle protestantiske Kirker paa Landet ville blive en »Saga blott«; og det protestantiske Blad »Le Signal« gentager det samme.

Alt dette beviser paany, at vi have al Grund til at være meget tilbageholdende med at fæste Lid til den Slags konfessionelle Efterretninger, der ere tagne fra Udlandet og udnytted til Angreb mod den katholske Kirke.«

Der kunde være endnu mangt og meget af Interesse, som ogsaa fortjente at fremhæves, men det allerede anførte faar af mange Grunde være tilstrækkeligt; det vidner om, at der er aandelig Bevægelse nok i vort Folk; naar der nu blot maa findes Vejledere nok til at føre den ad sunde og sande Baner!

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 26.

Søndagen den 30. Juni

1901.

Jo'n Arasons Bispekaabe.

◊ Som man overalt, hvor Katholicismen har været, finder Levninger af den, saaledes ogsaa paa Island. Jeg skal omtale én, Hólarbispens Korakaabe.

Den er syet af Fløjl; paa Forsiden er der to brede Bræmmer med indvævede gudelige Billeder; ogsaa Slaget paa den er prydet saaledes. Jeg husker tydelig den hl. Martyrinde Katharinas Billede; hvad de øvrige Medailloner fremstille, har jeg glemt.

Kaaben benyttedes indtil for kort Tid siden af de lutherske Bisper, naar de holdt Ordination i Reykjavik, maaske i det Øjemed at knytte den kirkelige Nutid og Fortid sammen og give Præstevielsen paa Island Skin af Gyldighed.

Hvorom alting er, for nogle Aar tilbage anskaffede Stiftsøvrigheden en ny, og den gamle ærværdige beror nu i et Glasskab i Reykjaviks Musæum.

Det hele kunde tage sig ud, som om det efter Guds Styrelse ikke vilde sømme sig, at uretmæssige Tilsynsmænd brugte den, efterat den Kirke, som har retmæssige Arvtagere til den, atter satte sig fast paa Island. Fra Kirkestyrelsens Side kan der naturligvis ikke være Tale om en saadan Opfattelse, og Forandringen foretoges kun, fordi Kaaben led af Ælde, og der som Følge deraf ikke maatte ventes længer, om man vilde bevare dette Mindesmærke om Islands katholske Fortid til kommende Slægters Historiegranskning. Men, som bekendt, Gud lader Menneskene skalte og valte og opnaar ikke desmindre sine Planer. M. O.

Som man saar —.

Der klages fra protestantisk Side over et Sværmeri, der i de senere Aar er dukket op, navnlig indenfor Indre Missions Kredse. En Hr. H. beklagede sig saaledes forleden i »Nationaltidende«s Søndagstillæg over, at Agitationen for Sværmeriet nu ligefrem var sat i System, idet der er startet et Ugeblad »Sandhedsvidnet«, »hvis Opgave er at prædike fuldkommen skriftstridig og halv forrykt Kristendom ind i de Folk, som holde og læse det.« Der tilføjes, at Bladets egentlige Leder og inspirerende Aand er tidligere Præst ved Getsemanekirken *H. I. Mygind*, der i sin Tid havde et godt Navn i Menigheden.

Efterat Hr. H. har citeret nogle Prøver af »Sandhedsvidnet«, tilføjer han: »Man skulde ikke tro, at H. I. Mygind havde endog det tarveligste Kendskab til Fortolkning af det nye Testamente, naar han kan faa sig selv og andre til at sluge den Slags theologiske Kameler.«

Hvad nu Indholdet af »Sandhedsvidnet« angaar, kan det gerne være, at det, som Hr. H. skriver, er noget Galimathias, det er ikke Hensigten her at komme nærmere ind paa dette Spørgsmaal; derimod kunde det være interessant at faa at vide, med hvilken Ret Hr. H. opkaster sig til Dommer over Pastor Myginds Fortolkninger af Skriften. Ved at stemple Pastor Mygind som Sværmer, hævder Hr. H. samtidig, at hans Opfattelse af Skriften er den rette i Modsætning til Pastor Myginds; men hvorfor maa Pastor Mygind ikke fortolke Skriften, saaledes som hans Opfattelse tilsiger ham det? Den lutherske Kirke gør jo ikke Krav paa at sidde inde med det ufejlbare Læreembede, følgelig maa den tage Konsekvenserne af dens Tilhængeres frie Forskning og Fortolkning. Paa denne Ret er hele Lutherdommen baseret, og uden dens Anerkendelse og Hævdelse af den lutherske Kirke vilde der jo ikke være nogen Protestantisme. Luther kunde selvfølgelig ikke have grundlagt et nyt Kirkesamfund med en Lære, der i saa meget afveg fra den katholske Kir-

kes, uden at benytte det som Udgangspunkt, at denne Kirke ikke havde Krav paa at være den eneste rette Fortolker af Skriften. Da Luther fremsatte sin Lære, var der ingen anden end den katholske Kirke, der havde Avtoritet til at stemple den som Vranglære, men i den lutherske Kirke er der ingen, som overfor deres egne Trosfæller kunne kræve denne Ret, thi da gøre de netop det samme, som de bebrejdede den katholske Kirke, og saa ere de ikke Lutheranere, naar de fornægte en af deres Reformators væsentligste Paastande og borttage Fundamentet for Protestantismen.

Reiffenstein-Hansen.

* * *

Den ærede Indsender har ganske Ret i sin Betragtning, at Protestantismen, udformet som den er i de forskellige Statskirker med bestemte Lære- og Bekendelsesskrifter, beror paa en hartad utrolig Selvmodsigelse. I én Forstand maa vi Katholiker takke Gud for denne Selvmodsigelse, thi derved er der blevet reddet saa meget af Kristendommens Indhold, at den énfoldigt troende Protestant, der ikke har kunnet faa et andet og bedre Syn paa Kristendommen, i det, han har tilovers, dog har gode Muligheder for at blive frelst. Hvorledes det derimod er muligt for dannede Mennesker, der kunne læse og tænke selvstændigt, at hævde Protestantismen som berettiget, ja blot fornuftmæssig Form for Kristendommen, er vanskeligere at forstaa; dog véd man, at det tilvantes Magt over et Menneskes Tankegang kan være uendelig stor, og i hvert Fald tør man ikke, uden tvingende Grunde, antage om nogen, at han lever med en daarlig Samvittighed paa et Punkt af saa afgørende Vigtighed; snarere maa man vel tro, at en saadan, paa Grund af manglende Vejledning, aldrig har faaet Øjnene op for Kirkespørgsmaalets grundlæggende Betydning, og at Gud saa ikke har draget ham, som han har draget andre, fordi han havde en Gerning, han ogsaa kunde bruge hint Menneske til andet Steds. At der findes dem, der ikke have villet sé Sandheden, er vel ogsaa

muligt; snarest er det vel saa gaaet saaledes, at vedkommende Forsker, der begyndte at ane Sandheden og overskue de Konsekvenser, som dens Antagelse vilde medføre for ham paa alle Livets Omraader, har brudt af, har ophørt med at gaa videre i den Retning, før Sandheden maatte overvælde ham, og har ført sin Tænken og sit aandelige Arbejde ad andre, for ham personligt mindre farlige Baner. Dette kan naturligvis ikke paastaas med Bestemthed om nogen; denne Sadlen om, her er hentydet til, kan være foregaaet halvt eller helt ubevidst for vedkommende, men der kan findes, endog i nogle af vore største Mænds Skrifter, Udtalelser, der synes at maatte faa én til at tænke paa sligt.

Hvad den Bevægelse angaar, som har givet Anledning til denne Artikel, maa det siges, at den beror paa en konsekvent Slutning fra de lutherske Principer. Vil Retfærdiggørelsen sige, at »Gud sér paa Synderen, som om han aldrig havde syndet,« og faar et Menneske Del i denne Retfærdiggørelse ved blot at tro paa den, indses det ikke, hvorfor Mennesket ikke, saa længe han har Troen, vedbliver med at være fuldkommen fri for Synd. At den nuværende Protestantisme sér saaledes paa Retfærdiggørelsen, paastaas her slet ikke, men kun, at den Mygindske Syndsfrihedslære er en konsekvent Gennemførelse af visse af den oprindelige Lutheranismes Tanker.

For dem af Læserne, der ikke vide, hvori denne vilde Fuldkommenhedslære bestaar, vilde det maaske ikke være uvelkomment at høre nogle Prøver af, hvad »Sandhedsvidnet, Ugeblad for kristelig Frigørelse« bringer til Torvs. Saaledes hedder det under Overskriften »Fri«: »Du er fri, fri, fri! De Baand, som binde Dig, ere kun Løgnebaand; thi de virkelige Baand har Jesus Kristus sprængt. Du blev fri, da Jesus lod sig binde. Synd og Smerter og Død og Helved, det vare de Baand, der bleve bundne om ham. Men han sprængte dem alle, da han opstod. De ere altsaa sprængte; Ingen har siden lappet dem sammen; de kunne ikke holde en eneste Sjæl. Men Djævlens indbilder Folk,

de ere bundne. Det er Løgn. Men om de tro Løgner, ere de bundne af Løgner. Derfor kan nu Sandheden frigøre dem. Sandheden er den, at Guds Søn har gjort os fri, og den, som han faar frigjort, er virkelig fri.

Den, som troer Sandheden, han kan sprænge Løgnebaandene, saa let som om det var Spindelvæv.

Du er fri! Fri, men for hvad? Dog vel ikke fri fra Synden? Jo, netop fri fra Synden. Det er det værste Baand. Den, som gør Synd, er Syndens Træl. Det var det første Baand, Mennesker lod sig binde i. Men Jesus har gjort os fri fra Synden, da han døde for os, og vi i ham. Vi ere afdøde fra Synden; thi den, som er død, er fri fra Synden.

Rom. 6, 7 staar der paa Græsk, at den, som er død, er retfærdiggjort fra Synden; Synden har mistet sit retmæssige Krav paa ham. Vi have lige saa lidt med Synden at gøre som den, der er død; han er færdig med at gøre syndige Gerninger.« Og i samme Aand hedder det videre et andet Sted: »Hvor er det dog godt at blive Synden kvit og vide, at vort gamle Menneske er korsfæstet for 1868 Aar siden. Jeg har længe nok ladet mig indbilde den Løgn, at jeg havde Kamp baade imod Kød og Blod, skønt Guds Ord taler anderledes.« Dette er næsten morsomt at høre, drejede det sig blot ikke om Menneskesjæles Fordærvelse, thi hvad skriver St. Paulus ikke i det første Korinthierbrevs 9ende Kapitel: »Jeg spæger mit Legeme og holder det i Trældom, at ikke jeg, efter at have prædiket for andre, selv skal blive forskudt!« Og saa paastaar man, at vi ere fri for Kamp mod Kød og Blod!

Dog, endnu videre gaar Galskaben. Ikke alene Synden er den frigjorte Kristen færdig med, med alle Sygdomme kan det gaa paa samme Maade. »Sandhedsvidnet« skriver nemlig videre paa et andet Sted: »Han tog jo vore Skrøbeligheder og bar vore Sygdomme. (Matth. 8, 17). Hvad han har taget, skulle vi ikke tage tilbage. Hvad han bar for os, behøve vi ikke at bære. Men kan det virkelig passe? Viser Erfaringen ikke, at der er mange Sygdomme, som man ikke

kan blive helbredt fra? Nej, Erfaringen viser netop, at Jesus helbredte alle dem, som vare syge, vel at mærke: Alle, som kom til ham for at faa Lægdom. Men viser Erfaringen ikke, at mange troende Mennesker ere syge? Jo, Erfaringen viser, at mange »troende Mennesker« ere dygtig vantro, saa de ikke tør betro deres Legemer til den store Læge, Jesus, men derimod give de jordiske Læger Lov til at kludre med dem. Hvor der er Tro, gaar det saaledes, at Jesus helbreder al Sygdom og al Skrøbelighed blandt Folket. I Nazareth kunde Jesus ikke gøre mange kraftige Gerninger formedelst deres Vantro (Matth. 13, 58.); men hvorfor skulle vi dog gøre os vantro overfor ham, og saa holdes tilbage i Sygdom og Skrøbelighed, naar Jesus har gjort os fri for Sygdommen? Hans Navn forherliges 'ved, at vi tro ham.« Er saadant ikke til at smile ad? Hvad svare saadanne, naar man gør dem opmærksom paa, at den hellige Timotheus led af Mavesygdom, hvorfor St. Paulus raadede ham til at drikke Vin i Stedet for altfor meget Vand, og at denne selv førte Lægen Lukas med paa sine Rejser? Og hvorledes mon det gaar Pastor Myginds Tilhængere? Syge synes de altsaa ikke at blive, naar de ere ægte og paalidelige, men dø de heller ikke, gaa de uden denne al Forkrænkeligheds og alle Sygdommes højeste Potens over i den evige Salighed? Hvad Svar, der maa gives herpaa, og hvilken Konsekvens, der maa drages heraf, overlade vi vore Læsere selv at slutte sig til.

Det farligste ved denne Bevægelse er, at det ligger i selve dens Natur, at dybe, ethiske Forvildelser ofte følge efter den; at der allerede fortælles om saadanne blandt Tilhængerne af disse og lignende Tanker, er derfor ikke i Stand til at vække Forundring hos nogen.

N. H.

Spørgsmaal og Svar.

Ærede Hr. Redaktør!

Med stor Interesse læste jeg Deres Artikel »Ad en Omvej« i *Katholikens* Nr. 24, særlig fordi jeg i Forvejen kendte Lic. Bangs Beskrivelse af sin Rejse og havde læst denne med stor Opmærksomhed. Der var dog ét i hans Artikel, som De ikke fremhævede, og som der for en Katholik var en vis Grund til at stanse ved. Han udtaler jo, som De selv anfører, at han har langt mere tilovers for den anglikanske Kirke end for den katholske, men den *Grund*, han anfører for denne henholdsvis Synpathi og Antipathi, nævner De ikke. Grunden, siger han, er, at den engelske Kirke ikke som den katholske gør Propaganda blandt andre kristne Confessioner, som om disse vare Hedninger, ja, han finder endog heri et Bevis for, at den katholske Kirke er en *Sekt*, den engelske ikke, forøvrigt et snurrit Bevis. Nu havde jeg ventet, at De med Føje havde gjort gældende, at saa havde den hele Protestantisme ogsaa et absolut sekterisk Præg, idet den jo paa det kraftigste propaganderer i gamle katholske Lande, hvor den katholske Kirke har været hjemme, ikke alene Aarhundreder, men Aartusinder, f. Ex. i Bøhmen, Tyrol, Spanien, Italien, Portugal o. s. v. Synes De ikke, at ogsaa dette havde der været god Grund til at fremhæve?

Deres

R. i S.

*

*

*

. Ærede Hr. R.!

Med Tak for Deres venlige Brev og den Interesse, De deri lægger for Dagen for nærværende lille, desværre altfor lidt paaagtede Blad, skal jeg svare ganske kort paa Deres Spørgsmaal. Ved at aftrykke Deres Brev her tilkendegiver

jeg, at jeg finder, der er god Grund til at fremdrage Lic. Bangs underlige Maade at slaa sig saa at sige selv i Ansigtet, og jeg takker Dem for, at De nu har gjort det. Naar det ikke var omtalt i min Artikel, er Grunden blandt andet den, at dens Anlæg pegede i en noget anden Retning, idet jeg nemlig søgte at paavise, hvorledes Licenciaten gik en Omvej, han havde kunnet spare sig. Det vilde sikkert være godt, en Gang at komme ind paa en nærmere Omtale af den uhyggelige Virksomhed, som protestantiske Sekter, hovedsagelig ved Hjælp af engelske og amerikanske Penge-midler, øve i de sydlige katholske Lande i Europa. Svare Protestanterne hertil, at det kun er Gengæld for Kirkens Virksomhed i de protestantiske Lande, vil jeg hertil bemærke: de troende Protestanter, der blive Katholiker, faa derved et saadant Plus til det, de troede før, at de føle sig flyttede fra den usikre Planke til den urokkelige Klippe, medens en Katholiks Overgang til Protestantismen betegner et saadant Minus for hans Troslivs Vedkommende, at han næppe mere véd, hvad der staar fast.

Med Tak

Deres

N. H.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. I Redaktionsanliggender bedes man henvende sig til Niels Hansen, cand. theol. & mag., Sigbrits Allé 15. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 27.

Søndagen den 7. Juli

1901.

Hvad skulle vi Katholiker gøre for at fremme Catholicismen i Danmark?

Naa vore katholske Blade ere saa faa og smaa, vilde det være en sand Skam, om nogen ikke læste dem grundigt. Hvis dette nu gælder i al Almindelighed, saa gælder det i Særdeleshed om enkelte Artikler som t. Ex. nærværende, eftersom denne hører til dem, der behandle et meget vigtigt Spørgsmaal med stor Rækkevidde.

Til at opnaa et bestemt Maal kræves bestemte Midler. Hvilke ere da i alt Fald nogle af de Midler, som maa bringes i Anvendelse for at naa hen til det Maal, Overskriften spørger om?

Kort før sin Bortgang fra denne Verden, da hans Lidelser vare nær forestaaende, udøste vor Frelser sit Hjærte for sine Disciple og sin himmelske Fader. En af de Ting, der laa Menneskenes Frelser meget paa Sinde, var, at alle, som skulde komme til at tro paa ham, maatte være ét, ligesom han og Faderen ere det. Jesus beder indstændigt om Enhed mellem hans hl. Navns Bekendere og giver os herved at forstaa, hvor inderlig han længes efter, at ogsaa vi Kristne skulle bede i nævnte Øjemed. Vi behøve selvfølgelig ikke at tvivle om, at *Bønnen* om Catholicismens Udbredelse her i vort Fædreland vil være ham en saare velbehagelig Bøn.

Jeg ved nu meget vel, at mange Katholiker øve denne Bøn, som andetsteds, saa ogsaa her i Danmark; men jeg er fuldt overtødet om, at *Bønnen* kunde vinde betydeligt i Om-

fang. Ikke en eneste Katholik burde nemlig lade hengaa en eneste Dag uden at bønfalde Gud om, at han vilde velsigne den katholske Kirkes Virksomhed her i Landet. Enighed gør stærk; hvis vi nu alle tog til at bede i nævnte Øjemed, vilde vi blive saa stærke, at vi overvandt Gud, der har betinget sin Overvindelse af Bønnen og særlig af Bønnen i Fællesskab. Guds Faderhjærte vilde røres, og han vilde velsigne sin Kirkes Virksomhed her i Landet, ikke blot fordi han har tilstaaet Bønnen Bønhørelse, men ogsaa fordi han af vor Bøn vilde se, hvor ærligt vi mene det med vor Tro. Ja, i denne Sammenhæng drister jeg mig til at udtale, at det overhovedet er utænkeligt, én i Alvor skulde skatte sin hl. katholske Religion uden med sand Glæde at ville gaa med til paa en saa nem Maade at arbejde for dens Udbredelse.

»Men» indvender én maaske, »nævn mig da en praktisk Maade at kunne iværksætte en saadan Bøn.« Naar man vil følge mit Raad, saa er det dette: For at saa mange som muligt kunne komme til at tage Del i Bønnen for vor hl. Kirkes Udbredelse, maa Bønnen være kort, smuk og let at bede hvor som helst. Lær derfor, min Læser, én af de smukke Oversættelser, som nogle Digtere i den senere Tid have skænket os af »Veni creator spiritus« udenad; det er overkommeligt for enhver. At Hymnen er præget af vidunderlig Skønhed, behøver jeg saa ikke at gøre opmærksom paa; det vil nemlig enhver lettelig føle. Bed den saa daglig én Gang, eller, om Du hellere vil, et Fadervor i nævnte bestemte Hensigt; Du kan sagtens finde Tid, al den Stund Du kan bede enten paa Gangen til og fra dit Arbejde, eller naar du er hjemme og har et roligt Øjeblik, eller endelig selv under Dit Arbejde, hvis Du skulde evne at holde Dine Tanker sammen.

Man vil heraf se, at naar Sagen gribes rigtig an, byder dens Udførelse den enkelte ikke synderlig stor Vanskelighed, og med lidt god Vilje kan man altsaa lettelig bidrage til et overmaade stort Godes Fremme. Hvem vil da ikke hjærte-

lig gjerne gaa med til at bede i nævnte Øjemed? Vilde det ikke være den største Skam for os Katholiker, naar vi ved vor Magelighed umuliggjorde en eller anden Konversion? Døm altsaa, min Læser, al Magelighed til Døde i dette Punkt, og tag med Begejstring Dél i dette apostoliske Arbejde.

Danske Katholiker! Gud venter paa, at I alle uden en eneste Undtagelse daglig skulle bede for Danmarks Tilbagevenden til den katholske Enhed, og Sædekornene, som udstrøs, ville bære rig Frugt. Dog er Bønnen aldeles nødvendig til Catholicismens Fremme, saa er den ikke nok, enhver dansk Katholik maa for det andet give *et godt Exempel*.

Det er alles Overbevisning, at Exemples Magt er forbavsende stor; ved det vinder baade det onde og det gode hurtig Fremgang. Vi Katholiker maa derfor alle og enhver især bære vor Religion til Skue i vort Liv; man maa kunne se vor Alvor i at omsætte Religionens Fordringer i Livet. Og tro ikke kære Læser, det kun kommer an paa at leve efter Troen i Hovedsagen, nej, selv de mindste Ting have meget at betyde; et smukt Korstegn, en ærbødig Knæbøjning t. Ex. øve ofte en overvældende Indflydelse paa den, der iagttager dem, da man strax deraf — og det med Rette — slutter til Sindelaget, der besjæler én.

Kunne nu imidlertid alle danske Katholiker give sig det Skudsmaal, at de ærligt bestræbe sig for at føre Troens Grundsætninger i smaat og stort ud i Livet? Eller gives der ikke dem, der sidde deres Messepligt overhørige, dem, der endog ikke holde deres Paaskekommunion? Andre ere i det hele og store gode, men ere ikke nøjeregnende med Smaating; de sætte sig ud over at bivaane Højmessen, de forsømme regelmæssigt og med en vis Haardnakkethed Eftermiddagsandagten, de komme af daarlig Vane for sent i den pligtmæssige Messe, m. m. m. Saa er der endelig nogle, der vel overvære den hl. Messe, men ikke med en sømmelig Samling og under andægtig Bøn, saaledes som de meget let kunde og skulde. Alle disse — hvorvidt forskellig

deres Skyld end er — bidrage til at pine Livet af den Menighed, hvortil de høre, til at betage Gudstjenesten en stor Del af det tiltalende, og ere mere eller mindre medvirkende til, at Katholicismen ikke gaar saa rask frem her i Landet, som den vilde gøre, naar vi alle vare helstøbte Katholiker. Som Jødefolket med Rette af Profeten Ezekias beskyldtes for, at Guds Navn ved deres Skyld bespottedes blandt Hedninger, saaledes maa de ligefrem daarlige Katholiker, de sløve og de mindre gode tilskrive sig, at man ikke overalt har den Agtelse for Katholicismen, man ellers vilde have, og at Konversionerne ikke ere saa hyppige som i modsat Tilfælde.

Den anden Opfordring til de danske Katholiker er altsaa helt og holdent at omsætte Troen i Livet. Det fordrer selvfølgelig Overvindelse, men det er vel noget, som ikke skræmmer danske Mænd og Kvinder.

Endnu er der *ét* tilbage at gøre, hvis Katholicismen skal vinde Fremgang.

Vor guddommelige Frelser, som føder Fuglene, kunde yderst let have sørget for Føde til sig selv og sine Apostle. Han gjorde det imidlertid ikke, sikkert ogsaa af den Grund, at han, endnu medens han levede paa Jorden, vilde grundlægge og indprente os den Lov, han indsaa, de kommende Aarhundreder vilde have Brug for.

Som Kristus gik lærende omkring i Jødelandet og meddelte sin Naade og gav sine Anordninger, saaledes vilde han fortsætte sin tredobbelte Virksomhed i alle Lande og gennem alle Tider i synlige Stedfortrædere. Han overgiver derfor Apostlene sin egen Fuldmagt, saaledes som han havde faaet den af sin himmelske Fader, altsaa ogsaa til af Apostlene at overgives andre som Efterfølgere og saaledes videre ned gennem alle Tider.

Kirken er altsaa en anden Kristus. Som han nu selv under sin offentlige Virksomhed lod sig underholde af sine Disciples Kreds, saaledes er det hans Vilje, at hans Kirke skal understøttes af dem, der høre til den, og af dem, der

oplages i dens Skød. Hertil kunde jeg føje Jesu' og hans hl. Apostles tydelige Ord, men jeg skal helme med Grunde; saasom denne alene rigeligt slaar til.

Kun det skal jeg betone, at det at *understøtte Kirken* ikke er en Naade, man viser den, men *en Pligt*.

Denne Pligt maa nu enhver Katholik efterkomme, og jo trofastere han opfylder den, desto snarere kan der være Tale om Katholicismens Fremgang her i Landet, al den Stund det er solyklart, at førend de gamle Virksomheder ere betryggede, i alt Fald nogenledes, vil det være en Umulighed at aabne andre, da de milde Gaver fra Udlandet ikke flyde rigeligere nu, end fordum.

Vor hl. Kirke var for halvtredsindstyve Aar siden et hjælpeløst Barn, der vakte alles Medlidenhed. Nu er imidlertid Barnet blevet stort, og dets Velgørere vente med Rette, at Barnet selv hjælper med til at bjærge Føden. Grund-sætningen, som i denne Henseende maa følges, er og bliver den samme, som Skriften indprenter, naar den taler om Velgørenhed. Har du meget, saa giv rigeligt; har du lidet, saa giv gerne af det lidet, du har.

For at ingen Katholik skal undslaa sig for at gøre, hvad han kan, vil det maaske være nyttigt at fremhæve en Omstændighed. Man maa nemlig ikke tro, det kun er de rige i Udlandet, der bidrage til Kirkens Gerning her i Landet; nej, ogsaa de fattige give deres Skærv. Den fattige Mængdes Skærv bliver derved til en stor Sum, og ofte gælde Smaabidragene, de fattige yde, mere i Vorherres Øjne, netop fordi deres Hensigt er renere, og de gives til Trods for Savnet, medens de riges er af deres Overflod.

Tag Dig altsaa, min Kristne, alvorlig for efter Evne at bidrage til Kirkens Understøttelse.

Hvorofte se vi ikke i vort Fædrelands Historie, at vort dyrebare Land var stedt i Fare og Undergangen nær. Spurgte Borgerne da om, hvad det kostede? Ofrede de ikke Lemmer og Liv, Hus og Penge for at redde Fædrelandet? Vare de ikke alle, store og smaa, rige og fattige

enige om at sætte alt ind paa at frelse deres kære Land? For Tiden er det ikke legemlige Fjender, der trænge ind paa Danmark, men hvor sørgeligt ser det ikke ud i Sjælen? Jeg behøver ikke at skildre Tilstanden; enhver vil tilstaa det, som kender Livet her i Norden, og kun den katholske Kirke er i Stand til helt og holdent at omskabe og omdanne Sjælene til det bedre; kun den haandhæver nemlig Sandheden som uforandrlig og strider mod al Løgn, den komme fra den høj lærdes Læber eller fra den almindelige Mand, kun den giver nemlig ikke Afkald paa Moralens Fordringer, naar Menneskene ville sætte sig ud over dem, de være saa fornemme, de være vilde; kun den staar som en Sandhedens og Moralens Klippe, og lad ogsaa den aandelige Forvirrelses og sædelige Slappelses Bølger gaa endnu højere end for Øjeblikket, i saadanne Tider træder ganske særlig dens Evne frem til at drage til sig og tilfredsstille alle saadanne, der længes efter at faa fast Grund under Fødderne.

M. O.

En Begivenhed.

Det er næppe hændet mange af dette Blads Læsere, hvad der hændte Undertegnede forleden Dag hos én af Byens største Boghandlere. Paa Disken mellem den øvrige Literatur fandt jeg nemlig — *én af vore katholske Bøger*, Pater Perger's sidste lille fortrinlige Piece. Det er noget saa sjældent, at jeg strax købte den. For den store Forlagsboghandel var det ogsaa en Begivenhed, idet hele dets Oplag af vedkommende Bog herved med det samme blev ud-solgt. Naar jeg her fortæller denne Begivenhed, er det nærmest for at give en lille Efterskrift til foranstaaende Artikel. Dens Førfatter har med Fortsæt undgaaet at berøre Pressens og Literaturens vældige Betydning for Catholicismens Fremgang, under den Forudsætning, at det siden skulde komme til nærmere Behandling her i Bladet, hvad der kunde gøres

for at forbedre vor Literaturs Stilling. Disse Linjer kunne maaské være en Indledning hertil. Der er meget at forandre og forbedre ved vor Literaturs Stilling, men ét er der, som alle og enhver kunne gøre, *kobe saa meget* katholsk Literatur som muligt, og det ikke hos Præsten, men hos den *Boghandler*, hos hvem man gør sine øvrige Indkøb af Bøger; thi mærker denne, at der forlanges og ønskes katholsk Literatur, skal han nok finde Interesse i baade at anskaffe den, at lægge den frem, skilte med den og regne med den som en ikke uvæsentlig Faktor. *Niels Hansen.*

Spanske Lyglimt.

Hele det katholske Spanien er for Øjeblikket opfyldt af Glæde ved at erfare, at Hans Naade Dr. *Marcello Spinola*, Ærkebiskop af Sevilla, næsten er ved at være helt rask efter den haarde Sygdom, som havde ført ham omtrent til Gravens Rand. Et overmaade rastløst og energisk Arbejde for Dannelsen af en national katholsk Forening, i hvilken alle kunde arbejde for samme store Ideal, Kirkens og Fædrelandets Velfærd, havde nær faaet hans alt andet end kraftige Konstitution til at bukke under. Hans Program, hvilket *Catholic Times*, hvorfra vi tage disse Oplysninger, betegner som det absolut logiske under Spaniens nuværende sørgelige Forfatning, er, at man skal se bort fra alle mulige politiske Uenigheder og samle alle katholske Kræfter til én stor Hær mod Socialisternes, Frimurernes, Anarkisternes og Fritænkernes forenede Angreb. Hvor praktisk denne Ærkebiskoppens Tanke har været, har Sevilla vist ved at give det mest slaaende Svar, der kunde gives, til hans indtrængende Opfordring. I Midten af forrige Maaned have nemlig over 4000 Katholiker af de forskelligste politiske Anskuelser i Sevilla lagt Grunden til den længe ønskede Forening paa de Vilkaar, som den berømte og elskede Ærkebiskop havde

foreslaaet dem. Hvis nu hvert af Spaniens 62 Bispedømer, efter deres Overhyrdes Raad og under hans Ledelse, indtræde i dette store Forbund med samme Endrægtighed og Uegennytte, som Sevilla har gjort, saa vil katolsk Indflydelse i Spanien have vundet et stort Skridt fremad, og Ærkebiskoppens Ord i hans Hyrdeskrivelse ville gaa i Oplydelse, »at den katolske Forening, under Ledelse af den af alle elskede Leo XIII.s ærværdige Pen og Røst, vil frelse og styrke Spanien og bringe Fred i Landet, saaledes som Katholikernes Sammenslutning i Tyskland har frelst, fæstnet og styrket dette Rige.« Der er ikke noget andet virksomt Middel mod Halvøens edderfyldte Saar, ikke nogen anden Beskyttelse for Religionen og dens Institutioner og hellige Rettigheder, ikke nogen anden Hjælp for Katholikerne i deres forlædte Tilstand end deres Sammenslutning. Vel ere Forskelligheder i politisk Anskuelse i al Almindelighed saare tilladelige, men overfor Fjender, der ere saa uforsonlige i deres Had mod Religionen som Frimurere og Nutidens Fritænkere, skulde der være Vaabenstilstand blandt Katholikerne angaaende alle Spørgsmaal af anden Rang, da netop nu alle Vegne Kirkens Kræfter samles og forenes til fælles Forsvar mod Fjenderne. Det er da at haabe, at hvad der er begyndt i Spanien, maa fortsættes, og det med samme Held og Velsignelse, som der har hvilet over Tysklands Katholiker. Disse sidste have dog ét forud for Spaniens Katholiker, som sikkert ikke vil undlade at øve en betydelig Indflydelse: de tilhøre et i politisk Henseende udviklet og roligt Folk, hvor Dannelse af et støt politisk Parti havde langt flere Forudsætninger for at kunne lykkes end blandt det spanske Folk, hvor Oprør og Revolution ere stadigt opdukkende Fænomener i det politiske Liv; om der i Tyskland var bedre Stof til at danne et Parti af, end der er i Spanien, er et andet Spørgsmaal, hvilket dog næppe kan afgøres i Disfavør af det sidste Land; i Tyskland vare Katholikerne blevne lutrede gennem Kulturkampens Trængsler, en Lutring, som de spanske og overhovedet Syd-Europas Katoliker jo ganske sikkert kunne vente sig Magen til, hvis de ikke allerede befinde sig midt i den.

N. H.

NB. Fra kompetent Side ere vi blevne gjorte opmærksomme paa, at naar Tallet paa frafaldne franske Præster i dette Blads No. 20 opgives — dog med stor Tvivl — til omtrent halvottende hundrede, er dette i højeste Grad overdrevent, da det ikke en Gang naar — 20.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 28.

Søndagen den 14. Juli

1901.

En protestantisk Gejstlig om „den hellige almindelige Kirke“.

Immortale Dei miserentis opus,
quod est Ecclesia.

Leo XIII.

En af den danske Lutheranismes fremragende Mænd, den veltalende og aandfulde Præst ved Immanuelskirken i København, Pastor *Fr. Jungersen*, har i »Dansk Kirketidende« for 9de og 16de Juni offentliggjort en Artikel, der ogsaa er af Interesse for Katholiker. Artiklen er betitlet »Den hellige almindelige Kirke og Partierne« og er i det Væsenlige identisk med et i Bethesda holdt Foredrag.

Som grundtvigsk Mand afviser Pastor Jungersen paa Forhaand den Paastand, at den christne Kirke skulde være usynlig, som Følge deraf vanskelig at finde og uden Betydning som *lærende* Magt og *lovgivende* Myndighed. »I og for sig ligger det lige for Haanden,« skriver J., »at har Guds enbaarne Søn, i hvem Guds Naade og Sandhed er kommen til Jorden, villet stifte en Menighed herved, saa maa den fortjene Tillid som Sandhedens, Kærlighedens og Guds Krafts Hjemstavn her paa Jorden, og saa maa den være til at finde for dem, der søger Ly for Guds og Menneskehedens Fjende: Løgneren og Menneskemorderen.« Endvidere: »Stoler vi nu paa, at Gud er til, at hans Søn har villet være en Frelser for den fortabte Menneskeslægt, da følger det af sig selv, at vi tror *paa* den hellige almindelige Kirke . . . Dette stemmer da ogsaa med Evangelie-

beretningen i Matthæusevangeliets 18de Kapitel, at »Christus, den levende Guds Søn,« har villet bygge en Kirke paa *Klippegrund*, mod hvilken Dødsrigets Magt skulde vise sig afmægtig — hvad der i den Kirke, som er kommet til os, og i hvilken vi er optagne, har sit Udtryk i, at vi . . . har den Tillid til denne Kirke . . . at dens Grundvold ikke indeholder mindste Gran af Løgn eller Mørke eller noget, som hører det forfængelige og forkrænkelige til, og som derfor maatte ligge under for Dødens Magt; i andet Fald er nemlig denne Grundvold ingen *Klippegrund*, er ikke *paalidelig* . . .«

Til Støtte for dette sit Kirkebegreb anfører den protestantiske Forfatter nu det Sted hos St. Paulus, som ellers altid bortfortolkes af Protestanterne — Stedet 1 Tim. III, 15 hvor Kirken af Apostlen kaldes »Guds Hus, den levende Guds Kirke, *Sandhedens Pille og Grundvold*.« Med en vis Ironi skriver Pastor Jungersen endog i en Note:

»Det er morsomt at se, hvorledes man fra protestantisk Side har manøvreret med Ordene, for at undgaa denne Tanke . . . Man har jo taget Slutningen af Vers 15 sammen med Vers 16 og læst saaledes: »Sandhedens Pille og Fodfæste og uden Modsigelse stor er den Gudfrygtigheds Hemmelighed: Gud er aabenbaret i Kød, retfærdiggjort i Aand, *set af Engle*, prædiket iblandt Hedningerne, troet i Verden, optaget i Herlighed.« Det hører dog slet ikke med til Sandhedens Grundvold og Fodfæste her paa Jord, at Herren er »set af Engle.« Luther har ikke ment det saaledes; han skriver: »Kirken er, som vi alle véd, at Paulus siger, Sandhedens Grundvold; det véd vi alle meget godt, thi saaledes beder vi alle i Troen: jeg troer *paa* en hellig christelig Kirke. — I denne Kirke maa enhver lade sig finde, som vil blive salig og komme til Gud; udenfor denne Kirke er der ingen Frelse.«

»At Menigheden er Sandhedens Fodfæste,« fortsætter Jungersen, »ligger ogsaa i, at Herren, som jo er Sandhedens Konge, kalder sig Sandheden selv og kalder Menigheden

for »sit Legeme« og sin »Brud« — og derfor selvfølgelig maa være at søge i sit Legeme og hos den Brud, med hvem han vil være ét Kød.«

Hele denne Tankegang er god og sund og rigtig. Den lutherske Gejstlige skal imidlertid nu gøre Skridtet fra Tankens til Virkelighedens Verden, og her møder han da den Opgave at forsone den ideale Sandhed med den foreliggende luthersk evangeliske Virkelighed. Han indser meget klart, at »det umuligt kan være *Herrens* Skyld, naar der er kommen Blindhed i Christendommen overfor det store Spørgsmaal om, hvor den hellige almindelige Kirke er at finde. — hvorpaa den skal kendes — hvilket Ord det er, der skal holdes — hvilken Grundvold, der skal bygges paa.« Men som de Skyldige nævner han i Flæng *Videnskaben, Paven, Statsmagten og den blinde Mængde*. At Statsmagten og den blinde Mængde i sin Tid var med til at sprænge *Europas kirkelige Enhed* — dette er en urokkelig Kendsgerning. Men det er ikke netop saaledes, Pastor Jungersen vil have Sagen opfattet, eller det er i denne Sammenhæng ikke herpaa, han tænker. At Videnskaben indenfor *Protestantismen* anmasser sig Ret til at tage de Kundskabens Nøgler, som Gud har betroet *Kirken*, derom er der ingen Grund til at disputere, al den Stund det er en vidt bekendt Sandhed. Men Pastor Jungersen tager fejl, naar han mener at kunne sætte den katholske Kirkes Autoritet i Klasse med hine falske og selvbestaltede Vejledere og Vildledere.

Han begynder med at gøre Indrømmelser til det katholske Kirkebegreb. Det er ganske rigtigt, siger han saaledes, at Kirken maa være *ufejlbar*. »Vist er det, at Sandheden til Salighed ikke kan være saadan saa nogenledes sand, halvt sand, halvt tvivlsom, saa vist som Christus ikke er eller har udtalt *nogenledes* Sandhed, men hans Ord er fuld Sandhed, thi han er selve Sandheden; er Paven altsaa Christi Statholder og Stedfortræder paa Jord, *saa passer Ufejlbarheden paa ham*. For mange tager Protestantismen sig

ud som en evindelig *Søgen efter Sandheden*, medens denne dog ingen Steds paa Jord har Fodfæste. men idelig svæver højt oppe i Skyerne; intet Under, om man da siger til slige Protestanter: kan I saaledes mætte Eders Sandheds-trang med det at søge uden at finde, saa elsker I bestemt ikke Sandheden ret højt.« Det er derfor intet Under, mener Forfatteren, naar det forekommer mange, »at Katholicismens Aand er Tro, Protestantismens Tvivl, saa at Fremtiden nødvendig maa tilhøre Katholicismen med det faste, ukuelige Troens Mod, medens Protestantismens hele aandelige Dygtighed sættes ind paa og munder ud i Ævnen til at vække Tvivl; thi lige saa vist, som hele Oldtidens Kultur bukkede under for Fiskerne og Tolderne fra Galilæa, fordi den vel var glimrende opøvet i Ævnen til at gøre alt tvivlsomt, men havde tilsat sin Tro, lige saa vist vil vor Tids Kultnr bukke under, dersom den kun forstaar sig paa at tvivle og udbrede Mørke over Himlen og Jorden, men har tabt sin Troesævne.

»Og som Protestantismen synes at være paa Veje til at undergraves af Tvivl, saa er den fuld af *Selvraadighed* og *Selvklogskab*, taber mere og mere Ævnen til at *adlyde*; *Lydighedens blotte Navn* er den næsten *forhadet*. Hvad Under da, at mange Mennesker, som efterhaanden har gjort den Erfaring, at Mennesket aldeles ikke duer til at være sin egen Herre, længes efter den *Autoritet*, hele denne gennem Aarhundreder opbyggede Ordning, denne *Myndighed*, som paatager sig at indordne hele vort Menneskeliv, baade i Forhold til Gud og vor Næste under sin gamle, prøvede Erfaringsvisdom og indvundne Sjælekundskab. Det er jo dog vist, at vi umulig kan være vore egne Herrer, vi, hvis Liv tages, som det gives, uden at nogen spørger os om Forlov; men skal vi leve i Lydighed, saa maa vi kunne faa at vide, hvori Lydigheden bestaar, og det paatager den katholske Kirke sig at fortælle os. Derfor siger Katholiken: hos os er der *Lydighed*, derfor har vi alene *Helgener* . . . me-

dens alt i Protestantismen viskes ud i Middelmaadighed, fordi ingen duer til at byde, og ingen vil lyde.

»Et Hus, som er splidagtigt med sig selv, falder; Protestantismen opløser sig mere og mere i splidagtige Partier, fordi den har løsrevet sig fra den ene hellige katholske Kirke; denne alene svarer til, hvad den hellige almindelige Kirke nødvendigt maa være: *én Hjord under én Hyrde*. Saaledes kunde det jo synes, at kun i Katholicismen kommer der Mening i det Led af den christne Troesbekendelse: jeg troer paa den hellige almindelige Kirke.«

Saa vidt gaar den lutherske Gejstlige i sin Loyalitet overfor den katholske Kirke. Der følger saa — som man kunde forudsé — et: *Og dog . . .* »Og dog er hele denne vældige romersk-katholske Bygning i Virkeligheden intet andet end en Skygge af den hellige almindelige Kirke, ligesom Paven er en Skygge af Christus.« Der opereres nu i Artiklen videre med disse lykkelig fundne Udtryk, og gennem en videre Udførelse af dette poetiske Billedsprog naaer Pastor Jungersen til den Slutning, at »Kirkens Brudgom ikke afstaar sin Brud til en Skygge, ej heller finder denne Brud sig i at have en Skygge til Brudgom.« Der argumenteres her til Følelsen og Fantasien.

Beregnet for Forstanden er derimod en anden Grund, som Hr. Jungersen længere henne i Artiklen fremsætter — den nemlig, at visse Pavers personlige Uchristelighed gør deres Ufejlbare umulig. »Sandhedens Ord kan ikke skilles fra den Person, i hvem Sandheden boer; ufejlbare Sandhed kan umulig findes eller udtales af en Pave som f. Ex. Alexander VI, en Horkarl og Giftblander.« Og var det end muligt, vilde »en saadan Sandhedsforkyndelse være uden Ævne til at holde Kirken i Live.«

Overfor denne Theori vil det vistnok være tilstrækkeligt at minde om Jesu egne Ord i Evangeliet (Matth. XXIII, 2—3):

»Paa Mose Stol sidde de Skriftlærde og Farisæerne. Alt det *derfor*, som de sige Eder, at I skulle holde, det holder og gør. Men gør ikke efter deres Gærninger.«

Dette Sted er meget værd at lægge Mærke til, bl. a. fordi det indleder en af Herrens store Straffetaler mod Farisæerne. Han byder sine Disciple alligevel at adlyde dem — og hvorfor? Fordi de sidder *paa Mose Stol*. »Alt det *derfor*, som de sige Eder . . . det gør!»

I Modsætning hertil erklærer Pastor Jungersen om Christi Forjættelse til Petrus og denne Forjættelses Overførelse paa Petri Efterfølgere:

»Prøv at anvende dette, at Peters Tro aldrig skal vakle, paa Alexander og hans Aandsbrødre i Paverækken! Nej, Herren har talt til en *Person*, ikke til en *Pavestol*!«

Man ser, at denne Paastand udtrykkelig er dementeret i selve Evangelierne. Thi naar Farisæerne maatte adlydes, fordi de sad i Mose Stol, maa Paverne det meget mere, da de sidder paa Petri Sæde. Pastor Jungersens hele Angreb er derfor falsk begrundet, idet han gaar ud fra en urigtig Opfattelse af det *kirkelige Embedes* Væsen.

Det er let at eftervise, at han gør sig skyldig i et lignende Fejlsyn, naar han senere hen i Artiklen skriver:

»Naar særlig Pavens Præster vover sig til at anvende paa sig selv Herrens Ord *til Apostlene*: »Modtager Helligaanden! Hvem *I* forlader Synderne, dem ere de forladte« . . . saa har vi vel nok her den Brug af Nøglemagten, som netop holder saa mangfoldige i Trældom . . .

»Ogsaa denne Magt hos de pavelig indviede Præster hviler paa den samme Forvexling af Personen og Embedet . . . fordi Apostlene *havde Helligaanden*, kunde *de* dømme ret om godt og ondt og tilsige Syndsforladelse. Men *fordi Præsterne sidder i en Skriftestol*, er der ikke Spor af Sikkerhed for, at de har den samme Aand, og saa er det rædsomt, at de vover at tage Nøglerne og lukke op og i for Menneskesjæle.«

Det er jo ikke første Gang, man læser sligt hos en protestantisk Polemiker. Men naar en Mand af Pastor Jungersens Aand og Viden gentager den Art Angreb, bliver man forbavset. Thi ser han dog ikke, hvorledes han med

Ord som de ovenstaaende fuldstændig borttager Grundvolden ikke blot for *katholsk*, men for *al* Præstegærning? Har nemlig de katholske Præster ingen Ret til paa sig at anvende Herrens Ord til Apostlene, har de protestantiske selvfølgelig heller ikke denne Ret. Ogsaa fra den *lutherske* Gejstliges Side er det en Anmasselse, naar han »*paa sit hellige Embeds Vegne*« efter Skriftetalen i Sakristiet tilsiger Syndernes Forladelse! Ikke Embedet, men Personlighedens subjektive Værd kan, ifølge Pastor Jungersen, ene give Ret hertil — og hvilken Præst vilde vel vove at staa op og sige: »Jeg føler med mig selv, at *jeg* har Helligaanden ligesom Apostlene; *jeg* kan derfor dømme ret om ondt og godt; hos *mig* kan faaes ægte Syndsforladelse!«

Den, der vilde sige eller blot *tænke* saaledes om sig selv, var sikkert *fjærnere* end nogen fra at have samme Aand som Apostlene — dette vil Pastor Jungersen utvivlsomt indrømme. Men hvorledes skulde Spørgsmaalet da løses, hvem skulde for Menigheden udpege de Præster, hos hvem der kunde findes sand Syndsforladelse? Ser Pastor Jungersen ikke, hvilken Dør der med et saadant Princip vilde blive aabnet paa den ene Side for sværmerisk Hovmod, der mente sig at have modtaget apastolisk Naade, paa den anden Side for gensidig Forkættelse og, tilsidst, fuldstændig Opløsning af al kirkelig Orden i et Uføre af falsk »Aandelighed«?

Der er imidlertid det Særegne ved den Art Fordringer som her Pastor Jungersens, at de kun er til *polemisk Brug*.

De er til at holde sig den katholske Kirke fra Livet med og til ved deres exalterede Idealisme at styrke den maaske vaklende Bevidsthed om at være paa rette Vej. Thi det er dog en besynderlig Tanke, hvori al protestantisk Kritik af den katholske Kirke udmunder — og saaledes ogsaa Pastor Jungersens — at den sande almindelige Kirke endnu næsten ikke har existeret, og at man blot tør haabe paa, at der i en fjærn Fremtid »virkelig og kendelig bliver én Hjord,

som kun kender én Hyrde«, fordi dette er »en Æressag for Kirkens Hoved og Herre.«

Imod denne vage Drøm om »at Kirken igen skal *rejs sig*« — den Kirke, som er *Sandhedens Pille og Grundvold!* — og at »Troen paa den hellige almindelige Kirke skal retfærdiggøre sig selv som den berettigede Tillid til, at den hellige almindelige Kirke er den levende Guds Hus og Tempel, hvis dyreste Skat og Indhold er selve Pagten« — imod disse velménte, men kraftsløse Ord sætter den katolske Menighed sin aartusindgamle Bekendelse: *Credo in unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam*. En Bekendelse, som atter hviler paa Jesu Ord til *Apostlene*:

»Se, jeg er *med Eds* alle Dage, indtil Verdens Ende.«

Thi hvor, uden i Kirken, er Jesus med sine Apostle indtil den yderste Dag?

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 29.

Søndagen den 21. Juli

1901.

Et Angreb.

Kærligheden tænker ikke ondt.

I. Cor. XIII, 5.

»K^risteligt Dagblad« for 15. ds. indeholder under Over-
skriften *Papistisk Kinamission* følgende Artikel:

Et Hamborgerblad har nylig meddelt nogle i Sandhed haar-
rejsende Meddelelser om den papistiske Kina-Missions Maade
at virke paa, som man paa Forhaand vilde anse for aldeles
utrolige; men desværre er Meddelelserne sikkert paalidelige
nok, da de stammer fra et fransk katholsk Missionssselskabs
(*Oeuvre de la Sainte-Enfance*) egne Publikationer. I Juni-
hæftet for 1897 hedder det: »Siden 1884 har vi haft den
Lykke at døbe 20,552 *smaa døende* Børn, deraf 3558 i Aar.
Skulde alle disse smaa Engle intet virke heroventil for det
vantro Kinas Omvendelse?« I samme Hæfte beretter Mis-
sionærerne om en Hungersnød i Yunnan 1893: »Forsynet
har, det er vist, i høj Grad simplificeret vort Arbejde, idet
det kaldte et stort Antal af vore smaa Børn til Himlen.
Denne tidlige Død, saa sorgvækkende den end er i et chri-
steligt Land, er Genstand for Glæde og Trøst i disse he-
denske Egne.« Et andet Sted hedder det: »Gør et lille
Besøg i den ubesmittede Undfangelses Hus i Peking. Ser
De den beskedne Indgangsdør? Den er i Aar bleven *Him-
lens Port* for et stort Antal Brødre og Søstre. 873 smaa
Børn blev ved denne Port givet til os, hver for 45 Cents,
og af dem er 843 døde, efter at de var genfødte ved Daa-
bens hellige Vand« (Side 258 i Hæfte 21). En Korrespon-
dent fra Missionsmarken meddeler: »Et spædt Barn koster
omtrent 5 Francs om Maanedn. Visselig, jeg anraaber
Gud om, at disse kære, smaa Sjæle *saa snart som muligt*
maa forlade os og flyve til Himlen. Men vil de endelig
ikke dø, maa man jo dog føde og opdrage dem.« En en-

kelt af Selskabets Anstalter kan triumferende berette, at af 12,000 Børn, der var betroet det til Daab, havde kun 124 eller 125 naaet at blive ét Aar gamle, og en Biskop Guierry lykønsker i Annalerne Missionærerne til, at de hvert Aar sender mere end 400,000 Børn ind i Himlen! — Det vilde være interessant en Gang at faa at se Missionsresultaterne fra de danske St. Josephshospitaler; der siges at disse papi-stiske Missionsanstalters Dødsstatistik skal opvise en mærkelig Mængde Katholiker. Mon det er sandt?

Redaktør, Pastor *Dyckjær* har haft en af sine uheldige Dage, da han lod denne Artikel passere. Thi et Angreb som det her citerede er værst for Angriberen.

Artikelforfatterens Mening fremgaar jo tydelig nok af de Steder i »Den hellige Barndomsforening«s Beretning, som han fremhæver. Hvori ligger nemlig det efter hans Paa-stand *haarrejsende* ved disse Meddelelser? Fremhævelserne viser det. Forfatteren finder det haarrejsende, at saa mange af de smaa Børn, som de katholske Missionærer har døbt, dør i en tidlig Alder. Og han viser os de katholske Mis-sionærer, *bedende for de Smaas Død og utilfredse med, at de bliver i Live.* »Triumferende« — siger »Kr. Dgbl.« — meddeler en Missionsanstalt, at kun 125 af 12,000 Børn er bleven et Aar gamle, og en Biskop lykønsker Missionæ-rerne til, at de hvert Aar expederer 400,000 Børn over i det Hinsides!

Meningen er, kort og godt: *de katholske Missionærer er Mordere*, som dræber Børnene for at blive fri for at opdrage dem. Og af sit gode Hjertes Overflødighed anty-der »Kristeligt Dagblad«, at der paa de »papistiske« Hospi-taler her i Landet vistnok sker lignende *haarrejsende* Mis-gærninger!

Alt i Alt — »Kristelig Dagblad«s Artikel er værdig til at staa i »Social-Demokraten« eller i hint unævnelige Blad, som for ikke saa længe siden delikaterede sine Læsere med en artig dansk »Klosterskandale«, men som — da Sagen kom for Domstolene — maatte tilstaa, ikke at have Skygge af Bevis for sine Sigtelser . . .

Imidlertid — »Kristeligt Dagblad« har jo, som det fromt siger, »desværre« Beviser, der er paalidelige nok; Bladet citerer selve Barndomsforeningens Beretning!

Med Forlov — det gør »Kristeligt Dagblad« nu alligevel ikke. Det citerer nemlig kun »et Hamborgerblad« (man faar ikke at vide, hvilket), som »nylig« (man faar ikke at vide, naar) har bragt nogle løsrevne Citater af den franske Beretning fra Barndomsforeningen.

Lad os imidlertid gaa hen over denne Mangel ved Kildeangivelserne, og lad os undersøge Citaterne.

Det første er efter Junihæftet for 1897 -af Beretningerne, og det hedder her, at Missionærerne har døbt ca. 20,000 Børn, der laa paa det yderste. Heri er intet haarrejsende. Pastor Dyekjær vilde formentlig ogsaa døbe Børn, der laa for Døden og ikke var døbte.

Det andet Citat indeholder heller intet haarrejsende. Det er taget af samme Hæfte, og Missionærerne i Yunnan fortæller her (mærkelig sent iøvrigt!) om en Hungersnød, der har hærget Landet for 4 Aar siden. De siger da, at mange christne Smaabørn under denne Hungernød er blevne kaldede til et bedre Liv, hvilket man, med Henblik paa *de givne Omstændigheder*, kun bør glæde sig over.

Tredje Citat (»Hæfte 21« (hvad Aargang?) »Side 258«) siger kun, at der i et Asyl i Peking er død mange Smaabørn, men lykkeligvis alle døbte.

Nu først kommer det kriminelle, der skal kaste et uhyggeligt Lys tilbage over de andre Meddelelser. »En Korrespondent fra Missionsmarken« skal da have skrevet, og Redaktionen af Barndomsforeningens Beretning været vanvittig nok til at optage nogle Linjer, hvori det uforbeholdent siges, at det er *billigere*, naar Børnene dør tidligt, hvorfor Brevskriveren beder til Gud om, at saa mange som muligt maa dø . . .

Dette Citat *mangler imidlertid al Kildeangivelse!* Og det samme gælder den »triumferende« Missionsanstalt, hvis Stolthed det er at have ombragt 11,975 Børn, samt

den jubilerende Biskop Guierry, der lykønsker Missionærerne til deres Mordergærning! Disse Uhyrligheder hviler fuldstændig paa et eller andet *christendomsfjendtligt Hamborgerblads* Autoritet!

Den lille opbyggelige Betragtning, som Pastor Dyekjær tilsidst selv anstiller, over hvor mange Mord, der vel bliver begaaet paa vore St. Josephshospitaler, minder stærkt om nogle Udtalelser, der i Vinter fremkom i et andet københavnsk Blad. Vedkommende Organ skrev:

»Det vilde ikke være saa underligt, om man i Fremtiden fulgte alle Forhold herhjemme indenfor de katholske Samfund, med langt større Agtpaaagivenhed, end hidtil har været Tilfældet. Det vil lydeligere og lydeligere blive forlangt, at de fromme Munke og Præster lægger Kortene paa Bordet. Til Værn for vore egne Traditioner og vore egne Fremtidsmaal vil vi fordre fuldt og klart Sollys gennem de brogede Helgenbilleder paa Kirkeruderne og langt om bøg de skumle, dækkende Klostermure.«

Denne ædle Forsvarer for »vore egne Traditioner« og »vore egne Fremtidsmaal« havde ogsaa hørt *haarrejsende* Beretninger om, hvad der foregik paa »de papistiske Missionsanstalter«. Hvis Pastor, Redaktør Dyekjær derfor skulde ønske en proper Hjælp til en eventuel Undersøgelse over »Missionsresultaterne fra de danske St. Josephshospitaler«, saa vil vedkommende Journalist sikkert gerne være til Tjeneste. Hans Navn er *Johannes Hansen*, og han er Redaktør af et Blad paa Kulturvet.

Et Forsvar.

Om de fleste af vore Læsere bekendt, har vi ogsaa her i Danmark en Afdeling af *Den hellige Barndomsforening*, dette skønne christelige Værk, som »Kristeligt Dagblad«, sit Navn til Trods, af Uvidenhed og af Had til »Papismen« har behandlet paa saa oprørende en Maade. Der indsamles aarligt her i Landet mellem de katholske Børn henved 500 Francs, som oversendes Generaldirektio-

nen i Paris. Sammenlignet med de Summer, denne ellers raader over — ialt ca. 3½ Mill. Francs — er det kun lidt, men dog nok til at vise vor danske Katholicismes gode Vilje, ogsaa paa dette Omraade.

Der udgives hvert Aar paa Dansk en Beretning for Barndomsforeningen, og vi henleder herved »Kristeligt Dagblad«s Opmærksomhed paa denne Række af Beretninger. I Aargangen 1899 findes der f. Ex. netop en Skildring fra et af hine »haarrejsende« kinesiske Børnehjem. Beskrivelsen er ikke af nogen Missionær, Missionsbiskop eller anden Mis-dæder; den er nemlig aftrykt efter *Revue des Deux Mondes* og forfattet af en hæderlig Lægmand, Forfatteren André Bellesort. Man vil i denne Skildring bl. a. finde Forklaringen paa, hvorfor saa mange stakkels smaa Kineserbørn døer paa de katholske Hospitaler.

Bellesort skriver:

Hongkong, November-December 1897.

Jeg vilde dog ikke forlade Hongkong uden først at have aflagt et Besøg i Børnehjemmet, som er bleven grundlagt ved den hellige Barndoms Forening. Dette Besøg beredte mig stor Glæde, thi kan vel nogen tænke sig en smukkere og menneskekærligere Gærning end den at drage Om-sorg for de mest ulykkelige og mest forladte af alle Børn. Desuden var det en særlig hjemlig Fornemmelse, at være midt imellem franske Ordensfolk her i det fjerne Kina og i en By, som er i Engelskmændenes Besiddelse. Det er, som om man træder ind i en anden Verden, naar man forlader den travle, larimfulde By og kommer til dette Fredens Hjem, der er bygget ud i Havet paa en fremspringende Landtunge og saaledes næsten helt omgivet af Vand. Min elskværdige Førerinde var en elsassisk Søster. Hun havde allerede tilbragt 10 Aar i Kina, og det uvante Klima havde sat sine Mærker i hendes Ansigtstræk, der var synlig afmagrede, men hendes Øjne lyste endnu af ungdommelig Glans.

Selve Børnehjemmet har tre Afdelinger. I den første Afdeling optages de af deres Forældre forladte, solgte eller udsatte Børn. Den anden bestaar af Værksteder, hvor de Børn arbejde, hvis Liv man har kunnet frelse, og den tredje er et Slags Pensionat, som besøges af Døtrene af portugisiske Handelsmænd og andre Katholiker i Hongkong og ogsaa af Døtrene af rige Kinesere.

Vi besøgte først Sygestuen. Der fandtes mange smaa syge Børn, som laa i propre, hvide Senge. Jeg havde aldrig troet, at man kunde finde en saadan Samling af Krøblinge, hvis Udscende maatte vække Medfølelse hos enhver. Hos de fleste var Hovedet alt for stort i Forhold til Kroppen, hos andre var Panden ligesom fladtrykt, andre vare blinde, hos andre kunde man næppe opdage Øjnene. Søsteren pegede paa en lille Dreng og sagde: »Denne her dør sikkert endnu før Nattens Frembrud. Men han er lykkelig, han er døbt. Naar Kineserne bringe os en Dreng, saa er det sikkert, at han enten er en fuldstændig Vanskabning, eller ogsaa, at han er Døden nær eller uhelbredelig syg *), thi det er det tungeste for dem at skille sig fra deres Sønner. Derimod holde de ikke saa meget af Pigerne, som de ofte udsætte, og for hvem de da i det mindste sjældent sørge, naar de blive syge.« »Komme saa ogsaa Forældrene for at se til deres Børn, naar de er døde?« »Ja, sædvanlig komme de, og vi vise dem altid Ligene. De véd vel nok, hvilke ondsksfulde Rygter Kineserne fortælle om os, at vi stjæle Børnenes Øjne, udsuge deres Blod o. s. v. Kineserne er mere lettroende end Børn. Men nu er de dog ogsaa komne til den Erkendelse, at vi ikke er saa sleinme, som man har sagt om os.«

Vi gik derefter over Gaarden, som var beplantet med smukke stedsegrønne Træer, og som i Øjeblikket benyttedes som Tørreplads til en stor Mængde friskvasket Linned, og saa traadte vi ind i en anelig Sal, hvis Gulv helt var bedækket af Maatter. Der opholdt sig alle de smaa Børn, som ved Søstrenes Omsorg var frelste fra Døden. *) De trillede og krøb omkring paa Gulvet, gjorde smaa Skridt og snublede atter, faldt og stod op igen, men alt stille og roligt, ligesom det havde været smaa Krabber, der lege sammen paa Strandbredden. Jeg beundrede, hvor propre deres Klæder var og hvor renlige deres Ansigter og Hænder. Men hvilke Skikkelser! De har vel ofte set saadanne smaa kinesiske Afgudsbilleder af Porcellæn, med tykke Hoveder og korte Ben, eller ogsaa indiske Fetischer med deres forfærdelige Ansigter; her var det, som om alle disse afskrækkende Porcellænsfigurer var blevne levende og krøb omkring os. Det var Sygdommene, især Vattersotten, som saaledes havde mærket disse Smaaskabninger, saa de næppe lignede Menne-

*) Læg Mærke hertil, Pastor Dyekjær!

sker. En Søster stod rolig i deres Midte, jævnedes deres smaa Uenigheder, legede med nogle, tog dem paa sine Arme og sørgede for at holde dem renlige. »Se, det er vore Børn«, sagde Søsteren, som ledsagede mig, »de høre os til, thi vi har frelst deres Liv*), og nu skal De se, hvad vi gør med dem.« — Arbejdssalen, hvorhen jeg nu blev ført, var meget lys og venlig. Jeg saae der Børnene fra Tolv- til Fjortenaarsalderen, kun nogle faa var større. Alle var travlt beskæftigede med Syning, Strikning og frem for alt Kniplingsarbejde. De smaa Piger lavede de dejligste Kniplinger, og Søsteren fortalte mig, at de kunde sælges til gode Priser, saa at mange af Børnene godt kunde fortjene saa meget, som der krævedes til deres Underhold. Ogsaa her ledede en Søster med stor Venlighed Børnenes Arbejde. Hun var fra Auvergne i Frankrig, og hun havde vel ikke tænkt i sin Barndom, da hun lærte at kniple, at hun senere skulde undervise i Kina i denne Kunst. Alle Børn var meget flittige ved deres Arbejde, de saae næppe op. Kun én saae forundret paa mig. »Hun er stum«, sagde Søsteren, »og næsten helt døv. Kun naar Militærmusikken gaar forbi vore Vinduer, hører hun lidt af Stortrommen. Men De skal ikke tro, at hun er ubegavet, hun lægger Mærke til al Ting, hvad der foregaar omkring hende. Og jeg er overbevist om, at hun nu godt véd, at vi tale om hende«. Og idet jeg saae til hende, saae jeg, at hendes Øjne tindrede af Glæde, af vore Miner alene havde hun forstaaet, at vi havde Interesse for hende.

I det næste Værelse opholdt sig de blinde Børn. Den yngste Pige var kun syv Aar gammel, den ældste endnu ikke seksten. De sad efter Størrelse omkring de store Syborde, ligesom Strængene paa en Harpe. Jeg lagde ikke Mærke til det sørgmodige Udtryk i deres Ansigter, men kun til den forbavsende Færdighed, hvormed de haandterede Synaalen. Ganske vist, hos de mindste gik Arbejdet endnu ikke hurtigt fra Haanden, langsomt følte de hen over Stoffet, for at finde det rette Sted, hvor Naalen skulde stikkes i. Mange Gange gik det galt, og de smaa stak sig i Fingrene i Stedet for i Tøjet. Det gik allerede bedre hos det andet Hold. Vel blev Sømmen endnu ikke lige, den fremviste en rigtig Zigzaglinje, op og ned, frem og tilbage, men endelig lykkedes det dog med Naalen at følge den rette Linje.

---

*) Læg Mærke hertil, Pastor Dyekjær!

Hos det tredje Hold var det allerede langt bedre, de prøver med deres Fingre, de retter de urigtige Sting, de glatter det syede efter med Haanden, og de synes selv at glæde sig over Arbejdets gode Fremgang. Endelig de største er helt dygtige i deres Arbejde. Aldrig vilde jeg tro, at et blindt Barn eller da en blind ung Pige kunde have opnaaet en saadan Fuldkommenhed i Syning.

I et andet Værelse underviste en kinesisk Dame, der var bleven Katholik, Børnene i den vanskelige Kunst at skrive. Thi da Kineserne har et særligt Tegn for hvert Ord, er det meget vanskeligt at lære at skrive. Hvor megen Umage maa ikke Lærerne gøre sig for at lære de europæiske Børn de 25 eller 30 Bogstaver? Og i Kina maa Børnene lære flere Tusinde Tegn. De skriver heller ikke med Pen og Blæk, men male Ordene paa Papiret med en Pensel, som dyppes i sort Farve. Jeg spurgte Søsteren, om Børnene ikke ogsaa lærte Engelsk og Fransk, men hun svarede: »Nej, det vilde blive altfor farligt for dem. Thi de ville da i Europæernes Huse være udsatte for mange Farer. Naar vore Piger er voksne, er det bedste for dem, at de blive gifte med en brav Christen. Sædvanlig komme de unge christne Mænd hertil for at hente sig en Hustru, og disse Ægteskaber blive meget lykkelige. Thi vore Børn er opdragte til Flid, Renlighed og Sparsommelighed.«

Da vi kom ned, ilede to Børn, en Dreng og en Pige i en Alder af omtrent tre Aar til, kastede sig i Søsterens Arme og vilde ikke forlade hende. Begge to vare af europæiske Forældre og heller ikke klædte som Kinesere. De to Smaa vare aldeles henrivende med store, klare, skinnende Øjne og rigtig tykke Kinder. »Ere de ikke søde, disse to?« spurgte Søsteren, idet hun tog dem paa sine Arme og kærtegnede dem. Da de var gaaede, sagde hun: »Det er to Børn, som er forladte af deres Forældre. Den enes Fader var en hollandsk Matros, og den lille Piges Forældre var fra Frankrig. Men nu har de ingen andre Forældre mere end Søstrene. Og jeg kan sige Dem, at disse to er hele Børnehjemmets Yndlinge.«

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg.
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 30.

Søndagen den 28. Juli

1901.

Michel Angelo.

Af „Bogen om Rom“.

Jeg lægger Spejlet bort, ved hvis Hjælp jeg har betragtet Loftet i det sixtinske Kapel — Michel Angelos Loft... Jeg føler, som for et Par Dage siden, i Raffaels Stanser, at den store Kunst trods alt er den store Kunst — at her staar jeg Ansigt til Ansigt med Kunstens højeste Fulden-delse, at disse To, Michael og Raffael, er Dobbelttinden, hvorfra man ser ud over hele hin vidunderlige Bjærgkæde, der begynder med Cimabue og ender med Bernini. Giottos ædle Sjæleskildring, Angelicos straalende Extase, Peruginos blide Inderlighed — det blegner altsammen ved Siden af denne milde Renhed, denne simple og ædle Fuldkommenhed i Raffaels og Michelangelos Menneskeskikkelser og Menneskeasyn. Denne Kunst har Skabelsens egen Fuldkommenhed — »se, det var altsammen saare godt . . .«

Hvor mange Gange har jeg ikke læst om Renaissancens »titaniske« Aand. om Hedningen Raffael og om denne Prometheus Michel Angelo, der under Paaskud af at male Christendom, malede sine egne oprørske Tanker? Fra Bog til Bog har det lydt, at Renaissancen var »Menneskets Genfø-delse efter dens Syndefald Naturfornægtelsen«, og at *derfor* var Renaissancen saa stor. Først da Middelalderens »fromme og naive Tro« afløstes af »en begejstret Humanisme og et frodigt opblomstrende Hedenskab« *) — først da fik Verden den store Kunst. Dette er en Troessætning for alle Dan-nede. Alligevel sidder jeg nu her og spørger mig selv,

---

*) Georg Brandes: *Emigrantlitteraturen* (1ste Udg.) S. 213.

hvorledes dette af ingen kritiserede Dogme forholder sig til Virkeligheden? Blev Renaissancens Kunst væsenligt og egenligt skabt af den nyfødte Begejstring for Antiken og for Mennesket som Menneske?

Thomas Carlyle har sagt et mærkeligt Ord om den *engelske* Renaissance — om Englands Stortid under Elisabeth, da Shakespeare straaled, og en Stjørnehimmel af Genier omgav ham. »Man kan meget godt sige,« erklærer Carlyle, »at hin pragtfulde elisabethanske Tid, for saa vidt den var en Frembringelse og Blomstring af alt, der gik forud, har sit Ophav i Middelalderens Katholicisme. Den christne Tro, der var Æmnet for Dantes Sang, havde frembragt hint praktiske Liv, som Shakespeare skulde besynges. Thi Religionen var dengang — som nu og som altid — Sjælen i det praktiske Liv, den Kendsgærning, som laa til Grund for Menneskers Tilværelse. Og læg Mærke til, at Middelalderens Katholicisme var tilintetgjort, saa vidt Parlementsbeslutninger kunde tilintetgøre den, før dens ædleste Frembringelse, Shakespeare, kom. Men han kom ikke desto mindre.«

Her er der af den store engelske Tanke og Svar pget paa en Naturlov, der ogsaa gælder for Aandens Verden, men som ofte overses — *at Frugten nemlig altid kommer efter Blomsten*. Den fuldmodne Frugt viser sig først, naar Blomstringstiden længst er omme, og naar Bladefaldet er nær. Og derefter bærer Træet kun en spredt, forsinsket og forkrøblet Afgrøde.

Da Shakespeare brød frem af den engelske Folkegenius var det som Resultat og Resultant af Aarhundreders Udvikling. Og efter ham gaar der tre Hundrede Aar, før den engelske Poesi atter blomstrer — og endda frembringer den aldrig mere nogen som han. Den Aand, som havde født ham, var død — dræbt ved et Kongebud og ved Parlementsbeslutninger.

Da Michel Angelo stod frem som Arvetager og Fuldender af den italienske Renaissance, var det Middelalderens

Kultur, som i Sanct Franciscus af Assisi havde baaret sin skæreste Blomst, der nu satte fuldmoden Frugt. Efter Michel Angelo begynder Forfaldet. Det er rigtigt, at Renaissanceen bl. a. genopvakte Hedenskaben og brød Christendommens hidtil uindskrænkede Magt i Aandens Verden — men Renaissanceen frembragte heller ikke andet end Barokstil og Rococo . . .

Det er nemlig altid i *næste* Generation, at en aandelig Bevægelse sætter sine Frugter og beviser, hvad den bærer i sit Skød. De, som bryder de nye Baner, de, som fremsætter de omvæltende Idéer, er Børn af den Tid, de gør Oprør imod, og henter deres Styrke af den. Deres Kraft beviser, at de nedstammer fra kraftige Fædre — men hvad de selv er, ses først paa deres Sønner. Saaledes indeholder enhver ny Slægt altid en *Dom* over den, som gik forud.

Den franske Revolutions Heroer — baade Tænkningens og Handlingens — en Rousseau og en Voltaire, en Danton og en Saint-Just, en Robespierre og en Napoleon — vidner alle om, hvilke Mænd den gamle Tingenes Orden var i Stand til at skabe. Deres Kraft og Storhed har intet med de nye Idéer at gøre, som de kæmper for. Disse Idéers Værd ses først af den følgende Slægt — af den skeptiske, nydelsessyge, tungsindige Mennesketype, som er bleven det nittende Aarhundredes. Voltaires og Revolutionens Værk — det er Alfred de Mussets Fortvivelse, hvilket Digteren selv vidste og har sagt i *Rolla*.

Paa samme Maade staar i Tyskland Goethe med hele sin kraftige, rige, harmoniske Menneskelighed som den gamle Tids Barn. Men hans *Werther* og hans *Faust* faar Kød og Blod i de nye Slægter, hos Romantikerne, hos Heine, helt ned i de sidste Tider. Derfor prøver moderne Mennesker forgæves paa at gøre Goethe til deres Ideal; hans Væsens Harmoni beroede paa et Sammenspil af Toner, hvoraf nu de fleste er forstummede. Goethes Selvbeherskelse, Selvbetvingelse, Selvomdannelse er ved en Afgrund skilt fra den moderne Selvtilbedelse og Underkastelse under Selvet.

Hvad der hos Goethe var et Stof, som skulde formes, er i den moderne Poesi bleven en Guddom, der skal lydes. Goethe saae i Menneskenaturen Marmoret, hvorfra der skulde hugges en Statue. Nutiden kaster sig ned foran Marmorblokken og tilbeder den for den Statues Skyld, som er skjult derinde, men som aldrig kommer frem, dels fordi man mangler Modet til at bruge Mejselen — og dels fordi Mejselen nok ogsaa er kommen En af Hænde . . .

Hjemme i Norden ser man endelig en ved første Øjekast paafaldende Modsætning mellem den ældre og yngre Generation af fremragende Aander. Man sammenligne Skikkelser som Ibsen og Bjørnson, Georg Brandes og Julius Lange med senere Personligheder — og man vil have Følelsen af en Nedgang, en Synken, ikke alene i kunstnerisk, men ogsaa i sædelig Værdi. Disse ældre Forfattere har selv ikke kunnet undgaa at mærke, hvorledes en ny og ringere Slægt opstod omkring dem, og de har undertiden klaget over deres Samtid uden at betænke, at denne Samtid var deres eget Værk.

I en Bog som den, Georg Brandes har udgivet om sin egen og Julius Langes Ungdom, faar man imidlertid et levende Indtryk af, hvorpaa hin Væsensforskel mellem de to Generationer beroer. Denne Bog fører En nemlig ind i hele den Kultur, hvori saavel Brandes som Lange dybest bundet — den heibergske. Hin idealistiske, altid stærkt æsthetiske, ofte dybt religiøse Tid var det, som gav begge disse Unge det første Præg — det for Livet bestemmende. Julius Lange var ikke blot en Hellener, men ogsaa en Kristen, og i Ungdomsbrevene til den jødiske Ven møder man Gang paa Gang gribende Udtryk for hans Tro. Først paa Overgangen til Manddommen blev ogsaa han Fritænker og fik »Ulyst til at stige ned i Skakterne.«

Men baade han og Brandes havde allerede da af den Fortid, de vendte Ryggen, modtaget en aandelig Opdragelse, hvortil der nu ikke gives Mage i Norden. De havde faaet indpodet Ærbødighed for Idealerne, Hengivenhed for det

Sande og Skønne, Kærlighed til Arbejdet og til et uegenlyst Liv. De gik ind til deres kommende Gærning med et Adelspræg, som senere Tider aldrig har formaet at udlette, men som gør baade Lange og Brandes til mere og mere fremmede Væsener i Nutidens Verden.

Hin Kultur er forsvunden af Danmark, og dens egne bedste Sønner har ført Dødsstødet imod den. Nu ser de en anden Verden i Steden, en Verden, hvor Idealismen er afløst af hensynsløs Nydelsessyge, Fliden og Arbejdsbegejstringen af Streberthum og Dilittantisme. For ingen af dem kan denne Verden være et lystelig Syn, og i deres allermest stille Timer har maaske baade Julius Lange og Georg Brandes længtes tilbage til hin Foraars- og Ungdomstid, da de endnu ikke frygtede for at stige ned i Livets Skakter . . .

Der er i Menneskets Aand en Sammenhæng mellem Ævnen til det Gode og Sansen for det Skønne — mellem Karakter og Talent. »Jeg føler,« har Ruskin sagt overfor et Billede af Turner, »imedens jeg betragter dette Maleri, hvorledes der ikke er nogen Fejl og nogen Vildfarelse i mit Liv, som ikke rejser sig mod mig for at stjæle min Glæde, for at røve eller svække min Kraft til at fatte, til at læse, til at forstaa. Men enhver tidligere Anstrængelse i mit Liv for at gøre det Gode, ethvert Glimt af Retfærdighed deri, staar mig derimod bi og hjælper mig til at fatte denne Kunst. Saa vidt jeg kan glæde mig over den eller forstaa den, har jeg den Kraft til det Gode at takke derfor, som er i mig. Og jeg vover at sige, at fordi jeg i hele mit Liv har begæret det Gode og ikke det Slette; fordi jeg var god mod mange og ønskede at kunne være det overfor alle; fordi jeg med Forsæt ikke har skadet nogen, men har elsket meget og uden Selviskhed — derfor er hint opstigende Morgenskær over Højene synligt for mig.« *)

---

*) Ruskin: *The Queen of the Air*.

Dette gælder den Enkelte — men det gælder især Slægten. Som Ruskin fremdeles har lært:

»Stor Kunst er Udtryk for et stort Menneskes Aand, lav Kunst udtrykker et lavttænkende Menneskes Mangel paa Aand. En taabelig Person bygger taabeligt, en klog fornøftigt, en dydig herligt, en lastefuld slet. Naar Stenene i en Bygning er godt sammenføjede, saa erkender vi, at en tænksom Mand har planlagt Bygningen, en omhyggelig Mand tilhugget Stenene, en ærlig Mand sammenføjet dem med Kalk. Er en Bygning overlæsset med Pynt, saa betyder det, at Billedhuggeren var opfyldt af Nydelsessyge, er den for tarvelig, tyder det paa Følelsesløshed eller Plumshed hos ham . . . Hvad der kommer af det Onde, avler altid Ondt; hvad der er født at Kraft og Ære, lærer os atter Kraft og Ære. Enhver Kunst er enten Opdragelse eller Smitte. Den maa nødvendigvis være enten det ene eller det andet.

»Grundlaget for Kunst er en moralsk Karakter. Naturligvis er selve Begavelsen en Ting for sig. Ethvert godt Menneske maa ikke nødvendigvis ogsaa være Maler, saa lidt som Farvesans vidner om et solidt Sindelag. Men den store Kunst betinges af begge Ævners Forening. Den store Kunst er Udtrykket for Kunstbegavelse i en ren Sjæl. Er Begavelsen ikke forhaanden, saa har vi overhovedet ingen Kunst. Og er Sjælen, en rigtigt følede Sjæl, der ikke, saa er Kunsten værdiløs, hvor duelig den end kan være.

»Men man maa ogsaa betænke, at *Kunstbegavelse i og for sig er et Resultat af Slægters moralske Karakter*. En slet Kvinde kan have en skøn Stemme. Men sin Stemmes Sødme skylder kun sin Races forudgaaende Sædelighed. At hun overhovedet kan synge, beroer paa en Sammenvirken mellem Musikens Love og Lovene forsvundne Tiders Moralitet. Enhver Handling, enhver Rørelse af Dyd eller Last paavirker Menneskets Ansigtstudtryk, dets Stemme, dets Nervekraft, dets Opfindelsesævnens Livlighed og Harmoni. At blive ved det Rette gør efter en Række Generationer den menneskelige Kunst mulig; enhver Synd, den

være sig nok saa lille, aander strax en Sky over denne Ævne. Et gennemført lastefuldt og fornøjelseshigende Liv vil efter visse Slægtleds Forløb gøre al Kunst umulig. Men Menneskene lader sig skuffe af Naturlovenes Langmodighed og troer fejlagtigt, *at Lønnen for deres Fædres Dyder er Følgen af deres egne Synder*. Følgen af disse viser sig først senere; naar Fædrene æder sure Druer, faar Børnene ødelagte Tænder.

»Og hvad nu den Enkelte angaar, saa vil du af hans Kunst formaa at læse hans Hjertes Grund. Lad hans Begavelse være nok saa stor og opdraget til den højeste Fuldkommenhed i en stor Slægts Skole — den bliver dog kun et Drapperi, kastet over hans eget Væsen, hans indre Sjæl. Maaden, hvorpaa Klædebonnet falder, forraader, om det dækker et Menneske eller et Skelet.

»Strax mærker du maaske ikke Forskellen i Foldekastet. Men se blot nærmere til, og Folderne vil blive gennemsigtige, og du vil erkende, om der bag dem skjuler sig Død eller Guddommelighed, og om det ydre Væv er en Sky af levende Lys eller kun et koldt Ligklæde. Jeg har sagt — og i de yderste Konsekvenser faar jeg Ret — at al skøn Kunst maa have sin Rod i Dyd, at den atter bærer Dydens Frugter og efter sin Natur er belærende. Ikke blot, og ikke væsenligt, ved bestemt udtalte Tanker — som hos Giotto, Michel Angelo, Dürer og hundrede andre. Men den belærer især derved, at den er skøn, skøn i sine Tanker, som skøn i sine Former, opfyldt af Myther, som kun Hjertet formaar at tyde . . .»

Det nye Ministerium.

Uendelig skete altsaa det længe bebudede politiske System-
skifte — den 23. Juli 1901 fik Danmark sit første
Venstreministerium.

Det nu afgaaede Regeringsparti, det saakaldte *Højre*,
var jo et Venstreparti, som var bleven gammelt. Det var
Liberalismens Mænd fra 1848, der syntes, at med dem kunde
Udviklingen gerne standse, og som derfor blev konservative.
De havde ført det højere Bourgeoisii til politisk Indflydelse
og social Magt, og da de — som Katten — saaledes sad
paa Flæsket, mente de, at alle andre ogsaa maatte være godt
bænkede.

Heri tog de imidlertid fejl. Først kom Bondestanden,
som den *grundtvigianske* Bevægelse havde vakt til religiøst
og politisk Liv, og fordrede sin Del af Magten i Landet.
Og en Menneskealder senere bankede *Arbejderne* som maal-
bevidst og reformstræbende Parti paa Folkerepræsentationens
Dør — og bankede med saa betydningsfuld Kraft, at man
øjeblikkelig indlod dem.

Det Princip, som ved det sidste danske Højreministeri-
ums Fald sejrede, er det *demokratiske*. Der sidder nu en
Regering i Danmark, som er sat paa sin Plads af Folke-
viljen.

I denne Folkevilje gives der imidlertid mere end én
Strømning. Det nye Ministerium sidder som Repræsentant
for mere end én Mening, baade paa det religiøse, det sæde-
lige og det sociale Omraade. Ved det unaturlige Højre-
Oligarkis Forsvinden er Muligheden givet for en Kamp
mellem disse forskellige Magter.

De danske Katholiker maa i det Væsenlige staa som
Tilskuere ved denne Kamp. Vort Lød vejer for lidt, til at
det kan mærkes, paa hvilken Side af Vægtskaalen det falder.

Men som Medlemmer af en Kirke, der paa sine Kon-
cilier, ved sit Pavevalg, benytter Parlamentarismens Former
og træffer de vigtigste Afgørelser efter Stemmeflerhed, kan
det demokratiske Princip ikke være os imod. Det er ufuld-
komment som alle andre Principer. Men hovedsagelig vil
dets Virkning afhænge af den Aand, hvori det bruges, og
derfor gælder det — som Leo XIII har sagt — om at
christne Demokratict.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 31.

Søndagen den 4. August

1901.

Tertullian og F. L. Grundtvig.

Det er bekendt, hvorledes N. F. S. Grundtvig ved Læsning i *Irenæus* kom til sit ejendommelige kirkelige System, med Opfattelsen af den apostoliske Troesbekendelse som Troens Grundvold i Steden for Bibelen.

Den gamle lutherske Kirkehøvdings Granskning i Fædrene blev fortsat af forskellige Disciple, saaledes *Hoffding-Muus*, hvem denne Granskning i Midten af forrige Aarhundrede førte over til den katholske Kirke. Det lader imidlertid nu til, at Faderens Gærning i saa Henseende ogsaa skal genoptages af hans yngste Søn; denne — Pastor *F. L. Grundtvig* — har nemlig i de senere Aar udgivet flere Oversættelser af oldkirkelige Værker, saaledes St. Petrus Chrysologus' »Taler om Troens Ord« og nu nylig Tertullians »Indsigelser mod alle Kætterier« (København 1900, Karl Schönbergs Forlag, 134 Sider),

Pastor Grundtvig kalder det af ham oversatte Værk for »Tertullians og Latinerkirkens mærkeligste Skrift om Troens Ord,« og han sætter dets Affattelsestid til de allerførste Aar af det *trede* Aarhundrede. Det er altsaa ikke meget yngre end *Irenæus'* berømte Værk »Mod alle Kætterier«, og man faar gennem begge Skrifter samme levende Fornemmelse af, med hvilken Kraft Kirkens Mænd baade i Øst og Vest, i Afrika og i Gallien saavel som i Lilleasien, har kæmpet mod alt Kætteri og al Sektdannelse. Og Vaabnet i denne Kamp er — som F. L. Grundtvig efterviser — *Troens Ord* : den orthodoxe Troesbekendelse. Men for den oldkirkelige Forfatter er dette Troens Ord dog ikke det sidste og væsentlige Sandhedsmærke; selve Symbolet hviler paa *Kirkens*

Autoritet, og denne begrundes atter igen ved Biskopsrækkerne 3: ved *den apostoliske Succession*. Det er da en *oldkatholsk* Tankegang, den grundtvigianske Forfatter her har faaet Lejlighed til at trænge ind i og til at fremstille med al Objektivitet for sine lutherske Troesfæller. Af denne Grund bør F. L. Grundtvigs Virksomhed skattes højt, ogsaa af Katholiker.

Tertullians Skrift fremtræder delt i 19 Afsnit. I det første af disse efterviser den gamle kirkelige Forfatter, at man ikke bør undre sig over Kætteriens Existens, thi det er bleven forudsagt, at de skulde komme. Og Grunden til, at de vinder Udbrødelse, er Menneskenes Egenraadighed, der for Kirkens Tro foretrækker en anden, selvvalgt Lære. Kætte-terne paastaar vel, at de adlyder Ordet »Søger, og I skulle finde«, men — siger Tertullian — de finder intet, fordi de søger dér, hvor der ikke skal findes. De banker paa dér, hvor ingen er inde, derfor indlades de aldrig. Kvinden i Evangeliet søgte derimod efter den tabte Penning i sit *egct* Hus — saaledes bør vi ogsaa gøre. Kun i vort eget Hus 3: i Kirken, er det, der kan søges uden Skade for *Troens Regel*.

Det gælder nemlig om, under alle Forskninger og Granskninger at bevare denne Troens Regel — hvad Paulus kalder »den rette Form af de sunde Ord« (II Tim. 1, 13) — og ikke gøre selve Troesregelen til Genstand for Søgen og Tvivlen. »Troen er fastsat i Reglen. Den indeholder Loven og giver Frelse ved Lovens Overholdelse.« Tro, ikke Indøvelse i Skrifterne, frelser. Thi Tro er nemlig *at overholde Troens Lov*.

Kætte-terne begrundet imidlertid alle deres fra Troesreglen afvigende Lærdomme fra Skrifterne. Skal man da ikke høre paa Skrifterne?

Nej, siger Tertullian, *man skal slet ikke forhandle med Kætte-terne angaaende Skrifterne*. Kætte-terne har nemlig ingen *Ret* til Skrifterne. Retten til de christne Skrifter tilhører kun den sande christne Tro. Mod Kætte-ternes

Skriftprincip bør man da stille Traditionsprincipet, idet man spørger dem:

»Fra hvem, ved hvem, naar og til hvem er den Lærdom, hvorved Christne bliver til, overleveret? Thi hvor den ægte, christne Lærdom og Tro viser sig at være, dér er ogsaa Arveretten til Skrifterne og til Udlægningen af Skrifterne og til alle de christne Overleveringer.«

Tertullian efterviser nu, hvorledes der fra Begyndelsen af kun har været *én Tro*. Apostlene kundgjorde overalt *den samme Troes samme Lærdom* (eandem doctrinam ejusdem fidei), nemlig den, de havde modtaget af Herren. Og fra de af Apostlene grundlagte Kirker har alle senere Kirker »modtaget den Lærdommens Sæd, ved hvilken de bliver til Kirker.« »Og fordi de er apostoliske Kirkers Afkom, anses de ogsaa selv for at være apostoliske.«

Man bør da ikke modtage nogen anden Lære som sand Christendom end den, der saaledes kan bevise, at den nedstammer fra Apostlene. Alle nye Lærdomme bør prøves med denne Prøvesten, og intet andet bør holdes for sandt, end hvad der samstemmer med hin *Arvelære*, »som Kirken har modtaget fra Apostlene, Apostlene fra Christus, Christus fra Gud.«

Men — siger Kætterne — Kirkerne har ganske vist modtaget den sande Tro af Apostlene; senere er de imidlertid falden i Vildfarelse og har *forvansket* Sandheden.

Tertullian imødegaar med Kraft denne Indvending og efterviser, at den strider mod Troen paa den Hellig Aand. Skulde det være tænkeligt, siger han, at Sandhedens Aand ikke skulde have brudt sig om at gjøre sin Gærning, som er at føre til *al Sandhed*? »Skulde Talsmanden, Guds Husholder, Christi Stedfortræder, have forsømt Tjenesten, idet han har taalt, at Kirkerne til en Tid tænkte anderledes og troede anderledes« end Apostlene? Og — hvis man tænker sig dette som muligt — hvoraf kommer det saa, at de Kirker, som man siger er faldne i Vildfarelse,

alle har *én og samme Tro*, nemlig den katholske, medens Kætteerne ikke naaer til nogen Enighed?

Stammer den katholske Tro alligevel fra Vildfarelse, saa faar vi det Særsyn, at *Vildfarelsen bliver ældre i Kirken end Sandheden* — thi Sandheden foregives jo, først at være kommen med Kætteerne. »For at blive frigjort,« siger Tertullian ironisk, »ventede Sandheden paa nogle Marcionitter og Valentinianere« (han vilde vel nuomstunder have skrevet: nogle *Kalvinister og Lutheranere*)! »Og imidlertid forkyndtes Evangeliet vrangelig, og der troedes vrangelig! Imidlertid blev saa mange Tusinde vrangelig døbte, saa mange Troens Gærninger vrangelig udførte, saa mange Kræfter, saa mange Naadegaver vrangelig brugte, saa mange Embeder vrangelig skøttede, saa mange Blodvidnesbyrd vrangelig lønnede med Kronen!«

Hvor føler ikke, med hvilken Vægt dette Argument fra Aar 200 endnu Aar 1900 rammer alle dem, der den Dag i Dag paastaar, at Kirken fra Begyndelsen af har været vildfarende, og at Sandheden først er kommen til Lyset med en Luther, en Wesley — eller en Grundtvig! »Det er dog løjerligt,« skriver Tertullian, »at man paa den christne Læres Omraade skal anse Kætteriet for at have været det første, til Trods for, at det saa bliver Kætteriet selv, der saa indtrængende har advaret mod de kommende Kætterier!«

Men saaledes forholder det sig heller ikke. Den sande Lære er den, som har været *fra Begyndelsen*. Og Tertullian udbryder:

»Hvo var den Gang Marcion? Hvor var den Gang Valentin? Det staar fast, at det ikke er saa meget længe siden, de har levet, og det staar fast, *at de først, i den romerske Kirke, medens den velsignede Eleutherus var Bisp, har troet paa den katholske Kirkes Lærdom*. Men da de, paa Grund af deres stedse rastløse Forskning, hvorved de ogsaa skadede Brødrene, atter og atter var bleven udstødte og tilsidst bortviste til vedvarende Adskillelse, saa udsaaede de deres Lærdommes Gift.«

Saaledes gik det i det andet Aarhundrede med Marcion og Valentin — saaledes i det sextende Aarhundrede, *medens Leo var Bisp*, med Luther og Calvin, der ogsaa først i den romerske Kirke havde troet den katholske Lære.

Derfor sammenligner Tertullian Arvelæren med den gode Sæd, der er saæet af Herren i Begyndelsen, Kætteriernes derimod med Ugræsset, som Fjenden senere udstrøer i Ageren. »Denne Dom skal staa ved Magt mod alle Kætterier, fordi de er senere, og det tilstedes dem ikke paa Trods at hævde, at de sidder inde med Sandheden.«

Kætterne paastaar alligevel, at deres Lære er den *sande apostolske*, som Kirken har forvansket. »Lad dem da,« siger Tertullian, »gøre Rede for deres Kirkers Ophav! Lad dem udfolde deres Bispers Følge, der naaer ned fra Begyndelsen, saaledes at den første Bisp som Hjemmelsmand og Forgænger har haft en Apostel eller en af de apostolske Mænd . . . *Thi paa denne Maade gør de apostolske Kirker Rede for deres Afstamning*. Ligesom Smyrnersnes Kirke nævner *Polykarp, der blev indsat af Johannes*, ligesom Romernes Kirke paa samme Vis nævner *Klemens, der blev indviet af Peder*, saaledes udpeger ogsaa de øvrige Kirker dem, som de holder for at være Forplantere af den apostolske Lære, *da de er bleven indsatte i Bispeembedet af Apostlene*. Lad Kætterne opdigte noget tilsvarende!»

Det viser sig her klart, at Kætteriernes, ved selve deres Oprindelse, beviser, at de ikke er apostolske og ikke fører Apostellære. Tertullian peger ogsaa paa, at der lige fra Begyndelsen af ved Siden af Kirken har existeret Kætterier, som allerede Apostlene selv havde at kæmpe imod — saaledes Ebioniterne, Gnostikerne, Nikolaiterne (Galat. V, 1. 1 Timoth. I, 4 og IV, 3, Joh. Aab. II, 14—15). Og de nuværende Kætterier er ikke det ringeste bedre end hine gamle, af Apostlene fordømte.

Den sande Lære er da kun at finde i de apostolske

Kirker, hvor Troens *ene Form* opbevares. Til dem bør man derfor ty. »Er Archaia dig nærmest, har du der Korinth. Er du ikke langt fra Makedonien, har du Filippi. Er du nærved Italien, har du *Rom*, hvorfra ogsaa vi (den afrikanske Kirke) har vor Hjemmel for, hvad der er fastsat. Lykkelig hin Kirke, *over hvilken Apostle har udost hele Lærdommen med deres Blod, hvor Peder kom til at ligne Herren i hans Lidelse, hvor Paulus kronedes ved en Udgang som Døberens, hvor Apostelen Johannes, efter intet at have lidt ved at neddykkes i sydende Olie, blev forvist til Øen (Patmos). Lad os se, hvad den siger, hvad den bekender, naar den . . . plejer Ven-skab, ogsaa med de afrikanske Kirker.*«

Arvelæren, saaledes som denne opbevares i Apostelkirkerne og *især i den romerske*, er da den eneste Borgen for sand Tro. Kætterne derimod er »skudte op fra det, der er vort, men dog er de ikke vore. De er vanslægtede Planter, der stammer fra Sandhedens Frø, men voxer vildt i Løgn.« At være Kætter, d: at have *valgt sin Tro*, udelukker fra at være Christen.« Og da Kætterne altsaa ikke er Christne, har de heller ingen Ret til de Christnes Skrifter. Til dem kan derfor passende siges: »Hvem er I? Naar og hvorfra er I komne? Hvad har I at gøre med mit, I, som ikke hører mig til? Hvad Ret har du, Marcion, til at fælde min Skov? Hvad Tilladelse har du, Valentin, til at forvende mine Kilders Løb? . . . *Min* er Ejendommen! Hvad er Meningen med, at I græsser i Sæden, som I lyster? Min er Ejendommen! Fra Arildstid sad jeg inde med den. Jeg sad inde med den før I. Jeg har (Adkomstbevisets) oprindelige Form fra selve Hjemmelmændene! . . . *Jeg er Apostlenes Arving!*«

Det er — som man ser — samme Tankegang, ved hvilken katholske Apologeter endnu den Dag i Dag hævder den katholske Lære overfor Sekternes skiftende og indbyrdes forskellige Skriftfortolkninger. »De er udgaaede fra os, men

de var ikke af os, thi havde de været af os, da var de blevne hos os,« siger St. Johannes.

Tertullian henpeger ikke blot paa den dogmatiske Usikkerhed hos Kætterne, han beviser ogsaa deres Vildfarelse ud fra deres slappe kirkelige Liv. Livet er det bedste Bevis for Læren, siger han. Og blandt Sektererne »er alle opblæste, alle tilbyder Kundskab. Katekumenerne er fuldkomne, før de endnu er udlærte.« De omvender ikke Hedninger, men søger at bringe Katholiker til Fald. De bygger ikke op, men undergraver blot Sandheden. »Fratag dem deres Anklage« (mod den katholske Kirke) »og de véd ikke, hvad de skal sige.«

Som man ser — der existerede ogsaa for 1700 Aar siden Bevægelser, hvis hele Indhold var det rent negative: *Los fra Rom!* »Men overfor deres egne Foresatte kender de ikke engang Ærbødighed.« Ogsaa dette Træk passer paa Nutidens Marcionitter og Valentinianere. Thi »hvor ingen Sandhed er, er det i sin Orden, at Leveregler foragtes.«

Men i den *sande* Kirke, »hvor Gud er, der er ogsaa Guds frygt, som er Visdoms Begyndelse. Og hvor Guds frygt er, der er værdig Alvor, frygtsom Omhyggelighed, ængstelig Omsorg for det Hellige, samvittighedsfuld Optagelse, velovervejjet Samfund med andre, fortjent Forfremmelse, from Underordnelse, tro Tjeneste, sagtnodig Bekendelse, en enig Kirke, al Ting Guds.«

Disse er da den sande Kirkes praktiske og moralske Kendetegn. Hvor disse er at finde, i det tyvende som i det andet Aarhundrede, kan den fordomsfrie Aand vanskeligt tvivle om.

Det er bekendt, hvorledes Newman, under sit Studie af Arianismen, blev slaaet af det ganske Ensartede i den katholske Kirkes Holdning og Bevisførelse overfor Arianerne og overfor Anglikanerne samt de øvrige Protestanter. Den store Athanasius vilde have bekæmpet Henrik VIII, ganske som han bekæmpede Kejseren i Byzans, der vilde forfalske Christendommen og forkætre den katholske Arvelære. Denne Opdagelse gav det første Stød til Newmans Omvendelse. Tør man ikke for Grundtvigs yngste Søn haabe en lignende Frugt af hans kærlighedsfulde Studier i de gamle katholske Fædre?

J. J.

Det sædvanlige Argument.

Kristeligt Dagblad for 31. Juli bringer, under Overskriften *De katholske Folks Fremtid*, paa en meget fremtrædende Plads følgende Artikel:

Paa Lutherstiftelsens Forlag har Hr. *Th. Godal* oversat en Bog af Professor Emile de Laveleye om dette Æmne.

Det er overordenligt fortjenstfuldt af Oversætteren, at han har villet lade den nordiske Læseverden stifte Bekendtskab med den berømte, afdøde Forfatters lille Bog.

Professor *de Laveleyes* Ord har en særlig Vægt, naar det drejer sig om Spørgsmaal vedrørende Protestantismens og Papismens Værdi, idet han, opdraget som Katholik, af fuld Overbevisning gik over til Protestantismen, og da han ikke var Theolog, men Statsøkonom, faar den belgiske Professors Ord betydelig Interesse, naar der spørges om, hvilken af Koncessionerne der maa siges at rumme de rigeste Udviklingsmuligheder.

Her viser nu Forf. gennem en Række positive Argumenter og tvingende Kendsgærninger, hvorledes det stadig gaar og nødvendigvis maa gaa ned ad Bakke med de papistiske Folk, og Grunden til dette Forhold ligger i Systemet.

Vore hjemlige Politikere, der jo gennemgaaende ikke er meget snedige, kunde have godt af at læse den belgiske Professors tankeklare Udviklinger; det kunde dog maaske i nogen Grad aabne deres Øjne for, at det papistiske Uvæsen, som vore Radikalere sværme for, ikke er saa aldeles ufarligt for Folkefriheden.

Thi Papismen er Personificationen af Enevældet, Papismens Aand er Slaviskhedens og Bureaukратиets Aand i den skarpeste Modsætning til den evangeliske Frihed, som er de protestantiske Folkeslags dyreste Eje, men som jo desværre i vort Naboland mod Syd synes at skulle drukne i Rigs- og Kejsersforgudelse.

Professor Laveleyes Skrift om de katholske Folks Fremtid, der er en halv Snes Aar gammelt, er tilfulde bleven stadfæstet af disse Aars verdenshistoriske Begivenheder.

Katholiken skal i et følgende Nr. vende tilbage til denne Artikel, som Pladsmangel hindrer os i strax at tage under Behandling.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 32.

Søndagen den 11. August

1901.

Protestantismen i Rom.

Af »Bogen om Rom«.

Via Nazionale ligger to protestantiske Kirker, én helt oppe ved Jærnbanelen, en anden i Nærheden af Nationaltheatret. Den første er de amerikanske Episkopales, den anden Valdensesernes. Begge staaer de lukkede med svære Jærngitre Ugen igennem og aabnes kun nogle Timer Søndag Formiddag og Søndag Aften. I Via Panico har »den frie Kirke« sit Tempel, og i Via Venti Settembre ligger Methodisternes Hovedkvarter i Rom, som bærer Navnet *Sala Venti Settembre*.

For at faa noget at vide om disse forskellige Foretagender, gaar jeg ind i den Boghandel, Methodisterne har oprettet ved Siden af deres Bedesal. Jeg køber her det sidste Nummer af det methodiske Ugeblad *L'Evangelista*, og to Pjecer, som Boghandleren anbefaler mig — »Tankefriheden og Evangeliet i Italien«, en Tale holdt af Pastor Vittorio Bani den 20. September 1895 i den biskoppelig-methodiske Kirke i Florens, samt »Evangelisationen i Italien«, af F. Sciarelli. Begge ere trykte i Rom af Methodisternes Trykkeri, Piazza Poli Nr. 2.

Jeg gaar hjem og giver mig først til at studere *L'Evangelista*, tolvte Aargang Nr. 6, for 8. Februar 1900. Paa Forsiden finder jeg en ledende Artikel: »Bossuet, Brunetièrre og de altfor lægmandsmæssige Kirker.« Den er skreven i Anledning af, at den bekendte franske Literaturhistoriker og Akademiker har været paa et kort Besøg her i Rom og under dette Besøg for en snæver Kreds af Indbudne har holdt et Foredrag om Bossuet.

Hr. Brunetière — siger *Evangelisten* — nøjedes imidlertid ikke med at tale om Bossuet. Efter at have endt sin Lovtale over denne, istemte han nemlig en Hymne til Leo XIII som den Mand, »der fortsætter Bossuets Værk, idet han søger at forene alle christne Kirker under den romerske Kirkes Forsæde. Thi Rom — derpaa var Taleren sikker — vil i en ikke fjærn Fremtid samle hele Verdens religiøse Liv i sig, eftersom de protestantiske Kirker ere altfor lægmandsagtige (*troppo laiche*).«

»Vi forstaar« — skriver *Evangelisten* videre — »at Hr. Brunetière, som har en fin Næse, for den Duft af Patchouly og Ylang-Ylang, han er vant til i Paris, foretrækker den mere ramme Duft, som udstrømmer fra Præstesoutaner og Sakristi-Sandaler. [!] Men at han, foruden at have erklæret Videnskaben bankerot, nu ogsaa vil spille Fallit med den sunde Fornuft, det fatter vi ikke . . . Har da Hr. Brunetière ikke Øjne, og ser han ikke, hvorledes Verden bevæger sig, iler og flyver frem, glemmende de Ting, der er bagved, og stræbende efter et Ideal, som det var Vanvid at drømme om paa Bossuets Tid?

»Den Gang,« fortsætter *Evangelisten*, »maatte de franske Protestanter flygte til Transvaal for at finde Fred, og de engelske til Amerika« [skønt England var protestantisk], »og Protestanterne i Tyskland og Holland og det øvrige Europa var alle tilsammen ikke flere end *tyve Millioner!* Da var den romerske Kirke virkelig Verdens Herskerinde, og Bossuet kunne drømme om alle Kirkers Forening under Paven . . . Men nu, *mon cher ami*, er Protestanterne bleven *to Hundrede Millioner*, og de afgør baade det religiøse og politiske Vejrlag, ikke blot i Europa, men — de lykkelige Mennesker! — i hele Verden. Tilstandene har altsaa forandret sig, kære Hr. Brunetière, og enten maa Romanismen ogsaa forandre sig, vende tilbage til den oprindelige Renhed og smelte sammen med Protestantismen som et af vore talrige Samfund, eller den vil blive en Kirke, som den protestantiske Tolerance tolererer, men ingen, ingen af

alle dem, der i vor Tid tænker, føler, elsker, vil længer høre den til . . .

»Thi hvem er det, som nuomstunder tilhører Romanismen? Kun to Klasser: de Uvidende, de, der hverken kan læse eller skrive, kære Hr. Brunetière — og saa de Rige, de Adelige, Levemændene, det parfumerede Publikum, der nylig applauderede Deres Foredrag i Kantslerpaladsets Sal, og som, efter at have nydt Paradiset allerede her paa Jorden, i den bekvemme og parfumerede romerske Kirke tager en første Klasses Billet til en god Parketplads i det himmelske Olymp!

»Nej, nej, *mon cher ami*, heller end at nedgrave vor Personlighed paa Papismens Enheds-Kirkegaard og vanære vort ædle Jeg ved Romanismens klerikale Ceremonier, foretrækker vi tusend Gange en Kirke for hver Samvittighed, et Tempel for hvert Hjærte, en Præst i hvert Menneske — saaledes som ogsaa den hellige Skrift lærer . . .

»Ja, lad dem blot komme, de lægmandsagtige, de meget lægmandsagtige, de helt lægmandsagtige Kirker! De vil skænke vort kære Italien hin sædelige Uafhængighed, hin oprindelige Christendom, hvorved de protestantiske Nationer glæder sig!«

Det er en meget frisindet Methodisme, som her forkyndes — en Uffe Birkedalsk eller Anton Jensensk Protestantisme . . . Jeg lægger *Evangelisten* bort og griber til *Piecerne* om dette tidssvarende Evangeliums Udbredelse i Italien.

Pastor Vittorio Banis Tale er nærmest Festlyrik. Han forherliger Sejren af 20. September i loyale Toner; »det sømmede sig,« siger han, »at Italien, som havde givet Verden en Gregor den Syvende, ogsaa skænkede den en Viktor Emmanuel; *efter Giften Modgiften*, efter Canossa Porta Pia!« Dog er han ikke helt tilfreds med den Tankefrihed, hvorved det moderne Italien kan glæde sig. »Tankefriheden faldt i Hænderne paa dem, hvis Hjærte var det Ondes Slave,

og hvis Hoved var fyldt af Vildfarelse, og i Steden for at tjene til Sandhedens Forkyndelse blev den benyttet til at udbrede gamle og nye Vildfarelser, som man med forbrydersk Lefærdighed samlede op af en udenlandsk Literatur, der var sminket med falsk Videnskabelighed. Tankefriheden blev benyttet til at bagvaske og snerte Modstanderne, i Politik, i Religion, i Literatur, og den omdannede sig saaledes til Bagvaskelsesfrihed. Den tjente dernæst som Blæsebælg til at opflamme de hæsligste Lidenskaber i fordærvede og sanselige Hjærter, og som en stinkende Flod strømmede den hen over Ungdommen og blev Frihed til at være lastefuld. Literaturen forvandlede sig til Smiger for Uanstændigheden og Udbredelse af Sanseligheden. De mange nye Almueskoler og 10 Øres-Literaturen, der skulde tjene Folkeoplysningen, bevirkede ikke andet end moralsk Forraadnelse. Maleriudstillingerne fyldtes med obskøne Billeder, og en Kunst opstod, som kaldte sig Verismen, fordi den lærte, at der ikke findes andet i Livet end Usædelighed. Med faa Ord — Tankefriheden, som skulde have tjent Sandheden og det Gode, fremmede kun Vildfarelsen og Lasten.«

Dette er Pastor Banis Dom over det moderne fritænkerneske Italien. Hans Troesfælle Sciarelli fælder en næsten lige saa haard Dom over det moderne protestantiske.

»Vore italienske evangeliske Kirker,« siger han, »bestaar næsten udelukkende af Arbejdere. De dannede Lag holder sig langt borte fra os. Dette er imidlertid, efter min Opfattelse, ingen Hindring. Jesus Christus var fattig, og fattige var Apostlene . . . de første Kirker bestod væsenlig af Fattige . . . . .

»Vanskeligheden fremkommer først derved, at blandt Medlemmerne af vore evangeliske italienske Kirker er der mange, som, blot fordi de ere fattige, troer sig berettigede til stadigt Underhold fra deres respektive Troessamfund. Jeg har kendt og kender endnu adskillige af disse Døgenigter, der aspirere til at blive Kirkens Pensionister, og som aldrig har lært Jesu Ord: »Saligere er det at give end at

tage.« Saa længe de bliver hjulpne, kommer de og gør Indtryk af at være ivrige; men saa snart de faar et Afslag, forlader de strax Menigheden og gaar over til andre Troessamfund, hvor de bliver vore Bagvaskere og Fjender . . .

»Men dette er ikke det Værste. Næsten *alle* Medlemmerne af vore italienske evangeliske Kirker mener derimod, at de er altfor fattige til at kunne bringe noget Offer for det Troessamfund, de tilhører, og for Evangeliets Viderefor-kyndelse. Forlanger man et Pengebidrag af dem, bliver de højlig forundrede, som om de gjorde nok for Evangeliet ved at modtage dets Goder uden at lade sig betale derfor . . . Hvis Medlemmerne af vore Kirker »gav af deres Fattigdom,« vilde de derved bevise, at de mente det ærligt med deres evangeliske Overbevisninger. Vil Du være sikker paa, om en Mand er ærlig i sin Tro eller ikke? Stil et Krav til hans Pung — og hvis du da ser, at han giver frivillig og med Glæde, er det et Tegn paa, at han ikke narrer dig . . . Naar imidlertid vore Brødre i Udlandet ser, at vi aldrig kommer saa vidt, at vi kan staa paa egne Ben, vil deres Gavnildhed hurtig tage af. Vi har heller ikke nogen Ret til at modtage saa mange Penge fra Udlandet, omtrent en Million aarlig, naar der er saa mange andre, meget mere formørkede Lande at forkynde Evangeliet i!

»Mange har ment, at de talrige religiøse Afskygninger, i hvilke vi er delt, var en Hindring for vor Fremgang. Jeg forfærdes dog ikke over denne Forskellighed, som Verden lær ad, og Papismen triumferer over. En ægte aandelig Christendom frembringer nemlig med indre Nødvendighed denne Mangfoldighed, derfor er Protestantismens væsentlige Princip ogsaa det, at den Enkelte har Ret, ja Pligt til at finde og tilegne sig den Sandhed, der frelser . . . Lyset er kun ét, men det bryder sig, og derved fremkommer Farverne, hvoraf ingen indeholder det fulde og hele Lys . . .

»Trods Forskelligheden i ydre Troessamfund er den christne Kirke ogsaa stadig én i det Indre . . . Overfor Fjenden daaner vi alle et Hele, med et Maal og en Vilje.

Hvor meget end udvortes set adskiller os, saa er vi dog fælles om den samme Naade, den samme Frelser, det samme Evighedshaab . . . Vi er mange Lemmer, men under et Hoved, Jesus Christus . . .

»Derfor bør det sig heller ikke, at der er Splid og Strid og Ufordragelighed mellem de forskellige Troessamfund. De bør alle have for Øje, at de er Dele af en og samme Kirke, med samme grundvæsenlige Dogmer. Men her er den værste Anstødssten for Italiens Evangelisation, og denne Hindring viste sig især i det første Aarti (fra 1870—1880). I Steden for at anvende deres Kræfter paa at forkynde Jesus Christus for dem, der ikke kendte ham, og at udbrede hans Rige i Menneskenes Hjærter, var de forskellige Troessamfund optagne af at bekæmpe og chikanere hverandre og tænkte kun paa, med Stiklerier og Spottegloser, med Vrede og Had at gaa løs paa de underordnede Punkter, hvor de afveg indbyrdes, uden at betænke, at »ethvert Rige, der er uenigt med sig selv, maa gaa til Grunde,« og uden at lægge sig Pauli Ord paa Hjærte: »Hvis I rive og bide hverandre, da se til, at I ikke opæde hverandre.« Endnu ser man det ene Samfund gøre Indgreb i det andets Arbejde og røve ikke blot de misfornøjede, men ofte endog de bedste af dets Medlemmer, idet de forvirrer dem ved snedige Indvendinger. Tidt gaar en Præst med hele sin Hjord over fra det ene Troessamfund til det andet, og næppe har én evangelisk Kirke med Held begyndt at arbejde i en lille Landby, før en anden kommer og slaar sig ned dér, skønt saadan en lille By godt kunde have mer end nok af én. Og hvis saa blot de to christne Samfund stod i godt Forhold indbyrdes! Men de begynder strax at lægge hinanden Hindringer i Vejen og frembyder derved for den Udenforstaaende det nedværdigende Billede af to Butiker, der kappes om, hvem der kan faa flest Kunder.«

Dog har Evangelisationsarbejdet ikke været helt uden Frugter, erklærer Sciarelli, og han meddeler nogle Tal.

Først er der *Valdenserne*; de har nu 49 Præster, 14,248 voxne Troende, 8559 Skolebørn *).

Dernæst den *frie Kirke* eller den *italiensk-evangeliske Kirke*. Den omfatter 30 Præster, 1700 Voxne, 1300 Børn.

De *wesleyanske Methodister* tæller 27 Præster, 1473 Voxne, 1878 Skolebørn. De *biskoppelige Methodister* har 26 Præster, 1056 Voxne, 1098 Børn.

Baptisterne: 23 Præster, 1150 voxne Troende, 680 Børn.

De christne Kirker (Chiese Cristiane): ialt henved 1000 Sjæle.

Endelig nogle *uafhængige Kirkesamfund* paa evangelisk Grund med omtrent 500 Medlemmer.

Ialt er der i Italien 45,737 Protestanter, af en Befolkning paa 30 Millioner.

»Jeg tror,« skriver Sciarelli, »at denne lille Kærne af italienske Evangeliske ikke bør agtes ringe. Saa faa de er — de er dog alle Sjæle, som ere befriede af Vildfarelsens og Syndens Lænker, og som frit tør aande Sandhedens Luft og glæde sig ved Guds Børns Frihed . . . De besidder det Mod og den expansive Kraft, som klare Idéer og en beslutsom Vilje giver, og derfor indeholder deres Kamp allerede Spiren til den endelige Udgang, til Sejren . . . Evangelisationsarbejdet i Italien bør ikke dømmes efter Tal alene, men efter dets almindelige Indvirkning . . . Og derom kan der ingen Tvivl være, Evangelisationen har været et Redningsmiddel for Italien . . . Luften er bleven renere, en Brise har rejst sig, har fornyet Luften og gjort Himlen klar; Moralens er bleven mere ren **), og Sjælene har hævet sig til et mere udsøgt, mere ædelt Ideal . . . Man kan derfor ikke

---

*) Ifølge »Kristeligt Dagblad« for 4. Maj 1901 tæller Valdensermenheden i Rom 5816 Nadvergæster og 800 Katekumener. Florens har ialt 571 Valdensere. For Neapel og Verona opgives ingen Tal.

**) Herom havde Pastor Bani ganske vist en anden Mening.

sige, at Italien ikke har kendt sin Besøgelses Tid. Det har ikke nægtet at være med til det umaadelige og ærefulde Arbejde at forberede Jesu Christi Forløserens Rige i den genløste Menneskehed.«

Med et Digt, der forkynder »Frihed for Italiens Slaver«, ender det lille Skrift, hvis Skildring af det Faktiske ikke synes at staa i noget rimeligt Forhold til dets Rhetorik. *Et mere udsøgt, mere ædelt Ideal*, end Italien har i saa mange af sine store christne Mænd og Kvinder, i en Franciscus af Assisi eller en Filip Neri, vil i hvert Fald næppe foreløbig fremgaa af hin italienske Protestantisme, der, ifølge en af sine egne Talsmænd og Troende, er som et med sig selv splidagtigt Hus.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1.—2.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 33.

Søndagen den 18. August

1901.

Betragtninger.*)

I.

Det er bleven Aften — det er bleven mørkt i min Stue— jeg kan ikke mere se at arbejde. Og da jeg læner mig tilbage i min Skrivebordsstol og kaster Blikket ud gennem Vinduets store Rude, ser jeg, at Maanen staar straalende gylden paa den rene blaa Himmel — Fuldmaanen staar kredsrund og skinnende klar over Genbohusenes Tage og Rosenkranskirkens Spir med det blanke Guldkors.

Jeg ser paa Maanen og falder i Tanker.

Langt derude i det lufttomme Rum, halvtredsindstyvetusind Mile herfra, svæver denne døde Klode af Kridt og Kalk og Gips. Jeg ser de store graa Sletter, hvis løse Skorpe af Saltkrystaller ingen levende Fod nogensinde knitrende har traadt itu. Blændende skinner Solen paa de hvide Bjerge deroppe — Solen, der nu staar bagved Jorden, tyve Millioner Mile til den anden Side i Verdensrummet. Foran mig en død, forkalket Klode, bagved røg en Klode af Ild og brændende Dampe, midt imellem dem den Lavadraabe med Skal af størknet Sten og Skimmelvæxt af Skov og Eng, hvortil mit eget Liv er hensat.

Jeg stirrer — tænker — falder i dybe Tanker.

Hvor er det Hele dog *uselvfølgelig!* At jeg er her — at Maanen er foran mig, og Solen bagved mig — at denne lille Klode er bleven mit Hjem i Verdensrummet — det er ganske uselvfølgelig! Og hele mit Væsen er uselvfølgelig — mine Øjne, som ser den blanke Guldmaane og Kirkens Guldkors — mine Nerver, som fra Nethindens

*) Første Afsnit af disse »Betragtninger« har været trykt i *Katoliken* for 9. Septbr. ifjor.

Plade fører Synsbilledet til min Hjerne — min Aand, der i sig rummer en indre Himmel, en indre Maane, svarende til den ydre . . .

Jeg sidder saa stille, at jeg hører mit Hjertes Banken. Jeg tænker paa den lille trekantede og hule Muskel, som uafbrudt arbejder dér i venstre Side af min Brystkasse og sender Blodet varmt og rent rundt gennem alle Legemets Aarer, ud i Haarkarnettets fineste Grene — det røde Blod, som indeholder Livet, som fornyer Musklerne, bader Nerverne, genføder Hjernen, virker stille og ustandseligt i alle Legemets dybeste Lønkamre . . .

Jeg føler mig selv saa vidunderlig, saa fuld af Gaader, saa ufattelig — jeg føler det, jeg ser omkring mig, ligesaa vidunderligt, ligesaa gaadefuldt, ligesaa ufatteligt. Hvorfor er jeg, som jeg er, hvorfor er jeg ikke ganske anderledes? Hvorfor er Verden, som den er, hvorfor er den ikke en helt anden Verden? Og hvorfor er baade jeg og Verden til — hvilke mægtige og ukendte Aarsager har fremdraget os af det Intet, hvori vi maaske hellere ville have skjult os, og hvortil det ikke staar i vor Magt at vende tilbage? Hvilke Aarsager ligger der bag vor Tilværelse, og hvilke Maal er der sat os? Kun ét er sikkert — at selve Livet *er*. Men hvorfor, hvorfra, hvortil er Livet? Vi ved intet derom; vi er som spæde Børn, der en Morgen vaagner i en Stue, og ikke aner, hvem der har bragt dem derhen. Vor Stue er Jorden, med Udsigt til Sol og Maane gennem Dagens og Nattens to store Vinduer. Men hvem ejer Huset, hvori denne Stue befinder sig? Har vi lejet Jorden, og hvad skal vi i saa Fald give i Leje? Eller er der ingen Ejer? Er han maaske død? Eller har han aldrig existeret? Er vi Selvejere? Har vi bygget hele denne store Verden op i en Drøm, og vi vaagner nu og finder, at Drømmen er Virkelighed? Er vi Guder, eller er der en anden Gud? Vi er indkomne i dette Livets Hus uden vor Vilje, synes vi. Er det en Illusion — har en hemmelig Drømmetilvilje dog bragt os herind — har vi engang staaet foran

et evigt Valg, og har vi valgt at leve det Liv, som nu er givet os? Har vi grebet efter Guldfrugterne paa et Livets og Dødens Træ, som var skønt at skue — men hvem havde da plantet hint Timelighedens Træ midt i Evighedens Marker? *Hos hvem er vi — i hvis Hænder befinder vi os?* Er vi hos Gud, er vi hos Djævelen? Er vi hos os selv, eller er vi hos Ingen, hos Intet? *Hvad har vi gjort, siden vi lever — og da vi nu lever, hvad skal vi saa gøre med vort Liv?*

II.

Træerne, der voxer tæt i Skoven, kan ikke faa Lys og Luft til alle deres Blade, og Menneskene, der myldrer i det store Samfund, faar ikke Brug for alle deres Ævner. Stenen maa hugges til, miste Kanter og Hjørner, inden den kan passe paa sin Plads i det kunstfærdige Mosaik, og vi er alle Sten i Verdensmosaik. Men hvem er Kunstneren, og hvis er Haanden, der hugger os til og føjer os ind i Billedet?

Vi fødes til Liv under Love, vi ikke selv har givet. Vi fødes til at voxe, udvikles, lære, længes, lide, elske, arbejde, trættes, sløves, dø — som Metallet kommer i Maskinen og uafvendeligt gaar sin Gang gennem Valseværkerne for at blive, hvad Mesteren vil. Man kan ikke desertere fra Livet, ikke knibe udenom — man maa igennem det, der er ikke andre Vilkaar for Tilværelsen. Mennesket møder en Ordning, som han ikke har truffen, og som er stærkere end han — en Lov, overfor hvilken det gælder at *boje sig* eller at *brydes*.

Denne Ordning synes at være sket med et Formaal for Øje, denne Lov kan ikke tænkes at være uden Hensigt. *Nogen* har paalagt os at leve — og leve netop saaledes — under disse bestemte Vilkaar — af en eller anden meget vigtig Grund.

Fra den tidligste Tid har Menneskeheden forstaaet, at *En eller Anden* havde noget i Sinde med den. Og da Livet bragte de fleste mere Lidelse end Lykke, blev det hurtigt klart, at Formaalet med den jordiske Tilværelse maatte være *at lide*. Men led vi, saa vilde det jo sige, at vi *straffedes*, og straffedes vi, saa var vi *skyldige*. Og var vi skyldige, saa beroede altsaa selve vort Liv paa *en oprindelig Synd*.

(Fortsættes nu og da.)

Den „taalsomme“ Folkekirke.

Ved et Møde i Studenterforeningen afvigte Vinter, blev det af Valgmenighedspræst *V. Brücker* hævdet, at den danske Folkekirkes Fremtid laa i større Taalsomhed. »Vi maa have fuld Lærefrihed«, saaledes omtrent udraabte Hr. Brücker. »Der maa fra den danske Folkekirkes Lærestole kunne forkyndes *hvad som helst*; ogsaa f. Ex. en *Vilhelm Rasmussen* *) bør have Adgang til dem! Og Sakramenterne maa enhver Præst have Lov til at forvalte, som han vil.«

Disse Ideer synes ikke blot at være udbredte i radikal grundtvigske Valgmenighedskredse, men ogsaa blandt Folkekirkens betydeligere Mænd. Saaledes har det »Kirkelige Samfund af 1898« under Pastor *Monrads* Ledelse indgivet et Andragende til Kultusministeret om Indførelse af større Lærefrihed i Folkekirken. Pastor *Monrad* har til Forsvar for dette Skridt i sit Organ *Dansk Kirketidende* hævdet Nødvendigheden af en »taalsom Kirke.« Dette Slagord har *Kristeligt Dagblad* nu taget op til Behandling i en Række Artikler, som — efter Stilen at dømme — vistnok skyldes Pastor *Chr. Sorensens* kraftige Pen. De minder i hvert Fald om denne Forfatters dygtige og værdige Protest mod Biskop *Rørdams* dobbeltbundede Skrift i Anledning af Affæren *Anton Jensen*.

Det hedder saaledes i Nr. III af disse Artikler:

I Benævnelsen »den taalsomme Kirke« har Pastor *Monrad* opfundet et Slagord, der rigtig passer vor Tids Danske. Det toner jo som lutter Mildhed og Blidhed — dette at lade andre i Fred. En frisk, svalende Brise har i den mest kvælende Sommerhede ikke været følt mere kvægende end denne »taalsomme«, fordi de mange helt eller halvt vantro

---

*) Den bekendte darwinistiske Agitator, Journalist og Foredragsholder, som netop i disse Dage offentligt har modtaget saa alvorlig en Irettesættelse af Professorerne *Warming* og *C. J. Salomonsen* (se *Politiken* for 11. ds.)

Mennesker, der, opskræmmede ved mange æventyrlige og enkelte sandfærdige Beretninger om Indre Mission, føler Luf-ten om sig lummer af Omvendelsesiver og »Dømmesyge.« »Den taalsomme Kirke« lød for dem som en liflig Musik. Og Fantasien hjalp til og udsmykkede denne attraaværdige Fremtidskirke med en Mængde ideale Dyder efter Tidens Smag, Fred, Fordragelighed, Frihed, Sandhed, Redelighed o. s. v.

Skade, at vi er saa uenige om Forstaaelsen af alle disse Herligheder. Thi den Fred, vantro Verdensmennesker attraar, kalder vi Død; den Fordragelighed, de roser, kalder vi Lunkenhed. Og de andre Goder, man haaber at vinde i «den taalsomme», vil vise sig som lige saa mange Skuffelser.

Monrad roser »den taalsomme« for Sandhed fremfor »den unerede Kirke, i hvilken man altid søger at tildække eller bortlyve Modsætningerne.« Man fristes næsten til at anvende et af Monrads Udbrud: »O, henrivende Monrad, hvor er du fuld af Naivitet!« Thi hvo kan tvivle om, at netop det samme vil i Virkeligheden blive praktiseret i den taal-somme. Jo mere negativ og overfladisk man er, des letlere gaar det at reducere de dybeste Forskelligheder til Smaating; ja selv de sande Christnes stive Fastholden ved Jesu Forsoningsdød og Opstandelse og Underet i Daab og Nadver kan man tilgive som uvæsenlige Biting. Og er den højeste Kirkestyrelse med Bisper og Provster først tagne af den rationalistiske Tidsaand, vil man selvfølgelig af al Magt dække over Modsætningerne, »holde sammen paa Kirken« efter Re-cepten: »jeg har 40 Præster; de prædiker alle forskelligt; men de prædiker alle Sandhed.«

Men desværre vil dette Pastor Monrads Kælebarn gøre værre Skade end at skuffe dem, som venter sig gode Gaver af det . . . . .

(Thi) den allerstørste Fordring, der stilles til en Kirke, er, at den baade selv véd, hvad der er Sandhed og formaar at give Sandheden Udtryk. En Kirke, der siger: »Christus er Guds Søn, der er ingen Frelse uden i ham,« og som saa tilføjer: »Christus er egentlig kun et udmærket Menne-ske, og enhver, som efterligner ham, bliver salig,« — en saadan Kirke er ingen Ting, er en Uting. En Kirke, som siger: »i Daaben opretter Gud en underfuld Naadepagt med Mennesket,« og atter: »Daaben er en Ceremoni uden egen-ligt Indhold; dens Betydning er, at Mennesket derved be-kender sig til Christus« — eller: »i Nadveren skænkes os

paa underfuld Maade vor Herres Jesu hellige Legeme og og Blod,« og atter: »Nadveren er en Ceremoni, hvori ikke Gud skænker os noget, men hvori vi ihukommer Herrens Pine og Død« — en saadan Kirke vil hjemfalde til alle ærlige Menneskers Foragt og gaa til Grunde derunder. Thi hvad er mere jammerligt end en Sandhedens Herold, der ikke véd, hvad Sandheden er! Hvor er en mere uoprettelig Fallit, end naar den evige Sandheds Budbærer begynder med at sige om de aller vigtigste Ting: «de kan forstaaes paa to Maader; den ene gør den anden til Løgn; og de ere lige sande.» Man behøver næppe at være saa vittig som Monrad for at anbringe et: det turde være Løgn alt sammen.

Eller hvorledes gaar det med den lovede Redelighed? Hvis Kirken fastholder Christus død og opstanden for os som al Frelses Grund og holder Fornægtelse heraf for Løgner, mon Redeligheden da vil være i Stand til at sige til Løgner: vær saa god at komme nærmere; jeg véd nok, hvem og hvad du er, men jeg skal være saa taalsom ikke at sige det til nogen! Mon Redeligheden da vilde have andet at gøre, end højt og lydeligt at stemple Sandheden som saadan og Løgner som saadan?

Naturligvis svarer Monrad, at saadan handler jo Kirken ikke, og saa peger han paa den store Rationalistid, da Fornægtelsen frit strømmede ind og fyldte Kirken. Atter indvender vi, at et saadant Raisonnement tager Tingen for individualistisk. Der er Forskel paa, hvad Kirken gør, og hvad enkelte af Kirkens Tjenere gør, var de end mange. Det er sandt, at der har været Tider, hvor Flertallet af Kirkens*) Præster og Biskopper var rationalistiske Fornægttere; men Kirkens Bekendelse blev staaende som saadan, og Kirken selv forgreb sig ikke paa Sakramenterne. Derfor kunde de troende Christne blive i Kirken, idet de fastholdt: vor Kirkes Bekendelse er Sandheden efter Guds Ord, men disse Præster har brudt deres Løfte og svigter Kirkens Bekendelse; vor Kirke er Herren lydige baade ved Font og Alter, men disse Præster bryder vor gode Kirkes gode Orden. Dette var Grundtvigs Hovedsynspunkt, da han kaldte den rationalistiske Kirkelærer en Meneder, der som ærlig Mand ikke havde andet at gøre end tage sin Afsked. — Vel sandt, at Kirken fandt sig i denne Forargelse — fordi den savnede Kraft, baade indre og ydre, til at rejse sig derimod. Men

*) (s: den lutherske Kirkes).

ét er dog at være svag i at haandhæve Sandheden, et andet ligefrem at bekende sig til Løgnen. Det har vor Kirke aldrig gjort.

Antagelig svarer man: Folkekirken skal hverken bekende det ene eller det andet. Den skal blot, rummelig og taalssom, give de forskellige Anskuelser Frihed til at mødes med hverandre. Men da faar de alligevel Ret, som har sagt, at *Mourads »taalsomme Kirke« i Virkeligheden vil forvandle hele vor Folkekirke. Den har været en Kirke, men forvandles med ét Slag til en blot borgerlig Indretning. Den har vidst, paa hvem den troede, og paa hvad den troede; og den har haft den Opgave at bekende Troen og udbrede Sandheden i Folket. Indføres »den taalsomme«, er Folkekirken dermed bleven til en Kirke, der ikke véd, paa hvem den tror, og ikke véd, paa hvad den tror, og som aldeles ikke har den Opgave at bekende sin Tro eller at udbrede Sandhed.* Men alle vi, som elsker vor gamle Kirke, trods alle Skrøbeligheder, vi vil værge den, saa længe vi kan, imod en saadan stilsfærdig Undlivelse.

Endelig tror vi, at »den taalsomme« vilde drage praktiske Følger efter sig, som man i det Hele ikke synes at have haft Øje for, og som baade Monrad og mange Flere vil vige tilbage for.

Allerførst vilde vi sagtens opleve, at 2—3, maaske flere af vor Kirkes Biskopper vilde nedlægge deres Embeder, og det netop de bedste og betydeligste af vore Biskopper. Thi vi har den Tro til flere af disse Mænd, at deres Tro og Samvittighed ikke vilde kunne finde sig i at være Biskop over et Stift, naar de dem undergivne Sogmenigheder med Kirkens fulde Sanktion skulde betjenes med Ordets Prædiken og Sakramenternes Forvaltning lige imod Kirkens gamle Tro. Vi er overbeviste om, at flere af vore Biskopper aldeles ikke vilde gaa ind under det biskoppelige Ansvar under de Vilkaar, men at de ville foretrække at gaa af fremfor paa Embedsvegne at blive stillet saaledes, at de f. Ex. paa en Visitats maatte høre en Prædiken om, at Jesus var ikke opstanden, Christus er ikke i Daaben og ikke i Nadveren. . . . — uden at have Ret til at stemple saadant som en sjælefordærvende Vildfarelse, alle Tilhørerne skulde vogte sig for og sky.

Og hvilken syndig Forvirring og Spektakel med Injurier og lign. vilde dog ikke afstedkommes. Thi om

end Monrad med flere mulig vilde være saa »taalsomme« at tie til, at hans Nabopræster gjorde altd det, som var hans helligste og dyrebareste, til Digt og Indbildning, saa kan enhver dog sige sig selv, at Masser af Indre Missions Venner, Lægfolk og Præster, vilde vidne derimod uden Forbehold som Vantro, Fornægtelse og Sjælemord. Det sker jo ogsaa nu; men nu holder Rationalismens Mænd sig stille, fordi de ved, at de ikke vil faa kirkeligt Medhold. Men vi har jo Injurieprocesserne, ligesom Grundtvig i 1825, saa snart de Folk faar lovlig, kirkelig Ret for deres Forvanskning af Ord og Sakramenter.

Men endelig: *er det mon ikke rimeligst, at »den taalsomme« vilde føre til, at Hovedmængden af de sande Troende vilde finde den taalsomme Kirke saa utaaelig at de vilde træde ud af Kirken?*

I alvorlige grundtvigske Kredse har Spørgsmaalet, om man ikke blev nødt til at træde ud af Kirken, før været oppe. Og i de senere Aar har det ogsaa ladet sig høre blandt Indre Missions Venner. Hver Gang en Præst giver Forargelse ved sit vantro og verdslige Levnet, rejser det Spørgsmæl sig med pinlig Alvor: kan vi virkelig i aandelig Sandhed bruge Sakramenterne, som rækkes os af denne Mand? og det er ikke de ringeste af de Troende, der plaget mest af saadan Anfægtelse. Man har trøstet sig med, at Kirken er god, og Embedet er godt, selv om Embedsmanden er daarlig.

Men gav Kirken sig selv det Vidnesbyrd: Jeg kender ikke Forskel paa Tro og Fornægtelse, i mig skal de stilles lige; jeg giver Fornægtelse over for Bibelen, Daaben, Nadveren lige Ret med Troen — mon de troende da virkelig vilde udholde at staa i en saadan Kirke? Hvad skulde egentlig bevæge dem dertil? Vi mener at kende en Del til Tanker og Stemninger i Indre Missions Kredse, og vi tror, at deres Svar vilde blive en almindelig Udtræden. Og vi er tilbøjelige til at mene, at det samme vilde blive Tilfældet med Størstedelen af de alvorligt Troende af grundtvigsk Farve.

Vi tror, at det er længe siden, at en god Mening har frembaaret et saa uheldigt Andragende som det omtalte. I Længden vil alene ganske vantro Mennesker og Kirkens bevidste Fjender være glade derved.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 34.

Søndagen den 25. August

1901.

Dr. Georg Brandes og Missionærerne i Kina.

Politikern har i den sidste Tid indeholdt en hel Række Artikler om religiøse Æmner. Hr. Uffe Birkedal har agiteret for sin unitariske Christendom, og Hr. Frederik Poulsen har ud fra et konsekvent Fritænkerstandpunkt klart og overlegent vist ham Vintervejen. Hr. L. C. Nielsen har i Bladets Numer for den 19de givet en hadsk og falsk Fremstilling af, hvad han kalder »florentinsk Religiøsitet«; den unge danske Skribent er f. Ex. paa det Rene med, at Messen for Italienerne er »en Række af mystiske Handlinger, som de saa ofte har set, og som dog hver Gang paany er dem til usigelig Opbyggelse, fordi de intet som helst forstaar deraf«. Hvad i Alverden véd den lille Dansker om det? Men gennem hans som gennem endnu andre Artikler (bl. a. af Dr. Emil Rasmussen, Forf. af den berygtede Bog *Anitra*) mærker man den *Uvidenhed*, der kommer *Hadet* saa vel tilpas.

Mere hadsk og christendomsfjendtligt end selve Dr. *Georg Brandes* skriver dog for Tiden ingen. Vor Kritiks graanedede Altmeister har, efter med sin Pen at have kæmpet for Polakkerne, Islænderne, Sønderjyderne og de rumænske Jøder, nu endelig stillet sine Ævner i Muhamedanernes og Kinesernes Tjeneste.

Paa det Badested, hvor Doktoren for Tiden opholder sig, og hvorfra han hjemsender sine ugentlige Breve til *Politikern*, har han gjort Bekendtskab med »en asiatisk Fyrste« — mindre kan ikke gøre det — »Muhamedaner af Religion«.

Denne Tilhænger af Profeten har venligst indladt sig i Samtale med Dr. Brandes samt en anden Giaur og har anmodet dem om at være hans Tolk overfor Evropa.

»Det var,« skriver Dr. Brandes, »de evropæiske Missionærer i Asien og Afrika, som var Genstand for hans Forbitrelse og Afsky, og mod hvilke han bønfuldt min indflydelsesrige Ven om at aabne et Felttog. Han talte som den, der tilbunds kender det Æmne, der sysselsætter ham.

»Han hævdede til en Begyndelse, at Evropæerne i Reglen befandt sig i den tykkeste Uvidenhed om en Muhamedaners Følemaade overfor dem, at de med ganske urimelig Indbildskhed mistænkte Muhamedanerne for at beundre dem i Smug. Det gjorde disse ikke af den simple Grund, at de troede paa Gud og kun paa én Gud. Den Omstændighed, at de Christne troer paa en Treenighed, én Gud i tre eller tre i én, forekom dem som Gudsbespottelse, som en Art hyklerisk Flegudereri. De troede ikke paa, at de Christne for Alvor smæltede de tre Sider af Guddommen sammen til én; Forestillingerne om Gud som »Brudgom«, som Fader, som Søn, Afbildninger af Gud som Lam, som Due o. s. v. var dem en Rædsel og Afsky. Det var den sande Muhamedaners Pligt at udrydde Afgudsdyrkere, og kun fordi Islam i Øjeblikket ikke har Styrken paa sin Side, skrider den ikke ind imod dem, uden hvor den har dem som Undersaatter, i tyrkisk Armenien f. Ex. *)

»De kan da forstaa, sagde han, med hvad Øjne vi Mu-

*) Denne Passus er karakteristisk for en *liberal* Tankegang. Man véd, hvilken hellig Afsky en Mand som Dr. Brandes nærer for *Inkvisitionen*. Man sammenligne hermed den Sindsro og den absolute Mangel paa Forbehold, hvormed han her gengiver Muhamedanerens lærerige Ytring om, at Islam gør sine Bekendere det til *Pligt* at udrydde de Christne, hvor de har *Magt* dertil. De frygtelige Christenforfølgelser i Armenien forvandles saaledes til en uskyldig og fuldt forsvarlig »retslig Indskriden« mod »Afgudsdyrkere«. *Kath.*

hamedanere ser paa christne Missionærer. Og (henvendt til Franskmanden) i Grunden véd man det jo godt i Frankrig. Hvad betyder det ellers, at man der har nedlagt det strenge Forbud mod, at nogen som helst Missionær, af hvad Navn nævnes kan, Jesuit eller Dominikaner, Lazarist eller Marist, maa vise sig paa fransk Afrikas Grund*). Det er nu overmaade forstandigt, at man forbyder dem Udøvelsen af deres Gærning i Algier; men det er rigtignok den rene Nødvendighed, man lyder. Man véd for godt, at i modsat Fald stod hele fransk Afrika i én Oprørsflamme; thi den, som lærer, at Guddommen under nok saa hemmelighedsfulde Former kan nydes som en Ret, fortjener efter vore Begreber Døden.

»Des underligere er det, fortsatte han, at Frankrig ved Jærn og Ild understøtter de Missionærer i Kina, som det ikke taaler i sine egne Provinser.

»Jeg véd meget vel, at det store Flertal af de Christne i Evropa og Amerika følger disse Missionærer med Delta-gelse, til Dels maaske med Beundring. De fortjener imidlertid hverken det ene eller det andet. Evropas offentlige Mening er med Hensyn til dem ganske vildledet; underligere er det, at selv deres Diplomater bilder sig ind, at Mis-

---

*) Om dette Punkt i den asiatiske Fyrstes Paastande skriver Pastor *Fr. Schepelern* i »Kr. Dagblad« for 20. ds.:

»Hvad Forholdene i Algier og Tunis angaar, da ved i det mindste jeg ikke af, at den katholske Ærkebisp med samt hans 53 Missionærer, 23 Landpræster, 100 Ordensbrødre og 200 Nonner skulde være bleven udviste, lige saa lidt som jeg i mine Kilder kan finde noget om, at de engelske og svenske evangeliske Missionærer har lidt noget Afbræk i deres Virksomhed fra den franske Regerings Side med Undtagelse af, at de engelske Missionærer i 1891 paa Grund af falske Beretninger blev truet med Udvisning, en Trusel, som dog ikke blev iværksat, da Beskyldningernes Falskhed blev godtgjort. Men skulde noget i den Retning være sket, maa jeg endelig bede Doktoren lade det komme til almindelig Kundskab, da Oplysninger herom sikkert vil interessere danske Missionsvenner.«

sionærerne gør Nytte, idet de baner Vejen for det Lands politiske Indflydelse og økonomiske Interesser, som de tilhører. Hvad den politiske Indflydelse angaar, saa forbereder de den ikke af den simple Grund, at Kineserne næsten aldrig véd, hvilket Folk Missionærerne tilhører, da disse for at kunne øve deres Hverv er nødte til at antage kinesisk Dragt og kinesiske Vaner samt tale det kinesiske Sprog. Man véd om dem, hvorvidt de er Katholiker eller Protestanter; men aldeles ikke, om de er tyske eller franske eller italienske. Hvad Staternes økonomiske Interesser angaar, saa fremmes disse saa lidet af Missionærerne, at Ingen har skadet den evropæiske Handel paa Kina mer end de.

»De har drevet Handel for egen Regning og ved deres Fremgangsmaade bragt den evropæiske Maade at drive Handel paa i dybeste Miskredit. Den Omstændighed, at de Christne gennem Krig og Voldshandlinger havde sikret sig ikke at kunne dømmes efter Landets egne Love, blev af Missionærerne gennemgaaende misbrugt til at berige sig ved Svig; i hele Kina er man overbevist om, at ingen kan stole paa en Evropæers Ord og det i et Land, hvor Tilliden til det givne Ord i Reglen gør Underskrift overflødig; et mundtligt Tilsagn erstatter den.

»Ganske bortsét fra den christne Læres mer eller mindre berettigede Krav paa at gælde for Sandhed, er det en ren Overtro, at Missionærerne skulde have udbredt Christendommen i Kina. Den, der blev Christen, kom derved ind under evropæisk Ret, og Missionærerne sørgede for, at i enhver Retstrætte mellem en Nyomvendt og en kinesisk Hedning blev der hæget om den Nyomvendte. Den evropæiske Ret har da i Kina ikke haft andet Hverv end det at sikre Forbrydere Ustraffethed. Kan det undre, at de Omvendte, der gennemgaaende betragtes som Forrædere mod Land og Folk, som har solgt sig for at undgaa Dødsstraf for Mord eller for straffrit at kunne beholde tilranet Bytte, er lige saa forhadte som de Fremmede, der beskytter dem paa gode, indfødte Borgeres Bekostning?

»Taabelig er den europæiske Forestilling, at Missionærerne har udbredt Oplysning i Kina. For et halvt hundrede Aar siden havde de lært de Folk at læse og skrive, som gjorde det skændige Taiping-Oprør *); i vore Dage staar den offentlige Undervisning paa et saa meget højere Trin i Kina en i Evropa **), at Missionærer, der vil indføre Oplysning, kun er latterlige.

»Men rent vanvittig er den europæiske Opfattelse af Missionærerne som Fredens Mænd. Det er dem og dem alene, som er Skyld i Blodsudgydelsen i Kina. Deres Virksomhed har i Fortiden været og vil endnu mere i Fremtiden blive Pigkæppen, der drejes rundt i det aabne Saar. De bringer Befolkningen til Raseri, og naar Kina først efter Japans Exempel har faaet moderne Hærvæsen indført, vil dette Raseri blive blodigt og gøre kort Proces.

»Den eneste Gavn, Missionærerne har gjort Kina, og det en utvivlsom, indeholder en Fare for Evropa, der ikke kan anslaaes højt nok. De har lært Kineserne Evropas Teknik at kende. Det vil sige, at medens man hos Dem i Frankrig som andet Steds rundt om i Evropa indbilder sig, at Missionærerne har aabnet Kina som Afsætningsomraade for den europæiske Industrids Overproduktion, der behøvede og behøver nye Afløb, har de i Virkeligheden længe før det var nødvendigt aabnet Kinesernes Øjne for de Fordele, den europæiske Produktionsmaade medfører. Følgen heraf er, at inden længere Tid vil Kineserne have oprettet Fabriker, der frembringer alle europæiske Industrigenstande langt under europæiske Priser, saa omvendt Evropa bliver Afsætningsom-

---

*) Paa samme Maade kunde man sige: »vgl. danske Lærere havde lært de Folk at læse og skrive, der senere gjorde det skændige schleswigholstenske Oprør«. Havde Missionærerne maaske lært deres Elever at læse og skrive paa en Maade, der *prædisponerede* til skændigt Oprør? Eller hvad er Meningen med dette Galimathias?
Kath.

**) Mon ???

raadet for den kinesiske Overproduktion. Hvorledes Følgerne heraf vil arte sig, kan De sige Dem selv.«

Da den orientalske »Fyrste« lykkelig og vel havde faaet anbragt denne Hob Grovheder mod Evropa til to Evropære, »rejste han sig med et artigt Smil,« skriver Dr. Brandes. Han gik derpaa hen til Vinduet med »rolig Værdighed« og »tankefuldt Blik«, saa ud af det og sagde de dybsindige Ord: »Hvor smukt her er!« Tilintetgjort af saa megen aandelig Overlegenhed tager Dr. Brandes nu Afsked med sin Gæst, dog ikke uden at have noteret sig, at den interessante Fremmede bærer »en fodsid Dragt af meget svær Silke med et guldbroderet Skærf om Livet.«

Dr. Brandes har imidlertid ikke ladet det blive herved. Han har i et Par følgende Artikler fortsat sin Kampagne med Oversættelser af kinesiske Privatbreve, »hvis Ægthed er utvivlsom«, og i hvilke der fortælles Røverhistorier af følgende Art:

»(Det buddhistiske Kloster i Liang-hsien) blev dér i Egnen den gode Sags Tempel. Munkene vilde, som sømmeligt var, ikke besmitte sig med Mord. De vilde jage Aagerkarlene (Missionærerne) ud ved blotte Trusler.« Det hedder saa videre: »Deres Godhed blev Gift for dem. De oversøiske Hære ankom. Folkets Raseri tog til, og Missionærerne drog bort. Men før de rejste, aflagde de Besøg hos Klosterets ærværdige Prior, takkede ham, fordi han havde beroliget Befolkningen, og lovede at beskytte Klosteret til Gengæld, naar senere den vestlige Hær kom for at straffe »Det store Selskab«, men de tilføjede, at de behøvede 10,000 Unzer Sølv til Bestikkelse af deres Landes Generaler. Prio-ren gav dem Pengene. Samme Dag kom saa ogsaa de andre (Katholikerne) og gentog det samme; de sagde, de var fra et andet Land og maatte have samme Sum. Prio-ren, som vidste, at Styrtesøen fra Vest er uimodstaelig, gav.« Det skildres, hvorledes man derefter i Byen ansaa sig for

tryk. Man blev roligt boende; Ingen skjulte sine Ejendele. Klosteret, hvor der levede 87 Munke, var særlig bekendt for sit prægtige Bibliothek. Men da Barbarerne havde erobret Peking, kom de ogsaa til Liang-hsien, og Missionærene ledsagede dem som Tolke. Barbarerne myrdede alle Mennesker, plyndrede Husene og sætte Ild paa dem. Prioeren lod hastigt Portene lukke. De fremmede Tropper brød dem op, og de vaabenløse Munke blev allesammen skudte, paa nær én, man troede død; Klosteret blev brændt, og naturligvis var de Penge, Munkene havde havt til Opbevaring, derefter forsvundne. Missionærene synes efter Brevets Meddelelser at have angivet Tropperne Klosteret som Tilholdssted for Boksere, efter først at have ladet sig betale af Munkene for at sikre disse mod de europæiske Hære.

»I dette Brev fremhævedes især Missionærernes Uordholdenhed. Et andet, et Forretningsbrev, drejer sig om deres Pengeafpresningskunster.

»Vi ser her en ung Bankmand, der er undflyet fra Peking, tilbagevist overalt, hvor han søger Ansættelse, fordi han er Medlem af »de store Næver«; da Bankerne staar i Forretningsforbindelse med Missionærer, vover de ikke at give ham Plads af Frygt for at disse, som vil udrydde »de store Næver«, da skal slippe »de oversøiske Barbarers blodtørstige Horder« løs paa dem. Han drager fra By til By, til han i Staden Khuangyang, hvortil han har Anbefalingsbreve, bliver optaget som Parthaver i en Forretning, hvori han stikker de tusind Unzer Sølv, han har kunnet redde. Men da alt Forretningsliv i Kina er standset, befinder det iøvrigt solide Hus sig i en meget vanskelig Stilling. Under disse Omstændigheder bliver det bragt til Fallittens Rand, ikke blot ved at en Missionær afpresser Huset en Chek paa Banken Baocheng, lydende paa 5000 Unzer af de 6000, det har staaende deri, men ved at Missionærene dér fra Egnen, som forlod den, da de urolige Tider kom, har vedblevet at betale alle de Varer, de købte, og som de lod sende ned til Kysten, med Chek'er paa denne Bank, selv efter at den

Sum, de havde til Gode i Huset, længst var udtømt. Saaledes oversvømmedes da Banken med Et af Missionærernes Kreditorer, og Brevskriveren søger nu i sin Nød et Laan hos en fjernere Slægtning.◄

(Fortsættes.)

Høstvers.

Dagens Stjerne er dalet —
 Aftenens tændt i Øst;
 Brisen i Vellugt bringer
 en Duft af fuldmoden Høst.

Sval er den sølvgraa Aften —
 Dug rinder vide om Land.
 Under de flossede Skyer
 brænder en sluknende Brand.

Hvid staar Em over Enge,
 Taage om mosevaad Jord . . .
 Aaen i Bugtninger slynget,
 skinner som Perlemor.

Blaadis om Skoven hænger
 nænsomt et bølgende Flor,
 som skjuler de Liv, der lever,
 og alle de Planter, der gror.

Aften! Hvad gemmer din Stilhed
 dybt i sit skumrende Skød?
 Er det Guds Fred til hvert Hjerte . . . .
 eller kun Sommerens Død? . . . .

R. Jahn-Nielsen.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 35.

Søndagen den 1. September

1901.

Dr. Georg Brandes og Missionærerne i Kina. (Sluttet).

To Ting er mærkelige ved denne nyeste Fase af Dr. Brandes' Virksomhed — den *absolute Tiltro*, hvormed han møder selv de urimeligste Fortællinger fra kinesisk Side (endogsaa i muhamedansk Omarbejdelse), og den *Sympathi*, hvormed han omfatter alle andre Religioner end Christendommen. De blodtørstige Muselmænd og deres Propaganda med Sværdet akcepteres, mødes med Forstaaelse eller i hvert Fald uden Tegn paa Misbilligelse. De usigelig grusomme Kinesere, hos hvem det endnu er Skik at kaste nyfødte Børn, man ikke ønsker at opdrage, for Svinene og Hundene, fremstilles som blide, retskafne, uskyldig forfulgte Mennesker, paa et langt højere Kulturtrin end Evropæerne. Og alt dette for med des større Skin af Ret, for med et des mere nidkært flammende Had at kunne anfalde *Arvefjenden*, den afskyede og forhadte Christendom.

Men Dr. Brandes narrer sikkert ikke mange. Man véd altfor vel, at hvad der driver ham, er ikke *Kærlighed*, men *Had* — ikke Kærlighed til hans gule eller brune Medmennesker, men Had til den, der er kommen for i Korset at bringe Lys og Sandhed til hele Verden, og paa hvis Bud Missionæren endnu den Dag i Dag drager til Verdens Ende for dér at dø Martyrdøden.

At de saakaldte »christne« Hære, og at især hans allerchristeligste Majestæt Kejser Wilhelm II's Soldater har begaaet grufulde Misgærninger i Kina, derom kan der desværre næppe tvivles. Men disse virkelige Misgærninger be-

nyttes af Dr. Brandes til at lægge Odium over Christendommen, hvormed de intet har at skaffe. Thi det Ræsonnement, at hvis Missionærerne ikke kom til Kina, vilde der heller intet Oprør udbryde, gælder kun til Wandsbeck. Ingen stor og god Gærning er nogensinde sket i Verden uden at opirre Hobens Had imod sig, og Dr. Brandes burde være blandt de første til at vide dette. I hvert Fald har han ofte nok skrevet derom.

Han føler da ogsaa, at Missionærerne maa fremstilles som moralsk usle Væsner for at gøre Kinesernes Had berettiget. Af den Grund hine Anekdoter om deres forskellige Slyngelstreger.

Denne Dr. Brandes' Fremfærd har imidlertid vakt Protest indenfor hans egen Lejr, og Protesten kommer fra en Mand, hvis Kendskab til Kina ikke stammer fra silkeklædte orientalske Fyrster og Artikler i Rabalderbladet *L'Aurore*, men beroer paa mange Aars Selvsyn. I *Politiken* for 16. ds. skrev fhv. Telegrafbestyrer i Kina *J. Henningsen* (Forf. af »Fra det himmelske Rige«) følgende:

»Det synes, som om den christne Missionær i Kina, den protestantiske som den romersk-katholske, er udset til vor Tids »Prügelknabe«. Ikke alene slaar Kineserne Missionærerne ihjæl for Fode under Omstændigheder, der faar Haaret til at rejse sig paa Hovedet af os andre, der læser Øjenvidners Beretninger om Myrderierne i Tai-ynan-fu og andetsteds, men bagefter enes Offenligheden, d. v. s. Pressen, i mer end ét europæisk Land om at lægge hele Skylden for Bokserbevægelsen og Urolighederne i det himmelske Rige paa deres syndige Skuldre.

»Naar Mænd, som det dannede Evropa ser op til som dets Vejledere og Lærere i Intelligensens og Kundskabens Verden, griber Pigkæppen og slaar løs paa den ulykkelige Syndebuk, tildels i Blinde, naar Mænd som Dr. Georg Brandes i sine »Skikkelser og Tanker« i *Politiken* for i Mandags anfalder Missionærerne med de groveste Beskyldninger

(om end paa anden Haand), som staar uden Skygge af Bevis, og som forekommer Folk som mig, der dog kender, eller i alt Fald burde kende noget til de faktiske Forhold, som aldeles urimelige, urigtige og usandfærdige, saa synes det mig at være min Pligt i Sandhedens Interesse at tage offentlig til Genmæle.

»Den muhamedanske Fyrste, som Dr. Brandes citerer, og som »talte som den, der til Bunds kender det Æmne, der sysselsætter ham,» har ganske aabenbart ladet *sin* Fanatisme og *sin* Uvilje, mod Christendommen og dens Lære løbe vildt løbsk med sig, saa vildt, at det ikke vil være vanskeligt med faa Ord at gendrive saa at sige hver eneste Beskyldning, han fremfører mod de christne Missionærer i Kina.

»*Han* paastaar, at de har drevet Handel for egen Regning og ved deres Fremgangsmaade bragt den evropæiske Maade at drive Handel paa »i dybeste Miskredit,« og at »den Omstændighed, at de Christne gennem Krig og Voldshandlinger havde sikret sig ikke at kunne dømmes efter Landets egne Love, blev af Missionærerne gennemgaaende misbrugt til at berige sig ved Svig.« *Jeg*, der har levet i Kina i en Menneskealder og haft større Lejlighed end de fleste til at studere Missionsspørgsmaalet, interesseret mig derfor, læst og skrevet derom paa Stedet — *jeg paastaar, at der ikke er et eneste sandt Ord i Fyrstens Paastand* *). Ikke alene er det urigtigt, at den evropæiske Maade at handle paa staar i Miskredit hos Kineserne, men det er oven i Købet forment Missionærerne og andre Evropæere ved Traktaterne mellem Kina og de evropæiske Stater at drive Handel udenfor de aabne »Traktathavne« — og de kinesiske Mandariner vilde aldeles sikkert ikke lade nogen Overtrædelse heraf gaa upaa-talt hen, men jeg har aldrig nogensinde, ikke en eneste Gang hørt om nogen saadan handlende Missionær eller set eller hørt denne Beskyldning fremsat i de evropæiske og kinesiske

---

*) Udh. af *Kath.*

Blade i Kina, der ganske bestemt ikke vilde have været uvidende om eller tiet til et saadant Indgreb i de evropæiske Købmænds Prærogativer.

»Dernæst siger Fyrsten, at den (Kineser), der blev Christen, kom derved ind under evropæisk Ret og at Missionærerne sørgede for, at i enhver Retstrætte mellem en Nyomvendt og en kinesisk Hædning blev der hæget om den Nyomvendte, samt drager den Slutning heraf, at »de Omvendte der gennemgaaende betragtes som Forrædere mod Land og Folk, som har solgt sig for at undga Dødsstraf for Mord, eller for straffrit at kunne beholde tilranet Bytte, er lige saa forhadte som de Fremmede, der beskytter dem paa gode indfødte Borgeres Bekostning.« At de christne Kinesere betragtes som Forrædere mod Land og Folk, kender jeg intet til og har aldrig hørt derom i Kina, og hvad angaar disse Kineseres Retsstilling, da er Sandheden den, at Tientsin-Traktaten af 1860 § 6 bestemmer:

»Personer, der forkynder den christne Religion, saavel læge Folk som præsteviede Missionærer, skal have Ret til de kinesiske Øvrigheders Beskyttelse. Saadanne Personer skal, naar de fredelig udøver deres Virksomhed, hverken forfølges eller hindres i deres Arbejde.«

«Ikke et Ord om, at den kinesiske christne Proselyt stilles under evropæisk Beskyttelse eller unddrages sin egen Øvrigheds Jurisdiktion, findes her eller noget andet Sted i Traktaterne. Men det er saa, at det er blevet paaduttet Missionærerne, at de — særlig de romersk-katholske — har benyttet sig af den citerede Artikel til at hjælpe deres indfødte Proselyter i Retstrætte med andre Kinesere til at undgaa at betale Skatter og Afgifter og til at tyranisere deres Uvenner under Paaskud af, at den christne Kineser blev forfulgt og forurettet paa Grund af sin Tro. Lad nu være, at denne Paastand i mange Tilfælde er sandfærdig, saa er dette dog meget langt fra ensbetydende med, at Tyve og Mordere bliver Christne for at undgaa Straf, hvad ganske sikkert heller ikke vilde lykkes dem, idet Missionæren nok skulde vogte sig

for at paakalde sin Konsuls eller Ministers Hjælp i en saadan Sag, og denne endnu mere for at blande sin Avtoritet deri.

»En lige saa stor Uvidenhed om de faktiske Forhold indeholder Paastanden om, at »det er dem (Missionærene) og dem alene, som er Skyld i Blodsudgydelsen i Kina.« Ethvert uhildet tænkende Menneske, som har fulgt med Begivenhederne derude, vil forlængst vide, at Missionærene kun danner en enkelt Faktor i Bokserbevægelsen, der langt mere var af en politisk-social end religiøs Natur og rettet imod Evropæerne som saadanne, ligegyldig om disses forskellige Nationalitet eller Religion; en Race-Krig, der dreves af Racehad, bygget op paa kinesisk Side af Mistillid, Frygt og Foragt og paa evropæisk Side af politiske Overgreb, Vold og Gridskhed efter at komme i Besiddelse af den kinesiske »Klump.« At det i første Række gik ud over Missionærene, var en simpel Følge af, at disse boede forsvarsløse inde i Landet, laa fremmest paa Bevægelsens Vej og var nemmest at komme til.

»Det er mig til Slut aldeles uforstaaeligt, hvad der menes med, at Missionærene »har lært Kineserne Evropas Teknik at kende,« og det er ganske sikkert aldrig faldet mig eller noget andet Menneske, der kendte det allermindste til Forholdene i Kina, ind, at »Missionærene har gjort Fordring paa at have aabnet Kina som Afsætningsomraade for den evropæiske Industris Overproduktion« eller aabnet Kinesernes Øjne for de Fordele, den evropæiske Produktionsmaade medfører. »Jeg indser ikke, hvorledes en saadan Virksomhed kan komme indenfor Missionærernes Felt, og jeg véd, at den ikke er kommen der, hvorfor man sandelig heller ikke kan gøre Missionærene ansvarlige for Følgerne deraf, selv om disse maatte blive, hvad jeg for Resten ikke troer, »at inden længere Tid vil Kineserne have oprettet Fabrikker, der frembringer alle evropæiske Industrigenstande langt under evropæiske Priser, saa omvendt Europa bliver Afsætningsomraadet for den kinesiske Overproduktion.«

»Jeg er paa ingen Maade en Beundrer af Missions-
sagen, og jeg er paa det Rene med, at Missionærerne, døde-
lige som de er, »har begaaet mange og store Fejlgreb,« ja,
jeg gaar endogsaa saa vidt, at jeg mener, at de mange kost-
bare Liv, det store Arbejde og de mange dyre Penge, som
er anvendt paa at indføre Christendommen i Kina, kunde
have fundet bedre og frugtbarere Anvendelse nærmere Ev-
ropa, og jeg tror, at Forholdet mellem Kineserne og Evro-
pæerne, der nu er som mellem Kat og Hund, vilde være
tjent med, om Missionærerne trak sig tilbage fra Kina eller
i alt Fald opgav deres semi-politiske Stilling i Landet, men
Ret skal være Ret, og jeg finder det utilbørligt, at man i
Flæng angriber de Mennesker, hvis store Flertal — det er
jeg overbevist om — lader sig lede af noble og ideale Mo-
tiver, naar de indlader sig paa at ofre deres Liv for et saa
strængt, farligt og utaknemligt Arbejde som Missionsgærnin-
gen i Kina.

»Jeg mener, at enhver bliver salig i sin Tro og kan
forstaa den dannede Kinesers Uvilje og Indignation mod
den fremmede, som kommer til hans Land fra den anden
Side af Jorden og vil paatvinge ham sin Religion og sin
Kultur, men jeg tager samtidig Hatten af for de Mænd, der
uegennyttigt, modigt og opofrende sætter Livet ind paa Gen-
nemførelsen af et Ideal, selv om det ikke er mit.«

Denne Artikel, skreven af en Mand, der i sin Overbe-
visning synes at staa Christendommen fjærnt, tilintetgør med
sine *Fakta* de brandesiansk-muhamedanske *Fraser*. Dr. Bran-
des har kun haft nye, ubeviste Paastande samt Uartigheder
mod Hr. Henningsen til Svar.

Christelig Oplysning.

Intention for Bønnens Apostolat i September.

Det nittende Aarhundrede var som bekendt et Oplysnin-
gens Aarhundrede, og det tyvende vil i saa Henseende
ikke give det noget efter. Danmark er et af de Lande, hvor
den almindelige Oplysning staar højest; vi har et Bevis der-
paa i den store Udbredelse, populærvidenskabelige Værker
som *Frem* kan finde. At det ikke altid er den mest paa-

lidelige Oplysning, der paa denne og andre Maader bydes Folket, bliver en Sag for sig. Et andet Spørgsmaal bliver det ogsaa, om denne Oplysning virkelig bidrager til Folkets Væxt i Lykke; Fremtiden vil give Svar herpaa.

Under dette almindelige Oplysningsarbejde burde Be-
stræbelse for ogsaa at fremme *christelig Oplysning* ikke glemmes. Der gøres en Del fra protestantisk Side; man har f. Ex. her den udmærkede Række »Smaaskrifter til Oplysning for Christne«.

Disse kan imidlertid kun med stor Varsomhed benyttes af Katholiker. Danske Katholiker, som ønsker christelig Oplysning, maa derfor søge andensteds.

For dem, der har Adgang til en eller flere fremmede Literaturer, er det let at finde noget, der kan tilfredsstille dem. Den franske, tyske, engelske katholske Bogverden er i vore Dage baade omfattende og værdifuld.

Men nu de som kun kan Dansk? Ja, de maa nøjes med, hvad der findes paa Modersmaalet — hvilket iøvrigt slet ikke er saa lidt. Den af *P. P.* udgivne Serie Smaaskrifter er f. Ex. særdeles instruktiv. Men mon den er rigtig kendt? Det samme gælder saa fortræffelige Værker som »Vore Fædres Tro« af *Gibbons* og *Pater Stubs* »Ledsagelse fra Fordom til Sandhed«. Man finder i disse — og endnu andre lignende — Bøger en god, grundig og alsidig Oplysning om Kirkens Lære og Gudsdyrkelse samt Gendrivelse af de mest gængse protestantiske Indvendinger.

Enkelte Punkter af katholsk Lære behandles i Skrifter som *Kofoed-Hansens* om Skriftemaalet, *Krogh-Tonnings* »Vidnesbyrd om Absolutionen«, samme Forfatters Piece: »Den kirkelige Opløsningsproces«. Et interessant Afsnit af Katholicismens Nutidsliv skildrer *Lasserres* »Vor Frue af Lourdes«.

Til sand christelig Oplysning hører imidlertid ogsaa noget for det indre religiøse Liv, og paa dette Omraade byder vor hjemlige katholske Literatur ikke saa lidt. Vi besidder først og fremmest *Thomas a Kempis'* gyldne Bog »Christi Efterfølgelse«. Dernæst *Scupolis* »Den aandelige Kamp« — et Værk, som selv de engelske *Protestanter* sætter megen Pris paa, og som de læser ivrigt, sammen med den hellige Frands af Sales' »*Philothea*«. Vi har *Pater Arnolds* »Efterligning af Jesu Hjærte« og *Crassetts* Passionsbetragtninger. Vi har flere gode Andagts- og Bønnebøger.

Hvad der spiller saa stor en Rolle i Udlandets katholske

Literatur, er *Levnedbeskrivelser af de Hellige*. Her er vor hjemlige Bogverden unægtelig fattig.

Vi besidder dog ogsaa paa dette Omraade noget. Der er f. Ex. Pater *Brinkmanns* »Hellige Birgitta«; enhver dansk Katholik burde kende og eje dette paalidelige og opbyggelige Værk. Der er endvidere samme Forfatters »Hellige Aloysius«, fremdeles Pater *Schmids* korte Biografi af Marguerite Marie Alacoque i »Jesu Hjærte-Andagtsbogen«. Endelig findes der i den for Franciskanertertiärer bestemte Bog »Den hl. Franciscus Tredie Orden« en hel Række, ganske vist kun kortfattede, Helgenlegender. Hertil kan man endnu føje et Par Bøger af protestantiske Forfattere — som *Schebels* »Danske Helgener« eller *Olriks* »Danske Helgeners Levned«. Den sidste er en kritisk Oversættelse af Kildeskrifterne til St. Knud Konges, St. Knud Lavards og St. Kelds Levned. Man kan ogsaa have Glæde af *C. J. Brandts* »Dansk Klosterlæsning fra Middelalderen«; man finder her smukke Martyrlegender fra gamle, danske Haandskrifter.

Mange vil maaske finde, at dette alligevel er temmelig lidt. Der gives imidlertid et ufejlbart Middel til at fremkalde mere — det er at *købe* alt, hvad der allerede er fremkommet. Enhver nogenlunde velstaaende Katholik burde have sit danske katholske Bibliothek i komplet Stand; intet burde savnes. Maaske alt ikke interesserer ligeligt, alt er maaske heller ikke lige godt — men har man da ikke ogsaa megen protestantisk eller verdslig Literatur staaende af mindre Interesse eller Værd? Vor hjemlige katholske Literatur sælges desuden til saa lave Priser, at næsten enhver Pung kan overkomme den. For det, en almindelig Tivolitur koster en jævnstor Familie, kan man købe en fem sex katholske Skrifter.

Bøn.

Guddommelige Jesu Hjærte, ved Maria reneste Hjærte ofrer jeg dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser for alle Dine Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at Trangen til christelig Oplysning maa voxe blandt danske Katholiker.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 36.

Søndagen den 8. September

1901.

Sancta Priscillas Katakomber.

Af *Bogen om Rom*, anden Del.

Det var den 31te December 1899.

D Gennem Porta Salara i Rom gik fra den tidlige Morgenstund en jævn og stadig Strøm af Mennesker, som man ellers ikke var meget vant til at se i disse Dele af Byen, hvor der mest boer Arbejdere. Det var især Gejstlige, som gennem den gamle Port vandrede ud ad den salariske Vej, med Paraply i Haand og Breviar under Arm, løftende op i deres lange Soutaner, naar de skulde over en Pyt paa Vejen. Der kom ogsaa Rækker af Seminarister, røde, sorte, violette, vandrende to og to som Soldater. Endelig blandede Vogne sig i Færdselen, mest Drosker med fire Gejstlige i, men ogsaa Karether, bag hvis Ruder man skimtede gamle, adelige Dameprofiler.

Henad Middag holdt denne Folkevandring op, og Vognene begyndte at vende tilbage. Men ud paa Eftermiddagen tog Færdselen atter til, og nye Seminaristkolonner marscherede taktfast gennem Tykt og Tyndt ud ad den opkørte Via Salara.

Et Stykke løber denne Vej gennem en moderne, skid- den Forstad — saa kommer lange, hvidkalkede Havemure — og endelig efter en halv Times Vandring, bliver der fri Udsigt ud over den bakkede, blaanende Kampagne, over mod Sabinerbjærgene og det fjærne, disblaa Soracte. Vejen sænker sig ned mod den lille Flod Anio, og her i Skrænten ved Vejen er aabenbart Maalet for alle de mange Vandrende. Thi ud over Kampagnen ligger Via Salara tom og øde;

hele Færdselen standser brat paa et givet Sted, noget ovenfor Anio. Droskerne holder i en lang Række ved Grøftekanten, og Seminaristerne ses at bryde af med Roder, gøre venstre Sving og forsvinde — lige ind i Jorden . . .

Da vi nærmer os Stedet, ser vi, at der i Bakkeskrænten er en muret Port, hvis Fløjdøre af Træ er aabnede, og indenfor hvilken et sort Mørke gaber En i Møde. Ved Porten staar en Mand bag et lille Bord og sælger Spiddelys og Voxstabler, som man tænder, inden man træder ind. Vi er ved Indgangen til *Sancta Priscillas* Katakombe . . .

Der gives i Rom en Forening ved Navn *Cultores Martyrum*, »Martyrdyrkerne«. Denne Forening lader paa visse Festdage Katakomber, som ellers ikke er tilgængelige for alle, aabne og afholder Gudstjeneste dernede mellem Martyrgravene. Som Regel er der Kl. 10¹/₂ Formiddag Højmesse med efterfølgende kirkehistorisk Foredrag om den paagældende Katakombe, om Eftermiddagen Kl. 3¹/₂ er der atter Andagt — Procession gennem Katakomben under Afsyngelse af Litaniet til Alle Helgen. Den 18. Januar fejres saaledes Petri Stolfest i den ostrianske Katakombe paa Via Nomentana, den 14. Februar den hellige Valentins Fest i hans Katakombe udenfor Porta del popolo, den 22. November den hellige Cæcilias Fest i San Callistos Katakomber og den 31. December Sanct Sylvesters Fest i Priscillas Katakomber. Denne sidste Højtidelighed var det, som vi, Nytaarsaften 1899, skulde overvære.

Hvilket tæt, uigennemsigtigt, fløjelsagtigt, mere brunt end sort Mørke omgav os, da vi havde gjort de første Par Skridt indenfor Portalen . . . Den brændende Voxstilk, vi bar, holdt alt sit Lys inde om sig som en lille rød Ring. Forsigtigt, famlende med Foden, vandrede vi ind i Mørket — Luften mødte En, tung, varm, beklemmende.

Et Plump ned af et Trin — og vi befandt os i en Tværgang, hvor mange andre Lys bevægede sig hen langs Væggene. Ens Øjne begyndte nu at vænne sig til Mørket

— man kunde se. Det var, som om Bind læmpeligt blev løst fra Ens Øjne.

Vi befandt os i en temmelig bred og høj Gang. Væggene bestod af en brun, løs Sten; her og der var der indføjlet aflang Marmorplader i den, og paa Marmorpladerne var med røde Bogstaver malet græske Navne. Folk holdt Voxstaberne hen til dem for at læse Indskrifterne — paa en af Marmortavlerne saae jeg for første Gang i Virkeligheden det Oldkirkens Christusmonogram, jeg kendte saa godt fra Gengivelser — Navnetrækket dannet af X og P, Grækernes *Ch* og *R*, de to første Bogstaver i Navnet Christus...

Vi var altsaa virkeligt i Katakomberne, blandt de første Christnes Grave . . . Langsomt, højtideligt vandrede vi videre; overalt mødte vi stille Vandrere som vi selv, lysende med deres Kærter hen langs Murene for at læse Gravskrifterne. Snart kom vi ud i store Krypter, hele smaa Basilikaer; snart snævrede Gangene sig ind, saa vi maatte gaa én for én, strejfende Væggen til begge Sider. Snart viste disse Vægge regelmæssige Rækker af Marmorplader, den ene i lige Linje over den anden, som de lukkede Skuffer i et kæmpestort Skuffedarium. Snart var disse Skuffer aabne, Stenpladerne afrevne, og man saa ind i lave, smalle Rum, hvor brune, halvt hensuldrede Ben, et Kranie, nogle Laar eller Armknogler laa paa den brune Tuf.

Sancta Priscillas Katakombe er en af Roms ældste — maaske den allerældste. De mange *græske* Indskrifter tyder hen paa Christendommens Begyndelsestid, da Græsk var det liturgiske Sprog. Gamle Dokumenter som *Liber Pontificalis* og Pilgrims-Haandbøgerne berettiger En til at tro, at Aquilas og Prisca eller Priscilla, der omtales i det ny Testamente (Ap. G. XVIII, 2, Rom. XVI, 3—5 og I. Cor. XVI, 19), er bleven begravede i Priscillas Katakombe. Fremdeles jordfæstedes her en hel Række Helgener og Helgeninder, Sⁿ Praxedis og Sⁿ Pudenziana, St. Crescention,

endvidere Paverne Marcellinus (296—304), Sylvester (314 — 335), Liberius (352—366) og Vigilius (537—555). Endelig har man i 1889 fundet et Gravkapel, tilhørende Familien Acilius Glabrio, og man mener i denne Families Overhoved, Konsulen Acilius Glabrio, der Aar 94 led Martyrdøden under Domitian, at have den samme Mand, som af Kirken kaldes *Pudens*, og i hvis Hus paa Esquilin Petrus skal have holdt Gudstjeneste. Her i Priscillas Katakombe mødes da Traadene i den romerske Christendoms ældste Historie — Senator- og Patricierslægten Acilius samles i Graven med den jødiske Teltmagerfamilie fra Aventin, hvor Kirken Sⁿ Prisca endnu ved sin Navnelighed minder om Katakomben paa Via Salara.

Den af Oldtidens Pilgrimme mest besøgte Grav i denne underjordiske Kirkegaard var dog den hellige Pave Sylvesters. St. Sylvester — efter hvem Aarets sidste Aften endnu har Navn, ogsaa i protestantiske Lande — døde den 31. December 335 og blev bisat herude. Der blev senere bygget en Basilika over hans Grav, og efter denne Kirke fik i Tidens Løb ogsaa Katakomben Navn — *ad S. Sylvestrum*. Under denne Titel nævnes den til ind i det niende Aarhundrede.

Da var det, at Pave Leo IV. flyttede Helgenlevningerne fra den ind til Rom, hvor den store, nye Kirke San Silvestro just var bleven opført til den hellige Paves Ære. Hermed tabte Priscillas Katakombe sin væsentlige Tiltrækning, og Pilgrimme glemte Vejen derud. Først i det sextende Aarhundrede blev den genfundet, og først i vore Dage udforsket . . .

Alt dette, og meget mere, danner Indholdet af et Foredrag, som vi paahører, forsamlede med de andre Katakombegæster, i den største af Krypterne. Foredraget holdes af Professor *Orazio Marucchi*, en af Nutidens betydeligste Katakombeforskere, Elev af den store de Rossi. Professor Marucchi taler skarpt og klart, med Liv og Ild, i et klangfuldt og formskønt Italiensk, og den talrige Forsamling af

Gejstlige og Lægfolk hører ham med dybeste Opmærksomhed. Efter Foredraget fører han os derpaa ind i en Sidekrypt for at bese en nylig funden, meget interessant Freske — den af Arkæologen Monseigneur Wilpert opdagede billedlige Fremstilling af, hvad han benævner *Fractio panis*, »Brødets Brydelse«.

Fractio panis findes i det »græske Kapel«, — saakaldet af sine mange græske Indskrifter. Kapellet er en temmelig stor, i Tufstenen arkitektonisk udarbejdet og kunstnerisk smykket Kryptkirke, der ved en Bue er delt i to Partier. Over Buen er en Freske, fremstillende de Hellige Tre Kongers Tilbedelse, paa Sidevæggene ses Malerier med bibelske Æmner: den helbredte Værkbrudne, bærende sin Seng, Sussannas Befrielse ved Daniel, de tre Ynglinge i den gloende Ovn. Alle disse Billeder findes i den forreste Del af Kapellet. I den inderste er der Fremstillinger af Noah, som gaar ud af Arken, Daniel i Løvekulen, Abrahams Offer, Lazarus' Opvækkelse og endelig, i hvad man kunde kalde Choret, *Fractio panis*.

Ordet »Brødets Brydelse« er hentet fra Apostlenes Gærninger, hvor det, som bekendt, forekommer flere Gange (II, 42 og 46, XX, 7 og 11). Det betegner den samme gudstjenstlige Handling, som ifølge St. Paulus er indstiftet af Herren til hans Ihukommelse og for at »forkynde hans Død«. (I Cor. XI, 24—26). »Det Brød, som vi bryde«, siger Aposlen, »er det ikke Christi Legems Samfund?« (I Cor. X, 16). Hin »Brødets Brydelse« og den dermed sammenhørende »Kalkens Velsignelse« kaldes ogsaa *Liturgien* 3: den hellige Handling, saaledes som det fremgaar af Grundtexten til Ordene i Apostlenes Gærninger XIII, 2: »idet de forrettede Liturgien.«

Denne liturgiske Handling er det nu, som efter Msgr. Wilperts Mening findes fremstillet paa Fresken i *Cappella græca*. Man ser et halvrundt, dækket Bord, hvorved syv Personer ligger til Bords. Yderst tilvenstre sidder den, som fører Forsædet; han er i Begreb med at bryde Brødet, og

en Kalk med Vin staar foran ham. Paa Bordet ligger Brød og Fisk.

At det ikke er en almindelig Agape, som her er fremstillet, men virkelig en liturgisk Nadverhøjtid, antydes for det første ved *Fiskens* Nærværelse — thi Fisken (*ichthys*) betegner i Oldkirkens Symbolik altid Christus. Betydningsfuldt er det endvidere, at der til begge Sider for Bordet og for Gæsterne er anbragt en Række Kurve med Brød — ganske som i Katakombemalerne Fremstillinger af det evangeliske Mirakel med de fem Brød og de to Fisk. Dette Mirakel blev fra første Færd af de Christne anset som et Sindbillede paa Nadveren, idet Christus mystisk *mangfoldiggøres* i denne. Naar man da her i en Fremstilling af Brødets Brydelse, finder Kurvene fra Miraklet med Brødernes Mangfoldiggørelse, saa er det et Tegn paa, at den fremstillede Handling er *eucharistisk*, er en Nadverhøjtid . . .

Efter at have set Cappella graeca og Fractio panis, vender vi tilbage til Kirken fra før. Her staar — det lægger jeg først Mærke til nu — i den ene Ende et lille Alterbord rejst, med Krucifix og de sex normerede Kandelabre; ved dette Alter er der i Formiddags bleven læst Messe. Nu tænkes Lysene paany, og medens Seminaristernes, Præsternes og Lægfolkets Skare tæt fylder Krypten, intonerer en Gejstlig den gamle ambrosianske Lovsang: *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur* . . .

Præsterne og Seminaristerne falder svarende ind:

-- *Te, æternum Patrem. omnis terra veneratur* . . .

Og en for en udruller den gamle, pragtfulde Lovsang nu sine rythmiske Bølger:

»O Gud, dig love vi, dig, Herre, bekende vi.

»Dig, evige Fader, ærer hele Jorden.

»Dig prise alle Engle, Himle og alle Magter,

»Dig forkynde Cheruberne og Serapherne, som uophørligen raabe:

»Hellig, hellig, hellig er du, Herre Gud Sabaoth,

»Himmel og Jord er fulde af din Majestæts Herlighed.
 »Dig lover Apostlenes salige Chor,
 »Dig priser Profeternes ærværdige Skare,
 »Dig lover Martyrernes hvidklædte Hær,
 »Dig priser paa hele Jorden den hellige Kirke,
 »o uendelig majestætiske Fader,
 »med din sande og eneste, tilbedelsesværdige Søn,
 »og Talsmanden, Trøsteren, den Hellig Aand.
 »Du Herlighedens Konge, Christe,
 »Du er Faderens Søn fra Evighed.
 »For at frelse os frygtede du ikke Jomfruens Skød.
 »Dødens Braad har du brudt og aabnede de Troende
 Himmeriges Rige.

»Du sidder ved Guds højre Haand, i Faderens Herlighed.

»Vi tro, du skal igenkomme til Dom.

»Derfor bede vi dig, kom dine Tjenere til Hjælp, som du har forløst med dit dyrebare Blod.

»Lad os tælles blandt dine Helgen i den evige Herlighed.

»Herre, frels dit Folk og velsign din Arvelod.

»Og styr dem og ophøj dem til evig Tid.

»Hver eneste Dag lovprise vi dig

»og love dit Navn i al Evighed og i Evigheds Evighed.

»Værdiges, o Herre, idag at vogte os fra al Synd.

»Miskund dig, Herre, over os, miskund dig over os.

»Din Miskundhed, Herre, komme over os, efterdi vi have haabet paa dig.

»Paa dig, Herre, har jeg haabet, jeg skal i al Evighed ikke blive til Skamme« . . .

Der staar ved Siden af mig en gammel Kampagnebonde, støttet til sin Stav, med Huen i Hænderne over Stokkehaandtaget. Kraftigt og klart synger han de latinske Strofer, og endnu, naar jeg tænker derpaa, dønner hans Metalrøst mig i Øret. Ved Ordene *Te ergo, quæsumus, tuis famulis subveni* knæler han ned med bøjet Hoved — »vi bede dig,

Herre, staa dine Tjenere bi, som du har forløst med dit dyrebare Blod . . .

Efter Te Deum kommer der endnu nogle Bønner, og en Præst velsigner derpaa de Forsamlede med en Relikvie af Dagens Helgen, indsluttet i et forgyldt og korsformet Gemme. Saa er Højtideligheden endt, og langsomt tømmes Katakomben. Gennem Portalen skinner Dagen sølvblaa imod os, og i den lange Gang, som fører ud, bliver der en pludselig Os af alle de mange slukkede Lys.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 37.

Søndagen den 15. September

1901.

Det underjordiske Rom.

Brudstykke af *Bogen om Rom*.

Der ligger en Ring af Katakomber rundt om Rom. Udenfor Porta del Popolo, paa den flaminiske Vej, ligger St. Valentins Katakombe, indgravet i de Højdedrag, der fortsætter Monte Pincio ud i Kampagnen. Paa den salariske Vej findes Priscillas Katakomber, paa Via Nomentana, udenfor Porta Pia, Katakomberne ved S^a Agnese og den store Katakombe *Ostrianum*. Ad Via Tiburtina gaar Vejen til San Lorenzo og den hellige Cyriacas Katakomber; paa Via Labicana, udenfor Porta Maggiore, er St. Petrus og St. Marcellinus' Katakomber. Paa Via Appia endelig og dens Sidevej Via delle sette Chiese finder man de største og mest bekendte af alle Katakomber — Prætextatus', San Callistos og den hellige Domitillas.

Denne Kreds af underjordiske Kirkegaarde, har en aanderig Biskop sagt, var de Løbegange, i hvilke Christendommen rykkede frem for at indtage det hedenske Rom. At den nye Religion *udefra* er trængt ind i den antike Verdens Hovedstad, ser man ogsaa af de ældste og betydeligste christne Kirkers periferiske Beliggenhed; Lateranet, Santa Croce, San Clemente ligger alle meget yderligt, og en hel Række gamle Basilikaer — San Sisto, SS. Nereo ed Achilleo, S^a Balbina, San Cesareo — ligger, helt eller halvt forfaldne, umiddelbart udenfor Roms Mure. Andre, og flere, af disse saakaldte Suburbikarkirker er længst sunkne i Ruiner; Levninger af en saadan Oldtidsbasilika ser man paa den appiske Vej et Stykke ovenfor Cæcilia Metellas Gravmæle.

De første romerske Christne havde da for en stor Del

deres Tilhold udenfor Rom. Her begravede de deres Døde, her holdt de paa Martyrernes Festdage deres Gudstjeneste.

Ordet *Katakomber*, som Navn paa de romerske underjordiske Kirkegaarde, er imidlertid *ikke* oldkirkeligt. De første Christne kaldte deres Begravelsespladser *Coemeterier* ɔ: Hvilesteder. Allerede Jøderne brugte denne Betegnelse; ogsaa for dem, i Modsætning til Hedningerne, var Døden kun en Hvile, en Søvn før Opstandelsens Morgen. Deraf ogsaa det stadig tilbagevendende Ord i Gravskrifterne *depositus*, »henlagt«. Den Døde er henlagt, han »er i Forvaring.« Graven ejer ham ikke, den skal til sin Tid give ham tilbage igen.

Navnet Katakombe betegnede oprindeligt kun et ganske bestemt Sted, nemlig den lille underjordiske Kirkegaard i Dalsænkningen ved den nuværende Kirke S. Sebastiano — *locus qui dicitur ad catacumbas*. Først efter det femte Aarhundrede blev det almindeligt at bruge Ordet *catacumba* ogsaa om de andre Coemeterier.

Fra Begyndelsen af drog de Christne religiøs Omsorg for deres Døde. »Gudfrygtige Mænd begrov Stefanus,« hedder det i Apostlenes Gærninger (VIII, 2). Den smyrnesiske Kirkes Brev om St. Polykarps Martyrium beretter, at der blev holdt Gudstjeneste ved hans Grav. De Christne havde Afsky for den hedenske Ligbrænding, og selv efter at Begravelse, i det andet Aarhundrede, under Indflydelse af de orientalske Isis- og Mithras-Religioner var bleven Skik ogsaa blandt Hedningerne, ønskede de Christne dog stadig at have deres egne Coemeterier, især for paa Martyrernes Dødsdage at kunne fejre Gudstjenesten dernede.

De første christne Katakomber var — som Aciliernes paa Via Salara, Cæciliernes paa Via Appia eller Flaviernes paa Via Ardeatina — Familiebegravelser, anlagte paa en eller anden fornem romersk Christens Grundejendom. Her fandtes ofte tillige Triklinier eller Spisesale, bestemte til Afholdelse af Mindefesterne for de Døde; et saadant, naturligvis

ikke underjordisk, Triklinium ser man endnu bag Domitillas Katakomber paa Via delle sette Chiese.

Man har tidligere ment, at de christne Katakomber skulde være anlagte i gamle, forladte Stenbrud eller Grusgrave (*Arenarier*). Denne Opfattelse er imidlertid ganske uholdbar. Den romerske Kampagne, hvori Katakomberne er anlagte, bestaar af tre forskellige Jordlag: den stenagtige Tuf, som ligefra Servius Tullius' Tid er bleven brugt til Byggemateriale i Rom; den kornede Tuf, der er for løs til at kunne taale Transport og dog tilstrækkelig fast, til at der kan graves Gange og Huler i den, uden at den styrter sammen; og endelig Puzzolanjorden. Nu er det netop i den *kornede* Tuf, at Katakomberne er anlagte, ikke i den stenagtige, hvor Stenbruddene findes. Der er desuden en tydelig Forskel paa Katakombegangene og Gangene i Stenbruddene eller Arenarierne. Medens hine er høje, smalle, forholdsvis luftige, er disse lave og brede for at give Plads til Skubkarrerne. Enkelte Partier af San Callistos Katakomber staar i Forbindelse med et gammelt Arenarie, og man kan her overbevise sig om Væsensforskellen mellem de to Arter af Anlæg.

Allerede Jøderne havde Katakomber; der findes saadanne paa selve den appiske Vej. De Christne fortsatte da kun den jødiske Tradition, samtidig med at de efterlignede den Maade, hvorpaa Herren var bleven begravet.

De første Katakomber var — som allerede sagt — anlagte af fornemme romerske Christne, hvoraf der fra Begyndelsen fandtes, om end »ikke mange« (I Cor. I, 26) saa dog nogle i Menigheden. Det er sandsynligt, at hin Pomponia Graecina var Christen, om hvem Tacitus i trettende Bog af sine Annaler fortæller, at hun »altid var tungsindig og mod i Hu« (*non cultu nisi lugubri, non animo nisi moesto*). I hvert Fald har man i den ældste Del af San Callistos Katakomber fundet en Gravplade over en *Pomponios Grekenos*. Pomponierne var i Slægt med Cæcilierne, til hvilke den hellige Cæcilia hørte.

Af fornem Æt har ogsaa Matronen *Lucina* været, i hvis Grundejendom paa den ostiensiske Vej Apostlen Paulus blev stedet til Hvile. *Manius Acilius Glabrio* er allerede nævnt; han var Aar 91 Konsul sammen med Trajan og led Martyrdøden under Domitian. Den samme Kejsers kødelige Fætter, Konsulen *Flavius Clemens*, blev i Aaret 95 henrettet, fordi han var Christen; for samme Forbrydelse blev hans Hustru og hans Niece, der begge hed *Flavia Domitilla*, forviste henholdsvis til Øen Pandataria og Øen Pontia. Man mener, at denne højtstaaende Familie er bleven omvendt til Christendommen af to Prætorianere, Nereus og Achilleus, for hvem Paulus, der jo (Philipp. I, 13) synes at have prædikeret i Prætorianerlejren, skal have forkyndt Evangeliet. Soldater har i det Hele en ikke ringe Betydning som Evangelister i den første christne Tid — ligefra Hovedsmanden Cornelius til den hellige Sebastian. Sikkert er det i hvert Fald, at Nereus og Achilleus, efter deres Martyrium, fandt deres Hvilested i Domitillas Katakombe paa *Via ardeatina*.

At denne senere saa vidtstrakte underjordiske Kirkegaard virkelig fra først af har været de *christne Flavieres Familiebegravelse*, kan i vore Dage anses for bevist. Alleerede 1772 havde man paa Stedet fundet en Indskrift saalydende:

Flaviae Domitill(ae)
(divi) Vespasiani neptis
cuis beneficio hoc sepulcru(m)
meis libertis libertabus po(sui),

Det tilkendegives her tydeligt, at Indskriftens Forfatter »ved *Flavia Domitillas* Velvilje« har kunnet indrette en Grav paa dette Sted for sig og sine.

En anden Indskrift blev funden 1817; det hedder i den, at en saa og saa stor Grav er bleven overladt vedkommende *ex indulgentia Flaviae Domitill(ae)* — »med Tilladelse af *Flavia Domitilla*.«

Det var derfor med fuld Ret, at den berømte Katakombeforsker de Rossi udtødede et her fundet Brudstykke af en Indskrift med Endelserne

RVM
ORVM

som Resten af Ordene »Flaviernes Gravsted«:

SEPVLCRVM
FLAVIORVM.

Allerede i første Aarhundrede var Christendommen saaledes trængt frem lige til »Cæsars Hus« (Philipp. IV, 22), og Tertullian kunde med Rette siga: »Vi er fra igaar, men allerede fylder vi alt, som før var Eders ... Lejren, *Paladset*, *Senatet* og Forum.« (Apologi, 37).

Disse fornemme christne Slægter var det da, som paa den salariske, appiske, ardeatinske og ostiensiske Vej gæsteventligt optog deres afdøde Troesfæller i deres Grave.

I det tredje Aarhundrede blev de Christnes Tal imidlertid saa stort, at Kirken saae sig nødsaget til selv at drage Omsorg for de hensovede Troendes Jordfæstelse. Under Septimius Severus er den romerske Kirke allerede i Besiddelse af sin egen Kirkegaard, som er den udvidede og forstørrede cæciliske Familiebegravelse paa Via Appia. Omtrent paa samme Tid skænker i Cæsarea i Mauritanien en »Tilbeder af Ordet« Kirken dersteds et Grundstykke til at begrave i samt en *Cella* til de gudstjenstlige Forsamlinger. En anden Christen i samme By udvider Coemeteriet ved at skænke endnu et Stykke Jord. Kirken i Karthago synes ogsaa paa denne Tid at have ejet en Begravelsesplads. I Rom betroeer Pave Zephyrinus (199—217) Coemeteriets Styrelse til Ærke-Diakonen Calixtus, efter hvem denne Katakombe endnu bærer Navn (*San Callisto*).

Kirken kom saaledes i Besiddelse af sine egne Coemeterier. Og det mærkelige var, at dette, de stadige Christenforfølgelser til Trods, kunde ske under selve den romerske Lovgivnings Beskyttelse.

Der fandtes imidlertid i det antike Rom, blandt mange andre forskelligartede Sæmmenslutninger, ogsaa hvad man med et moderne Ord kunde kalde Begravelseskasser. Disse nød under Kejserne den særlige Begunstigelse, ikke at behøve Statsanerkendelse for at være lovmæssige. Saaledes var det i selve Rom fra Begyndelsen af det andet Aarhundrede, i Provinserne fra Septimius Severus' Tid (193—211). Disse Begravelsesselskaber kaldtes *Collegia tenuiorum*, »Smaafolksforbund«, og bestod mest af Slaver og Frigivne, med enkelte Rigmænd som Beskyttere (*patroni*) og Hovedbidragydere.

I denne Ramme indpassede Kirken sig nu. Ogsaa den optraadte jo i hver By som et Collegium, der sørgede for sine Medlemmers Begravelse. Ligesom de hedenske Collegier havde den sine faste Mødedage, sine Gravmaaltider, sine Bidrag til den fælles Kasse, sine Administratorer, sine Forstandere, sine *patroni*. Kirken fik paa denne Maade en Art juridisk Position; overfor Staten hed den *fratres*, maa-ske *Collegium* eller *Ecclesia fratrum*, «Brødrecollegiet». De Christne var ogsaa kendt som *cultores Verbi*, »Dyrkere af Ordet«, analogt med de hedenske Kollegier, der kaldte sig *cultores Herculis, Mercurii, Silvani*. Tertullian omtaler de Christne som »de Retskafnes, Godes. Frommes og Kyskes *Curia*.« *Curia*'ene var i Afrika vistnok det samme, som Kollegierne i det øvrige Romerrige.

Denne quasilegale Stilling vedblev Kirken at indtage lige indtil 257, da Kejser Valerian — første Gang i Forfølgelsernes Historie — forbyder de Christne at komme sammen i Katakomberne. Disse bevogtes, Indgangene tilkastes, man trænger ned i Coemeterierne og dræber de Troende, som man træffer dér. De Christne har hidtil været behandlede som Gudsbespottere, nu anklages de for at være Oprørere, og det er især deres Organisation, Staten søger at knuse. Allerede Decius frygtede Biskoppen af Rom mere end en Modkejser, og under hans Forfølgelse af de Christne fandt i Tarragona følgende Samtale Sted mellem den ro-

merske Proprætor og St. Fructuosus. »Er du Biskop?« spurgte Dommeren. »Du har sagt dst — jeg er det!« »Du har været det,« lød med lapidarisk Fynd den øjeblikkelige Dødsdom . . .

Under Decius maatte Pave Fabianus lide Martyrdøden; under Valerian blev hans Efterfølger, Sixtus II, dræbt af Soldaterne i Prætextatus' Katakombe, siddende i Bispestolen bag Alterbordet. Hermed er den christne Gravfred brudt, og den romerske Lov beskytter ikke mere Coemeterierne. Diokletian konfiskerer under sin grusomme Forfølgelse (303—305) alt Kirkegodset, og først med Konstantin faar Kirken Fred og stiger, straalende af Martyrernes Blod, op fra Katakombernes Nat med det Tegn i Haanden, der havde skænket den christne Cæsar Sejr.

Endnu en Tid vedbliver man at begrave i Katakombene, mest i Nærheden af Martyrgravene. Indskrifter fra denne Tid omtaler Køb af Gravsteder: *emptum locum a fossore N. praesentia fossoris N.* (»købt et Gravsted af Graveren N. med Graveren N. som Vidne«). Graverne — *fossores* — var en Art kirkelige Embedsmænd, viede til deres Gærning med en særlig Vielse paa samme Maade som *Ostiarierne* (»Dørvogterne«) og andre oldkirkelige Funktionærer. Det er Fossorerne, som med Hakke og Spade har gravet de 900 Kilometer underjordiske Gange, der labyrinthisk omspinder Rom paa alle Sider. Henimod Slutningen af det fjerde Aarhundrede indstiller de imidlertid deres Virksomhed; man finder fra denne Tid adskillige Gange, som ikke er blevne fuldførte. Dette falder sammen med Christendommens endelige og fuldstændige Sejr under Theodosius (392).

Nu begynder Katakombernes Pilgrimstid. Fra det fjerde til det niende Aarhundrede valfarter de Troende til Martyrernes og Pavernes Hvilesteder i det underjordiske Rom. Store og pragtfulde Kirker bygges over de berømteste Martyrgrave, saaledes Basilikaerne S. Lorenzo, S. Sebastiano, S. Paolo og den i vore Dage genfundne lille Kirke, viet til St.

Sixtus II og rejst over St. Calixts Katakomber. Pave Damasus (366—384) lader anlægge Trapper ned til Coemeterierne, pryder Martyrgravene med Indskrifter og smykker Pavekrypten i San Callisto, hvor ikke mindre end 14 Paver hviler. St. Hieronymus har i sin Kommentar til Ezechiel opbevaret os de Indtryk, en Pilgrim dengang modtog paa en Vandring gennem Katakomberne. »Da jeg var ungt Menneske,« siger han, »plejede jeg sammen med andre unge Mennesker af min Alder og Stand om Søndagen at besøge Apostlenes og Martyrernes Grave. Hyppigt gik vi da ind i de underjordiske Gange, som er gravede ned i Jordens Dyb, og hvis Vægge til begge Sider er de Begravedes Legemer. Saa mørkt er der, at hint profetiske Ord næsten gaar i Opfyldelse paa En: »De nedstege levende til Dødsriget.« (Ps. LIV, 16). Kun sjælden falder lidt Lys ned fra oven, gennem et Vindu eller snarere et Lyshul, og mildner Mørkets Rædsel. Og omgivne af det blinde Mørke mindes man Vergils Ord: Overalt forfærder Rædsel Sjælen, og selv Tavsheden skræmmer.»

Især i det syvende Aarhundrede besøges Katakomberne af talrige Pilgrimme; fra hin Tid skriver sig de *Itinerarier* eller Pilgrimshaandbøger, som endnu er os bevarede, og hvori de forskellige Kirker og Katakomber nævnes med de Martyrer, som hviler (*pausant*) i dem.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 36.

Søndagen den 22. September

1901.

Dr. Georg Brandes

om de katholske Missionærer i Kina.

Efter *Berlingske Tidende* for 17. ds.

Dr. Georg Brandes har i en Artikel i *Politiken* for 26. August under Overskriften »Vigtigmageri og Kendsgærninger« udslynget en Række meget alvorlige Beskyldninger mod de katholske Missionærer i Kina. Den ansete Kritiker erklærer, at han »ikke plejer at udtale sig om en Sag uden at have sat sig nøje ind i den«, og hans Afsløringer har derfor berørt Undertegnede — som katholsk Præst — paa det Pinligste. Som de fleste endnu vil huske, erklærer Doktoren at have *Beviser* for, at mine Troes- og Standsfæller i Kina, de katholske Missionærer, dér begaaer saadanne Skændigheder som at holde offentlige Huse i Shanghai og, under det europæiske Hævntog, at have givet Soldaterne Anvisning paa at myrde og brænde samt selv at have deltaget i Plyndringen af Peking.

Jeg har i den Anledning sat mig i Bevægelse for at hidskaffe de af Dr. Brandes citerede Kilder, og disse er nu ogsaa komne mig i Hænde. Ved at studere dem er det bleven mig klart, at Dr. Brandes dog maaske ikke helt har Ret i sine Beskyldninger, og jeg skal i Korthed tillade mig at meddele, hvorledes jeg er kommen til denne Overbevisning. Jeg benytter i det Følgende Dr. Brandes' egen Inddeling af Stoffet.

1) *Missionærens Ædelhed*. Under denne Rubrik skriver Doktoren:

»De katholske Missionærer har bl. a. grundet et Foretagende, som de kalder *La Sainte-Enfance*. Denne Anstalt findes i Den ubesmittede Undfangelses Hus i Peking. Denne Anstalt udgiver Aarbøger. Heri staar at læse (Annales de la Sainte-Enfance, 21de Bind, Side 252—58): »Se denne lille Dør til vort Hus, denne beskedne Indgang. Den har i Aar for et stort Antal smaa Brødre og Søstre været Porten til Himmerig ... 873 Smaabørn blev os givne gennem denne Dør mod en Sum af 45 Centimer for hvert, og af dette Antal er 843 døde efter at være blevne genfødte i Daabens hellige Vand.«

»Et Barn, der opflaskes, koster os omtrent 5 Francs om Maanedn. Jeg opsender naturligvis Ønsker til Himlen for, at disse smaa, kære Sjæle forlader os saa snart som muligt og gaar til Himlen. Men hvis de ikke vil dø (*s'ils ne veulent pas mourir*), er man jo nødt til at ernære dem og opdrage dem.«

»Den franske Skribent Pierre Ganet skriver herom: »Sæt, at Fremmede grundede en Anstalt i Paris, hvor 90 Procent af Børnene døde, hvad for Rygter tror man, der vilde gaa om den Anstalt?«

Saa vidt Dr. Brandes. Jeg skal nu tillade mig at anføre, hvad der *virkelig* staar paa det af ham opgivne Sted.

Citatet er for det første taget af en gammel Aargang af vedkommende Annaler, nemlig 1869. Det er allerede mærkeligt, at man har maattet søge saa langt tilbage i Tiden for at finde et kraftigt Bevis paa, hvad der dog fremstilles som ret sædvanligt blandt disse haardhjærtede Missionærer og Søstre.

For det andet begynder Citatet ikke, som af Dr. B. angivet, Side 252, men først Side 258.

Men for det tredje *lyder* Stedet saaledes:

»Kom en Gang og aflæg et lille Besøg i Den ubesmittede Undfangelses Hus i Peking. Ser I denne beskedne Ind-

gangsport! Den har i Aar for et stort Antal af Eders smaa Brødre og Søstre været Porten til Himlen. Ja, til Himlen ... deri tager jeg ikke fejl; 873 smaa Børn er blevne givne os ved denne Dør for 45 Centimer for hvert, og af dette Antal er 843 døde, efter at være blevne genfødte i Daabens hellige Vand. *Hvorfor de er døde saa hurtigt?* spørger I mig. Aarsagen er følgende: Nøden har været meget stor i Aar, som Følge af en vedholdende Tørke, og desuden har Oprørerne hærget en stor Del af Landet; de stakkels Mennesker har været nødte til at spise Blade og Rødder, og da de ikke kunde ernære deres Børn, bragte de os dem; men de var da for det meste saa magre og elendige, *at det har været os umuligt at helbrede dem* (qu'il nous a été impossible de les guérir). Stakkels Børn, i flere Dage græd de efter deres Fader og Moder, vi kunde ikke trøste dem. Troen styrkede os, idet vi tænkte paa, at disse Børn efter nogle faa Taaredage vilde blive trøstede.«

Dette er *All*, hvad der staar om dette Æmne paa det af Doktoren citerede Sted. Som man ser, er det ikke overensstemmende med den Oversættelse, Doktoren giver. Og de Ord, som han citerer i Grundsproget — *s'ils ne veuillent pas mourir* — *findes slet ikke!* Hvor Dr. Brandes har faaet fat paa dem, véd jeg ikke; men havde han citeret Stedet korrekt, havde han ikke behøvet at dele Hr. Pierre Ganets Forbauselse over, at »90 pCt. af Børnene døde.«

Det paagældende Nummer af *Annales de la Sainte-Enfance*, Aargang XXI, ligger til Eftersyn paa min Bopæl, Bredgade 64.

2) *Missionærernes Handel og Industri*. Jeg kan for det første ikke — som Doktor Brandes — finde noget saa forfærdeligt i, at de Produkter, som frembringes i de forskellige Hjem for Forældreløse o. lign., sælges. Børnene skal jo lære at bestille noget, og der er vel ingen Ulykke i, at de bidrager til deres Underhold.

Ganske fantastisk lyder det, naar Missionærerne af Dok-

toren siges at laane Penge ud i saa stort Omfang, at »hele Landsbyer« kommer i Gæld til dem, og underligt forekommer det, at hine ellers saa pengegriske Mænd skulde lade sig nøje med at *dobe* Debitorerne i Steden for at gøre Udlæg hos dem. Dr. Brandes opgiver imidlertid ikke nogen Kilde for disse sine Paastande, og jeg har saaledes ikke kunnet følge ham. Ligesaa er det gaaet mig med *Lazaristernes* Cigaretfabrik i Han-Keu; i de Kilder, hvorefter Doktoren formentlig har øst, har jeg imidlertid fundet en *jesuitisk* Cigaretfabrik omtalt dersteds. Mon det ikke skulde være den samme? Jeg skal i det følgende lejlighedsvis komme tilbage til den.

Jeg kommer nu til Doktorens Hovedangrebepunkt, Jesuiternes offentlige Huse i Shanghai. Dr. Brandes skriver herom:

»24. Februar 1901 rettede Georges Clemenceau i sit Blad *Le Bloc* følgende Spørgsmaal til den franske Udenrigsminister:

»Véd Hr. Delcassé, at imellem de Huse, som de gode Fædre udnytter i Shanghai, findes flere Utugtshuse, og at Prokurøren for Kongregationen — det er denne fromme Embedsmands Titel — regelmæssigt hver Maaned kommer og hæver Kirkens Indtægt af disse Huse?«

»Saasart denne Forespørgsel var offentliggjort, telegraferede Hr. Delcassé til en Embedsmand i Shanghai, *hvis Navn jeg har lovet at fortie*, om dette var sandt; og fik Svaret, at det var det desværre.

»I Marts bragte Zevaès denne Sag frem i det franske Kammer fra Tribunen. *Det var umuligt at nægte den*. 8. Marts 1901 skrev saa Jesuiten L. Tournade, Prokurøren for Missionen i Shanghai, som da opholdt sig i Paris, et løgnagtigt Dementi, som blev meddelt Kammeret, hvor Eugène Fournière under Latter og Applavs fra Venstre svarede, at en hellig Fader havde givet en af hans Venner den oprigtige Besked, at Jesuiterne var dækkede, da Huset ikke lød paa deres Navn. Selvfølgelig havde den franske Konsul i Shanghai, Hr. Bezaure, ligesom Formanden for Municipalraadet dér, altfor ringe Lyst til at lægge sig ud med de

hellige Fædre til at aflægge Vidnesbyrd i Sagen. Men en fremragende Embedsmand i Shanghai, *hvis Navn jeg kender, men ikke kan nævne*, skrev i *Le Bloc* for 17. Marts 1901: »Af *ti* uafhængige Vidner vil de *ti* bekræfte, at de kinesiske Utugtshuse er installerede i Kongregationens Bygninger«. Hvis dette ikke er Handel, saa véd jeg ikke, hvad Handel er. Det er endog Handel med Menneskekød. Eller skal det kaldes Industri?»

Som man — af de Steder i Artiklen, jeg her har udhævet — ser, erklærer Dr. Brandes, at »Sagen var umulig at nægte.« Og hvorpaa støtter han denne Erklæring? *Paa to Vidner, hvoraf han har lovet at fortie Navnet paa det ene og ikke kan nævne det andet.* Doktoren maa tilgive mig — men paa denne Maade kan man jo fremsætte hvilke som helst Beskyldninger mod hvem som helst. uden at vedkommende har mindste Mulighed for at forsvare sig.

Jeg vil imidlertid indskrænke mig til at gengive, hvad Dr. Brandes kalder Pater Tournades »*løgnagtige Dementi*«. Cigaretfabriken i Han-Keu forekommer ogsaa deri. Dementiet blev oplæst i Deputeretkamrets Møde den 11. Marts af Abbé *Gayraud*, Deputeret for Finistère, og lød saaledes:

Paris, 8. Marts 1901.

»Monsieur.

»Jeg læser i *Journal Officiel* for idag de alvorlige Beskyldninger, De retter mod Jesuiterne i Shanghai, Beskyldninger, som De overtager Ansvaret for ved at fremføre dem i Parlamentet, og paa hvilke det — siger De — »vilde være nyttigt og interessant at faa et bestemt Svar.«

»Dette Svar fremkommer jeg nu med, og for at det kan blive klart og nøjagtigt, aftrykker jeg Ordlyden af Deres Udtalelser.

»De sagde: »Véd Hr. Delcassé, at der mellem de forskellige Etablissement, som de brave Fædre i Shanghai udbytter, befinder sig forskellige offentlige Huse? Hr. Eugène Fournière erklærer at vide dette fra et Øjenvidne.«

»Jeg ved ikke, hvilket det Vidne er, som Hr. Fournière taler om, og naar det drejer sig om en saa alvorlig Beskyldning, er det ikke nok at fremføre et hvilket som helst Vidnesbyrd, især ikke, naar dette er anonymt. Der gives et Vidne, forekommer det mig, som baade De og jeg kunde have Tillid til. Skaf, hvis De kan, en Erklæring fra den *franske Konsul* i Shanghai eller fra Formanden for det franske Kommunalraad dersteds — skaf en Erklæring om, at Jesuiterne i deres Ejendomme taaler et eneste Utugtshus. Hvis De erholder en saadan Erklæring, forpligter jeg mig til at tage tilbage, hvad jeg her har fremsat, i ti Blade, som *De* maa vælge, og *jeg* vil betale. Jeg tænker, De vil gøre Gengæld.

»De siger dernæst: »Véd Hr. Delcassé, at de samme Jesuiter i Han-Keu har en Cigaretfabrik, hvor de, under Paaskud af at lade deres Katekumener fortjene Himlen, sikrer sig Overlaget over deres Konkurrenter, idet de raader over den billigst mulige Arbejdskraft, og saaledes høster en umaadelig Profit. . .«

»Nej, min Herre, Hr. Delcassé véd intet herom af den meget simple Grund, at det slet ikke er sandt. Jesuiterne har maaske i det 16de og 17de Aarhundrede forkyndt Evangeliet i Han-Keu; derom kan De hente Oplysninger paa Nationalbibliotheket. *Men der har ingen Jesuitermissionærer været i Han-Keu i det 19de Aarhundrede.*«

Hr. Zevaès' Egenskaber som Sandhedsvidne fremgaar imidlertid bedst af en anden Beskyldning, han samtidig havde bragt til Torvs — denne Gang mod Kardinal Vannutelli, livem han anklagede for at have *afpresset en fransk kvindelig Orden umaadelige Summer ved at underkaste deres Ordenshus i Nantes en streng Undersøgelse*. I Mødet d. 11. Marts oplæste Savary de Beauregard et formelt Dementi fra Forstanderinden for selve den Orden, til hvis Ridder Zevaès havde opkastet sig. Det hed her: »Hans Beretning, hvis absolute Authenticitet han garanterer for, indeholder ikke et Ord sandt.« Ja det viste sig endog, at Kardinal Vanutelli ikke engang havde været i det omtalte Ordenshus i Nantes. — Hr. Zevaès synes at være højst letsindig med, hvad han staar inde for.

3.) Vi kommer nu endelig til *Missionærerne som Rovere og Mordere*. Doktorens Kilder er her »mere end hundrede Breve«, der har været offentliggjorte i *L'Aurore*, og

i hvilke det »*ufravigeligt* er Missionæren, som giver Anvisning paa, hvor der skal myrdes og brændes«. Jeg tilstaar, at et saa omfattende Studium af et saa stort Materiale har afskrækket mig, og at jeg har foretrukket at kontrollere Doktor Brandes paa et enkelt, mindre vagt Omraade, tilmed da Doktoren selv tillægger netop *dette* Vidnesbyrd den største Vægt. Skildringerne i hine Breve, siger han, giver en altfor svag Forestilling om Missionærernes Ondskab.

»Kun de Øjebliksfotografier, som *La Vie Illustrée* har bragt, giver det rette Billede. Der ser man for sine Øjne Missionærene, der hører under Lazaristen Favier, Peking's Bisp, læsse Plyndringsbyttet paa Vogne og køre det bort. Han havde altid forinden Kasser med kinesiske *bibelots* til Salg, men gav det ud for, at det stammede fra gamle Samlinger. Missionærene havde anlagt. Nu er Salget foregaaet paa aaben Gade. Selve Bladet *La Vie Illustrée* er respektstridigt nok til at sammenligne det franske Missionshus i Peking med Magasinet *Bon Marché* i Paris.

»I *New-York Herald* findes et Telegram fra Peking, som lyder: Lu-Sens Familie, den kinesiske Embedsmands, der blev henrettet for at have bifaldet den fremmedfjendske Bevægelse, har meddelt den internationale Regering i Peking en Anklage mod Biskop Favier for Dagen efter Byens Befrielse at have bemægtiget sig alt det Sølv og alle de Kostbarheder, som opbevaredes i dens Hus, en Værdi, der anslaaes til en Million Tael.

»Missionærene ere da ligesaa lidt fremmede for Plyndringens ædle Kunst som for Mordets.«

Hvis en *Anklage* er det samme som en *Domfældelse*, vilde Biskop Favier unægtelig komme til at staa i et uhyggeligt Lys. Men almindelig Rimelighed synes dog at fordrer, at man afventer Udfaldet af en Proces, selv om Anklageren er en sympathetisk Kineser og den Anklagede en usympathetisk Missionær og Biskop.

Langt mere vægtigt er Vidnesbyrddet fra »*Ojebliksfotografierne*« i *La Vie Illustrée*, hvor man »*ser Missionærene læsse Plyndringsbyttet paa Vogne og køre det bort.*« Jeg tilstaar, at det var med en vis Spænding, jeg aabnede det paagældende Hefte af *La Vie illustrée*, for 1. Februar 1901, med Særtitel: *La guerre et la pillage en Chine, Texte et 80 photographies de notre envoyé spécial L. Lcroy.* Her skulde jeg jo »for mine Øjne« se de

uigendrivelige Beviser paa, at »Missionærerne ligesaa lidt var fremmede for Plyndringens ædle Kunst som for Mordets.«

Jeg saa da ganske rigtigt en frygtelig Scene --- ophidsede Soldater styrter sig med Øjne, der skinner af Griskhed, over gyldne Kostbarheder, som fylder Pekings Gader. De slæber af Sted med uhyre Buddhaer (én ogsaa med et Tafeluh) og læsser det altsammen paa Vogne. Og midt i det Hele staar ganske rigtig en skummel Jesuit eller Lazarist, som med begge Hænder holder en Værdigenstand fast omklamret og giver Ordre til højre og venstre.

Dette saae jeg — *men det var paa det farvetrykte Omslag, som skyldte en fantasifuld Pariserkunstner sin Existens!*

Inden i Bladet derimod, blandt *Øjebliksfotografierne*, som Dr. Brandes havde paaberaabt sig, fandt jeg *ingen saadan Fremstilling!* Jeg fandt kun, paa Side 299 nederst tilvenstre, et Fotografi, hvor man ser fire kinesiske Børn, bærende en Kasse paa to Stænger, og bag dem gaar en Missionær eller Skolebroder. Efter Omgivelserne at dømme foregaar dette Oprin i en lukket Gaard og kan forestille en hvilkensomhelst Transport af hvadsomhelst. Børnene ler, fornøjede over at blive fotograferede, og nedenunder Billedet staar »Velvillige Flyttefolk«. Denne Underskrift er mangetydig, og i hvert Fald ser man paa Billedet selv *intet* af, hvad man ifølge Dr. Brandes' Udtalelser havde Ret til at vente sig, nemlig »Missionærer, der læsse Plyndringsbyttet paa Vogne og køre det bort«. — For Fuldstændigheds Skyld tilføjer jeg, at der end ikke findes nogen Vogn paa Fotografiet.

*

*

*

Jeg har hermed fuldendt min Gennemgang af Dr. Brandes' Artikel. Jeg troer, at man af min ganske nøgterne Kommentar vil faa det Indtryk, at Doktoren dog ikke har sat sig tilstrækkeligt nøje ind i den Sag, han taler om.

København, i Septbr. 1901.

Henry Gamél.

Sekretær ved det apostoliske
Vikariat for Danmark og Island.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg.
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 39.

Søndagen den 29. September

1901.

Dr. Georg Brandes og Pastor Gamél.

Politiken for 20de ds. har Dr. Georg Brandes offentliggjort et Svar paa hvad han kalder »Hr. Pastor Henry Gaméls i Formen ulastelige Artikel«.

Naturligvis opretholder Doktoren Rigtigheden af sine Paastande — dog uden at belægge dem med flere eller andre Beviser end forrige Gang. At han nu citerer Stedet af Barndomsforeningens Annaler paa Fransk gør ikke Sagen bedre; det vedbliver at være lige falsk for det. Men naturligvis mistænker *ingen* Dr. Brandes for at have »lavet Citatet«; han har sikkert i den bedste Tro af Verden skrevet det af efter en fransk Journalist eller Politiker. Der er overhovedet ingen, som mistænker Dr. Brandes for ikke i sin Virksomhed at være *bona fide*; men hvad man gjerne vil tro, anser man ofte altfor let for bevist. Denne Sætnings Rigtighed exemplificeredes paa ny ved Dr. Brandes' Missionær-Artikler.

Af mest Interesse i Dr. Brandes' Gensvar til Pastor Gamél er Artikkens Slutning. Doktoren skriver nemlig her:

»Til Publikum endnu dette: Det er ikke af Lyst, men af Pligtfølelse, at jeg skriver om disse Ting, og det er ikke af Uvilje mod den katholske Kirke, endnu mindre af Had til Jesuiterne, at jeg har skrevet, som jeg har gjort. Det er tværtimod sket paa Trods af en vis Forkærlighed for Romer-

kirken og endmere trods den rent personlige Sympati for Jesuiterne, jeg altid har følt og i mine Skrifter altid aabent bekendt. Men som jeg skylder Sandheden den Udtalelse, at jeg personlig aldrig blandt Jesuiter, hverken engelske eller italienske eller polske, har truffet andct end ærlige, overbevisningstro, begejstrede og varmtfølende Mennesker,*) saaledes og end mere skylder jeg Sandheden den Udtalelse, at jeg i dette Øjeblik anser Jesuiterne som Korps og Magt for en af Menneskehedens farligste Fjender og betragter dem, hvor de optræder som Missionærer, ene og alene som en Ulykke for det Land, de hujmsøger. Men det er dem, som i vore Dage giver Romerkirken dens Præg.»

Det er et delvis smukt Vidnesbyrd, den ansete danske Kritiker her ganske uopfordret giver Fædrene af Jesu Selskab, og Ordenens dygtige Apologeter vil ikke undlade at indregistrere denne Udtalelse.

For den, som ser ganske fornuftmæssigt paa Dr. Brandes' Ord, bliver det imidlertid vanskeligt at forstaa, hvorledes Mænd, der enkeltvis er ærlige, begejstrede og varmtfølende — hvorledes de, naar de slutter sig sammen, kan nedlade sig til saadanne Uværdigheder som *Bordelhold**) og *frækt lognagtige Dementier*.? Ja, endnu ufatteliggere bliver det, at disse samme Mænd som »Korps og Magt er en af Menneskehedens farligste Fjender.« Man har dog hidtil troet, at det var de Uærlige, de Haardhjærtede, de Uoprigtige, *Egoisterne* og *Stræberne* af alle Slags, der maatte betragtes som deres Medmenneskers Fjender. . .

Men det moderne Liv frembyder jo et Fænomen, der mere og mere er egnet til at vække en Iagttagers Undren.

Naar man paa sin Vandring gennem Tilværelsen træffer en Mand eller en Kvinde, der er sanddru, menneskekærlig,

*) Udhævet af *Katholiken*.

**) Om dette Punkt sé nedenfor Artiklen: *Dr. Brandes og Jesuiterne i Peking*.

selvopofrende, pligtopfyldende indtil Heroisme — saa vil man i ni af ti Tilfælde finde, at denne Mand eller denne Kvinde staar paa *deres* Side, der af den offentlige Mening betegnes som Obskuranter, som Reaktionære, som Fordummelsens og Trældommens Forkæmpere. . .

Træffer man derimod paa en Mand eller Kvinde med et højst fejlfuldt Privatliv, en Dranker f. Ex., en Mand, der er sin Hustru utro, en ung Pige med diverse Elskere, en Døgenigt eller Svindler — saa vil man i ni af ti Tilfælde finde, at disse Mennesker er paa *Frihedens* og *Fremskridtets* Side. De hører til dem, der kæmper for den gode Sag — de er med blandt Menneskehedens Befriere — de regner sig for hørende til Heines »Riddere af den Hellig Aand« . . .

I Kraft af en Slags Kompensationens Lov, synes da de, hvis personlige Liv er *mindst* ideelt, offentligt at være de mest begejstrede Idealister. Hvorimod de, der stræber at leve efter et ophøjet Ideals Fordringer, ikke synes slet saa ivrige for deres Medmenneskers politiske og sociale Velfærd. Maaske de to Virksomheder da tilsidst kan tænkes at gaa lige op, saa at de »Reaktionære« frelses for deres Moralitets Skyld, medens de, der ikke tog det saa nøje med sig selv, finder Naade, fordi de havde saa ømt og stort et Hjærte for andres Nød. . .

Maaske. . . ?

*

Der er i alle Fald god Grund til at glædes over Dr. Brandes' uforbeholdne Anerkendelse af »engelske, italienske og polske« Jesuiters udmærkede Egenskaber. Blot denne Erkendelse nu maatte føre ham videre — til at forstaa, at *gode* Frugter groer paa et *godt* Træ og ikke paa et ondt.

Det nittende Aarhundrede har set mange vidunderlige Forandringer af fremragende Mænds Tanke- og Følelsesliv; selve Georg Brandes har en Gang kaldt »Urchristendommen« for »dybere end Udviklingslærens Seminarievisdom«.

En Erkendelse af lignende Art har i den nyeste Tid ført en Forfatter, der aandeligt -- og vistnok ogsaa personligt -- staar Dr. Brandes nær, Franskmanden *Paul Bourget* til den katholske Kirkes Dør. Man finder i Fortalen til den samlede Udgave af Bourgets Værker følgende Ord, der er interessante fra en saadan Pen :

»Den lange Undersøgelse over det nuværende Frankrigs aandelige Sygdomme, som jeg i sin Tid begyndte med mine *Essais de psychologie contemporaine*, har ført mig til at anerkende Sandheden af, hvad Forfattere med langt større Myndighed end jeg — Balzac, Le Play og Taine — har torkyndt, at for den Enkelte som for Samfundet er Christendommen i vor Tid den eneste Betingelse for Sundhed og det nødvendige Middel til Helbredelse . . . Idet jeg saaledes slutter mig til det Resultat, hine store Aander har naaet, sammenfatter jeg kun Udbyttet af mine egne Iagttagelser over Samfundet og den Enkeltes Liv. Jeg troer derfor at betone Hensigten med og Meningen i disse mine Værker, ved at bede om, at de maa blive betragtede som et beskedent Bidrag til hin *Apologetik, grundet paa Erfaring*, hvortil de tre ovennævnte Psykologer har lagt Grunden. En Apologetik, hvortil iøvrigt alle de, med eller mod deres Vilje, bidrager, som ærligt og modigt studerer det menneskelige Liv i dets dybe Virkeligheder og i dette Studium finder en uafsladelig Stadfæstelse af, hvad Le Play har kaldt *de evige Ti Bud*.«

Til Anerkendelsen af disse evige Ti Bud og alt, hvad af dem følger, er Bourget — som Huysmans og som Coppée — vendt tilbage. Han er endnu ikke i Praxis gaaet saa langt som sine to Aandsfrænder, men, skriver han, »Ordet *Omvendelse* gør mig slet ikke bange, al den Stund jeg mener, at der ikke gives synderlig meget, som er skønnere, end Skuet af en Aand, der i Livets Skole erkender sin oprindelige Vildfarelse og vender om.«

Hvad skulde derfor hindre en Georg Brandes i at følge en Paul Bourget eller en August Strindberg ad Vejen til Damaskus? Aanden aander, hvor den vil. Og skulde den

store Tanke: *Gud var i Christus for at vinde Verdens Kærlighed* — skulde denne Tanke ikke have Bud til Dr. Brandes' for alt Stort saa aabne Sjæl?

*

*

*

Jesus sagde til den hellige Gertrud: »Min Kærlighed til Menneskene er saa stor, at jeg endog betragter det Onde, man siger om onde Mennesker, som Saar, man tilføjer mig selv, og at det smerter mig, naar man taler om de Forfølgelser, man har lidt af de Vantro« (*Revelationes*, I, 246). Efter dette Ord at dømme syndes der meget mere af *Christne* mod Christus, end nogen aner. Thi hvor ofte — og ak! hvor gjerne — taler vi ikke om vore og Troens Forfølgere, korsor os over deres Ondskab, gendriver dem haardt og hovmodigt, uden Kærlighed til deres Sjæle, uden sand Sorg over deres Vildfarelse?! Vi er altfor villige til at svinge Polemikens spidse Kaarde eller Apoloetikens brede Slagsværd blot for den Glædes Skyld, det er at gendrive, overbevise, saare, fælde, tilintetgøre en Modstander. Det er ikke Nidkærlighed for Herrens Hus, som i saa Fald fortærer os, det er ikke Christi Kærlighed, der driver os — det er, som Bjørnstjerne Bjørnson nylig skrev, hin *Hede*, der nuomstunder saa ofte forvexles med Hjærtets *Varme*.

»Han var retfærdig ogsaa mod Vildfarelsen,« sagde Lacordaire om Ozanam. Og hvad der opirrede den store Dominikaner hos Veuillot og hans Mænd var, at de »gjorde Ondt i Guds Navn«. (Montalembert: *Un Moine au XIXe siècle*, p. 193, p. 257).

Dr. Brandes er maaske mere end én Gang bleven stødt tilbage fra den katholske Kirke af en saadan Mand, der skrev i Veuillots Aand, ikke i Lacordaires. Han bør imidlertid ikke skyde Skylden herfor paa den katholske Kirke, men huske, at vi moderne Katholiker i saa mange Tilfælde og af saa mange Grunde har meget mere i os af Verdens Aand end af Kirkens, og at vi — ak, altfor ofte — har faaet vor aande-

lige Næring i vor bedste Væxttid af ganske andre Skrifter end Evangeliet og de Helliges Aabenbaringer.

Johs. J.

Dr. Brandes og Jesuiterne i Peking.

I sin af Hr. Pastor Gamél imødegaede Artikel om Missionærerne i Kina havde Dr. Brandes med særlig Indignation fremhævet det Oprørende i, at Jesuiterne i Peking skulde være i Besiddelse af »Utugtshuse« (altsaa ikke blot *et*, men flere.) Dette var *umuligt at nægte*, skrev Dr. Brandes, og Pater Tournades Dementi blev derfor af ham erklæret for *løgnagtigt*.

Denne Paastand opretholdt Dr. Brandes i sit Svar til Pastor Gamél under Henvisning til, at Clemenceau i sit Blad to Gange havde kaldt Tournade en Løgner, ja en *fræk* Løgner, ligesom Eugène Fournière i Deputeretkamret »under Latter og Applaus fra Venstre« skulde have demaskeret Pater Tournade fuldstændigt og vist ham som den jesuitiske Ræv, han var . . .

Det er da interessant i det stenografiske Referat af hint Møde i Deputeretkamret, hvor Eugène Fournière optraadte, at læse, hvad han *virkelig* har sagt.

Da den modige og højtbegavede Abbé *Gayraud*, Deputeret for Finistère, nemlig gik Fournière paa Klingen, saae denne sig nødsaget til at rykke frem med følgende ynkelige Bortforklaring:

Det drejer sig her ikke om et af hine lukkede Huse, som de findes i vore store curopæiske Stæder; det drejer sig om et Hôtel, som tjener til Stævnmøder! (il s'agit d'un hôtel servant de maison de rendez-vous).

Med andre Ord: *Det drejer sig aldeles ikke om noget Bordel*, men om et almindeligt *Hôtel*, der — maaske

endog af Hr. Fournières Venner i Peking *) — benyttes som Tilflugtssted under deres erotiske Eskapader. . .

Hermed falder Dr. Brandes' indignerede Ord om *Handel med Menneskekød* unægtelig fladt til Jorden!

Og Dr. Brandes vil heraf kunne drage den Lære, at hverken Hr. Clemenceau, Hr. Fournière eller Hr. Zévaès er de *Sandhedsvidner*, han med sin sædvanlige gode Tro til Menneskene har anset dem for.

To Rosenkransdigte.

Oktobermaane.

Stille, frostbleg, Himlen hvælver
Kuplen over Vintermuld —
enligt Blod paa Kvisten skælver,
Maanen straalér, blank som Guld.

Hede Tanker, stærke Drømme
svinder hen i Nattens Flod —
i de kyske, hvide Strømme
under Maanens gyldne Blod.

Kun en Bøn — en frygtsom, stille —
hæver sig mod Himlens Blaa:
»Sanct Maria, Jomfru milde,
bed for alle Dine Smaa!«

---

*) Thi han erklærede at have sine Oplysninger fra *et Øjenvidne*.

Sacrum Rosarium Mariæ.

Den *hvide* Rose uskyldsrén,
betyder Jomfru-Ære
og Jesu Bardom uden Mén,
i Samliv med de Kære.

Den *røde* Rose, rød som Blod,
der randt af Jesu Side,
os minder om den Hyrde god,
som vilde Alting lide.

Den *gule* Rose, gyldenprud,
som Gloriering den brænder:
»Hil Dig, Maria, Josefs Brud!
Sin Hilsen Dig den sender.

Jeg føjer sammen alle tre:
den Røde, Gule, Hvide,
og beder: »Jomfru, skær som Sne,
bed for mig — Moder blide!«

Richard Jahn-Nielsen.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1.—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 40.

Søndagen den 6. Oktober

1901.

Religionen erklæres for Privatsag.

Blandt Reformkravene, der hver Dag kan læses øverst paa »Social-Demokraten«, findes som bekendt ogsaa dette: *Religionen erklæres for Privatsag.*

Det ser jo saa overmaade liberalt ud. Ingen skal forulempes for sin Tro; enhver skal have Lov til frit at dyrke Gud paa den Maade, han finder for godt.

Alligevel bliver man lidt tvivlende overfor Socialdemokratiets gode Hensigter, naar man i Frankrig ser, hvorledes Hovedmændene for den nuværende *Krig mod de religiøse Ordener* netop er — Socialdemokrater. Hvis Religionen virkelig var Privatsag i deres Øjne, saa maatte det da være den *mest private* af alle Sager, at Mænd og Kvinder af religiøs Overbevisning vælger at leve i Kyskhed, Fattigdom og Lydighed. Men Kendsgerningerne taler et andet — og et, med Henblik paa Fremtiden, særdeles lærerigt — Sprog.

De socialistiske Deputerede har ikke blot stemt for Loven mod Kongregationerne, de har i Kamret hørt til de ivrigste Talere for den. Klart og tydeligt har Socialisten *Pelletan* (i Mødet d. 11. Marts) sagt:

»Den Kamp, som nu staaer, er et Led i den store Krig mellem *Guds Rettigheder* og *Menneskerettighederne*.«

For Mennesket, *mod* Gud, kæmper altsaa de franske Socialister. Og enhver Tvang, enhver Uretfærdighed er dem her et velkomment Middel. Da Abbé Gayraud i sin store Tale for Kongregationerne erklærede d'Hrr. »Frihedsmænd«, at det aldrig vilde lykkes dem at udrydde Ordensfolkenes Ret

til at leve i Overensstemmelse med deres Samvittighed, raabte en Stemme fra Socialisternes Bænke:

»Saa vil vi bruge *de store Midler!*«

»Ja,« svarede Abbé Gayraud, »saa vil I bruge de store — de største Midler! Husk paa 1792 — da brugte I de store Midler: *Guillotinen* baade for Munke og Nonner! Men Lovene af 1792 er længst afskaffede, og Kongregationerne trives bedre end nogensinde.«

»Takket være visse Regeringers Pligtforsømmelse!« indskød her Socialisten *Allemane*.

Pligten — for en socialistisk Frihedsmand — gaar altsaa i Nødsfald saa vidt, at den kræver Rejsningen af Guillotinen. Maaske vi, i det tyvende Aarhundrede, saaledes vil kunne opleve en Genfødsel af Robespierres Terrorisme!

. . . Saavidt vil det naturligvis vanskeligt komme i Danmark; vi er jo besindige Folk.

Der er imidlertid Tegn, som tyder paa, at der under et socialistisk Regimente herhjemme ogsaa nok kunde falde lidt *lovlige Uretfærdigheder* af.

I »Social-Demokraten« for 28. Septbr. hedder det saaledes om en amerikansk Anarkistinde, at hun *ved at læse Biblen* er bleven ført til sine anarkistiske Ideer. »Hun har studeret Biblen med stor Ihærdighed, og dens Fordømmelser over de Rige vil hun nu gennemføre.«

Der skal her slet ikke tales om, at ogsaa »Social-Demokraten« mangen god Gang har vist sig stiv i at citere Biblen mod de Rige, og at Bladet ikke *for* har funden det saa forfærdeligt, naar Biblen fordømte Kapitalismen.

Der skal her blot peges paa de Ord, hvormed »Social-Demokraten« afslutter sin lille Betragtning over dette Æmne. Organet for Religionen som Privatsag skriver nemlig ordret saaledes:

»En Mængde amerikanske Anarkister støtter deres Had- og Hævnfølelser paa Skriftsteder. *Lad os dog faa den Bibel forbudt!*«

Disse Ord er værd at lægge Mærke til.

Den katholske Kirkes *Bibelforbud* var netop grundede paa, at saa mange Kættere og saa mange Oprørere »støttede deres Had- og Hævnfølelse paa Skriftsteder«. I en Behandling af denne Sag vilde »Social-Demokratens« Sympathi imidlertid upaatvivleligt være paa »Aandsfrihedens« og »Samvittighedsfrihedens« Side mod den katholske Kirkes »Tyrranni«.

Anderledes stiller Sagen sig, naar nogle for Socialdemokraterne højst ubejlelige, ukloge, taktisk uforstaaende Anarkister giver sig til at tage Biblen bogstaveligt — saaledes som »Social-Demokraten« ellers tit og ofte med passende Indignation har revset de kapitalistvenlige Præster for *ikke* at gøre . . . Saa bliver det ganske forkert, at Biblen »fordømmer de Rige« (de stakkels Rige — »Social-Demokraten« holder saa meget af dem!) Og vi maa straks se at faa den slemme Bibel forbudt!

»Hensigten helliger Midlet«, som St. Ignatius af Loyola *ikke* sagde.

Derfor bliver det vist et højst ufredeligt »Privatliv«, Religionen kommer til at føre, naar d'Hrr. Socialister en Gang inden længe faar Magten i Danmark — som de har den i Frankrig.

Folkekirkenes Opløsning.

◊ **S**om bekendt paatænker den nye Kultusminister, Hr. J. C. Christensen-Stadil, at give den danske Folkekirke en demokratisk Forfatning. Denne Omvæltning hilses naturligvis med særlig Glæde af Lutheranernes *venstre* Fløj, som paa denne Maade haaber at kunne gennemføre Rationalismen i store Dele af Folkekirken. At man fra *højre* Fløj ser denne Fare, derom vidner bl. a. en Række Artikler i »Kristeligt Dagblad« af Pastor J. Friis-Hansen. Vi uddrager af disse Udtalelser følgende interessante Betragtninger (»Kr. Dgbl.« 26. Septbr.):

»Allerførst vil jeg pege paa, at den foreslaede Maade at vælge Præster umuliggør enhver som helst Plan og planmæssig Ledelse ved Embedernes Besættelse, idet hvert Sogn ordner sig, uden at Hensynet til Helheden kommer med. Der kan dog unægtelig være Forhold, der gør en saadan Ledelse overmaade ønskelig for Kirken, saavist som Kirken er en levende Helhed, en Organisme.

Men dernæst ser man let, at det ikke blot vil være meget ubehageligt for Præsterne, naar Ansøgningen fremtidig skal prøves, vrages og vælges af Menighedsraadene, men aandeligt til Skade for Præsterne og derigennem for hele Kirkefolket.

Jeg tænker ikke hermed paa, at man mange Steder vil vælge Præster, der fornægter baade Daabens og Nadverens Kraft, som prædiker, at Mennesker frelses ved*) at lyde Gud, eller som erklærer Bibelen for Usandhed og fornægter Jesus Christus som Guds Søn. Den Slags Erfaringer er gjorte til Overflod i Kirkerne i Schweiz. En Ven af mig har en Gang i en Kirke hørt en Langfredagsprædiken over Teksten: det er fuldbragt. Efter en malende Indledning udraaber Præsten: Og hvad var da fuldbragt? Intet, mine elskede Tilhørere, gar nichts! Det guddommelige bestod i den Kraft, hvormed han førte Rollen igennem til det sidste! — Og den Slags Præster findes i Mængde, efter at Kirkeloven har lagt Præstevalget i Hr. Allemands Haand. . . . .

Men rent bortset fra denne forfærdelige Ulykke for Kirken vil selve det, at Præsterne skal bejle til Sognemændenes Stemme, forringe Præstestanden.

Hvor ofte har der ikke lydt de stærkeste Klager fra Lærerstanden, at de følte sig nedværdigede ved deres tilsvarende Kaldelsesmaade, og ofte derved satte sig i et skævt Forhold til Befolkningen. Hvorfor vil man dog nu bringe Præsterne ind under de samme forkerte Forhold? For ikke at tale om det nedværdigende, der vil være i, at Venskabs- og Slægtskabsforbindelser ofte vil spille ind i Afgørelsen,

*) (af egen Kraft).

saa er dette. at skulle have sin Ansættelse beroende paa Folkegunst, i den bestemteste Modstrid med den Gerning, Præsten er kaldet til. Vor Herre Jesus sagde til sine Disciple: »Ve eder, hvis alle Mennesker taler godt om eder.« Et Evangeliets Forkynder skal paa en Gang være en Trøster for alle, der søger Gud med et Hjærte, som ser og sørger over Synden, og en Mur imod al Slags Synd og Fordærvelse i Folket, hos de Store saavel som de Smaa. Men det lader sig ikke forene med at søge Folkegunst. Men jeg spørger: tror man virkelig, at vor Kirkes Præstestand uden Skade kan udsættes for den Fare, at Kirken indretter alt paa, at de skal søge Folkegunst, og navnlig indretter det saa, at de ikke har Udsigt til at ernære Kone og Børn, hvis dette ikke lykkes? Tror man, vor Præstestand er baade saa ideel og saa karakterfast? At den vil kunne staa for Fristelsen til at afdæmpe lidt her og tie lidt der, og tilsidst miste al Vækkelsens Kraft i lutter Hensynsfuldhed og anse denne Hensynsfuldhed for den eneste rette Kristelighed? Jeg frygter, at den Slags Præstevalg i det lange Løb vil have saadan Indflydelse paa Præstestanden og paa den kirkelige Opinion, at Præsterne bliver saa »hensynsfulde«, saa man ikke mere træffer Skikkelser som *Fenger, V. Birkedal, P. Rørdam, Villk. Beck*: Men vil det ikke være en stor Synd imod Kirken?

Hvorfor man vil dølge Sandheden for sig og sige: det er alene Indre Mission, der støder Folk og bliver saa ilde lidt. Var man kommen til P. Rørdam eller Birkedal med den Formaning, at de for alt ikke maatte støde Folk, var man bleven afvist med et: saa taler Døden. Vi har i sidste Aarhundrede oplevet to store Opvækkelser. Indre Mission er bleven hadet og bagtalt forfærdeligt. Men hvorfor vil man lade, som man ikke ved, at da de store grundtvigske Vækkelsesprædikanter kaldte de døde til nyt Liv i Gud, blev deres Arbejde i lige Maade forfulgt med Spot og Løgn og Latterliggørelse. Og saa gaar det, hver Gang en stor hellig Livsvækkelse kommer. — Men der er Kirker, hvor der ingen Vækkelser kommer, eller kommer der nogen, staar den

udenfor Kirken, virker ikke gennem Præster. Og saaledes gaar det, hvor hele Præstestanden kommer ind paa at søge Menneskegunst.«

Pastor Friis-Hansen forudser derfor en indre, kirkepoliti- sk Kamp mellem dem, der virkelig vil høre christelig For- kyndelse, og de Ligegyldiges eller Rationalisternes store Skare, mellem de Troendes *Menighedssamfund* med al den frivillige Barmhjærtighedsgerning, som dertil hører, og det nye, af Flertallet fremtvungne *Menighedsraad*:

»Enhver, som kender lidt til Livet, ved, hvorledes det vil gaa. De vil aldrig anerkende hinanden. Troende af In- dre Mission vil sige: I er Vantroens Repræsentanter. Tro- ende med den gamle grundtvigske Alvor vil sige: I er døde, eller ogsaa sover I. Og det kirkelige Raad vil svare: »vent blot til næste Præstevalg« og vil pukke paa Magten. Hvilke Kampe, hvilken Bitterhed, hvilken Kilde til uafsladelig Forar- gelse over, at Kirken fremmer Vantroen og Døden, og at Kirkens allerdyreste Interesser er forraadte, at Lovgiverne har givet Kirkens Velfærd til en Aand, der er Kirken fjendsk. Hvad al den Strid vil føre til, er ikke godt at sige. Men den vil komme, og den vil sætte Sindene i Bevægelse, saa den hæftigste politiske Bevægelse i Firserne var Børneleg derimod. Og jeg spørger: har man Hjærte til at volde dette? Har man Ret til at volde vor Kirke dette?«

Pastor Friis-Hansen profeterer nu, at den nye Kirkefor- fatning vil føre til en Udskillelse af alle virkelige Troende. Thi selvfølgelig vil disse ikke ved frivilligt Arbejde og fri- villige Bidrag være med til at holde en Kirke oppe, i hvil- ken *Flertallet*, blot som Flertal, fører det store Ord og besætter Præsteembederne. Han siger:

»Man kan jo ikke slaa Frivilligheden ihjel; den vil nok leve alligevel; men den fjerner sig fra Kirken. Grundtvig- ske Kredse er vistnok klare paa, at Loven er Signalet til Op-

rettelse af en Mængde nye Valgmenigheder. Men disses Kraft er jo i Virkeligheden udenfor den kirkelige Organisation, hvorfor de Folk ogsaa plejer at være ganske ligegyldige for Folkekirkens Skæbne i det Hele.

Indre Mission har hidtil fundet, at dette Valgmenigheds-væsen var noget underligt Halvhedsvæsen. Og hvorledes man vil stille sig, er jo ikke godt at sige forud. Men et er vist: hele den Frivillighedens Kraft, der her saa vældigt er kommet Kirken til gode vil vende sig fra Kirken.

Det ligger mig nær at tænke paa Københavns Kirkesag, og hvorledes Iveren for den vilde blive slaaet død i samme Øjeblik, en Lov havde fastslaaet, at Flertallet af Sognefolket skulde vælge Præsterne ved de nye Kirker.*

Et nyt Benediktinerkloster i Tyskland.

Medens Frankrig sætter sin Ære i at forjage saa mange katholske Ordener som muligt, ser man i Tyskland et ganske modsat Skue. Her trives det katholske Ordensliv for hver Dag bedre og bedre; og den Tid kan vel ikke længer være fjærn, da ogsaa Jesuiterne vender tilbage.*)

Et Vidnesbyrd blandt mange andre om de katholske Ordeners Blomstring i Tyskland er den nylig stedfundne Nedlæggelse af Grundstenen til et nyt *Benediktinerkloster af Beurone-kongregationen* i Gerleve i Westfalen.

Dette Kloster — der er indviet til *St. Josef* — er stiftet af tre Søkende ved Navn *Wermelt*, som paa selve Grundlæggelsesdagen lod sig optage i Benediktinerordenen som *Oblater* (svarende til, hvad man hos Franciscanere og Dominikanere kalder *Tertiærer*). Efter at have givet hele

*) Nylig har Munkene fra *La grande Chartreuse* i Frankrig købt et betydeligt Grundstykke i Westfalen, ved Arnsberg; rimeligvis vil de flytte hertil i en nær Fremtid.

deres Formue til Klostret, gav de saaledes ogsaa sig selv og vil for Fremtiden leve et monastisk Liv i Samfund med Munkene, blandt hvilke de ogsaa vil finde deres sidste Hvilested.

Til Festen havde Dom *Placidus Wolter*, Ærkeabbeden af Beuron, indfundet sig, desuden Viebiskop *von Galen* af Münster samt en Række af Omegnens Gejstlige og de civile Embedsmænd, ligefra Antmand og »Bezirkskommandant« til »Kreisschulinspektor« og Borgemester. Ialt var 2—3000 Mennesker samlede.

Det nye Kloster kommer til at ligge herligt, paa et skovklædt Højdedrag, med vid Udsigt over det gode katholske Land Westfalen. I Grundstenen blev nedlagt et Pergament med følgende Indskrift:

»I det Herrens Aar 1901, i det 24de Aar af Leo XIII's Pontificat, i det 14de Aar af den tyske Kejser Wilhelm II's Regering, i Ærkeabbed Placidus Wolters 11te Styrelsesaar, paa den hellige Villebald, Biskop og Bekenders, Fest blev Grundstenen til den hellige Josefs Klosterkirke højtidelig lagt og velsignet af den højærværdigste Herr Maximilian Gereon, Greve af Galen, Titularbiskop af Myrina og Viebiskop af Münster. — En anden Grundvold kan ingen lægge, uden den, som er lagt: Christus Jesus. Amen.«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 41.

Søndagen den 13. Oktober

1901.

Hvorledes den hellige Gertrude i Henrykkelse hørte Messen.

Blandt alle Middelalderens Mystikere gives der faa, hvis Skrifter er lifligere og mere indtagende end den hellige *Gertrudes*. Hendes Kærlighed til Frelseren var saa stor, at en af hendes aandelige Søstre i et Syn fornam de Ord af Herrens Mund: *In corde Gertrudis invenietis me*, »I kunne finde mig i Gertrudes Hjærte«. Hun var — som de nyeste Forskninger har godtgjort — Cisterciensernonne, ikke, som man længe har ment, Benediktinerinde og endnu mindre Abbedisse. Hun blev født 1256, og allerede fem Aar gammel kom hun i Klostret i Helfta i Thüringen. Her tilbragte hun det meste af sit Liv i trofast Opfyldelse af sine Klosterpligter, i Omgang med ligesindede Sjæle, især den hellige *Mechthilde*, og i inderligt Samfund med Jesus. Her modtog hun sine Aabenbaringer, som en anden Nonne nedskrev efter Gertrudes Meddelelser, og her døde hun i Aaret 1302. Hendes Syner blev første Gang udgivne 1536 af Kartheuseren Lansperg og har senere oplevet mangfoldige Udgaver og Oversættelser. Den *Jesu-Hjærtè-Dyrkelse*, som gennemtrænger dem, har gjort dem meget yndede i vore Dage. Nærmere Bekendtskab med den store Helgeninde og hendes Skrifter giver følgende Værker: *Insinuations de la Divine Piété ou Vie et Révélations de S. Gertrude* (2 voll. Paris, Lecoffre), *L'Héraut de l'Amour divin* (Paris, Oudin), *L'Esprit de Sainte Gertrude* (Lille & Bruges, Imprimerie de St. Augustin), Gabriel Ledos: *Sainte Gertrude* (Paris, Lecoffre), Dom Wolter: »Gertrudenbuch« (Regensburg, Manz). Nedenstaaende Oversættelse af et Kapitel af St. Gertrudes Aabenbaringer tænkes at kunne give en og anden Lyst til nærmere Bekendtskab med en af de nævnte Bøger.

Den tredje Søndag i Advent havde Gertrude forberedt sig til at kommunikere under den første Messe, men da hun blev forhindret heri, beklagede hun sig til Vor Herre over ikke at kunne høre Messen. Da trøstede Vor Herre hende ved at sige: »Ønsker Du, min Højtelskede, at jeg selv

skal synge Messen for dig?» Og strax blev hun henrykket i Aanden og svarede: »O min Sjæls Kærlighed, ja, jeg ønsker det, og jeg beder dig inderligt unde mig denne Gunst.« Da istemmede Vor Herre sammen med et Chor af Helgener som Introitus *Gaudete in Domino semper* *) for derved at opflamme Gertrudes Sjæl til at love ham og altid at glæde sig i ham. Derefter satte han sig paa sin kongelige Throne, og Gertrude kastede sig ned for hans Fødder og kyssede dem med Ærefrygt. Med klar og klingende Røst sang han dernæst *Kyrie eleison*, medens to Engle af Thronernes Chor førte Gertrudes Sjæl frem for Gud Faders Aasyn, og hun laa dér udstrakt i Støvet.

Ved det første *Kyrie eleison* forundte Gud Fader hende Forladelse for alle Overtrædelser, hun havde begaaet af Svaghed, og Englene løftede hende derpaa op, saa hun kom til at ligge paa Knæ. Ved det andet tilgav han hende de Synder, hun havde begaaet af Uvidenhed, og Englene rejste hende helt op, saa hun stod foran Gud. Ved det tredje tilgav han hende, hvad hun havde begaaet af Ondskab.

Derpaa førte to Engle af Cherubernes Chor hende hen for Guds Søns Fødder, og han tog imod hende med stor Kærlighed. Ved det første *Christe eleison* ofrede Gertrude Vor Herre alle menneskelige Følelsers Sødme og førte dem tilbage til ham som til deres Udspring; saaledes opstod der en underfuld Strøm fra Gud til hendes Sjæl og fra hendes Sjæl til Gud, og Jesu Hjertes uudsigelige Fryd nedsteg i hendes Hjærte, og hendes Sjæls overstrømmende Glæde opsteg til Gud. Ved det andet *Christe eleison* følte hun den ufatteligste Glæde, og den frembar hun for Vor Herre. Ved det tredje *Christe eleison* udstrakte Guds Søn sine Hænder og tildelte hende alle Frugter af sit allerhelligste Liv og sin Vandren blandt Menneskene.

To Engle af Serafernes Chor fremførte hende dernæst for den Hellig Aand, som gennemtrængte hendes Sjæls tre

*) »Glæder Eder altid i Herren.«

Kræfter. Ved det første *Kyrie eleison* oplyste han hendes Fornuft med sin guddommelige Visdoms straalende Lys, for at hun altid fuldkomment kunde erkende Guds Vilje. Ved det andet *Kyrie eleison* styrkede han hendes Følelse og Stemning, saa at hun kunde modstaa sine Fjenders kraftigste Kunstgreb og sejre over alt Ondt. Ved det sidste *Kyrie eleison* opildnede den Hellig Aand hendes Kærlighed, saa at hun kunde elske Gud af hele sit Hjærte, af hele sin Sjæl og af al sin Ævne . . .

Derefter rejste Guds Søn sig fra sin kongelige Throne og, idet han vendte sig mod Gud Fader, istemte han med klar og klingende Røst *Gloria in excelcís Deo*. Ved Ordet *Gloria* højlovede han Gud Faders uendelige og ufattelige Almagt; ved Ordene *in excelcís* priste han hans dybe Visdom; ved Ordet *Deo* ærede han den Hellig Aands ubeskrivelige Sødme.

Hele Himlens Hær fortsatte derpaa med harmonisk Røst: *Et in terra pax hominibus bonae voluntatis*. Vor Herre sad paa sin Throne, og Gertrude satte sig ved hans Fødder, overvældet af sin egen Ringhed. Da bøjede han sig kærligt ned imod hende, og strax rejste hun sig op og blev staaende foran ham, medens Guddommens Glans gennemstraaledede hele hendes Væsen . . .

Ved Slutningen af *Gloria in excelcís* vendte Herren Jesus, vor sande Ypperstepræst, sig om mod Gertrude og sagde: »Herren være med dig, Elskede«, og hun svarede: »Og min Aand med dig, du Højtelskede.« Hvorefter hun bøjede sig dybt for Herren og takkede ham for den Kærligheds Skyld, hvormed han havde forenet sin Guddom med en menneskelig Sjæl og havde fundet Velbehag i at være blandt Menneskenes Børn.

Herren læste derpaa Kollekten *Deus qui hanc sacramentissimam noctem* *), som han sluttede med Ordene:« ved

---

*) Kollekt af Midnatsmessen Julenat: »O Gud, du, som ved det sande Lyses Klarhed har oplyst denne helligste Nat . . .«

Jesum Christum din Søn« som for at takke Gud Fader for at have oplyst Gertrudes Sjæl, hvis Mørke og Lavhed han tænkte paa ved Ordet *noctem*, »Nat«, ihvorvel denne Nat blev kaldet »meget hellig«, fordi Gertrude var bleven vidunderlig forædlet ved Erkendelsen af sin egen Lavhed.

St. Johannes Evangelist rejste sig nu og stod mellem Gud og Sjælen. Han bar et gult Klædemon, helt oversaaet med Guldørne. Han begyndte Epistelen *Haec est sponsa* *), som Himlens Hær sluttede med Ordene *Ipsi gloria in saecula* **). Derpaa sang de alle tilsammen Gradualet *Specie tua*, idet de tilføjede Verset *Audi, filia, et vide* ***). Derefter begyndte de *Alleluja*. St. Paul, den store Lærer, pegede nu paa Gertrude og sagde: *Æmulor enim vos* †). Og det himmelske Chor sang Sekvensen *Filiae Sion exultent* ††). Da de kom til Ordene *dum non consentiret*, »hun samtykkede ikke i Fristelser«, rændt det Gertrude i Hu, at hun havde været noget skødesløs i at jage sine Fristelser paa Flugt og med stor Blusel skjulte hun sit Ansigt. Men Vor Herre ynkedes over at se sin kyske Brud saaledes, og han tog et Guldsmykke og dækkede dermed hendes Forsømmelser, og da saae det ud, som om hun herligt havde vundet Sejr over alle sine Fjender.

Herefter læste en anden Evangelist Evangeliet: *Exultavit Dominus Jesus* †††). Disse Ord rørte saa stærkt Jesu Hjærte, at han rejste sig op, udstrakte Hænderne og med høj Røst raabte *Confiteor tibi Pater*, »Jeg priser dig, Fa-

*) »Denne er Bruden.«

***) »Ham være Ære i Evighed.«

****) Graduale af Jomfruernes Fællesmesse. »Ved din Skønhed og Ynde skal du herske . . . Datter, hør mit Ord og oplad dit Øje.«

†) Slutningen af Epistlen i Messen for en Jomfru, der ikke var Martyr: »Jeg er nidkær for Eder med Guds Nidkærlighed; jeg har trolovet Eder med én Mand, at fremstille Eder som en ren Jomfru for Christo.« (2. Cor. XI, 2).

††) »Sions Datter jubel! Denne Sekvens findes i flere middelalderlige Messer.

†††) Martyrernes Evangelium.

der, Himlens og Jordens Herre, fordi du har skjult disse Ting for de Vise og Forstandige, men aabenbarede dem for de Smaa og Umyndige.« Ved disse Ord takkede han paany sin Fader, som han havde takket ham paa Jorden, og særlig takkede han for al den Naade, Gertrude havde modtaget. Efter Evangeliet opfordrede han hende til at bekende sin Tro ved i hele Kirkens Navn at fremsige *Credo*. Da hun havde sagt det til Ende, sang Choret Offertoriet *Dominus Deus, in simplicitate* *) og tilføjede Ordene *Sanctificavit Moyses*.

Jesu Hjærte straaede nu som et Alter af purt Guld. De hellige Skytsengle frembar paa dette Alter Menneskenes gode Gærninger og Bønner. Helgenene nærmede sig ogsaa, og alle ofrede deres Fortjenester til Guds Ære og Gertrudes Frelse. De Engle, som havde ført hende frem, nærmede sig Altret og ofrede en Guldkalk, som indeholdt alle Lidelser og Prøvelser, hun havde udstaaet, enten i sit Hjærte eller i sin Sjæl, fra sin Barndom af, og Frelseren velsignede Kalken med Korsets Tegn, som Præsten gør inden Konsekrationen. **)

Han istemmede derpaa *Sursum corda*, og alle Helgen blev kaldede nær, og af Kalkens Overflødighed, som Vor Herre havde velsignet, modtog de nogle Draaber til Forøgelse af deres Fortjenester, deres Herlighed og deres evige Salighed.

Guds Søn sang nu *Gratias agamus* til sin evige Faders Ære og Pris. Efter Ordene *per Jesum Christum* tav han, og al Himlens Hær fortsatte med usigelig Jubel *Dominum nostrum*, idet de saaledes forkyndte, at han alene er Herre og Gud, Skaber og Frelser, som kongeligt belønner alle gode Gærninger — at han alene er værdig til Ære, Lov, Pris, Magt, Rige og Herredømme over alle Skabninger. Ved Or-

*) «Herre Gud, i vort Hjærtes Enfold, Offertoriet af Messen ved Kirkeindvielse. Ogsaa det følgende er af Konsekrationsofficiet.

**) Ved Bønnen *Veni, Sanctificator*, «Kom, Hellig Aand.»

dene *laudant angeli* fløj Englene ud til alle Sider og opfordrede de Salige til at love Gud. Ved Ordene *adorant dominationes* nedkastede Herredømmernes Chor sig for at tilbede Vor Herre og bekende, at for ham alene skal hvert Knæ bøje sig, deres i Himlen og paa Jorden og under Jorden. Ved *tremunt potestates* nedkastede Magterne sig for ham og erklærede, at han alene var værd at tilbede, og ved *coeli coelorumque* lovede de Gud med alle Engles Chor. I endrægtig Samklang sang derpaa hele Himlens Hær *cum quibus et nostras voces*. og Jomfru Maria, Paradisets straalende Rose, der er højt velsignet over alle Skabninger, sang *Sanctus, sanctus, sanctus*, idet hun ved disse Ord højlovede den for bestandig velsignede Treenigheds ufattelige Almagt, uudgrundelige Visdom og uudsigelige Godhed, og han opfordrede alle Himlens Chor til at prise Gud, fordi han havde gjort hende til den mægtigste næst efter Faderen, den viseste næst efter Sønnen, den mest medlidende næst efter den Hellig Aand. Helgenerne fortsatte derpaa *Domine Deus Sabaoth*. Da det var udsunget, saae Gertrude Vor Herre rejse sig fra sin kongelige Throne og ofre sin Fader sit allerhelligste Hjærte, idet han opløftede det i sine Hænder og paa uudsigelig Vis frembar det for hele Kirken. I dette Øjeblik ringede Klokken til Hostiens Opløftelse i Kapellet, saa at det syntes, som om Vor Herre i Himlen gjorde det samme, som Præsten paa Jorden . . .

Gertrude vedblev at være i Henrykkelse, og Vor Herre bød hende nu at fremsige *Pater noster*. Da hun havde fuldendt det, antog han sig det og ved dette Fadervors Kraft forundte han Englene og Helgenene Magt til at virke for Kirkens Vel og for de arme Sjæles Vederkvælgelse.

Imidlertid udbrød Gertrude: »Men, Herre, naar kan jeg gaa til Alters?« Da rakte Vor Herre hende selv den hellige Kommunion med en Kærlighed og en Ømhed, som ingen Tunge kan beskrive, saa at hun til Fuldkommenhed modtog Frugten af hans Legem og dyrebare Blod. O uskatteilig nedladende Gud, der glæder dig saa meget ved Menneskenes

Hjærter, at du betragter din Forening med dem, som Gengæld nok for al din Lidelses Bitterhed!

Vor Herre sang nu *Gaudete, justi*, »Glæder Eder, I retfærdige,« hvilket strax skete, idet alle Helgen glædede sig med Gertrude. Derefter sagde Vor Herre i den stridende Kirkes Navn Kollekten *Refecti cibo**) og hilste mildeligt alle Helgen, idet han sagde *Dominus vobiscum*, og derved øgede han alle de Saliges Herlighed og Glæde. I Steden for *Itc, missa est* sang alle Helgen og Engle *Tc decet laus et honor Domine*, »Herre, dig tilkommer Pris og Ære,« til Lov og Pris af den straalende og altid fredfyldte Trefoldighed. Saa udstrakte Guds Søn sin kongelige Haand og velsignede Gertrude, idet han sagde:

»Jeg velsigner dig, o Datter af det evige Lys, med en særlig Velsignelse, og jeg forunder dig den Naade, at alle de, du med særlig Kærlighed ønsker vel, skal faa rigelige Frugter deraf.«

I dette Øjeblik vendte Gertrude tilbage fra sin Henrykkelse, og fra nu af var hun endda inderligere end før forenet med sin Højtelskede.

(*Revelationes, lib. IV, Cap. ult.*)

Christelig Ædelmodighed.

Intention for Bønnens Apostolat i Oktober.

(Efter *le Messager du Coeur de Jésus.*)

At være ædelmodig hører *Adclen* til, men hvilken Adel er mere ophøjet end den Christnes, hvilken Familie er af højere Byrd en Jesu Christi, til hvilken vi alle hører? Lad os da ikke gøre vor Familie Skam, lad os være vor himmelske Fader og vor guddommelige Broder værdige, lad os elske enhver stor og god Sag.

At være ædelmodig, det betyder for det første at kunne tilgive, at formaa at hæve sig over alle smaalige Følelser.

*) »Vederkvægede ved himmelsk Spise og Drikke . . . (Af Messen *Os justi*).

Fortjener den Christennavnet, som hader sin Næste af krænket Stolthed eller Forfængelighed? En sand Christen tænker kun paa sin Næste for at gøre ham Godt, for at yde ham Tjenester, og aldeles ikke for at kritisere ham, tale Ondt om ham, skade ham og i sin krænkede Egoismes fintmærkende Vægtskaal veje hans formentlige — eller virkelige — Forsyndelser imod En.

At være ædelmodig, det betyder at kunne give, give rigeligt, give rundeligt, give uden Forbehold og uden Smaalighed. Vi er jo ikke her paa Jorden for at leve os selv til Behag — vi er her for at forherlige Gud i Forhold til den højere eller lavere Plads i Samfundet, som er os betroet.

Hvis vi altsaa vil være ædelmodige Christne — det vil sige: Race-Christne, Adels-Christne, rette Christne — saa lad os lære at glemme os selv, lad os lære at give uden at fordre noget igen. »Giver, og Eder skal gives.« Lad os give, som Gud giver — han, der lader sin Sol opgaa over Gode og Onde og lader regne over Retfærdige og Uretfærdige.

Lad os give Penge, hvis vi har Penge — lad os i hvert Fald give af vor Tid, give af vort Arbejde, give af vor Indflydelse. Hvis alle Christne vilde give Gud en Almisse hver Dag — blot give ham en af Døgnets fireogtyve Timer — hvilke Vidundere vilde Katholikerne da ikke kunne udrette. Lad os derfor fremfor alt give os selv, give vort Hjerte; det er den bedste af alle Gaver — Ædelmodigheden bestaar egenlig deri.

»Denne er Guds Fjenders Time og Mørkets Magt.« Gud angribes fra alle Sider, især i sine tro Tjeneres Person. Der er i vore Dage megen Brug for Opofrelse, for Hengivenhed, for Ædelmodighed. Lad os derfor i denne Maaned daglig bede følgende

Bøn.

O guddommelige Jesu Hjærte, ved Maria reneste Hjærte ofrer jeg Dig alle denné Dags Bønner, Gærninger og Lidelser, til Sone for vore Overtrædelser og i alle de Hensigter, i hvilke Du ofrer Dig paa vore Altre.

Især ofrer jeg dem for, at vi alle maa fries for al smaalig Egenkærlighed og elske dig af et ædelt og nidkært Hjærte!

Intentionen for November vil blive: *Christelig Barmhjerlighed.* For December: *Christelig Kampaaend.*

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 42.

Søndagen den 20. Oktober

1901.

Sancta Cæciliæ Pine.

(Af *Bogen om Rom*, anden Del.)

Cæcilia hed en stolt Jomfru, hun bar Vor Herres Evangelium fjælet paa sit Bryst, og hverken Dag eller Nat aflod hun med gudelige Taler og gode Bønner. Hun havde en ung Mand til Brudgom, som hed Valerianus, og fordi han bar saa stor Elskov til hende, lod han byde til Bryllup. Sancta Cæcilia bar en Haarskjorte næst sit Legem, men uden-til var hun klædt i Gyldenstyksdragt. Hendes Forældre og hendes Brudgom elskede hende saa højt, at hun ikke fulde- lig turde aabenbare dem, at hun tjente Christum Jesum.

Omsider kom hendes Bryllupsdag. Men jo stærkere de sang Højtids-sangen, des inderligere sang hun i sit Hjærte Vor Herre til Lov og Ære. Og hun sagde til ham: »Herre, bevar mit Hjærte og mit Legem ukrænket, at jeg ikke maa fortabas.« Hun bad alle Engle og Apostle og alle Guds udvalgte Helgen om Hjælp, at de med deres Bønner skulde forhverve hende den Naade hos Vor Herre, at han vilde bevare hendes Renhed ubesmített.

Medens dette altsammen skete, blev det Nat, og Sancta Cæcilia gik i Løndom med Valerianus, sin Brudgom, og sagde saaledes til ham:

»O sødeste og alsomkæreste unge Mand, jeg maa sige dig noget, som du aldrig før har hørt, men først maa du love mig at bevare det hos dig selv og aldrig forraade det til nogen.«

Valerianus lovede hende, at det Løfte skulde han gærne holde. Da sagde hun:

»Guds Engel er min Elsker, som skærmer mit Legem

med megen Kærlighed. Og mærker han, at du vil komme mig nær med uren Elskov, paa Hedningers Vis, da vorder han dig saa vred, at han dræber dit unge Liv. Men ser han, at du elsker mig med skær og ren Elskov, og at du bevarer mig som ukrænket Mø, da har han dig ligesaa kær som mig og viser dig sin Naade.«

Da blev Valerianus — som Guds Vilje var — saare vred og sagde:

»Vil du, at jeg skal tro din Tale, da vis mig hin Engel, og finder jeg, at det er Guds Engel, da gør jeg, hvad du vil, men finder jeg, at du elsker anden Mand, da dræber jeg baade dig og ham.«

Da svarede Sancta Cæcilia og sagde:

»Valerianus, om du vil love og forjætte mig at lyde mit Raad, og om du vil lade dig rense i Renselsens Daab, og vil du tro, at Gud i Himmerige er en Gud baade levende og sand, da skal du se Engelen.«

Valerianus sagde:

»Hvad er den Renselses Daab, hvormed jeg skal renses for at se Englen?«

Cæcilia svarede

»Tre Mile skal du gaa fra denne Borg til en Vej, som hedder Appia; der vil du finde mange Vejfarende, der tigger Almisse. Men naar du ser dem, da sig dem mine Ord og sig saaledes til dem: Cæcilia sender mig til Eder, at I skulle fore mig til Urbanus Biskop, thi jeg har lønligt Ærinde til ham. Naar du ham da ser, saa sig ham alle mine Ord, og naar han har rensed dig, saa fører han dig i nye Klæder og hvide, og der du kommer hid i Herberget med de Klæder, da kan du se Engelen, og hvad du beder ham om, det vil du altsammen faa.«

Da drog Valerianus bort og efter de Kendetegn, han havde faaet, fandt han Urbanus Biskop og fortalte ham alle de Ord, Cæcilia havde sagt ham. Da svarede Biskoppen med megen Glæde og faldt paa sine Knæ og oprakte sine Hænder til Himlen og græd og sagde: »Herre Jesus Christus,

du, som skaber alle rene Tanker, modtag denne søde Frugt, du har ladet voxe i Cæcilia, din Tærne. Herre Jesus Kristus, gode Hyrde, Cæcilia, din Tærne, hun sender dig her sin Fæstemand, der kom til hende saa grum som en Love, men nu er han bleven som et spagt Lam. Uden han allerede troede, var han ikke kommen hid, men du, Herre, oplad hans Hjærte, saa han maa kende, at du er hans Skaber, og at han maa frasige sig Djævlén og hans Billed.*

Der Sanctus Urbanus saaledes havde bedet, teede der sig for dem begge en gammel Mand i hvide Klæder, han havde et Brev i sin Haand, det var helt skreven med Guldbogstaver. Der Valerianus saae ham, blev han saa ræd, at han faldt ned paa Jorden, som om han var død. Da løftede den gamle Mand ham op og sagde: »Læs dette Brev og tro, saa du kan blive værdig at renses og at se Engelen og annamme, hvad Cæcilia har lovet dig.« Da tog Valerianus til at læse, og disse Ord stod i Brevet: »En Gud og en Tro og en Daab, en Gud og Fader i Himmerig, over alle og i alle.« Der han dette havde læst, sagde den gamle Mand til ham: »Troer du, at dette er saa?« Da raabte Valerianus med stærk Røst og sagde: »Ikke er der sandere Tro paa Jorderige.« Da Valerianus havde sagt dette, foer den gamle Mand hen. Da tog Sanctus Urbanus og døbte ham og lærte ham fuldelig Troen og sendte ham saaledes hjem.

Men Cæcilia laa i Bønner i Herberget. Og da Valerianus traadte ind, saae han en Engel staa hos hende med skinnende Fjedre, og han havde Vinger, og hans Øjne var Ilds Lue. Han havde i sine Hænder to skinnende Kroner af Roser og af Lillier og gav en til Cæcilia, og den anden gav han til Valerianus og sagde: »Disse Kroner skulle I vel gemme med usmittet Legem og et rent Hjærte, thi jeg har baaret dem fra Paradiset til Eder, og dette skal være Eder et Tegn, at de visne aldrig, og aldrig mindskes deres Duft, men af ingen kan de ses uden af den, hvis Renhed er ligesaa stor som Eders. Og fordi du, Valerianus, har

lydt et godt Raad, saa har Jesus Christus, Guds Søn, sendt mig til dig, at du skal bede en Bøn, hvilken du vil, og den skal opfyldes dig.«

Valerianus hørte dette og sagde: »Intet er mig sødere i denne Verden end min eneste Broders Omvendelse, og lidet glæder det mig, at jeg er frelst, naar jeg ser ham tabes i Dødens Fortabelse. Det ene sætter jeg fremmest i mine Bønner, og det beder jeg om, at ligesom Vor Herre Jesus Christus vilde frelse mig, at han saaledes ogsaa vil frelse min Broder og gemme os begge fra alt Ondt og gøre os salige i sit Navn.«

Da Engelen hørte dette, saae han saare blidt paa Valerianus og sagde: »Fordi du beder om det bedste af alt, og det, der er Vor Herre kærest at opfylde, saa vil Vor Herre, som han for sin Tærne Cæcilias Skyld vandt dig, nu for din Skyld vinde din Broder, og I skulle begge hente Martyriums Løn.«

Der denne Tale var endt, foer Engelen bort til Himlen. Da taledes Cæcilia og Valerianus ved om gudelige Ting og om deres Tro. Og hans Broder Tiburtius kom og gik hen til sin Frænke og kyssede hendes Hoved og sagde: »Det er et stort Under, hvorfra denne Duft af Rose og Lillie kommer paa slig Aarsens Tid. Om jeg havde Roser og Lillier i mine Hænder, kunde de ikke give mig sødere Duft, end jeg aander her. Med Sandhed siger jeg, at her er saa meget af hin ædle Duft, at mig tykkes, jeg er led derved.«

Valerianus svarede: »For min Skyld er du funden værdig til at aande denne Duft, og om du nu vil tro, da kan du blive værdig at se baade Roserne og Lillierne og glæde dig ved Synet deraf. Thi vi have Kroner, dine Øjne ikke kan se; de ere gjorte af Rose og af Lilie.«

Tiburtius svarede Valerianus: »Er det Sanden, du siger mig, eller fortæller du mig Drømme?«

Valerianus sagde: »Guds Engel har ladet mig vide, at du kunde blive seende, om du lader dig rense for al Afgudernes Urenhed.«

Tiburtius svarede: »Naar jeg kunde faa hin Engel at se, hvorfor skulde jeg saa tøve med min Renselse?«

Valerianus sagde: »Ingenlunde bør du tøve — men svar mig først det ene, om du vil nægte Afguderne og tro paa den Gud, der er i Himmerig?«

Tiburtius svarede: »Jeg véd ikke, hvad du nu siger, og jeg forstaar det ikke.«

Da sagde Sancta Cæcilia: »Jeg undrer mig, Broder, at du ikke forstaar, at slige Skikkelser, som man gør af Træ eller Ærts eller Sten, de kån ikke være Gud. Thi Edderkopper spinder deres Næt i dem, og Fluier lægger deres Skarn i dem, og Fugle bygger Rede i deres Hoved. Der er ingen Forskel paa en død Mand og et Billede, thi ligesom en død Mand har alle Lemmer, men ej har Aand eller Røst eller Vid, saa har ogsaa disse Afguder alle deres Lemmer. De duer dog ikke, og de duer end mindre end død Mand, thi medens han levede, saae han med sine Øjne og mælede med Munden og tog med Hænderne, hørte med Ørene og gik med Fødderne og lugtede med Næsen. Men disse Billeder har deres Ophav af Død og ere i Død og aldrig kunne de lev.«

Da sagde Tiburtius: »Hvo som ej troer det, maa lignes ved et Dyr.«

Der han dette havde sagt, kyssede Sancta Cæcilia hans Bryst og sagde: »Som Vor Herre lod din Broder blive mig en Broder, saa har han ladet dig vorde min Frænde, fordi du har sagt dig løs fra Afguder.«

Da tog Valerianus sin Broder Tiburtius og førte ham til Urbanus Pave og fortalte ham, hvorledes det altsammen var sket. Sanctus Urbanus blev saare glad og tog og døbte Tiburtius, og i syv Dage lærte han ham og gjorde ham fuldkommen i Guds Tjeneste.

Paa den samme Tid var en Skattefoged i Rom, han hed Almachius. Hvorsomhelst han sporede christne Mennesker, pinte han dem til Døde og lod deres Legemer ligge paa

Jorden. Tiburtius og Valerianus tog sig derfor paa, hver Dag at gøre Grave og deri jorde hellige Martyrers Legemer.

Som det sædvanligt er, at onde Mænd hader de Gode, saa gik ogsaa her Øretudere til Almachius og fortalte ham, hvor hæderligt hine unge Mænd stedede dem til Jorde, som han lod dræbe. Da lod Fogeden dem gribe og føre for sig og sagde til dem: »Da I dog er fødte af ærlig Slægt, saa undrer det mig at I saaledes vil vanære Eder selv. Jeg har hørt, at I give Eders Gods til Uvætter, og dem, som ere ihjæslagne med Lov og Dom, dem stede I til Jorde med stor Hæder. Og deraf kan man vel forstaa, at I er jævngode med dem.«

De svarede: »Gud give at de, som du kalder jævngode med os, vilde regne os blot for deres Tjenere. De have forsmaaet det, som synes at være, men ikke er, og de have elsket det, som ikke synes at være, men dog er.«

Almachius sagde: »Hvad er det, som ikke synes at være, men dog er?«

De sagde: »Det er den Glæde, retfærdige Mænd faar i Himmerig, og den Pine, uretfærdige Mænd faar i Helvede.«

Da sagde Fogden: »Hvorfor staa vi her og trættes om Ord? Enten maa I ofre til Guderne og være frie eller undlade det og lide Døden!«

De svarede: »Ej ville vi hædre dine Afguder, men for den ene sande Gud, der er i Himmerig, ville vi gerne lide Døden.«

Da gav Almachius dem i en Mands Haand, som hed Maximus Corincularius, at han skulde lade dem halshugge. Da begyndte Maximus at græde og sige: «O mine kære Venner, det undrer mig saare, hvorledes I skynder Eder til Eders Død som til et godt Gæstebud.» Da sagde Tiburtius: »Uden vi vidste for vist, at der kom et bedre Liv efter dette, vilde vi ingenlunde miste dette Liv.« Maximus sagde: »Vidste jeg, hvilket Liv det er, I tale om, da mistede jeg gerne dette Liv, at jeg kunde vinde hint.« De sagde: »Vil du

vide, hvad hint Liv er, da skaf os en Dags Frist og før os hjem til dig, og siden lade vi den komme til dig, som for-
maar at rense dig.« Og de blev førte hjem til hans Hus
og prædikede saa længe, at Maximus og alt hans Folk troede
paa Gud. Da kom Sancta Cæcilia med Præster om Natten
og lod dem døbe. Da sagde Sancta Cæcilia til Valerianus
sin Brudgom og Tiburtius: »Velan, ædle Riddere, afkaster
Mørkets Gærninger og ifører Eder Lysets Vaaben! I har
stridt tappert og har bevaret Troen, derfor er ogsaa Retfær-
dighedens Krone henlagt til Eder, og ikke til Eder alene,
men til alle, som troer!«

Siden lod Almachius dem føre did, hvor de skulde
halshugges, og fuldbyrdede der Martyriet. Da svor Maximus
i Folkets Paahør, at han saae Engle, fagre som Solen, tage
deres Sjæle i Favn og føre dem op til Himlen. Og mange
troede paa Vor Herre for disse Ords Skyld.

Men da Almachius hørte, at Maximus og hans Folk var
blevne Christne, saa tog han ham og lod ham piske saa
længe, til han opgav sin Aand. Og Sancta Cæcilia jordede
hans Lig ved Siden af Tiburtius og Valerianus.

Da lod Almachius spørge og lede efter deres Gods og
lod Sancta Cæcilia gribe, fordi hun var Valeriani Hustru.
Men da han saae, at hun havde givet alt deres Gods til de
Fattige, saa trængte han ind paa hende, at hun skulde ofre
til Afguderne. Sancta Cæcilia sagde til dem, der vilde tvinge
hende: »Kære Venner, det er mig kært og ærligt at taale
Pine for Vor Herre Jesu Christi Navn, og jeg frygter me-
get for, at I skal gaa fortabt, thi alt, hvad den uretfærdige
Dommer byder Eder, det ville I gøre.« Da begyndte de at
græde, fordi saa stolt en Jomfru hellere vilde dø end leve,
og de bad hende ikke gaa i Døden, saa væn en Mø, hun
var. Da svarede Sancta Cæcilia: »Det er ikke Tab, men
Vinding at give Sølv og tage Guld, at give en liden Hytte
og vinde et Hus, som er vidt og stort og bygget af ædle
Stene.« Og hun gik lidt bort og stod paa en Sten og
spurgte: »Troer I det, jeg her har sagt Eder?« Da svarede
de alle: »Vi troer, at Christus er Guds Søn, fordi han har
vunden sig slig en Brud.«

Siden lod hun Sanct Urbanus kalde til sit Hus og lod
dér christne og døbe over fyrretyve Sjæle, baade Kvinder
og Mænd og Børn, og en af dem hed Gordianus.

Da Almachius hørte dette, da lod han Sancte Cæcilie
føre for sig og spurgte hende og sagde: »Hvad hedder

du?» Hun svarede: »Cæcilia er mit Navn, og jeg er af ædel Byrd!« Almachius sagde: »Medens du er af saa god Byrd, hvi gør du dig da selv saa simpel, spørger jeg?!« Cæcilia svarede: »Med Falsk begyndte du, og i Falsk ender du.« Og Almachius sagde: »Hvorledes blev du saa djærv, at du tør svare mig saaledes?« Cæcilia svarede: »Saa djærv blev jeg af god Samvittighed og stærk Tro.« Almachius sagde: »Du ved ikke, hvilken Magt der er givet mig.« Cæcilia svarede: »Du véd ej selv, hvad Magt du har, men spørger du mig ad, da vil jeg gøre dig Rede derfor.« Almachius sagde: »Sig, hvad du véd.« Cæcilia svarede: »Al den Magt, et Menneske kan have, det er som Luft i en Blære. Stinger man med en Naal derudi, svinder dens Fylde bort.« Da sagde Almachius: »Vælg mellem et af to: enten ofrer du til Guderne, eller du nægter at være Christen.« Cæcilia svarede: »Jeg undrer mig over, at du har mistet dine Øjne, saa at du ikke kan se, at det, du kalder Guder, kun er Sten, Ærts og Bly.« Almachius sagde: »Din Vrede skader ikke mig, men jeg taaler ikke, at du spotter Guderne.« Cæcilia svarede: »Det er et Under, at det, du véd, er Sten, kalder du Gud. Ræk din Haand ud og føl, hvoraf han er gjort.«

Da blev Almachius saare vred og lod hende føre til en Badstue og lod den hede svarligen. Sancta Cæcilia laa der saa hele den Dag og Natten derpaa, men det skadede hende intet. Da Almachius saae, at det ikke duede, sendte han en Svend ind at halshugge hende. Da slog han tre Hug paa hendes Hals og fik ikke slaaet hendes Hoved af. Og fordi det saaledes var Lov, at man ej skulde slaa mere end tre Hug, saa lod han hende ligge halvdød. Men i de tre Døgn, hun levede, prædikede hun og overgav de Møer, hun havde med sig, Sanct Urban i Hænde.

Fjerde Nat derefter drog Sanctus Urbanus ud med sine Degne og begrov Sancta Cæcilia, og mange Biskopper var med. Siden tog Sanctus Urbanus og viede Sancta Cæcilias Hus, hende til Ære, og mange Jærtegn skete der for hendes Skyld ved Vor Herre Jesum Christum, *qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat in secula seculorum.*

Amen.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 43.

Søndagen den 27. Oktober

1901.

DIES IRÆ

(Allesjæles-Sekvens).

Vredens Dag ved Tidens Ende
skal med Flammer Verden brænde ---
spaaet er os svar Elende.

Hvilken Rædsel vil ej komme!
Hvilken Dommer, hvilke Domme —
naar vor Naades-Tid er omme!

Dorns-Basunens høje Torden
driver Døde frem af Jorden,
naar det Dommens Dag er vorden.

Død og Verden angst bæver,
naar Vor Herre Haanden hæver
og til Ansvar Alle kræver.

Bogen, som vort Livsløb rummer,
lukkes op, og brat forstummer
alle Suk i lydløs Kummer.

Dommeren sit Sæde tager,
og mens Hævnens Sværd han drager,
Alt hans skarpe Blik ransager.

Hvad skal da jeg Arme gøre?
Hvem vil da mit Forsvar føre?
Vil mig Synder Herren høre?

Straalekronte Jesu milde,
 Du, som frelser de, Du vilde:
 Frels mig, Kærlighedens Kilde!

Husk: For mig Du lod Dig føde —
 Herre! se ej paa min Brøde,
 lad i Helved ej mig bøde!

Du har søgt mig, gode Hyrde,
 Du paa Korset lod dig myrde —
 Du har baaret al min Byrde!

Verdens Dommer, Jesu milde,
 Du al Naades rige Kilde —
 Slet min Skyld, men ej for silde!

Skyldbetyngtet ned jeg knæler,
 Angersgraad min Stemme kvæler —
 Skammens Ild paa Kinden dvæler.

Da Du Mirjams Skyld aftvætted,
 Røverens paa Korset sletted,
haaber jeg, skønt syndeplettet.

Og skønt kun min Bøn er ilde,
 Herre, lad Dig dog formilde —
 se de bitre Taarer trille!

Stil mig ved Din højre Side,
 lad mig ej blandt Dømte skride
 ned i Dybet for at lide!

Medens Dine Fjender alle
 dybt i Ild og Luer falde —
 frelst, *velsignet* Du mig kalde!

Se jeg beder! Se min Taare!
Lad ej Satanas mig saare —
følg mig, Herre, til min Baare!

Vredesdag! Mit Blod Du isner —
al min Glæde dør og visner,
naar jeg ser Din Flammebræm . . . .

*Huic ergo parce Deus.
Pie Jesu, Domine
Dona ei requiem! Amen.*

Richard Jahn Nielsen.

Mogens Ballins Værksted.

Boen unge Kunstner, hvis Navn staar over disse Linjer, er ikke »Katholiken«s Læsere helt ukendt. Mangesidig som han er, har han flere Gange ført Pennen her i Bladet — og det en klygtig, kraftig, til Tider poetisk og lyrisk Pen. Ballin er en Mand med Begejstring, og denne Egenskab ved ham præger hans Stil som hans hele Virksomhed. Med Kraft og Kærlighed kaster han sig over et Æmne og formaer i Løbet af forbausende kort Tid at trænge ind i det og beherske det. Han er et Hjært menneske, men samtidig et Hjærnemenneske. Den Virksomhed, hvis Navn staar over denne Artikel, viser ham nu ogsaa som en *Haandens* Mand, en Haandværker. •

Haandværk — hvor er det et smukt og betegnende Ord! Hvor uretfærdigt, at det i vore Dage har faaet en nedsættende og ligesom ringeagtende Biklang! Er ikke al virkelig værdifuld Gærning her i Verden et Haandens Værk? Bondens Arbejde i Sommer og Høst, i Vinter og Vaar — det er Haandværk. Deres Arbejde, som maler Bondens Korn, bager hans Mel til Brød, spinder hans Uld og væver hans

Tøj — det er Haandværk. De, som bygger vore Huse, jævner vore Veje, fylder vore Stuer med Ting til Nødvendighed og til Hygge — de er Haandværkere. Kunstnerens Arbejde ved Staffeliet eller med Meiselen, Skribentens ved Arbejdsbordet, Journalistens paa Redaktionskontoret — det er Haandværk. Og selve Præstens Gærning er ikke blot et Aandens, men ogsaa et *Haandens* Værk i egenlig Forstand — Præstens Haand er den viede, den helligede Haand, som atter vier og helliger, og som udfører den højeste Gærning af alle — *Gærningen* fremfor alle Gærninger — Liturgien, *Actio* . . .

I denne store Skare af Haandværkere har Mogens Ballin nu stillet sig, og Vidnesbyrdet derom er at finde i den Udstilling, han i Fredags aabnede i *Kunstindustrimusæets* Foredragssal. Hans Virksomhed er kun halvanden Aar gammel; ude i Hellerup har han indrettet sig et beskedent Værksted, hvor han, sammen med nogle Medhjælpere, frembringer kunstindustrielle Genstande i Tin, Messing, Kobber og Sølv.

En af de mange Skyggesider ved vor Tids overhaandtagende Stordrift er den Masseproduktion af daarlige og grimme Brugsgenstande, den afføder. Man se f. Ex. blot paa den Lampe, man hver Aften tænder — hvad er dens Metal fod for et Monstrum af Sjuskeri og Hæslighed! Og saaledes gaar det overalt — den frie Konkurrence presser saavel Billigheds- som Skønhedsniveauet længere og længere ned.

Mod denne Fabrikernes smagsfordærvende Indflydelse var det, der omkring Midten af Aarhundredet i England opstod en kraftig Reaktion. Denne Reaktion udgik fra hin kunstneriske »Renaissance af Middelalderen«, der var samtidig med og svarede til den puseyske Bevægelse indenfor Theologien, og som betegnede sig selv med Navnet *Prærafaelitisme*. Tilbage til Tiden før Rafael vilde man, tilbage til Giotto og Fiesole, allersnarest maaske tilbage til den gamle maleriske og poetiske Bykultur i Dantes Florens og Memlings

Brügge. Det var det 13de Aarhundrede, man vilde genskabe — men løsrevet fra den Livsanskuelse, der havde baaret hin Tid, og omplantet i et moderne engelsk Gemyts byronske Weltschmerz.

Resultatet af denne Bevægelse blev en besynderlig, paa mange Punkter sygelig og falsk Kunst, hvis mest typiske Udtryk maaske nok er at finde hos Maleren Burne-Jones. I dennes Billeder er man hensat til et tungsindigt Feland, hvor slanke Pager og skønne Kvinder med mørkgyldent Haar og »tunge» Læber (Ordet er Swinburnes) i et evigt Tusmørke lytter til en klagende Sang om brødefuld Elskov.

Megen prærafaelitisk Aand er der da ikke i hin foregivne Prærafaelitisme. Men under Studiet af den gamle Kunst gjorde man en værdifuld Opdagelse — man fandt det gamle *Kunsthåndværk* og bragte det for Dagen igen. Æren herfor tilkommer i første Række Forfatteren John Ruskin og næst ham Digteren og Maleren William Morris.

I Ruskins og Morris' Spor vandrer nu, hele det kultiverede Europa over, en Række af Tidens mest begavede Aander. Overalt søger man at bringe Fabriksindustriens Grimhed til at vige for den Skønhed, som alene det personlige Haandværksarbejde formaar at give Tingene. Som Led i denne Bevægelse maa den Stræben ses, der i det sidste Aarti har gjort sig gældende ogsaa herhjemme f. Ex. paa Møbelindustriens, Porcellænets og Bogudstyrets Felter.

I denne almindelige Bestræbelse søjer nu ogsaa *Blogens Ballins Værksted* sig ind. Han og hans Hjælpere, særligt Hr. Siegfried Wagner, tegner og udfører selv enhver Genstand lige til dens sidste Fuldendelse. Paa denne Maade faar disse forskellige Fade, Vaser, Stager, Kar, Skaale af alle Arter det Præg af Personlighed, som adskiller dem fra det fabriksmæssige. Om det saa er Nøgleskilte, udgaar de fra det Ballinske Værksted i ny og selvstændig Form.

Blandt de nu udstillede gamle Genstande bør man ikke forbigaa de finere, i Sølv forarbejdede Sager. Der er meget smukke Ting iblandt — særlig Spænder og Kamme.

Ogsaa for den kirkelig interesserede frembyder Udstillingen flere Genstande, der gør den et Besøg værd. Hvilken ung Missionspræst vil ikke med en Følelse, der nærmer sig Misundelse saa meget som tilladeligt, betragte *Daabskanden* og *Døbefadet*, der tilhører Pastor Ronge i Silkeborg? Mogens Ballins katholske Hjerte og sikre kunstneriske Smag har her i Forbindelse frembragt et Arbejde, der langt overgaar den ellers meget respektable Døbefont til den lutherske Sognekirke i Hellerup. Maatte det Ballinske Værksted snart glæde danske (og hvorfor ikke ogsaa fremmede?) Katholiker med gode, ærlige *Krucifixer* og *Vievandskar* i Steden for det Fabriksgøgl, hvormed den katholske Fromhed nu — ydmyg som altid — maa tage til Takke!

Mogens Ballins Udstilling er tilgængelig Søndag fra 12—3 og 7—9, Tirsdag fra 7—9, Onsdag og Torsdag 12—3, Fredag 7—9, Lørdag 12—3. Kunstindustrimusæet ligger, som bekendt, paa Søndre Boulevard, lige over for Raadhuset.

Religionen en Privatsag.

Mange danske Avislæsere vil sikkert fra Dreyfusprocessens bevægede Dage huske Navnet paa den store Socialistleder og Dreyfus-Forsvarer *Jean Jaurès* — den prægtige *Jaurès*, som Georg Brandes kaldte ham.

Det er utvivlsomt, at *Jaurès* er en af den franske Socialismes betydeligste Mænd og rigeste Begavelser. Alligevel har man i Frankrig ment at kunne undvære ham; man har kasseret ham — fordi han ikke i religiøse Sager var rettroende (s: fritænkensk) nok! Ja, egentlig var det end ikke *hans* private Religiositet, der var Stenen, som væltede ham — nej, det var *hans Barns* — som man skulde mene endnu mere private — Religion! En Mand kan altsaa ikke samtidig være Socialistfører og tillade sine Nærmeste fri Religionsøvelse. Hvilket Frisind, hvilken Tolerance — paa Papiret!

Den nærmere Sammenhæng ses af følgende *Dagsorden*, som en Socialistforsamling i Belleville har vedtaget. Den lyder saaledes:

»De kæmpende Socialister i Seine-Departementet, forsamlede den 14de August 1901 paa Boulevard Magenta Nr.

6 efter Indbydelse af den revolutionært socialistiske Aktionskomité for Belleville, erklærer,

»at da Hr. Jaurès sidstafvigte 7. Juli i Kirken i Villefranche ved Albi har ladet sit Barn opføre den Komædie, som kaldes den første Kommunion;

»at da han ved denne Handlemaade har forsømt sine Pligter som maalbevidst Familieoverhoved og kæmpende Socialist;

»at da disse Indrømmelser til Klerikalismen er uforenelige med den mest elementære Overholdelse af de socialistiske Principer, og da den fremragende Stilling, Jaurès indtager i Partiet, vilde gøre al Propaganda umulig for de kæmpende Socialister, hvis de fandt sig i hans utilgivelige Fejltrin;

»saa besluttes det herved af Rækkerne at fjerne hin i Gærningen saa inkonsekvente Ordhelt, som hedder Jean Jaurès, saa at han herefter helt og udelt kan vie sig til Familielivet.

For Forsamlingen
 »Den revolutionære Aktionskomité
 i Belleville, under Forbundet for
 Seinedepartementet.«

En social Opgave.

Ynglingeforeningen »St. Knud«.

Hver, som har talt lidt med katholske Hovedstadspræster, vil fra mere end én Samtale huske Ytringer som denne:

— Det sørgelige er, at vi kun kan gøre saa lidt for vor Ungdom! Vi giver dem i vore Skoler en god, katholsk Opdragelse, og efter Konfirmationen sender vi dem saa ud i den store Hovedstad med al dens Protestantisme, Fritænkeri og Socialisme! De første Par Aar gaar det som Regel godt; men efterhaanden begynder den københavnske Luft at virke paa vore Unge — og ak! hvor mange af dem har vi tilbage, naar Tyveaars-Alderen er naaet!

Denne Klage er kun altfor berettiget. Intet er i Virkeligheden vanskeligere end at føre den katholske Ungdom frelst over til de mere besindige Manddomsaar. Og Grunden hertil ligger ligefor — Kirken har saa lidt Udsigt til at sejre i Konkurrencen med alt det, der drager den anden.

Vej. Der mangler Centrere, hvorom katolsk Liv indenfor Ungdommen kan samle sig.

Et saadant Centrum er det, Ynglingeforeningen *St. Knud* her i Byen søger at skabe. Allerede to Gange før er Forsøget bleven gjort — og to Gange bleven opgivet. Nu har *St. Knud* dog naaet en Alder af halvtredje Aar og tæller 20 Medlemmer. Det er ikke mange — men det er ogsaa kun faa Tillokkelser, den unge Forening har at byde paa.

Først og fremmest savner den et Lokale. Maristbrødrene i Boyesgade har hidtil givet den Husly i et Klasseværelse, men naar alle Medlemmer give Møde, har de næppe Plads til at røre sig, og Foreningen vilde derfor gjerne bygge sig selv en Forsamlingssal.

Dernæst mangler *St. Knud* et Bibliothek. Som det nu er, er *Musik* det væsentlige Bindemiddel; Medlemmerne indøver Musikstykker sammen og udfører dem. Men hvor meget bedre Hjælp vilde ikke en righoldig Bogsamling, helst med Læsesal, kunne yde de Unge, naar det gælder om at faa slaaet de lange Søndagstener ihjæl paa en skikkelig Maade!

Hvad *St. Knud* trænger til er da 1) en egen Forsamlingssal, 2) et Bibliothek.

Til Forsamlingssalen har man allerede begyndt at lægge Penge hen; der forefindes imidlertid endnu kun 2500 Kroner, og der vil udkræves 7000 for at kunne bygge et ordenligt Lokale.

Bibliotheket bestaar af nogle Dusin Bøger, mest tyske, hvilke ikke er til megen Nytte for de Unge. Hvad der behøves, er gode danske Bøger.

I Paris findes der talrige saadanne Ungdomsforeninger, og katolske unge Mænd af god Familie tilbringer her mangan Søndagften i belærende eller fortrolig Underholdning med de unge Katholiker af lavere Klasser. En saadan *personlig* Opofrelse kan man maaske ikke paaregne hos unge danske Katholiker af de højere Stænder?

Men Bidrag i *Penge* til Forsamlingssalen, Bidrag i *Bøger* til Bibliotheket kan lettere overkommes. Den katolske Kirkes Fremtid i Danmark beroer jo væsentligt paa den katolske Ungdom. *St. Knuds* Formaal er at værne og skærme denne Ungdom, og en saa eminent social Opgave burde enhver bevidst Katholik anse det for Pligt at støtte.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 44.

Søndagen den 3. November

1901.

Om at ignorere Gud.

(Efter P. Faber: »Skaberen og Skabningen», 1ste Kapitel.)

Meget er et Særkende for vor Tid, at den ignorerer Gud. Gud ignoreres — og det endda mere passivt end aktivt, mere indirekte end direkte. Man ser slet ikke paa denne Side af Spørgsmaalet. Man skyder Gud til Side uden saa meget som at lægge Mærke til ham. Man har ganske simpelt andet at tage vare. Man er optaget af Selvbeskuelse. Man er begejstret for Fremskridtet. Man véd ikke, at man er en Skabning, eller hvad der følger heraf. Man voxer bort fra Tanken om Gud uden i mindste Maade at ville det eller erkende det. Gud trænges simpelthen ud. Man føler sig som Ejer af Verden, ikke som Lejer. Man aner ikke, at nogen har Krav paa En.

Gud var en smuk, middelalderlig Tanke, og Religionen har i sin Tid været meget nyttig, men har nu overlevet de Behov, der frembragte den. Gud er noget subjektivt; han er Menneskets Skabning. Hvad sandt der er i Religionen, maa søges i Pantheismen. Men ikke en Gang denne den kosmiske Uendeligheds Religion beskæftiger Verden meget.

Menneskene er nemlig bleven Herrer. De begynder og ender med sig selv. Menneskeheden vandrer med store Skiidt frem mod det fuldkomne Samfunds pragtfulde Maal. Enhver Slægt er en Afdeling af Fremskridtets Sejerstog. Frihed, Uafhængighed, Hurtighed, Sammenslutning og Selvros danner den moderne Verdens Aand. Ordet *Skabning* har kun en naturhistorisk Betygning. Det siger blot, at vi ikke er evige, hvilket er en gavnlig Tanke, idet den ansporer os til større Iver i vor Stræben efter timelig Velfærd.

Til hvad Side vi end vender os, faar vi nye Beviser for denne Tidens Mangel paa sand Gudsopfattelse, nye Beviser for, at den Maade, hvorpaa vor Tid glemmer Gud, bestaar i, at den glemmer, vi er Skabninger.

Betragt en Gang det politiske Liv; finder vi ikke Vidnesbyrd om denne Aand alle Vegne? Hvor lidt har Religionen at gøre med Spørgsmaalene om Krig og Fred? Vi erklærer Krig for at hævne en Krænkelſe, for at hævde vore Interesser, for at gøre en Forretning, for at knuse en truende Konkurrent — ganske som om Hærskaternes Gud ikke var til. Vi spørger ikke os selv, om det var Guds Vilje, at denne Krig skulde erklæres. Diplomatiets optræder, som om der intet Forsyn var — som om Gud havde trukket sig tilbage fra Verdensstyrelsen, og vi nu selv maatte tage Styret og ikke var ansvarlige for nogen. Siden den *europæiske Ligevægt* blev sat i Steden for den hellige Stol, er vi mere og mere kommen til at handle, som om Verden tilhørte os. I Parlamentsforhandlinger og Avisledere om de mest alvorlige Æmner, om Opdragelse, om Religion, om de Fattiges Interesser — hvor lidt er der ikke af den Tone, som Følelsen af at være en Skabning giver? Det forekommer os, som var der intet, vi ikke har Ret til at gøre, fordi der intet er, vi ikke har Magt til at gøre. Det er slet ikke forsætlig Irreligiøsitet, som her gør sig gældende — det er kun Forglemmelsen af, at vi er Skabninger. Hvad andet ligger vel paa Bunden af vor overdrevne Lyst til Frihed? Hvad andet er vor højt talende Patriotisme? Hvad andet betyder den barnagtige Selvros, hvortil vor Nationalcharakter *) i en navnløs og ansvarsløs Presses Hænder er ved at forfalde?

Den samme Aand gaar igennem vor Poesi og vor elegante Literatur. Overalt er Mennesket sit eget Formaal og sin Skæbnes Herre, Underkastelse og Lydighed er ikke Dyder, og de Sagtmodige arver ikke Jorden. Man læse f. Ex. Kingsleys »For to Aar siden«, et Værk, hvori en anglikansk

*) »: den engelske. — Faber vilde i vore Dage have endnu mere Ret og Grund til at tale saaledes.

Gejstlig fremsætter, hvad *Quarterly Review* satirisk har kaldt »en Christendom med Muskler«. Endnu stærkere viser dette sig i filosofiske Systemer. Mennesket fremstilles som et Væsen, der har fuldstændigt nok i sig selv. Det har ingen Nød med ham. Det Naturlige staar klart og frigtort ud fra det Overnaturlige, i Stand til at hjælpe sig selv. Ideen om Gud er aldeles ikke nødvendig for at forklare Menneskets Stilling. Menneskets Pligter begynder og ender med andre Mennesker eller med ham selv. Filosofisk talt kan man godt klare sig i Berlin uden Gud.

Der gives i vore Dage mange Mennesker, som ikke siger, at de *ikke* er Christne; men de taler og skriver, som om de paa en Gang var Christne og Ikke-Christne. De har ikke gjort sig den Ulejlighed at formulere en positiv Vantro; men det er dem ikke klart, hvorledes Fremskridtet og det moderne Liv og de videnskabelige Opdagelser kan forenes med den Samling af gamle Dogmer, der udgør Christendommen, og deres Instinkt gaar nu i Retning af, hellere at opgive Dogmerne end Opdagelserne — endda med en Hurtighed i Vendingen, søm er den moderne Oplysning værdig.

For saadanne Mennesker kommer deres Menneskeværdighed i første Række, medens de anser det for intellektuelt nedværdigende at give Kirkens Lære deres Samtykke og overtroisk at rette sig efter Kirkens Forskrifter og Grundsætninger. Pave og Theologi, den Hellige Jomfru og Helgener, Naade og Sakramenter, Bodsøvelser og Skærsild, Skapularer og Rosenkranse, Asketik og Mystik — alt dette samvirker til at frembringe en aandelig Type, som er skarpt udpræget og let at kende. Det giver Sindet en Tone og Livsførelsen en Retning, der ikke er nem at tage fejl af eller forvexle med nogen anden. I Kirken holdes denne sjælelige Type i Ære — det er den katholske Type paa aandelig Skønhed. Men de Mennesker, hvorom vi her taler, er langt fra at holde hin Type i Ære. Dem synes den tarvelig, svag, tam, foragtelig, fejj, snæver, smaalig. Den mangler hin Bredde og hin Dristighed, som de forbinder med Forestillingen om

moralsk Storhed. Af den kan intet stort, varigt eller virksomt komme.

Lad os nu et Øjeblik lade de Faktorer ude af Betragtning, der har været virksomme for at danne hin Karakter — baade Paven og Theologien, den hellige Jomfru og Helgenerne, Naaden og Sakramenterne, Bodsøvelserne og Skærpsilden, Rosenkransen og Skapularerne, Asketiken og Mystiken. Lad os tage hin Karakter, som vi forefinder den. uden at spørge om, hvorledes den er bleven dannet. Hvis vi blot antager, at der er en Gud, en evig og hellig Gud; hvis vi antager, at vi er hans Skabninger, skabte alene til hans Ære, i alle Ting afhængige af ham og uden Mulighed for Lykke udenfor ham; hvis vi antager hans Fuldkommenhed og vor Ufuldkommenhed, og hvis vi med Eftertanke overvejer den Kendsgærning, at vi er Skabninger og har en Skaber — vilde den ene Tanke saa ikke netop føre os til samme Adfærd og samme Levevis som en katholsk Helgens? Udtrykker ikke den christne Hellighed med uforlignelig Skønhed den stille, sandfærdige, alt gennemtrængende Følelse af, at vi er Skabninger, der staar for vor evige Skabers Aasyn og lever i hans Haand? Og hin Væren-sig-selv-nok, hin Forfængelighed, hin Hensynsløshed, hint Overmod, som mange anser for Tegn paa aandelig Storhed og moralsk Mod, er de ikke Beviser for, at vort Forhold som Skabninger til Skaberen er glemt? Er en saadan Adfærd ikke baade indbildsk og urimelig — minder den ikke, bortset fra dens Usandhed og dens Syndighed, om en Orm, der vilde prøve paa at flyve, eller en Abe, der vilde prøve paa at læse? Medens derimod Kirkens Sakramenter, Forskrifter og Andagter aldeles ikke indfører noget i den menneskelige Tilværelse, som ikke passer til den, eller som kunstigt paahæftes den og tager sig lavet ud. Den Måde at være paa, der opstaar ad denne Vej, er tværtimod den mest naturlige, fordi den klart anerkender vor virkelige Stilling i Tilværelsen, som er at være endelige og afhængige Skabninger. Den overnaturlige Naade, der nedstrømmer til os gennem Kirken, paa én

Gang fuldstændiggør og genopretter vor Natur og gør os i særlig Grad og paa den mest vindende Maade *naturalige*. Hvis Christendommen ikke var sand, men kun Deismen, saa vilde dog en fornuftig Mand, der handlede saaledes som det sømmer sig en Skabning, mærkeligt ligne en katholsk Helgen. Den katholske Type vilde være at genfinde i ham, og hans Naadegaver end ikke var de samme.

I hin særligt onde Del af Verden, som Skriften udtrykkeligt kalder *Verden*, hersker hin Forglemmelse af, at vi er Skabninger. Men den paavirker ogsaa mangfoldige Mennesker, der i og for sig ikke drives af Verdens Aand. De ledes derved til at danne sig en privat Religion, som passer deres Tilbøjeligheder, en Religion, der lærer, at vi kan leve i to Tilværelser og tjene to Herrer. Saadanne Mennesker mener, at Religionen har sin egen Sfære, og verdslige Interesser deres, og at den ene ikke maa komme i Strid med den anden. De koncentrerer f. Ex. hele Ugens Religion i Søndagen og mener, at de derved har købt sig en rummelig Samvittighed for Resten af Ugen. Verden, siger de, har sine Krav, og Gud har sine. Gud og Verden er sideordnede Magter, jævnsides Kilder til Moral og Forpligtelse. En virkelig gudfrygtig Mand giver ingen af dem Grund til Klage.

Mennesker, som hylder denne Lære, — en Lære, der passer særlig godt for et Handelsland — har en stor Fordeel fremfor hine dristigere Aander, vi før talte om. Thi de nyder godt af al den Vantros praktiske Frihed uden at have det Ansvar, som følger med ikke at tro; og samtidig glæder de sig ved et vist godt Humør i Samvittigheden som Følge af den passende Hyldest, de til rette Tid og Sted viser Religionen.

Selv vi, der regner os for virkelig Troende, er alle mere eller mindre angrebne af de Vildfarelser, som er populære rundt omkring os — oftest langt mere, end vi formoder. Næsten enhver almindelig udbredt Fejltagelse har sine Repræsentanter endog mellem Troens Børn. Som naar en Pest raser, mange bliver svagelige og sygelige, om de end ikke

bliver helt angrebne af Farsoten, saaledes gaar det ogsaa i religiøse Sager. Verdens Smitte skader os paa mange Maader, som vi næppe bliver os bevidst.

Gode Christne hører Samtaler rundt om sig og deltager i dem, de læser Bøger, der er paa Mode, de paavirkes af Samfundets fremherskende Grundstemning, og det er umuligt for dem at hindre Aand og Hjærte fra at følge med i alt dette. Det er plagagtigt altid at skulle være paa sin Post, og naar man ikke er paa sin Post, gaar man hurtigt over til ikke at nære Mistanke. Naar derfor Aviserne fortæller os, at Katholicismen altid er mere fornuftig og mindre overtroisk og fanatisk, naar den befinder sig Ansigt til Ansigt med Protestantismen, saa kommer dette af, at Aviserne ganske rigtig har bemærket en Ændring. Hvis nu vor Religion ændres af Protestantismen, saa er den ikke bleven ændret til det Bedre. Dette illustrerer, hvad jeg mener. Vor Tids og vort Lands fremherskende Vildfarelser baner sig Vej til os, fordærver vor Tro, mindsker vor Andagt og gør os indvortes delte. Forglemmelsen af, at vi er Skabninger, er saaledes end ikke uden Indflydelse paa Katholiker.

Der gives f. Ex. blandt de Troende et stort Antal, om hvem man maa sige, at de er brave Folk. De gaaer til Messe om Søndagen, de giver gerne til kirkelige Formaal, de er gavmilde mod de Fattige, de søger Sakramenterne. Men naar nogen taler til dem om at tjene Gud af personlig Kærlighed til ham, at prøve paa daglig at komme ham nærmere, at opelske Bønnens Aand i sig, at døde deres Vilje ogsaa i tilladelige Ting, at nære Uvilje mod Verdens Aand ogsaa i Ting, der ikke er syndige, at leve stadig mere og mere bevidst for Guds Aasyn, saa føler de det, som om de lyttede til et ukendt Tungemaal. En saadan Tale berører dem ubehageligt; hvis de er ydmyge, føler de sig urolige, hvis de har en høj Mening om sig selv, bliver de irriterede, vrede eller spodske. I hvert Fald lyder den Art Theorier yderliggaaende, fantastiske eller overdrevne i deres Øren.

Nu er det utvivlsomt, at den Art Katholiker er ganske

ude af Overensstemmelse med en betydelig og vigtig Del af det katholske System. Kirken besidder nemlig en hel Literatur, der ikke beskæftiger sig med andet end at lære disse den *christne Fuldkommenheds* Principer. Mange af disse Bøger, saasom »Christi Efterfølgelse«, nyder en saa høj Anseelse, at det vilde være dumdrigt at drage deres Lære i Tvivl; og andre Værker, som den hellige Teresas og St. Johannes af Korsets, har Kirken givet sin mest højtidelige Billigelse. Men disse Helgeners Skrifter, disse hellige Mænds Bøger, lærer noget, der for mange gode Katholiker er nyt, overraskende og — maaske — utiltalende.

Det er derfor nødvendigt at henlede Opmærksomheden paa et centralt Punkt. Den christne Fuldkommenheds Grund-sætninger og approberede aandelige Bøgers Lærdomme hviler ikke paa nogen særlig theologisk Skole eller paa nogen enkelt Klosterordens Aand eller paa nogle faa Helgeners Sympathier og Antipathier — men simpelthen paa *den Kendsgøring, at vi er Skabninger*. Selv frivillige Bods-øvelser, selv aandelig Betragtning opstaar frit og naturligt — om end ikke altid nødvendigt — af det Forhold, hvori hver enkelt af os staar til Gud som Skaber. Indenfor hele Asketikens Raaderum, er der intet, som ikke naturligt og logisk følger af vor Stilling i Tilværelsen som en Skabers Skabninger, hans Hænders Værk.

Skærsilden.

En kort Betragtning.

(Af P. Joseph Tissot: *La Vie intérieure simplifiée.*)

» min Datter,« skriver S. François de Sales til den hel- lige Jeanne Chantal, »hvor jeg attraar, at vi en Dag helt maa vorde tilintetgjorte i os selv og helt leve for Gud, saa at vort Liv maa være skjult med Christus i Gud, og at ikke vi lever, men Christus lever i os!«

Med hvor stor Kraft bør jeg ikke tilegne mig disse en Helgens Ord? Thi hin Tilintetgørelse, hin fuldstændige Overførelse af Selvet til Guds elskelige Søns Rige formaar alene

at gøre mig værdig til og i Stand til at indtræde i Alle Helgens Samfund i det evige Lys. Den maa derfor være helt fuldbyrdet i mig, inden jeg kan indgaa i Himlen. Ingen kommer ind dér, før hint Arbejde er fuldbyrdet, og sker det ikke paa Jorden, maa det ske i Skærsilden.

Ja, hele hint Hellighedens næsten endeløse Arbejde, al hin Selvfornægtelse, al hin Naturens Tilintetgørelse, al hin Omformning af det menneskelige til Lighedannedhed med Jesus Christus — alt dette er en uomgængelig Betingelse for vor Indladelse i Himlen. »Kød og Blod kunne ikke arve Guds Rige, ejheller Forkrænkelighed arve Uforkrænkelighed,« siger St. Paul. Alt det Forgængelige maa iføres Uforgængelighed, alt det Dødelige maa iføres Udødelighed. St. Johannes af Korset siger (*Opstigningen til Karmel*, I, 4), at førend Sjælen fuldstændig bliver rensat, kan den ikke besidde Gud, hverken herved i det fuldkomne Kærligheds-samfund eller hidset i den saliggørende Beskuelse.

O min Gud, hvad er da ikke Skærsilden? Dens Flammer skal fortære alt i mig — ikke blot Synderne, ikke blot Ufuldkommenhederne, men *alt*, som er menneskeligt, *alt*, som er skabt — de skal virke hele mit Væsens fuldstændige Fornyelse! Hvis denne Fornyelse og Omdannelse her i Verden koster de Hellige saa mange Lidelser og Prøvelser, saa mange Kors, der bringer mig til at gyse ved den blotte Tanke — o min Gud, hvad maa da ikke Skærsilden være?

Læsning i de Dødes Maaned.

Meget passende er P. P's Skrift: »Paa Skællet mellem Tid og Evighed« bleven afsluttet til November Maanedes Begyndelse. Det foreligger nu, 142 Sider stort, til den billige Pris af 1 Krone.

Den længst blandt danske Katholiker saa fordelagtigt bekendte Forfatter behandler, hvad han med Rette kalder *De afgørende Spørgsmaal*, med den solide Theologi og den omfattende historiske Viden, som man venter sig af ham. Interessant er hans Paavisning af, hvor dybt rodfastet den katholske Lære om Skærsilden og Forbøn for de Afdøde har været, ogsaa her i Norden. P. P's Værk giver, skønt det ikke vil være nogen Meditationsbog, dog paa mange Maader den omhyggelige Læser meget at tænke paa.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 45.

Søndagen den 10. November

1901.

Korruptionen i det moderne Italien.

Y Politiken for 4. ds. offentliggør Georg Brandes en Artikel, hvori han gør Rede for den af Senator *Saredo* afslørede neapolitanske Korruptions Væsen og Historie. Det er sikkert ikke uden Berettigelse, naar Dr. Brandes ser den moderne Fordærvelse som en Fortsættelse af den gamle absolutistiske; Enevælden har jo overalt i Europa gjort Pionertjeneste i Kampen mod Kirke og Moral. Voltaire var Absolutist — ligesom Hobbes i England, og Oplysningsmændene i Tyskland og Norden. Den Sæd, som nu spirer i Italien, har det gamle Enevælde med rund Haand saet. Det er derfor ganske uhistorisk, naar Dr. Brandes taler om »den *klerikale* Enevælde« som den Magt, der »havde lagt Aandslivet og Frisindet øde«. Absolutismen har *aldrig* været klerikal. I Frankrig var den gallikansk, i Østrig josephinistisk, i Italien og Spanien jesuitfjendtlig, overalt *statskirkelig* og *antiklerikal*.

Med dette Forbehold gengives her følgende interessante Brudstykke af Dr. Brandes' Artikel:

Det har været galt fat med Byens (Neapels) Forvaltning lige fra den første Borgmesters Tid, som udnævntes af Garibaldi 8de September 1860; men først fra 1896, da Markien af Campolattaro blev valgt til Borgmester, blev Skændselen mægtig, idet Partiet Summonte-Casale tog Magten fra ham, og da i 1898 Summonte fik sat sit Valg igennem var Formædelsen og Skændselen almægtig.

Romerbladet *La Tribuna* for 23. og 24. Oktober brin-

ger paa 28 tættrykte Spalter med Petit et Uddrag af Under-søgelsen med Oplysninger om de Bedragerier, Uretfærdig-heder og Bestikkelser, der er foregaaede paa alle Omraader, som henhører under Kommunen Neapel fra Undervisnings-væsnet til Sporvejselskaberne og Droskekuskene; fra Belys-ningsvæsnet til Vandvæsnet og Renovationen, fra Politiet til de offentlige Haver og Kirkegaardene. Har man gennemlæst disse Spalter, véd man, hvorledes der overalt er blevet stjaa-let, bedraget, forfalsket, plyndret. For hver en nok saa ringe Embedsbesættelse er der blevet betalt til Cheferne eller til deres Hjælpere og Hjælpershjælpere. Enhver Konkurrence om Embeder var illusorisk; ved enhver Eksamen blomstrede Beskyttelse og Bedrag. Ogsaa Pressen staar i et sørgeligt Lys. Man har vel altid vidst, at Bladet *Mattino* lod sig kobe; det modtog f. Ex. en kraftig Subvention af Crispi; men man anede ikke, at Redaktøren Scarfoglio hver Dag, Himlen gav, gjorde sig sit Blads Indflydelse indbringende og skovlede Penge ind fra alle de Folk, der vilde opnaa Begun-stigelser. Endmindre anede man, at hans emanciperede Frue, den bekendte Forfatterinde *Mathilde Serao*, nedlod sig til at drive samme Forretning, endogsaa saaledes i Detail, at hun lod sig udbetale 200 Lire af en Municipalgardist ved Navn Foti, der ønskede Forfremmelse til Fændrik, og at hun, da han skuffedes i sine Forhaabninger, lod sig tvinge til at tilbagebetale ham Summen med 5 — siger fem — Lire om Ugen.

Ved sit Forhold til *Mattino* sikrede Summonte sig mod Kritik fra dette Blads Side. Hvad det pæne Blad *Corriere di Napoli* angaar, som ved hans Udnævnelse havde en Artikel, der begyndte: »Saa er da Skændselen fuldbragt«, da blev det ved klingende Grunde hurtigt bragt over paa Ad-ministrationens Side. Medarbejdere derved blev udnævnte til Inspektører ved Sporvejselskaberne; selv de ringeste fik al-tid noget.

Der er Træk i Indberetningen, som klinger saa humo-ristiske, at man skulde tro, sligt foregik i en Farce, ikke i

Virkeligheden. En af Belønningsmaaderne var den at udnævne Folk til vellønnede Lærere ved de offentlige Skoler. Der er en Skole, som i et Tiaar er taget til med 82 Elever, i hvilken samtidigt Lærernes Antal er taget til med 82.

Det kan ikke undre, at under disse Omstændigheder Byen Neapels Gæld er steget til en Sum, der med rørende Nøjagtighed angives saaledes: 13 Millioner 950,870 Lire 70 Centimer.

Latinerne i Amerika.

Det var — som bekendt — med en højere Kulturs Ret, at de nordamerikanske Fristater omstyrede det spanske »Munkeherredømme« paa *Filippinerne*. Nu er Erobringen fuldbyrdet, og de nordamerikanske Befriere har allerede lært at behandle de befriede som Oprørere. Og nu udgiver selve den amerikanske Regering et Kæmpeværk om Filippinerne, forfattet af spanske Jesuiter. Det hedder *El Archipiélago Filipino* og er, sammen med et Atlas over Filippinerne, udkommet i Washington. Kortværket skyldes Pater José Algué, S. J., Direktør for Observatoriet i Manila.

Siden 1859 har Jesuiterne virket paa Filippinerne. Pater Pio Pi fattede Ideen til at udgive et stort Værk om Øerne, og denne Plan er nu bleven realiseret. Værket behandler Øernes Geografi, Ethnografi, Sprog og Naturligtilstand, klimatiske og magnetologiske Forhold.

Det fremgaar af dette Skrift, i hvor høj Grad Erobringen af Øerne har været rent aandelig, en *conquista espiritual*, iværksat af Augustinere, Franciscanere, Dominikanere og Jesuiter, senere ogsaa Benediktinere, Lazarister og — for Karolinernes Vedkommende — Kapucinere. For 350 Aar siden var der paa Øerne 2 Millioner Indfødte; disse er nu — ikke blevne udryddede — men tværtimod forøgede til 8 Millioner, hvoraf 6 $\frac{1}{2}$ er Katholiker. Folkeundervisningen er

god; 95 pCt. af Befolkningen kan læse eller skrive eller begge Dele. Paa Fattigplejens Omraade er Filippinerne godt forsørgede. »Ingen anden Nation har som den spanske sørget for barmhjertige Anstalter i sine Kolonier«, siger den amerikanske Historiker *Lummis*.

Den samme ansete Historiker har iøvrigt — ifølge *Stimmen aus Maria Laach*, 1901, 8, S. 342 ff. — nylig haft Lejlighed til at udtale sig om latinsk Kulturarbejde i de Forenede Stater, sammenlignet med angelsachsisk.

»Da Columbus« — sagde Mr. Lummis — »drog ud paa sin anden Expedition, blev det paabudt ham, altid at behandle Indianerne godt og retfærdigt. Det var Begyndelsen paa katholsk Indianerpolitik...

»I Aaret 1534 grundede Fray (o: Broder) Pedro de Sante i Mexikos Hovedstad en Indianerskole. 1536 bragte den første Biskop af Mexiko, Zumarraga, den første Bogtrykkerpresse til den nye Verden. Og fra dette Trykkeri, som bestod *et Aarhundrede tidligere* end noget andet i Amerika, udgik før 1775 en Mængde Bøger i mere end tolv af Indianersprogene. Og hvem var de Mænd, som gjorde dette? Det var ikke hine historisk berømte *Pilgrimsfædre*, der ganske vist kastede sig paa Knæ, saasnt de var kommen i Land paa Ny-Englands Kyster, men som derpaa kastede sig over Indianerne med den eneste Tanke at banke Engelsk ind i de Vilde...

»1543 havde de katholske Missionærer allerede Industri-skoler for Indianerne i Mexiko. I Aaret 1543!

»For det System, som den katholske Kirke og den spanske Regering 350 Aar igennem anvendte paa to Tredjedele af den amerikanske Jord, laa den Overbevisning til Grund, at Indianeren er et menneskeligt Væsen, født af en Kvinde og elsket af sin Moder, at han har en Fader, hvem han er hengiven med barnlig Kærlighed... Jeg vilde gærne være Selvhersker længe nok til at kunne paabyde enhver Amerikaner at læse de spanske Indianerlove — *las Leyes de Indios*. Ingen anden Nation i Verden — derfor sætter jeg

mit Ord i Pant — har bragt saa ædle, saa vidtskuende, saa menneskelige Love til Gennemførelse, som Spaniens Krone, under Kirkens Medvirkning . . .

»Hvor er vore (o: de nordamerikanske) Indianere henne? Der er endnu 200,000 tilbage af dem i de Forenede Stater, og langt de fleste af dem fristede Livet i hine Egne, der indtil 1848 stod under den spanske Regering og den katolske Kirkes Kontrol. Det er en historisk Kendsgærning, at Indianerne i hele det spanske Amerika den Dag i Dag er ligesaa talrige som i Aaret 1520. En Grund, hvorfor disse Indianere endnu eksisterer, er, at Missionærerne, der omvendte og opdrog dem, var Mænd, som anerkendte den indianske Moders Kærlighed, og som, i Steden for at bekæmpe denne Følelse, gav den deres Velsignelse. De arbejdede Haand i Haand med Familien og formaaede derved at vinde en Indflydelse, som en fjærntstaaende Fremmed aldrig vilde have naaet . . .

»I vore Stats-Indianerskoler derimod maa intet Barn benytte sit Modersmaal, saa længe det befinder sig paa Skolen. Det er godt, at man underviser Børnene i Engelsk; men hvad vilde De sige, hvis En tilbød at undervise Deres Søn, Deres Datter — mod at gøre Børnene fremmede for Dem? Men det er, faktisk, hvad man gør. Og Indianerne elsker deres Børn ganske ligesaa ømt og inderligt som andre Mennesker . . .

»Da i fordums Tid Franciskanermissionærerne kom til disse Stammer, søgte de at lære dem at kende helt igennem; de elskede dem og blev hos dem i gode og onde Dage. Men nu — ja, De vilde ikke tro det, hvis jeg vilde opregne for Dem alle de moderne Missionærer, som jeg har set forlade deres Post, saa snart en smitsom Sygdom udbrød. Og Indianeren er ikke mere enfoldig, end at han nok ser Forskellen . . .

»De katolske Missionærer havde en Religion, som jeg elsker, fordi den kræver Ofre; derhos havde de en sund Menneskeforstand, som afnøder mig Højagtelse. Men hverken af det ene eller det andet er der meget at finde i de

Skoler, som Regeringen tvinger Indianernes Børn til at gaa i, og hvor de glemmer baade deres fædrene Sprog og de fædrene Sæder. Naar Børnene slipper ud af Regeringsskolerne, er de som Regel ødelagte for Livet. Man har lært dem, at deres Forældre er uvidende og bigotte Vilde; man har bibragt dem noget, hvorpaa ingen Indianerdreng eller -pige nogensinde har tænkt: Uforskammethed. Naar de kommer ud af Skolen . . . er de gjort fremmede for deres Folk, og dermed lader man dem løbe, uden at bekymre sig videre om deres Skæbne. *Pratts* store, nye Plan er derfor nu, at de ikke mere skal vende tilbage til deres Folk! Hvis det ikke er Højdepunktet af Brutalitet, Grusomhed og Uvidenhed, saa har jeg aldrig i mit Liv truffen paa Dumhed og Raahed . . .

»Som De ved, blev der for tolv Aar siden opløftet et Ramaskrig over Indianernes konfessionelle Skoler. Men det var kun de *katholske* Indianerskoler, man mente — dem gjaldt det at ødelægge . . . Jeg protesterer mod et saadant Felttog mod de katholske Skoler — ikke fordi de er katholske, men fordi de er de eneste, hvoraf Indianerne har varig Gavn. Jeg har endnu ikke kendt noget Barn fra en katholsk Skole, der havde glemt sine Forældre eller sit Sprog; ingen Pige, det senere er gaaet ilde i Indianerlandsbyerne — ikke en eneste! Men *mange* saadanne Piger har jeg kendt fra Carlisle og de andre Statsskoler.

»Er der noget i Verden, jeg beundrer, skønt jeg ikke er Katholik, saa er det en Barmhjærtig Søster. Og det synes mig, at ingen Amerikaner, endsige en Katholik, kan anvende sine Penge bedre end til at støtte de Indianerskoler, som ledes af disse ædle Kvinder — Kvinder, som Indianerforvaltningens Embedsmænd nuomstunder ikke blot møder med mørke Miner, men ogsaa med positiv Modstand.«

Christelig Barmhjærtighed.

Intention for Bønnens Apostolat i November Maaned
1901.

Barmhjærtighed er en særlig christelig Dyd. Hedningen kendte den ikke. Det var ikke af Barmhjærtighed, at der uddeltes Brød til Romerfolket; man kastede dette Brød som til et knurrende Rovdyr, der er farligt, naar det sulter.

Først i Bjærgprædikenen lød det: »*Salige* ere de Barmhjærtige!« Først ved Bredderne af Genezareth Sø hed det: »Jeg *ynkes* over Hoben.«

For at være barmhjærtig i christelig Forstand er det imidlertid ikke nok at være velgørende. Haanden kan give mange Almisser, uden at der er Barmhjærtighed i Sindet. Det er godt at give — men ofte gives der kun af Vane, for at følge Skik og Brug, af Hensyn til andre eller af Ærgerrighed. Der gives endog med Foragt, der gives overlegent, nedladende. Men dette er da ikke længere at give — det er at henkaste en Gave.

Saaledes er den christne Barmhjærtighed ikke. Hvor den hersker, gives der af Hjertet, af Medfølelse, af sand og virkelig Interesse. Og uden denne sande Interesse bliver selv den største Gave kun lidet værd, virker kun ondt og frembringer Kulde, Utaknemlighed, skjult Had til Giveren.

Barmhjærtigheden staar i Pagt med alle christne Dyder. Den bunder i Selvforglemmelse og Ydmyghed. Den er hin sande Kærlighed, hvorom St. Paul siger, at den »er langmodig, er velvillig, bærer ikke Nid, er ikke fremfusende, er ikke hovmodig, søger ikke sit Eget, forbitres ikke, tænker ikke Ondt, glæder sig ikke ved Uretfærdighed, men ved Sandhed, fordrager alt, tror alt, haaber alt, taaler alt« (1 Cor. XIII, 4—7).

Denne Barmhjærtighed er Jesu Hjertes evigvarende Følelse overfor os. Lad os bede ham om, at vi maa fatte og elske den samme Følelse, saa sandt vort Hjerte virkelig skal blive ligedannet med hans.

Bøn.

O guddommelige Jesu Hjerte, ved Maria reneste Hjerte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for vore Overtrædelser og i Samfund med alle Dine Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at alle Christne mere og mere maa gennemtrænges af Barmhjærtighedens Aand.

Intentionen for *December* bliver »Christelig Kampaand«
For *Januar* 1902: »Naade til at lide Forfølgelse«.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1.-2.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 46.

Søndagen den 17. November

1901.

Den hellige Birgitta

(Brudstykke).

Af *Bogen om Rom*, anden Del.

Det var paa Finsta Gaard i Upland, og det var Fastelavns Søndag i det Herrens Aar 1314. Den strænge svenske Vinter var paa sit højeste; Sneen laa i tykke Driver over Vejene og gjorde Skovene ufarbare. Hjort og Raa skar sig til Blods paa Isskorpen, der efter Solskinsdage frøs over Sneen i de klingende kolde Nætter, og i det blaa Maaneskin sad Hareerne med lange, vejrende Øren og gumlede i Kaalhaverne. Natten før Fastelavns Søndag havde det fyget stærkt; i den mørke Morgen arbejdedes der ivrigt i Borggaarden ved Blus af røde Fakler for at faa ryddet Stier mellem de vigtigste Døre. Især blev der skovlet en bred Gang over til Borgkapellet, thi her skulde Broder Israel Erlandsson, af Prædikernes Orden, tale ved Fromessen, og det var venteligt, at alle paa Gaarden, som blot kunde, vilde komme og høre ham. Henad fem var Snekastningen endt, og fra Stuehuset kom nu Herr Birger, Fru Ingeborg og den lille elleveaarige Jomfru Birgitta; svøbte i Skind mod Morgenkulden gik de hastigt over Gaarden og forsvandt ind i det oplyste Kapel, hvor snart alle Borgens Folk samledes.

Det var ikke længe siden Prædikebrødrene var komne til Sverig. Ligesom Graabrødrene havde de hurtig bredt sig stærkt og havde allerede mange Klostre; i Skeninge laa et af deres største Huse med Noviciat og theologisk Seminar, ledet af Mænd, som havde taget deres Doktorgrad i Paris og var bleven uddannede af Petrus de Dacia. Broder Israel, som idag skulde prædike, var af Birgittas egen Slægt.

Da Messen begyndte, var Borgkapellet fyldt lige ned til Døren. I forreste Række knælede paa udskaarne Bænke Herr Birger, Fru Ingeborg og deres unge Datter. Alle korsede de sig sammen med Præsten, som sagte læste Indgangspsalmen: *Esto mihi in Deum protectorem*, »Vær mig en Gud, en Beskytter, en Tilflugt; frels mig, o Gud! Thi du er mig et fast Værn og et Ly; du er mig en Fører og en Fader, som giver mig Føde.«

Der var ganske stille i det lille Borgkapel paa Finsta Gaard. Udenom tav alt — Sneen tav, og Luften tav, og Skovene tav; Ulvene var gaaet til Hvile, og ingen Mennesker var ude. Over hele det store Sverigs Land var der Tavs-
hed og Sne i denne mørke Martsmorgen, denne Morgen Fastelavns Søndag Aar 1314.

Nu vendte Broder Israel sig om fra Alteret med den hellige Læst i Haanden. Messetjeneren stillede sig bag ham med et Lys i en Stage, saa han kunde se. Og alle korsede sig med Broder Israel paa Pande, Mund og Bryst for at høre det hellige Evangelium *secundum Lucam*. Broder Israel læste:

— Paa hin Tid tog Jesus sine tolv Læresvende hemmeligen til sig og sagde til dem: Vi skulle fare til Jeruaslem, at alt det, som skrevet er om mig og min Pine, det maa fuldkommes. Thi jeg skal overantvordes til Præstehøvdingerne, og de skulle fordømme mig til Døde og give mig i Hedningers Hænder til at flænge mig og spotte mig og haane mig og dræbe mig med Korsets Død, men jeg skal opstaa af Døde den tredje Dag. Og ingen af dem forstod det. Thi dette Ord var skjult for dem, og de forstod ej de Ting, som sagdes.

Broder Israel tav et Øjeblik og gav Bogen til Altertjeneren. Imens satte alle sig til Rette paa deres Bænke eller paa Gulvet, og Sortebroderen begyndte at tale.

— I denne hellige Læst hører vi, hvorlunde vor søde Herre Jesus Christus forudsagde sine Lærlinge sin Pine, som

komme skulde. Herved er nu mange mærkelige Ting at tage Kendsel af.

Først det, at den Tid nu er nær, da Vor Herre vil taale Pine, og at han ved denne hellige Læst siger os det forud. Thi indgaar da idag den Time, i hvilken alle Christne besynderligen skulle mindes, at de ere genfødte med Guds Søns dyre Blod, hvorfor de des gudeligere og med des større Afholdenhed bør tjene ham. Thi som Paulus siger: De, som Christus tilhøre, have korsfæstet deres Kød og holde sig fra at syndig Begæring.

Men desværre gøre nu mange tvært derimod, idet de netop paa denne Aarsens Tid fylde sig med kræselig Kost og overmaade Drik ved Gilder og gøre nu mere ondt, end de magte at bedre hele Aaret om. Jo beskeligere de er genløste, des værre leve de, og des trøsteligere synde de. De skue gladere og hellere verdslige, lystelige Ting end Vor Herres Død og Pine og rosenrøde Saar. Men hvis de ikke skifte Sind og vende om, da skulle de hastelig fordømmes med dem, der delte hans Klæder mellem sig og doblede om dem. Vor Herre døde for vore Sjæle, paa det vi skulde bevare dem fra al Urenhed. Hvilket de ej gøre, som overantvorde sig til al verdslig Lyst i Mad og Drikke og Dans og skør Skvalder og andre Talens Synder. Ej tænke de paa, at den forbudne Frugt, hvilken Adam og Eva aad, var første Grund til Guds Søns Død, Hvorfor han ogsaa har sagt: I min Død betalte jeg, hvad jeg ej tog.

Det andet, vi skal mærke os, er, at Jesus tog sine Lærlinge til sig og kundgjorde dem sin Pine. Dette var til et Tegn paa, at de, som ere Jesu sande Lærlinge, fuldkommelig bør at følge ham efter i Afholdenhed og haardt Levnet. Om hvilket Petrus Apostolus siger: Christus taalte Pine for vor Skyld og viste Eder et Forbilled, at I skulde følge ham; og som han taalte Pine i sit Kød, skulle I være redbonne at taale Pine til hans Ære og for Eders Synder. Thi som Vor Herre siger: Hvilken som ej tager sit Kors, det er: haard Pligt til Syndernes Bedring, og følger mig, han formaar ej

at være min Lærling. Og de, som nu hellere søge Drankergilder og Ølfuldskab, end de tænke paa Guds Pine og hans Kærligheds andre gode Gærninger, de te sig som den rige Mands Lærlinge, hvilke skulle brænde i Helvedes Ildslue. Den rige Mand bad om én Draabe Vand til Svale for sin Tunge, som havde smagt saa megen lystelig Mad og sød Drik og sagt saa mange forfængelige Ord og ond Skvalder ved Drikkelagene, og han fik ej den Vanddraabe, hvorom han bad. Derfor siger Isidorus: Hvo som ej holder igen med Mad og Drikke, de burde tænke paa den rige Mands Pine i Helvede; han havde dér saa stor en Fattigdom, som han havde haft Overflod her i Verden. Enhver vogte derfor paa sig selv, *hvem* det er, han følger og elsker. Thi den kære Bernandus siger: Hvo som mere elsker Verden end Gud, Ukyskhed mer end Renhed, Fraadseri mer end Faste, han følger Djævelen og indgaar med ham til den evige Pine.

Det tredje, vi skulle mærke, er, hvad Jesus siger om sin Pine, at han skulde overgives til Hedninger og haanes og flænges og spyttes paa og omsider dræbes. Om den første af disse fem Ting sagde Pilatus til Jesum: dit Folk — det er Jødernes Almue — har overgivet dig til mig. Om den anden Ting siger Jesus selv: alle, som saae mig, spottede mig; jeg er gjort til en Gæk og en Daare den hele Dag. Om det tredje siger Jesus: jeg er redebon til at lade mig flænge, jeg gav mit Legem til dem, som vilde slaa, og mine Kinder til dem, som rev og sled, og Hudstrygelsens Slag ere blevne mangfoldige paa mig. Om det fjerde siger Jesus: De blue-des ej ved at spytte i mit Ansigt, og jeg vendte ikke mit Aasyn fra dem, som spyttede paa mig. Om det femte er der skrevet, hvorledes Jøderne lagde Raad op mod Jesus, at de kunde overgive ham til Døden, og hvorledes de overantvordede ham bunden til Hedningerne, som var Pilatus og Herodes og deres Ridder.

Som nu Vor Herre Jesus Christus den Gang taalte slige pinlige Ting legemlig, saa smædes og pines han nu aande-

ligt, enddog han ikke længer kan lide eller bedrøves. Han forraades og overgives til Hedninger, naar ugudelige Mennesker, som følge verdslig og kødelig Begæring, øve Vold mod den hellige Kirke, hvorover Profeten klager og siger: O Herre Gud, Hedningerne er indkommen i din Arv og har smittet dit hellige Hus. — Dernæst haanes og spottes Jesus, naar hans ukyndige Almue sviges af sine Præster med ondt Levned. Over saadanne skal Guds Dom spørges: Hvor er den Hjord, som blev betroet dig, hvor er mit udvalgte Folk? Hvad vil du da sige, naar Gud hjemsøger dig med sin Hævn? Du lærte dine Undergivne med ondt Føredømme, derfor skal din Pine øges med alle deres Pine, som fulgte dine slette Veje. — For det tredje flænges Jesus, naar hans Almue nedtrykkes med Uretfærdighed og flænges, som Guds Folk af Pharaos Lensmænd. Og fordi det ofte sker, saa klager Jesus og siger: Jeg blev flænget hele Dagen. Men om dem, der plager Guds Almue, staar skrevet: Vor Herre nedtræder umilde Mænds Lemmer, de, som slog Folket med grummelig Vrede. Og Augustinus siger: Hvi hovmodes umild Mand? Af ham gør Gud et Ris, hvormed han tugter sin Søn, men naar Tugtelsen er omme, da kaster han Riset i Ilden at brænde. — Jesus bespyttes, naar retfærdige Mænd agtes ringe, som ogsaa Augustinus siger: at spytte Jesus i Ansigtet, det er at skænde Guds Retfærdige her i Verden og sende skændige Ord imod dem, som flydende Spyt. — Og Jesus dræbes, naar Kærlighed udslukkes i et Menneske. Thi siger Augustinus: intet er mere fagert for Gud end Elskeligheds Dyd, og intet glædeligere for Djævelen end Kærligheds Udslukkelse. Men fordi Guds Kærlighed er slukket i mange Mennesker, saa smædes nu Jesus aandeligt som tilforn legemligt. Han sparkes og stødes i Ryggen, naar Mennesker æres og frygtes mere end Gud, og der er ingen, som agter paa Retfærdighed. Mænd slaa ham paa Munden, naar de høre hans Bud og hans Pine, men sige: Lader os gøre, hvad os tænkes i Verden, vi komme dog aldrig til Himmerig. Dette er

lige med at slaa vor søde Herre i Ansigtet; thi havde Gud villet fortabe os alle i evig Pine, da havde han ej skabt os, ej heller genløst os saa beskelig. Derfor skulle alle erkende hans Reffærdighed, der lønner selv det mindste Godt og pinner selv det mindste Ondt, og hans Miskundhed, der omdanner os efter hans elskelige Søns Billed, at vorde ligedannede med ham, den ene, sande, vise, hellige Gud, hvem Lov, Pris, Hæder og Taksigelse være til evindelige Tider. Amen.

Broder Israels Prædiken var endt; nu vendte han sig atter mod Altret; over den violette Messekaabe lyste hans store, blanke, kronragede Isse. Med opløftede Arme og udbredte Hænder begyndte han igen at bede; hans mumlende Røst hørtes over hele Kapellet. Mere og mere stille blev der under de lave Hvelvinger; alle Hoveder bøjede sig dybere og dybere. Ved sin Moders Side knælede Birgitta med Ansigtet skjult i sine Hænder; kun under Forvandlingen saae hun et Øjeblik op, og da saae hun Broder Israel staa foran Alteret med Armene udstrakte til begge Sider i Form af et Kors. Lidt efter saae hun atter op, men da havde han atter sænket Armene ned og stod ligesom andre Præster . . .

Om Aftenen efter den samme Fastelavnssøndag kunde Birgitta ikke falde i Søvn, da hun var kommen til Sengs. Der brændte intet Lys i hendes Kammer, men hun laa og stirrede saa længe op i Mørket, at det tilsidst ligesom veg og blev borte. Natten var lys af Sne udenfor, og en vag Graalysning kom ind gennem Gluggen. Hun kunde skælne det lille Alter ved Fodenden af Sengen og Krucifixet, som hang derover . . .

Og med ét saae hun ikke andet end dette Krucifix. Det blev saa stort, saa virkeligt, saa levende. Hun saae tydeligt alle de røde Svøbestrimer over den Korsfæstedes stakels magre Arme, de grimme, gule Spytklatter, som sad i hans smukke Skæg og paa hans blege Kinder, Blodsdraaberne, der piblede ud under Tornekronen og dryppede ned i hans forgrædte Øjne og gjorde dem blinde. Hun saae

det altsammen, og det var saa sørgeligt et Syn, at hendes Hjærte var nær ved at briste af Sorg og Ynk og af Harme.

— O min kære Herre, hvem har vel tilredt Eder saaledes? spurgte hun, næsten uden at vide af det; hendes Hjærte bankede hæftigt i hendes Bryst.

Da aabnede den Korsfæstede sine blaa, ligesom frosne Læber, og en Røst, der var sørgmodig som Vindens Klagen gennem Sivene i Finsta Borggrav, svarede stille:

— Alle de, som glemmer mig og foragter min Kærlighed.

Med det samme var det, som om en stor Klarhed slukkedes i Kammeret; der var graalyst som før, og Birgitta kunde næppe skælne Alteret og Krucifixet mere. Men hun faldt ikke i Søvn; hendes lille Hjærte vedblev at hamre i hendes Bryst; hun hørte dets dumpe Slag i Nattens dybe Stilhed, og det var, som om hvert Slag drev haarde Nagler dybere ind i hendes Sjæl. Hun kunde ikke blive liggende i sin Seng; paa bare Fødder sprang hun ud paa det kolde Gulv og kastede sig ned for Korsets Fod. Og sagte bad hun en Bøn, der ligesom blev fremsagt indvendigt i hende:

— O kære Herre og Gud, jeg er En af dem, du købte med din Død, men jeg har forskyldt Helved saa mangelunde og faar aldrig Himmerig uden af din guddommelige Kærlighed! Min Herre Jesu, hør min Bøn, som du hørte Røveren paa Korset; gør mit Hjærte brændende af din Kærligheds Ild; lad alt, der er dig imod i det, bortvejres af Helligaandens stærke Storm! Lad mig ikke være blandt hine Usaligé, som forraade dig, haane dig, hade dig, bespytte dig, flænge dig, dræbe dig; men lad mig korsfæste mit Kød med dem, som elske dig, og lad mig i dit blodige Spor, kronet med Torne og bærende mit Kors, naa til den evige Glæde. Min Frue, alle Helgen, alle Engle, beder med mig og for mig!«

Udvandringen fra Frankrig.

» **V**i vil ikke tilbede Eders Afgud, vi vil ikke bøje Hovedet for ham! Vort sande Fædreland er der, hvor vi kan tjene Gud efter det Løfte, vi har aflagt!«

Saaledes sluttede Generalabbeden for den franske Benediktiner-Kongregation, Dom *DeLatte*, nylig sin offentlige Redegørelse for sin Ordens Stilling til de franske Undtagelseslove, og i Overensstemmelse med denne Udtalelse har nu alle Medlemmerne af Kongregationen forladt Frankrig.

Det berømte Abbedi *Solesmes* staar tomt; dets Bibliothek paa 70,000 Bind, Klosters dyreste Skat, er bragt i Sikkerhed paa Øen Wight. Ogsaa *Ligugé* er forladt; dets Bogsamling, 40,000 Bind, er ligeledes ført til England. Benediktinerinderne i Sainte Cécile i Solesmes er borte; Prioratet Sainte Marie i Paris staar uden Beboere.

England tager mod Flertallet af de Flygtende; en stor Del gaar dog ogsaa til Italien, og Prisen paa italienske Grundejendomme er af den Aarsag stegen betydeligt i den sidste Tid. Alene Rom har modtaget 200 Kongregationer.

Frankrig synes da at skulle faa sit Ønske opfyldt — at blive fri for de religiøse Ordener. Derefter kommer formentlig Turen til Præsterne og Biskopperne. Og naar det er sket — saa skal der vel begyndes paa, endelig en Gang at gøre Menneskene lykkelige . . .

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1.—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 47.

Søndagen den 24. November

1901.

Romersk Fromhed.

Paa alle de bedste Gadehjørner i Rom, dér, hvor der i København vilde ligge en Kafé, ligger der ufravigelig en Kirke. Alene af Maria-Kirker tæller Rom firsindstyve; det samlede Tal paa Kirker og Kapeller er tre til fire Gange større; man siger, at Rom har en Kirke til hver Dag i Aaret.

Disse Kirker bruges naturligvis mer eller mindre. Der er gamle, afsides Kirker, som kun aabnes en à to Dage om Aaret — saaledes S. Giorgio in velabro ved Janusbuen, S. Giovanni ved den latinske Port, SS. Nereo ed Achilleo paa den appiske Vej. Men gennemgaaende er Kirkerne godt besøgte, ikke blot om Søndagen, men ogsaa ved den daglige Gudstjeneste. Der er saare mange Mennesker i Rom, som hver Dag hører en Messe, inden de gaar til deres Gærning.

Andagtslivet i Rom former sig paa en for den Fremmede næsten overvældende mangfoldig Maade. Der er saamange Broderskaber og fromme Foreninger med deres særlige Gudstjenester, Møder og Andagsøvelser. Det hænder En saaledes en Dag i en lille Gade nede ved Forum at søge Tilflugt for en nærgaaende Vogn i en aabentstaaende Forstue. Man ser sig lidt om og opdager, at Døren i Baggrunden fører ind til en Kirke. Man træder ind og befinder sig midt i et Broderskab, som er i Færd med at gaa Korsvejen. En barfodet Franciskaner leder Andagten, og kraftige Mandsstemmer, skingrende Kvinderøster sætter nu og da i med et Vers af en Salme:

*Vi prego, o Gesu buono,
per la vostra passione
darmi il perdono.*

»O gode Jesus, giv mig for Din Lidelses Skyld mine Synders Forladelse!«

De kan dette Vers udenad og gentager det ved hver af Korsvejens fjorten Stationer; det er af en Salme, som har St. Alfons Liguori til Forfatter. Denne lærde Theolog og subtile Moralist var nemlig ogsaa en folkelig Poet, hvis aandelige Sange ejer hele den ukunstlede Digtningens naive Ynde. Saaledes hedder det i denne Korsvejssalme:

O skarpe Stene,
som Jesum saare,
ak, se min Taare
og føl hans Ve.
Min Jesus snubler,
og Hoben jubler.
Se, hvor han bløder,
ak ve, ak se!

O skønne Aasyn,
hvor er din Rødme,
hvor er din Sødme?
Alting svandt hen.
Bleg som et Lagen,
af Svøber slagen,
med Torne kronet,
er du, min Ven.

Se, Solen sortner,
og Jordan bæver,
dens Bryst sig hæver
i Kval og Nød.
Min Herre døde
for Verdens Brøde;
o Synder, græd
ved din Frelses Død!

Ak, fromme Moder,
min Taare brænder,
mit Øje bønligt
til Jesum ser.
Jeg har ham slagen.
Men aldrig mere
jeg vil ham saare,
nej, aldrig mer!

Den hellige Alfons, Biskop af Sant' Agata ved Neapel og Stifter af Redemptoristordenen, var en Samtidig af Voltaire. Han digtede sine aandelige Sange for Bønderne i sit Stift; for dem skrev han ogsaa den Andagtsbog, som nu er en af de mest udbredte i Italien — *Massime Eterne*, »Evide Sandhed«. Man faar ved at gennemblade den, et godt Begreb om folkelig italiensk Fromhed. Jeg har den liggende for mig i to Udgaver, den ene trykt i Bergamo, den anden i Rom.

Massime eterne begynder med en Morgenbøn:

»Naar du vaagner, da gør Korsets Tegn og sig:

»Min Jesus, Dig giver jeg mit Hjærte og min Sjæl. O Maria, Guds Moder og min Moder, bed for mig!

»Klæd dig dernæst paa, knæl ned og sig:|

»O min Gud, jeg tilbeder Dig, og jeg takker Dig for alle de Velsignelser, Du har bevist mig, og især fordi Du har bevaret mig i denne Nat.

»Jeg elsker Dig af hele mit Hjærte, og jeg ofrer Dig alt, hvad jeg idag monne virke eller lide, i Samfund med Jesu Gærninger og Lidelser.

»Jeg foresætter mig, o min Gud, med Din Naades Hjælp at fly al Synd og al Lejlighed til Synd, og jeg beder Dig for Jesu Skyld give mig Udholdenhed indtil Enden. Især foresætter jeg mig, naar noget gaar mig imod, at forene mig med Din hellige Vilje, idet jeg stadig siger: Herre, ske ikke min, men Din Vilje!

»O min Jesus, hold i denne Dag Din beskyttende Haand over mig! Hellige Maria, hjælp mig! Min hellige Skytsengel, skærm mig! Mine Værnehelgener, staa mig bi!

»Bed derpaa *Fadervor, Hil Dig, Maria* og den apostoliske Troesbekendelse.«

Herefter kommer en Del Smaabønner, man kan bede i Dagens Løb — ved særlige Lejligheder, i Fristelse, før Arbejdet, før og efter Bordet. Derpaa en Aftenbøn, en Vejledning til at bede Rosenkransen, Litaniet til den hellige Jomfru, en Bøn til St. Joseph, Bønner for de Afdøde. Det anbefales at sove ind under fromme Tanker, saasom:

»Intet er hæsligere end Synden, intet skønnere end Naaden. — I denne Nat kan mit Regnskab blive krævet af mig. — Frygtelig og uden Ende er Helvedes Kval.«

Derefter følger det Afsnit, som har givet Bogen Navn — nemlig de *Evige Sandheder*. Det er en Række Betragtninger, én til hver Dag i Ugen. Om Søndagen er Æmnet *Menneskets Maal*. Om Mandagen: *Hvor vigtigt det er at naa dette Maal*. Om Tirsdagen: *Dødssyndens Væsen*. Om Onsdagen: *Døden*. Om Torsdagen: *Dommen*. Om Fredagen: *Helvede*. Om Lørdagen: *Helvedes Evighed*.

Bogen indeholder derpaa Bønner under Messen, Bøn-

ner før og efter Skriftemaalet, Altergangsbeder. Saa en Række forskellige Bødder: til den allerhelligste Treenhed, til den Hellig Aand, til Jesusbarnet, til Jesus den Nazarener, til Maria. Dernæst Korsvejsandagten, med den ovenfor oversatte Salme. Saa nogle særlige Fromhedsøvelser: Bødder til Ære for Jesu fem hellige Vunder, for Jesu højhellige Blod, for Jesu Hjærte, Vejledning til at bede en Rosenkrans til Ære for Maria syv Smerter — som er: *Simeons Spaadom; Flugten til Ægypten; de tre Dages Adskillelse*, da Jesus var tolv Aar gammel; *Mødet med Jesus*, der bar sit Kors; *Korsfæstelsen*; *Jesu Nedtagelse af Korset*; *Grav-læggelsen*. Hvorefter følger Bødder til Ære for St. Joseph, en Bøn til St. Michael Ærkeengel, til de hellige Apostle Petrus og Paulus, til St. Christopher, til St. Aloysius, til St. Alfons. Endelig en Bøn om en god Dødstime — »at bede hver Aften, inden man lægger sig til Sengs« — og tilsidst følgende lille Litani, som man ofte hører i de romerske Kirker, og som ogsaa den Fremmede hurtigt og uvilkaarligt lærer:

Dio sia benedetto.

Lovet være Gud.

Benedetto il suo santo nome.

Lovet være hans hellige Navn.

Benedetto Gesù Cristo, vero Dio e vero Uomo.

Lovet være Jesus Christus, sand Gud og sandt Menneske.

Benedetto il nome di Gesù.

Lovet være Jesu Navn.

Benedetto Gesù nel Santissimo Sacramento dell' Altare.

Lovet være Jesus i Alterets helligste Sakrament.

Benedetto la gran Madre di Dio Maria Santissima.

Lovet være den store Gudsmoder, den allerhelligste Maria.

Benedetta la sua santa ed immacolata Concezione.

Lovet være hendes hellige og ubesmittede Undfangelse.

Benedetto il nome di Maria Vergine e Madre.

Lovet være Jomfrumoderen Marias Navn.

Benedetto Dio ne' suoi Angeli e ne' suoi Santi.

Lovet være Gud i sine Engle og sine Helgen.

Tyrkerne og Armenierne.

»*Samfundet* for 19. ds. finder man efterfølgende Artikel, som sikkert ogsaa vil interessere Læserne af *Katholiken*. Den Sympathi for Islam, hvorom Artiklens Forfatter taler, kom jo ogsaa for Dagen herhjemme i Sommer hos Dr. Georg Brandes i hans berømte Angreb paa den katholske Mission (et Angreb, som i Mangel paa Bevisligheder i disse Dage næsten synes at skulle overgaaes af den store Bjørnstjerne Bjørnsons Ovsrfald paa en afdød norsk Politikers Minde).

»Samfundet«s Medarbejder skriver:

Det hænder undertiden, at man hos Mennesker, der — vel at mærke — ikke har staaet under tyrkisk Overherredømme, kan træffe en udpærget Sympathi for Tyrkerne og en ligesaa udpræget Uvilje eller Ligeegyldighed overfor de Folkeslag, der vaander sig under deres Regimente. Tyrken er »ærlig, gæstfri, modig, fredsommelig« . . . . Naturligvis har han ogsaa sine Fejl — men Armenieren er i heldigste Tilfælde »ligesaalidt fuldkommen som han.« — — Og med den Ytring mener man at have gjort det klart for Alverden, at — man ikke kan have Deltagelse for Armeniernes utro- lige Lidelser!

Nej, hvis man kun vil hjælpe de fuldkomne, er det jo vist, at man vil kunne drage sin Livsvej til Ende — som Præsten og Leviten i Fortællingen om den barmhjertige Samaritan — uden at ulejlige sig med en eneste af dem, der ligger vundeslagne langs Vejen, enten det er Armeniere eller andre. Thi alle har de deres Part af den menneskelige Naturs Brøst — i al Almindelighed.

Men i det ene, specielle Tilfælde, Forholdet mellem Tyrker og Armeniere — hæsligt og bloddryppende, som det er blevet — er det saa heldigt, at paalidelige og fremragende Mænd — som Dr. Lepsius, Prof. Rendel Harris, F. Charmetant, engelske og amerikanske Missionærer — der, til Dels som Øjenvidner, har sat sig ind i Sagen, alle har

kunnet erklære: Armenierne har *ikke* Skylden. De har blot den Ulykke at være de talrigste blandt Repræsentanterne for christne Racer i Tyrkiet,

Thi Tyrken har ved Siden af sine mulige skønne Egenskaber den hellige Pligtfølelse at skulle udrydde alle Vantro. Koranen indskærper det gentagne Gange med rene Ord. Og hvor Grusomhedens onde Instinkt i Mennesket slippes løs — ikke blot som tilladeligt, men ophøjet endog til en hellig Pligt — dér bliver selvfølgelig ingen Grænser for Resultaternes blodige Gru.

En højtstaaende Tyrk har for ikke længe siden aabent erklæret det til en af vore fremragende Forfattere*): »*kun* fordi Islam ikke har Styrken paa sin Side, skrider den ikke ind imod de Vantro, uden hvor den har dem som Undersaatter — i Armenien f. Ex.«

Den amerikanske kvindelige Missionær i Urfa, Miss Shattuck, som overværede Massakren dér, stod ved sit Vindu, da Myrderiet begyndte, og saae — blandt andre navnløse Rædsler — en Tyrk overfalde en Armenier, hvis Hustru slog Armene om sin Mand for at skærme ham. Tyrken huggede begge hendes Arme af ved Skuldrene, stak Manden ihjel — med Hustruens sammenslyngede Hænder om hans Nakke — og vendte sig saa mod hende, der var sunken om ved hans Fødder . . . Men hun var død — heldigvis for hende. — Miss Shattuck, som med Heltemod og de største Opofrelser frelste og husede mere end 300 saarede, hjælpeløse Christne, bønfuldt de øverste for de Tyrkere, som vare sendte til Missionshusets Beskyttelse, om at faa Rædslerne til at standse. Men denne Mand, som virkelig »havde en Tyrks bedste Egenskaber,« svarede aldeles urørt og koldblodigt: »Det kan jeg ikke. *Det er jo Allahs Vilje.*«

Og naar en Armenier sank sammen paa Gaden — blødende og døende — kom tyrkiske Mødre styrrende ud med 4—5 Aars Drengene paa Armen og skreg til Forfølgerne om nu at holde inde for dog at overlade Barnet det *sidste*

*) Georg Brandes.

Stød. Og væbnet med en Kniv blev Drengens lille Haand ført imod Ofrets blottede, rallende Strube, indtil det martrede Legeme laa stille. Saa kunde den lille føje den stolte Titel »Ghazi« til sit Navn; han var bleven Overvinder i den hellige Strid og kunde faa den »store Løn«, som Profeten har lovet alle dem, der strider mod de Vantro, om hvilke Koranen siger: »De er sandelig Eders aabenbare Fjender.«

Enhver, som véd dette, er ganske klar over, at det ikke er Armeniernes Holdning, som bestemmer deres Skæbne, ikke heller blot deres Undertrykkes større eller mindre Grusomhed, men endnu mere den Lære, der gør deres Udryddelse til Lydighed mod Gud. Overfør sine Hjælpere behøver Sultanen derfor intet Paaskud ior sfn Færd. Overfør Evropa derimod finder han det af og til hensigtssvarende at istemme *Ulvens* Klage — fra Lafontaines Fabel — over, at *Lammet* paa alle Maader fortrædiger den, og at den *nødes* til at hæmme dens Overgreb!

For at tilvejebringe et Skin af Ret og fremstille *skyldige* Armeniere udfoldes der megen Opfindsomhed. Et af Midlerne er Forhøjelse og Forøgelse af Skatterne. Der skrives fornylig fra *Adana*: »Skatterne er i Løbet af denne Sommer blevne værre end nogensinde, og Vali'en har besluttet, at enhver, som ikke kan betale den« — det er nemlig omtrent umuligt — »skal dømmes til 3 Maaneders *strængt Fængsel*. Hvis han efter den Henstand (!) endnu ikke har Summen til Rede, holdes der Auktion over hans Ejendele. Den nuværende Aarstid er netop den, hvor Bonden har travlt med Bomuldsdyrkningen, Adanas væsentlige Indtægtskilde. Hvis han bliver kastet i Fængsel nu og berøvet sine Redskaber, hvad skal der da blive af ham og hans Familie i den lange Vinter? Det er som en Dødsdom.«

En anden Fremgangsmaade er Husundersøgelse efter skjulte Vaaben. Tyrkerne udspreder, at Armenierne, som er ganske afskaarne fra Omverdenen, har anskaffet sig en Del Martni-Geværer og andre Mordredskaber for at forberede en Opstand. Under det Paaskud paatvinger de dem Husundersøgelser eller formelige Indkvarteringer, som er saa uud-

holdelige, at adskillige fortvivlede Familjefædre for at befri deres Hjem for Undersøgernes Vold og Raaheder har *købt Vaaben* af Tyrkerne, som de selv overleverer til den stedlige Øvrighed — og dermed hjemfalder til Straffen for Oprørere! — — Intet Under, at den sidste Beretning om Tilstanden i *Van* slutter med de Ord: »For Armenieren er Livet blevet til en umulig Rædsel.«

Efterat Budskabet om den fransk-tyrkiske Konflikt saa nylig fløj ud over Verden som en Fanfare med nyt Haab for Østens betrængte Christne, er der pludselig atter blevet Stilhed. *Haabløs* Stilhed, vil maaske mange mene. Den Ytring er endog falden, at det armeniske Spørgsmaal nu var bragt til Tavshed . . . . Hvad *Følger* Frankrigs Optræden kan faa, er der dog maaske Ingen, der i Øjeblikket kan overskue. Og hvad det armeniske Spørgsmaal angaar —, det kan ikke bringes til Tavshed, før det er *løst*, eller den sidste Armenier myrdet. Men *da* vilde der først ret gaa Liv i det. Et Gengangerliv — som selv Evropas »robuste« Samvittighed dog næppe kunde bære.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 48.

Søndagen den 1. December

1901.

Et farligt Ræsonnement.

»Social-Demokraten« for i Tirsdags indeholder en Artikel om Indvielsen af den nye protestantiske Kirke i Saxogade. Det hedder her i Bladets sædvanlige ligefremme Stil:

»Rørdam sluttede med at fortælle, at der skal mange flere Kirker endnu.

»Det var ingen ny Oplysning for os; det er noget vi i Forvejen ved. Hvad der derimod skulde gøres for at afhjælpe den *legemlige* Nød i den Gade, hvori den Kirke ligger — vistnok den fattigste Gade i København — fik man intet at vide om, hverken af Biskoppen eller de efterfølgende Præstetalere; det ligger for højt for dem — *de har jo selv Vommen fuld, og saa kan de selvfølgelig ikke høre de skrigende Tarme i de fattige Kroppe.*«

Disse sidste, af »Katholiken« udhævede, Linjer synes unægtelig at indeholde et farligt Ræsonnement.

At Præsterne ikke tager sig af de Fattige, er allerede en vovet Paastand. Men ifølge »Social-Demokraten« er Grunden til denne Ubarmhæjrtighed ikke den, at de er Præster — det kunde man endda, ud fra »Social-Demokraten«s Standpunkt, forstaa. Grunden er simpelthen den, at Præsterne »har Vommen fuld« — »*saa kan de selvfølgelig ikke høre de skrigende Tarme i de fattige Kroppe.*«

Den altsaa, der har Vommen fuld, har, alene som Følge af *denne* Omstændighed, ingen Medlidenhed med de Fattige. Kun den, der selv er sulten, kan føle for de Sultne. Dette er »Social-Demokraten«s Ræsonnement.

Men dette er et meget farligt Ræsonnement.

Thi de Mænd, som for Øjeblikket sidder ved Roret i Danmark, de har vist ogsaa saa temmelig »Vommen fuld«. Hs. Excellence Deuntzer hører vist ikke tidt sine Tarme skrige. Og Hr. Hørup, Hr. Alberti, Hr. Hage — har de ikke alle »Vommen fuld« ?

»Jo,« vil »Social-Demokraten« maaske svare, »men derfor venter vi os heller ikke stort af dette Ministerium! Før vi faar en *socialistisk* Regering, bliver der ikke godt at være i Danmark!«

En socialistisk Regering vil formentlig — hvis den bliver dannet i en ikke altfor fjærn Fremtid — komme til at bestaa af de samme Mænd, der nu leder det socialdemokratiske Parti. Men — undskyld! — har d'Hrr. nu ogsaa den for den rette Medfølelse med de Fattige nødvendige *Sult*? Skriger Tarmene f. Ex. Dag og Nat i Livet paa Hr. Jeppesen-Borgbjærg? Har Hr. K. M. Klausen ikke paa en for sit Kald højst generende Maade Vommen fuld? Og selve »Social-Demokraten«s Redaktør, Hr. E. Wiinblad — mon han ikke mere end en Gang har siddet, kjoleklædt og skjortebrystet efter en Aften i Theatret, paa en elektrisk oplyst Restaurants Fløjelshynder og gjort sine Bestillinger hos Kellneren — i samme Øjeblik maaske som en hungrende Proletar, udmattet af Sult og Kulde, er falden om paa Fortovet udenfor den straalende, madduftende Restaurant? Hvad Tilid kan da Proletaren have til en saadan Talsmand, maa man med Rette spørge! Hr. Wiinblads Vom er fuld — saa kan han selvfølgelig ikke høre de skrigende Tarme i de fattige Kroppe . . .

Monita secreta.

Dømte af en Protestant.

Hver, som i sidste Nr. af *Nordisk Ugeblad* læste den grundige og saglige Gendrivelse af de Bagvaskelser, der under Titlen »*Monita secreta*, Jesuiternes hemmelige Instrukser« paany er satte i Omløb paa Dansk, vil glæde sig over følgende Artikel fra en protestantisk Pen. Artiklen stod i Mandags (25. November) i »Kristeligt Dagblad« og Forfatteren er Hr. *cand. theol.* Lorenz Bergmann, der har hjemsendt den fra Halle, hvor den unge Missionshistoriker for Tiden opholder sig.

Artiklen indeholder naturligvis adskillige Ytringer, hvormed en katholsk Læser ikke kan føle sig tilfreds; alligevel har *Katholikens* Redaktør ment at burde aftrykke den *in extenso*, idet dens Værdi som Vidnesbyrd mod *Monita secreta* i høj Grad forøges, naar man ser, paa hvor afgjort et protestantisk Standpunkt Hr. Bergmann staar.

Den unge danske Theolog skriver da saaledes:

Det lader sig ikke nægte, at katholske Polemikere indtil de seneste Tider i Kampen mod Protestantismen ofte har benyttet uridderlige Vaaben. Vi behøver blot at minde om de skamløse Angreb paa Luthers Person.*) Saa meget desto

---

*) Hvad disse »skamløse Angreb« betæffer, er det maaske ikke unødvendigt at minde om Dr. *Krogh-Tonnings* Ord:

»Der gives to Eksemplarer af Luther, en mythisk og en historisk. Man befatter sig mest kun med den mythiske, der er udstyret med alle Fuldkommenheder. Skal man tale om ham, bestiger man strax Kothurnen og udtrykker sig i hastemte Toner og i meget frisindet Forhold til Virkelighedsbilledet. Det Bedrøveligste ved denne Lutherdyrkelse er den Fordring, at Manden skal

mere Grund er der da til, at vi fra protestantisk Side udviser den pinligste Samvittighedsfuldhed for at undgaa alle tilsvarende uædle Kampmidler. Et saadant *uædelt Kampmiddel* benytter man, naar man vil angribe Jesuiterordenen ud fra de umoralske Forskrifter, der findes i de saakaldte »*Monita secreta*«, hvilket Skrift for nylig er udkommet i dansk Oversættelse paa Frimodts Forlag under Titlen: »Jesuiternes hemmelige Instrukser«.

Oversætteren, Hr. Stud. med. *E. Bøcher*, siger i sit Forord: »Der hersker blandt Theologerne forskellige Meninger om det omtalte Manuskript. Nogle mener, at Manuskriptet virkelig indeholder Jesuiterordenens hemmelige Forskrifter, andre hævder, at det er en fortræffelig Satire over Jesuiternes hele Færd, forfattet af en Jesuit, der til Punkt og Prikke har kendt sine Brødre i Christus. Fra katholsk Side hævdes selvfølgelig, at det hele er et frækt Falskneri fra Ende til anden. Selve Manuskriptets Ægthed er i alle Tilfælde uomtvistelig, og Offenliggørelsen af det i Oversættelse vil sagtens kunne gøre Regning paa en Del Interesse i ret vide Kredse.«

Saavidt Oversætteren. Han véd altsaa, at der hersker delte Meninger om Skriftets Ægthed. Men saa burde han *enten* have godtgjort denne Ægthed overfor de rejste Indvendinger, *eller* paavist, at selv om Skriftet var uægte og derfor ikke kunde bruges som konfessionelt Kampmiddel i en *ærlig* Strid, var der dog god Grund til at forelægge det i en dansk Oversættelse. Intet af dette har Oversætteren gjort, og han har derved vist, at han ikke var den Opgave voksen, som han havde stillet sig: at indføre dette Skrift i den danske Læseverden.

---

være dispenseret fra al Bedømmelse efter almindelig moralsk Maalestok. Hos ham skal alt undskyldes. *Det betragtes som Bagtalelse simpelthen at citere hans egne Ord, naar disse er ufor-svartlige.* («Den kirkelige Opløsningsproces», S. 68. — Udh. af »Katholiken«.) *Kath.*

Rigtigheden af denne Dom skal jeg nu nærmere søge at bevise. For ikke at blive for udførlig, vil jeg ikke opholde mig ved, at Oversætterens mangelfulde historiske og theologiske Kundskaber allerede viser sig ved Forordets ganske ufyldstgørende Oversigt over de forskellige Udgaver af dette Skrift; jeg vil heller ikke dvæle ved de ikke faa Unøjagligheder og Urigtigheder i den i det hele temmelig frie Oversættelse, men jeg vil indskrænke mig til at godtgøre, at vi her har ikke et ægte historisk Skrift, men en fra det 17. Aarhundrede stammende *jesuiterfjendtlig Satire*.

Oversætterens Omtale af *Forskernes Meninger* om Skriftets Ægthed er ganske misvisende. Han burde have meddelt — vilde vel ogsaa have gjort det, hvis han havde vidst bedre Besked — at de Katholiker, der hævder Skriftets *Uægthed*, ikke blot er samtlige de *jesuitiske* Forfattere, der har udtalt sig om dette Spørgsmaal (lige fra *Argenti* 1615 og *Gretser* 1618 til *Duhr*: Jesuiten-Fabeln. 3. Aufl. 1899), men ogsaa en Række *antijesuitiske* Forfattere som Jansenisten *Anton Arnauld* og de bekendte gammelkatholske Historikere *Huber* og *Reusch*. Ogsaa Indeks-kongregationen har i et Dekret af 28. December 1616 forbudt dette »bagtaleriske og løgnagtige Skrift, der falskeligt er tilskrevet Jesu Selskab«. — Blandt Nutidens *protestantiske* Kirkehistorikere hersker der ikke forskellige Meninger om dette Spørgsmaal, saaledes som man af Oversætterens Forord kunde vildledes til at antage. Hos *Gieseler*, *Hase*, *Kurtz*, *Kawerau*, *Harnack*, *Nippolt* og *Zöckler* har jeg fundet en bestemt *Forkastelse* af Skriftets Ægthed; derimod har jeg ikke hos nogen eneste af Nutidens protestantiske Kirkehistorikere fundet Ægtheden godkendt. De Grunde, hvormed enkelte ganske ubekendte, mere nidkære end indsigtfulde, Protestanter har søgt at godtgøre Ægtheden, er ogsaa ganske uden Beviskraft. De lyder saaledes: 1) I flere Jesuiterkollegier har man fundet Eksemplarer af dette Skrift. Men dette beviser selvfølgelig ikke Skriftets Ægthed. Ogsaa af et sa-

tirisk Modskrift kunde Jesuiterne have Interesse af at besidde et Eksemplar — for at lære at kende og muligvis gendrive de Indvendinger, man rettede mod Ordenen. 2) Jesuiterne har faktisk gentagne Gange handlet efter de i dette Skrift indeholdte tvivlsomme Grundsætninger. — At dette er en Kendsgerning, vil jeg ikke nægte, men det behøver ikke at bevise mere end, at vi her har *en i mange Henseender træffende Satire*. Skriftets Ægthed følger ingenlunde heraf. Og den umuliggøres ved en Række af vægtige Grunde.

Den første trykte Udgave fremkom i Krakau 1614 (med det urigtige Aarstal 1612 paa Tittelbladet). *Forfatteren* var en polsk Jesuit Zahorowski, der Aaret i Forvejen var bleven udstødt af Ordenen. Skriftet blev hurtigt udbredt i en Række forskellige Udgaver, og snart udvidedes ogsaa Teksten. Den i den danske Oversættelse fulgte Tekst er *ikke* den oprindelige, der fremkom under Titlen: »*Monita privata*«, men — hvad Oversætteren *ikke* meddeler — en i det 17. Aarhundrede udvidet og omarbejdet Tekst, som bærer Titlen »*Monita secreta*«. — De senere Traditioner om det Sted og den Tid, hvor dette Skrift for første Gang skulde være bleven fundet i jesuitisk Besiddelse, er ganske selvmodsigende.

Men den væsenligste Grund imod Skriftets Ægthed er dog dets eget *Indhold*. Hvis dette Skrift virkelig skulde være ægte, uagtet det modsatte Gang efter Gang i de højtideligste Udtryk er bleven hævdet fra jesuitisk Side, og uden at nogen Jesuit er bleven forarget over disse modbydelige Forskrifter, har protesteret imod dem og derefter forladt Selskabet, saa maa Jesuiterordenen være en Samling af lutter Skurke. Men med denne naive Opfattelse forstaar man ikke Ignatius af Loyola og Jesuiterne, ligesaa lidt som man forstaar dem ud fra den modsatte, lige saa naive Opfattelse, der betragter dem blot som Helgener i Stil f. Eks. med den hellige Frants. Det ejendommelige for Ignatius og for hans aandelige Sønner er netop Foreningen af den glø-

dende, offervillige Fromhed og en Verdensklogskab, der, for at opnaa det rette Maal, ikke altid var bange for at anvende tvivlsomme Midler. At saadanne Jesuiter, hos hvem den anden af disse Egenskaber har været den fremherskende, undertiden har kunnet handlet paa lignende Maade, som i dette Skrift angivet, for at vinde Indgang hos Fyrster, indflydelsesrige Mænd, rige Enker o. s. v., det benægter jeg ikke. Men hvis Jesuiterordenens Ledere virkelig skulde have *paa-budt* en saadan Fremgangsmaade, der paa mange Punkter gaar stik imod Ordenens øvrige Forskrifter, vilde de derved have gjort sig skyldig i en saadan Bestialitet og en saadan Dumhed, som man kun kan antage ud fra en ensidig, hadefuld Opfattelse af Jesuiterordenen, som ikke stemmer med, hvad Historien lærer.

Ogsaa *enkelte Træk* viser tydeligt Uægheden. Saaledes naar det i XVII. 7 hedder, at man skal søge at skaffe sig Adgang til Abbedierne og Prælatembederne — medens det er en historisk Kendsgerning, at Ignatius og hans Efterfølgere af al Magt har søgt at hindre, at Ordenens Medlemmer blev knyttede til faste kirkelige Embeder; thi Jesu Stridsmænd skulde udgøre en altid mobil Hær.

Og kan man ikke ligesom se Satirikerens smøre saa rigeligt tykt paa, naar han i I 6 lader sine Modstandere sige: »Vore Folk skal, naar de har til Hensigt at anlægge en blivende Koloni (nøjagtigere: et Kollegium), kun drage til de rige Byer; thi det er Ordenens Formaal at efterligne Kristus, vor Frelser, og han opholdt sig hovedsagelig i Jerusalem og besøgte kun paa Gennemrejse andre, mindre vigtige Steder.«

Vistnok er de satiriske *Monita secreta* et interessant Skrift, som altid vil finde Læsere blandt dem, der særligt sysler med den jesuitiske og antijesuitiske Litteraturs Historie; men disse maa dog antages at være i Stand til at læse Skriftet paa Latin. En Oversættelse vil let blive misbrugt af ukyndige i den konfessionelle Kamp, og dette maa højlig beklages.

Jesuiternes Skyldregister i Historien er stort nok i Forvejen; det bliver ikke større ved, at man fra protestantisk Side benytter et saadant Modskrift som et ægte historisk Skrift, og derved kommer til at aflægge falsk Vidnesbyrd mod sin jesuitiske Næste.

Saavidt den protestantiske Forfatter. Som Artiklens Slutningsudfald tydeligt viser, er han aldeles ingen Ven af Jesu Selskab. Hans Vidnesbyrd faar derved des større Vægt. Naar selv Ens Fjender forsvare En, kan man være vis paa, at her har Sandhedens *vis major* virket.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 49.

Søndagen den 8. December

1901.

Hellig Elisabeth.

Prolog ved Forestillingen til Fordel for St. Elisabethssøstrene
den 28. November.

Her stander en Borg i Thüringerland,
de monne den Wartburg kalde;
dens Ry gaar vide om Jordens Rand,
ædel er den med alle.
Hil dig, Hellig Elisabeth!

Borgen staar højt over Granefjæld,
Stormen bruser om Tinde;
ad Bjærgvejen nedad mod Hytterne graa
vandrer en adelig Kvinde.
Hil dig, Hellig Elisabeth!

Fattigfolk flokkes for hvert hendes Fjed,
de kysser Kjortelens Flige.
Krøblinger kravler af Vejgrøften frem,
og Smaabørn imod hende skrige:
Hil dig, Hellig Elisabeth!

Saa drager hun ud under Kappens Fold
sin Hjælp til Sunde og Svage;
med bøjet Hoved skrider hun ind
under de lave Tage.
Hil dig, Hellig Elisabeth!

Graaden tørres paa Gluttens Kind,
 med Børnene Moderen smiler;
 fra Hus til Hus i de Fattiges By
 den ædle Borgfrue iler.
 Hil dig, Hellig Elisabeth!

Og træder med Trusel og spørgende Ord
 Borgherren hende i Møde —
 da lyser der i hendes Vidjekurv
 kun Blomster, kun Roser røde . . .
 Hil dig, Hellig Elisabeth.

* * *

Aarhundreder randt, men endnu staar
 der Hytter, hvor Fattige bygge,
 og endnu fra Højden en Vej der gaar
 til Dalenes Sorg og Skygge.
 Hil dig, Hellig Elisabeth!

End lever Hellig Elisabeths Aand;
 Barmhjærtige Søstre nedskride
 ad snævre Stier med Hjælp i Haand
 til dem, der i Mørket maa lide.
 Hil dig, Hellig Elisabeth!

Fattige smiler, og Smaabørn ler
Elisabeths Søstre i Møde —
 og træder de for deres Herre frem,
 er det med Roser røde.
 Hil dig, Hellig Elisabeth!

I Desclées Læsestue. En romersk Erindring.

Helt Par Skridt fra Santa Maria sopra Minerva, i Via S. Chiara, ligger det store Boghandlerfirma Desclées Læsestue, hvor en Mængde Dagblade fra det hele Europa samt et Par Dusin Tidsskrifter ligger fremme til Gennemlæsning for alle. Enhver kan gaa lige derind fra Gaden.

Til denne Læsestue tager jeg min Tilflugt mangan regnfuld Formiddag. Her er stille og roligt, skønt mange Mennesker kommer og gaar; mest søges Stedet af Præster og Elever fra de gejstlige Seminarier.

Her finder jeg en Dag i en Artikel om Friedrich Paulsen en bemærkelsesværdig Tilstaaelse af denne Berlins Høffding. I en Bog om Kant har den moderne preussiske Filosof opgjort den aandelige Status i Nutidens dannede Gennemsnitsmenneskehed. Og her klager han da:

»Man tænke paa Tidens indre Holdningsløshed, saaledes denne lægger sig for Dagen i den Læseepidemi, »Rembrandt als Erzieher« eller Max Nordaus »Moderne Kultureløgne« fremkaldte . . . Snart her, snart der lyder Raabet: »Her er Frelseren, her er Vidunderlægen, som helbreder alle den syge Tids Onder!« Og øjeblikkelig løber Tusender ud af deres Huse for at se ham og forkynder det derpaa i alle Blade: »Se, vi har fundet ham!« Men efter kort Tids Forløb er Hoben atter gaaet hver til sit, og ingen ved mere noget om det Hele«.*)

En anden Dag finder jeg, i en Artikel af Paul Lapeyre, en Skildring af Tidens moralske Forfald, hvoraf jeg uddrager følgende Linjer:

»Naar man spørger en ung Mand, hvem Skæbnen har bebyrdet med en eller to Millioner: »Kære Ven, hvorfor gifter De Dem ikke?« saa svarer han som oftest: »Jeg holder virkelig ogsaa Bryllup hver Dag« . . . Man maa ikke for-

*) Fr. Paulsen: *Kant, der Philosoph des Protestantismus*. (1899) S. 31.

bavses over et saadant Svar; man maa undersøge Grunden til, at det kan gives . . . Man maa da først mærke sig, at en ung Mand, hvis Samvittighed er falden i Søvn — og der gøres nuomstunder næsten ikke mere noget for at vække den — kan for sine Penge skaffe sig Muhameds Paradis her paa Jorden . . . Og, ganske oprigtigt talt, hvorfor skulde han genere sig? Selv i de strængeste Kredse hører han sige, at Lediggang ikke er noget forkasteligt, at selv den yderligste Luxus er tilladelig, og at der bør bæres over med et løsagtigt Liv . . . Men hvis man ret vil forstaa det Fordærvelsesmaskineri, der udgør Kærnen i vort udvendig saa anstændige, moderne Samfund, saa maa man gøre sig klart, hvad den dagligdags Ting egenlig vil sige, at en ung Mand af de bedre Klasser forfører en ung Arbejderske.

»Denne unge Mand er rig. Det er bekendt, hvorledes man bliver rig. Allerede St. Hieronymus sagde: »Enhver Rigmand er enten en Uretfærdig eller en Uretfærdigs Søn« . . . Dette Guld, for hvilket den unge Pige falder, dette samme Guld er uretmæssigt forholdt hendes arbejdende Forældre, som ved dets Hjælp havde kunnet redde sig selv fra Fattigdom og deres Datter fra Vanære . . .

»Hertil maa endnu føjes, at i den Verden, hvor man stjæler og forfører, er det kun med dyb Foragt, man taler om de fattige Piger, som man har bestjaalen og forført.«

Paul Lapeyres Skildring — i *Revue du Monde Catholique* for 15. Marts 1900 — gælder naturligvis især Frankrig, ligesom Friedrich Paulsens især gælder Tyskland. Men ogsaa i Danmark mærker man den samme Bevægelse hen mod den theoretiske Frigørelse fra al Overbevisning i gammeldags Forstand, den praktiske Frigørelse fra al Sædelighed. Midt i vort moderne, velomgærdede, velindrettede, elektrisk belyste, hygieinisk betryggede Samfund føler Mennesket sig nemlig *i Ly*. Endnu i det attende Aarhundrede boede man som paa aaben Mark, udsat for Livets Alvor fra alle Sider. Men paa Asfalten, under Buelamperne, i de elektriske Sporvogne, mellem Pynt og Bynyt, Journalistik og

Prémièrer er Tilværelsen bleven lys og let og bekvem som en Leg. Man ser ikke Himlen mere, man ser ikke Stjærnerne, man ser ikke Uendeligheden. Det Alvorligste af alt — Overbevisningen om de højeste Virkeligheders Væsen — bliver draget ind i den moderne Kulturs muntre Kotillon. Verdensanskuelser er paa Mode og gaar af Mode igen; man pynter sig med Buddhisme, som man gaaar i prærafaelitiske Kjoler og sætter Haaret à la Cléo de Mérode. For et stadigt voksende Tal af Kulturmennesker er Livet uden virkelig Mening, og man møder sig derfor med at mene om det, hvad man vil — eller lade, som man har en Mening om det, nemlig den, der er paa Moden. En grundig Mangel paa Ævne til for Alvor at tro og mene gennemtrænger derfor mere og mere den moderne Menneskehed — og dermed følger en ligesaa gennemgribende Mangel paa Ævne til for Alvor at ville. Men under dette dobbelte Forfald, under denne tiltagende Atrofi af Ævnen til at tro og Ævnen til at ville — som maaske, ifølge flere Tænkere, er samme Ævne — blomstrer Instinktlivet frit og frodigt op. Det legemlige er i hvert Fald reelt, og under de aandelige Værdiers Ragnarok klamrer den moderne Menneskehed sig til det, som Sanserne kan fatte. Aldrig har derfor Kød det modtaget en rigere Hyldest, et mere glimrende Offer af Kunst og Poesi end i vore Dage. Dette er, hvad den moderne Aand selv betragter som sit *Hedenskab*, og glimrende aabenbarer det sig i moderne europæisk Maleri, Roman og Lyrik.

Verden er en Have, hvori alle Ting, Tilværelsen rummer, skal sætte Blomst og Frugt til den store *Høst*. Christendommen har haft sin lange Blomstringstid; fra det trettede til det sextende Aarhundrede fyldte den Europa med en Kunst uden Mage. Siden da bærer Kirken ikke længere Blomster, men *Frugter*. Skønheden er falmet og visnet, men alle Grene paa Christendommens Træ bugner af fuldmodne Kærlighedsgærringers rige Grøde.

Derimod er det Vantroens Blomstringstime. Det nye

Hedenskab blomstrer i Kunsten som i Livet. De elektriske Lamper lyser over en Verden og en Digtning, der bliver mere og mere hedensk. Som i Neros Dage er alle Verdensanskuelser hæderlige — uden én: den samme som da. Som i Neros Dage er enhver Moral tilladt — uden én: den samme som da. Og som i Neros Rom er alle Ulykkeliges, alle Svages, alle Skyldiges, alle Livstrættes Tilflugt bleven én — og den samme som da: *Toties invocata morte, ut nullum frequentius sit votum*, »Saa tidt blev Døden paa kaldt, at der ingen Guddom var, man hyppigere bad til.«

Ægte Fromhed og uægte.

(Efter *St. Benedicts Slimmen*. Decbr. 1901).

Ner gives i vor Tid Christne, som kalder sig katholske og tror at være helt og fuldt katholske, men hvis Anskuelser om Fromhed og Andagt dog i mange Stykker er af ret ejendommelig, lidet katholsk Art. »Jeg beder paa *min* Maade, som det passer *mig*,« hedder det, »og deraf har jeg langt større Opbyggelse og langt frommere Følelser end ved Kirkens Gudstjeneste, der mange Gange tiltaler mig saa lidt.«

Nu, det er jo muligt, at den kirkelige Gudstjeneste desværre ofte er højst mangelfuld. Men hos ikke faa beror Religionen kun paa en ubestemt Følelsesrørelse, hvis Indflydelse udvisker Gudsdyrkelsens Grundbegreber, som er Soning for Synderne, Gudstjeneste og Tilbedelse.

Ganske vist har ogsaa det *Subjektive* en vis Berettigelse i Andagtslivet, og det vilde sikkert være for meget forlangt, hvis man vilde fordre, at de Troende kun skulde henvende sig til Gud med Kirkens Ord. Men hvor beskæmmende for mange Christne er det ikke, at de lader Troens himmelske Gave helt vantrives i et ganske ukatholsk An-

dagtsliv og ukirkelige Fromhedsøvelser, der ofte kun er en Modesag. En Ven, som nylig var hjemkommen fra en Rejse i Frankrig, sagde saaledes til mig:

»Den hellige Antonius begynder at gaa af Mode, og naar der er Tale om vigtige Anliggender, som man hurtig vil have besørget, kommer *St. Expeditus* nu til Ære og Værdighed. †Devotionaliefabrikanterne har naturligvis stor Profit af denne nye Mode, og de saakaldte »fromme Sjæle« — der, som bekendt, har de færreste alvorlige Anliggender — er de ivrigste til at udbrede denne nye Andagt.«

Gud bevare os for at sige noget ugunstigt om Helgendyrkelsen, hverken i Almindelighed eller i det Enkelte. Men Kirken er og bliver vor Norm. Og desværre er mange Christne saa blinde, at de ikke ser, hvorledes *Overtroens* Narrekappe hænges om vor Tros helligste Mysterier. Skøn og ganske i Kirkens Aand er Andagten til Jesu Barndom. Men til hvilke Uhyrligheder har ikke den saa misforstaaede Andagt til *Prager Jesubarnet* ført?

Vore *Følelser*, siger den store Biskop Eberhard, har ikke den afgørende Stemme, hvor det drejer sig om Religion og Fromhed. Det kommer dog aabenbart ikke an paa, hvor og hvorledes jeg beder med mest Følelse, men hvor jeg er Guds Velsignelse nærmest, hvor jeg opnaar Guds Naade, finder Syndernes Forladelse. Men nu er det dog aabenbart *Guds* Sag og ikke *vor* at beslutte og bestemme, ved hvilke Andagter og Bønner han vil bønhøre os og velsigne os med sine Goder og Gaver. Alene af hans alvise, hellige Raadslutning afhænger dette, ikke af vore maa-ske udviskede, dunkle, vaklende Følelser og Stemninger. Ingen indbilde sig derfor, at en saadan Gudsyndelse, der ikke er efter Guds Vilje, forherliger Ham og gavner os. Det er ingen Gudsyndelse, men *Selvdyrkelse*, det er en Vandren ad Egenviljens Stier, som fører til Jegets Afgudstempel, og som forbi andre Smaaguders Templer tilsidst *ogsaa* naaer tilbage til Gud Herren, uden hvem det hele dog ikke rigtig kan gaa.

Gud har til vor Opbyggelse og Andagt givet os *Oferel* og *Sakramenterne*. Han har ved sin hellige Kirke givet os *Bønner*, og vil vi være fri i vor Fromheds Form, maa vi ene og alene være grundfæstede paa den af Gud givne *Tro*.

Saavidt den benediktinske Forfatter. I god Samklang med hans Ytringer skriver *J. K. Huysmans* i sin sidste Bog *De Tout*:

»I Forhallen til et Kloster i Rue de Sèvres staar der tre Statuer, af St. Michael, af den hl. Genoveva og af St. Expeditus; Rækker af Voxlys brænder foran disse Statuer, og Murene er dækkede med Votivgaver, skænkede den store Ærkeengel, hvilket er naturligt, og St. Expeditus, hvilket er mindre naturligt . . .

»Denne nye Andagt til St. Expeditus hviler ikke paa andet end en Brander, idet man paakalder ham for Sager, man vil have besørget *expedit*, og den synes at have sit parisiske Midtpunkt i denne Forhal; St. Michael tæller næsten slet ikke mere, hans Smule Votivgaver maa vige for de Mængder af Sølvhjerter, der forherliger den anden Helgens ny Fortjenester.«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 50.

Søndagen den 15. December

1901.

Christelig Kampaand.

Intention for Bønnens Apostolat i Decbr. 1901.

Labora sicut bonus miles Christi
Jesu. II. Timoth. II, 3.

Kirken er her paa Jorden den *kæmpende* Kirke, og dens Aand er derfor Kampens Aand. Dette kan ikke være anderledes, fordi der er en evig Strid mellem det Gode og det Onde, og fordi Kirken skal leve sin guddommelige Stifters Liv. »Hvis jeg er bleven forfulgt, skulle ogsaa I forfølges«, sagde Jesus til sine Apostle. »Disciplen er ikke over sin Mester«.

At kæmpe er da Kirkens Lod, ogsaa i det tyvende Aarhundrede. Men at kæmpe er ogsaa dens Ære; »ingen bliver kronet, uden han har kæmpet lovligen«, siger Apostlen.

Enhver Christen maa da være Soldat. Der er imidlertid dem, som trøster sig med, at »det er vel ikke saa galt fat, som man siger«, at »det ene Aarhundrede ikke er stort værre end det andet«, at »Menneskene altid er ens« — Grundsætninger, siger de Maistre, som Dovenskabens eller Letsindigheden opfinder for at være i Fred.

Andre derimod hævder, at Tidens Sygdom er ulægelig. Troen er forsvunden fra de højere Kredse og er ogsaa i Færd med at uddø i Masserne. Troen har haft sin Blomstringstid og sin Frugttid — nu er den i Forfald, derved er nu intet at gøre. Denne pessimistiske Tankegang fører saa-

ledes til samme Resultat som Optimismen — Uvirk-
somhed.

*   *

To Arter af Lediggang behersker »den Verden, hvor man morer sig« (rettere: »hvor man keder sig«.) Den ene er den dovne Lediggang, den anden den travle, geskæftige. Det er vanskeligt at afgøre, hvilken af de to, der er mest fordærvelig.

Den første Type er desværre ikke ualmindelig blandt vore Dages Christne. Der er f. Ex. en ung Mand, velopdraget, dannet, troende. Han gør intet ondt, man kunde sige: han har absolut ingen Laster. Han drikker ikke, spiller ikke, har ingen urene Forbindelser, elsker alt, som er skønt, ædelt og ophøjet. Men hans Kærlighed til det Gode er ganske platonisk. Han lader Tiden gaa uden nogensinde at gøre noget for det, han elsker. Han nyder Livet, stadigt kun i dets uskyldigste Former, dets ædleste Glæder, men det falder ham aldrig ind at arbejde. Han gør intet ondt, absolut intet, men han gør heller intet godt. Han er i al Uskyldighed en topmaalt Egoist, uden Interesse for andet end sig selv og sit Velvære, og hans Dovenskab er næsten værre end alle syv Dødssynder tilsammen, fordi han er saa sikker paa sin egen Fortræffelighed. Han gør jo intet ondt, han er jo ikke som hine Toldere og store Syndere, der har god Grund til at slaa sig for deres Bryst. En saadan selvtilfreds Christen er det meget vanskeligt at vække til Bevidsthed om, at han har videre Pligter — eller rettere: at han endnu slet ikke er begyndt paa at gøre sin Pligt. Hans Dyd har hidtil kun været en *Undladelsesdyd*.

Ved Siden af denne Type staar en anden — den travle, altid virksomme, ivrigt optagne Lediggænger, hvis Liv smuldrer hen til et Støv af Bagateller. Han er altid paa Færde, evigt spørgende Nyt, begærlig efter at læse alle moderne Bøger, se de nyeste Stykker, øde Tiden i Samtaler og Visiter.

Donoso Cortes, denne store Arbejder, skrev en Gang, idet han kastede et dømmende Blik paa sig selv: »Min Gud, hvilken Beskæmmelse vil det ikke være for mig, naar du spørger mig, hvortil jeg har brugt min Tid, og jeg maa svare dig: *Herre, jeg har gjort Visiter!*« Hvor mangen moderne ung Mand maatte for den evige Dommers Aasyn svare: »Herre, jeg har dreven Sport, kørt paa Cycle, paa Automobil — og det er omtrent alt!«

* * *

Baade den ene og den anden af disse Former for christelig Uvirksomhed og egoistisk Lediggang bør da vige for christelig Kampaand. Hvilke er denne Aands Kendetegn?

Der er to, som isæt falder i Øjnene — for det første Tilbøjeligheden til at gaa *angrebsvis* til Værks, for det andet *Udholdenheden* i Kampen.

Det er med Rette bleven sagt: Katholikerne holder sig altfor meget til *Forsvarskampen*. Dette er i Almindelighed en daarlig Taktik. Den bedste Maade at forsvare sig paa, er at angribe Fjenden i hans Stilling. Dog følger det af sig selv, at den første og største Dyd hos en Kirkens Soldat er Disciplinen: den fuldstændige Lydighed mod de kirkelige Foresatte.

Da Newman begyndte Oxfordbevægelsen, mødte han megen Kritik, og det blev bebrejdet ham, at han *agiterede*. Han skrev da: »Man vinder intet ved at holde sig rolig. Jeg er vis paa, at *Apostlene ikke holdt sig rolige.*« Og et andet Sted siger han: »Hvad vort nuværende Arbejde angaar, saa har vi gjort en god Begyndelse, og med Guds Hjælp vil vi ogsaa naa til Enden . . . Vi er som Mænd, der kravler op ad en Klippe; de flænger deres Klæder og river sig til Blods, glider mere end en Gang, men kommer dog stadig højere og bryder sig derfor ikke om de nedenforstaaende Tilskuers Kritik.«

* * *

Nu indvender man imidlertid ofte mod de kæmpende Katholiker: »Tag Eder i Agt«, siger man, »naar I gaar saa kraftigt frem mod Kirkens Modstandere, udsætter I Eder for at saare dem, at fjærne dem fra Sandheden, at gøre deres Tilbagevenden umulig. I ophidser dem, driver dem til det yderste — og maaske er de dog slet ikke saa onde, har mange gode Følelser« o. s. v.

Hertil har Louis Veuillot allerede længst svaret:

»Vi ønsker intet hellere, end at Gudsbespotterne skal frelse deres Sjæl, men vi vil ikke tillade, at de i Mellemtiden fordærver andres Sjæle. Deres Sjæle er ikke mere værdifulde end andres, en af dem er ikke *to* værd, end sige hundred eller tusend. Og iøvrigt kan det aldrig skade dem, at vi hindrer dem i at gøre alt det Onde, de ellers vilde og kunde.

»Men de havde kunnet omvende sig, give et stort Exempel; allerede var det lykkedes os at røre dem, de begyndte at være venlig stemte mod Christendommen . . .

»Ja, saaledes ser I dem! Vi andre ser dem derimod i deres daglige Gærning, midt i en Ungdom, for hvilken de kredenser et Bæger med al Vildfarelsens Gift. Deres Ofre tælles i Hundreder, og i vore egne Hjerter smærter endnu deres giftige Bid. Gud omvende dem imorgen! Men vor Opgave er det at slippe fra dem *idag*.»

Atter en anden Indvending gaar ud paa Følgende: »I, som kæmper for Kirken, er faa mod mange. Hvad er der at gøre mod Overmagten?

»Man er aldrig ene mod Overmagten,« svarer Lamennais. »Man har Gud paa sin Side, endvidere en retfærdig Sags naturlige Kraft, dernæst Ordet, som før eller senere vil sejre, endelig Pligten til at forsvare sig af Frygt for, at Samfundet ellers skal blive et Bytte for nogle faa dristige Voldsmænd.«

* * *

En Betingelse er der imidlertid for at kunne sejre i Kampen, som altfor ofte overses eller miskendes. Vil du

kæmpe virksomt udadtil, saa begynd med at kæmpe indadtil. Før man tænker paa at reformere andre, maa man reformere sig selv. Uden denne Forudsætning er Kampaanden kun Illusion, Selvkuffelse og en Fare for Sjælen,

Af kaste sig ud i religiøs og social Virksomhed uden først at have bragt christelig Orden til Veje i sit Hjem og sit Hjærte, det er at ville begynde en Bygning fra Toppen. Det moderne Samfund dør af Atheisme, af moralsk Fordærvelse, af Kapitalisme, og det maa helbredes. Men for at helbrede Samfundet maa man helbrede Familien, og for at helbrede Familien maa man helbrede sig selv. Det er Hemmeligheden ved hin sande christelige Kampaand, der fortjener at sejre og ogsaa sejrer.

Bøn.

O Jesu guddommelige Hjærte, ved Mariæ ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for vore Synder og i Samfund med alle Dine Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at alle Christne maa kæmpe mandigt for Guds og Kirkens Sag.

(Efter *Messenger du Coeur de Jésus*).

En protestantisk Røst.

Hr. Redaktør!

Tillad mig at opnaa Plads i »Katholiken« for følgende protestantiske Bemærkninger i Anledning af Deres Note om Luther i Artiklen: *Monita secreta* i Bladets 48. Nr.

At en Række Protestanter, ganske uopfordrede, forsværer Sandheden, hvor den angribes paa katholsk Grund, er noget saa aldeles Enestaaende, at Katholicismen næppe kan opvise Magen dertil. Derfor burde De øve saa megen Gengæld, at De ikke aflægger falsk Vidnesbyrd mod nogen protestantisk Næste; men dette gør De ved at citere Dr. Krogh-Tonnings Ord om Luther, Ord, talte af en frafalden Protestant, paa hvem man kan anvende Bibelens Udsagn: »Men dette har jeg imod Dig, at Du har forladt din første Kærlighed« (Aabenb. 2, 4).

Der gives aldeles ikke »to Exemplarer« af Luther. Vi kende kun *een* Martin Luther, som vi have lært at elske

ham med alle hans Fortrin og alle hans Fejl; thi vi Protestanter udnævne ikke vore store Kirkelærere til Helgener. Hvad Citeringen af hans Ord angaar, da kalde vi kun til Vaaben, naar f. Ex. Mænd som Georg Brandes søge at »bevise«, at Luther forsvarede den frie Kærlighed. Dette er en Beskyldning, som sagligt er gendreven af Professor Henrik Scharling. Luthers eneste *graverende* Fejl var, at han tillod en fyrstelig Person at leve i Bigami. Men for det Første fortrød og tilbagekaldte Luther selv sin Tilladelse, og for det Andet har denne sin Grund i den Usikkerhed, hvori alle Traditioner vare bragte, saa at Luther kunde indrubricere et guddommeligt Bud blandt de menneskelige Traditioner om Præsternes Cølibat og Andet, som ikke har Hjemmel i Skriften, og for hvilket vi derfor ikke bøje os.

Ærbødigst

O. Rothe,

Studiosus Theologiæ.

København, d. 3. Decbr. 1901.

Naar Hr. stud. theol. Rothe siger, at Katholiker næppe nogensinde har forsvaret Protestanter mod uretfærdige Beskyldninger, saa siger han i en Fart mere, end han let vil kunne bevise. Hvilket Kendskab til fire Aarhundreders theologiske Literatur vilde ikke fordres for at gendrive en saadan Paastand — eventuelt bevise den! Efter den gamle Regel, at Beviset paahviler den, der hævder noget, lader vi rolig Hr. Rothes dristige Ytringer staa — eller bedre: svæve — for det, de er.

De vrede Ord om Dr. theol. *Krogh-Tønning* vil saavist ikke vække nogen ublide Følelser i den gamle Videnskabsmands Hjærte. Hr. Rothe kalder Dr. Krogh-Tønning »en frafalden Protestant« og citerer mod ham et Ord af Johannes' Aabenbaring. Tænker Hr. Rothe slet ikke paa, at hans kære Luther kun var »en frafalden Katholik«, og at hint Ord af Skriften rettelig finder sin Anvendelse paa ham og alle hans, om hvem den samme Apostel har sagt: »De ere udgangne fra os, men de vare ikke af os; thi dersom de havde været af os, da vare de vel blevne hos os. Men det skulde vorde aabenbart, at ikke alle ere af os«. (I. Joh. II, 19).

Thi Hr. Rothe mener vel dog ikke, at vi Katholiker »ere udgangne« fra Luther, selv om enkelte af os, i Kraft af faktiske politisk-religiøse Forhold, som Børn er blevne opdragte af den lutherske Statskirke.

Dr. Krogh-Tonnings Ord om Luther er iøvrigt udtalte, ikke af »en frafalden Protestant«, men af en højkirkelig Gejstlig i den norske lutherske Kirke. Skriftet: »Den kirkelige Opløsningsproces«, hvoraf Citatet heri Bladet om Luther var hentet, udkom i Sommeren 1896, fire Aar før Dr. Krogh-Tonnings Konversion.

Hr. Rothe indrømmer iøvrigt selv, at Luther havde i det mindste én Fejl, endda en graverende — at han tillod Filip af Hessens Bigami. Hvad vilde Hr. Rothe sige, hvis *en Pave* havde udstedt en lignende Tilladelse? Vilde han ikke svælge i Forargelse og udbryde: »Se, det skal være Christi Statholder!«

Men Hr. Rothe ved sikkert, at en Pave i det sextende Aarhundrede *for mindre end en Tilladelse til Bigami* kunde have bevaret hele England for den katholske Kirke. Henrik VIII. forlangte ikke en Gang to Koner, kun at blive skilt og faa en ny. Maaske har Clemens VII., menneskelig set, ikke været uden Fristelse til at føje den mægtige Hersker og derved undgaa et stort Riges Frafald. I Kraft af sit ophøjede Embede maatte han imidlertid lyde Gud mere end Mennesker, og det faldt ham derfor ikke ind, som Luther, at »indordne et guddommeligt Bud blandt menneskelige Traditioner«. Hvad Gud har sammenføjet, skal Mennesker ikke adskille — end ikke naar det gælder et Kongerige. For Luther galdt det langt mindre — men han bukkede under for Fristelsen. Det er Forskellen paa en Pave og en fra Kirken løsreven Reformator. Den ene siger sit *Non possumus*, naar det gælder at hævde Guds Lov. Den anden erklærer: »Jeg kan ikke andet!« naar det gælder at staa paa sin egen Ret og sætte sig selv op mod alt og alle. Den ene vinder tilsidst tilbage, hvad der med Ære blev tabt. Den anden maa bøje sig for falske og urette Autoriteter i Steden for den sande og rette, han har fornægtet.

St. Expeditus.

Mer er fra flere Læsere af *Katholiken* indløbet Protester imod den i forrige Nr. optagne Artikel: »Ægte Fromhed og uægte«. Det formenes, at »Protestanter vil kunne tage sig den til Indtægt«, og at den vil kunne lægge »forestaaende Konversioner« Hindringer i Vejen.

I sin Encyclika af 1899 til den franske Gejstlighed har Pave *Leo XIII.* sagt et Ord, som finder god Anvendelse netop overfor den Art Frygt. »Gud behøver ikke Menneskers Løgne«, siger han. »Kirkens himmelske Oprindelse vil staa des klarere, jo mindre man skjuler de Prøvelser, som dens Børns Fejl har bragt den til at undergaa i Aarhundredernes Løb«.

Med andre Ord: den katolske Kirke trænger ikke til andet end *Sandheden*, *hele Sandheden* og *intet uden Sandheden*. Har nogle overtroiske Katholiker indført uværdige eller urimelige Andagtsøvelser, da kan det paa den tænkende Protestant kun gøre et *godt* Indtryk, at andre Katholiker desavouerer sligt. Hvorledes dette skulde kunne hæmme Konversioner, er lidt svært at se. I mange Tilfælde har tværtimod Protestanter længe kæmpet med Vanskeligheder, som de kunde have undgaaet, hvis det havde staaet dem klart, hvad der var kirkelig Lære og kirkelig Praxis, og hvad der kun var menneskelig Tilføjelse — om end denne sidste ofte kan være baade from og velment. Det er meget godt muligt at være Katholik uden at deltage i den moderne franske St. Expeditus-Dyrkelse, og for adskillige vil det vistnok være nemmere at konvertere, naar de i sligt kun ser en sygelig Udvækst og ikke en retmæssig Frugt paa Kirkens Træ.

Det Tidsskrift, af hvilket hin Artikel var hentet,¹ hedder »St. Benedicts-Stimmen« og udgives af Benediktinermunkene i Abbediet Emaus i *Prag*. Tidsskriftets Medarbejdere har saaledes paa nærmeste Hold haft Lejlighed til at lære de Misbrug at kende, som drives med Prager-Jesubarnet — deraf hin Bemærkning i Artiklen. Det er naturligvis beklageligt, hvis Benediktinerpaterens Ord i et enkelt bestemt Tilfælde har skabt Misforstaaelse og Misstemning — men hvad vilde vedkommende sige, hvis en Artikel om St. Expeditus-Dyrkelsen kom frem i et *protestantisk* Blad, og der fra katolsk Side først skulde begyndes Forklaring og Forsvar?

Endelig har man sat et Spørgsmaalstegn ved J. K. Huysmans' Navn. Den bekendte franske Forfatter konverterede for en syv—otte Aar siden og er nu indtraadt i Benediktinerordenen. Man vil forhaabenlig ikke drage hans Berettigelse i Tvivl til at tale med om det foreliggende Æmne.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 51.

Søndagen den 22. December

1901.

P. Augustin Brinkmann.

Det var en Oktoberdag, nu for sex Aar siden, at den, som skriver disse Linier, havde sin første Samtale med Pater Brinkmann. En gammel Veninde, der længe med den største Interesse havde staaet mig bi med sine Raad, sendte mig nu denne bedste Anvisning af alle. »Jeg véd en Præst,« skrev hun, »med et Hjærte blødt som Guld og ubøjeligt som Staal — gaa til ham!«

Og jeg gik. Jeg husker endnu, hvilken Viljesanspændelse det var mig at opsøge ham. Jeg havde før været sammen med katholske Præster, men under andre, selskabelige Former. De var kommen til mig, jeg var ikke kommen til dem. Hin Gang til Stenosgade og til Pater Brinkmann var derimod, i al Beskedenhed, min Gang til Canossa.

Saa stod han da for mig i Taleværelset — lille, hastig i alle sine Bevægelser, smilende og .talende, iført sin simple, slidte Talar, med den lille runde Kalot paa Hovedet og om Halsen det graa Silketørklæde. Han var maa-ske lidt desorienteret overfor mig, men i hvert Fald kom vi hurtig paa det Rene, og det blev aftalt, naar jeg skulde komme til Undervisning hos ham.

Saa oprandt den første Undervisningstime. Jeg havde hjemme forfattet en hel lang Liste over al den katholske Literatur, jeg havde læst — Suso, Tauler, de Maistre, Père

Gratry, Lacordaire og mange flere. Pater Brinkmann holdt Papiret tæt op for sine anstrængte Øjne og løb de mange Titler igennem, med Blikket op over Brillerne. Saa lod han Listen synke, lagde den paa Bordet foran sig og betragtede mig opmærksomt gennem Øjglassene.

— Ja, Herr . . . . Jørgensen, sagde han langsomt og søgende efter Navnet, — jeg ser, at De har læst mange Ting om den katholske Tro. Men én Bog savner jeg paa Deres Liste, og det er ikke frit for at undre mig lidt. Jeg savner en Bog, som hedder *den katholske Katekismus*. Den kender De aabenbart ikke, og den vil vi derfor nu give os til at gennemgaa . . . .

Denne Indledning var, fra Pater Brinkmanns Side, vel beregnet. Han saae i mig en æsthetisk Fantast, der var grebet af Katholicismens Skønhed, en Poet, der var literært betaget af Middelalderens Mystik. For paa den kraftigste Maade at afskære mig Muligheden for et Selvbedrag og forvise sig om Virkeligheden af min gode Vilje, satte han mig kort og godt til at læse Katekismus.

Den ene Maaned efter den anden kom jeg nu til ham to Gange i Ugen. Hans Foredrag over Katekismen var altid meget frie, med mange Digressioner, ofte gennemlyste af aandfulde Bemærkninger. Han havde en Kunstners Kærlighed til det Prægnante, og det lykkedes ham ofte at give En en Sætning at tænke paa, hvori der var mere Lys end i hele Bøger. Hvor ramte det mig saaledes ikke, da Pater Brinkmann en Gang sagde: »Jo tarveligere og fattigere en Sjæl er, des hovmodigere staar den paa sit eget!« Han havde smaa Definitioner til privat Brug som disse: »Daaben er *Livets Sakrament*, Boden er *Fredens*, Eucharistien er *Hvilens*.« »Den yderste Dag,« sagde han en anden Gang, »hedder *Dies Domini*, Herrens Dag, fordi paa den Dag vil Gud Herren lade os se sine Bøger, og vi skal forstaa, hvorfor alt i Livet var netop saaledes og ikke anderledes. Men indtil den Dag maa vi nøjes med at tro — og salige de, som gør det!«

Men, hvad der især gjorde Pater Brinkmanns Undervisning saa gribende og virksom, det var den dybe personlige Tro, hvorefter den blev baaren. Han forstod meget godt at vurdere alle Vantroens Indvendinger, han følte alle Tvivl i hele deres Udstrækning. »Men,« sagde han altid, idet han pegede paa Gulvet, »vi kan ikke *forstaa* det mindste Sandkorn, som ligger dér — hvad dets Væsen er — hvori det bestaar — saa det er ikke til at undre sig over, at vi heller ikke begriber Menneskevordelsen eller Christi virkelige Nærværelse i Alterets Sakramente.« Hovmodet var ham derfor i alle dets Former inderligt imod, og han paapegede gærne, hvorledes Oprøret imod *Guds* Autoritet altid som Straf drog Trældom under *menneskelige* Autoriteter efter sig. »De vil ikke tro Paven og ikke lyde Kirken,« sagde han, »men en betalt Skribent i en Avis tror de gærne, og for en Politibetjent ligger de paa Maven.«

Det var disse Timer i Pater Brinkmanns Værelse jeg tænkte paa, da jeg i »Vor Frue af Danmark« om *Pater Gregor* skrev:

»Der udstraalede fra hans hele Person en Atmosfære af Tro og Kærlighed, som virkede med uimodstaaelig Magt. Man følte, at for denne Mand var det Overnaturlige Virkelighed, og man lod sig uden Modstand drage med ind i denne højere Verden. Pater Gregors Sjæl var som en lysende og varmende Ild, hvorved den af Tvivl og Synd forkomne Vandrer kunde hvile sig og fange ny Styrke, finde nyt Mod. Hans Blik var altid rettet mod Himlen, og han tvang, uden at vide det, sin unge Ven til at se samme Vej«.

Dette gjaldt Pater Brinkmanns Undervisning — det gjaldt ogsaa hans *Prædiken*. Hvad der gjorde den saa levende, saa gribende, var, at man følte, hvorledes Prædikanten selv levede med i den, selv var helt greben af den. Ingen kan give, hvad han ikke har, men Pater Brinkmann havde meget, derfor kunde han give meget. Mange er de,

der med mig vil mindes uforglemmelige Prædikener af ham. Jeg husker især én — en Nytaarsaften, vistnok i 1896 eller 1897. Brinkmann talte om Døden, om Dommen, Himlen og Helvede. Han nævnte *Judas* — »den eneste,« sagde han, »om hvem vi med Sikkerhed tør sige: han er fordømt! Ja,« blev han ved, »ganske vist var Judas' Brøde frygtelig, og man kan ingen frygteligere tænke sig! Men naar man saa forestiller sig, at han nu allerede i over atten Aarhundreder har lidt for denne sin Brøde, lidt de forfærdeligste Kvaler, og at denne Lidelse aldrig skal faa Ende — ja, da er man nær ved at forarges og at synes, det er altfor grufuldt strængt . . . . . O min Gud,« udbrød Brinkmann med ét, idet han rev Baretten af sit graa Hoved og bøjede det dybt — »jeg fatter ikke dine Domme, men jeg bøjer mig i Ærefrygt for dem!« Det var hele Mandens Sjæl, som i dette Øjeblik glødende brød frem — hans store Kærlighed og hans dybe Fromhed — *Guldet* og *Staalet*. De, som sad nær Prædikestolen, saae, at han græd.

*   *

Pater Brinkmanns Virken er nu endt. Vi, som var hans Venner, skal aldrig mere besøge ham paa hans Værelse og høre hans altid ildfulde, altid ungdommelig muntre og glade Tale. Vi skal aldrig mere fornemme hans varme Hænders hjertelige Tryk, naar han med mange gode Ord bød En Farvel. Vi skal aldrig mere høre hans Tale udrolles fra Prædikestolen med den fulde dybe Klang, der kom fra Tro og skabte Tro. Og vi skal aldrig, hvad der maa-ske kan synes saa lidt, men var saa meget, vi skal aldrig mere om Morgenen se ham stille vandre gennem Kirken, helt fortabt i sin Bøn, med Rosenkransens Perler mellem Fingrene, og den fine Profil i klart, hvidt Rids mod Morgenskumringens Mørke. Vi har gjort vort sidste Besøg hos ham, vi har set ham for sidste Gang, paa Kistens hvide

Pude, med blege Træk og lukkede Øjne og Krucifikset mellem de for sidste Gang foldede Hænder.

Alligevel er der ingen Grund til Taarer ved Pater Brinkmanns Kiste. Han døde lykkelig, efter et langt og arbejdsomt Liv og i den Time, han selv havde ønsket. Det havde længe været hans Bøn at maatte dø i Oktaven til Den ubesmittede Undfangelses Fest, og - mod al Forventning — fik han dette Ønske opfyldt. Lægerne havde netop lovet ham stor og snarlig Bedring, allerede havde han været sin første Tur i det Fri. Da forværredes Fredag Formiddag (den 13. ds.) pludselig hans Tilstand, og Kl. 2 om Eftermiddagen udaandede han. Hans sidste Ord var: »Gelobt sei Jesus Christus!«

Han er nu dér, hvor Sandheden er; han ser nu alle Ting i Evighedens ubestikkelige Lys. Maatte han da hisset for den, som skriver disse Linjer, kunne bevare det Ven-skab, der knyttede os sammen her paa Jorden!

Johannes Jørgensen.

St. Filips Visdom.

Filip Neri var ingen skrivende Helgen; hele hans literære Efterladenskab er tre Sonetter og en Haandfuld Breve. Hans Belæring var udelukkende mundtlig — Prædiken og Samtale. Men af denne Prædiken og disse Samtaler har Samtiden uddraget, og Eftertiden opbevaret, en Række Sentenser og Maximer, Tankesprog og Fyndsprog, i hvilke han som i nogle Draaber Essens udkrystede hele Summen af sin Lære. Disse Grundsætninger var det som, bar Filips eget Liv, og efter hvilke han ledede andre, og med en Fællestitel kunde man derfor kalde dem *St. Filips Visdom.*

I det efterfølgende er et Antal af dem oversatte.

1. »Vær glade, Børnlille; synd ikke, men dans og leg og syng!«

2. »Et muntert Sind naar lettere til christelig Fuldkommenhed, end et tungt og mørkt.«

3. »De, som søger Trøst, hvor den ikke er at finde, søger deres egen Fordømmelse. Hvo, som vil være viis langt borte fra den sande Visdom og vil frelses uden Frelseren, er ikke en Vismand, men en Daare.«

4. »Det er ikke Tid at sove nu; Paradiset er ikke for de Dovne.«

5. »For at lære at bede, er det bedste Middel at erkende sin egen Uværdighed til at bede. Men den sande Forberedelse til Bønnen bestaar i Selvfornægtelse. At ville bede uden at leve i Selvfornægtelse er, som om en Fugl vilde flyve, før den havde faaet Fjer.«

6. »Vær ydmyg og lydlig, og den Hellig Aand vil lære dig at bede.«

7. »Det bedste Middel til at lære at bede, er at læse Helgenernes Levned, ikke af Nysgerrighed, men opmærksomt og langsomt, idet man dvæler dér, hvor Sjælen føler sig opflammet til Andagt.«

8. »For at komme vidt paa Herrens Vej maa man ikke ville nøjes med en middelmaadig Godhed, men tværtimod ønske at udrette store Ting i Guds Tjeneste.«

9. »I bør sætte Jer for at ville overgaa St. Peter og St. Paul i Hellighed og Kærlighed; hvis I ikke opnaar det, saa vil I dog øve alle Eders gode Gærninger med en stor Længsel efter Fuldkommenhed.«

10. »Den, som ikke i Aanden stiger ned til Helvede, medens han lever her paa Jorden, staar i stor Fare for at komme der efter Døden.«

11. »Den, som ikke elsker denne Verdens Rigdomme, ham vil jeg selv føre til Paradiset.«

12. »Den, som er befængt med Havesyge, vil aldrig gøre Fremskridt i det Gode. Den, der vil have Gods og Guld, kan aldrig faa den Hellig Aand.«

13. »Ydmyg stadig Eder selv, gør Eder ringe i andres og egne Øjne, at I maa være store for Gud.«

14. »Undskyld Eder aldrig, naar I bliver irettesat, og vogt Eder for at sige noget godt om Eder selv, ikke en Gang for Spøg.«

14. »Vil I bevare Kærligheden, saa driv aldrig Spøg med Næstens naturlige Lyder.«

16. »Hvis I gør noget godt, og andre faar Æren derfor, saa glæd Eder, thi den Ære, der tages fra Eder hos Menneskene, finder I igen hos Gud.«

17. »Kast Eder med Tillid i Guds Haand; hvis han ønsker noget af Eder, vil han gøre Eder gode og give Eder Kraft til at virke.«

18. »Herre, stol ikke paa mig, thi jeg vil sikkert falde, hvis Du ikke hjælper mig!«

19. »I dette Liv er der ingen Skærsild, men enten Helved eller Himmel, thi den, der med Taalmodighed bærer sine Lidelser, har Himlen, og den, der ikke gør det, har Helved.«

20. »Søg aldrig at fly det Kors, Gud sender; du vil kun finde et andet, der er større.«

21. »Ikke den, som begynder, men den, som holder ud til Enden, er frelst.«

22. »Man kan ikke gøre alting paa een Dag, og man kan ikke blive en Helgen paa fire Dage.«

23. »O I lykkelige unge Mennesker, I har endnu Tid til at gøre noget godt!«

24. »Søg ikke at omvende andre, men tænk paa at ordne Eders eget Indre!«

25. »O jeg arme Mand! Hvor mange Bønder og hvor mange Tjenestepiger vil ikke være større end jeg i Paradiset!«

26. »Det første Trin i det christne Liv er det, hvor Sjælen lader sig drage af den følelige Andagt, som Gud plejer at skænke Begyndere, for at de skal hengive sig til et aandeligt Liv. Dette er ligesom det *dyriske* Trin, thi

Dyret følger ogsaa sine ydre Indtryk og lader sig lede deraf.

»Det næste Trin er det, som man kunde kalde *Menneskets* — hvor Sjælen ikke længer har nogen følelig Andagt, men kæmper for det Gode mod sine egne Lidenskaber.

»Men det tredje Trin er ligesom *Englenes* Liv, og dertil naaer kun de, som længe har øvet sig i at betvinge deres Lidenskaber, og som nu af Gud modtager et roligt, stille, fredfyldt og engleligt Liv, allerede i denne Verden. Men for Mennesket er det nok at holde ud paa det andet Trin, idet han venter at Gud, om det ham behager, til sin Tid vil kalde ham til det tredje.«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1--2.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 52.

Søndagen den 29. December

1901.

Fader Damiens Forgænger.

Uftallige kender Fader Damiens Liv blandt de Spedalske paa Øen Molokai i Hawaii-Arkiyelet. Færre véd maaske, at han ikke var den første, som i længere Tid viede sig til de Spedalskes Tjeneste paa dette frygtelige Sted — at han havde en Forgænger — og at denne Forgænger var en Englænder og Katholik, Mr. *Walsh*.

Det vil da maaske interessere at høre lidt om denne Mand og hans Skæbne. I sin Bog *The Lepers of Molokai* («De Spedalske paa Molokai») vier den amerikanske Forfatter Charles Warren Stoddard ham et Kapitel, som her skal gengives paa Dansk. Det var saa tidligt som i 1868, at Mr. Stoddard besøgte Øen og Mr. Walsh; senere gentog han sit Besøg og saae Fader Damien faa Aar før dennes Død. —

»Familien Walsh,« skriver Stoddard, »havde en sørgelig Historie. Daarligt Helbred havde tvunget Mr. Walsh til at trække sig tilbage fra den engelske Hær, nogle Aar før jeg gjorde hans Bekendtskab. Med Kone og Børn tog han sin Tilflugt til Kolonierne — hint, den unge og begejstredes første Haab og den haabløses sidste Udvej. Fra Kyst til Kyst forfulgtes han imidlertid af Uheld og Død. Efter at en Række Forhaabninger var slaet fejl i Australien og paa Ny Zeeland, sejlede han til det fjærne Hawaii.

»Syv Børn var bleven Ægteparret Walsh berøvet af Døden; kun én var tilbage, en Dreng, men desværre svagelig af Helbred og derfor en Kilde til stadig Ængstelse.

»Just som Familien Walsh kom til Honolulu, blev det bekendtgjort, at der søgtes en Inspektør til det nye Spedalsk-hedsetablisement — en Mand, der vilde slaa sig ned hos de Spedalske og ofre dem hele sin Kraft. Mr. Walsh tilbød sig selv og sin Hustru, og Tilbudet blev modtaget. Den lille Familie flyttede til Molokai og opslog deres Bolig i Landsbyen Kalawao.

»Sammen med Dr. Lee nød jeg i 1868 godt af Gæstfriheden under deres Tag. Huset var yderst lille; saa vidt jeg husker, var der kun to Værelser i det. Men Sønnen var netop den Gang borte paa en Tur i Bjærgene, og Dagligstuen, hvor vi spiste om Dagen, og hvor der tillige var et beskedent Udsalg af Lægemedler, forvandlede til vort So-veværelse om Natten, Doktoren laa i en lille Alkove, der var, medens jeg sov paa Chaiselonguen.

»Jeg mindes endnu disse to elskelige Menneskers Kærlighed, Godhed og dybe Fattigdom. Jeg mindes deres Undskyldninger for det beskedne Bord, de dækkede, og hvor-paa der ikke fandtes andet end det til Livets Ophold strængt nødvendige. (Skibsbiskøjt, dypet i Mælk, var saaledes en staaende Ret i hint beskedne Hjem). Jeg mindes, hvorledes de prøvede paa at være lystige; hvorledes de søgte at lade, som om der intet var i Vejen; men selve deres Lystighed greb En indtil Taarer. Hvor kærligt talte de ikke om deres fraværende Dreng og hans Svagelighed, hvor bange skuede de ikke ud i Fremtiden, deres Fremtid og hans!

»En af de fem — sex Bøger, der udgjorde Familiebibliotheket, var Fader Fabers *Alt for Jesus*. Denne Bog var Husets Hjørnesten; Gang efter Gang blev den taget ned i Dagens Løb, atter og atter blev den givet mig i Hænde, for at jeg skulde læse dette eller hint Yndlingssted — og læse det højt, thi Mr. Walsh mistede hurtigt sit Syn og maatte skærme sine Øjne med dobbelte grønne Glas.

»Mand og Hustru arbejdede Haand i Haand i hin Guds Vingaard. Mangen en Gang blev Fru Walsh kaldet til en Døendes Seng for at yde en bortdragende Sjæl sin

Bistand i dens sidste Strid. Halvtreds, ja hundrede Gange om Dagen blev de begge kaldet til Døren for at hjælpe en eller anden beklagelsesværdig Skabning, og selv gjorde de fra Gry til Kvæld den ene Runde efter den anden. Aldrig havde de Haab om andre Gæster og anden Omgang, thi hvem vilde komme og banke paa deres Dør, saa længe de beboede dette Sorgens Sted?

»Da vi skulde til at rejse, trak Mr. Walsh mig til Side og sagde forlegent, at han havde søgt hele Huset igennem for at finde en lille Ting, han kunde tilbyde mig som Erindring om mit Besøg. Han kunde ikke skille sig af med sit Krucifix, sin Rosenkrans, sine to eller tre religiøse Billeder eller det kostelige Bind af Fader Faber. Det eneste, han kunde tilbyde mig, var et lille Lommekort over Byen Mexico. »De rejser meget,« sagde han; »jeg derimod kommer vel aldrig mere nogen Steder, og maaske vil De en Dag kunne faa Brug for det.«

Jeg modtog det med Tak, idet jeg sagde: »Mr. Walsh, jeg vil rejse til Mexico, og naar jeg dér udfolder dette Kort, vil jeg tænke paa Dem og al Deres Venlighed.« Og en Gang vil jeg ogsaa opfylde dette Løfte.

Ikke mange Maaneder efter var jeg atter hjemme i San Francisco. Jeg modtog da et Brev med en Udskrift, jeg ikke kendte. Det bar adskillige Frimærker og havde lidt en Del. Brevet var øjensynlig gaaet fejl af mig; det var over to Maaneder gammelt, men det indeholdt friske Vidnesbyrd om Familien Walsh' varme Venskab. Det var skrevet med Mr. Walsh' langsomme og omhyggelige Haandskrift og endte med den beskedne Bøn, at hvis jeg offentliggjorde noget om hans lille Koloni, jeg da vilde være saa venlig at sende ham et Exemplar deraf; »vi høre saa lidt her i Kalawao om alting, véd De«.

Med samme Post ankom en Avis fra Honolulu, Kongeriget Hawaiis Hovedstad. Da jeg løb den igennem, faldt mine Øjne paa en Notits, som bragte mig til at fare sammen. Brevet fra Walsh laa endnu aabent for mig. Men

af de trykte Linjer, som løb i ét, medens jeg læste dem, erfoer jeg, at Mr. Walsh kort efter mit Besøg var bleven næsten helt blind, at hans Helbredstilstand var begyndt højlig at forurolige hans Hustru og Søn, og at det derfor var bleven besluttet, at hele Familien skulde komme til Honolulu og søge Lægehjælp.

»De gjorde Overfarten med en af de Sejlskonnerter, der gaar mellem Øerne, og som ikke er meget bekendt for bekvem Indretning. Vejret var ugunstigt; Modvind eller Vindstille forhalede Rejsen. Endelig nærmede de sig Havnen, og en Dag laa de oppe paa Dækket i den brændende Sol (thi nede i Kahytten var der uudholdeligt), da Mr. Walsh blev greben af et voldsomt Krampetilfælde og udaandede næsten øjeblikkeligt. Og Hustruens Fortvivelse, da hun hulkende bøjede sig over sin med ét afsjælede Ægtefælle, virkede saa stærkt paa Sønnens Følelser, at han næsten i samme Nu blev afsindig og rasede saa frygteligt, at det blev nødvendigt at binde ham til Masten. Han havde altid haft Tilbøjelighed til Sindssygdom; nu var han bleven uhelbredelig vanvittig. Saaledes endte Familien Walsh sit Kærlighedsværk mellem de Spedalske paa Molokai.«

*   *   *

»Men vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud, dem, som efter hans Beslutning ere kaldede. Thi dem, han forud kendte, har han ogsaa forudbestemt til at vorde *ligdannede med hans Søns Billede.*«
(Rom. VIII., 28—29).

Pave Urban den Femtes Indtog i Rom.

(Af *Bogen om Rom*, II.)

✠ August 1361 brændte Laterankirken i Rom. En Blydæker, der var oppe at istandsætte Basilikaens Tag, tabte en Glød ud af sit Ildbækken, og Gløden fængede i Tagets tørre Sparreværk. Før nogen kunde hindre det, stod Taget i lys Lue; hele Kirkens Langskib afbrændte sammen med Kapellet Sancta Sanctorum og andre Dele af det tilliggende pavelige Palads.

Paa samme Tid var Urban V. ivrigt optaget af at fuldende Paveslottet i Avignon. Han syntes saaledes ganske at ville træde i sine Forgængeres Spor og slaa sig til Ro i Frankrig. Forgæves mindede Petrarka ham om, at Lateranen laa i Grus, alle Kirkers Moder stod uden Tag, Rhodos og Cypren var de Vantros Bytte, og Byzans truet. »O øverste Hyrde, indsat af Jesus Christus, din Plads er ikke i de svaleste Skygger og ved de mest læskende Kilder — den er der, hvor Ulvene raser værst, og hvor Hjorden er mest i Nød. Vis da, at du er den sande Hyrde og ingen Lejesvend!« Forgæves lød Petrarkas Bøn, og forgæves opsøgte en ung Franciscaner, Peter af Aragonien, Urban og bød ham komme til Rom, hvis han ikke vilde se et Skisma udbryde.

Da greb Birgitta sin Pen. Hendes Ord var denne Gang rettede til en af Pavens Nærmeste, en højstaaende Prælat ved Hoffet i Avignon.

»Ærværdige Herre, lad Paven vide, i hvilken sørgelig Stand hans By Rom befinder sig. De Bygninger, hvori Martyrernes Legemer hviler, er nedrevne, Kirkerne besudles baade af Mennesker og Dyr. Pavernes Forordninger, som den Hellig Aand har indblæst, erstattes alle Vegne af Misbrug, som Djævelen indgiver. Kannikerne, der levede efter deres Regel af Kirkens Indtægter, viger for Lægmand, som

hengiver sig til usædeligt Liv, da de for Præbentets Skyld ikke tør gifte sig. Præsterne efterligner dem; de undser sig ikke ved at have Elskerinder og praler af deres mange Børn. Munkene, som fordm Dag og Nat sang Herrens Lov, gaar nu næppe i Koret. Mange Abbedier ligner mere Bordeller end Klostre; Abbederne bor paa deres Slotte, Munkene ude i Byen, Messe synges der aldrig . . . De Regler, St. Augustin, St. Bengt, St. Dominicus og St. Franciscus har givet, overholdes ikke mere. Skriffædrene sælger Syndsforladelse for Penge og roser sig af de Rigdomme, de paa den Maade har tjent. I Rom er der Hundreder, som dør uden at have modtaget hverken Bodens eller Alterets Sakrament. Gifte Mænd jager deres Ægtehustruer bort og tager Friller til sig eller har Hustruen og Frillen under samme Tag. I Faste-tiden fastes der ikke synderligt, og de der lader, som om de fastede, spiser om Natten. De Rige tvinger deres Folk til at arbejde paa Søn- og Helligdage. Christne kappes med Jøderne om at drive Aager. Ingen frygter længer Kirkens Straffe; de Banlyste indfinder sig ved Gudstjenesten, og Præsterne betjener dem, blot de faar Betaling for det. Forbandet være disse utro Præster! Forbandet det Brød, som nærer et Legem, der er bestemt til Helvedes Ild! Forbandet den Dag, de blev født! Ve dem, at de har været Præster — ingen vil komme til at lide forfærdeligere i Evigheden! Fra mit Hus og mit Alter skal min Dom begynde, siger Herren! Kirken fjærner sig fra Christus, og uden den hellige Jomfrus Forbøn vilde den være fortabt. Hvis der ikke opstaar en Mand fuld af Tro og dreven af Kærlighed til Gud og Menneskene, for at udrydde alle disse Vederstyggeligheder, vil den katholske Tro forsvinde af Jorden!«

Dette Budskab naaede Urban. Og i Begyndelsen af 1365 modtog endelig hans Vikar i Rom, Biskoppen af Orvieto, Paalæg om at lade det pavelige Residensslot sætte i Stand og rense og beplante Vatikanets Haver. Paven vilde komme, og sammen med ham vilde ogsaa den siden 1355 regerende tyske Kejser, Karl IV, indfinde sig i Rom.

Glæden i Italien var stor. Venedig, Neapel, Pisa og Genua besluttede at stille en Flaade af Galejer til Pavens Raadighed. Til Gengæld var Harmen almindelig i Frankrig. Den franske Konge, Karl V, og de franske Kardinaler søgte af al Magt at holde Paven tilbage. En fransk Prælat advarede Urban i en Prædiken, der til Text havde Christi Ord til Petrus ved *Domine quo vudis*: »Jeg gaar til Rom for atter at blive korsfæstet.«

Paven vovede imidlertid ikke at tøve længer. Den 30. April 1367 forlod han Avignon, den 19. Maj stod hans Flaade ud af Marseilles Havn, og efter en lykkelig Overfart landede han ved Corneto i Italien, den 3. Juni ved Daggry. Under aaben Himmel læste han Messe i en umaadelig og glimrende Forsamlings Nærværelse; en talløs Skare af Gejstlige, Adelsmænd, Udsendinge fra de italienske Stæder, Grever, Baroner, Borgere og Bønder modtog knælende paa Stranden hans Velsignelse. I Mængden befandt sig Stifteren af Tidens yngste religiøse Orden, Giovanni Columbini, en af det fjorten Aarhundredes elskeligste og vidunderligste Skikkelser. Han og hans Disciple, *Jesuatorne* kaldede, stod paa Landgangsbroen langs Pavens Vej med Oliegrene i Hænderne, svingede dem og raabte: »Lovet være Jesus Christus! Leve den hellige Fader!«

Det varede endnu en rum Tid, inden Urban naaede Rom. Under Fremrykningen døde Kardinal Alborno; ligesom Moses skulde han ikke betræde det Land, hvortil han havde banet Vejen. Urban syntes derpaa at ville slaa sig til Ro i Vinterbo. Rom skjælv af Angst, og Birgitta fordoblede sine Bønner, sin Faste, sin Vaagen for at besejre Himlen.

Endelig, d. 16de Oktober, oprinder den store Dag. Alle Roms Klokker ringer, jublende og ustandseligt. Ud paa Eftermiddagen nærmer Paven sig Roms Porte.

Markgrev Nikolaus af Ferrara aabner Toget, med to Tusend Ryttere. Derefter rider de elleve franske Kardinaler med deres Kapellaner og Følge. Paa en hvid Hest kom-

mer saa Paven, velsignende til begge Sider; Amadeo af Savoien holder Tømmerne paa hans Ganger, bag ham rider Rudolf af Camerino med Kirkens vajende Banner. Saa kommer Galeotto Malatesta med tre Hundrede Ryttere, og endelig en Skare paa henved to Tusind Biskopper, Abbeder og Priorer.

Det mægtige Tog drager i højtidelig Pasgang frem gennem den evige Stad; overalt bøjer Hovederne sig under den pavelige Velsignelse, overalt lyder Sangene og Jubelraabene sningrer: *Evviva il Papa!*

Nu drager Processionen gennem Leos Stád, nu er den i Borgoen, nu naar den Peterspladsen. Her staar alle Fyrsterne af deres Heste og Greven af Savoien giver tolv unge Adelsmænd Ridderslaget. Imens stiger Paven op ad Trapperne til Sanct Peter; han gaar gennem Forgaarden, og foran ham er de aabne Porte ind til Christenhedens Domkirke, som han aldrig har set — han, Christi Statholder! Urban græder, medens han gaar; under Taarer fremsiger han Israels Psalmer fra Babylons Floder.

Endelig naar han Petri Grav og tager Plads paa den pavelige Throne. Den umaadelige Basilika er fyldt lige ned til Sølvportene. Alle Knæ bøjer sig, alle Hoveder sænkes under Pavens Velsignelse *Urbi et Orbi*, »til Rom og til Verden«. I tresindstyve Aar er den ikke givet . . .

Vi ved ikke, hvor den hellige Birgitta var paa denne store Dag. Men enten hun var blandt Folket eller i Lønkamret, ved Campo di Fiore eller i St. Peter — hendes Hjærte maa have svulmet, og efter de sytten Aars trofaste Ventetid maa hendes Bøn have været som den gamle Simeons: »Herre, nu lade du din Tjenestekvinde fare i Fred, thi mine Øjne have set din Frelse.«

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V. Træffes daglig fra 1—2.